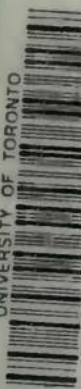

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 01463752 4

IOANNES AB ARNIM

STOICORVM VETERVM
FRAGMENTA

VOL. III

STVTGARDIAE IN AEDIBVS R.G. TEVNERI

STOICORVM VETERVM FRAGMENTA

COLLEGIT

IOANNES AB ARNIM

VOLVMEN III

CHRYSIPPI FRAGMENTA MORALIA
FRAGMENTA SVCCESORVM CHRYSIPPI

EDITIO STEREOTYPA
EDITIONIS PRIMAE (MCMIII)

STVTGARDIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI MCMLXIV

PA
3507
S7A7
1903a
v.3

1121539

Alle Rechte, auch die der Übersetzung, des auszugsweisen Nachdruckes
und der fotomechanischen Wiedergabe, vorbehalten

© B. G. Teubner Verlagsgesellschaft mbH, Stuttgart 1964

Printed in Germany

Druck: Julius Beltz, Weinheim a. d. B.

Conspectus capitum.

Chrysippi fragmenta moralia cum generali Stoicorum doctrina composita.

	Pagina
Cap. I. De fine bonorum.	3
§ 1. Explicatur finis bonorum secundum Stoicos n. 2—19.	3
§ 2. Contra aliorum philosophorum fines disputatur n. 20—28.	7
§ 3. Ὅτι μόνον τὸ καλὸν ἀγαθόν n. 29—37	9
§ 4. Virtutem propter se ipsam expetendam esse n. 38—48.	11
§ 5. Virtutem sufficere ad vitam beatam n. 49—67.	13
Cap. II. De bonis et malis n. 68—71	17
§ 1. Notio boni n. 72—79	17
§ 2. Quale sit bonum n. 80—94	20
§ 3. Bonorum genera n. 95—116	23
Cap. III. De indifferentibus	28
§ 1. De notione indifferentis n. 117—123	28
§ 2. ἀξία, ἀπαξία, δόσις n. 124—126	30
§ 3. προσηγμένα καὶ ἀποπροσηγμένα n. 127—139	31
§ 4. De naturalibus et naturae contrariis n. 140—146	34
§ 5. De singulis indifferentibus recte aestimandis n. 147—168.	35
Cap. IV. De appetitu et selectione	40
§ 1. De notione appetitus n. 169—177	40
§ 2. De primo appetitu et prima conciliatione n. 178—189	43
§ 3. De selectione n. 190—196	46
Cap. V. De virtute	48
§ 1. Qualis sit virtus n. 197—213.	48
§ 2. Quomodo virtus existat in homine n. 214—227	51
§ 3. De perversione rationis n. 228—236	53
§ 4. Num virtus amitti possit n. 237—244.	56
§ 5. Eadem virtus deorum et hominum, virorum et mulierum n. 245—254	58
§ 6. Plures esse virtutes qualitate differentes n. 255—261.	59
§ 7. De singulis virtutibus n. 262—294	63
§ 8. Mutua virtutum coniunctio n. 295—304	72
§ 9. Virtutes esse animalia n. 305—307	75
Cap. VI. De iure et lege	76
§ 1. Ius esse natura n. 308—313	76
§ 2. De lege aeterna et de legibus singularum civitatum n. 314—326	77
§ 3. De civitate n. 327—332	80
§ 4. De coniunctione deorum et hominum n. 333—339	81
§ 5. De coniunctione hominum n. 340—348	83
§ 6. De nobilitate et libertate n. 349—366	85
§ 7. Iuris communionem non pertinere ad bruta animalia n. 367—376	89
Cap. VII. De affectibus	92
§ 1. Notio affectus et singulorum affectuum definitiones n. 377—420.	92
§ 2. De proclivitate, morbo, aegrotatione n. 421—430	102
§ 3. De tribus constantiis n. 431—442	105
§ 4. Affectus extirpandos esse, non temperandos n. 443—455.	108
§ 5. Chrysippi περὶ παθῶν libri IV n. 456—490	110
Cap. VIII. De actionibus	134
§ 1. De mediis officiis n. 491—499	134

	Pagina
§ 2. Recte facta a mediis officiis qua re differant n. 500—523	136
§ 3. Recte facta et peccata esse paria nihilque medium inter virtutem et vitium n. 524—543	140
Cap. IX. De sapiente et insipiente n. 544—547	146
§ 1. Sapiens neque fallitur neque fallit n. 548—556	146
§ 2. Sapiens omnes res bene gerit n. 557—566	148
§ 3. Sapiens malis non afficitur n. 567—581	150
§ 4. Sapiens beatus est n. 582—588	153
§ 5. Sapiens est dives, formosus, liber n. 589—603	154
§ 6. Sapiens res divinas callet n. 604—610	157
§ 7. Sapiens res politicas et oeconomicas callet n. 611—624	157
§ 8. Sapientes et sibi invicem et ceteris prosunt n. 625—636	160
§ 9. Sapiens austerus etc. n. 637—649	162
§ 10. Sapientem amaturum esse n. 650—653	164
§ 11. Sapiens artes callet n. 654—656	164
§ 12. Insipientes insanos esse et impios n. 657—670	164
§ 13. Insipientes esse infelicissimos n. 671—676	168
§ 14. Insipientes agrestes esse et exules n. 677—681	169
§ 15. Insipientes non esse verae rationis studiosos n. 682—684	170
Cap. X. Vitae agenda praeepta (i. e. de singulis mediis officiis)	172
§ 1. De quaestu n. 685—689	172
§ 2. De vita aulica n. 690—693	173
§ 3. De vita civili n. 694—700	174
§ 4. De vita scholastica n. 701—704	175
§ 5. De victu simplici n. 705—715	177
§ 6. De amore n. 716—722	180
§ 7. De amicitia et gratia n. 723—726	181
§ 8. De matrimonio et familia n. 727—731	183
§ 9. De educatione puerorum et eruditione n. 732—742	183
§ 10. Cynica n. 743—756	185
§ 11. De rationali e vita excessu n. 757—768	187
Appendix I. Fragmenta Chrysippi quae ad Homerum pertinent n. 769—777	192
Appendix II. Fragmenta Chrysippi ad singulos libros relata	194

Chrysippi discipuli et successores.

I. Zeno Tarsensis n. 1—5	209
II. Diogenes Babylonius n. 1—16	210
1. Logica n. 17—26	212
2. Physica n. 27—37	215
3. Ethica n. 38—53	218
Libri <i>περὶ μουσικῆς</i> reliquiae n. 54—90	221
Libri <i>περὶ ῥητορικῆς</i> reliquiae n. 91—126	235
III. Antipater Tarsensis n. 1—15	244
1. Logica n. 16—31	246
2. Physica n. 32—50	249
3. Moralia n. 51—67	251
Sosigenes	258
Heraclides Tarsensis	258
IV. Apollodorus Seleuciensis n. 1—18	259
V. Archedemus Tarsensis n. 1—22	262
VI. Boëthus Sidonius n. 1—11	265
VII. Basilides, Eudromus, Crinis	268

CHRYSIPPI
FRAGMENTA MORALIA

CUM GENERALI STOICORUM DOCTRINA
COMPOSITA

1 Diog. Laërt. VII 84. Τὸ δὲ ἡθικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας δι-
 αιροῦσιν εἰς τε τὸν περὶ ὁρμῆς καὶ εἰς τὸν περὶ ἀγαθῶν καὶ
 κακῶν τόπον καὶ εἰς τὸν περὶ παθῶν καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ
 τέλους περί τε τῆς πρώτης ἀξίας καὶ τῶν πράξεων καὶ περὶ
 τῶν καθηκόντων προτροπῶν τε καὶ ἀποτροπῶν. καὶ οὕτω δ' 5
 ὑποδιαίρουσιν οἱ περὶ Χρῦσιππον καὶ Ἀρχέδημον καὶ Ζήνωνα τὸν
 Ταρσέα καὶ Ἀπολλόδωρον καὶ Διογένην καὶ Ἀντίπατρον καὶ Ποσει-
 δώνιον. Ὁ μὲν γὰρ Κιττιεὺς Ζήνων καὶ ὁ Κλεάνθης, ὡς ἂν ἀρχαι-
 ότεροι, ἀφελέστερον περὶ τῶν πραγμάτων διέλαβον. οὗτοι δὲ διεΐλον
 καὶ τὸν λογικὸν καὶ τὸν φυσικόν.

10

Ethica I.

De fine bonorum.

§ 1. Explicatur „finis bonorum“ secundum Stoicos.

2 Stobaeus ecl. II p. 46 W. (ex Arii Didymi epitome). λέγεται δ' 15
 ὑπὸ μὲν τῶν Στωϊκῶν ὁρικῶς· „τέλος ἐστὶν οὗ ἕνεκα πάντα πράτ-
 τεται καθηκόντως, αὐτὸ δὲ πράττεται οὐδενὸς ἕνεκα.“ κἀκείνως·
 „οὗ χάριν ἄλλα, αὐτὸ δ' οὐδενὸς ἕνεκα.“ Καὶ πάλιν· „ἐφ' ὃ πάντα
 τὰ ἐν τῷ βίῳ πραττόμενα καθηκόντως τὴν ἀναφορὰν λαμβάνει,
 αὐτὸ δ' ἐπ' οὐδέν.“

20

3 Stobaeus ecl. II 76, 16 W. Τὸ δὲ τέλος λέγεσθαι τριχῶς ὑπὸ τῶν
 ἐκ τῆς αἰρέσεως ταύτης· τό τε γὰρ τελικὸν ἀγαθὸν λέγεσθαι τέλος ἐν
 τῇ φιλολόγῳ συνηθείᾳ, ὡς τὴν ὁμολογίαν λέγουσι τέλος εἶναι· λέγουσι δὲ
 καὶ τὸν σκοπὸν τέλος, οἷον τὸν ὁμολογούμενον βίον ἀναφορικῶς λέγοντες
 ἐπὶ τὸ παρακείμενον κατηγορημα· κατὰ δὲ τὸ τρίτον σημαίνόμενον λέγουσι 25
 τέλος τὸ ἔσχατον τῶν ὁρεκτῶν, ἐφ' ὃ πάντα τὰ ἄλλα ἀναφέρεσθαι.

4 Diog. Laërt. VII 87. πάλιν δ' ἴσον ἐστὶ τὸ κατ' ἀρετὴν
 ζῆν τῷ κατ' ἐμπειρίαν τῶν φύσει συμβαινόντων ζῆν, ὥς φησι
 Χρῦσιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Τελῶν. μέρη γὰρ εἰσιν αἱ ἡμέτε-
 ραι φύσεις τῆς τοῦ ὅλου. διόπερ τέλος γίνεται τὸ ἀκολουθῶν τῇ 30

5 καὶ om. BP. 7 Διογένη B. 17 κἀκείνως Wachsm., κρατίνος FP.
 20 οὐδέν Lipsius, οὐδενός libri. 26 ἐφ' ᾧ libri, corr. Heeren.'

φύσει ζῆν· ὅπερ ἐστὶ κατὰ τε τὴν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν τῶν ὄλων, οὐ-
δὲν ἐνεργοῦντας ὧν ἀπαγορεύειν εἴωθεν ὁ νόμος ὁ κοινός, ὅσπερ ἐστὶν
ὁ ὁρθὸς λόγος διὰ πάντων ἐρχόμενος, ὁ αὐτὸς ὧν τῷ Διῷ, καθηγε-
μόνι τούτῳ τῆς τῶν ὄντων διοικήσεως ὄντι. εἶναι δ' αὐτὸ τοῦτο τὴν
5 τοῦ εὐδαίμονος ἀρετὴν καὶ εὐροίαν βίου, ὅταν πάντα πράττηται
κατὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἐκάστῳ δαίμονος πρὸς τὴν τοῦ ὄλου
διοικητοῦ βούλησιν.

ibid. 89. φύσιν δὲ Χρύσιππος μὲν ἐξακούει, ἣ ἀκολουθῶς δεῖ
ζῆν τὴν τε κοινὴν καὶ ἰδίως τὴν ἀνθρωπίνην.

10 5 Commenta Lucani lib. II 380 p. 73 Us. *His versibus declara-
vit Stoicum Catonem fuisse: cuius philosophiae finis secundum Chry-
sippum ille est ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν, hoc est: congruenter
naturae vivere.*

6 Clem. Al. Strom. V 14 p. 703 Pott. ἐντεῦθεν οἱ μὲν Στωϊκοὶ
15 τὸ τέλος τῆς φιλοσοφίας τὸ ἀκολουθῶς τῇ φύσει ζῆν εἰρήκασιν.

7 Philo de plantatione Noë § 49 Vol. II p. 143, 20 Wendl. Τὸ γὰρ
ἀκολουθία φύσεως ἰσχύσαι ζῆν εὐδαιμονίας τέλος εἶπον οἱ πρῶτοι.

8 Philo de migrat. Abrah. § 128 Vol. II p. 293, 4 Wendl. Τοῦτο
δέ ἐστι τὸ παρὰ τοῖς ἄριστα φιλοσοφήσασιν ἀδόκονον τέλος, τὸ ἀκολουθῶς
20 τῇ φύσει ζῆν.

9 Clem. Al. Strom. II p. 482 Pott. ἐντεῦθεν καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὸ
ἀκολουθῶς τῇ φύσει ζῆν τέλος εἶναι ἐδογμάτισαν, τὸν θεὸν εἰς φύσιν μετο-
νομάσαντες ἀπρεπῶς· ἐπειδὴ ἡ φύσις καὶ εἰς φνῆ — — καὶ εἰς λίθους
διατείνει.

25 10 Philo de Moyse lib. III Vol. II Mang. p. 158. ἐφιεμένην τῆς
ἁκρας εὐδαιμονίας καὶ τοῦ τέλους, ἐφ' ὃ σπεύδειν ἀναγκαῖον καὶ τὰς πρά-
ξεις ἀπάσας ἀναφέρειν, στοχαζομένους ὥσπερ ἐν ταῖς τοξelaῖς σκοποῦ τοῦ
περὶ βίον.

11 Cicero de finibus III 23. Atque ut membra nobis ita data sunt,
30 ut ad quandam rationem vivendi data esse appareat, sic appetitio animi,
quae ὁρμὴ Graece vocatur, non ad quodvis genus vitae, sed ad quandam
formam vivendi videtur data, itemque et ratio et perfecta ratio. 24. ut
enim histrioni actio, saltatori motus non quivis, sed certus quidam est
datus, sic vita agenda est certo genere quodam, non quolibet; quod genus
35 conveniens consentaneumque dicimus. Nec enim gubernationi aut medi-
cinae similem sapientiam esse arbitramur, sed actioni illi potius,
quam modo dixi, et saltationi, ut in ipsa insit, non foris petatur
extremum, id est artis effectio. Et tamen est etiam alia cum his
ipsis artibus sapientiae dissimilitudo, propterea quod in illis quae recte
40 facta sunt, non continent tamen omnes partes, e quibus constant; quae
autem — illi appellant κατορθώματα, omnes numeros virtutis continent.
Sola enim sapientia in se tota conversa est. — — 25. Sapientia enim et

1 τε scripsi, γε libri.

διε B διῷ, ἰ in lit. P^a.

Lambin.

2 ὅπερ BP.

23 vulgo εὐπρεπῶς.

30 appareant libri, corr.

3 ἐρχόμενος (sed ε in litura) P^a ||

animi magnitudinem complectitur et iustitiam et ut omnia, quae homini accidunt, infra se esse iudicet.

12 Galen. de H. et Plat. decr. V 6 (168) p. 450 M. οὐκ ἀρεσθεῖς δὲ τούτοις ὁ Ποσειδώνιος ἐναργέστερόν τε καὶ σφοδρότερον καθάπτεται τῶν περὶ τὸν Χρύσιππον, ὥς οὐκ ὀρθῶς ἐξηγουμένων τὸ τέλος. 5 ἔχει δὲ ἡ ῥῆσις ὧδε· „ἂ δὴ παρέντες ἔνιοι τὸ ὁμολογουμένως ζῆν συστέλλουσιν εἰς τὸ πᾶν τὸ ἐνδεχόμενον ποιεῖν ἕνεκα τῶν πρώτων κατὰ φύσιν, ὅμοιον αὐτὸ ποιοῦντες τῷ σκοπὸν ἐκτίθεσθαι τὴν ἡδονὴν ἢ τὴν ἀσχησίαν ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. ἔστι δὲ μάχην ἐμφαῖνον κατ' αὐτὴν τὴν ἐκφοράν, καλὸν δὲ καὶ εὐδαιμονικὸν οὐδέν. παρέπεται γὰρ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον τῷ τέλει, τέ- 10 λος δὲ οὐκ ἔστιν. Ἀλλὰ καί, τούτου διαληφθέντος ὀρθῶς, ἔξεστι μὲν αὐτῷ χρῆσθαι πρὸς τὸ διακόπτειν τὰς ἀπορίας, ἃς οἱ σοφισταὶ προτείνουσι, μὴ μέντοι γε τῷ „κατ' ἐμπειρίαν τῶν κατὰ τὴν ὅλην φύσιν συμβαινόντων ζῆν,“ ὅπερ ἰσοδυναμεῖ τῷ ὁμολογουμένως εἰπεῖν ζῆν, ἥνίκα μὴ τοῦτο μικροπρεπῶς συντείνει εἰς τὸ τῶν ἀδιαφόρων τυγχάνειν. 15

Stob Eclog. II 76,3 W. Κλεάνθης γὰρ πρῶτος διαδεξάμενος αὐτοῦ (sc. τοῦ Ζήνωνος) τὴν αἵρεσιν προσέθηκε „τῇ φύσει“ καὶ οὕτως ἀπέδωκε· „τέλος ἐστὶ τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν.“ Ὅπερ ὁ Χρύσιππος σαφέστερον βουλόμενος ποιῆσαι, ἐξήνεγκε τὸν τρόπον τοῦτον· „ζῆν κατ' ἐμπειρίαν τῶν φύσει συμβαινόντων“ etc. 20

13 Cicero de finibus IV 14. Cum enim superiores, e quibus planissime Polemo, secundum naturam vivere summum bonum esse dixissent, his verbis tria significari Stoici dicunt, unum eius modi „vivere adhibentem scientiam earum rerum, quae natura evenirent“; hunc ipsum Zenonis aiunt esse finem, declarantem illud, quod a te dictum est, 25 „convenienter naturae vivere“; alterum significari idem, ut si diceretur „officia media omnia aut pleraque servantem vivere.“ 15. Hoc sic expositum dissimile est superiori. Illud enim rectum est (quod κατόρθωμα dicebas) contingitque sapienti soli, hoc autem inchoati cuiusdam officii est, non perfecti, quod cadere in nonnullos insipientes potest. Tertium autem, 30 omnibus aut maximis rebus iis, quae secundum naturam sint, fruentem vivere. Hoc non est positum in nostra actione; completur enim et ex eo genere vitae, quod virtute fruitur, et ex iis rebus, quae sunt secundum naturam neque sunt in nostra potestate. Sed hoc summum bonum, quod tertia significatione intellegitur, eaque vita, quae ex summo bono degitur, 35 quia coniuncta ei virtus est, in sapientem solum cadit, isque finis bonorum, ut ab ipsis Stoicis scriptum videmus, a Xenocrate atque ab Aristotele constitutus est.

14 Cicero de fin. II 34. His omnibus, quos dixi, consequentes sunt fines bonorum, Aristippo simplex voluptas, Stoicis consentire naturae, 40 quod esse volunt 'e virtute' id est honeste vivere; quod ita interpretantur: vivere cum intelligentia rerum earum, quae natura evenirent, eligentem ea, quae essent secundum naturam, reicientemque contraria.

14 respicit hanc Chrysippi definitionem Clem. Al. Paed. II 1 p. 162 Pott. τὴν θεωρίαν τῶν κατὰ τὸν ἄνθρωπον συμβαινόντων κατὰ φύσιν. — τῷ Bake, τὸ libri. 15 συντείνει Corn., συντείνειν codd. 16 Cf. I n. 552. 21sq. Videtur Antiochus libro Antipatri uti, q̄i pro Zenone et Chrysippo contra Peripateticos (Academicos veteres) et Archedemum pugnaret.

35. Ita tres sunt fines expertes honestatis — — una simplex, cuius Zeno auctor, posita in decore tota, id est in honestate.

15 **15** Cicero de finibus III 9, 31. relinquitur ut summum bonum sit, vivere scientiam adhibentem earum rerum, quae natura eveni-
ant, seligentem quae secundum naturam, et, quae contra naturam sint,
reicientem, id est convenienter congruenterque naturae vivere.

16 Stobaeus ecl. II 77, 16 W. Τέλος δέ φασιν εἶναι τὸ εὐδαιμονεῖν, οὗ ἕνεκα πάντα πράττεται, αὐτὸ δὲ πράττεται μὲν οὐδενὸς δὲ ἕνεκα· τοῦτο δὲ ὑπάρχειν ἐν τῷ κατ' ἀρετὴν ζῆν, ἐν τῷ ὁμολογουμένως ζῆν, ἔτι, ταῦτοῦ
10 ὄντος, ἐν τῷ κατὰ φύσιν ζῆν. Τὴν δὲ εὐδαιμονίαν ὁ Ζήνων ὠρίσατο τὸν τρόπον τοῦτον· εὐδαιμονία δ' ἐστὶν εὐροία βίον. Κέχρηται δὲ καὶ Κλεάνθης τῷ ὄρω τούτῳ ἐν τοῖς ἑαυτοῦ συγγράμμασι καὶ ὁ Χρύσιππος καὶ οἱ ἀπὸ τούτων πάντες, τὴν εὐδαιμονίαν εἶναι λέγοντες οὐχ ἑτέραν τοῦ εὐδαιμονος βίου, καίτοι γε λέγοντες τὴν μὲν εὐδαιμονίαν σκοπὸν ἐκκεῖσθαι, τέλος δ'
15 εἶναι τὸ τυχεῖν τῆς εὐδαιμονίας, ὅπερ ταυτὸν εἶναι τῷ εὐδαιμονεῖν.

Ἀῆλον οὖν ἐκ τούτων, ὅτι ἰσοδυναμεῖ 'τὸ κατὰ φύσιν ζῆν' καὶ 'τὸ καλῶς ζῆν' καὶ 'τὸ εὖ ζῆν' καὶ πάλιν 'τὸ καλὸν ἀγαθόν' καὶ 'ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ μέτοχον ἀρετῆς'· καὶ ὅτι πᾶν ἀγαθὸν καλόν, ὁμοίως δὲ καὶ πᾶν αἰσχροὺς κακόν· δι' ὃ καὶ τὸ Στωϊκὸν τέλος ἴσον δύνασθαι τῷ κατ' ἀρετὴν βίῳ.

17 Michaël in Eth. Nicom. (Comm. graec. Vol. XX) ed. Heylb. p. 598, 20. ὅτι κατὰ μὲν τὰς τῶν ἄλλων φιλοσόφων, Ἐπικουρείων τε καὶ τῶν ὕστερον Στωϊκῶν περὶ εὐδαιμονίας ὑπολήψεις δύναται τις εὐδαιμονίαν μεταδιδόναι καὶ τοῖς ἀλόγοις ζῴοις — — διὰ τούτων ἂν τις παραστήσειεν. — — εἰ τὸ κατὰ φύσιν διάγειν κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς εὖ ζῆν ἐστὶ, τὸ δὲ εὖ
25 ζῆν καὶ κατ' αὐτοὺς καὶ κατ' Ἐπικούρου εὐδαιμονεῖν ἐστὶ, τὸ κατὰ φύσιν ἄρα διάγειν εὐδαιμονεῖν ἐστίν. ἀλλὰ μὴν ὑπάρχει τοῖς ἀλόγοις ζῴοις τὸ κατὰ φύσιν διάγειν ἀπὸ γενέσεως μέχρι τῆς ἀκμῆς· εὐδαιμονεῖν ἐστὶ ἄρα τὰ ἄλογα ζῶα.

p. 599, 6. πάλιν εἰ τὸ εὐδαιμονεῖν ἐστὶ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς τὸ ἔσχατον τῆς φυσικῆς ὁρέξεως, ἐφ' ὃ ἐλθοῦσα ἡ φύσις τὸ οὗ ἕνεκα καὶ τὸ τέλος ἔχει, οὗ τυχοῦσα πλέον οὐδὲν ἐπιποθεῖ πλήν τοῦ κατέχειν αὐτὸ τὸ οἰκεῖον ἀγαθὸν αὐτῇ καὶ μὴ ἀπολλύναι, τοῦτο δὲ ὑπάρχει καὶ τοῖς ἀλόγοις, μετέχει ἄρα καὶ τὰ ἄλογα ζῶα εὐδαιμονίας.

18 Cicero de finibus III 22. Sed ex hoc primum error tollendus
35 est, ne quis sequi existimet, ut duo sint ultima bonorum. Ut enim, si cui propositum sit conliniare hastam aliquo aut sagittam, sicut nos ultimum in bonis dicimus, sic illi facere omnia quae possit ut conliniet, huic in eiusmodi similitudine omnia sint facienda, ut conliniet, et tamen ut omnia faciat quo propositum assequatur sit hoc quasi ultimam quale nos
40 summum in vita bonum dicimus, illud autem ut feriat quasi seligendum, non expetendum.

19 Alexander Aphrod. Qaaest. II 16 p. 61, 1 Bruns. Εἰ τῶν στοχαστικῶν τεχνῶν τέλος εἶναι τις λέγοι τὸ πάντα τὰ παρ' αὐτὰς ποιεῖν πρὸς τὸ τοῦ προκειμένου τυγχάνειν, πῶς οὐχ ὁμοίως καὶ αὐταὶ τοῦ οἰκείου τεύ-

9 ταῦτοῦ Heeren, τοῦ libri.

10 Cf. I n. 184 (Zeno) 554 (Cleanthes).

17 πάλιν Meineke, πᾶν libri.

18 καὶ τὸ Canter, ἢ τὸ libri.

19 τῷ Heeren,

τῶν libri. || βίῳ Heeren, βίου libri.

30 Cf. p. 3, 26.

36 sicut nos AB sic

nos duo cod. Goerenzii.

39 sit hoc Ernesti, sed hoc libri.

ξονται τέλους ταῖς οὐ στοχαστικαῖς τῶν τεχνῶν; δοκοῦσι δὲ κατὰ τοῦτο μάλιστα διαφέρειν τῶν ἄλλων αἱ στοχαστικαὶ τῷ μὴ ὁμοίως τοῦ τέλους τυγχάνειν. καθ' οὗς μὲν <γὰρ> τέλος ἐστὶν αὐταῖς τὸ τυχεῖν τοῦ προκειμένου, διαφέρουσι ἂν ταύτῃ· καθ' οὗς δὲ τὸ προειρημένον ἐστὶν αὐταῖς τέλος, εἰ καὶ [τὰ] τοῦ τέλους [μὴ] ὁμοίως τυγχάνουσι, διαφέρουσι <ἂν> αὐτῶν κατὰ 5 τὸ μὴ ὁμοίον αὐταῖς τὸ τέλος ἔχειν. ἐκεῖναι μὲν γὰρ τῷ τοῖς κατὰ τὴν τέχνην γινομένοις ἔπεσθαι τὸ οὐ χάριν γίνονται καὶ τὴν ἀποτυχίαν αὐταῖς τοῦ προκειμένου κατὰ τὴν διαμαρτίαν τῶν γινομένων, οὐ τεχνικῶς γινομένων, ἔπεσθαι, τέλος ἔχουσι τὸ τυχεῖν τοῦ προκειμένου (ἴσον γὰρ ἐν ἐκείναις τῷ πάντα τὰ παρ' αὐτὰς ποιῆσαι πρὸς τὸ τυχεῖν τοῦ προκειμένου τὸ καὶ 10 τυχεῖν αὐτοῦ· ταῦτα γὰρ ποιουσῶν τὰ παρ' αὐτὰς γίγνεται). ἐπὶ δὲ τῶν στοχαστικῶν τῷ μὴ πάντως τοῖς γινομένοις κατὰ τὴν τέχνην ἔπεσθαι τὸ οὐ χάριν, διὰ τὸ δεῖσθαι πρὸς τὸ τυχεῖν ἐκείνου πολλῶν, ἃ μὴ ἔστιν ἐπὶ μόνῃ τῇ τέχνῃ, ἔτι δὲ καὶ αὐτὰ τὰ κατὰ τὴν τέχνην γινόμενα μὴ ὥρίσθαι μηδὲ τῶν αὐτῶν εἶναι ποιητικὰ τῷ μὴ πάντῃ ὁμοίως ἔχουσιν προσφέρεσθαι, διὰ 15 <τὸ> πάντα ἢ διὰ <τὸ> τινὰ καὶ ἄλλως ἐν αὐταῖς, οὐχ ὥς προσεδοκᾶτο, ἔπεσθαι, οὐ τὸ τυχεῖν τοῦ προκειμένου τέλος ἐστίν, ἀλλὰ τὸ ἀποπληρῶσαι τὰ τῆς τέχνης.

§ 2. Contra aliorum philosophorum fines disputatur.

20 Cicero de finib. IV 11, 28. *Chrysippus autem exponens differentias animantium, ait alias eorum corpore excellere, alias autem animo, nonnullas valere utraque re: deinde disputat, quod cuiusque generis animantium statui deceat extremum. Cum autem hominem in eo genere posuisset, ut ei tribueret animi excellentiam, summum bonum id constituit, non ut excellere animo, sed ut nihil esse praeter animum videretur.* 25

21 Cicero Acad. Pr. II 45, 138. *Testatur saepe Chrysippus, tres solas esse sententias quae defendi possint de finibus bonorum. Circumcidit et amputat multitudinem: aut enim honestatem esse finem aut voluptatem aut utrumque; nam qui summum bonum dicant id esse, si vacemus omni molestia, eos invidiosum nomen voluptatis fugere, sed in 30 vicinitate versari: quod facere eos etiam, qui illud idem cum honestate coniungerent; nec multo secus eos qui ad honestatem prima naturae commoda adiungerent: ita tres relinquit sententias, quas putat probabiliter posse defendi.*

ibid. 46, 140. *Unum igitur par, quod depugnet, reliquum est, voluptas cum honestate. De quo Chrysippo fuit, quantum ego sentio, non magna contentio. Alteram si sequare, multa ruunt et maxime*

3 γὰρ addidi. 4 προειρημένον scripsi, προκείμενον libri. 5 εἰ καὶ τὰ τοῦ Vict., οὐ καὶ τὰ τοῦ libri; τὰ seclusi. || μὴ seclusi. || ἂν add. Spengel. 6 τῷ τοῖς Spengel, τούτοις libri. 10 αὐτὰς Spengel, αὐτῶν libri. 11 ποιουσῶν scripsi, ποιούντων libri. || αὐτὰς Spengel, ἑαυτοῖς libri. 16 τὸ addidi. || ἢ διὰ τὸ scripsi, ἢ διὰ Victor. ἢ δὲ libri. 17 ἔπεσθαι scripsi, ἔσεσθαι libri. 24 animus libri.

communitas cum hominum genere, caritas, amicitia, iustitia, reliquae virtutes; quarum esse nulla potest, nisi erit gratuita. Nam quae voluptate quasi mercede aliqua ad officium impellitur, ea non est virtus, sed fallax imitatio simulatioque virtutis.

5 22 Cicero de finib. II 14, 44. *Ita ceterorum sententiis semotis relinquitur, non mihi cum Torquato, sed virtuti cum voluptate certatio. Quam quidem certationem homo et acutus et diligens, Chrysippus non contemnit; totumque discrimen summi boni in earum comparatione positum putat.*

10 23 Plut. de Stoic. repugn. cp. 15 p. 1040c. Πάλιν ἐν τοῖς περὶ Δικαιοσύνης ὑπειπὼν ὅτι τοὺς ἀγαθὸν ἀλλὰ μὴ τέλος τιθεμένους τὴν ἡδονὴν ἐνδέχεται σῶζειν καὶ τὴν δικαιοσύνην, θεὸς τοῦτο κατὰ λέξιν εἶρηκε· „Τάχα γὰρ ἀγαθοῦ αὐτῆς ἀπολειπομένης, τέλους δὲ μὴ, τῶν δὲ δι' αὐτὰ αἰρετῶν ὄντος καὶ τοῦ καλοῦ, σῶζοιμεν ἂν
15 τὴν δικαιοσύνην, μεῖζον ἀγαθὸν ἀπολιπόντες τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον τῆς ἡδονῆς.“ Cf. cp. 13. ubi plane eadem verba exstant.

Plut. de comm. not. cp. 25 p. 1070d. ἔν γε τοῖς περὶ Δικαιοσύνης, εἰ μὲν τις ὑπόθοιτο τὴν ἡδονὴν τέλος, οὐκ οἶται σῶζεσθαι τὸ δίκαιον· εἰ δὲ μὴ τέλος ἀλλὰ ἀπλῶς ἀγαθόν, οἶται· τὰς δὲ λέξεις οὐκ οἶμαι
20 σε δεῖσθαι νῦν ἀκούειν ἐμοῦ καταλέγοντος· τὸ γὰρ τρίτον περὶ Δικαιοσύνης βιβλίον ἐστὶ πανταχόθεν λαβεῖν.

24 Plut. de Stoic. repugn. cp. 15 p. 1040e. Ἴνα δὲ μὴδ' ἀπολογίαν ὑπολίπη τοῖς ἐναντιώμασιν, Ἀριστοτέλει περὶ δικαιοσύνης ἀντιγράφων „οὐ φησιν αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν, ὅτι τῆς ἡδονῆς τέλους
25 οὐκ ἔστι ἀναιρεῖται μὲν ἡ δικαιοσύνη, συναναιρεῖται δὲ τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἐκάστη· τὴν μὲν γὰρ δικαιοσύνην ὑπ' αὐτῶν ὡς ἀληθῶς ἀναιρεῖσθαι, τὰς δ' ἄλλας ἀρετὰς οὐδὲν κωλύειν ὑπάρχειν, εἰ καὶ μὴ δι' αὐτὰς αἰρετάς, ἀλλ' ἀγαθὰς γοῦν καὶ ἀρετὰς ἐσόμενας“ εἶτα ἐκάστην ἐξ ὀνόματος προσαγορεύει. Βέλτιον δὲ τὰς ἐκείνου λέξεις ἀναλαβεῖν·
30 „Τῆς γὰρ ἡδονῆς, φησὶν, ἐμφαινομένης τέλους κατὰ τὸν τοιοῦτον λόγον, τὸ μὲν τοιοῦτο πᾶν μοι δοκεῖ οὐκ ἐμπεριλαμβανέσθαι· διὸ ῥητέον, μήτε τῶν ἀρετῶν τινα δι' αὐτὴν αἰρετὴν εἶναι, μήτε τῶν κακιῶν φευκτὴν, ἀλλὰ πάντα ταῦτα δεῖν ἀναφύεσθαι πρὸς τὸν ὑποκείμενον σκοπόν· οὐδὲν μέντοι κωλύει
35 κατ' αὐτούς, τὴν ἀνδρείαν μὲν καὶ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν καρτερίαν καὶ τὰς ὁμοίας ταύταις ἀρετὰς εἶναι τῶν ἀγαθῶν, τὰς δ' ἐναντίας <κακίας> ὑπάρχειν φευκτάς.“

25 Plut. de comm. not. cp. 25 p. 1070d. Καὶ μὴν ὅτι δυοῖν

11 ἀγαθὸν Wy. τάγαθὸν libri. 13 hoc loco trad. ἀγαθοὺς ἀπολειπομένους, corr. ex cp. 13. 14 αὐτὰ scripsi, αὐτῶν libri. 28 αἰρετάς Mez. 37 κακίας add. Mez.

ἀγαθῶν, τοῦ μὲν τέλους, τοῦ δὲ πρὸς τὸ τέλος, μείζον ἐστὶ τὸ τέλος καὶ τελειότερον, ὅπ' οὐδενὸς ἀγνοεῖται. Γινώσκει δὲ καὶ Χρύσιππος τὴν διαφοράν, ὥς δῆλόν ἐστιν ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Ἀγαθῶν τοῖς γὰρ τέλος ἡγουμένοις τὴν ἐπιστήμην ἀνομολογεῖ.

26 Plut. de comm. not. cp. 27 p. 1071f. Ὅρᾳς γὰρ ὅτι καὶ Χρύ- 5
σιππος εἰς ταύτην [μᾶλλον] συνελαύνει τὸν Ἀρίστωνα τὴν ἀπο-
ρίαν, ὥς τῶν πραγμάτων <οὐ διδόντων> τὴν πρὸς τὸ μήτ' ἀγαθὸν
μήτε κακὸν ἀδιαφορίαν ἐπινοῆσαι, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ μὴ
προεπινοηθέντων· οὕτω γὰρ αὐτῆς φανεῖσθαι τὴν ἀδιαφορίαν προϋ-
φισταμένην, εἰ νόησιν μὲν αὐτῆς οὐκ ἔστι λαβεῖν, μὴ πρότερον τοῦ 10
ἀγαθοῦ νοηθέντος, ἄλλο δ' οὐδὲν ἄλλ' αὐτὴ μόνον τὸ ἀγαθὸν ἐστίν.

27 Cicero de finibus IV 25, 68. Cum enim, quod honestum sit, id solum bonum esse confirmatur, tollitur cura valetudinis, diligentia rei familiaris, administratio rei publicae, ordo gerendorum negotiorum, officia vitae: ipsum denique illud honestum, in quo uno vultis esse omnia, 15 deserendum est. Quae diligentissime contra Aristonem dicuntur a Chrysippo.

28 Galenus de animi peccatis dignoscendis 4 Vol. V p. 77 K. ἀρχὴ μὲν οὖν ἐστὶ πολλῶν ἁμαρτημάτων ἡ περὶ τέλους ἐκάστου βίου ὑπόληψις ψευδής· φύεται γὰρ ὥσπερ ἐκ ρίζης τινὸς ταύτης τὰ κατὰ μέρος ἁμαρτή- 20 ματα. δύνатаι δὲ τις, ἐν τῇ περὶ τέλους δόξῃ μὴ σφαλεῖς, ἐν τινι τῶν κατὰ μέρος σφαλεῖναι, μὴ συνιῇς τῆς ἀκολουθίας.

§ 3. Ὅτι μόνον τὸ καλὸν ἀγαθόν.

29 Plut. de Stoic. repugn. c. 13 p. 1039c. Καὶ μὲν ἐν τῷ περὶ Καλοῦ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι, τοιούτοις λό- 25 γοις κέχρηται· „Τὸ ἀγαθὸν αἰρετόν· τὸ δ' αἰρετόν ἀρεστόν· τὸ δ' ἀρεστόν ἐπαινετόν· τὸ δ' ἐπαινετόν καλόν.“ Καὶ πάλιν „Τὸ ἀγαθὸν χαρτόν, τὸ δὲ χαρτόν σεμνόν, τὸ δὲ σεμνόν καλόν.“

30 Diog. Laërt. VII 101. λέγουσι δὲ μόνον τὸ καλὸν ἀγα-
θὸν εἶναι, καθά φησιν Ἐκάτων ἐν τῷ τρίτῳ περὶ ἀγαθῶν, καὶ Χρύ- 30
σιππος ἐν τοῖς περὶ τοῦ Καλοῦ. εἶναι δὲ τοῦτο ἀρετὴν καὶ τὸ μετέχον ἀρετῆς· ὃ ἐστὶν ἴσον τὸ πᾶν ἀγαθὸν καλὸν εἶναι καὶ τὸ ἰσο-
δυναμεῖν τῷ καλῷ τὸ ἀγαθόν· ὅπερ ἴσον ἐστὶ τούτῳ. ἐπεὶ γὰρ ἐστὶν
ἀγαθὸν καλόν ἐστίν· ἔστι δὲ καλόν· ἀγαθὸν ἄρα ἐστί.

31 Philo de posteritate Caini § 133 Vol. II p. 29, 7 Wendl. memo- 35
rat: τὸ Στωϊκὸν δόγμα τὸ μόνον εἶναι τὸ καλὸν ἀγαθόν.

32 Alexander Aphrod. Quaest. I 14 p. 26 Bruns. ὅτι δὲ μηδὲν παρὰ

4 Herillum intellegit. 6 μᾶλλον del. Wy. 7 οὐ διδόντων suppl. Bernardakis. 27 cf. Cicero de finibus III 8, 27. 32 δ B (pro ὃ). 33 ἰσοδύνα-
μον BP. || τὸ καλὸν τῷ ἀγαθῷ BP.

θεῶν ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τοὺς προειρημένους (scil. καθ' οὓς μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν ἐστίν i. e. Stoicos) γίνεται, δῆλον ἐντεῦθεν. τὸ καλὸν ἐφ' ἡμῖν· ὃ ἐφ' ἡμῖν ἐστίν, τοῦτο δι' ἑαυτῶν κτώμεθα· ὃ δι' ἑαυτῶν κτώμεθα, τοῦθ' ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου περιγίνεται· τὸ καλὸν ἄρα ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου ἡμῖν
 5 περιγίνεται· εἰ ὑπὸ μηδενὸς οὐδ' ὑπὸ τῶν θεῶν. ἀλλὰ μὴν ταῦτόν ἀγαθὸν τε καὶ καλόν, καθ' οὓς μόνον τὸ καλὸν ἀγαθόν· οὐδὲν <ἄρα> ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις ὑπὸ τῶν θεῶν περιγίνεται.

33 Philo Quod deterius potiori insidiari soleat § 7 Vol. I p. 259, 25 Wendl. (de Iosepho): πρὸς γὰρ πολιτείαν μᾶλλον ἢ πρὸς ἀλήθειαν φιλοσο-
 10 φῶν τὰ τρία γένη τῶν ἀγαθῶν τὰ τε ἐκτὸς καὶ περὶ σῶμα καὶ ψυχὴν, ὅλαις φύσεσιν ἀλλήλων διηρημένα, εἰς τὸ αὐτὸ ἄγει καὶ συνείρει, χρεῖον ἕκαστον ἕκαστον καὶ πάντα πάντων ἀποφαίνειν ἀξιῶν καὶ τὸ ἐξ ἀθρόων συντεθεὶν ἄρτιον καὶ πληρὲς ὄντως ἀγαθόν, τὰ δ' ἐξ ὧν τοῦτο ἐπάγῃ, μέρη μὲν ἢ στοι-
 15 χεῖα ἀγαθῶν, ἀγαθὰ δ' οὐκ εἶναι τέλεια. Καθάπερ γὰρ μήτε πῦρ μήτε γῆν μήτε τι τῶν τεττάρων, ἐξ ὧν ἐδημιουργήθη τὸ πᾶν, κόσμον εἶναι, τὴν δὲ τῶν στοιχείων εἰς ταῦτο σύνοδόν τε καὶ κρᾶσιν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ εὐδαιμον μήτε ἐν τοῖς ἐκτὸς ἰδίᾳ μήτε ἐν τοῖς περὶ σῶμα μήτε ἐν τοῖς περὶ ψυχὴν καθ' αὐτὰ ἐξετάζεσθαι — τῶν γὰρ εἰρημένων ἕκαστον μερῶν
 20 τινα καὶ στοιχείων λόγον ἔχειν — ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐκ πάντων ἄθροισμα. Ταύτην οὖν τὴν δόξαν πέμπεται μεταδιδασκόμενος πρὸς ἄνδρας μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν νομίζοντας ὃ ψυχῆς ὡς ψυχῆς ἐστὶν ἴδιον. τὰ δ' ἐκτὸς καὶ περὶ σῶμα λεγόμενα πλεονεκτήματα μόνον, οὐ πρὸς ἀλήθειαν ὄντα ἀγαθὰ πεπιστευκότας.

34 Cicero de finibus III 28 (argumenta explicans placiti ὅτι μόνον
 25 τὸ καλὸν ἀγαθόν). Deinde quaero, quis aut de misera vita possit gloriari aut de non beata. De sola igitur beata. Ex quo efficitur gloriatio — dignam esse beatam vitam, quod non possit nisi honestae vitae iure contingere. Ita fit, ut honesta vita beata vita sit. Et quoniam is, cui contingit ut iure laudetur, habet insigne quiddam ad decus et ad gloriam,
 30 ut ob ea, quae tanta sint, beatus dici iure possit, idem de vita talis viri rectissime dicetur. Ita, si beata vita honestate cernitur, quod honestum est, id bonum solum habendum est.

35 Cicero de finibus III 29. Quid vero? negarine ullo modo possit, <nunquam> quemquam stabili et firmo et magno animo, quem fortem vi-
 rum dicimus, effici posse, nisi constitutum sit, non esse malum dolorem? Ut enim, qui mortem in malis ponit, non potest eam non timere, sic nemo ulla in re potest id, quod malum esse decreverit, non curare idque
 40 contemnere. Quo posito — illud assumitur, eum qui magno sit animo ac forti, omnia quae cadere in hominem possint despiciere ac pro nihilo putare. Quae cum ita sunt, effectum est nihil esse malum, quod turpe non sit.

36 Cicero de finibus III 29. Atque iste vir altus et excellens, magno animo, vere fortis, infra se omnia humana ducens — — certe et confidere

6 ἄρα addidi. 19 ἔχειν Laur. Conv. 59, ἔχει ceteri codd. 22 καὶ om. HL. || πλεονεκτήματα λεγόμενα UF. 26 aut de non Madvig, aut non B aut non de ceteri. || ex qua libri. 30 ob ea Manutius, ad ea AB ab ea alii. 33 quid vero Davisius, quod vero A qui vero B. || negarine Davisius, negari libri. 34 nunquam add. Madvig.

sibi debet ac suae vitae et actae et consequenti et bene de sese iudicare statuens nihil posse mali incidere sapienti. Ex quo intelligitur idem illud, solum bonum esse, quod honestum sit; idque esse beate vivere: honeste, id est cum virtute, vivere.

37 Cicero de finibus III 8, 27. Quod est bonum, omne laudabile est; quod autem laudabile est, omne est honestum: bonum igitur quod est, honestum est. — — Illud autem perabsurdum, bonum esse aliquid, quod non expetendum sit, aut expetendum, quod non placens: aut, si id, non etiam diligendum: ergo etiam probandum. ita etiam laudabile: id autem honestum. Ita fit ut quod bonum sit, id etiam honestum sit. 10

Cf. IV 50. Iam ille sorites —: quod bonum sit, id esse optabile, quod optabile, id expetendum, quod expetendum, id laudabile, dein reliqui gradus.

Tusc. disp. V 43. Atque etiam omne bonum laetabile est; quod autem laetabile, id praedicandum et prae se ferendum; quod tale autem, 15 id etiam gloriosum; si vero gloriosum, certe laudabile; quod laudabile autem, profecto etiam honestum; quod bonum igitur, id honestum.

45 Quicquid est, quod bonum sit, id expetendum est, quod autem expetendum, id certe adprobandum; quod vero adprobaris, id gratum acceptumque habendum; ergo etiam dignitas ei tribuenda est. Quod si ita 20 est, laudabile sit necesse est; bonum igitur omne laudabile. Ex quo efficitur ut quod sit honestum, id sit solum bonum.

§ 4. Virtutem propter se ipsam expetendam esse.

38 Sextus adv. math. XI 99. *Ναί, ἀλλὰ καὶ οἱ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν δοξάζοντες δείκνυσθαι νομίζουσιν ὅτι φύσει τοῦτο αἰρετόν* 25 *ἔστι καὶ ἀπὸ τῶν ἀλόγων ζώων. Ὁρῶμεν γάρ, φασίν, ὥς τινα γενναῖα ζῶα, καθάπερ ταῦρος καὶ ἀλεκτρονέες, [ἅπερ] μηδεμιᾶς αὐτοῖς ὑποκειμένης τέρψεως καὶ ἡδονῆς διαγωνίζεται μέχρι θανάτου. Καὶ τῶν ἀνθρώπων δὲ οἱ ὑπὲρ πατρίδος ἢ γονέων ἢ τέκνων εἰς ἀναιρέσιν ἑαυτοὺς ἐπιδιδόντες οὐκ ἂν ποτε τοῦτ' ἐποιοῦν, μηδεμιᾶς αὐτοῖς ἐλπιζομένης μετὰ θάνατον ἡδονῆς,* 30 *εἰ μὴ φυσικῶς τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν τούτους τε καὶ πᾶν τὸ γενναῖον ἀεὶ ζῶον ἐπεσπᾶτο πρὸς τὴν αὐτοῦ αἵρεσιν.*

quae refutans Sextus 101. *αὐτῶν γὰρ πάρεστιν ἀκούειν λεγόντων ὅτι ἡ φρονίμη διάθεσις μόνη βλέπει τὸ καλόν τε καὶ ἀγαθόν, ἡ δὲ ἀφροσύνη τυφλώττει περὶ τὴν τούτου διάγνωσιν, ὅθεν καὶ ὁ ἀλεκτρονὶ καὶ ὁ ταῦρος* 35 *μὴ μετέχοντα τῆς φρονίμης διαθέσεως οὐκ ἂν βλέποι τὸ καλόν τε καὶ ἀγαθόν.*

39 Diog. Laërt. VII 89. *τὴν τε ἀρετὴν διάθεσιν εἶναι ὁμολογουμένην καὶ αὐτὴν δι' αὐτὴν εἶναι αἰρετήν, οὐ διὰ τινα φόβον ἢ ἐλπίδα ἢ τι τῶν ἔξωθεν· ἐν αὐτῇ τε εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν, ἅτε οὕση ψυχῇ πεποιημένη πρὸς τὴν ὁμολογίαν παντὸς τοῦ βίου.* 40

40 Diog. Laërt. VII 127. *καὶ αὐτὴν δι' <αὐτὴν> αἰρετήν εἶναι (scil. τὴν ἀρετήν)· αἰσχυρόμεθα γοῦν ἐφ' οἷς κακῶς πράττομεν, ὥς ἂν μόνον τὸ καλὸν εἰδότες ἀγαθόν.*

9 etiam *Baiter*, et *libri*. — Cf. n. 29. 27 *ἅπερ* *seclusi*. 38 *ἀρετὴν* B. 41 δὲ *αἰρετήν* BP.

41 Cicero de finibus III 36. Omne autem quod honestum sit, id esse propter se expetendum — haec est tuenda sententia maxime — Stoicis. 38. et eodem modo turpia per se esse fugienda. 39. Stultitiam autem et timiditatem et iniustitiam et intemperantiam cum dicimus
 5 esse fugienda propter eas res, quae ex ipsis eveniant, non ita dicimus, ut cum illo, quod positum est, solum id esse malum quod turpe sit, haec pugnare videatur oratio, propterea quod ea non ad corporis incommodum referuntur, sed ad turpes actiones, quae oriuntur e vitiis. Quas enim κακίας Graeci appellant, vitia malo quam malitias nominare.

10 42 Cicero de legibus I 14, 40. Quodsi homines ab iniuria poena, non natura arcere deberet, quatenam sollicitudo vexaret impios, sublato suppliciorum metu? quorum tamen nemo tam audax unquam fuit, quin aut abnueret a se commissum esse facinus, aut iusti sui doloris causam aliquam fingeret, defensionemque facinoris a naturae iure aliquo quaereret.
 15 Quae si appellare audent impii, quo tandem studio colentur a bonis? — Quodsi poena, si metus supplicii, non ipsa turpitudine deterret ab iniuriosa facinorosaque vita, nemo est iniustus, atque incauti potius habendi sunt improbi. 41. Tum autem qui non ipso honesto movemur, ut boni viri
 20 simus, sed utilitate aliqua atque fructu, callidi sumus, non boni. Nam quid faciet is homo in tenebris, qui nihil timet nisi testem et iudicem? quid in deserto quo loco nactus, quem multo auro spoliare possit, imbecillum atque solum? Noster quidem hic natura iustus vir ac bonus etiam colloquetur, iuvabit, in viam deducet: is vero qui nihil alterius causa faciet, metietur suis commodis omnia, videtis credo quid sit acturus. Quodsi
 25 negabit, se illi vitam erepturum et aurum ablaturum, nunquam ob eam causam negabit, quod id natura turpe iudicet, sed quod metuat, ne emanet, id est ne malum habeat.

43 Cicero de legibus I 18, 48. Sequitur — et ius et omne honestum sua sponte esse expetendum. Etenim omnes viri boni ipsam
 30 aequitatem et ius ipsum amant, nec est viri boni efrare et diligere, quod per se non sit diligendum. Per se igitur ius et expetendum et colendum. Quod si ius, etiam iustitia: si iustitia, reliquae quoque virtutes per se colendae sunt. Quid? liberalitas gratuitane est an mercenaria? Si sine praemio benignus est, gratuita: si cum mercede, conducta: nec est dubium,
 35 quin is, qui liberalis benignusve dicitur, officium, non fructum sequatur. Ergo item iustitia nihil expetit praemii, nihil pretii. Per se igitur expetitur. — — 49. ubi illa sancta amicitia, si non ipse amicus per se amatur toto pectore, ut dicitur? — — Quodsi amicitia per se colenda est, societas quoque hominum et aequalitas et iustitia per se <est> ex-
 40 petenda.

44 Cicero de finibus V 20 (Antiochus Carneadeam τῶν τελῶν divisionem enarrans). At vero facere omnia, ut adipiscamur, quae secundum naturam sunt, etiamsi ea non assequamur, id esse et honestum et solum per se expetendum et solum bonum Stoici dicunt.

4 timiditatem Guyetus, temeritatem libri. 5 fugienda Manutius, fugiendam libri. 13 abnuerit AB aut ob iniuriam H. 17 atque Ernestius, aut libri. 21 quodam loco Halmsius. 32 si iustitia Halmsius, sit in ea ABH. 36 ergo idem AB ergo eadem H. || exprimit ABH. 39 est add. Lambin. 43 sunt BE Madv., sint Baiter.

45 Servius ad Aeneid. I 604. Et mens sibi conscia recti: secundum Stoicos, qui dicunt, ipsam virtutem esse pro praemio, etiamsi nulla sint praemia.

46 Clem. Al. Strom. IV 8 p. 594 Pott. εἰ δὴ τῶν ἀδιαφόρων ἔνια τοιαύτην εἴληχε τιμὴν, ὥστε καὶ ἀκόντων τινῶν αἰρετὰ εἶναι δοκεῖν, πολὺ δὲ πλέον τὴν ἀρετὴν περιμάχητον νομιστέον· μὴ εἰς ἄλλο τι ἀφορῶντας, ἀλλὰ εἰς αὐτὸ τὸ καλῶς πραχθῆναι δυνάμενον, ἕαν τε ἑτέροις δοκῇ τισὶν ἕαν τε μὴ.

47 Lactant. instit. div. III 12. Sed et Stoici — — negant sine virtute effici quemquam beatum posse. Ergo virtutis praemium beata vita est, si virtus, ut recte dictum est, beatam vitam facit. Non est igitur, ut aiunt, propter se ipsam virtus expetenda etc.

Cf. ibidem cp. 27.

48 Lactant. div. instit. V 17. Nam et cum de virtute disputant, quamvis intellegant aerumnis ac miseriis esse plenissimam, tamen expetendam esse aiunt sua causa.

15

§ 5. Virtutem sufficere ad vitam beatam.

49 Diog. Laërt. VII 127. αὐτάρκη τε εἶναι αὐτὴν (scil. τὴν ἀρετὴν) πρὸς εὐδαιμονίαν, καθά φησι Ζήνων καὶ Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Ἀρετῶν καὶ Ἑκάτων ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ ἀγαθῶν. Εἰ γάρ, φησὶν, αὐτάρκης ἐστὶν ἡ μεγαλοψυχία πρὸς τὸ πάντων ὑπεράνω ποιεῖν, ἔστι δὲ μέρος ἀρετῆς, αὐτάρκης ἐστὶ καὶ ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, καταφρονοῦσα καὶ τῶν δοκούντων ὀχληρῶν.

50 Porphyrio ad Hor. carm. III 2, 17. Haec de Stoicorum secta sunt, qui dicunt virtutem solam sufficere ad vitam beatam.

51 Cicero de fin. I 61. Multoque hoc melius nos (i. e. Epicurei) veriusque quam Stoici. Illi enim negant esse bonum quicquam nisi nescio quam illam umbram, quod appellant honestum non tam solido quam splendido nomine; virtutem autem nixam hoc honesto nullam requirere voluptatem atque ad beate vivendum se ipsa esse contentam.

52 Proclus in Platonis Timaeum p. 61 B. Schn. Οὐχ ὥσπερ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς τὸν σπουδαῖον οὐδὲν φασὶ δεῖσθαι τῆς τύχης οὕτω καὶ ὁ Πλάτων.

53 Plut. de Stoic. repugn. cp. 26 p. 1046d. εἰ μὲν οὖν τὴν φρόνησιν ἡγεῖτο (scil. Chrysippus) ποιητικὸν εἶναι τῆς εὐδαιμονίας ἀγαθόν, ὥσπερ ὁ Ἐπίκουρος non ipse sibi repugnaret, ἐπεὶ δ' ἡ φρόνησις οὐχ ἑτερόν ἐστι τῆς εὐδαιμονίας κατ' αὐτὸν ἀλλ' εὐδαιμονία etc.

54 Plut. de comm. not. 8 p. 1061f. Οὐ μόνον οὖν ταῦτα λέ-

19 numerum om. B. 20 Ultima inde ab Εἰ γὰρ ad solum Hecatonem pertinent. 21 τῆς ἀρετῆς B, rasura ante ἀρετῆς P. 36 κατ' αὐτὸν Mez., καθ' αὐτὸ libri.

Stoicorum veterum fragm. III.

γουνσιν οἱ ἄνδρες, ἀλλὰ κάκεινα πρὸς τούτοις, ὅτι „ἀγαθὸν δὲ χρόνος οὐκ αὖξει προσγινόμενος, ἀλλὰ καὶ ἀκαρές τις ὥρας γένηται φρόνιμος, οὐδενὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἀπολειφθήσεται τοῦ τὸν αἰῶνα χρωμέου τῇ ἀρετῇ καὶ μακαρίως ἐν αὐτῇ καταβιοῦντος.“

5 Plut. de Stoic. repugn. cp. 26 p. 1046c. Ἐν πολλοῖς εἰρηκῶς (sc. Chrysippus) ὅτι παρὰ τὸν πλείονα χρόνον οὐδὲν μᾶλλον εὐδαιμονοῦσιν, ἀλλ' ὁμοίως καὶ ἐπίσης τοῖς τὸν ἁμερῇ χρόνον εὐδαιμονίας μετασχοῦσιν.

Stobaeus Eclog. II 98, 17 W. Δι' ὃ καὶ πάντως εὐδαιμονεῖν ἀεὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἀγαθοὺς, τοὺς δὲ φαύλους κακοδαιμονεῖν. καὶ
10 <ἐκείνων> τὴν εὐδαιμονίαν μὴ διαφέρειν τῆς θείας εὐδαιμονίας, μηδὲ τὴν ἁμεριαίαν ὁ Χρύσιππος φησι διαφέρειν τῆς τοῦ Διὸς εὐδαιμονίας, <καὶ> κατὰ μηδὲν αἰρετωτέραν εἶναι μήτε καλλίω μήτε σεμνοτέραν τὴν τοῦ Διὸς εὐδαιμονίαν τῆς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν.

Themistius Orat. VIII p. 101d. Χρύσιππος δὲ ἄχρι τῶν ῥημάτων
15 τῶν ἔοικεν ἀνδρίζεσθαι, ταῦτόν δὴ δύνασθαι φάσκων ἀνδρὶ σπουδαίω μίαν ἡμέραν, μᾶλλον δὲ καὶ μίαν ὥραν πολλοῖς ἐνιαυτοῖς.

55 Plut. de Stoic. repugn. cp. 18 p. 1042a. Οὐσίαν κακοδαιμονίας ἀποφαίνει τὴν κακίαν (sc. Chrysippus) ἐν παντὶ βιβλίῳ φυσικῷ καὶ ἡθικῷ γράφων καὶ διατεινόμενος ὅτι τὸ κατὰ κακίαν ζῆν
20 τῷ κακοδαιμόνως ζῆν ταῦτόν ἐστιν.

56 Gellius Noct. Att. XVIII 1, 4. Atqui ibi Stoicus censebat, et vitam beatam homini virtute animi sola et miseriam summam malitia sola posse effici etiamsi cetera bona omnia, quae corporalia et externa appellarentur, virtuti deessent, malitiae adessent (sequitur Peripatetici responsum). 6. Reclamabat hoc in loco Stoicus et, tamquam
25 duas ille res diversas poneret, mirabatur; quod, cum essent malitia et virtus duo contraria, vita misera et beata quoque aequae contraria, non servaret in utrisque vim et naturam contrarii et ad miseriam quidem vitae conficiendam satis valere malitiam solam putaret, ad praestandam
30 vero beatam vitam non satis solam esse virtutem diceret. Atque id maxime dissidere neque convenire dicebat, quod qui profiteretur, vitam nullō pacto beatam effici posse, si virtus sola abesset, idem contra negaret, beatam fieri vitam, cum sola virtus adesset, et quem daret haberetque virtuti absenti honorem, eundem petenti atque praesenti adimeret.

35 57 Alexander de anima libri mantissa p. 166, 21 Brnns. ἔτι οὐκ, „εἰ ᾧ ὁρῶμεν, τῇ τούτου ἀρετῇ εὖ ὁρῶμεν, καὶ ᾧ ἀκούομεν, τῇ τούτου ἀρετῇ εὖ ἀκούομεν, καὶ διὰ τοῦτο, ᾧ ζῶμεν, τῇ τούτου ἀρετῇ εὖ ζῶμεν, ὥστε εἴη ἂν <ἡ> τῆς ψυχῆς ἀρετὴ εὐδαιμονία· ψυχῇ γὰρ ζῶμεν.“ οὐ δὴ διὰ τοῦτο etc.

40 58 Seneca ep. 85, 2. Qui prudens est, et temperans est, qui temperans, est et constans. qui constans est, imperturbatus est. qui impertur-

batus est, sine tristitia est. qui sine tristitia est, beatus est: ergo prudens beatus est et prudentia ad beatam vitam satis est.

ibid. 24. Qui fortis est, sine timore est. qui sine timore est, sine tristitia est. qui sine tristitia est, beatus est.

59 Cicero Tusc. disp. V 48. Iam vero qui potest vir bonus non ad id, quod laudabile sit, omnia referre, quae agit quaeque sentit? Refert autem omnia ad beate vivendum. Beata igitur vita laudabilis. Nec quicquam sine virtute laudabile. Beata igitur vita virtute conficitur.

49. Atque hoc sic etiam concluditur: Nec in misera vita quicquam est praedicabile aut gloriandum nec in ea, quae nec misera sit nec beata. 10 Et est in aliqua vita praedicabile aliquid et gloriandum ac prae se ferendum. — — 50. Quod si <est>, beata vita glorianda et praedicanda et prae se ferenda est; nihil est enim aliud, quod praedicandum et prae se ferendum sit. Quibus positis intellegis, quid sequatur.

Et quidem, nisi ea vita beata est, quae est eadem honesta, sit aliud 15 necesse est melius vita beata; quod erit enim honestum, certe fatebuntur esse melius. Ita erit vita beata melius aliquid; quo quid potest dici perversius?

60 Cicero de finibus III 43. Ne illud quidem est consentaneum — ut qui plura habent ea, quae in corpore magni aestimantur, sit beatior. 20 — Nam cum ita placeat, ne eorum quidem bonorum, quae nos bona vere appellemus, frequentia beatiorum vitam fieri aut magis expetendam aut pluris aestimandam, certe minus ad beatam vitam pertinet multitudo corporis commodorum. 44. Etenim si et sapere expetendum sit et valere, coniunctum utrumque magis expetendum sit 25 quam sapere solum, neque tamen, si utrumque sit aestimatione dignum, pluris sit coniunctum quam sapere ipsum separatim. Nam qui valetudinem aestimatione aliqua dignam iudicamus neque eam tamen in bonis ponimus, iidem censemus nullam esse tantam aestimationem, ut ea virtuti anteponatur. — — 45. Ut enim obscuratur et offunditur luce solis 30 lumen lucernae, et ut interit <in> magnitudine maris Aegaei stilla mellis, et ut in divitiis Croesi teruncii accessio et gradus unus in ea via, quae est hinc in Indiam, sic cum sit is bonorum finis, quem Stoici dicunt, omnis ista rerum corporearum aestimatio splendore virtutis et magnitudine obscuretur et obruatur atque intereat necesse est. 35

61 Cicero de finibus IV 30 (Antiochus contra Stoicos pugnans) ut mihi in hoc Stoici iocari videantur interdum, cum ita dicant „si ad illam vitam, quae cum virtute degatur, ampulla aut strigilis accedat, sumpturum sapientem eam vitam potius, quo haec 40 adiecta sint, nec beatiorum tamen ob eam causam fore.“

62 Alexander in Aristot. Topica p. 211,9. οὕτως δεικνύοιτ' ἂν ἕκαστον τῶν λεγομένων ἀδιαφόρων τε καὶ προηγμένων ὑπὸ τῶν νεωτέρων αἰρετόν τε καὶ ἀγαθόν· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν προστιθέμενον τῇ ἀρετῇ τὸ ὅλον αἰρετώτερον τῷ σπουδαίῳ ποιεῖ. αἰρετώτερος γὰρ βίος ὁ κατ' ἀρετήν, εἰ μεθ' ὑγείας εἴη καὶ εἰ μετὰ εὐπορίας καὶ εἰ μετὰ ἀγαθῆς δόξης· τὰ γὰρ αἰρετὰ 45 καὶ φευκτὰ κρίνεται τῇ τοῦ σπουδαίου αἰρέσει τε καὶ φυγῇ.

12 est add. Lambin. 31 in add. Halmius. 34 corporearum cod. Glogaviensis, in corpore harum AB.

63 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 161, 26 Bruns. αἱ δὲ αἰσθήσεις καὶ αὐταί, εἰ μὲν πρὸς τὸ εἶναι τὸν ἄνθρωπον ἀναγκαίου χώραν ἔχουσιν, μηκέτι δὲ συνεργοῦσιν πρὸς τὰς ἐνεργείας τῆς ἀρετῆς, τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον ἔχοιεν ἄν. εἰ δὲ πρὸς τῷ ἀναγκαῖαι εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ καὶ
 5 συνεργοῦσιν πρὸς τὰς πράξεις καὶ προσχρῆται αὐταῖς ἡ ἀρετὴ πρὸς τὰς ἰδίας ἐνεργείας (ἡ γὰρ φαντασία κρητὶς τῶν κατ' ἀρετὴν πράξεων) οὐκ ἔχουσιν τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον πρὸς τὰς κατ' αὐτὴν ἐνεργείας, ὥς ἔχει ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος. εἰ γὰρ ἐνεργήσομεν κατὰ ἀρετὴν ὁπωσοῦν ἔχουσῶν τῶν αἰσθήσεων, ἦτοι καὶ ταῖς ψευδέσιν
 10 φαντασίαις ταῖς ἀπὸ τῶν τοιούτων αἰσθήσεων συγκαταθησόμεθα καὶ ταύταις ἀκόλουθα πράξομεν (καὶ πῶς σπουδαίου τοῦτο;) ἢ εἰ ἐφύξομεν καὶ μὴ συγκαταθησόμεθα, οὐδὲ πράξομεν τι τῶν ἐπ' αὐταῖς, ὥστ' οὐδὲν ἐνεργήσομεν.

64 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 160, 3 Bruns. ἡ ἀρετὴ ἄρα οὐκ ἔστιν ἀντάρκης πρὸς εὐδαιμονίαν. ἦτοι γὰρ περὶ τὴν ἐκλογὴν ἔστι
 15 τῶν ἡδέων κατ' Ἐπίκουρον ἢ περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν κατὰ φύσιν, ὥς τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς δοκεῖ. — τῶν γὰρ κατὰ φύσιν οὐχ ἡ κατὰ ἀρετὴν ἐνέργειά ἐστι ποιητική. εἰ δὴ περὶ ὑποκειμενά τινα ἡ ἐνέργεια αὐτῆς, ὦν οὐκ ἔστιν αὐτὴ ποιητική, οὐκ ἔστιν ἀντάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς τὰς οἰκείας ἐνεργείας, ἐπεὶ δεῖται καὶ τῶν περὶ ἃ ἡ ἐνέργεια ἔξωθεν ὄντων αὐτῆς. οὐδὲ
 20 γὰρ, ὥς φασίν, τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον ἔχει ταῦτα, ἀλλ' ἔστιν κινητικὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ πράττειν αὐτὴν καὶ ἐνεργεῖν αἷτια. στοχάζεται γὰρ αὐτῶν, ὥς καὶ τῆς οἰκείας ὕλης οἱ τεχνῖται. ἀναιρεθήσεσθαι γοῦν φασὶ τὰς πράξεις αὐτοῖς, τούτων μὴ ἐπισπώμενων καὶ κινούντων ταῖς ἐν αὐτοῖς διαφοραῖς τὰς ἀρετάς.

25 65 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 162, 32 Bruns. ἔτι εἰ αἱ κοινὰ περὶ εὐδαιμονίας ἔννοιαι ἀντάρκειάν τε αὐτὴν ζωῆς τίθενται (ἀνεπιδεῖ γὰρ τὸν εὐδαίμονα προειλήφασιν) καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τὸ ἔσχατον τῶν ὀρεκτῶν ὑπολαμβάνουσιν (ἀλλὰ καὶ τὸ ζῆν κατὰ φύσιν καὶ τὸν κατὰ φύσιν βίον εὐδαιμονίαν λέγουσιν, πρὸς δὲ τούτοις τὸ εὖ ζῆν καὶ
 30 τὸ εὖ βιοῦν καὶ τὴν εὐζωίαν εὐδαιμονίαν φασίν εἶναι) εἰ τοιοῦτον μὲν ἡ εὐδαιμονία προεῖληπται, πρὸς μὴδὲν δὲ τούτων ἀντάρκης ἡ ἀρετὴ, οὐδ' ἂν πρὸς εὐδαιμονίαν ἀντάρκης εἴη.

66 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 159, 33 Bruns. ἔτι εἰ πᾶσα τέχνη ἕτερον ἑαυτῆς ποιεῖ τι καὶ οὐχ ἑαυτήν, ἡ δὲ ἀρετὴ τέχνη κατ'
 35 αὐτοὺς εὐδαιμονίας ποιητική, ἕτερον ἂν εἴη τῆς ἀρετῆς ἢ εὐδαιμονία.

67 Alexander in Aristot. Top. p. 93 Ald. p. 173, 11. οὕτως ἐπεὶ τῷ λέγοντι τὴν ἀρετὴν ἀντάρκη πρὸς εὐδαιμονίαν ἔπεται τό τε μὴ εἶναι εὐλόγον ἐξαγωγὴν καὶ τὸ μὴ εἶναι αἰρετὸν τὴν ὑγίαν μὴδὲ τι ἄλλο παρὰ τὴν ἀρετὴν, ἂν τούτων τι ἀναιρεθῇ, ἀνηρημένον ἂν εἴη τὸ τὴν ἀρετὴν ἀν-
 40 τάρκη εἶναι πρὸς εὐδαιμονίαν.

Ethica II.

De bonis et malis.

68 Plut. de Stoic. repugn. cp. 9 p. 1035c. Πάλιν ἐν ταῖς Φυσικαῖς Θέεσιν „Οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως οὐδ' οἰκειότερον ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸν τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν λόγον, οὐδ' ἐπὶ τὰς ἀρετάς, οὐδ' ἐπὶ εὐδαιμονίαν, ἀλλ' ἢ ἀπὸ τῆς κοινῆς φύσεως καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου διοικήσεως“ προελθὼν δ' αὖθις· „δεῖ γὰρ τούτοις συνάψαι τὸν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν λόγον, οὐκ οὐχὲς ἄλλης ἀρχῆς αὐτῶν ἀμείνωνος οὐδ' ἀναφορᾶς, οὐδ' ἄλλου τινὸς ἔνεκεν τῆς φυσικῆς θεωρίας παραληπτῆς οὐχὲς, ἢ πρὸς τὴν περὶ ἀγαθῶν ἢ κακῶν διάστασιν.“

69 Plut. de Stoic. repugn. cp. 17 p. 1041e. Τὸν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν λόγον ὃν αὐτὸς εἰσάγει καὶ δοκιμάζει „συμφωνότατον εἶναί φησι τῷ βίῳ καὶ μάλιστα τῶν ἐμφύτων ἅπτεσθαι προλήψεων.“ Ταυτὶ γὰρ ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Προτρεπτικῶν εἴρηκεν. 15

70 Stobaeus ecl. II 57, 19 W. Τῶν δ' ὄντων τὰ μὲν ἀγαθὰ, τὰ δὲ κακά, τὰ δὲ ἀδιάφορα. Ἀγαθὰ μὲν τὰ τοιαῦτα· φρόνησιν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην, ἀνδρείαν καὶ πᾶν ὃ ἔστιν ἀρετὴ ἢ μετέχον ἀρετῆς· κακὰ δὲ τὰ τοιαῦτα· ἀφροσύνην, ἀκολασίαν, ἀδικίαν, δειλίαν καὶ πᾶν ὃ ἔστι κακία ἢ μετέχον κακίας· ἀδιάφορα δὲ τὰ τοιαῦτα· ζωὴν θάνατον, δόξαν ἀδοξίαν, ἡδονὴν πόνον, πλοῦτον πέναν, ὑγίειαν νόσον, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. 20

71 Sextus adv. math. XI 3. οἳ τε ἀπὸ τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημίας καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου ἔτι δὲ τῆς Στοᾶς εἰώθασιν διαιρούμενοι λέγειν τῶν ὄντων τὰ μὲν εἶναι ἀγαθὰ τὰ δὲ κακὰ τὰ δὲ μεταξὺ τούτων, ἅπερ καὶ ἀδιάφορα λέγουσι. 25

§ 1. Notio boni.

72 Cicero de finibus III 33. Cumque rerum notiones in animis fiant, si aut usu aliquid cognitum sit aut coniunctione aut similitudine aut collatione rationis, hoc quarto, quod extremum posui, boni no-

29 bonum libri, corr. Lambin. — Cf. II n. 87 sq. „usu“ = κατὰ περίπτωσιν, „coniunctione“ = κατὰ σύνθεσιν, „similitudine“ = καθ' ὁμοιότητα, „collatione rationis“ = κατ' ἀναλογίαν, „non accessione neque crescendo“ = οὐκ ἀύξητικῶς.

titia facta est. Cum enim ab iis rebus, quae sunt secundum naturam, ascendit animus collatione rationis, tum ad notionem boni pervenit. 34. Hoc autem ipsum bonum non accessione neque crescendo aut cum ceteris comparando, sed propria vi sua et sentimus et appellamus bonum. Ut enim
 5 mel, etsi dulcissimum est, suo tamen proprio genere saporis, non comparatione cum aliis dulce esse sentitur, sic bonum hoc, de quo agimus, est illud quidem plurimi aestimandum, sed ea aestimatio genere valet non magnitudine. Nam cum aestimatio, quae ἀξία dicitur, neque in bonis numerata sit nec rursus in malis, quantumcumque eo addideris, in suo genere
 10 manebit. Alia est igitur propria aestimatio virtutis, quae genere, non crescendo valet.

73 Sextus adv. math. XI 30. ἦσαν δὲ οἱ φάσκοντες ἀγαθὸν ὑπάρχειν τὸ δι' αὐτὸ αἰρετόν. οἱ δ' οὕτως „ἀγαθὸν ἐστὶ τὸ συλλαμβανόμενον πρὸς εὐδαιμονίαν,“ τινὲς δὲ „τὸ συμπληρωτικὸν εὐδαιμονίας“ εὐ-
 15 δαιμονία δὲ ἐστίν, ὥς οἱ τε περὶ τὸν Ζήνωνα καὶ Κλεάνθην καὶ Χρύσιππον ἀπέδοσαν, εὐροια βίου.

Cf. Pyrrh. Hypot. III 172.

74 Stobaeus ecl. II p. 69, 17 W. τὸ δ' ἀγαθὸν λέγεσθαι φασὶ πλεοναχῶς, τὸ μὲν πρῶτον οἶον πηγῆς ἔχον χώραν, ὅπερ οὕτως ἀποδίδοσθαι.
 20 ἀφ' οὗ συμβαίνει ὠφελεῖσθαι (τὸ δὲ πρῶτως εἶναι αἴτιον) ἢ ὑφ' οὗ τὸ <δὲ> δεύτερον, καθ' ὃ συμβαίνει ὠφελεῖσθαι· κοινότερον δὲ καὶ διατεῖνον καὶ ἐπὶ τὰ προειρημένα, τὸ οἶον ὠφελεῖν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κακὸν κατὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἀναλογίαν ὑπογράφεσθαι. Τὸ μὲν οὖν ἀφ' οὗ συμβαίνει βλάπτεσθαι ἢ ὑφ' οὗ τὸ δὲ καθ' ὃ συμβαίνει βλάπτεσθαι· κοινότερον δὲ
 25 τούτων τὸ οἶον βλάπτειν.

75 Sextus adv. math. XI 22. οἱ μὲν οὖν Στωϊκοὶ τῶν κοινῶν ὡς εἰπεῖν ἐννοιῶν ἐχόμενοι ὀρίζονται τὰ ἀγαθὰ τρόπῳ τῷδε „ἀγαθὸν ἐστὶν ὠφέλεια ἢ οὐχ ἕτερον ὠφελείας“ ὠφέλειαν μὲν λέγοντες τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σπουδαίαν πρᾶξιν, οὐχ ἕτερον δὲ ὠφελείας τὸν σπουδαῖον ἄνθρωπον καὶ τὸν φίλον.
 30 Ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ πῶς ἔχον ἡγεμονικὸν καθεστῆκυῖα καὶ ἡ σπουδαία πρᾶξις ἐνέργειά τις οὕσα κατ' ἀρετὴν, ἀντικρὺς ἐστὶν ὠφέλεια· ὁ δὲ σπουδαῖος ἄνθρωπος καὶ ὁ φίλος, πάλιν τῶν ἀγαθῶν ὄντες καὶ αὐτοί, οὔτε ὠφέλεια λεχθεῖεν ἂν ὑπάρχειν οὐδ' ἕτεροι ὠφελείας δι' αἰτίαν τοιαύτην. Τὰ γὰρ μέρη, Στωϊκῶν φασὶ παῖδες, οὔτε τὰ αὐτὰ τοῖς ὅλοις ἐστὶν οὔτε ἑτεροῖα τῶν ὅλων,
 35 οἶον ἢ χεῖρ οὔτε ἢ αὐτὴ ἐστὶν ὅλῳ ἀνθρώπῳ, οὐ γὰρ ὅλος ἀνθρώπος ἐστὶν ἢ χεῖρ, οὔτε ἑτέρα τοῦ ὅλου, σὺν γὰρ τῇ [ὅλῃ] χειρὶ ὅλος ὁ ἀνθρώπος νοεῖται ἀνθρώπος. Ἐπεὶ οὖν καὶ τοῦ σπουδαίου ἀνθρώπου καὶ τοῦ φίλου μέρος ἐστὶν ἢ ἀρετὴ, τὰ δὲ μέρη οὔτε ταῦτά τοῖς ὅλοις ἐστὶν οὔτε ἕτερα τῶν ὅλων, εἴρηται ὁ σπουδαῖος ἀνθρώπος καὶ ὁ φίλος οὐχ ἕτερος ὠφελείας. Ὡστε
 40 πᾶν ἀγαθὸν τῷ ὅρῳ ἐμπεριελήφθαι, εἴαν τε ἐξ εὐθείας ὠφέλεια τυγχάνῃ εἴαν τε μὴ ἢ ἕτερον ὠφελείας. Ἐνθεν καὶ κατ' ἀκολουθίαν τριχῶς εἰπόντες ἀγαθὸν προσαγορεύεσθαι, ἕκαστον τῶν σημαινομένων κατ' ἰδίαν πάλιν ἐπιβολὴν ὑπογράφουσιν. Λέγεται γὰρ ἀγαθόν, φασί, καθ' ἓνα μὲν τρόπον τὸ ὑφ' οὗ ἢ ἀφ' οὗ ἐστὶν ὠφελεῖσθαι, ὃ δὲ ἀρχικώτατον ὑπῆρχε καὶ ἀρετὴ· ἀπὸ

15 Cf. I n. 184 (Zeno) 554 (Cleanthes). 21 δὲ add. Meineke. || κοινότερον schol. Lucian., κοινότατον libri. || διατεῖνον Wachsm., ἐπιδιατεῖνον libri.
 23 τοῦ ἀγαθοῦ Meineke, τῶν ἀγαθῶν libri. 24 δ Meineke, οὐ libri. 36 ὅλη seclusi.

γὰρ ταύτης ὥσπερ τινὸς πηγῆς πᾶσα πέφυκεν ἀνίσχειν ὠφέλεια. Καθ' ἕτερον δὲ τὸ καθ' ὃ συμβαίνει ὠφελεῖσθαι· οὕτως οὐ μόνον αἱ ἀρεταὶ λεχθήσονται ἀγαθὰ ἀλλὰ καὶ αἱ κατ' αὐτὰς πράξεις, εἴπερ καὶ κατὰ ταύτας συμβαίνει ὠφελεῖσθαι. Κατὰ δὲ τὸν τρίτον καὶ τελευταῖον τρόπον λέγεται ἀγαθὸν τὸ οἶόν τε ὠφελεῖν, ἐμπεριλαμβανούσης τῆς ἀποδόσεως ταύτης τὰς τε ἀρετὰς καὶ τὰς ἐναρέτους πράξεις καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς σπουδαίους ἀνθρώπους θεοὺς τε καὶ σπουδαίους δαίμονας.

ibid. 30. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Στοᾶς θέλουσιν ἐπὶ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ προσηγορίας τὸ δεύτερον σημαινόμενον ἐμπεριληπτικὸν εἶναι τοῦ πρώτου καὶ τὸ τρίτον περιληπτικὸν τῶν δυοῖν. 10

ibid. 33 (adversarii dixerant: ὡς εἰ ταῖς ἀληθείαις ἀγαθὸν ἐστὶ τὸ ἀφ' οὗ ἔστιν ὠφελεῖσθαι, μόνην ῥητέον τὴν γενικὴν ἀρετὴν ἀγαθὸν ὑπάρχειν — ἐκπίπτειν δὲ τοῦ ὅρου ἐκάστην τῶν εἰδικῶν) οἱ δ' ἀντικαθιστάμενοι πρὸς τοῦτο τὸ ἔγκλημα τοῦτό φασιν. „Ὅταν λέγωμεν „ἀγαθὸν ἐστὶν ἀφ' οὗ συμβαίνει τὸ ὠφελεῖσθαι“ ἐν ἴσῳ τοῦτο 15 λέγομεν <τῷ> „ἀγαθὸν ἐστὶν ἀφ' οὗ συμβαίνει τι τῶν ἐν τῷ βίῳ ὠφελεῖσθαι.“ οὕτω γὰρ καὶ ἐκάστη τῶν ἐπ' εἰδους ἀρετῶν ἀγαθὸν γενήσεται, κοινῶς μὲν τὸ ὠφελεῖν μὴ ἐπιφέρουσα, τὶ δὲ τῶν ἐν τῷ <βίῳ> ὠφελεῖσθαι παρεχομένη, οἷον ἢ μὲν φρονεῖν, καθάπερ ἢ φρόνησις, ἢ δὲ σωφρονεῖν, ὡς ἢ σωφροσύνη. 20

Cf. Pyrr. Hypot. III 169sq.

76 Diog. Laërt. VII 94. ἀγαθὸν δὲ κοινῶς μὲν τὸ τὶ ὄφελος, ἰδίως δὲ ἥτοι ταῦτόν ἢ οὐχ ἕτερον ὠφελείας. ὅθεν αὐτὴν τε τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ μετέχον αὐτῆς ἀγαθὸν τριχῶς οὕτως λέγεσθαι· οἷον τὸ <μὲν> ἀγαθὸν ἀφ' οὗ συμβαίνει <ὠφελεῖσθαι, τὸ δὲ καθ' ὃ συμβαίνει>, ὡς τὴν πράξιν τὴν 25 κατ' ἀρετὴν· ὅφ' οὗ δέ, ὡς τὸν σπουδαῖον τὸν μετέχοντα τῆς ἀρετῆς· (ἄλλως δὲ οὕτως ἰδίως ὀρίζονται τὸ ἀγαθὸν „τὸ τέλειον κατὰ φύσιν λογικοῦ ὡς λογικοῦ.“ τοιοῦτον δ' εἶναι τὴν ἀρετὴν) ὥσ<τε> μετέχοντα τὰς τε πράξεις τὰς κατ' ἀρετὴν καὶ τοὺς σπουδαίους εἶναι, ἐπιγεννήματα δὲ τὴν τε χαρὰν καὶ τὴν εὐφροσύνην καὶ τὰ παραπλήσια. ὥσαύτως δὲ τῶν κακῶν τὸ μὲν 30 εἶναι ἀφροσύνην, δειλίαν, ἀδικίαν καὶ τὰ παραπλήσια· μετέχοντα δὲ κακίας τὰς τε πράξεις τὰς κατὰ κακίαν καὶ τοὺς φαύλους· ἐπιγεννήματα δὲ τὴν τε δυσθυμίαν καὶ τὴν δυσφροσύνην καὶ τὰ ὅμοια.

77 Sextus adv. math. XI 40. κακὸν γάρ ἐστι τὸ ἐναντίον τῷ ἀγαθῷ· ὅπερ βλάβη ἐστὶν ἢ, οὐχ ἕτερον βλάβης, καὶ βλάβη μὲν ὥσπερ κακία 35 καὶ ἡ φαύλη πράξις, οὐχ ἕτερον δὲ βλάβης καθάπερ ὁ φαῦλος ἄνθρωπος καὶ ὁ ἐχθρός.

78 Origenes contra Celsum VIII 8 Vol. II p. 226, 24 Kō. (p. 748 Del.). εἰ δὲ βλάβην τὴν κίνησιν ἢ σχέσιν λέγοι κατὰ κακίαν, δῆλον ὅτι οὐδεμιᾶς γινομένης βλάβης περὶ τοὺς σοφούς etc. 40

79 Sextus adv. math. XI 90. τῆς ἀφροσύνης, ἣν μόνην φασὶν εἶναι κακὸν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς.

16 τῷ et 18 βίῳ add. B. 24 μὲν addidi. 25 necessaria supplevi.
27 ἢ ὡς BP. 28 ὥστε scripsi, ὡς libri. 29 ἐπιγεννήματα P. 30 τῶν κακῶν scripsi, καὶ τῶν κακιῶν BP. 31 κακίας scripsi, κακιῶν libri. 32 ἐπιγεννήματα BP.

§ 2. Quale sit bonum.

80 Simplicius in Aristot. Phys. p. 1167, 21. ἔστι μὲν γὰρ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι τὸ δι' αὐτοῦ δεικνύναι τὸ μὴ δι' αὐτοῦ δῆλον· τοῦτο δὲ γίνεται ἢ ἀντικρὺς καὶ φανερώς ἀξιούντων τὸ προκειμένον, ὥσπερ ἡμῶν λεγόντων
 5 τινὰ ἀγαθὰ μὴ εὐθύς ἀγαθοὺς ποιεῖν, οἷον τὰς δυνάμεις, αἷς ἔστιν εὖ καὶ κακῶς χρῆσθαι (ἀγαθὴ μὲν γὰρ ἡ ἐφ' ἑκάτερα δυνάμεις, ἀγαθὸν δὲ οὐ ποιεῖ, εἰ μὴ τὸ εὖ χρώμενον αὐτῇ) οἱ Στωϊκοὶ τοῦτο ἀναιροῦντες „πᾶν, φασί, τὸ ἀγαθὸν ἀγαθοὺς ποιεῖ“, τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνοντες.

81 Seneca epistul. ad Lucil. 45, 10. Necessaria iudicat, quorum
 10 magna pars supervacua est. etiam quae non est supervacua, nihil in se momenti habet in hoc, ut possit fortunatum beatumque praestare. non enim statim bonum est, si quid necessarium est: aut proicimus bonum, si hoc nomen pani et polentae damus et ceteris sine quibus vita non ducitur. Quod bonum est, utique necessarium est; quod necessarium
 15 est, non utique bonum est, quoniam quidem necessaria sunt quaedam, eadem vilissima.

82 Origenes contra Celsum VIII 62 Vol. II p. 278, 15 Kō. (p. 788 Del.). εἰ δ' ἡκριβώνει Κέλσος τὴν τοῦ συμφέροντος ἔννοιαν καὶ ἐωράκει ὅτι τὸ κυρίως συμφέρον ἀρετὴ ἔστι καὶ ἡ κατ' ἀρετὴν πράξις etc.

20 83 Diog. Laërt. VII 100. καλὸν δὲ λέγουσι τὸ τέλειον ἀγαθὸν παρὰ τὸ πάντας ἀπέχειν τοὺς ἐπιζητουμένους ἀριθμοὺς ὑπὸ τῆς φύσεως ἢ τὸ τελείως σύμμετρον. εἶδη δὲ εἶναι τοῦ καλοῦ τέτταρα, δίκαιον, ἀνδρεῖον, κόσμιον, ἐπιστημονικόν· ἐν γὰρ τοῖσδε τὰς καλὰς πράξεις συντελεῖσθαι. ἀνὰ λόγον δὲ καὶ τοῦ αἰσχροῦ εἶδη εἶναι τέτταρα, τό τε ἄδικον καὶ
 25 τὸ δειλὸν καὶ ἄκοσμον καὶ ἄφρον. λέγεσθαι δὲ τὸ καλὸν μοναχῶς μὲν τὸ ἐπαινετοὺς παρεχόμενον τοὺς ἔχοντας <ῆ> ἀγαθὸν ἐπαίνον ἕξιον· ἑτέρως δὲ τὸ εὖ πεφυκὸς πρὸς τὸ ἴδιον ἔργον· ἄλλως δὲ τὸ ἐπικοσμοῦν, ὅταν λέγωμεν μόνον τὸν σοφὸν ἀγαθὸν καὶ καλὸν εἶναι.

84 Seneca epist. ad Lucilium 106, 2. Scis enim me moralem philo-
 30 sophiam velle complecti et omnes ad eam pertinentes quaestiones explicare. Itaque dubitavi utrum differrem te an, donec suus isti rei veniret locus, ius tibi extra ordinem dicerem: humanius visum est tam longe venientem non detinere. Itaque et hoc ex illa serie rerum cohaerentium excerpam et, si qua erunt eiusmodi, non quaerenti tibi ultro mittam. Quae sint
 35 haec interrogas? Quae scire magis iuvat quam prodest, sicut hoc, de quo quaeris: bonum an corpus sit?

Bonum facit: prodest enim. Quod facit, corpus est. Bonum agitat animum et quodammodo format et continet, quae propria sunt corporis. Quae corporis bona sunt, corpora sunt: ergo et quae animi sunt. Nam
 40 et hoc corpus est. Bonum hominis necesse est corpus sit, cum ipse sit corporalis. Mentior, nisi et quae alunt illum et quae valetudinem eius vel custodiunt vel restituunt, corpora sunt: ergo et bonum eius corpus est. Non puto te dubitaturum, an affectus corpora sint — ut aliud quoque, de quo non quaeris, infulciam — tamquam ira, amor, tri-

22 τελείως BP. 23 κοσμικόν BP. 26 ἡ addidi. 27 τῷ B. || πεφυ-
 κός scripsi, πεφυκέναι BP. 28 καὶ om. BP. Ultima verba corruptela laborant.

stitia: si dubitas, vide an voltum nobis mutant, an frontem adstringant, an faciem diffundant, an ruborem evocent, an fugent sanguinem. Quid ergo? Tam manifestas notas corpori credis imprimi nisi a corpore?

Si affectus corpora sunt, et morbi animorum et avaritia, crudelitas, indurata vitia et in statum inemendabilem adducta: ergo et malitia et species eius omnes, malignitas, invidia, superbia: ergo et bona, primum quia contraria istis sunt, deinde quia eadem tibi indicia praestabunt; an non vides, quantum oculis det vigorem fortitudo? quantam intentionem prudentia? quantam modestiam et quietem reverentia? quantam serenitatem laetitia? quantum rigorem severitas? quantam remissionem lenitas? corpora ergo sunt, quae colorem habitumque corporum mutant, quae in illis regnum suum exercent. Omnes autem, quas rettuli, virtutes bona sunt et quicquid ex illis est. Numquid est dubium, an id, quo quid tangi potest, corpus sit? — Omnia autem ista, quae dixi, non mutarent corpus, nisi tangerent: ergo corpora sunt. Etiamnunc cui tanta vis est, ut impellat et cogat et retineat et iubeat, corpus est. Quid ergo? Non timor retinet? non audacia impellit? non fortitudo immittit et impetum dat? Non moderatio refrenat ac revocat? Non gaudium extollit? Non tristitia adducit? Denique quicquid facimus, aut malitiae aut virtutis gerimus imperio: quod imperat corpori, corpus est, quod vim corpori affert, corpus. Bonum corporis corporalis res est. Bonum hominis et corporis bonum est: itaque corporalis res est. (Cf. eiusdem epist. 113, 20).

Cf. Plut. de superstitione cp. 1. *πάλιν οἴονται τινες εἶναι σῶμα τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν.*

Tertullianus de anima cp. 6. Bene autem quod et artes Stoici corporales adfirmant.

85 Plut. de Stoic. repugn. cp. 19. *Τάγαθὰ πρὸς τὰ κακὰ τὴν πᾶσαν ἔχειν διαφορὰν ὁμολογεῖ Χρύσιππος· καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν etc. — Αἰσθητὰ δ' εἶναι τάγαθὰ καὶ τὰ κακὰ φησὶν, ἐν τῷ προτέρῳ περὶ Τέλους ταῦτα γράφων· „Ὅτι μὲν γὰρ αἰσθητὰ ἐστὶ τὰγαθὰ καὶ τὰ κακὰ, καὶ τούτοις ἐκποιεῖ λέγειν· οὐ γὰρ μόνον τὰ πάθη ἐστὶν αἰσθητὰ cὺν τοῖς εἶδεσιν, οἷον λύπη καὶ φόβος καὶ τὰ παραπλήσια, ἀλλὰ καὶ κλοπῆς καὶ μοιχείας καὶ τῶν ὁμοίων ἐστὶν αἰσθῆσθαι· καὶ καθόλου ἀφροσύνης καὶ δειλίας καὶ ἄλλων οὐκ ὀλίγων κακιῶν· οὐδὲ μόνον χαρὰς καὶ εὐεργεσιῶν καὶ ἄλλων πολλῶν κατορθώσεων, ἀλλὰ καὶ φρονήσεως καὶ ἀνδρείας καὶ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν.“*

Plutarchus de comm. not. cp. 9 p. 1062c. *Φύσει γὰρ ἀνεπαίσθητον οὐκ ἔστι κατ' αὐτούς· ἀλλὰ καὶ λέγει διαβόηδην Χρύσιππος ἐν τοῖς περὶ Τέλους, αἰσθητὸν εἶναι τὸ ἀγαθόν· ὥς δ' οἴεται, καὶ ἀποδείκνυσιν.*

86 Stobaeus ecl. II p. 69, 11 W. *πάντα δὲ τάγαθὰ ὠφέλιμα εἶναι καὶ εὐχρηστα καὶ συμφέροντα καὶ λυσιτελεῖ καὶ σπουδαῖα καὶ πρέποντα καὶ*

31 τὰ Reiske, ὄντα libri (ante πάθη). 34 καθόλου Reiske, γὰρ ὅλον libri. 42 πάντα Canter, παντὶ libri. 43 εὐχρηστα Meineke, χρηστὰ libri.

καλὰ καὶ οἰκεία. τὰ δὲ κακὰ ἐκ τῶν ἐναντίων πάντα βλαβερά καὶ δύσχρηστα καὶ ἀσύμφορα καὶ ἀλυσιτελῆ καὶ φραῦλα καὶ ἀπρεπῆ καὶ αἰσχρὰ καὶ ἀνοίκεια.

87 Diog. Laërt. VII 98. πᾶν δὲ ἀγαθὸν συμφέρον εἶναι καὶ δέον καὶ λυσιτελὲς καὶ χρήσιμον καὶ εὐχρηστον καὶ καλὸν καὶ ὠφέλιμον καὶ αἰρε-
 5 τὸν καὶ δίκαιον. συμφέρον μὲν ὅτι φέρει τοιαῦτα ὧν συμβαινόντων ὠφε-
 λούμεθα· δέον δὲ ὅτι συνέχει ἐν οἷς χρή· λυσιτελὲς δὲ ὅτι λύει τὰ τελού-
 μενα εἰς αὐτό, ὥστε τὴν ἀντικατάλλαξιν τὴν ἐκ τῆς πραγματείας ὑπεραίρειν
 τῇ ὠφελείᾳ· χρήσιμον δὲ ὅτι χρεῖαν ὠφελείας παρέχεται· εὐχρηστον δὲ
 10 τὴν ἐαυτοῦ χρεῖαν· ὠφέλιμον δὲ ὅτι τοιοῦτόν ἐστιν ὥστε ὠφελεῖν· αἰρε-
 τὸν δὲ ὅτι τοιοῦτόν ἐστιν ὥστε εὐλόγως αὐτὸ αἰρεῖσθαι· δίκαιον δὲ ὅτι
 νόμφ ἐστὶ σύμφωνον καὶ κοινωνίας ποιητικόν.

88 Stobaeus ecl. II p. 72, 19 W. Καὶ πᾶν μὲν ἀγαθὸν αἰρετὸν εἶναι·
 ἀρεστὸν γὰρ καὶ δοκιμαστὸν καὶ ἐπαινετὸν ὑπάρχειν· πᾶν δὲ κακὸν φρενικόν.
 15 Τὸ γὰρ ἀγαθὸν καθ' ὃ μὲν αἰρεσιν εὐλογον κινεῖ, αἰρετὸν ἐστὶ· καθ' ὃ δὲ
 ἀνυπόπτως εἰς αἰρεσιν ἔρχεται, ἀρεστὸν· (καθ' ὃ δὲ . . . , δοκιμαστὸν)· καθ'
 ὃ δὲ πάλιν εὐλόγως ἂν τις περὶ αὐτοῦ καθυπολαμβάνοι τῶν ἀπ' ἀρετῆς εἶναι,
 (ἐπαινετόν).

89 Stobaeus ecl. II 78, 7. διαφέρειν δὲ λέγουσι τὸ αἰρετὸν καὶ
 20 τὸ αἰρετέον. αἰρετὸν μὲν εἶναι (ἀγαθόν) πᾶν, αἰρετέον δὲ ὠφέλημα πᾶν,
 ὃ θεωρεῖται παρὰ τὸ ἔχειν τὸ ἀγαθόν. δι' ὃ αἰρούμεθα μὲν τὸ αἰρετέον,
 οἷον τὸ φρονεῖν, ὃ θεωρεῖται παρὰ τὸ ἔχειν φρόνησιν· τὸ δὲ αἰρετὸν οὐχ
 αἰρούμεθα, ἀλλ' εἰ ἄρα, ἔχειν αὐτὸ αἰρούμεθα. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ
 πάντα ἐστὶν ὑπομενετὰ καὶ ἐμμενετὰ καὶ ἀνάλογον ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν
 25 ἐστὶν, εἰ καὶ μὴ κατωνόμασται· τὰ δὲ ὠφελήματα πάντα ὑπομενετέα καὶ ἐμμε-
 νετέα. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὰς κακίας.

90 Stobaeus ecl. II 98, 7 W. Λέγουσι δὲ ὁμοίως καὶ τὰ ἀγαθὰ πάντα
 εἶναι ὑπομενετὰ καὶ ἐμμενετὰ καὶ ἀνάλογον ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, εἰ καὶ
 μὴ κατωνόμασται· τὰ δὲ ὠφελήματα πάντα ὑπομενετέα καὶ ἐμμενετέα καὶ τὰ
 30 ὅμοια. Ὡσαύτως δὲ διαφέρειν ὑπολαμβάνουσι καὶ τὰ εὐλαβητὰ καὶ τὰ εὐ-
 λαβητέα καὶ ἀνυπομενετὰ καὶ ἀνυπομενετέα. Τῶν δ' ἄλλων τῶν κατὰ τὰς
 κακίας ὁ αὐτὸς λόγος.

91 Stobaeus ecl. II 97, 15. Διαφέρειν δὲ λέγουσιν, ὥσπερ αἰρετὸν
 καὶ αἰρετέον, οὕτω καὶ ὀρεκτὸν καὶ ὀρεκτέον καὶ βουλευτὸν καὶ βουλη-
 35 τέον καὶ ἀποδεκτὸν καὶ ἀποδεκτέον. Αἰρετὰ μὲν γὰρ εἶναι καὶ βουλητὰ
 καὶ ὀρεκτὰ (καὶ ἀποδεκτὰ τὰ ἀγαθὰ· τὰ δ' ὠφελήματα αἰρετέα καὶ βουλητέα
 καὶ ὀρεκτέα) καὶ ἀποδεκτέα, κατηγορήματα ὄντα, παρακείμενα δ' ἀγαθοῖς.
 Αἰρεῖσθαι μὲν γὰρ ἡμᾶς τὰ αἰρετέα καὶ βούλεσθαι τὰ βουλητέα καὶ ὀρέγε-
 σθαι τὰ ὀρεκτέα. Κατηγορημάτων γὰρ αἷ τε αἰρέσεις καὶ ὀρέξεις
 40 καὶ βουλήσεις γίνονται, ὥσπερ καὶ αἱ ὀρμαί· ἔχειν μέντοι αἰρούμεθα
 καὶ βουλόμεθα καὶ ὁμοίως ὀρεγόμεθα τὰ ἀγαθὰ, διὸ καὶ αἰρετὰ καὶ βουλητὰ
 καὶ ὀρεκτὰ τὰ ἀγαθὰ ἐστὶ. Τὴν γὰρ φρόνησιν αἰρούμεθα ἔχειν καὶ τὴν σωφρο-

5 συμβαινόντων μὲν BP. 11 αὐτὸ om. B 16 καθ' ὃ—δοκιμαστὸν add. Heeren. 18 ἐπαινετόν add. Wachsm. 20 ἀγαθόν add. Heeren. 23 εἰ Meineke, ἢ libri. 24 καὶ ἀνάλογον Meurer, κατὰ λόγον libri. || ἀρετῶν Wachsm., αἰρετῶν libri. 25 ὠφελήματα Wachsm., ὠφέλημα libri. 26 τὰς κακίας Wachsm., τὰς οἰκείας libri. 28 κατ' ἀνάλογον libri, corr. Heeren. 29 ὠφε-
 λήματα Canter, ὠφέλιμα libri. 30 εὐλαβητὰ Heeren, εὐλαβῆ F. 36 καὶ ἀπο-
 δεκτὰ—ὀρεκτέα add. Heine. 42 τὰ ἀγαθὰ Usener, ἀγαθὰ libri.

σύνην, οὐ μὰ Δία τὸ φρονεῖν καὶ σωφρονεῖν, ἀσώματα ὄντα καὶ κατηγορήματα.

92 Diog. Laërt. VII 101. δοκεῖ δὲ πάντα τὰ ἀγαθὰ ἴσα εἶναι καὶ πᾶν ἀγαθὸν ἐπ' ἄκρον εἶναι αἰρετὸν καὶ μήτε ἄνεσιν μήτε ἐπίτασιν δέχεσθαι.

93 Cicero de finibus III 69. Ut vero conservetur omnis homini 5 erga hominem societas, coniunctio, caritas, et emolumenta et detrimenta, quae ὠφελήματα et βλάμματα appellant, communia esse voluerunt; quorum altera prosunt, nocent altera. Neque solum ea communia, verum etiam paria esse dixerunt. Incommoda autem et commoda (ita enim εὐχρησθήματα et δυσχρησθήματα appello) communia esse 10 voluerunt, paria noluerunt. Illa enim quae prosunt aut quae nocent, aut bona sunt aut mala, quae sint paria necesse est; commoda autem et incommoda in eo genere sunt, quae praeposita et reiecta dicimus; ea posunt paria non esse. Sed emolumenta communia esse dicuntur, recte autem facta et peccata non habentur communia. 15

94 Stobaeus ecl. II 95,3 W. Εἶναι δὲ καὶ θάτερον τρόπον κοινὰ τὰ ἀγαθὰ. Πάντα γὰρ τὸν ὄντινον ὠφελοῦντα ἴσην ὠφέλειαν ἀπολαμβάνειν νομίζουσι παρ' αὐτὸ τοῦτο, μηδένα δὲ φᾶλλον μήτε ὠφελεῖσθαι μήτε ὠφελεῖν. Εἶναι γὰρ τὸ ὠφελεῖν ἴσχειν κατ' ἀρετὴν καὶ τὸ ὠφελεῖσθαι κινεῖσθαι κατ' ἀρετὴν. 20

§ 3. Bonorum genera.

95 Stobaeus ecl. II p. 58,5 W. Τῶν δὲ ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι ἀρετὰς, τὰ δ' οὐ. Φρόνησιν μὲν οὖν καὶ σωφροσύνην (καὶ δικαιοσύνην) καὶ ἀνδρείαν (καὶ μεγαλοψυχίαν καὶ ῥώμην καὶ ἰσχὺν ψυχῆς) ἀρετὰς· χαρὰν δὲ καὶ εὐφροσύνην καὶ θάρρος καὶ βούλησιν καὶ τὰ παραπλήσια οὐκ εἶναι 25 ἀρετὰς. Τῶν δὲ ἀρετῶν τὰς μὲν ἐπιστήμας τινῶν καὶ τέχνας, τὰς δ' οὐ. Φρόνησιν μὲν οὖν καὶ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν ἐπιστήμας εἶναι τινῶν καὶ τέχνας· μεγαλοψυχίαν δὲ καὶ ῥώμην καὶ ἰσχὺν ψυχῆς οὐτ' ἐπιστήμας τινῶν εἶναι οὔτε τέχνας. Ἀνάλογον δὲ καὶ τῶν κακῶν τὰ μὲν εἶναι κακίας, τὰ δ' οὐ. Ἀφροσύνην μὲν οὖν καὶ ἀδικίαν καὶ δειλίαν καὶ μικρο- 30 ψυχίαν καὶ ἀδυναμίαν κακίας εἶναι· λύπην δὲ καὶ φόβον καὶ τὰ παραπλήσια οὐκ εἶναι κακίας. Τῶν δὲ κακιῶν τὰς μὲν εἶναι ἀγνοίας τινῶν καὶ ἀτεχνίας, τὰς δ' οὐ. Ἀφροσύνην μὲν οὖν καὶ ἀκολασίαν καὶ ἀδικίαν καὶ δειλίαν ἀγνοίας εἶναι τινῶν καὶ ἀτεχνίας· μικροψυχίαν δὲ καὶ ἀδυναμίαν (καὶ ἀσθένειαν) οὔτε ἀγνοίας τινῶν οὔτε ἀτεχνίας. Cf. n. 197. 278. 35

96 Sextus adv. math. XI 46. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς τρεῖς μὲν γένη τῶν ἀγαθῶν καὶ αὐτοὶ τυγχάνειν ἔλεξαν, οὐχ ὡσαύτως δέ· τούτων γὰρ τὰ μὲν περὶ ψυχὴν τὰ δ' ἐκτὸς τὰ δὲ οὔτε περὶ ψυχὴν οὔτε ἐκτὸς, ἐξαιροῦντες τὸ γένος τῶν περὶ τὸ σῶμα ἀγαθῶν ὡς μὴ ἀγαθῶν. Καὶ δὴ περὶ μὲν ψυχὴν εἶναι φασὶ τὰς ἀρετὰς καὶ (τὰς) σπουδαίας πράξεις, ἐκτὸς δὲ εἶναι 40 τὸν τε φίλον καὶ τὸν σπουδαῖον ἄνθρωπον καὶ τὰ σπουδαῖα τέκνα καὶ γονεῖς καὶ τὰ ὅμοια, οὔτε δὲ περὶ ψυχὴν οὔτε ἐκτὸς αὐτὸν τὸν σπουδαῖον

4 ἐπίτασιν B. || ἐπιδέχεσθαι BP.

Lambin. 16 καὶ κατ' ἕτερον Heeren.

34 add. Meineke. 40 add. B.

14 emolumenta (et detrimenta)

23 καὶ — ψυχῆς add. Wachsmuth.

ἄνθρωπον ὡς πρὸς ἑαυτόν. οὔτε γὰρ ἐκτὸς ἑαυτοῦ δυνατόν εἶναι αὐτὸν οὔτε περὶ ψυχὴν· ἐκ γὰρ ψυχῆς καὶ σώματος συνέστηκεν.

97 Stobaeus ecl. II 70, 8 W. Τῶν δ' ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι περὶ ψυχὴν, τὰ δ' ἐκτὸς, τὰ δ' οὔτε περὶ ψυχὴν οὔτ' ἐκτὸς. Περὶ ψυχὴν μὲν τὰς ἀρετὰς καὶ <τὰς> σπουδαίας ἔξεις καὶ καθόλου τὰς ἐπαινετὰς ἐνεργείας· ἐκτὸς δὲ τοὺς τε φίλους καὶ τοὺς γνωρίμους καὶ τὰ παραπλήσια· οὔτε δὲ περὶ ψυχὴν οὔτ' ἐκτὸς, τοὺς σπουδαίους καὶ καθόλου <τοὺς> τὰς ἀρετὰς ἔχοντας. Ὀμοίως δὲ καὶ τῶν κακῶν τὰ μὲν περὶ ψυχὴν, τὰ δ' ἐκτὸς, τὰ δ' οὔτε περὶ ψυχὴν οὔτ' ἐκτὸς· περὶ ψυχὴν μὲν τὰς τε κακίας σὺν ταῖς μοχ- 10 θηραῖς ἔξεισι καὶ καθόλου τὰς ψεκτὰς ἐνεργείας· ἐκτὸς δὲ τοὺς ἐχθρούς σὺν τοῖς εἵδεσιν· οὔτε <δὲ> περὶ ψυχὴν οὔτ' ἐκτὸς τοὺς φανύλους καὶ πάντας τοὺς τὰς κακίας ἔχοντας.

97a Diog. Laërt. VII 95. ἔτι τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι περὶ ψυχὴν, τὰ δὲ ἐκτὸς, τὰ δ' οὔτε περὶ ψυχὴν οὔτε ἐκτὸς. τὰ μὲν περὶ ψυχὴν ἀρε- 15 τὰς καὶ τὰς κατὰ ταύτας πράξεις, τὰ δ' ἐκτὸς τό τε σπουδαίαν ἔχειν πα- τρίδα καὶ σπουδαῖον φίλον καὶ τὴν τούτων εὐδαιμονίαν, τὰ δ' οὔτε ἐκτὸς οὔτε περὶ ψυχὴν τὸ αὐτὸν ἑαυτῷ εἶναι σπουδαῖον καὶ εὐδαίμονα. Ἀνά- παλιν δὲ καὶ τῶν κακῶν τὰ μὲν περὶ ψυχὴν εἶναι, τὰς κακίας καὶ τὰς κατ' αὐτὰς πράξεις, τὰ δὲ ἐκτὸς, τὸ ἄφρονα πατρίδα ἔχειν καὶ ἄφρονα φίλον καὶ 20 τὴν τούτων κακοδαιμονίαν, τὰ δὲ οὔτε ἐκτὸς οὔτε περὶ ψυχὴν, τὸ αὐτὸν ἑαυτῷ εἶναι φανύλον καὶ κακοδαίμονα.

98 Stobaeus ecl. II 94, 21 W. Τριχῶς δὲ λεγομένης τῆς φιλίας, καθ' ἓνα μὲν τρόπον τῆς κοινῆς ἕνεκ' ὠφελείας, καθ' ἣν φίλοι εἶναι λέγονται, ταύτην μὲν οὐ φασὶ τῶν ἀγαθῶν εἶναι, διὰ τὸ μηδὲν ἐκ διεστηκότων 25 ἀγαθὸν εἶναι κατ' αὐτούς· τὴν δὲ κατὰ τὸ δεύτερον σημαίνόμενον λεγο- μένην φιλίαν, κατάσχεσιν οὔσαν φιλικὴν πρὸς τῶν πέλας, τῶν ἐκτὸς λέ- γουσιν ἀγαθῶν· τὴν δὲ περὶ αὐτὸν φιλίαν, καθ' ἣν φίλος ἐστὶ τῶν πέλας, τῶν περὶ ψυχὴν ἀποφαίνουσιν ἀγαθῶν.

99 Seneca ep. 74, 22. dicitis enim inter bona esse liberos pios et 30 bene moratam patriam et parentes bonos.

100 Seneca ep. 102, 3. probare conabar, id quod nostris placet, claritatem quae post mortem contingit bonum esse.

ibid. 8. claritas — — bonorum virorum secunda opinio est.

ibid. 9. claritas — laus est a bonis bono reddita.

35 101 Stobaeus ecl. II 74, 15 W. ἔτι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι ἄμικτα οἷον ἐπιστήμην, τὰ δὲ μεμιγμένα, οἷον εὐτεκνίαν, εὐγηρίαν, εὐ- ζωίαν. ἔστι δ' ἡ μὲν εὐτεκνία χρῆσις τέκνοις κατὰ φύσιν ἔχουσι σπουδαία, ἡ δὲ εὐγηρία χρῆσις σπουδαία γῆρα κατὰ φύσιν ἔχοντι, καὶ ὁμοίως ἡ εὐζωία.

102 Diog. Laërt. VII 98. κοινῶς δὲ τῶν ἀγαθῶν μικτὰ μὲν ἐστὶν 40 εὐτεκνία καὶ εὐγηρία, ἀπλοῦν δ' ἐστὶν ἀγαθὸν ἐπιστήμη.

καὶ αἰ μὲν παρόντα αἰ ἀρεταί, οὐκ αἰ δέ, οἷον χαρά, περιπάτησις.

103 Stobaeus ecl. II p. 68, 24 W. ἔτι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν πᾶσι τοῖς φρονίμοις ὑπάρχειν καὶ αἰ, τὰ δὲ οὐ, ἀρετὴν μὲν καὶ φρονίμην αἰσθησιν

5 τὰς add. Wachsm. 7 τοὺς add. Heeren. 8 ὁμοίως Canter, ὅμως libri. 11 δὲ add. Meineke. 15 κατ' αὐτὰς P. 17 τό τε σπουδαίαν—ἑαυτῷ B² in lacuna. 21 ἑαυτὸν B. 23 ἕνεκ' ὠφελείας Meineke, ἕνεκα φιλίας libri.

26 κατάσχεσιν Madvig, κατὰ σχέσιν libri. || τὸν πέλας libri, corr. Heeren.

32 Cf. n. 159 (Chrysippus). 37 κτήσις Wachsm. || τέκνων Heeren et mox ἔχουσα. 38 γήρας Mullach. Mutatione non opus est.

καὶ φρονίμην ὁρμὴν καὶ τὰ ὅμοια πᾶσι τοῖς φρονίμοις ὑπάρχειν καὶ ἐν παντὶ καιρῷ· χαρὰν δὲ καὶ εὐφροσύνην καὶ φρονίμην περιπάτησιν οὔτε πᾶσι τοῖς φρονίμοις ὑπάρχειν οὔτε αἰεὶ. ἀνάλογον δὲ καὶ τῶν κακῶν τὰ μὲν πᾶσι τοῖς ἄφροσιν ὑπάρχειν καὶ αἰεὶ, τὰ δ' οὐ. κακίαν μὲν οὖν πᾶσαν καὶ ἄφρονα αἰσθῆσιν καὶ ἄφρονα ὁρμὴν καὶ τὰ παραπλήσια πᾶσι τοῖς ἄφροσιν ὑπάρχειν <καὶ> αἰεὶ. λύπην δὲ καὶ φόβον καὶ ἄφρονα ἀποκρισιν οὔτε πᾶσι τοῖς ἄφροσιν ὑπάρχειν οὔτ' ἐν παντὶ καιρῷ.

104 Stobaeus ecl. II 70, 21 W. τῶν δὲ περὶ ψυχὴν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι διαθέσεις, τὰ δὲ ἔξεις μὲν, διαθέσεις δ' οὐ, τὰ δ' οὔτε ἔξεις οὔτε διαθέσεις. διαθέσεις μὲν τὰς ἀρετὰς πάσας, ἔξεις δὲ μόνον καὶ οὐ δια- 10 θέσεις τὰ ἐπιτηδεύματα ὡς τὴν μαντικὴν καὶ τὰ παραπλήσια· οὔτε δὲ ἔξεις οὔτε διαθέσεις τὰς κατ' ἀρετὰς ἐνεργείας, οἷον φρονίμευσιν καὶ τὴν τῆς σωφροσύνης κτῆσιν καὶ τὰ παραπλήσια. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν περὶ ψυχὴν κακῶν τὰ μὲν εἶναι διαθέσεις, τὰ δ' ἔξεις μὲν, διαθέσεις δ' οὐ, τὰ δὲ οὔτε ἔξεις οὔτε διαθέσεις. διαθέσεις μὲν τὰς κακίας πάσας, ἔξεις δὲ μόνον τὰς 15 εὐκαταφορίας, οἷον τὴν φθονερίαν, τὴν ἐπιλυπίαν καὶ τὰ ὅμοια καὶ ἔτι τὰ νοσήματα καὶ ἀρρώσθημα, οἷον φιλαργυρίαν, οἶνοφλυγίαν καὶ τὰ παραπλήσια. οὔτε <δ'> ἔξεις οὔτε διαθέσεις τὰς κατὰ κακίας ἐνεργείας, οἷον ἀφρόνευσιν, ἀδίκνευσιν καὶ τὰ ταύταις παραπλήσια.

105 Diog. Laërt. VII 98. ἔτι τῶν περὶ ψυχὴν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἰσιν 20 ἔξεις, τὰ δὲ διαθέσεις, τὰ δ' οὔτε ἔξεις οὔτε διαθέσεις· διαθέσεις μὲν αἱ ἀρεταί, ἔξεις δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα, οὔτε δὲ ἔξεις οὔτε διαθέσεις αἱ ἐνέργειαι.

106 Stobaeus ecl. II p. 71, 15. τῶν τε ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι τελικά, τὰ δὲ ποιητικά, τὰ δὲ ἀμφοτέρως ἔχοντα· ὁ μὲν οὖν φρόνιμος ἄνθρωπος 25 καὶ ὁ φίλος ποιητικὰ μόνον ἐστὶν ἀγαθὰ· χαρὰ δὲ καὶ εὐφροσύνη καὶ θάρρος καὶ φρονίμη περιπάτησις τελικά μόνον ἐστὶν ἀγαθὰ· αἱ δ' ἀρεταὶ πᾶσαι καὶ ποιητικά ἐστὶν ἀγαθὰ καὶ τελικά, καὶ γὰρ ἀπογεννώσι τὴν εὐδαιμονίαν καὶ συμπληροῦσι, μέρη αὐτῆς γινόμεναι. Ἀνάλογον δὲ καὶ τῶν κακῶν τὰ μὲν ἐστὶ ποιητικὰ τῆς κακοδαιμονίας, τὰ δὲ τελικά, τὰ δὲ ἀμφοτέρως 30 ἔχοντα. Ὁ μὲν οὖν ἄφρων ἄνθρωπος καὶ ὁ ἐχθρὸς ποιητικὰ μόνον ἐστὶ κακὰ· λύπη δὲ καὶ φόβος καὶ κλοπὴ καὶ ἄφρων ἐρώτησις καὶ τὰ ὅμοια τελικά <μόνον ἐστὶ κακὰ>· αἱ δὲ κακαὶ καὶ ποιητικὰ καὶ τελικά ἐστὶ κακὰ· ἀπογεννώσι γὰρ τὴν κακοδαιμονίαν καὶ συμπληροῦσι, μέρη αὐτῆς γινόμεναι.

107 Diog. Laërt. VII 96. ἔτι τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι τελικά, 35 τὰ δὲ ποιητικά, τὰ δὲ τελικά καὶ ποιητικά. Τὸν μὲν οὖν φίλον καὶ τὰς ἀπ' αὐτοῦ γινομένης ὠφελείας ποιητικὰ εἶναι ἀγαθὰ· θάρσος δὲ καὶ φρόνημα καὶ ἐλευθερίαν καὶ τέρψιν καὶ εὐφροσύνην καὶ ἄλυσιν καὶ πᾶσαν τὴν κατ' ἀρετὴν πράξιν τελικά. ποιητικὰ δὲ καὶ τελικά <τὰς ἀρετὰς> εἶναι ἀγαθὰ· καθὼ μὲν γὰρ ἀποτελοῦσι τὴν εὐδαιμονίαν, ποιητικὰ ἐστὶν 40 ἀγαθὰ· καθὼ δὲ συμπληροῦσιν αὐτήν, ὥστε μέρη αὐτῆς γίνεσθαι, τελικά.

4 ὑπάρχειν Wachsm., ὑπάρχει libri. 6 καὶ add. Heeren. 11 ὡς τὴν Heeren, καὶ τὴν libri. 12 φρονίμευσιν Meineke, φρόνησιν libri. 13 χρῆσιν Heine, ἄσκησιν Wachsm. 14 τὰ Heeren, τὰς libri (post οὐ). 15 extr. τὰς Meineke, τὰς δ' libri. 16 εὐκαταφορίας libri, corr. Heeren. 18 δ' add. Meineke. 20 ἐστὶ// B. 21 τὰ δ' οὔτε—διαθέσεις om. B. 28 ἀποτελοῦσι schol. Lucian. 29 γινόμεναι Usener, γινόμενα libri. 33 μόνον—κακὰ add. Wachsm. || ἀποτελοῦσι schol. Lucian. 34 γινόμεναι Usener, γινόμενα libri. 39 τὰς ἀρετὰς excidisse vidit Lipsius. 41 γενέσθαι B et fort. P ante corr.

ὁμοίως δὲ καὶ τῶν κακῶν τὰ μὲν εἶναι τελικά, τὰ δὲ ποιητικά, τὰ δὲ ἀμφοτέρως ἔχοντα· τὸν μὲν ἐχθρὸν καὶ τὰς ἀπ' αὐτοῦ γινομένης βλάβας ποιητικά εἶναι· κατὰ πληξιν δὲ καὶ ταπεινότητα καὶ δουλείαν καὶ ἀτερπλίαν καὶ δυσθυμίαν καὶ περιλυπλίαν καὶ πᾶσαν τὴν κατὰ κακίαν πράξιν τελικά·
 5 ἀμφοτέρως δὲ ἔχοντα <τὰς κακίας>· ἐπεὶ καθὸ μὲν ἀποτελοῦσι τὴν κακοδαμνίαν, ποιητικά ἐστὶ· καθὸ δὲ συμπληροῦσιν αὐτήν, ὥστε μέρη αὐτῆς γίνεσθαι, τελικά.

108 Cicero de finibus III 55. Sequitur illa divisio, ut bonorum alia sint ad illud ultimum pertinentia (sic enim appello, quae τελικά dicuntur —), alia autem efficientia, quae Graeci ποιητικά, alia utrumque. De pertinentibus nihil est bonum praeter actiones honestas, de efficientibus nihil praeter amicum, sed et pertinentem et efficientem sapientiam volunt esse. Nam quia sapientia est conveniens actio, est <ex> illo pertinenti genere quod dixi; quod autem honestas actiones affert et efficit, efficiens dici potest.

109 Stobaeus ecl. II 72, 14 W. "Ἐτι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι δι' αὐτὰ αἰρετά, τὰ δὲ ποιητικά. Ὅποσα μὲν οὖν οὐδενὸς ἄλλου ἔνεκεν εἰς εὐλογον αἴρεσιν ἔρχεται, δι' αὐτὰ αἰρετά· ὅποσα δὲ τῷ ἑτέρων τινῶν παρασκευαστικά γίνεσθαι, κατὰ τὸ ποιητικὸν λέγεσθαι.

30 110 Clem. Al. Strom. VI 12 p. 789 Pott. αὐτίκα ὁ μὲν κακὸς φύσει ἁμαρτητικὸς διὰ κακίαν γενόμενος φαῦλος καθέστηκεν, ἔχων ἦν ἐκὼν εἴλετο· ἁμαρτητικὸς δὲ ὢν καὶ κατὰ <τὰς> πράξεις διαμαρτάνει· ἔμπαλιν δὲ ὁ σπουδαῖος κατορθοῖ. Διὸ οὐ μόνον τὰς ἀρετὰς ἀλλὰ καὶ τὰς πράξεις τὰς καλὰς ἀγαθὰ καλοῦμεν· τῶν δὲ ἀγαθῶν ἴσμεν τὰ μὲν αὐτὰ δι' αὐτὰ αἰρετά,
 25 ὡς τὴν γνῶσιν· οὐ γὰρ ἄλλο τι ἐξ αὐτῆς θηρῶμεν, ἐπειδὴν παρῇ ἢ μόνον τὸ παρεῖναι αὐτήν — — τὰ δὲ δι' ἕτερα etc.

111 Stobaeus ecl. II p. 73, 1. ἔτι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι ἐν κινήσει, τὰ δὲ ἐν σχέσει, ἐν κινήσει μὲν τὰ τοιαῦτα, χαράν, εὐφροσύνην, σῶφρονα ὁμιλίαν· ἐν σχέσει δὲ τὰ τοιαῦτα, εὐτακτον ἡσυχίαν, μονὴν ἀτά-
 30 ραχον, προσοχήν ἔπανδρον. τῶν δὲ ἐν σχέσει τὰς μὲν καὶ ἐν ἑξεί εἶναι, οἷον τὰς ἀρετὰς· τὰ δ' ἐν σχέσει μόνον, ὡς τὰ ῥηθέντα. ἐν ἑξεί δὲ οὐ μόνον εἶναι τὰς ἀρετὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς τέχνας τὰς ἐν τῷ σπουδαίῳ ἀνδρὶ ἀλλοιωθεῖσας ὑπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ γενομένης ἀμεταπτώτους· οἶον γὰρ ἀρετὰς γίνεσθαι. φασὶ δὲ καὶ τῶν ἐν ἑξεί ἀγαθῶν εἶναι καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα κα-
 35 λούμενα, οἷον φιλομουσίαν, φιλογραμματίαν, φιλογεωμετρίαν καὶ τὰ παρὰ-πλήσια. εἶναι γὰρ ὁδόν τινα ἐκλεκτικὴν τῶν ἐν ταύταις ταῖς τέχναις οἰκείων πρὸς ἀρετήν, ἀναφέρονσαν αὐτὰ ἐπὶ τὸ τοῦ βίου τέλος.

112 Stobaeus ecl. II p. 74, 16 W. "Ἐτι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι καθ' ἑαυτά, τὰ δὲ πρὸς τί πως ἔχειν. Καθ' ἑαυτὰ μὲν ἐπιστήμην, δικαιο-
 40 πραγίαν καὶ τὰ ὅμοια· πρὸς τι δὲ τιμήν, εὖνοιαν, φιλίαν, <συμφωνίαν>. εἶναι δὲ τὴν ἐπιστήμην κατάληψιν ἀσφαλῆ καὶ ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου· ἑτέραν δὲ ἐπιστήμην σύστημα ἐξ ἐπιστημῶν τοιούτων, οἷον ἡ τῶν κατὰ μέ-ρος λογικὴ ἐν τῷ σπουδαίῳ ὑπάρχουσα· ἄλλην δὲ σύστημα ἐξ ἐπιστημῶν

3 δὲ εἶναι BP. 5 τὰς κακίας supplevi. 13 ex add. Lambin., in Davisius. 14 id efficiens libri, corr. Madvig. 18 τῷ Heeren, τῶν libri. 22 addidi. 25 γνῶσιν] Clementem audis. 36 ἐκλεκτικὴν Meurer, ἐκλεκτὴν libri. 38 ἔτι Canter, ἐπεὶ libri. 40 συμφωνίαν add. Wachsm. 42 ἑτέρως Wachsm. || ἐκ καταλήψεων Wachsm., ἐξ ἐπιστημῶν libri. 43 ὑπάρχουσαν libri, corr. Heeren. || ἄλλως Wachsm.

τεχνικῶν ἐξ αὐτοῦ ἔχον τὸ βέβαιον, ὡς ἔχουσιν αἱ ἀρεταί· ἄλλην δὲ ἔξιν φαντασιῶν δεκτικὴν ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου, ἣν τινὰ φασιν ἐν τόνῳ καὶ δυνάμει κεῖσθαι. Φιλίαν δ' εἶναι κοινωνίαν βίου· συμφωνίαν δὲ ὁμοδογματίαν περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον. Τῆς δὲ φιλίας εἶναι γνωριμότητα μὲν φιλίαν ἐγνωσμένων· συνήθειαν δὲ φιλίαν συνειθισμένων· ἑταιρίαν δὲ φιλίαν καθ' 5 αἴρεσιν, ὡς ἂν ὁμηλίκων· ξενίαν δὲ φιλίαν ἄλλοδαπῶν. Εἶναι δὲ καὶ συγγενικήν τινα φιλίαν ἐκ συγγενῶν· καὶ ἐρωτικὴν ἐξ ἔρωτος. Ἀλυπίαν δὲ καὶ εὐταξίαν τὰς αὐτὰς εἶναι τῇ σωφροσύνῃ, νοῦν δὲ καὶ φρένας φρονήσει, μεταδοτικὴν δὲ καὶ ἐπιδοτικὴν χρηστότητι· τῷ μέντοι γε πρὸς τί πως ἔχειν ὠνομάσθησαν· ὅπερ καθήκει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν παρατηρεῖν. 10

113 Stobaeus ecl. II 77, 6. Καὶ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἀναγκαῖα εἶναι πρὸς εὐδαιμονίαν, τὰ δὲ μή. Καὶ ἀναγκαῖα μὲν τὰς τε ἀρετὰς πάσας καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς χρηστικὰς αὐτῶν· οὐκ ἀναγκαῖα δὲ χαράν τε καὶ εὐφροσύνην καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα. Παραπλησίως δὲ καὶ τῶν κακῶν τὰ μὲν ἀναγκαῖα ὡς ἂν κακὰ πρὸς κακοδαιμονίαν εἶναι, τὰ δ' οὐκ ἀναγκαῖα· ἀναγ- 15 καῖα μὲν τὰς τε κακίας πάσας καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς ἀπ' αὐτῶν· οὐκ ἀναγκαῖα δὲ τὰ τε πάθη πάντα καὶ τὰ ἀρρωστήματα καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια.

114 Clem. Al. Strom. IV 6 p. 581 Pott. ἀγαθὰ γοῦν τὰ μὲν αὐτὰ καθ' ἑαυτά· τὰ δὲ μετέχοντα τῶν ἀγαθῶν, ὡς τὰς καλὰς πράξεις φαρμέν· ἄνευ δὲ τῶν μεταξὺ, ἃ δὴ ὕλης ἐπέχει τάξιν, οὐθ' αἱ ἀγαθὰ οὐθ' 20 αἱ κακαὶ συνίστανται πράξεις· οἷον ζωῆς λέγω καὶ ὑγιείας τῶν τε ἄλλων τῶν ἀναγκαίων ἢ περιστατικῶν.

115 Seneca ep. 66, 5. Hoc primo die quaesitum est, quomodo possint paria bona esse, si triplex eorum condicio est: quaedam, ut nostris videtur, prima bona sunt, tamquam gaudium, pax, salus patriae, quae- 25 dam secunda, in materia infelici expressa, tamquam tormentorum patientia et in morbo gravi temperantia: illa bona directo optabimus nobis, haec si necesse erit. sunt adhuc tertia, tamquam modestus incessus et compositus ac probus voltus et conveniens prudenti viro gestus.

(Sequentibus Seneca placiti illius: „omnia bona qua bona paria esse“ 30 multa adfert argumenta, ex libro aliquo Stoici antiquioris fort. Hecatonis expressa.)

116 Philo Leg. Alleg. III § 177 Vol. I p. 152, 14 Wendl. Ἀρέσκει γὰρ αὐτῷ (scil. Moysi) τὰ μὲν προηγούμενα ἀγαθὰ αὐτοπροσώπως αὐτὸν τὸν ὄντα διδόναι, τὰ δεύτερα δὲ τοὺς ἀγγέλους καὶ λόγους αὐτοῦ· δεύτερα δ' 35 ἐστίν, ὅσα περιέχει κακῶν ἀπαλλαγὴν.

1 ἔχουσιν Canter, ἔχουσαν libri. 7 ἐρωτικὴν Heeren, ἐρωτικῶν libri.

9 τῷ Wachsm., τὸ libri. 15 κακοδαιμονίαν Heeren, εὐδαιμονίαν libri.

Ethica III.

De indifferentibus.

§ 1. De notione indifferentis.

117 Diog. Laërt. VII 102. τῶν δὲ ὄντων φασὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ
5 εἶναι, τὰ δὲ κακά, τὰ δὲ οὐδέτερα — — — οὐδέτερα δὲ ὅσα μήτε
ὠφελεῖ μήτε βλάπτει· οἷον ζωὴ, ὑγίεια, ἡδονή, κάλλος, ἰσχύς, πλοῦτος,
εὐδοξία, εὐγένεια· καὶ τὰ τούτοις ἐναντία, θάνατος, νόσος, πόνος,
αἰσχος, ἀσθένεια, πενία, ἀδοξία, δυσγένεια καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια·
καθὰ φησιν Ἐκάτων ἐν ἑβδόμῳ περὶ τέλους καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ
10 ἠθικῇ καὶ Χρύσιππος. μὴ γὰρ εἶναι ταῦτα ἀγαθὰ, ἀλλ' ἀδιάφορα,
κατ' εἶδος προηγμένα· ὥς γὰρ ἴδιον θερμοῦ τὸ θερμαίνειν, οὐ τὸ ψύ-
χειν, οὕτω καὶ ἀγαθοῦ τὸ ὠφελεῖν, οὐ τὸ βλάπτειν. οὐ μᾶλλον δὲ
ὠφελεῖ ἢ βλάπτει ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ὑγίεια· οὐκ ἄρα ἀγαθὸν οὔτε πλοῦ-
τος οὔτε ὑγίεια· ἐτι τέ φασιν· ὥς ἔστιν εὖ καὶ κακῶς χρῆσθαι, τοῦτο
15 οὐκ ἔστιν ἀγαθόν· πλούτῳ δὲ καὶ ὑγιείᾳ ἔστιν εὖ καὶ κακῶς χρῆσθαι·
οὐκ ἄρα ἀγαθὸν πλοῦτος καὶ ὑγίεια.

ibid. 104. ὠφελεῖν δὲ ἔστι κινεῖν ἢ ἰσχεῖν κατ' ἀρετὴν· βλάπτειν
δὲ κινεῖν ἢ ἰσχεῖν κατὰ κακίαν.

118 Stobaeus ecl. II 79,1 W. ἀδιάφορα δ' εἶναι λέγουσι τὰ μεταξὺ
20 τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν, διχῶς τὸ ἀδιάφορον νοεῖσθαι φάμενοι· καθ'
ἓνα μὲν τρόπον τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν καὶ τὸ μήτε αἰρετὸν μήτε
φευκτόν· καθ' ἕτερον δὲ τὸ μήτε ὁρμῆς μήτε ἀφορμῆς κινητικόν· καθ' ὃ
καὶ λέγεσθαι τινὰ καθάπαξ ἀδιάφορα εἶναι, οἷον τὸ <ἀρετίας ἔχειν ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς τρίχας ἢ περιττάς, ἢ τὸ> προτεῖναι τὸν δάκτυλον ὥδι ἢ ὥδι, ἢ τὸ
25 ἀνελέσθαι τι τῶν ἐμποδίων, κάρφος ἢ φύλλον. κατὰ τὸ πρότερον δὲ λεκτέον
τὰ μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας ἀδιάφορα λέγεσθαι — —, οὐ μὲν πρὸς ἐκλο-
γὴν καὶ ἀπεκλογὴν· δι' ὃ καὶ τὰ μὲν ἀξίαν ἐκλεκτικὴν ἔχειν, τὰ δ' ἀπαξίαν
ἀπεκλεκτικὴν, συμβλητικὴν δ' οὐδαμῶς πρὸς τὸν εὐδαίμονα βίον.

119 Diog. Laërt. VII 104. διχῶς δὲ λέγεσθαι ἀδιάφορα· ἅπαξ
30 μὲν τὰ μήτε πρὸς εὐδαιμονίαν μήτε πρὸς κακοδαιμονίαν συνεργοῦντα, ὥς
ἔχει πλοῦτος, δόξα, ὑγίεια, ἰσχύς καὶ τὰ ὅμοια· ἐνδέχεται γὰρ καὶ χωρὶς τού-

4 δεόντων P. 7 δόξα BP. 8 τούτοις om. BP. 10 ἀλλὰ διάφορα B
17 ἔχειν B. 23 ἀρετίας—τὸ add. Wachsm. ex schol. Lucian. 30 δὲ pro
μὲν B. 31 καὶ prius om. P.

των εὐδαιμονεῖν, τῆς ποιᾶς αὐτῶν χρήσεως εὐδαιμονικῆς οὐσης ἢ κακοδαιμονικῆς. ἄλλως δὲ λέγεται ἀδιάφορα τὰ μήτε ὁρμῆς μήτε ἀφορμῆς κινητικά, ὥς ἔχει τὸ ἀρτίας ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τρίχας ἢ περιτιτᾶς ἢ ἐκτεῖναι τὸν δάκτυλον ἢ συστεῖλαι, τῶν προτέρων ἀδιαφόρων οὐκέθ' οὕτως λεγόμενων· ὁρμῆς γάρ ἐστιν ἐκεῖνα καὶ ἀφορμῆς κινητικά, διὸ τὰ μὲν αὐτῶν 6 ἐκλέγεται, <τὰ δὲ ἀπεκλέγεται>, τῶν ἐτέρων ἐπίσης ἔχοντων πρὸς αἴρεσιν καὶ φυγῇν.

120 Seneca ep. 82, 15. Est et horum, Lucili, quae appellamus media, grande discrimen. non enim sic mors indifferens est, quomodo utrum capillos pares habeas.

121 Stobaeus ecl. II 82, 5. Ἐτι δὲ τῶν ἀδιαφόρων φασὶ τὰ μὲν εἶναι ὁρμῆς κινητικά, τὰ δὲ ἀφορμῆς, τὰ δὲ οὔτε ὁρμῆς οὔτε ἀφορμῆς. Ὁρμῆς μὲν οὖν κινητικά, ἅπερ ἐλέγομεν εἶναι κατὰ φύσιν· ἀφορμῆς δὲ ὅσα παρὰ φύσιν· οὔτε δὲ ὁρμῆς οὔτε ἀφορμῆς τὰ μηδετέρως ἔχοντα, οἷά ἐστι τὸ περιτιτᾶς ἢ ἀρτίας ἔχειν τὰς τρίχας. 15

122 Sextus adv. math. XI 59. οὐκ ἀγαθὸν δ' οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἔλεξαν αὐτὴν (scil. τὴν ὑγείαν) ἀλλ' ἀδιάφορον. Τὸ ἀδιάφορον δ' οἰοῦνται λέγεσθαι τριχῶς, καθ' ἓνα μὲν τρόπον πρὸς ὃ μήτε ὁρμὴ μήτε ἀφορμὴ γίνεσθαι, οἷόν ἐστι τὸ περιτιτᾶς ἢ ἀρτίας εἶναι τοὺς ἀστέρας ἢ τὰς ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τρίχας, καθ' ἕτερον δὲ πρὸς ὃ ὁρμὴ μὲν καὶ ἀφορμὴ γίνεσθαι, οὐ 20 μᾶλλον δὲ πρὸς τόδε ἢ τόδε, οἷον ἐπὶ δυοῖν δραχμῶν ἀπαρallaκτικῶν τῷ τε χαρακτῆρι καὶ τῇ λαμπρότητι, ὅταν δέη τὴν ἐτέραν αὐτῶν αἰρεῖσθαι· ὁρμὴ μὲν γὰρ γίνεσθαι πρὸς τὸ ἕτερον αὐτῶν, οὐ μᾶλλον δὲ πρὸς τόδε ἢ τόδε, κατὰ δὲ τρίτον καὶ τελευταῖον τρόπον φασὶν ἀδιάφορον τὸ μήτε πρὸς εὐδαιμονίαν μήτε πρὸς κακοδαιμονίαν συλλαμβανόμενον. Καθ' ὃ σημαινόμε- 25 νόν φασὶ τὴν τε ὑγείαν καὶ νόσον καὶ πάντα τὰ σωματικά καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐκτὸς ἀδιάφορα τυγχάνειν διὰ τὸ μήτε πρὸς εὐδαιμονίαν μήτε πρὸς κακοδαιμονίαν συντελεῖν. Ὡς γὰρ ἔστιν εὖ καὶ κακῶς χρῆσθαι τοῦτ' ἂν εἴη ἀδιάφορον· διὰ παντὸς δ' ἀρετῇ μὲν καλῶς, κακίᾳ δὲ κακῶς, ὑγείᾳ δὲ καὶ τοῖς περὶ σῶματι ποτὲ μὲν εὖ ποτὲ δὲ κακῶς ἔστι χρῆσθαι, διὸ ταῦτ' ἂν εἴη 30 ἀδιάφορα. Ἦδη δὲ τῶν ἀδιαφόρων φασὶ τὰ μὲν εἶναι προηγμένα τὰ δ' ἀποπροηγμένα τὰ δὲ μήτε προηγμένα μήτε ἀποπροηγμένα· καὶ προηγμένα μὲν εἶναι τὰ ἱκανὴν ἀξίαν ἔχοντα, ἀποπροηγμένα δὲ τὰ ἱκανὴν ἀπαξίαν ἔχοντα, μήτε δὲ προῆχθαι μήτε ἀποπροῆχθαι οἷον τὸ ἐκτεῖναι ἢ συγκάμψαι τὸν δάκτυλον καὶ πᾶν ὃ τούτῳ παραπλησίον ἐστιν. Τάττεσθαι δ' ἐν 35 μὲν τοῖς προηγμένοις τὴν τε ὑγείαν καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ κάλλος πλουτόν τε καὶ δόξαν καὶ τὰ ἐοικότα, ἐν δὲ τοῖς ἀποπροηγμένοις νόσον καὶ πενίαν καὶ ἀλγηδόνα καὶ τὰ ἀνάλογα. Ὡς δὲ μὲν καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς.

Cf. Pyrrh. Hypot. III 191.

123 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 31 p. 1048c. Ἐτι δὲ μᾶλ- 40 λον τῇ ἀποδείξει τὸ ἐναντίωμα ποιοῦσι φανερώτερον. Ὡς γὰρ ἔστιν εὖ χρῆσασθαι καὶ κακῶς, τοῦτό φασὶ μήτ' ἀγαθὸν εἶναι, μήτε κακόν. Πλουτῷ δὲ καὶ ὑγείᾳ καὶ ῥώμῃ σώματος κακῶς χρῶνται πάντες οἱ ἀνόητοι. Διόπερ οὐδὲν ἐστι τούτων ἀγαθόν.

1 αὐτῶ B. 6 τὰ δὲ ἀπεκλέγεται supplevi. || τῶν δ' ἐτέρων BP. || ἔχοντων τῶν B. 14 τὰς libri, corr. Heeren. 17 trad. οἷόν τε, corr. B. 27 τὴν ἐτέραν scripsi, τὸ ἕτερον libri.

Plutarchus de comm. not. cp. 23 p. 1070a. Τὰ αὐτὰ πράγματα ληπτὰ καὶ οὐχ αἰρετά, καὶ οἰκεία καὶ οὐκ ἀγαθὰ, καὶ ἀνωφελῆ μὲν, εὐχρηστα δέ, καὶ οὐδὲν μὲν πρὸς ἡμᾶς, ἀρχὰς δὲ τῶν καθηκόντων ὀνομάζοντες.

5

§ 2. ἀξία, ἀπαξία, δόσις.

124 Stobaeus ecl. II 83, 10. πάντα δὲ τὰ κατὰ φύσιν ἀξίαν ἔχειν καὶ πάντα τὰ παρὰ φύσιν ἀπαξίαν. τὴν δὲ ἀξίαν λέγεσθαι τριχῶς, τὴν τε δόσιν καὶ τιμὴν καθ' αὐτὸ καὶ τὴν ἀμοιβὴν τοῦ δοκιμαστοῦ· καὶ τὴν τρίτην, ἣν ὁ Ἀντίπατρος ἐκλεκτικὴν προσαγορεύει, καθ' ἣν 10 διδόντων τῶν πραγμάτων τάδε τινὰ μᾶλλον ἀντὶ τῶνδε αἰρούμεθα, οἷον ὑγίειαν ἀντὶ νόσου καὶ ζωὴν ἀντὶ θανάτου καὶ πλοῦτον ἀντὶ πενίας. κατὰ τὸ ἀνάλογον δὲ καὶ τὴν ἀπαξίαν τριχῶς φασὶ λέγεσθαι, ἀντιτιθεμένων τῶν σημαινομένων τοῖς ἐπὶ τῆς πρώτης ἀξίας εἰρημένους.

125 Stobaeus ecl. II 84, 4 W. Τὴν δὲ δόσιν φησὶν ὁ Διογένης κρίσιν 15 εἶναι, ἐφ' ὅσον κατὰ φύσιν ἐστὶν ἢ ἐφ' ὅσον χρεῖαν τῇ φύσει παρέχεται. Τὸ δὲ δοκιμαστοῦ, οὐχ ὡς λέγεται τὰ πράγματα δοκιμαστὰ παραλαμβάνεσθαι, ἀλλ' ὡς δοκιμαστήν φαμεν εἶναι τὸν τὰ πράγματα δοκιμάζοντα· τῆς οὖν ἀμοιβῆς τὸν τοιοῦτόν φησι δοκιμαστήν εἶναι. Καὶ ταύτας μὲν τὰς δύο ἀξίας καθ' ὅς λέγομέν τινα τῇ ἀξίᾳ προῆχθαι, τρίτην δὲ φησὶν εἶναι, καθ' ἣν 20 φαμεν ἀξιώματι τινα ἔχειν καὶ ἀξίαν, ἥπερ περὶ ἀδιάφορα οὐ γίνεται, ἀλλὰ περὶ μόνον τὰ σπουδαῖα. Χρῆσθαι δ' ἡμᾶς φησὶν ἐνίοτε τῷ ὀνόματι τῆς ἀξίας ἀντὶ τοῦ ἐπιβάλλοντος· ὡς ἐν τῷ τῆς δικαιοσύνης ὄρω παρελληπται, ὅταν λέγεται εἶναι ἕξις ἀπονεμητικὴ τοῦ κατ' ἀξίαν ἐκάστῳ· ἔστι γὰρ οἷον τοῦ ἐπιβάλλοντος ἐκάστῳ.

25 126 Diog. Laërt. VII 105. τῶν ἀδιαφόρων τὰ μὲν λέγουσι προηγμένα, τὰ δὲ ἀποπροηγμένα· προηγμένα μὲν τὰ ἔχοντα ἀξίαν, ἀποπροηγμένα δὲ τὰ ἀπαξίαν ἔχοντα.

ἀξίαν δὲ τὴν μὲν τινα λέγουσι σύμβλησιν πρὸς τὸν ὁμολογούμενον βίον, ἥτις ἐστὶ περὶ πᾶν ἀγαθόν, τὴν δὲ εἶναι μέσθιν τινα δύναμιν 30 ἢ χρεῖαν συμβαλλομένην πρὸς τὸν κατὰ φύσιν βίον, ὅμοιον εἰπεῖν ἦν τινα προσφέρεται πρὸς τὸν κατὰ φύσιν βίον πλοῦτος ἢ ὑγίεια· τὴν δ' εἶναι ἀξίαν ἀμοιβὴν δοκιμαστοῦ, ἣν ἂν ὁ ἔμπειρος τῶν πραγμάτων τάξῃ, ὅμοιον εἰπεῖν ἀμείβεσθαι πυροῦς πρὸς τὰς σὺν ἡμιόνῳ κριθάς.

8 τε F δὲ P. || τιμὴν Meineke, τὴν libri. 9 ἦν F, καὶ P. 13 τριτ-
τῆς Wachsm. 16 δοκιμαστοῦ Meineke, δοκιμαστόν F δοκιμαστικόν P hic locus
probat iam ante Diogenem i. e. apud Chrysippum iisdem verbis diversa ἀξίας
genera definita fuisse. Diogenes enim definitionibus explicandis operam dat.

17 δοκιμαστήν Heeren, δοκιμαστόν libri. 18 φησι Wachsm., φασὶ libri.

19 τινα Heeren, τινὰς libri. || φησὶν F, φασὶν P. 20 τινα Heeren, τινὰς libri.

27 ἀναξίαν BP. 30 συλλαμβανομένην BP. 31 εἰσφέρεται B προσφέρεται
P (πρὸς in litura P^s). 33 συνημιόνων B; scribendum est: πρὸς τὰς ἡμιόλους
κριθάς. — prima hic inducitur ἀξίας notio, quae apud Stobaeum tertia est, al-
tera, quae illic prima, tertia, quae altera.

§ 3. Προηγμένα καὶ ἀποπροηγμένα.

127 Diog. Laërt. VII 106. προηγμένα μὲν οὖν εἶναι ἃ καὶ ἀξίαν ἔχει, οἷον ἐπὶ μὲν τῶν ψυχικῶν εὐφυΐαν, τέχνην, προκοπὴν καὶ τὰ ὅμοια· ἐπὶ δὲ τῶν σωματικῶν ζωὴν, ὑγίειαν, ῥώμην, εὐεξίαν, ἀρτιότητα, κάλλος· ἐπὶ δὲ τῶν ἐκτὸς πλοῦτον, δόξαν, εὐγένειαν καὶ τὰ ὅμοια. ἀποπροηγ- 5 μένα δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ψυχικῶν ἀφυΐαν, ἀτεχνίαν καὶ τὰ ὅμοια· ἐπὶ δὲ τῶν σωματικῶν θάνατον, νόσον, ἀσθενείαν, καχεξίαν, πῆρωσιν, αἰσχος καὶ τὰ ὅμοια· ἐπὶ δὲ τῶν ἐκτὸς πένιαν, ἀδοξίαν, δυσγένειαν καὶ τὰ παραπλήσια. οὔτε δὲ προήχθη οὔτε ἀποπροήχθη τὰ οὐδετέρως ἔχοντα.

128 Stobaeus ecl. II 84, 18. Τῶν δ' ἀξίαν ἔχόντων τὰ μὲν ἔχειν 10 πολλὴν ἀξίαν, τὰ δὲ βραχεῖαν. Ὅμοιως δὲ καὶ τῶν ἀπαξίαν ἔχόντων ἃ μὲν ἔχειν πολλὴν ἀπαξίαν, ἃ δὲ βραχεῖαν. Τὰ μὲν <οὖν> πολλὴν ἔχοντα ἀξίαν προηγμένα λέγεσθαι, τὰ δὲ πολλὴν ἀπαξίαν ἀποπροηγμένα, Ζήνωνος ταύτας τὰς ὀνομασίας θεμένου πρώτου τοῖς πράγμασι. Προηγμένον δ' εἶναι λέγουσιν, ὃ ἀδιάφορον <ὄν> ἐκλεγόμεθα κατὰ προηγούμενον λόγον. Τὸν δ' ὅμοιον 15 λόγον ἐπὶ τῷ ἀποπροηγμένῳ εἶναι, καὶ τὰ παραδείγματα κατὰ τὴν ἀναλογίαν ταῦτά. Οὐδὲν δὲ τῶν ἀγαθῶν εἶναι προηγμένον διὰ τὸ τὴν μεγίστην ἀξίαν αὐτὰ ἔχειν. Τὸ δὲ προηγμένον, τὴν δευτέραν χώραν καὶ ἀξίαν ἔχον, συνεγ- γλίζειν πως τῇ τῶν ἀγαθῶν φύσει· οὐδὲ γὰρ ἐν ἀντὶ τῶν προηγμένων εἶναι τὸν βασιλέα, ἀλλὰ τοὺς μετ' αὐτὸν τεταγμένους. Προηγμένα δὲ λέγεσθαι, οὐ 20 τῷ πρὸς εὐδαιμονίαν τινὰ συμβάλλεσθαι συνεργεῖν τε πρὸς αὐτήν, ἀλλὰ τῷ ἀναγκαῖον εἶναι τούτων τὴν ἐκλογὴν ποιεῖσθαι παρὰ τὰ ἀποπροηγμένα.

Cf. Vol. I n. 192 (Zeno).

129 Cicero de finibus III 50. cum esset satis constitutum id solum esse bonum, quod esset honestum, et id malum solum, quod turpe, tum 25 inter illa, quae nihil valerent ad beate misereve vivendum, aliquid tamen quod differret esse voluerunt, ut essent eorum alia aestimabilia, alia contra, alia neutrum. 51. Quae autem aestimanda essent, eorum in aliis satis esse causae, quam ob rem quibusdam anteponerentur, ut in vale- tudine, ut in integritate sensuum, ut in doloris vacuitate, ut gloriae, divi- 30 tiarum, similium rerum, alia autem non esse eius modi; itemque eorum quae nulla aestimatione digna essent, partim satis habere causae, quam ob rem reicerentur, ut dolorem, morbum, sensuum amissionem, pauper- tatem, ignominiam, similia horum, partim non item. Hinc est illud ex- ortum quod Zeno προηγμένον contraque quod ἀποπροηγμένον nominavit. 35

130 Cicero de finibus III 53. Quoniam autem omne, quod est bo- num, primum locum tenere dicimus, necesse est nec bonum esse nec ma- lum hoc, quod praepositum vel praecipuum nominamus. Idque ita defi- nimus: quod sit indifferens cum aestimatione mediocri. — —

3 ἔχειν BP. 6 ἀπὸ B. 8 δυσιγένειαν B. 9 μηδετέρως BP.
12 οὖν add. Heeren. 15 ὄν add. Heeren. 16 λόγον Mullach, ἀνάλογον
libri. || τῷ ἀποπροηγμένῳ Wachsm., τὸ ἀποπροηγμένον F. 17 προηγούμενον
F. 18 προηγούμενον FP. 19 οὐδὲ Davisius, οὐδὲν libri. || ἂν ἀντὶ τῶν libri,
corr. Canter. || προηγμένων Madvig, προηγόμενον libri. 20 τοὺς—τεταγμέ-
νους Davisius, τοῦ—τεταγμένου libri. || προηγούμενα libri, corr. Heeren.
21 τε Meineke, τι libri.

Neque enim illud fieri poterat ullo modo, ut nihil relinqueretur in mediis, quod aut secundum naturam esset aut contra, nec cum id relinqueretur, nihil in his poni, quod satis aestimabile esset, nec hoc posito non aliqua esse praeposita. — 54. atque etiam ab iis — hoc simile ponitur: Ut enim, inquiunt, si hoc fingamus esse quasi finem et ultimum, ita iacere talum, ut rectus assistat, qui ita talus erit iactus, ut cadat rectus, praepositum quiddam habebit ad finem, qui aliter, contra, neque tamen illa praepositio tali ad eum quem dixi finem pertinebit, sic ea quae sunt praeposita, referuntur illa quidem ad finem, sed ad eius vim naturamque nihil
10 pertinent.

131 Stobaeus ecl. p. 75, 1 W. Διαφέρειν δὲ λέγουσιν αἰρετὸν καὶ ληπτὸν. Αἰρετὸν μὲν γὰρ εἶναι τὸ ὁρμῆς αὐτοτελοῦς κινητικόν, (ληπτὸν δὲ ὃ εὐλογίστως ἐκλεγόμεθα). Ὅσῳ δὲ διαφέρει τὸ αἰρετὸν τοῦ ληπτοῦ, τοσοῦτω καὶ τὸ <καθ'> αὐτὸ αἰρετὸν τοῦ καθ' αὐτὸ ληπτοῦ, καὶ καθόλου τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἀξίαν ἔχοντος.
15

132 Cicero de finibus IV 39 (i. e. Antiochus contra Stoicos pugnans). Naturalem enim appetitionem, quam vocant ὁρμήν, itemque officium, ipsam etiam virtutem volunt esse earum rerum, quae secundum naturam sunt. Cum autem ad summum bonum volunt pervenire, transiliunt omnia et
20 duo nobis opera pro uno relinquunt, ut alia sumamus, alia expetamus, potius quam uno fine utrumque concluderent.

133 Stobaeus ecl. II 80, 14 W. Ἐτι δὲ τῶν ἀδιαφόρων τὰ μὲν πλείω ἀξίαν ἔχειν, τὰ δ' ἐλάττω· καὶ τὰ μὲν καθ' αὐτά, τὰ δὲ ποιητικά· καὶ τὰ μὲν προηγμένα, τὰ δ' ἀποπροηγμένα, τὰ δ' οὐδετέρως ἔχοντα. Προηγμένα
25 μὲν, ὅσα ἀδιάφορα ὄντα πολλὴν ἔχει ἀξίαν, ὥς ἐν ἀδιαφόροις· ἀποπροηγμένα δέ, ὅσα πολλὴν ἔχει ἀπαξίαν ὁμοίως· οὔτε δὲ προηγμένα οὔτε ἀποπροηγμένα, ὅσα μήτε πολλὴν ἔχει <ἀξίαν μήτε> ἀπαξίαν.

134 Cicero de finibus III 56. Haec quae praeposita dicimus, partim sunt per se ipsa praeposita, partim quod aliquid efficiunt, partim utrumque; per se, ut quidam habitus oris et vultus, ut status, ut motus, in quibus sunt et praeposenda quaedam et reicienda; alia ob eam rem praeposita dicuntur, quod ex se aliquid efficiant, ut pecunia, alia autem ob utramque rem, ut integri sensus, ut bona valetudo.

135 Diog. Laërt. VII 107. ἔτι τῶν προηγμένων τὰ μὲν δι' αὐτὰ προῆται, τὰ δὲ δι' ἕτερα, τὰ δὲ καὶ δι' αὐτὰ καὶ δι' ἕτερα. δι' αὐτὰ μὲν εὐφυΐα, προκοπή καὶ τὰ ὅμοια, δι' ἕτερα δὲ πλοῦτος, εὐγένεια καὶ τὰ ὅμοια, δι' αὐτὰ δὲ καὶ δι' ἕτερα ἰσχύς, εὐαισθησία, ἀριότης· δι' αὐτὰ μὲν, ὅτι κατὰ φύσιν ἐστὶ, δι' ἕτερα δέ, ὅτι περιποιεῖ χρείας οὐκ ὀλλγας. ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ τὸ ἀποπροηγμένον κατὰ τὸν ἐναντίον λόγον.

40 136 Stobaeus ecl. II 80, 22. τῶν δὲ προηγμένων τὰ μὲν εἶναι περὶ ψυχὴν, τὰ δὲ περὶ σῶμα, τὰ δ' ἐκτός. περὶ ψυχὴν μὲν εἶναι τὰ τοιαῦτα· εὐφυΐαν, προκοπήν, μνήμην, δξύτητα διανοίας, ἔξιν καθ' ἣν ἐπίμονοι

4 esse *Manutius*, esset AB essent *ceteri*. 12 *κινητικόν* Canter, *νικητικόν* libri. || add. Wachsm. 13 *ληπτοῦ* Heeren, *ληπτικοῦ* libri. 14 *αὐθαίρετον* libri, *καθ'* add. Wachsm. 20 *expetamus* *Baiter*, *ea petamus* B *appetamus ceteri*. 27 *ἀξίαν μήτε* suppl. Heeren. 34 *δ' αὐτὰ* B. 39 *ἔχειν* B. || τὸ προηγμένον BP. 42 *διανοίας* schol. *Lucian.*, *διάνοιαν* libri. || *ἐπίμονοι* *Meineke*, *ἐπιμόνοις* libri.

εἰσιν ἐπὶ τῶν καθηκόντων καὶ τέχνας ὅσαι δύνανται συνεργεῖν ἐπὶ πλεῖον πρὸς τὸν κατὰ φύσιν βίον· περὶ σῶμα δ' εἶναι προηγμένα ὑγίειαν, εὐαίσθησίαν καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις· τῶν δ' ἐκτὸς γονεῖς, τέκνα, κτῆσιν σύμμετρον, ἀποδοχὴν παρὰ ἀνθρώπων.

τῶν δ' ἀποπροηγμένων περὶ ψυχὴν μὲν εἶναι τὰ ἐναντία τοῖς εἰρημένους· περὶ σῶμα δὲ καὶ ἐκτὸς τὰ ὁμοίως ἀντιτιθέμενα τοῖς εἰρημένους περὶ τε σῶμα καὶ τοῖς ἐκτὸς προηγμένοις.

οὕτε δὲ προηγμένα οὕτ' ἀποπροηγμένα περὶ ψυχὴν <μὲν> φαντασίαν καὶ συγκατάθεσιν καὶ ὅσα τοιαῦτα· περὶ δὲ σῶμα λευκότητα καὶ μελανότητα καὶ χαροπότητα καὶ ἡδονὴν πᾶσαν καὶ πόνον καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο. τῶν δ' ἐκτὸς οὕτε προηγμένα <οὕτε ἀποπροηγμένα> εἶναι τὰ τοιαῦτα, ὅσα εὐτελεῖ ὄντα καὶ μηδὲν χρήσιμον προσφερόμενα μικρὰν παντελῶς ἔχει τὴν ἀφ' αὐτῶν χρεῖαν.

τῆς δὲ ψυχῆς οὔσης κυριωτέρας τοῦ σώματος καὶ πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ζῆν φασὶ τὰ περὶ τὴν ψυχὴν κατὰ φύσιν ὄντα καὶ προηγμένα πλείονα τὴν ἀξίαν ἔχειν τῶν περὶ σῶμα καὶ τῶν ἐκτὸς, οἷον εὐφυῖαν ψυχῆς πρὸς ἀρετὴν ὑπεράγειν τῆς τοῦ σώματος εὐφυΐας καὶ ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔχειν.

137 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 30 p. 1048a. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ περὶ Ἀγαθῶν τρόπον τινὰ συγχερεῖ καὶ δίδωσι τοῖς βουλομένοις τὰ προηγμένα καλεῖν ἀγαθὰ, καὶ κακὰ τὰναντία, ταύταις ταῖς λέξεσιν· „Εἴ τις βούλεται κατὰ τὰς τοιαύτας παραλλαγὰς τὸ μὲν ἀγαθὸν αὐτῶν λέγειν (sc. τῶν ἀδιαφόρων), τὸ δὲ κακόν, ἐπὶ ταῦτα φερόμενος τὰ πράγματα καὶ μὴ ἄλλως ἀποπλανώμενος * ἐν μὲν τοῖς σημαινομένοις οὐ διαπίπτοντος αὐτοῦ, τὰ δ' ἄλλα στοχαζομένου τῆς κατὰ τὰς ὀνομασίας συνηθείας.“

138 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 30 p. 1047e (Antecedit Zenonis de προηγμένῳ sententia). Ἄλλ' ὁ Χρύσιππος ἔτι μᾶλλον τὸ πρᾶγμα δυσδιάθετον πεποίηκεν· ὅτε μὲν γὰρ φησι „μαίνεσθαι τοὺς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὑγίειαν καὶ τὴν ἀπονίαν καὶ τὴν ὀλοκληρίαν τοῦ σώματος ἐν μηδενὶ ποιουμένους, μηδ' ἀντεχομένους τῶν τοιούτων“ ὅτε δὲ παραθέμενος τὰ τοῦ Ἡσιόδου (Op. et D. 299)

Ἐργάζεσθαι, Πέρσῃ, δῖον γένος

ἐπιπεφώνηκεν ὅτι τὰναντία παραινεῖν μαυικόν ἐστι, τὸ

Μὴ ἐργάζεσθαι, Πέρσῃ, δῖον γένος.

35

139 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 17 p. 1041e. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ (scil. τῶν Προτρεπτικῶν) „τοῦτον τὸν λόγον φησὶν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀφέλκειν τὸν ἄνθρωπον, ὥς οὐδὲν

1 τέχνας libri, corr. Heeren. 2 εὐαίσθησίαν schol. Lucian, αἰσθητηρίαν libri. 8 μὲν add. Meineke. 10 πᾶσαν schol. Lucian., τίς ἂν libri. 11 οὕτε ἀποπροηγμένα add. Heeren. 13 ἀπ' αὐτῶν libri, corr. Meineke. 16 τὴν ἀξίαν schol. Lucian., τὴν εὐεξίαν libri. 24 ταῦτα libri, γ' αὐτὰ Wy. 25 lacunam significavi, ita fere explendam: <ἀποδεχόμεθ' ὥς>. 38 τῶν ἄλλων i. e. ut ipse Plut. explicat τοῦ ζῆν καὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀπονίας καὶ τῆς τῶν αἰσθητηρίων ὀλοκληρίας.

ζυντων πρὸς ἡμᾶς οὐδὲ συνεργούντων πρὸς εὐδαιμονίαν οὐδέν.“

Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 30 p. 1048a. Οὕτω δὲ τὸ προ-
ηγμένον τῷ ἀγαθῷ συναγαγὼν ἐγγὺς ἐνταῦθα καὶ συμμίζας ἐν ἑτέροις
5 πάλιν „οὐδὲν εἶναι φησι τούτων καθόλου πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ’
ἀποσπᾶν τὸν λόγον ἡμᾶς καὶ ἀποστρέφειν ἀπάντων τῶν τοι-
ούτων.“ ταῦτα γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τοῦ Προτρέπεσθαι
γέγραφεν.

Plutarchus de comm. not. cp. 5 p. 1060E. Εἰ δὲ ὡς Χρύσιππος
10 ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τοῦ Προτρέπεσθαι γέγραφεν, ἐν τῷ κατ’ ἀρε-
τὴν βιοῦν μόνον ἐστὶ τὸ εὐδαιμόνως, τῶν ἄλλων, φησὶν, οὐδὲν
ζυντων πρὸς ἡμᾶς οὐδ’ εἰς τοῦτο συνεργούντων etc.

§ 4. De naturalibus et naturae contrariis.

140 Stobaeus ecl. II 79, 18 W. καὶ τὰ μὲν εἶναι κατὰ φύσιν, τὰ
15 δὲ παρὰ φύσιν, τὰ δὲ οὔτε παρὰ φύσιν οὔτε κατὰ φύσιν. κατὰ φύσιν
μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα· ὑγίειαν, ἰσχύν, αἰσθητηρίων ἀριότητα, καὶ τὰ παρα-
πλήσια τούτοις· παρὰ φύσιν δὲ τὰ τοιαῦτα· νόσον, ἀσθενείαν, πῆρωσιν
καὶ τὰ τοιαῦτα· οὔτε δὲ παρὰ φύσιν οὔτε κατὰ φύσιν· ψυχῆς κατὰ-
στασιν καὶ σώματος, καθ’ ἣν ἡ μὲν ἐστὶ φαντασιῶν ψευδῶν δεκτικὴ, τὸ
20 δὲ τραυμάτων καὶ πηρώσεων δεκτικόν, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Ποιεῖσθαι δὲ
λέγουσι τὸν περὶ τούτων λόγον <ἀπὸ> τῶν πρώτων κατὰ φύσιν καὶ παρὰ
φύσιν. Τὸ γὰρ διαφέρειν καὶ τὸ ἀδιάφορον τῶν πρὸς τι λεγομένων εἶναι.
Διότι κἄν, φασί, λέγωμεν ἀδιάφορα τὰ σωματικὰ καὶ τὰ ἐκτός, πρὸς τὸ εὐσχη-
μόνως ζῆν (ἐν ᾧπέρ ἐστι τὸ εὐδαιμόνως) ἀδιάφορά φαμεν αὐτὰ εἶναι, οὐ
25 μὰ Δία πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ἔχειν οὐδὲ πρὸς ὁρμὴν καὶ ἀφορμὴν.

141 Stobaeus ecl. II 82, 11 W. Τῶν δὲ κατὰ φύσιν ἀδιαφόρων ὄν-
των τὰ μὲν ἐστὶ πρῶτα κατὰ φύσιν, τὰ δὲ κατὰ μετοχὴν. Πρῶτα μὲν
ἐστὶ κατὰ φύσιν κίνησις ἢ σχέσις κατὰ τοὺς σπερματικὸς λόγους γινο-
μένη, οἷον <ἀριότης καὶ> ὑγίεια καὶ αἰσθησις (λέγω δὲ τὴν κατάληψιν)
30 καὶ ἰσχὺς. Κατὰ μετοχὴν δέ, ὅσα μετέχει κινήσεως καὶ σχέσεως κατὰ τοὺς
σπερματικὸς λόγους, οἷον χεῖρ ἀρτία καὶ σῶμα ὑγιεινὸν καὶ αἰσθήσεις μὴ
πεπηρωμέναι. Ὅμοίως δὲ καὶ τῶν παρὰ φύσιν κατὰ τὸ ἀνάλογον.

142 Stobaeus ecl. II 82, 20 W. πάντα δὲ <τὰ> κατὰ φύσιν
ληπτὰ εἶναι καὶ πάντα τὰ παρὰ φύσιν ἄληπτα. τῶν δὲ κατὰ φύσιν
35 τὰ μὲν καθ’ αὐτὰ ληπτὰ εἶναι, τὰ δὲ δι’ ἕτερα. καθ’ αὐτὰ μὲν, ὅσα ἐστὶν
ὁρμῆς κινήτικὰ κατατρεπτικῶς ἐφ’ ἑαυτὰ ἢ ἐπὶ τὸ ἀντέχεσθαι αὐτῶν, οἷον
ὑγίειαν, εὐαίσθησιαν, ἀπονίαν καὶ κάλλος σώματος. ποιητικὰ <δὲ> ὅσα

19 καθ’ ἣν Heeren, καθ’ ἧς libri. 20 τραυμάτων libri, corr. Wachsm. ||
πορεύεσθαι coni. Wachsm. 21 ἀπὸ add. Wachsm.; fortasse plura exciderunt.
24 ᾧ πάρεστι libri, corr. Meineke. 29 ἀριότης καὶ add. Wachsm. 30 ἰσχύν
libri, corr. Wachsm. 31 ὑγιεινόν schol. Lucian., ὑγιαῖνον libri. || μὴ schol.
Lucian., μὴν libri. 36 κατατρεπτικῶς P καταστρεπτικῶς schol. Lucian., προ-
τρεπτικῶς Wachsm. || τὸ schol. Lucian., τῶν libri. 37 δὲ add. Heeren.

ἐστὶν ὁρμῆς κινητικὰ ἀν(εν)εκτικῶς ἐφ' ἕτερα καὶ μὴ κατατρεπτικῶς, οἷον πλοῦτον, δόξαν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. παραπλησίως δὲ καὶ τῶν παρὰ φύσιν τὰ μὲν εἶναι καθ' αὐτὰ ἀληπτα, τὰ δὲ τῷ ποιητικῶς εἶναι τῶν καθ' αὐτὰ ἀλήπτων.

143 Cicero de finibus III 20. Aestimabile esse dicunt — id quod aut ipsum secundum naturam sit aut tale quid efficiat, ut selectione dignum propterea sit, quod aliquod pondus habeat dignum aestimatione, quam illi ἀξίαν vocant, contraque inaeestimabile, quod sit superiori contrarium.

144 Arrianus Epict. dissert. I 4, 27. εἰ γὰρ ἐξαπατηθέντα τινὰ ἔδει μαθεῖν, ὅτι τῶν ἐκτὸς ἀπροαιρέτων οὐδὲν ἐστὶ πρὸς ἡμᾶς, ἐγὼ μὲν ἤθελον τὴν ἀπάτην ταύτην, ἐξ ἧς ἡμελλον εὐρώως καὶ ἀταράχως βιώσεσθαι. — — 10 τί οὖν ἡμῖν παρέχει Χρύσιππος; „ἵνα γινῶς, φησὶν, ὅτι οὐ ψευδῆ ταῦτά ἐστιν, ἐξ ὧν ἡ εὐροιά ἐστὶ καὶ ἀπάθεια, ἅπαντα λάβε μου τὰ βιβλία καὶ γνώσῃ ὡς <ἀληθῆ> τε καὶ σύμφωνά ἐστι τῇ φύσει τὰ ἀπαθῆ με ποιοῦντα.“

145 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 167, 13 Bruns. ἔτι τὰ οἰκεία <καὶ> προηγμένα καὶ εὐχρηστα καὶ ἀξίαν ἔχοντα πρὸς τί ποτε ταύ- 15 τας ἔχει τὰς ὀνομασίας, εἰ μὴδὲν συνεργεῖ πρὸς εὐδαιμονίαν; πᾶν γὰρ τὸ προηγμένον πρὸς τι προῆκται καὶ τῷ φορὸν εἶναι πρὸς τὸ προκείμενον μᾶλλον ἄλλου, διὰ τοῦτο λέγεται καὶ προῆχθαι πρὸς τὸ τέλος καὶ ἡ προαγωγή αὐτῶν δῆλον ὡς συνεργεῖ πρὸς εὐδαιμονίαν. εἰ δὲ μὴ πρὸς τοῦτο συν- 20 εργεῖ, πρὸς δὲ τὸν κατὰ φύσιν βίον, ἄξιον ἐρέσθαι περὶ τοῦ κατὰ φύσιν αὐτοῦ βίου, πότερον οὗτος ἀγαθὸν ἐστὶν, ἢ οὐκ ἀγαθὸν μὲν, οἰκείον δὲ καὶ αὐτὸ καὶ προηγμένον, ἢ ἀλλότριον καὶ ἀποπροηγμένον, ἢ ἀβδέπετος ὄλως. παρὰ γὰρ ταῦτα οὐδὲν οἷόν τε ἀποκρίνασθαι. οὐ γὰρ δὴ κακὸν γε 25 ἐροῦσιν αὐτόν. εἰ μὲν οὖν ἀγαθὸν — — οὐ μόνον ἔσται τὸ καλὸν ἀγαθόν· καὶ γὰρ ὁ κατὰ φύσιν βίος.

146 Plutarchus de comm. not. cp. 4 p. 1060c. Stoicos dicit: τοὺς τὰ κατὰ φύσιν ἀδιάφορα νομίζοντας καὶ μήθ' ὑγίειαν μήτ' εὐεξίαν μήτε κάλ- 30 λος μήτ' ἰσχὺν ἡγουμένους αἰρετὰ μὴδ' ὠφέλιμα μὴδὲ λυσιτελῆ μὴδὲ συμπληρωτικά τῆς κατὰ φύσιν τελειότητος· μήτε τὰναντία φευκτὰ καὶ βλαβερά, πηρώσεις ἀλγηδόνας αἰσχρὰ νόσους· ὧν αὐτοὶ λέγουσι πρὸς ἃ μὲν ἀλλοτριοῦν πρὸς ἃ δ' οἰκείοι ἡμᾶς τὴν φύσιν — — καὶ ὃ μείζον ἐστὶν, οἰκείοι ἐπὶ 35 τοσοῦτο καὶ ἀλλοτριοῦν, ὥστε τῶν μὲν μὴ τυγχάνοντας τοῖς δὲ περιπίπτοντας εὐλόγως ἐξάγειν τοῦ ζῆν ἑαυτοὺς καὶ τὸν βίον ἀπολέγεσθαι.

§ 5. De singulis indifferentibus recte aestimandis.

147 Alexander Aphrod. comm. in Aristot. Topica I p. 43. Ald. 35 p. 79, 5 Wal. καὶ πότερον ἡ ὑγίεια ἀγαθὸν ἢ οὐ, ὡς Χρύσιππος λέγει.

148 [Plutarchus pers. de nobilitate cp. 17. Ἀλλὰ τὸν Χρύσιπ- 40 πον ἀφῶμεν, οὐχ ἅπαξ ἐναντιούμενον ἑαυτῷ, ὥσπερ ἐν τῷ πρώτῳ

1 εἰσιν P, corr. Meineke. || ἀνεκτικῶς scripsi, ἀνεκτικῶς libri. || κατα- 45 τρεπτικῶς P καταστρεπτικῶς schol. Lucian., παρατρεπτικῶς F, προτρεπτικῶς Wachsm. 3 ληπτὰ libri, corr. Heeren. || τῶν δὲ libri, δὲ del. Wachsm. || ληπτῶν libri, corr. Heeren. 7 illi—vocant Pearce, ille—vocat libri. 11 vi- 50 detur ipse Epictetus haec quae Chrysippo tribuit verba finxisse. 12 ἅπαντα scripsi, ἀπαντᾶ libri. 13 ἀληθῆ suppl. Schw. 15 καὶ addidi.

περὶ Ἀγαθῶν καὶ ἐν τῷ περὶ Ῥητορικῆς, ὑγίειαν εἰάν τις τοῖς ἀγαθοῖς ἐναριθμῇ οὐκ ἀντιμάχεσθαι, καὶ ἐν τῷ περὶ Τῶν Καθ' Αὐτὰ Αἰρετῶν οὐδὲ μανίας ἀποστερεῖ τοὺς τούτων καταφρονούντας].

149 Theodoret. graec. affect. cur. p. 153, 45. οἱ δὲ Στωϊκοὶ ἐναντία τούτοις ἄντικρυς ἐψηφίσαντο. Τὸ γὰρ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν ὠρίσαντο τέλος, καὶ τὴν ψυχὴν ἔφασαν μηδὲν ὑπὸ τοῦ σώματος ἢ ὠφελεῖσθαι ἢ βλάπτεσθαι· οὔτε γὰρ εἰς ἀρετὴν αὐτὴν ἢ ὑγεία μὴ βουλομένην βιάζεται, οὔτε εἰς κακίαν παρὰ γνώμην ἢ νόσος καθέλκει· ἀδιάφορα γὰρ ταῦτα ἔλεγον εἶναι. Ἐκεῖνο δὲ γε αὐτῶν κομιδῇ τολμηρόν· ἀνθρώπου γὰρ καὶ θεοῦ τὴν αὐτὴν ἔλεγον ἀρετὴν.

150 Clem. Al. Strom. IV 5 p. 572 Pott. Θαυμάζειν δὲ ἄξιον καὶ τῶν Στωϊκῶν οἱ τινες φασί, μηδὲν τὴν ψυχὴν ὑπὸ τοῦ σώματος διατρεσθαι μήτε πρὸς κακίαν ὑπὸ τῆς νόσου, μήτε πρὸς ἀρετὴν ὑπὸ τῆς ὑγείας. ἀλλ' ἀμφοτέρωτα ταῦτα λέγουσιν ἀδιάφορα εἶναι.

151 Seneca ep. 87, 12. Quod bonum est, bonos facit. nam et in arte musica quod bonum est, bonum facit musicum. fortuita bonum non faciunt: ergo non sunt bona.

ibid. 15. Quod contemptissimo cuique contingere ac turpissimo potest, bonum non est. opes autem et lenoni et lanistae contingunt: ergo non sunt bona.

ibid. 22. Bonum ex malo non fit: divitiae fiunt. fiunt autem ex avaritia: divitiae ergo non sunt bonum.

ibid. 28. Quod dum consequi volumus, in multa mala incidimus, id bonum non est. dum divitias autem consequi volumus, in multa mala incidimus: ergo divitiae bonum non sunt.

152 Alexander Aphrod. Comm. in Aristot. Topica II p. 107 Ald. p. 201, 21 Wal. εἰ γὰρ τοῦτο, δόξει καλῶς ὑπὸ τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς λέγεσθαι· „τὸ διὰ κακοῦ γινόμενον οὐκ ἔστιν ἀγαθόν· πλοῦτος δὲ καὶ διὰ πορονοβοσκίας κακοῦ ὄντος γίνεται· οὐκ ἄρα ὁ πλοῦτος ἀγαθόν.“

153 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 20 p. 1043e. Καίτοι πολυλαχοῦ μὲν ἀποκναίει ταῦτ' ἐπαινῶν (Eur. inc. fab. fr. 884 N)

Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι πλὴν δυοῖν μόνων,

Δήμητρος ἀκτῆς πάματος θ' ὑδρηχόου;

ἐν δὲ τοῖς περὶ Φύσεως λέγει „τὸν σοφὸν εἰ τὴν μεγίστην οὐσίαν ἀποβάλοι, δραχμὴν μίαν ἐκβεβληκέναι δόξειν.“

Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 30 p. 1048b. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περὶ Φύσεως μακαρίζεσθαι φησιν ἐνλοὺς βασιλεύοντας καὶ πλουτοῦντας, ὅμοιον εἰ χρυσαῖς ἀμύλαι χρώμενοι καὶ χρυσοῖς κρασπέδοις ἐμακαρίζονται· τῷ δ' ἀγαθῷ τὸ τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν οἶον εἰ δραχμὴν ἀποβαλεῖν καὶ τὸ νοσῆσαι οἶον προσκόψαι.

Plutarchus de comm. not. cp. 22 p. 1069c. ἀνωφελῶν πραγμά-

3 fragmentum spurium, ut tertius maxime titulus probat. 15 Cf. n. 80.

32 Gell. N. A. 6, 16, 7 si versus Euripidi recordemur, quibus saepissime Chrysippus philosophus usus est.

των καὶ ἀδιαφόρων· τοιαῦτα γὰρ τὰ κατὰ φύσιν, καὶ τὰ ἐκτὸς ἔτι μᾶλλον· εἴγε κρασπέδοις καὶ ἀμίσι χρυσαῖς, καὶ νῆ Δία ληκύθοις, ὅταν τύχωσι, παραβάλλουσι τὸν μέγιστον πλοῦτον.

154 Cicero de finibus III 17. In principiis autem naturalibus plerique Stoici non putant voluptatem esse ponendam. 5

155 Sextus adv. math. XI 73. οἶον τὴν ἡδονὴν ὁ μὲν Ἐπίκουρος ἀγαθὸν εἶναι φησιν, ὁ δὲ εἰπὼν „μανεῖν μᾶλλον ἢ ἡσθεῖν“ κακόν, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἀδιάφορον καὶ οὐ προηγμένον, ἀλλὰ Κλεάνθης μὲν μῆτε κατὰ φύσιν αὐτὴν εἶναι μῆτε ἀξίαν ἔχειν ἐν τῷ βίῳ, καθάπερ δὲ τὸ κάλλυντρον κατὰ φύσιν μὴ εἶναι, ὁ δὲ Ἀρχέδημος κατὰ φύσιν μὲν εἶναι 10 ὥς τὰς ἐν μασχάλῃ τρίχας, οὐχὶ δὲ καὶ ἀξίαν ἔχειν, Παναίτιος δὲ τινὰ μὲν κατὰ φύσιν ὑπάρχειν, τινὰ δὲ παρὰ φύσιν.

156 Diog. Laërt. VII 103. ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν φασιν Ἐκάτων τε ἐν τῷ θ' περὶ ἀγαθῶν καὶ Χρύσιππος ἐν τοῖς περὶ Ἠδονῆς· εἶναι γὰρ καὶ αἰσχροῦς ἡδονάς· μηδὲν δὲ αἰσχρὸν εἶναι ἀγαθόν. 15

157 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 15 p. 1040d. Ἐν δὲ τοῖς πρὸς Πλάτωνα (scil. περὶ Δικαιοσύνης) κατηγορῶν αὐτοῦ δοκοῦντος ἀγαθὸν ἀπολιπεῖν τὴν ὑγίειαν „οὐ μόνον τὴν δικαιοσύνην, φησὶν, ἀλλὰ καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ἀναιρεῖσθαι καὶ τὴν σωφροσύνην καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἀπάσας, ἂν ἢ τὴν ἡδονὴν ἢ 20 τὴν ὑγίειαν ἢ τι τῶν ἄλλων, ὃ μὴ καλὸν ἐστίν, ἀγαθὸν ἀπολίπωμεν.“

158 Cicero de finibus I 11,39. At etiam Athenis, ut a patre audiebam, facete et urbane Stoicos irridente, statua est in Ceramico Chrysippi sedentis, porrecta manu, quae manus significet, illum in hac esse 25 rogatiuncula delectatum: „Num quidnam manus tua sic affecta, quemadmodum affecta nunc est, desiderat? Nihil sane. At, si voluptas esset bonum, desideraret? Ita credo. Non est igitur voluptas bonum.“

(paullo post:) primum tibi recte, Chrysippe, concessum est, nihil 30 desiderare manum, cum ita esset affecta: secundum non recte, si voluptas esset bonum, fuisse desideraturam.

159 Cicero de finibus III 17,57. De bona autem fama (quam enim appellant εὐδοξίαν, aptius est bonam famam hoc loco appellare quam gloriam) Chrysippus quidem et Diogenes, detracta utilitate, ne 35 digitum quidem eius causa porrigendum esse dicebant: quibus ego vehementer assentior. Qui autem post eos fuerunt, cum Carneadem sustinere non possent, hanc quam dixi bonam famam ipsam propter se praepositam et sumendam esse dixerunt.

3 διαφόρων codd. BE. || ἐστὶ libri, corr. Mez. 6 naturalibus Ursinus, naturalibus diligendi sui libri. 10 Cf. I n. 574. 14 ἐν τῷ θ' P ἐν τῷ θ' ι' B. 25 irridente Manutius, arridente libri.

160 Seneca epist. ad Lucil. 102, 5. (probaturus „claritatem quae post mortem contingit bonum esse“ sic disputat:)

at quae a dialecticis contra hanc opinionem dicuntur segreganda fuerunt et ideo seposita sunt. Nunc quia omnia exigis, omnia quae dicunt, persequar. Deinde singulis occurram. Nisi aliquid praedixero, intellegi non poterunt, quae refellentur. quid est quod praedicere velim?

quaedam continua esse corpora, ut hominem, quaedam esse composita ut navem, domum, omnia denique, quorum diversae partes iunctura in unum coactae sunt. quaedam ex distantibus, quorum adhuc membra separata sunt, tanquam exercitus populus senatus. illi enim per quos ista corpora efficiuntur, iure aut officio cohaerent, natura diducti et singuli sunt.

quid est quod etiam nunc praedicere velim?

nullum bonum putamus esse, quod ex distantibus constat. uno enim spiritu unum bonum contineri ac regi debet, unum esse unius boni principale.

hoc si quando desideraveris per se probabitur: interim ponendum fuit, quia in nos nostra tela mittuntur.

„Dicitis, inquit, nullum bonum ex distantibus esse: claritas autem ista bonorum virorum secunda opinio est. nam quomodo fama non est unius sermo nec infamia unius mala existimatio, sic nec claritas uni bono placuisse. consentire in hoc plures insignes et spectabiles viri debent, ut claritas sit. haec autem ex iudiciis plurium efficitur, id est distantium: ergo non est bonum. Claritas, inquit, laus est a bonis bono reddita. laus oratio. oratio vox est aliquid significans: vox autem, licet virorum sit bonorum, non est bonum etc. ergo claritas bonum non est. — Ad summam dicite nobis, utrum laudantis an laudati bonum sit: si laudati bonum esse dicitis, tam ridiculam rem facitis, quam si adfirmetis meum esse, quod alius bene valeat. sed laudare dignos honesta actio est: ita laudantis bonum est, cuius actio est, non nostrum, qui laudamur: atqui hoc quaerebatur.“

(Dein tria argumenta a „dialectico“ prolata deinceps a Seneca refelluntur et additur:)

20. Cavillatoribus istis abunde responderimus. sed non debet hoc nobis esse propositum arguta disserere et philosophiam in has angustias ex sua maiestate detrahere: quanto satius est ire aperta via et recta quam sibi ipsum flexus disponere, quos cum magna molestia debeas relegere? Neque enim quicquam aliud istae disputationes sunt, quam inter se perite captantium lusus.

161 Schol. ad Plat. Leg. p. 625 A. καὶ οἱ Στωϊκοὶ πλατωνίζοντες κλέος φασὶ τὸ ἐπὶ τῶν σπουδαίων γεγόμενον δίκαιον, δόξαν δὲ τὴν ἐπὶ τῶν ἀσπουδῶν δόκησιν.

162 Commenta Lucani Lib. II 240 ed Us. p. 66. Cunctisque timentem securumque sui: secundum Stoicos qui dicunt vitam contemnendam esse pro laude pulcrumque esse inpendere gloriae quicquid te scias debere naturae. Virgilius „vitamque volunt pro laude pacisci.“

163 Clem. Al. Strom. II p. 503 Pott. ἔτι κατὰ μὲν τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἀδιάφορον ὃ τε γάμος ἢ τε παιδοτροφία.

164 Theodoret. graec. affect. cur. p. 176, 21. οἱ δὲ <ἀπὸ> τῆς Ποικίλης μέσῃ τινὰ ὁδὸν ὥδευσαν· τοῖς γὰρ ἀδιαφόροις τὸν γάμον καὶ τὴν παιδογονίαν συνέζευξαν. 5

165 Alexander Aphrod. Quaest. IV 1 p. 119, 23 Bruns. πῶς γὰρ οὐκ ἀπεμφραῖνον τὸ ὁμοῦ μὲν λέγειν ἡμᾶς ὑπὸ τῆς φύσεως πρὸς τοῦτο (scil. τὸ ζῆν) οἰκειοῦσθαι καὶ τῆς ἐαντῶν σωτηρίας χάριν ποιεῖν πάντα, ὁμοῦ δὲ μὴ λέγειν [ἡμᾶς] ὥς πρὸς ἀγαθὸν αὐτὸ τὴν φύσιν ἡμᾶς οἰκειοῦν.

Cf. ibid. p. 118, 23 „εἰ τὸ εὖ πλεῖν ἀγαθόν, τὸ δὲ κακῶς κα-
κόν, τὸ πλεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν· καὶ εἰ τὸ εὖ ζῆν ἀγα-
θόν, τὸ δὲ κακῶς κακόν, τὸ ζῆν οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν“ (Ad-
dit ipse Alexander: ἢ οὐκ ἀληθὲς τὸ τὰς δυνάμεις τῶν ἀντικειμένων
ἀδιαφόρους εἶναι καὶ μέσας;).

166 Seneca ep. 85, 30. Quod malum est nocet. quod nocet dete-
riorem facit. dolor et paupertas deteriore non faciunt: ergo mala
non sunt. 15

167 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 14 p. 1039 e f. ἐν αὐτοῖς
τούτοις (scil. ἐν τοῖς περὶ τοῦ Προτρέπεσθαι) ποτὲ μὲν τοῦ Ἀντιθέ-
νους ἐπαινῶν φαίνεται τὸ Δεῖν κτᾶσθαι νοῦν ἢ βρόχον· καὶ τοῦ Τυρ-
ταίου τὸ 20

(B. P. L. II p. 20) Πρὶν ἀρετῆς πελάσαι τέρμασιν ἢ θανάτου·

— — — ποτὲ δὲ τὸν Θεόγνιν ἐπανορθούμενος, „Οὐκ ἔδει, φησὶν,
εἰπεῖν·

Χρὴ πενίην φεύγοντα (Theogn. 175)

μᾶλλον δὲ· 25

Χρὴ κακίαν φεύγοντα καὶ ἐς βαθυκήτεα πόντον
ρίπτειν καὶ πετρῶν, Κύρνε, κατ' ἡλιβάτων.

Plutarchus de comm. not. cp. 22 p. 1069 d. Τὸν τοίνυν Θεόγνιν
αὐτοὶ παντελῶς ἀγεννῇ καὶ μικρὸν ἡγοῦνται λέγοντα 30

(Theogn. 175) Χρὴ πενίην φεύγοντα καὶ ἐς μεγακήτεα πόντον,

ρίπτειν καὶ πετρῶν, Κύρνε, κατ' ἡλιβάτων·

οὕτως ἀποδειλιῶντα πρὸς τὴν πενίαν ἀδιάφορον οὔσαν.

168 Gellius Noct. Att. XII 5, 4. si tanta, inquit, doloris acerbitas
est, ut — invitum hominem cogat ad gemendum — — cur dolor apud
Stoicos indifferens esse dicitur, non malum? cur deinde aut Stoi-
cus homo cogi aliquid potest aut dolor cogere, cum et dolorem Stoici
nihil cogere et sapientem nihil cogi posse dicant? 35

8 οἰκειοῦσθαι scripsi, οἰκειῶσθαι libri.

9 ἡμᾶς del. Spengel.

Ethica IV.

De appetitu et selectione.

§ 1. De notione appetitus.

169 Stobaeus ecl. II 86, 17 τὸ δὲ κινεῖν τὴν ὁρμὴν οὐδὲν ἕτερον
5 εἶναι λέγουσιν ἄλλ' ἢ φαντασίαν ὁρμητικὴν τοῦ καθήκοντος αὐτόθεν,
τὴν δὲ ὁρμὴν εἶναι φορὰν ψυχῆς ἐπὶ τι κατὰ τὸ γένος. ταύτης δ' ἐν εἴδει
θεωρεῖσθαι τὴν τε ἐν τοῖς λογικοῖς γιγνομένην ὁρμὴν καὶ τὴν ἐν τοῖς ἀλό-
γοις ζώοις· οὐ κατωνομασμέναι δ' εἰσὶν· ἡ γὰρ ὄρεξις οὐκ ἔστι λογικὴ
ὁρμή, ἀλλὰ λογικῆς ὁρμῆς εἶδος. τὴν δὲ λογικὴν ὁρμὴν δεόντως ἂν
10 τις ἀφορίζοιτο, λέγων εἶναι φορὰν διανοίας ἐπὶ τι τῶν ἐν τῷ πράττειν· ταύτη
δ' ἀντιτίθεσθαι ἀφορμὴν, φορὰν τινα <διανοίας ἀπὸ τινος τῶν ἐν τῷ πράτ-
τειν>. ἰδίως δὲ καὶ τὴν ὁρῶσιν ὁρμὴν λέγουσι, τῆς πρακτικῆς ὁρμῆς οὖσαν
εἶδος. εἶναι δὲ τὴν ὁρῶσιν φορὰν διανοίας ἐπὶ τι μέλλον. ὥστε
μέχρι μὲν τούτων τετραχῶς ὁρμὴν λέγεσθαι, διχῶς δ' ἀφορμὴν· προστεθείσης
15 δὲ καὶ τῆς ἕξεως τῆς ὁρμητικῆς, ἦν δὴ καὶ ἰδίως ὁρμὴν λέγουσιν, ἀφ' οὗ
συμβαίνει ὁρμᾶν, πενταχῶς.

Seneca epist. 113, 18. Omne rationale animal nihil agit, nisi primum
specie alicuius rei inritatum est, deinde impetum cepit, deinde adsensio
confirmavit hunc impetum. quid sit adsensio dicam. oportet me ambulare:
20 tunc demum ambulo, cum hoc mihi dixi et adprobavi hanc opinionem meam.

170 Origenes comment. in Matthaeum Tom. III p. 446 Delarue. ὅπερ
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβέβηκεν, ὡς τετηρήκασιν οἱ δεινοὶ περὶ τὴν τῶν πολ-
λῶν ὀνομάτων θέσιν, οἵτινες λέγουσι καὶ γενικωτάτην εἶναι τὴν ὁρμὴν
πολλῶν εἰδῶν, ὥσπερ καὶ ἀφορμῆς καὶ ὁρμῆς, ἐν εἴδει λέγοντες ὁμο-
25 νύμως τῷ γενικῷ παραλαμβάνεσθαι πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς ἀφορμῆς τὴν
ὁρμὴν.

171 Stobaeus ecl. II 88, 1 W. Πάσας δὲ τὰς ὁρμὰς συγκαταθέσεις
εἶναι, τὰς δὲ πρακτικὰς καὶ τὸ κινητικὸν περιέχειν. Ἦδη δὲ ἄλλων μὲν εἶ-
ναι συγκαταθέσεις, ἐπ' ἄλλο δὲ ὁρμᾶς· καὶ συγκαταθέσεις μὲν ἀξιωμασί τισιν,
30 ὁρμᾶς δὲ ἐπὶ κατηγορήματα, τὰ περιεχόμενά πως ἐν τοῖς ἀξιώμασιν, οἷς
συγκαταθέσεις.

5 ἄλλ' ἢ Meurer, ἀλλὰ libri.

ἀελ F. 8 κατωνομασμένα libri, corr. Heeren.

9 ἂν τις ἀφορίζοιτο Salma-

sus, ἀνταφορίζοιτο libri.

11 διανοίας—πράττειν add. Wachsm. (sed ille μὴ

πράττειν). 13 εἶναι Canter, εἰδέναι libri.

18 species = φαντασία. || impe-

tus = ὁρμή. 30 οἷς Madvig, αἱ libri.

172 Galenus de animi peccatis dignoscendis 1 Vol. V p. 58 K. ἄρχομαι οὖν καὶ νῦν ἀρχὴν ἀρίστην — — τί ποτε λέγουσιν ἀμαρτήματα, λόγῳ διελθὼν δεικνύς ὥς γε εἰώθασιν χρῆσθαι τῇ φωνῇ ταύτῃ πάντες οἱ Ἕλληνες. ἐνλοτε μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν κατὰ κρῖσιν οὐκ ὁρθῶς γιγνομένων, ὥς εἶναι τοῦ λογιστικοῦ μόνου τῆς ψυχῆς, ἐνλοτε δὲ κοινῇ, ὥς καὶ τῆς ἀλόγου δυνάμεως ἴσχυεσθαι. (Sequitur magna lacuna, quae hausit Galeni disputationem, quae κατὰ ψευδῆ δόξαν τὰ ἀμαρτήματα γίνεσθαι docuerat; deinde videtur contra Stoicos quosdam disputare, qui τὴν ἀσθενῆ συγκατάθεσιν in peccatorum numero posuerant:)

* * τι συγκατάθεσις ἀμαρτήματος, συνωμολόγηται πᾶσι. <ὅ>τι δὲ καὶ ἀσθενῆς, οὐκέτι· μεταξὺ γὰρ δοκεῖ τισιν ἄμεινον εἶναι τίθεσθαι τὴν ἀσθενῆ συγκατάθεσιν ἀρετῆς τε καὶ κακίας. ἀσθενῆ δὲ λέγουσι συγκατάθεσιν, ὅταν μηδέπω πεπεικότεσ ὦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς [οὕτως], ἀληθῆ τήνδε τινὰ δόξαν ὑπάρχειν, ὥς τὸ πέντε δακτύλους ἔχειν, εἰ τύχοι, καθ' ἑκατέραν χεῖρα καὶ τὰ δις δύο τέτταρα εἶναι. ἴσως μὲν ἐπὶ πρεσβύτου δι' ὅλου τοῦ βίου σχολάσαντος εὐρήσεις τῶν ἀληθῶν ἀμαρτημάτων τὸ συγκατάθεσθαι τινὲ τῶν ἀπόδειξιν ἐπιστημονικὴν ἔχοντων ἀσθενῶς. ἐπιστήμη γοῦν ἐστὶ τοῦ γεωμετρικοῦ τοιαύτη περὶ τὰ δεδειγμένα διὰ τῶν Εὐκλείδου στοιχείων, ὅποια τῶν πολλῶν ἐστὶ τοῦ τὰ δις δύο τέτταρα εἶναι. — — ἐὰν οὖν ἀμφιβάλῃται βραχὺ καὶ μὴ βεβαίαν αὐτοῖς ἔχη συγκατάθεσιν, ἣν κατάληψιν ὀνομάζουσιν τινες, ἀμαρτήματα εἶναι τοῦτο συγχωρήσειεν ἂν τις, ὥς γεωμετρικοῦ δηλονότι τάνθρωπον. τοῦ μέντοι κατὰ τὸν βίον ἀμαρτάνοντος ἐν τοῖς περὶ ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν γνώσεώς τε καὶ κτήσεως καὶ φυγῆς αἱ μοχθηραὶ δόξαι συνίστανται καὶ <ῆ> ψευδῆς συγκατάθεσις ἢ προπετής ἢ ἀσθενῆς. ἐνταῦθα οὖν ἥδη κίνδυνος οὐ σμικρὸς, ἅμα <δ> ἀμαρτήματα καὶ μέγιστον, ἐὰν ψευδῶς συγκατατιθώμεθα τῇ τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν δόξῃ.

173 Stobaeus ecl. II 87, 14 W. τῆς δὲ πρακτικῆς ὁρμῆς εἶδη πλεονα εἶναι, ἐν οἷς καὶ ταῦτα· πρόθεσιν, ἐπιβολήν, παρασκευήν, ἐγχείρησιν, αἵρεσιν, προαίρεσιν, βούλησιν, θέλησιν. πρόθεσιν μὲν οὖν εἶναι λέγουσι σημειώσιν ἐπιτελέσεως· ἐπιβολήν δὲ ὁρμὴν πρὸ ὁρμῆς· παρασκευήν δὲ προᾶξιν πρὸ πράξεως· ἐγχείρησιν δὲ ὁρμὴν ἐπὶ τινος ἐν χερσὶν ἥδη ὄντος· αἵρεσιν δὲ βούλησιν ἐξ ἀναλογισμοῦ· προαίρεσιν δὲ αἵρεσιν πρὸ αἰρέσεως· βούλησιν δὲ εὐλογον ὄρεξιν· θέλησιν δὲ ἐκούσιον βούλησιν.

174 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 23 p. 1045e. Ἐν δὲ τῷ ἔκτῳ περὶ Καθήκοντος „εἶναί τινα φήσας πράγματα μὴ πάνυ πολλῆς ἄξια [ὄντα] πραγματείας μηδὲ προσοχῆς“ ἀφιέναι περὶ ταῦτα τῇ ὥς ἔτυχεν ἐπικλίνει τῆς διανοίας οἷεται δεῖν τὴν αἵρεσιν ἀποκληρώσαντας· „Οἶον, φησὶν, εἰ τῶν δοκιμαζόντων τάςδε τινὰς δραχμὰς δύο ἐπὶ τοσόνδε, οἱ μὲν τήνδε οἱ δὲ τήνδε φαῖεν εἶναι καλήν, δέοι δὲ μίαν αὐτῶν λαβεῖν· τῆνικαῦτα ἀφέντες τὸ ἐπὶ πλεῖον

10 ὅτι scripsi, τι libri. 12 οὕτως seclusi. 13 ὥς τὸ scripsi, ὥστε libri.

15 τὸ scripsi, ἡ libri. 18 πολλῶν scripsi, μορίων libri; fort. μυρίων.

19 μὴ βεβαίαν scripsi, μήτ' ἰδίαν libri. 23 ἡ ψευδῆς scripsi, ψευδεῖς libri.

25 οὐ σμικρὸς, ἅμα δ' scripsi, ὥς σμικρὸν ἅμα libri. 29 αἵρεσιν add. Sal-

masius. 31 ἐν χερσὶν Salmasius, ἐγχείρησιν libri. 36 εἶναι pro ὄντα codd. a Bern. adhibiti; del. Bern. 38 εἰ τῶν Emperius, οἱ τῶν libri. 39 ἐπὶ

ποσὸν δὲ Emperius. 40 δέοι δὲ μίαν Wy., δὲ οὐδεμίαν libri.

ἐπιζητεῖν, ἣν ἔτυχε ληψόμεθα, κατ' ἄδηλόν τινα ἀποκληρώσαντες αὐτὰς λόγον, καὶ εἰ μάλιστα τὴν μοχθηρὰν ληψόμεθα αὐτῶν.“

175 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 11 p. 1037f. Καὶ μὴν ἡ ὁρμή, κατὰ γ' αὐτὸν (sc. Χρύσιππον), τοῦ ἀνθρώπου λόγος ἐστὶ προστακτικὸς αὐτῷ τοῦ ποιεῖν, ὥς ἐν τῷ περὶ Νόμου γέγραφεν. Οὐκοῦν καὶ ἡ ἀφορμὴ λόγος ἀπαγορευτικὸς καὶ ἡ ἔκκλησις· <ἡ δὲ εὐλάβεια> εὐλόγος ἔκκλησις· καὶ ἡ εὐλάβεια τοίνυν λόγος ἐστὶν ἀπαγορευτικὸς τῷ σοφῷ· τὸ γὰρ εὐλαβεῖσθαι σοφῶν ἰδίον, οὐ φράυλων ἐστίν. Εἰ μὲν οὖν ἕτερον ἐστὶν ὁ τοῦ σοφοῦ λόγος καὶ ἕτερον ὁ νόμος, μαχόμενον τῷ νόμῳ λόγον οἱ σοφοὶ τὴν εὐλάβειαν ἔχουσιν· εἰ δ' οὐκ ἄλλο τι νόμος ἐστὶν ἢ ὁ τοῦ σοφοῦ λόγος, εὐρῆται νόμος ἀπαγορευτικὸς τοῖς σοφοῖς τοῦ ποιεῖν ἢ εὐλαβοῦνται.

176 Clem. Al. Strom. VII 7 p. 853 Pott. ὦν μὲν οὖν αἱ ὁρέξεις εἰσὶ καὶ ἐπιθυμίαι καὶ ὅλως εἰπεῖν αἱ ὁρμαὶ τούτων εἰσὶ καὶ αἱ εὐχαί· διόπερ οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ πόματος, ἀλλὰ τοῦ πιεῖν τὸ ποτόν· οὐδὲ μὴν κληρονομίας, ἀλλὰ τοῦ κληρονομῆσαι· οὕτως δὲ οὐδὲ γνώσεως ἀλλὰ τοῦ γινῶναι· οὐδὲ γὰρ πολιτείας ὁρῆς, ἀλλὰ τοῦ πολιτεύεσθαι· τούτων οὖν αἱ εὐχαί, ὦν καὶ αἰτήσεις· καὶ τούτων αἱ αἰτήσεις ὦν καὶ ἐπιθυμίαι· τὸ δὲ εὐχεσθαι καὶ ὁρέγεσθαι καταλλήλως γίνεσθαι εἰς τὸ ἔχειν τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ παρακείμενα ὠφελήματα.

177 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 47 p. 1057a. Καὶ μὴν ἔν γε τοῖς πρὸς τοὺς Ἀκαδημαῖκους ἀγῶσιν ὁ πλείστος λόγος αὐτῷ τε Χρυσίππῳ καὶ Ἀντιπάτρῳ περὶ τίνος γέγρονε; περὶ τοῦ „μῆτε πράττειν μῆτε ὁρμᾶν ἀσυγκαταθέτως, ἀλλὰ πλάσματα λέγειν καὶ κενὰς ὑποθέσεις τοὺς ἀξιούντας, οἰκείας φαντασίας γενομένης, εὐθὺς ὁρμᾶν μὴ εἰξάντας μὴδὲ συγκαταθεμένους.“ Αὐθις δὲ φησι Χρύσιππος, „καὶ τὸν θεὸν ψευδεῖς ἐμποιεῖν φαντασίας, καὶ τὸν σοφόν, οὐ συγκατατιθεμένων οὐδ' εἰκόντων δεομένους ἡμῶν, ἀλλὰ πραττόντων μόνον καὶ ὁρμώντων ἐπὶ τὸ φαινόμενον· ἡμᾶς δὲ φράυλους ὄντας, ὑπ' ἀσθενείας συγκατατίθεσθαι ταῖς τοιαύταις φαντασίαις.“ — — p. 1057b. Ὁ γὰρ οὐ δεόμενος συγκατατιθεμένων ἀλλὰ πραττόντων μόνον, οἷς ἐνδίδωσι τὰς φαντασίας, εἴτε θεὸς εἴτε σοφός, οἶδεν ὅτι πρὸς τὸ πράττειν ἀρκοῦσιν αἱ φαντασίαι καὶ παρέλκουσιν αἱ συγκαταθέσεις· [ὥς] εἰ δὲ γινώσκων ὅτι πρακτικὴν ὁρμὴν οὐ παρίστησι φαντασία δίχα συγκαταθέσεως, ψευδεῖς ἐνεργάζεται καὶ πιθανὰς φαντασίας, ἐκὼν αἰτιὸς ἐστὶ τοῦ προπίπτειν καὶ ἀμαρτάνειν ἀκαταλήπτοις συγκατατιθεμένους.

1 ἄδηλον Wy., ἄλλον libri. 2 αὐτὰς λόγον Wy., αὐτὰ ἔλεγε libri. || εἰ Dū., ἔτι libri. 7 ἡ δὲ εὐλάβεια addidi. 35 ὥς εἴ γε libri, ὥς seclusi, δὲ pro γε scripsi. 37 προσπίπτειν libri, corr. Passow.

§ 2. De primo appetitu et prima conciliatione.

178 Diog. Laërt. VII 85. Τὴν δὲ πρώτην ὁρμὴν φασὶ τὸ ζῶον ἴσχειν ἐπὶ τὸ τηρεῖν ἑαυτόν, οἰκειούσης αὐτῷ τῆς φύσεως ἀπ' ἀρχῆς· καθά φησιν ὁ Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Τελῶν, πρῶτον οἰκεῖον λέγων εἶναι παντὶ ζῳῷ τὴν αὐτοῦ σύστασιν καὶ τὴν ταύτης συνελθῆσιν. 5 οὔτε γὰρ ἀλλοτριῶσαι εἰκὸς ἦν αὐτῷ τὸ ζῶον, οὔτε ποιήσασαν αὐτὸ μήτε ἀλλοτριῶσαι μήτε [οὐκ] οἰκειῶσαι. ἀπολείπεται τοίνυν λέγειν, συστησάμενην αὐτὸ οἰκειῶσαι πρὸς ἑαυτό. οὕτω γὰρ τὰ τε βλάπτοντα διωθεῖται καὶ τὰ οἰκεῖα προσίεται. ὁ δὲ λέγουσί τινες, πρὸς ἡδονὴν γίγνεσθαι τὴν πρώτην ὁρμὴν τοῖς ζῳοῖς, ψεῦδος ἀποφαίνουσιν. ἐπι- 10 γέννημα γὰρ φασίν, εἰ ἄρα ἐστίν, ἡδονὴν εἶναι, ὅταν αὐτὴν καθ' αὐτὴν ἢ φύσις ἐπιζητήσασα τὰ ἐναρμόζοντα τῇ συστάσει ἀπολάβῃ· ὃν τρόπον ἀφιλαρύνεται τὰ ζῳα καὶ θάλλει τὰ φυτὰ. οὐδὲν τε, φασί, διήλλαξεν ἡ φύσις ἐπὶ τῶν φυτῶν καὶ ἐπὶ τῶν ζῳῶν, ὅτε χωρὶς ὁρμῆς καὶ αἰσθησεως κάκεινα οἰκονομεῖ, καὶ ἐφ' ἡμῶν τινα φυτοειδῶς γίνε- 15 ται. ἐκ περιττοῦ δὲ τῆς ὁρμῆς τοῖς ζῳοῖς ἐπιγενομένης, ἥ συγχρώμενα πορεύεται πρὸς τὰ οἰκεῖα, τούτοις μὲν τὸ κατὰ φύσιν τῷ κατὰ τὴν ὁρμὴν διοικεῖσθαι· τοῦ δὲ λόγου τοῖς λογικοῖς κατὰ τελειοτέραν προστασίαν δεδομένου τὸ κατὰ λόγον ζῆν ὁρθῶς γίνεσθαι <τού>τοις κατὰ φύσιν. τεχνίτης γὰρ οὗτος ἐπιγίνεται τῆς ὁρμῆς. 20

179 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 12 p. 1038b. Πῶς οὖν ἀποκινᾷ πάλιν (sc. Chrysippus) ἐν παντὶ βιβλίῳ φυσικῷ, νῆ Δία, καὶ ἡθικῷ γράφων ὥς „οἰκειούμεθα πρὸς αὐτοὺς εὐθύς γενομένοι καὶ τὰ μέρη καὶ τὰ ἔκγονα τὰ ἑαυτῶν.“

180 Alexander de anima libri mantissa p. 163, 14 Bruns. ἡ γὰρ 25 φύσις ἢ τὴν ψυχὴν ἡμῖν δοῦσα ἔδωκε καὶ τὸ σῶμα καὶ πρὸς τὰς ἐκατέρου τούτων τελειότητάς τε καὶ οἷας δεῖ κατασκευᾶς ὥκειώσεν ἡμᾶς, ὥστε ὁ τῆς τοῦ ἑτέρου τούτων τελειότητος κατὰ φύσιν στερόμενος οὐδ' ἂν κατὰ φύσιν βιοῖ (τὸ γὰρ κατὰ φύσιν τὸ κατὰ τὸ βούλημα τῆς φύσεως ἀκούεται)· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, οὐδὲ εὐδαιμόνως. 30

181 Gellius Noct. Att. XII 5, 7 (Taurum facit disputantem quae „fuisse dicturum putat, siquis nunc adesset Stoicorum“) „Natura, inquit, omnium rerum, quae nos genuit, induit nobis inolevitque in ipsis statim principiis, quibus nati sumus, amorem nostri et caritatem, ita prorsus, ut nihil quicquam esset carius pensiusque nobis quam nosmet ipsi, atque 35 hoc esse fundamentum ratast conservandae hominum perpetuitatis, si unusquisque nostrum, simul atque editus in lucem foret, harum prius rerum sensum adfectionemque caperet, quae a veteribus philosophis τὰ πρῶτα

3 scribendum αὐτὸ αὐτῷ; αὐτὸ BP. 5 σύνδεσιν Menag. falso e Suida s. v. ὁρμῇ. 6 αὐτῷ scripsi, αὐτὸ libri. || ποιήσασαν Zeller, ποιῆσαι ἔν BP. 7 οὐκ del. Zeller. 8 οἰκειῶσαι nescio quis, οἰκεῖως libri. 10 ἐπιγέννημα BP. 17 τῷ scripsi, τὸ BP. 19 τούτοις scripsi, τοῖς libri. 22 νῆ Δία Reiske, libri ἰδίᾳ.

κατὰ φύσιν appellata sunt: ut omnibus scilicet corporis sui commodis gauderet, ab incommodis omnibus abhorreret. Postea per incrementa aetatis exorta e seminibus suis ratio et utendi consilii reputatio et honestatis utilitatisque verae contemplatio subtiliorque et exploratior commodorum
 5 <incommodorum>que dilectus; atque ita prae ceteris omnibus enituit et praefulsit decori et honesti dignitas ac, si ei retinendae obtinendaeve incommodum extrinsecus aliquod obstaret, contemptum est; neque aliud esse vere et simpliciter bonum nisi honestum, aliud quicquam malum, nisi quod turpe esset, existimatum est. Reliqua omnia, quae in medio forent,
 10 ac neque honesta essent neque turpia, neque bona esse neque mala decretum est. Productiones tamen et relationes suis quaeque momentis distinctae divisaeque sunt, quae προηγμένα et ἀποπροηγμένα ipsi vocant. Propterea voluptas quoque et dolor, quod ad finem ipsum bene beateque vivendi pertinet, et in mediis relictæ et neque in bonis neque in malis
 15 iudicata sunt.

182 Cicero de finibus III 5, 16. Placet his — — simulatque natum sit animal (hinc enim est ordiendum) ipsum sibi conciliari et commendari ad se conservandum et ad suum statum eaque quae conservantia sunt eius status diligenda: alienari autem ab interitu iisque rebus, quae
 20 interitum videantur afferre. Id ita esse sic probant, quod, ante quam voluptas aut dolor attigerit, salutaria appetant parvi aspernenturque contraria: quod non fieret nisi statum suum diligerent, interitum timerent. Fieri autem non posset, ut appeterent aliquid, nisi sensum haberent sui eoque se diligerent. Ex quo intellegi debet, principium ductum esse
 25 a se diligendo.

183 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 150, 25 Bruns. τοῦτο δὴ τὸ πρῶτον οἰκεῖον ἐξήτληται τί ποτέ ἐστι παρὰ τοῖς φιλοσόφοις καὶ οὐ τὰντὸ πᾶσιν ἔδοξεν, ἀλλὰ σχεδὸν κατὰ τὴν τοῦ ἐσχάτου ὀρεκτοῦ διαφορὰν καὶ ἡ περὶ τοῦ πρώτου τοῖς περὶ αὐτοῦ λέγουσιν γίνεται. οἱ μὲν οὖν Στωϊκοί, οὐ πάντες δέ, λέγουσιν πρῶτον οἰκεῖον εἶναι τὸ ζῶον αὐτῷ (ἐκαστον γὰρ ζῶον εὐθὺς γενόμενον πρὸς αὐτὸ οἰκειοῦσθαι καὶ δὴ καὶ τὸν ἄνθρωπον) οἱ δὲ χαριέστερον δοκοῦντες λέγειν αὐτῶν καὶ μᾶλλον διαρθεροῦν περὶ τοῦδε φασιν πρὸς τὴν σύστασιν καὶ τήρησιν ὀφειδῶσθαι εὐθὺς γενομένους ἡμᾶς τὴν ἡμῶν αὐτῶν.

35 184 Seneca cp. 121, 5. quaerebamus, an esset omnibus animalibus constitutionis suae sensus? esse autem ex eo maxime apparet, quod membra apte et expedite movent non aliter quam in hoc erudita.

ibid. 10. Constitutio, inquit, est, ut vos dicitis, principale animi quodammodo se habens erga corpus.

40 ibid. 14. Dicitis, inquit, omne animal primum constitutioni suae conciliari. hominis autem constitutionem rationalem esse et ideo conciliari hominem sibi non tanquam animali, sed tanquam rationali. ea enim parte sibi carus est homo, qua homo.

185 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 162, 29 Bruns. τὸ γὰρ οἰκειοῦσθαι μὲν λέγειν ἡμᾶς πρὸς πλείω, μηδὲν μέντοι διαφέρειν ἡμῖν ὁπωσοῦν ἐχόντων αὐτῶν, μαχόμενα λέγειν ἐστίν.

35 totam Senecae disputationem, quam Posidonio, ni fallor, debet exscribere nolui. „constitutio“ = σύστασις.

186 Cicero de finibus III 7, 23. Cum autem omnia officia a principiis naturae profisciscantur, ab iisdem necesse est proficisci ipsam sapientiam. Sed quemadmodum saepe fit, ut is qui commendatus sit alicui, pluris eum faciat, cui commendatus sit, quam illum, a quo sit; sic minime mirum est, primo nos sapientiae commendari ab initiis naturae, post autem ipsam sapientiam nobis cariorum fieri, quam illa sint, a quibus ad hanc venerimus.

187 Cicero de finibus III 17. Satis esse autem argumenti videtur, quam ob rem illa, quae prima sunt adscita natura, diligamus, quod est nemo, quin cum utrumvis liceat, aptas malit et integras omnis partis corporis quam, eodem usu, imminutas aut detortas habere.

188 Cicero de finibus III 20. Initiis igitur ita constitutis, ut ea, quae secundum naturam sunt, ipsa propter se sumenda sint, contrariaque item reiicienda, primum est officium (id enim appello καθῆκον) ut se conservet in naturae statu, deinceps ut ea teneat, quae secundum naturam sint pellatque contraria; qua inventa selectione et item reiectione sequitur deinceps cum officio selectio, deinde ea perpetua, tum ad extremum constans consentaneaue naturae, in qua primum inesse incipit et intellegi, quid sit, quod vere bonum possit dici. 21. prima est enim conciliatio hominis ad ea, quae sunt secundum naturam. simul autem cepit intellegentiam vel notionem potius, quam appellant ἔννοιαν illi, viditque rerum agendarum ordinem et, ut ita dicam, concordiam, multo eam pluris aestinavit quam omnia illa, quae prima dilexerat, atque ita cognitione et ratione collegit, ut statueret in eo collocatum summum illud hominis per se laudandum et expetendum bonum. quod cum positum sit in eo, quod ὁμολογίαν Stoici (appellant) — — cum igitur in eo sit id bonum, quo omnia referenda sunt, honeste facta ipsumque honestum, quod solum in bonis ducitur, quamquam post oritur, tamen id solum vi sua et dignitate expetendum est; eorum autem, quae sunt prima naturae, propter se nihil est expetendum.

189 Cicero de finibus III 17. Rerum autem cognitiones, quas vel comprehensiones vel perceptiones vel, si haec verba aut minus placent aut minus intelleguntur, καταλήψεις appellemus licet, eas igitur ipsas propter se adsciscendas arbitramur, quod habeant quiddam in se quasi complexum et continens veritatem. Id autem in parvis intellegi potest, quos delectari videamus, etiamsi eorum nihil intersit, si quid ratione per se ipsi invenerint.

18. Artis etiam ipsas propter se assumendas putamus, cum quia sit in iis aliquid dignum assumptione, tum quod constant ex cognitionibus et contineant quiddam in se ratione constitutum et via.

A falsa autem assensione magis nos alienatos esse quam a ceteris rebus, quae sint contra naturam, arbitrantur.

27 post sunt libri iterant omnia. media sunt δι' αὐτὰ ληπτὰ (non αἰρετά).

34 Scil. καταλήψεις, ut etiam τέχναι,

§ 3. De selectione.

190 Cicero de finibus III 31 (commemoratis Herilli et Aristonis sententiis) quid autem apertius quam, si selectio nulla sit ab iis rebus, quae contra naturam sint, earum rerum, quae sint secundum naturam, 5 <fore ut> tollatur omnis — prudentia.

191 Arrianus Epictet. dissert. II 6, 9. Διὰ τοῦτο καλῶς ὁ Χρύσιππος λέγει ὅτι „Μέχρις ἂν ἄδηλά μοι ᾗ τὰ ἐξῆς, αἰετῶν εὐφροστέρων ἔχομαι πρὸς τὸ τυγχάνειν τῶν κατὰ φύσιν· αὐτὸς γὰρ μ' ὁ θεὸς τοιούτων ἐκλεκτικὸν ἐποίησεν. Εἰ δέ γε ἤδειν ὅτι νοσεῖν μοι 10 καθεύμαρται νῦν, καὶ ὥρμων ἂν ἐπ' αὐτό. Καὶ γὰρ ὁ πούς, εἰ φρένας εἶχεν, ὥρμα ἂν ἐπὶ τὸ πηλοῦσθαι.“

192 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 163, 4 Bruns. λέγουσι γὰρ „εἶναι τινα προηγμένα τῷ σοφῷ καὶ ἀξίαν ἔχοντα καὶ οἰκειὰ τινα καὶ ἐπισπαστικά,“ ἀλλὰ καὶ „διόχα κειμένων ἀρετῆς τε σὺν τούτοις 15 καὶ ἀρετῆς μόνῃς, μηδέποτε ἂν τὸν σοφὸν τὴν κεχωρισμένην ἐλέσθαι, εἰ εἴη αὐτῷ δυνατόν τὴν μετὰ τῶν ἄλλων λαβεῖν“ εἰ δὲ τοῦτο, δῆλον ὡς χρεῖαν ὁ σοφὸς ἔξει τούτων.

193 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 164, 7 Bruns. εἰ γὰρ ἀδιάφορος ἡ κτήσις τῶν ἐκλεγομένων καὶ μὴ συντείνουσα πρὸς τὸ τέλος, 20 κενὴ ἂν εἴη καὶ ματαία ἡ ἐκλογή.

194 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 163, 32 Bruns. ἔτι εἰ ὑπὸ ἐκλογὴν πίπτει ταῦτα τῇ ἀρετῇ κατ' αὐτοὺς καὶ ἡ φύσις τῆς τούτων ἐκλογῆς ἔνεκεν, οἰκείων ὄντων ἡμῖν, τὴν ἀρετὴν παραλαμβάνει, τῶν δὲ τούτοις ἀντικειμένων ἀποικονομίας, ἄρα ἐκλέγεσθαι μὲν δεῖ τὰ σωμα- 25 τικά καὶ ἐκτὸς ἀγαθὰ, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν;

Cf. p. 164, 32. τὰ δὲ σωματικά καὶ τὰ ἐκτὸς καὶ αὐτοὶ φασιν τῆς ἀρετῆς ἔνεκα εἶναι, ὅπως ἐκλέγεται αὐτὰ καὶ περιποιῆται.

195 Plutarchus de comm. not. cp. 26 p. 1071a. εἰ γὰρ αὐτὰ μὲν τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν ἀγαθὰ μὴ ἔστιν, ἡ δ' εὐλόγιστος ἐκλογή καὶ 30 λήψις αὐτῶν καὶ τὸ πάντα τὰ παρ' ἑαυτὸν ποιεῖν ἕκαστον ἔνεκα τοῦ τυγχάνειν τῶν πρώτων κατὰ φύσιν, ἐπ' ἐκείνο δεῖ πάντα ἔχειν τὰ πραττόμενα τὴν ἀναφοράν, τὸ τυγχάνειν τῶν πρώτων κατὰ φύσιν· οὐ γὰρ οἶόν τε μὴ στοχαζομένους μηδ' ἐφιεμένους τοῦ τυχεῖν ἐκείνων τὸ τέλος ἔχειν, ἄλλο <ὄν> τῶν ἐφ' ᾧ δεῖ ἐκεῖνα ἀναφέρεσθαι, τὴν τούτων ἐκλογὴν καὶ μὴ ταῦτα· 35 τέλος μὲν γὰρ τὸ ἐκλέγεσθαι καὶ λαμβάνειν ἐκεῖνα φρονίμως· ἐκεῖνα δ' αὐτὰ καὶ τὸ τυγχάνειν αὐτῶν οὐ τέλος, ἀλλ' ὥσπερ ὅλη τις ὑπόκειται τὴν ἐκλεκτικὴν ἀξίαν ἔχουσα· τοῦτο γὰρ οἶμαι καὶ τοῦνομα λέγειν καὶ γράφειν αὐτούς, ἐνδεικνυμένους τὴν διαφοράν.

5 fore ut add. Lambin. 7 Non sunt ipsa Chrysippi verba, praeter ultima inde a καὶ γάρ. 32 οὐ γὰρ scripsi, εἶπερ γὰρ libri. || οἶόν τε Madvig, οἶον-ται libri.

34 ἄλλο ὄν τῶν ἐφ' ᾧ δεῖ ἐκεῖνα scripsi (propter verba Plutarchi p. 1071a in.: παρὰ τὴν ἐννοιάν ἔστιν, ἄλλο μὲν εἶναι τέλος, ἐπ' ἄλλο δὲ τῶν πραττομένων ἕκαστον ἀναφέρεσθαι), ἄλλο οὐ δεῖ ἔνεκα ἐκεῖνα vel ἄλλο ἔνεκα οὐ δεῖ ἐκεῖνα libri. 36 εὐτελές libri, corr. Xyl. 37 ἐκλεκτικὴν ἀξίαν appellavit Antipater cf. III n. 124.

196 M. Frontonis epistolae (ad M. Antoninum de eloquentia) p. 143 ed. Naber. Quis dubitat sapientem ab insipiente vel praecipue consilio et dilectu rerum et opinione discerni? Ut si sit optio atque electio divitiarum atque egestatis, quamquam utraque et malitia et virtute careant, tamen electionem laude et culpa non carere. Proprium namque sapientis officium est recte eligere, neque perperam vel postponere vel anteferre. Si me interrogas, concupiscamne bonam valetudinem, abnuam equidem, si sim philosophus; nihil est enim fas concupiscere sapienti aut adpetere, quod fors fuat an frustra concupiscat; nec quidquam quod in manu fortunae situm videat concupiscet. Tamen si necessario sit altera res eligenda, Achillei potius pernicitatem eligam quam debilitatem Philoctetae.

Ethica V.

De virtute.

§ 1. Qualis sit virtus.

197 Diog. Laërt. VII 89. τήν τε ἀρετὴν διάθεσιν εἶναι ὁμο-
5 λογουμένην.

90. ἀρετὴ δέ τοι ἡ μὲν τις κοινῶς παντὶ τελείωσις, ὥσπερ ἀνδριάντος· καὶ ἡ ἀθεώρητος, ὥσπερ ὕλεια· καὶ ἡ θεωρηματικὴ, ὥς φρόνησις.

198 Cicero Tusc. disp. IV 34. virtus est adfectio animi constans conveniensque, laudabiles efficiens eos, in quibus est.

10 (ibid. paulo post) ipsa virtus brevissime recta ratio dici potest.

199 Commenta Lucani p. 75 Usener. Prudentiae nulla fit mentio, sed ut dixi per „honestum“ generalis virtus ipsa explicatur, cuius haec definitio est: „habitus consentiens vitae.“ sed potest per analogiam, si alias nominat, et illam significare. nam qui generalem, habet et spe-
15 ciales, qui speciales et generalem virtutem.

200 Seneca epistul. ad. Lucil. 31, 8. Huc et illud accedat, ut perfecta virtus sit aequalitas ac tenor vitae per omnia consonans sibi, quod non potest esse, nisi rerum scientia contingit et ars, per quam humana ac divina noscantur.

20 200a Seneca ep. 76, 9. In homine quid proprium est? ratio: hac antecedit animalia, deos sequitur. ratio ergo perfecta proprium bonum est, cetera illi cum animalibus satisque communia sunt.

ibid. 10. Quid in homine proprium? ratio. haec recta et consummata felicitatem hominis implevit. ergo si omnis res, cum bonum suum
25 perfecit, laudabilis est et ad finem naturae suae pervenit, homini autem suum bonum ratio est, si hanc perfecit, laudabilis est et finem naturae suae tetigit. haec ratio perfecta virtus vocatur eademque honestum est. Id itaque unum bonum est in homine, quod unum hominis est.

201 Anonymus in Aristot. Eth. Nicom. (Comm. graec. Vol. XX) ed.
30 Heylb. p. 128, 5. ἰστέον δὲ ὅτι καὶ πρὸ τῶν Στωϊκῶν ἦν ἡ δόξα αὕτη, ἡ τὰς ἀρετὰς ἐν ἀπαθείᾳ τιθεῖσα.

202 Philo Leg. Alleg. I § 56 Vol. I p. 75, 6 Wendl. (de arboribus horti Edem locutus). ἔστι δὲ ταῦτα αἱ τε κατὰ μέρος ἀρεταὶ καὶ αἱ κατ'

6 τοι om. P. 7 Ad hanc distinctionem cf. III n. 95 μεγαλοψυχίαν δὲ καὶ φώμην καὶ ἰσχὺν ψυχῆς οὐτ' ἐπιστήμας τινῶν εἶναι οὐτε τέχνας. III n. 278.

αὐτὰς ἐνέργειαι, καὶ τὰ κατορθώματα καὶ τὰ λεγόμενα παρὰ τοῖς φιλοσοφοῦσι καθήκοντα. § 57. ἔναι γὰρ τῶν τεχνῶν θεωρητικαὶ μὲν εἰσιν, οὐ πρακτικαὶ δέ, γεωμετρία ἀστρονομία, ἔναι δὲ πρακτικαὶ μὲν, οὐ θεωρητικαὶ δέ, τεκτονική, χαλκευτική καὶ ὅσαι βάνανσοι λέγονται. ἡ δὲ ἀρετὴ καὶ θεωρητικὴ ἐστὶ καὶ πρακτικὴ. καὶ γὰρ θεωρίαν ἔχει, ὅποτε καὶ ἡ ἐπ' αὐ- 6 τὴν ὁδὸς φιλοσοφία διὰ τῶν τριῶν αὐτῆς μερῶν, τοῦ λογικοῦ, τοῦ ἡθικοῦ, τοῦ φυσικοῦ. καὶ πράξιν· ὅλον γὰρ τοῦ βίου ἐστὶ τέχνη ἡ ἀρετὴ, ἐν ᾧ καὶ αἱ σύμψασαι πράξεις. Ἀλλὰ καίτοι θεωρίαν ἔχουσα καὶ πράξιν, πάλιν ἐν ἑκατέρῳ ὑπερβάλλει κατὰ τὸ κρεῖττον. Καὶ γὰρ ἡ θεωρία τῆς ἀρετῆς παγκάλη καὶ ἡ πράξις καὶ ἡ χρῆσις περιμάχης. 10

203 Simplicius in Aristot. categ. f. 58A ed. Bas. εἰ μὲν γὰρ ὡς οἱ Στωϊκοὶ ἀποδιδόασιν δύναμις ἐστὶν ἡ πλειόνων ἐποιστικὴ συμπτωμάτων, ὡς ἡ φρόνησις τοῦ τε φρονίμως περιπατεῖν καὶ τοῦ φρονίμως διαλέγεσθαι, ἔσονται κατὰ τὸν τοιοῦτον διορισμὸν καὶ αἱ νῦν λεγόμεναι ἀδυναμῖαι δυνάμεις· καὶ γὰρ αἱ ἀτεχνῆαι πλείονα διαπτώματα ἐπιφέρουσιν. εἰ 15 μέντοι κατ' ἄλλην διάταξιν τῶν Στωϊκῶν λέγοιτο δύναμις ἡ πλειόνων ἐποιστικὴ συμπτωμάτων καὶ κατακρατοῦσα τῶν ὑποτασσομένων ἐνεργειῶν, καὶ οὕτως ἐφαρμόττει ὁ τοῦ Πλωτίνου ὅρος. καὶ γὰρ ἡ κακία ἀδυναμία οὕσα κατὰ τὸν τῶν Στωϊκῶν ὅρον κατακρατεῖ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν· καὶ αἱ μέσαι τέχναι, ὡς ἂν ἀποπλῖνται τοῦ βεβαίως ἐνεργεῖν, ὅμως 20 τοιαῦται εἰσιν, ἀφ' ὧν τὸ ἔχον δύναται ἢ δύναιται, ὥστε αἱ τοιαῦται ἀδυναμῖαι περιέχονται ἐν τῇ κατὰ τὴν ποιότητα δυνάμει.

204 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 167,4 Bruns. τὸ δὲ φάναι „ὥσπερ τὴν ἀνλητικὴν παντὶ τῷ δοθέντι μέλει ὁρθῶς δύνασθαι χρῆσθαι, οὕτως καὶ τὴν ἀρετὴν παντὶ πράγματι“ ὕγιες 25 μὲν ἐστὶ, προσδιασταλτέον δὲ etc.

205 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 167,9 Bruns. ἔτι οὐκ „ἐπεὶ πᾶσιν τοῖς πράγμασιν καλῶς χρῆται (scil. ἡ ἀρετὴ)“ ἤδη καὶ „ἡ παντὸς χρῆσις εὐδαιμονική.“

206 Proclus in Plat. Timaeum p. 18C. Schneider. μειζόνως τὸ τῆς 30 ἀρετῆς δείκνυνσι μέγεθος ὁ πόλεμος τῆς εἰρήνης, ὡς καὶ τῆς κυβερνητικῆς αἱ τρικυμῖαι καὶ ὁ κλύδων, καὶ ὅλως αἱ περιστάσεις, ὡς καὶ οἱ Στωϊκοὶ λέγειν εἰώθασιν „ὁδὸς περιστάσιν καὶ λάβε τὸν ἄνδρα.“ τὸ γὰρ ἀήτητον ὑπὸ τῶν τοῦς ἄλλους καταδουλουμένων τῆς ζωῆς δηλοῖ παντάπασιν ἀξίαν.

207 Philo quaest. et solut. in Genesin IV 11 (p. 254 Aucher). Ad 35 interrogationem ergo respondet (scil. intellectus): Ecce virtus non tantum in me intellectu est, verum etiam in vacuo securoque tabernaculo corporis, extendens se usque ad sensus aliaque instrumenta partialia. Nam video secundum virtutem et audio, olfacio, gusto, tango ceterosque motus exerceo secundum prudentiam, castitatem, fortitudinem 40 et iustitiam.

208 Stobaeus ecl. II 100,15 W. Τὴν δ' ἀρετὴν πολλοῖς ὀνόμασι προσαγορεύουσιν. Ἀγαθὸν τε γὰρ λέγουσιν αὐτήν, ὅτι ἄγει ἡμᾶς ἐπὶ τὸν ὁρθὸν βίον· καὶ ἀρεστόν, ὅτι δοκιμαστόν ἐστὶν ἀνυπόπτως· καὶ πολλοῦ

1 κατὰ ταύτας UFL. 2 θεωρηματικαὶ hic et in seq. UF. 7 καὶ πράξιν MAP καὶ πράξεις Arm. καὶ αἱ πράξεις UFL. 34 ultima verba corrupta sunt, τῆς ζωῆς sensu caret. 42 ὀνομάσαι libri, corr. Canter. 44 post ὅτι lacunam statuit Usener.

ἄξιον, <ὅτι> ἀνυπέρβλητον ἔχει τὴν ἀξίαν· καὶ σπουδαῖον, ἄξιον γὰρ εἶναι πολλῆς σπουδῆς· καὶ ἐπαινετόν, εὐλόγως γὰρ ἂν τις αὐτὴν ἐπαινοῖη· καὶ καλόν, ὅτι πρὸς ἑαυτὴν καλεῖν πέφυκε τοὺς ὀρεγομένους αὐτῆς· καὶ συμφέρον, φέρειν γὰρ τοιαῦτα ἃ συντείνει πρὸς τὸ εὖ ζῆν· καὶ χρήσι-
 5 μου, ὅτι ἐν τῇ χρεῖᾳ ὠφέλιμόν ἐστι· καὶ αἰρετόν, συμβαίνειν γὰρ ἀπ' αὐ-
 τῆς ἃ εὐλόγως ἔστιν αἰρεῖσθαι· καὶ ἀναγκαῖον, ὅτι παροῦσά τε ὠφελεῖ
 καὶ μὴ παρούσης οὐκ ἔστιν ὠφελεῖσθαι· καὶ λυσιτελές, τὰς γὰρ ἀπ' αὐτῆς
 ὠφελείας κρείττους εἶναι τῆς πραγματείας τῆς εἰς ταύτας συντεινούσης· καὶ
 αὐταρκες, ἐξαρκεῖν γὰρ τῷ ἔχοντι· καὶ ἀνενδεές, ὅτι ἐνδείας ἀπαλλάττει
 10 πάσης· καὶ ἀποχρῶν διὰ τὸ ἐν τῇ χρήσει ἱκανὸν εἶναι καὶ διατείνειν εἰς
 πᾶσαν τὴν κατὰ τὸν βίον χρεῖαν.

209 Philo quod det. potiori insidiari soleat § 72 Vol. I p. 274, 30
 Wendl. Ἀποκναλόντι γοῦν ἡμῶν τὰ ὅτα (scil. οἱ σοφισταί) τὴν δικαιοσύνην
 κοινωνικόν, τὴν σωφροσύνην συμφέρον, τὴν ἐγκράτειαν ἀστεῖον, τὴν εὐσέ-
 15 βειαν ὠφελιμώτατον, τὴν ἄλλην ἀρετὴν ὑγιεινιώτατον τε καὶ σωτήριον ἀπο-
 φαίνοντες· καὶ πάλιν τὴν ἀδικίαν ἄσπονδον, τὴν ἀκολασίαν νοσερόν, τὴν
 ἀσέβειαν ἐκθεσμον, τὴν ἄλλην κακίαν βλαβερώτατον διεξιόντες.

210 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 26 p. 1046c. ἐν πολλοῖς
 πάλιν εἶρηκεν, ὡς „οὐδ' <ἂν> τὸν δάκτυλον καθήκοι προτείνειν χάριν
 20 ἀμεριαίας φρονήσεως, καθάπερ ἀστραπῆς διερχομένης.“ Ἀρκέσει δὲ
 παραθεῖναι τὰ ἐν τῷ ἔκτῳ τῶν Ἠθικῶν Ζητημάτων ὑπ' αὐτοῦ
 γεγραμμένα περὶ τούτων· ὑπείπων γὰρ ὡς „οὔτε πᾶν ἀγαθὸν ἐπίσης
 εἰς χαρὰν πίπτει, οὔτε πᾶν κατόρθωμα εἰς σεμνολογίαν“,
 ἐπενήνοχε ταῦτα· „Καὶ γὰρ εἰ μόνον μέλλοι ἀμερῇ χρόνον ἢ τὸν
 25 ἔσχατον ἔξειν φρόνησιν, οὐδ' ἂν τὸν δάκτυλον καθήκοι ἐκτεῖ-
 ναι ἔνεκα τῆς οὕτω παρεσομένης φρονήσεως.“

Plutarchus de comm. not. cp. 8 p. 1062a. πάλιν „οὐδὲν εἶναι
 φασιν ἀρετῆς ὄφελος ὀλιγοχρόνου· τί γάρ, ἂν μέλλοντι ναυαγεῖν εὐ-
 30 θύς ἢ κατακρημνίξεσθαι φρόνησις ἐπιγένηται; τί δ' ἂν ὁ Αἰχας, ὑπὸ
 τοῦ Ἡρακλέους ἀποσφενδονώμενος, εἰς ἀρετὴν ἐκ κακίας μεταβάλῃ;“

211 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 13 p. 1038f. Ἐπαινεῖν δὲ
 μὴ πᾶν τὸ πραττόμενον κατ' ἀρετὴν κελεύων, ἐμφαίνει τινὰ τῶν κατορ-
 θωμάτων διαφορὰν· λέγει δὲ οὕτως ἐν τῷ περὶ τοῦ Διός· „Ἐργων
 γὰρ κατὰ τὰς ἀρετὰς ὄντων οἰκείων, ἔστι τὰ προενεχθέντα
 35 καὶ τούτων· οἷον ἀνδρείως τὸν δάκτυλον ἐκτείνειν, καὶ ἐγκρα-
 τῶς ἀποσχέσθαι δυσθανατώσεως γράος, καὶ ἀπροπτῶτως ἀκοῦ-
 ραι τοῦ τὰ τρία τέσσαρα [μὴ] εἶναι τελέως, τίνα ἐμφαίνει ψυ-
 χρίαν ὁ διὰ τῶν τοιούτων ἐπαινεῖν τινὰς ἐγχειρῶν καὶ ἐγκω-
 μιάζειν;“

40 212 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 13 p. 1039a. Ὅμοια δ'

1 ὅτι add. Heeren. 8 ταῦτα libri, corr. Canter. 19 ἂν add. Wy.
 34 οἰκείων Wy., οἰκείον libri. 37 μὴ seclusi. || τελέως libri, λέγοντος proba-
 biliter Wil.

εἴρηται τούτοις ἐν τῷ τρίτῳ περὶ θεῶν· „Ἐτι γὰρ οἶμαι, φησί, τοὺς ἐπαίνους ἀλλοτριώσcesθαι κατὰ τὰ τοιαῦτα τῶν συμβαινόντων ἀπ' ἀρετῆς, οἷον δυσθανατώσεως γράδος ἀποσχέσθαι, καὶ καρτερῶς ὑπομεῖναι μυίας δηγμόν.“

Plutarchus de comm. not. ep. 6 p. 1061a. Λέγει δὲ καὶ Χρύσιππος ἐν τῷ περὶ τοῦ Διὸς συγγράμματι καὶ τῷ τρίτῳ περὶ θεῶν, „ψυχρὸν εἶναι καὶ ἄτοπον καὶ ἀλλότριον τὰ τοιαῦτα τῶν ἀπ' ἀρετῆς συμβαινόντων ἐπαινεῖν, ὅτι δηγμα μυίας ἀνδρείως ὑπέμεινε καὶ δυσθανατώσεως γράδος ἀπέσχετο σωφρόνως.

213 Plutarchus de comm. not. ep. 7 p. 1061c. ὁ γὰρ σοφὸς αὐτοῖς 10 καὶ φρόνιμος ἐν πολλαῖς καταλήψεσι καὶ μνήμασι καταλήψεων γεγωνὸς ὀλίγας πρὸς αὐτὸν ἡγεῖται· τῶν τ' ἄλλων οὐ πεφροντικῶς οὐδ' ἔλαττον ἔχειν οὐδὲ πλέον οἶεται, μνημονεύων ὅτι πέρυσιν κατάληψιν ἔλαβε πταρυνμένον Δίωνος ἢ σφαιρίζοντος Θέωνος. καίτοι πᾶσα κατάληψις ἐν τῷ σοφῷ καὶ μνήμη τὸ ἀσφαλὲς ἔχουσα καὶ βέβαιον εὐθύς ἐστιν ἐπιστήμη καὶ ἀγαθὸν 15 μέγα καὶ μέγιστον.

§ 2. Quomodo virtus existat in homine.

214 Anecdota graeca Paris. ed. Cramer Vol. I p. 171 (Quomodo homines boni et mali fiant?). Ἀριστοτέλης δὲ φύσει καὶ ἔθει καὶ λόγῳ· ἀμέλει καὶ οἱ Στωϊκοί· τέχνη γὰρ ἡ ἀρετή. πᾶσα δὲ τέχνη σύστημα ἐκ θεωρημάτων συγγεγυμνασμένων· καὶ κατὰ μὲν τὰ θεωρήματα ὁ λόγος· κατὰ δὲ τὴν συγγυμνασίαν τὸ ἔθος· φύσει δὲ πάντες πρὸς ἀρετὴν γεννώμεθα, καθ' ὅσον ἀφορμὰς ἔχομεν etc.

215 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 31 p. 1048d. εἴπερ οὖν ὁ θεὸς ἀρετὴν μὲν οὐ δίδωσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαίρετόν 25 ἐστίν etc. Καίτοι εἰ μὲν δύνανται τὴν ἀρετὴν παρέχειν οἱ θεοί, οὐκ εἰσι χρηστοὶ μὴ παρέχοντες· εἰ δὲ μὴ δύνανται ποιεῖν ἀγαθοὺς, οὐδ' ὠφελεῖν δύνανται, μηδενὸς γε τῶν ἄλλων ὄντος ἀγαθοῦ μηδ' ὠφελίμου, τὸ δὲ τοὺς ἄλλως γενομένους ἀγαθοὺς κρίνειν κατ' ἀρετὴν ἢ ἰσχὺν οὐδὲν ἐστὶ· καὶ γὰρ τοὺς θεοὺς οἱ ἀγαθοὶ κρίνουσι κατ' ἀρετὴν καὶ ἰσχύν· ὥστε μηδὲν μᾶλλον 30 ὠφελεῖν ἢ ὠφελεῖσθαι τοὺς θεοὺς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

216 Lactant. div. instit. VI 9. Si autem virtus (ut ab his rectissime dicitur) capessenda est, quia constet ad eam nasci hominem etc.

217 Simplicius in Aristot. categ. f. 62Γ ed. Bas. καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ 35 τῆς Στοᾶς πρὸς μὲν τὰς τέχνας ἐπιτηδειότητα μόνην ἀπέλιπον τὴν ἀπλῶς οὕτως θεωρουμένην, πρὸς δὲ τὰς ἀρετὰς τὴν ἀξιόλογον προκοπὴν ἐκ φύσεως προϋπάρχειν ἀπεφάναντο, ἣν καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου φυσικὴν ἀρετὴν ἐκάλουν.

218 Origenes contra Celsum VIII 52 Vol. II p. 267, 15 Kō. (p. 780 40 Del.). οὐδὲ γὰρ τὰς κοινὰς ἐννοίας περὶ καλῶν καὶ αἰσχυρῶν καὶ δικαίων <καὶ ἀδίκων> εὗροι τις ἂν πάντως ἀπολωλεκότας.

219 Seneca ep. 49, 11. dociles natura nos edidit et rationem dedit imperfectam, sed quae perfici posset.

220 Cicero de legibus I 9, 27. ipsam per se naturam longius progredi, quae etiam nullo docente, profecta ab iis, quorum ex prima et inchoata intelligentia genera cognovit, confirmat ipsa per se rationem et perficit.

221 Clemens Al. Strom. IV 6 p. 575 Pott. τὴν δὲ μεταστροφὴν τὴν ἐπὶ τὰ θεῖα οἱ μὲν Στωϊκοὶ ἐκ μεταβολῆς φασὶ γίνεσθαι, μεταβαλλούσης τῆς ψυχῆς εἰς σοφίαν.

10 222 Philo quis rer. div. heres § 299 Vol. III p. 68, 7 Wendl. πρῶτος μὲν γὰρ ἀριθμὸς καθ' ὃν οὔτε ἀγαθῶν οὔτε κακῶν ἔννοϊαν λαβεῖν ἔστιν, ἀτυπώτου τῆς ψυχῆς ὑπαρχούσης, δεύτερος δὲ καθ' ὃν φορᾷ τῶν ἀμαρτημάτων χρώμεθα, τρίτος δ' ἐν ᾧ θεραπευόμεθα, τὰ νοσερὰ διωδόμενοι καὶ τὴν ἀκμὴν τῶν παθῶν ἀφηβῶντες, τέταρτος δὲ ἐν ᾧ παντελοῦς ὑγίειας καὶ 15 ῥώσεως μεταποιούμεθα, ὅποτε ἀποστρεφόμενοι τὰ φαῦλα τοῖς καλοῖς ἐγχειρεῖν δοκοῦμεν, πρότερον δὲ οὐκ ἔξεστι.

223 Diog. Laërt. VII 91. διδακτὴν τε εἶναι αὐτὴν (λέγω δὲ τὴν ἀρετὴν) καὶ Χρῦσιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Τέλους φησί — — — ὅτι δὲ διδακτὴ ἐστὶ δῆλον ἐκ τοῦ γίνεσθαι ἀγαθοὺς ἐκ 20 φάσεων.

224 Clemens Al. Strom. VII 3 p. 839 Pott. οὔτε γὰρ φύσει τὴν ἀρετὴν γεννώμεθα ἔχοντες οὔτε γενομένοις ὥσπερ ἄλλα τινὰ τῶν τοῦ σώματος μερῶν φυσικῶς ὕστερον ἐπιγίγνεται· ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἦν ἔθ' ἐκούσιον οὐδὲ ἐπαινετόν· οὐδὲ μὴν ἐκ τῆς τῶν συμβάντων [καὶ] ἐπιγενομένης συνη- 25 θείας, ὃν τρόπον ἡ διάλεκτος, τελειοῦται ἢ ἀρετὴ· σχεδὸν γὰρ ἡ κακία τοῦτον ἐγγίγνεται τὸν τρόπον· οὐ μὴν οὐδὲ ἐκ τέχνης τινὸς ἦτοι τῶν ποριστικῶν ἢ τῶν περὶ τὸ σῶμα θεραπευτικῶν ἢ γνῶσις περιγίγνεται· ἀλλ' οὐδ' ἐκ παιδείας τῆς ἐγκυκλίου etc.

225 Clemens Al. Strom. I p. 336 Pott. οὐ γὰρ φύσει, μαθήσει δὲ 30 οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ γίνονται, καθάπερ ἰατροὶ καὶ κυβερνήται.

paulo post: τὸ δ' ἄλλους παρ' ἄλλους εὖ πεφυκέναι πρὸς ἀρετὴν ἐπιτηδεύματα μὲν τινὰ τῶν οὕτω πεφυκότων παρὰ τοὺς ἑτέρους ἐνδείκνυται· τελειότητα δὲ κατ' ἀρετὴν οὐδ' ἡντινοῦν τῶν ἁμεινον φύντων κατηγορεῖ, ὅποτε καὶ οἱ κακῶς πεφυκότες πρὸς ἀρετὴν τῆς 35 προσηκούσης παιδείας τυχόντες ὥς ἐπίπαν καλοκἀγαθίας ἤνυσαν· καὶ αὖ τὰ ἐναντία οἱ ἐπιτηδείως φύντες ἀμελεῖα γεγονάσι κακοί. Φύσει δ' αὖ κοινωνικοὺς καὶ δικαίους ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐδημιούργησεν, ὅθεν οὐδὲ τὸ δίκαιον ἐκ μόνης φαίνεσθαι τῆς θέσεως ῥητέον· ἐκ δὲ τῆς ἐντολῆς ἀναξωπυρεῖσθαι τὸ τῆς δημιουργίας ἀγαθὸν νοητέον, μαθήσει παιδευθείσης τῆς ψυχῆς ἐθέλειν 40 αἰρεῖσθαι τὸ κάλλιστον.

226 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 13 p. 1038e. Ἔτι τὸ μὲν λέγειν αὐτὸν ἐν τῷ περὶ τοῦ Διὸς „αὕξεσθαι τὰς ἀρετὰς καὶ διαβαίνειν“ ἀφίημι, μὴ δόξω τῶν ὀνομάτων ἐπιλαμβάνεσθαι, καίτοι πικρῶς ἐν τῷ γένει τούτῳ καὶ Πλάτωνα καὶ τοὺς ἄλλους τοῦ Χρυσίππου δάκνοντος.

227 Philo de Moyse lib. III Vol. II Mang. p. 162. οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν· ἐκάστη γὰρ συμβέβηκεν εἶναι καὶ ἀρχὴν καὶ τέλος, ἀρχὴν μὲν ὅτι οὐκ ἐξ ἑτέρας δυνάμεως, ἀλλ' ἐξ ἑαυτῆς φύεται· τέλος δὲ ὅτι πρὸς αὐτὴν ὁ κατὰ φύσιν βίος σπεύδει.

§ 3. De perversione rationis (διαστροφή).

5

228 Diog. Laërt. VII 89. διαστρέφεισθαι δὲ τὸ λογικὸν ζῶον ποτὲ μὲν διὰ τὰς τῶν ἑξωθεν πραγμάτων πιθανότητας, ποτὲ δὲ διὰ τὴν κατήχησιν τῶν συνόντων, ἐπεὶ ἡ φύσις ἀφορμὰς δίδωσιν ἀδιαστρόφους. 10

229 Chalcidius ad Timaeum cp. 165. Dicunt porro non spontanea esse delicta, ideo quod omnis anima particeps divinitatis naturali adpetitu bonum quidem semper expetit, errat tamen aliquando in iudicio bonorum et malorum. namque alii nostrum summum bonum voluptatem putant, divitias alii, plerique gloriam et omnia magis quam ipsum verum bonum. 15 Est erroris causa multiplex. Prima quam Stoici duplicem perversionem vocant. haec autem nascitur tam ex rebus ipsis quam ex divulgatione famae. Quippe mox natis exque materno viscere decidentibus provenit ortus cum aliquo dolore, propterea quod ex calida atque umida sede ad frigus et siccitatem aëris circumfusi migrent. Adversum quem dolorem frigusque puerorum opposita est, medicinae loco, artificiosa obstetricum provisio, ut aqua calida confoveantur recens nati adhibeanturque vices et similitudo materni gremii ex calefactione atque fotu, quo laxatum corpus tenerum delectatur et quiescit. Ergo ex utroque sensu, tam doloris quam delectationis, opinio quaedam naturalis exoritur, omne suave ac delectabile bonum, contraque quod dolorem adferat malum esse atque vitandum. cp. 166. Par atque eadem habetur sententia de indigentia quoque et exsaturatione, blanditiis obiurgationibusque, cum aetatis fuerint auctioris. proptereaque confirmata eadem aetate in anticipata sententia permanent: omne blandum bonum, etiamsi sit inutile, 20 omne etiam laboriosum, etiamsi commoditatem adferat, malum existimantes. Consequenter divitias, quod praestantissimum sit in his instrumentum voluptatis, eximie diligunt, gloriamque pro honore amplexantur. Natura quippe omnis homo laudis atque honoris est adpetens. est enim honor virtutis testimonium. Sed prudentes quidem versatique in sciscitatione sapientiae viri sciunt, quam et cuiusmodi debeant excolere virtutem. Vulgus vero imperitum propter ignorationem rerum pro honore gloriam popularemque existimationem colunt. pro virtute vero vitam consecrantur voluptatibus delibutam, potestatem faciendi quae velint regiam quandam esse eminentiam existimantes: natura siquidem regium animal est homo, 25 et quia regnum semper comitatur potestas, potestati quoque regnum obsequi suspicatur, cum regnum sit iusta tutela parentum. simul quia beatum necesse est libenter vivere, putant etiam eos, qui cum voluptate

2 ἀρχὴν scripsi, ἀρχῇ vulg. 9 ὅτε μὲν B. || πραγμάτων Bake, πραγμα-
τειῶν libri. || ὅτε δὲ B.

vivant, beatos fore. Talis error est, opinor, qui ex rebus ortus hominum animos possidet. cp. 167. ex divulgatione autem succedit errori supra dicto ex matrum et nutricum votis de divitiis gloriaque et ceteris falso putatis bonis insusurratio, in terriculis etiam, quibus tenera aetas
 5 vehementius commovetur, nec non in solaciis et omnibus huiusmodi perturbatio. Quin etiam corroboratarum mentium delinitrix poëtica et cetera scriptorum et auctorum opera magnifica quantam animis rudibus invehunt, iuxta voluptatem laboremque, inclinationem favoris? Quid? pictores quoque et fictores, nonne rapiunt animos ad suavitatem ab industria? Maxima
 10 vero vitiorum excitatio est in corporis atque animi concretione, quorum abundantia vel indigentia propensiores ad libidinem aut iracundiam sumus. His accedunt vitae ipsius agenda sortisque discrimina, aegritudo, servitium inopiaque rerum necessariarum, quibus occupati ab studiis honestis ad consentanea vitae institutae officia deducimur atque a cognitione veri
 15 boni revocamur. Opus est ergo futuris sapientibus tam educatione liberali praeceptisque ad honestatem ducentibus quam eruditione a vulgo separata, videndaque iis et spectanda sunt lecta omnia quae protelent ad sapientiam.

(Cum hac Stoica disputatione cf. verba Diogenis L. VII 89. δια-
 20 στρέφεσθαι δὲ τὸ λογικὸν ζῶον ποτὲ μὲν διὰ τὰς τῶν ἔξωθεν πραγμάτων πιθανότητας, ποτὲ δὲ διὰ τὴν κατήχησιν τῶν συνόντων· ἐπεὶ ἡ φύσις ἀφορμὰς δίδωσιν ἀδιαστρόφους.)

229a Galen de H. et Plat. decr. V 5 (165) p. 437 Mü. καὶ πρῶ-
 τὸν γε — — προχειρισώμεθα τὸ περὶ τῆς τῶν παίδων διοικήσεως.
 25 οὔτε γὰρ ὑπὸ λόγου τὰς ὁρμὰς αὐτῶν ἐπιτροπεύεσθαι δυνατόν εἰπεῖν (οὐ γὰρ ἔχουσιν ἤδη τὸν λόγον) οὔθ' ὥς οὐ θυμοῦται τε καὶ λυπεῖται καὶ ἡδε-
 ται καὶ γελᾷ καὶ κλαίει καὶ τοιαῦθ' ἕτερα πάθη πάσχει μυρία. πολλὴ γὰρ
 δὴ καὶ πλείω καὶ σφοδρότερα τὰ πάθη τοῖς παιδίοις ἐστὶν ἢ τοῖς τελείοις.
 οὐ μὴν ἀκολουθεῖ γε ταῦτα τοῖς Χρυσίππου δόγμασιν, ὥσπερ οὐδὲ τῷ μηδε-
 30 μίαν οἰκείωσιν εἶναι φύσει πρὸς ἡδονὴν ἢ ἀλλοτρίωσιν πρὸς πόνον. — —
 — — — τριῶν οὖν τούτων ἡμῖν οἰκειώσεων ὑπαρχουσῶν φύσει καθ' ἑκα-
 στον τῶν μορίων τῆς ψυχῆς εἶδος, πρὸς μὲν τὴν ἡδονὴν διὰ τὸ ἐπιθυμη-
 35 τικόν, πρὸς δὲ τὴν νίκην διὰ τὸ θυμοειδές, πρὸς δὲ τὸ καλὸν διὰ τὸ λογιστι-
 κόν, Ἐπίκουρος μὲν τὴν τοῦ χειρίστου μορίον τῆς ψυχῆς οἰκειώσιν ἐθεάσατο
 μόνην, ὃ δὲ Χρυσίππος τὴν τοῦ βελτίστου, φάμενος ἡμᾶς οἰκειοῦσθαι πρὸς
 40 μόνον τὸ καλόν, ὅπερ εἶναι δηλονότι καὶ ἀγαθόν. ἀπάσας δὲ τὰς τρεῖς οἰ-
 κειώσεις θεάσασθαι μόνοις τοῖς παλαιοῖς ὑπῆρξε φιλοσόφοις. ἑάσας οὖν τὰς
 δύο ὃ Χρυσίππος εἰκότως ἀπορεῖν ἐρεῖ τῆς κατὰ τὴν κακίαν γε-
 νέσεως, οὔτ' αἰτίαν ἔχων εἰπεῖν αὐτῆς, οὔτε τρόπους τῆς συστά-
 45 σεως, οὔθ' ὅπως ἀμαρτάνει τὰ παιδία δυνάμενος ἐξευρεῖν, ἅπερ εὐλόγως,
 οἶμαι, πάντα καὶ ὃ Ποσειδώνιος αὐτοῦ καταμέμφεται καὶ ἐλέγχει. Sequitur
 Posidonii contra Chr. argumentatio. ἀλλὰ μὴν δρᾶται γε, κἂν χρηστοῖς ἔθεσιν
 ἐντρέφηται καὶ προσηκόντως παιδεύηται, πάντως ἑξαμαρτάνοντά τι καὶ τοῦτ'
 αὐτὸ καὶ ὃ Χρυσίππος ὁμολογεῖ. καίτοι γ' ἐνῆν αὐτῷ ὑπεριδόντι τῶν
 45 ἐναργῶς φαινομένων αὐτὸ μόνον ὁμολογήσαι τὸ ταῖς ἰδίαις ὑποθέσεσιν ἀκό-
 λουθον, εἰ καλῶς ἀχθεῖν τὰ παιδία, πάντως αὐτὰ φάσκοντι σοφοὺς ἄνδρας
 γενήσεσθαι τοῦ χρόνου προϊόντος. ἀλλ' οὐκ ἐτόλμησε τοῦτό γε καταψεύσα-
 σθαι τῶν φαινομένων, ἀλλὰ κἂν ὑπὸ φιλοσόφῳ τρέφηται μόνῳ καὶ
 μηδὲν μήτε θεάσῃται μήτ' ἀκούσῃ πώποτε παράδειγμα κακίας,

ὁμῶς οὐκ ἐξ ἀνάγκης αὐτὰ φιλοσοφήσειν. διττὴν γὰρ εἶναι τῆς διαστροφῆς τὴν αἵτιαν, ἑτέραν μὲν ἐκ κατηγήσεως τῶν πολλῶν ἀνθρώπων ἐγγιγνομένην, ἑτέραν δ' ἐξ αὐτῆς τῶν πραγμάτων τῆς φύσεως. — — — εἰ γὰρ μὴ ταῖς φωναῖς, ἀλλὰ τῇ γε δυνάμει τῶν λεγομένων ὁμολογεῖν ἔοικεν ὁ Χρῦσιππος, ὥς ἔστιν οἰκείως τέ τις ἡμῖν καὶ 5 ἄλλοις φύσει πρὸς ἕκαστον τῶν εἰρημένων (sc. πρὸς ἡδονὴν καὶ πόνον, τιμὴν καὶ ἀτιμίαν). ἐπειδὴν γὰρ λέγῃ, τὰς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ἐγγίνεσθαι τοῖς φαύλοις διαστροφὰς διὰ τε τὴν πιθανότητα τῶν φαντασιῶν καὶ τὴν κατήχησιν, ἐρωτητέον αὐτὸν τὴν αἵτιαν, δι' ἣν ἡδονὴ μὲν ὥς ἀγαθόν, ἀλγηδὼν δ' ὥς κακὸν πιθανὴν προβάλλουσι φαν- 10 τασίαν· οὕτως δὲ καὶ διὰ τί τὴν μὲν νίκην τὴν ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ τὴν τῶν ἀνδριάντων ἀνάθεισιν ἐπαινούμενά τε καὶ μακαριζόμενα πρὸς τῶν πολλῶν ἀκούοντες ὥς ἀγαθὰ, περὶ δὲ τῆς ἥττης τε καὶ τῆς ἀτιμίας ὥς κακῶν ἐτοίμως πειθόμεθα. — — — ἐν δὲ (167) τῷ παρόντι πρὸς τοὺς περὶ τὸν Χρῦσιππον ὁ λόγος ἐνέστηκε μοι, 15 μὴτ' ἄλλο γινώσκοντας τῶν κατὰ τὰ πάθη, μὴδ' ὥς αἱ τοῦ σώματος κράσεις οἰκείας ἑαυταῖς ἐργάζονται τὰς παθητικὰς κινήσεις. De eadem re paullo infra: ὁ δὲ Χρῦσιππος οὐ μόνον αὐτὸς οὐδὲν ἰκνούμενον εἶπεν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἀπ' αὐτοῦ τι κατέλιπεν ἀφορμὴν εὐρέσεως, μοχθηρὰν ὑποβαλλόμενος τῷ λόγῳ τὴν κρηπίδα. 20

229b Cicero de legibus I 17, 47. Sed perturbat nos opinionum varietas hominumque dissensio: et quia non idem contingit in sensibus, hos natura certos putamus: illa quae aliis sic, aliis secus, nec iisdem semper uno modo videntur, ficta esse ducimus. Quod est longe aliter. Nam sensus nostros non parens, non nutrix, non magister, non poëta, non 25 scaena depravat, non multitudinis consensus abducit a vero: animis omnes tenduntur insidiae, vel ab iis quos modo enumeravi, qui teneros et rudes cum acceperunt, inficiunt et flectunt, ut volunt, vel ab ea, quae penitus in omni sensu implicata insidet, imitatrix boni, voluptas, malorum autem mater omnium: cuius blanditiis corrupti, 30 quae natura bona sunt, quia dulcedine hac et scabie carent, non cernunt satis. Cf. Chalcidius in Timaeum cp. 165sq. Seneca ep. 115.

230 Cicero de legibus I 11, 31. Nec solum in rectis, sed etiam in pravitatibus insignis est humani generis similitudo. Nam et voluptate capiuntur omnes, quae, etsi est illecebra turpitudinis, tamen habet quid- 35 dam simile naturali bono: levitate enim et suavitate delectans sic ab errore mentis, tamquam salutare aliquid, asciscitur; similique inscientia mors fugitur, quasi dissolutio naturae: vita expetitur, quia nos, in quo nati sumus, continet: dolor in maximis malis ducitur, cum sua asperitate, tum quod natura interitus videtur sequi. 32. propterque honestatis et gloriae 40 similitudinem, beati, qui honorati sunt, videntur: miseri autem, qui sunt inglorii. Molestiae, laetitiae, cupiditates, timores similiter omnium mentes pervagantur: nec, si opiniones aliae sunt apud alios, idcirco qui canem et

14 κακῶν Müller, κακὰ libri. 26 a vero B² ad vero B¹ a* vero A at vero H. 31 cernunt Davisius, cernuntur libri. 36 levitate enim et suavitate delectans Lambin., levitatis enim et suavitatis (deinde tria fere verba erosa) delectans A levitatis est enim et suavitatis delectans (sine lacuna) B. 37 inscientia Lambin., inscitia libri.

felem ut deos colunt, non eadem superstitione qua ceterae gentes conflictantur.

231 Seneca cp. 115, 11. Admirationem nobis parentes auri argentine fecerunt et teneris infusa cupiditas altius sedit crevitque nobiscum. 5 deinde totus populus in alia discors in hoc convenit, hoc suspiciunt, hoc suis optant. — — 12. Accedunt deinde carmina poetarum — — quibus divitiae velut unicum vitae decus ornamentumque laudantur.

(Citatur § 14 locus ex Euripidis Bellerophonte.)

232 Seneca ep. 94, 53. Nulla ad aures nostras vox impune perfer- 10 tur: nocent qui optant, nocent qui execrantur: nam et horum imprecatio falsos nobis metus inserit et illorum amor male docet bene optando. mittit enim nos ad longinqua bona et incerta et errantia, cum possimus felicitatem domo promere.

233 Origenes contra Celsum III 69 Vol. I p. 261, 12 Kö. (p. 492 15 Delarue). ἡμεῖς δὲ μίαν φύσιν ἐπιστάμενοι πάσης λογικῆς ψυχῆς καὶ μηδεμίαν φάσκοντες πονηρὰν ὑπὸ τοῦ κτίσαντος τὰ ὅλα δεδημιουργῆσθαι, γεγενέναι <δὲ> πολλοὺς κακοὺς παρὰ τὰς ἀνατροφὰς καὶ τὰς διαστροφὰς καὶ τὰς περιηγήσεις, ὥστε καὶ φυνωθῆναι ἐν τισι τὴν κακίαν etc.

234 Galenus περὶ τ. τ. ψυχῆς ἡθῶν ed. Bas. I 351 K. IV p. 816. θαν- 20 μάξω δὲ ἐν τῷδε τῶν Στωϊκῶν ἅπαντας μὲν ἀνθρώπους εἰς ἀρετῆς κτῆσιν ἐπιτηδείως ἔχειν οἰομένων, διαστρέφεσθαι δὲ ὑπὸ τῶν οὐ καλῶς ζώντων.

ibid. K. p. 818. πάνν δ' ἡλίθιοι εἰσι καὶ οἱ διαστρέφεσθαι λέγοντες ἡμᾶς ὑπὸ γε τῆς ἡδονῆς, καίτοι γε αὐτῆς μὲν ἐχούσης πολὺ <τὸ ἐπαγωγόν>, τοῦ <πόνου> ἀποστρεπτικοῦ τε καὶ τραχέος ὄντος.

235 Galenus περὶ τ. τ. ψυχῆς ἡθῶν ed. Bas. I 351 K. IV p. 820. 25 οὐ γάρ, ὥς οἱ Στωϊκοὶ φασιν, ἔξωθεν ἐπέρχεται ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ σύμπαν τῆς κακίας, ἀλλὰ τὸ πλεον ἐξ ἐαυτῶν ἔχουσιν οἱ πονηροὶ τῶν ἀνθρώπων· ἔξωθεν δὲ ἔλαττον τούτου πολλῶν τὸ ἐπερχόμενον ἐστίν.

236 Clemens Al. Strom. I p. 368 Pott. Οὔτε δὲ οἱ ἔπαινοι οὔτε οἱ 30 ψόγοι οὐδ' αἱ τιμαὶ οὐδ' αἱ κολάσεις δίκαιαι, μὴ τῆς ψυχῆς ἐχούσης τὴν ἐξουσίαν τῆς ὁρμῆς καὶ ἀφορμῆς, ἀλλ' ἀκουσίον τῆς κακίας οὔσης. — — Ἐπεὶ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων προαίρεσις καὶ ὁρμὴ κατάρχει, διημαρτημένη δὲ ὑπόληψις ἔσθ' ὅτε κρατεῖ, ἥς ἀγνοίας καὶ ἀμαθίας οὔσης ὀλιγωροῦμεν ἀποστήναι, εἰκότως ἐκόλασεν (scil. ὁ θεός). Καὶ γὰρ τὸ πυρέττειν ἀκούσιον· 35 ἀλλ' ὅταν δι' ἐαυτόν τις καὶ δι' ἀκρασίαν πυρέττη, αἰτιώμεθα τοῦτον. Οὕτως δὲ καὶ τῆς κακίας, ἀκουσίον οὔσης· οὐ γὰρ αἰρεῖται τις κακὸν ἢ κακόν· τῇ δὲ περὶ αὐτὸ ἡδονῇ συναπαγόμενος, ἀγαθὸν ὑπολαβὼν, ληπτὸν ἡγεῖται.

§ 4. Num virtus amitti possit.

237 Diog. Laërt. VII 127. καὶ μὴν τὴν ἀρετὴν Χρῦσιππος 40 μὲν ἀποβλητὴν, Κλεάνθης δὲ ἀναπόβλητον· ὁ μὲν ἀποβλητὴν διὰ μέθην καὶ μελαγχολίαν, ὁ δὲ ἀναπόβλητον διὰ βεβαίους καταλήψεις.

17 δὲ add. Bo. 22 trad. ἀληθεῖς. || trad. οἷδε στρέφ. 24 supplevi ex conl. 26 K. ἐπεὶ ἄρχεται. 28 K. ἐλάττω τούτων. || K. ἐπιαρχόμενον.

34 ἐκόλασεν Wilamowitz, αἱ κολάσεις cod. 35 οὕτως scripsi, ὥς cod. 37 αὐ- τὸ Sylb., αὐτῷ cod. 40 Κλεάνθης] cf. I n. 568. 41 καταλήψεις B¹

238 Simplicius in Aristot. categ. f. 102A ed. Bas. (ἐκ μὲν φαύλου σπουδαῖος γίνεται) τὸ δ' ἀνάπαλιν οἱ Στωϊκοὶ οὐ διδόνασιν. οὐκ εἶναι γὰρ φασιν ἀποβλητὴν τὴν ἀρετὴν.

ibid. B. Πρὸς δὴ ταῦτα ῥάδιον λέγειν, ὥς πρόχειρον εἴληπται τὸ ἀναπόβλητον εἶναι τὴν ἀρετὴν. καὶ γὰρ Θεόφραστος περὶ τῆς μεταβολῆς αὐτῆς 5 ἱκανῶς ἀπέδειξε καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ, οὐκ ἀνθρώπειον εἶναι τὸ ἀναπόβλητον· ἔτι δὲ καὶ οἱ Στωϊκοὶ ἐν μελαγχολίαις καὶ κάροις καὶ ληθάργοις καὶ ἐν φαρμάκων λήψεσι συγχωροῦσιν ἀποβολὴν γίνεσθαι μεθ' ὅλης τῆς λογικῆς ἔξεως καὶ αὐτῆς τῆς ἀρετῆς, κακίας μὲν οὐκ ἀντεισαγομένης, τῆς δὲ βεβαιότητος χαλαμένης καὶ εἰς ἣν λέγουσιν ἔξιν μέσην 10 οἱ παλαιοὶ μεταπιπτούσης.

239 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 161, 16 Bruns. ἔτι εἰ οἶόν τε τὴν ἀρετὴν ἔχοντα καὶ ἐν ληθάργῳ καὶ ἐν μελαγχολίᾳ καὶ ἐν σκοτώσει καὶ ἐν παρακοπῇ γενέσθαι, ἐν οἷς ὄντα ἀδύνατον κατ' ἀρετὴν ἐνεργεῖν, οὐκ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς τὰς οἰκείας ἐνεργείας. πῶς 15 γὰρ οἶόν τε λέγειν τὸν παρακόπτοντα καὶ δεσμῶν δεόμενον διὰ τοῦτο καὶ τῆς ἐκ τῶν φίλων βοηθείας φρονίμως ἐνεργεῖν τότε, μὴ βουλομένους θέσιν φυλάττειν; ἔτι εἰ ἡ ἀρετὴ τὰ μὲν διωθεῖ καὶ ἐκκλίνει τῶν ἀδιαφόρων κατὰ τούτους, τὰ δὲ αἰρεῖται καὶ ἐκλέγεται, οὐκ αὐτάρκης ἂν εἴη πρὸς εὐδαιμονίαν. πῶς γὰρ εὐδαίμων ὁ ὢν ἐν τούτοις, ἃ ἡ ἀρετὴ διωθεῖται; 20

240 Clemens Al. Strom. IV 22 p. 627 Pott. οὐχ ἔξει τὴν ἀρετὴν ἀπόβλητον οὗτος οὐδαμῶς, οὔτε ὕπαρ οὔτε ὄναρ, οὐδὲ κατὰ φαντασίαν τινά. ἐπεὶ μὴδ' ἐξίσταται ποθ' ἑαυτῆς ἡ ἔξις, ἀποπεσοῦσα τοῦ ἔξις εἶναι, εἴτ' οὖν ἔξις ἡ γυνῶσις εἴτε διάθεσις εἶναι λέγοιτο. τῷ γὰρ μὴ παρεισιέναι ποτὲ ἐν- 25 νοίας διαφόρους, ἀναλλοιώτον τὸ ἡγεμονικὸν μένον οὐ προσλαμβάνει τινὰ ἑτεροίωσιν φαντασιῶν, τὰς ἐκ τῶν μεθήμερινῶν κινήσεων ἀνειδωλοποιίας ὀνειρώττον.

241 Theognetus comicus Φάσματι ἢ Φιλαργύρῳ IV p. 549 Mein. "Ἀνθρῶπ', ἀπολεῖς με· τῶν γὰρ ἐκ τῆς ποικίλης | Στοᾶς λογαρίων ἀναπε- 30 πλησμένος νοσεῖς· | „ἀλλότριόν ἐσθ' ὁ πλοῦτος ἀνθρώπων“ πάχνη· | „σοφία δ' ἴδιον“, κρύσταλλος. „οὐδεὶς πώποτε | ταύτην λαβὼν ἀπώλεσ'“. ὦ τά- λας ἐγώ, | οἷῳ μ' ὁ δαίμων φιλοσόφῳ συνώκισεν;

242 Alexander Aphrod. de fato cp. 29 p. 199, 27. τὴν μὲν οὖν ἔξιν μηκέτ' ἔχειν οὐκ ἐπ' αὐτῷ (scil. penes eum qui virtutem adeptus est) — ἐπ' αὐτῶν δὲ τῶν ἐνεργειῶν, ὧν τὴν ἔξιν ἔχων ἐνεργεῖ, ἐπ' αὐτῷ καὶ μὴ 35 ποιῆσαι τινα. καὶ γὰρ εἰ ὅτι μάλιστα εὐλόγον τὸ τὸν φρόνιμον τὰς κατὰ τὸν λόγον καὶ τὴν φρόνησιν ἐνεργείας ἐνεργεῖν, πρῶτον μὲν οὐχ ὠρισμένως αἶδε τινὲς τοιαῦται etc.

243 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 27 p. 1046f. Ἀλλὰ μὴν ἐν τῷ ἔκτῳ τῶν Ἑθικῶν Ζητημάτων ὁ Χρύσιππος „οὐκ ἀεὶ φησιν ἀν- 40

24 γυνῶσιν ipse Clemens ex sua doctrina substituit virtuti. 25 sententia haec est: etiamsi in somno inania visa menti sapientis se offerant, ipsum principale non mutatur, quia non mutantur notiones rerum (ἐννοιαί). manet igitur virtus, quae est principale quodam modo se habens. 34 οὐκ B², ὥς V. 35 ἐπ' αὐτῷ B², om. V. 36 τὰς B², om. V. 38 profert haec Alexander, ut Stoicam notionem τοῦ ἐφ' ἡμῖν impugnet. dicunt enim non ea esse penes nos, ὧν καὶ τὰ ἀντικείμενα ἐφ' ἡμῖν (ut vulgus putet), sed ea quae per ὁρμὴν agimus. Cf. II n. 979sq.

δρίζεσθαι τὸν ἀστεῖον, οὐδὲ δειλαίνειν τὸν φαῦλον, ὡς δὲ ἐν φαντασίαις ἐπιφερομένων τινῶν, τὸν μὲν ἐμμένειν τοῖς κρίμασι, τὸν δ' ἀφίστασθαι. „Πιθανὸν δέ, φησί, μὴδ' ἀκολασταίνειν αἰεὶ τὸν φαῦλον.“

244 Philo de sobrietate § 34 Vol. II p. 222, 10 Wendl. σχέσις καὶ κίνησις διαφέρουσιν ἀλλήλων· ἡ μὲν γὰρ ἐστὶν ἡρεμία, φορὰ δὲ ἡ κίνησις· ἥς εἶδη δύο, τὸ μὲν μεταβατικόν, τὸ δὲ περὶ τὸν αὐτὸν τόπον εἰλούμενον. σχέσει μὲν οὖν ἀδελφὸν ἔξις, κινήσει δ' ἐνέργεια. τὸ δὲ λεγόμενον παραδείγματι οἰκίῳ γνωριμώτερον γένοιτ' ἂν· τέκτονα καὶ ζωγράφον καὶ γεωργὸν καὶ μουσικὸν καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας, κἂν ἡσυχίαν ἄγωσι μὴδὲν τῶν κατὰ τὰς τέχνας ἐνεργοῦντες, οὐδὲν ἦττον τοῖς εἰρημένοις ἔθος καλεῖν ὀνόμασιν, ἐπεὶ τὴν ἐν ἐκάστοις ἐμπειρίαν καὶ ἐπιστήμην ἀνειληφότες ἔχουσιν. ἐπειδὴν δὲ ὁ τεκτονικὸς ξύλον [ῥύλιν] ἐργάζεται λαβὼν — — καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστος τεχνιτῶν εἴπερ ἐγχειρεῖ τοῖς κατὰ τὰς ἐπιστήμας, ἕτερα ἐξ ἀνάγκης οἰκεῖα τοῖς προτέροις ὀνόματα προσγίνεται, τῷ μὲν τέκτονι τὸ τεκτονεῖν, τῷ δὲ ζωγράφῳ τὸ ζωγραφεῖν etc. τίσιν οὖν οἱ ψόγοι καὶ οἱ ἔπαινοι παρακολουθοῦσιν; ἄρ' οὐχὶ τοῖς ἐνεργοῦσι καὶ δρῶσι; κατορθοῦντες μὲν γὰρ ἔπαινον, ψόγον δ' ἔμπαλιν καρποῦνται διαμαρτάνοντες. — § 38. ὁ αὐτὸς τοίνυν λόγος ἐφαρμόττει καὶ τοῖς κατ' ἀφροσύνην καὶ συνόλως τοῖς κατ' ἀρετὴν τε καὶ κακίαν. οἱ φρόνιμοι τε καὶ σώφρονες καὶ ἀνδρεῖοι καὶ δίκαιοι τὰς ψυχὰς μυρίοι γεγόνασι — — τὸ δὲ κάλλος τῶν ἐν ταῖς διανοαῖς ἀγαλμάτων οὐκ ἴσχυσαν ἐπιδείξασθαι διὰ πενίαν ἢ ἀδοξίαν ἢ νόσον σώματος —. οὐκοῦν οὗτοι μὲν ὥσπερ δεδεμένα καὶ καθειργμένα ἐκτῆσαντο ἀγαθὰ, ἕτεροι δ' εἰσὶν οἱ λελυμένοις — ἐχρήσαντο πᾶσι, τὰς εἰς ἐπίδειξιν ὕλας ἀφθονωτάτας προσλαβόντες· ὁ μὲν φρόνιμος ἰδίῳν τε καὶ κοινῶν προστασίαν πραγμάτων, οἷς σύνεσιν καὶ εὐβουλίαν ἐνεπιδείξεται· ὁ δὲ σώφρων τὸν εἰς ἀσωτίαν δεινὸν ἐπᾶραι καὶ παρακαλέσαι τυφλὸν πλοῦτον ἵνα βλέποντα ἀποδείξῃ· ὁ δὲ δίκαιος ἀρχήν, δι' ἧς τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονέμειν ἐκάστω τῶν ὄντων ἀκωλύτως δυνατός ἐσται. — — ἄνευ δὲ τούτων ἀρεταὶ μὲν εἰσιν, ἀκίνητοι δὲ ἀρεταὶ καὶ ἡσυχίαν ἄγουσαι. Idem 30 ad vitia pertinere docet sequentibus.

§ 5. Eadem virtus deorum et hominum, virorum et mulierum.

245 Cicero de legibus I 8, 25. Iam vero virtus eadem in homine ac deo est, neque alio ullo in genere praeterea. Est autem virtus nihil aliud nisi perfecta et ad summum perducta natura.

35 246 Plutarchus de comm. not. cp. 33 p. 1076a. Ἀλλὰ κατὰ Χρύσιππον οὐδὲ τοῦτο περὶ εἶναι αὐτοῖς (sc. θεοῖς τὸ εὐδαιμονεῖν) „ἀρετῇ τε γὰρ οὐχ ὑπερέχειν τὸν Δία τοῦ Δίωτος, ὠφελεῖσθαί τε ὁμοίως ὑπ' ἀλλήλων τὸν Δία καὶ τὸν Δίωνα, σοφοὺς ὄντας, ὅταν ἕτερος θατέρου τυγχάνῃ κινουμένου.“

1 ὡς δὲ ἐν Wy., ὡς δέον ἐν libri; locus nondum sanatus. 12 ξύλον scripsi, ξύλων ῥύλιν codd. 25 προστασίαν scripsi, περιουσίαν codd. παρουσίαν Cohn. 28 ὄντων corruptum, συνόντων Mang. ὑπηκόων Wendl. 33 in genere Davisius, ingenio libri. | praeter eas autem libri. 34 nisi perfecta Bake, in se perfecto libri.

247 Alexander Aphrod. de fato cp. 37 p. 211, 13 Bruns. οὐ γὰρ τὰς αὐτὰς ἀρετὰς οἷόν τε λέγειν εἶναι τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν· οὔτε γὰρ ἄλλως ἀληθὲς τὸ τὰς τῶν τοσοῦτον ἀλλήλων κατὰ τὴν φύσιν διεστώτων τὰς αὐτὰς τελειότητάς τε καὶ ἀρετὰς λέγειν, οὔθ' οἱ πρὸς αὐτῶν (scil. a Chrysippo) περὶ αὐτῶν λεγόμενοι λόγοι εὐλογόν τι ἐν αὐτοῖς ἔχουσιν.

248 Origenes contra Celsum VI 48 Vol. II p. 119, 16 Kō. (p. 670 Delarue). εἴτα ἐὰν μὲν τὴν αὐτὴν ἀρετὴν λέγοντες ἀνθρώπου καὶ θεοῦ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς φιλόσοφοι μὴ εὐδαιμονέστερον λέγωσιν εἶναι τὸν ἐπὶ πᾶσι θεὸν τοῦ ἐν ἀνθρώποις κατ' αὐτοὺς σοφοῦ, ἀλλ' ἴσην εἶναι τὴν ἀμφοτέρων εὐδαιμονίαν Κέλσος οὐ καταγελά etc.

249 Origenes contra Celsum IV 29 Vol. I p. 298, 27 (p. 522 Del.). ὥστε καὶ ἡ αὐτὴ ἀρετὴ ἀνθρώπου καὶ θεοῦ.

250 Clemens Al. Strom. VII 14 p. 886 Pott. οὐ γὰρ καθάπερ οἱ Στωϊκοὶ ἀθέως πάνυ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν ἀνθρώπου λέγομεν καὶ θεοῦ.

251 Themistius Orat. II p. 27c. Εἰ δ' αὖ φήσιν τις κολακείαν εἶναι τῷ Πυθίῳ παραβάλλειν τὸν βασιλέα, Χρύσιππος μὲν ὑμῖν καὶ Κλεάνθης οὐ συγχωρήσει καὶ ὅλον ἔθνος φιλοσοφίας, ὃ ἐκ τῆς ποιικίλης χορῆς, οἱ φάσκοντες εἶναι τὴν αὐτὴν ἀρετὴν καὶ ἀλήθειαν ἀνδρὸς καὶ θεοῦ.

252 Proclus in Platonis Timaeum p. 106 F. Schn. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν εἶναι θεῶν καὶ ἀνθρώπων εἰρήκασιν, πολλοῦ δεόντες τῆς τοῦ Πλάτωνος ὁσιότητος εἶναι ζηλωταὶ καὶ τῆς Σωκρατικῆς μετριότητος.

253 Lactant. instit. div. III 25. Quodsi natura hominis sapientiae capax est, oportuit et opifices et rusticos et mulieres et omnes denique, qui humanam formam gerunt, doceri, ut sapiant; populumque <sapientum> ex omni lingua et conditione et sexu et aetate conflari. — — Senserunt hoc adeo Stoici, qui et servis et mulieribus philosophandum esse dixerunt, Epicurus quoque qui rudes omnium literarum ad philosophiam invitavit.

254 Clemens Al. Strom. IV 8 p. 590. ὁμολόγηται δ' ἡμῖν τὴν αὐτὴν φύσιν κατὰ γένος ἕκαστον τὴν αὐτὴν καὶ ἴσχειν ἀρετὴν· οὐκ ἄλλην τοίνυν πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα φύσιν ἔχειν ἢ γυνή, ἄλλην δὲ ὁ ἀνὴρ φανερύεται, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν· ὥστε καὶ τὴν ἀρετὴν.

idem p. 592. φιλοσοφητέον οὖν καὶ ταῖς γυναιξίν, ἐμπερὶς τοῖς ἀνδράσιν etc.

§ 6. Plures esse virtutes qualitate differentes.

255 Plutarchus de virtute morali cp. 2 p. 441a. ἔοικε δὲ καὶ Ζήνων εἰς τοῦτό πως ὑποφάρεσθαι ὁ Κιτιεὺς (praecedentibus Aristonis de virtutibus sententia enarratur) ὀριζόμενος τὴν φρόνησιν ἐν μὲν

18 Κλεάνθης] cf. I n. 564. 28 add. Usener. 34 trad. ἔχει. 35 trad. ἀλλ' ἢ.

ἀπονεμητέοις δικαιοσύνην, ἐν δ' αἰρετέοις σωφροσύνην, ἐν δὲ ὑπομενετέοις ἀνδρείαν· ἀπολογούμενοι δὲ ἀξιοῦσιν ἐν τούτοις τὴν ἐπιστήμην φρόνησιν ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος ὠνομάσθαι. Χρύσιππος δὲ κατὰ τὸ ποιὸν ἀρετὴν ἰδίᾳ ποιότητι συνλίστασθαι νομίζων ἔλαθεν ἑαυτὸν κατὰ τὸν Πλάτωνα „σμήνος ἀρετῶν“ οὐ σύνηθες οὐδὲ γνώριμον ἐγείρας· ὥς γὰρ παρὰ τὸν ἀνδρεῖον ἀνδρείαν καὶ παρὰ τὸν πρῶτον πραότητα καὶ δικαιοσύνην παρὰ τὸν δίκαιον, οὕτως παρὰ τὸν χαριέντα χαριεντότητα καὶ παρὰ τὸν ἐσθλὸν ἐσθλότητα, καὶ παρὰ τὸν μέγαν μεγαλότητα, καὶ παρὰ τὸν καλὸν καλότητα, ἐτέρας τε τοιαύτας ἐπιδεξιότητος, εὐαπαντησίας, εὐτραπελίας ἀρετὰς τιθέμενος, πολλῶν καὶ ἀτόπων ὀνομάτων οὐδὲν δεομένην ἐμπέπληκε φιλοσοφίαν.

256 Galenus de H. et Plat. decr. VII 2 (208. 591 M.) de Chrysippi libro, quem contra Aristonem conscripsit περὶ τοῦ ποιᾶς εἶναι τὰς ἀρετάς, disputans: νομίσας γοῦν ὁ Ἀρίστων μίαν εἶναι τῆς ψυχῆς δύναμιν, ἣν λογιζόμεθα, καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἔθετο μίαν, ἐπιστήμην ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ὅταν μὲν οὖν αἰρεῖσθαι τε δέῃ τὰγαθὰ καὶ φεύγειν τὰ κακά, τὴν ἐπιστήμην τήνδε καλεῖ σωφροσύνην· ὅταν δὲ πράττειν μὲν τὰγαθὰ, μὴ πράττειν δὲ τὰ κακά, φρόνησιν· ἀνδρείαν δὲ ὅταν τὰ μὲν θαρρῇ, τὰ δὲ φεύγῃ· ὅταν δὲ τὸ κατὰ ἀξίαν ἐκάστω νέμῃ, δικαιοσύνην· ἐνὶ δὲ λόγῳ γινώσκουσα μὲν ἡ ψυχὴ χωρὶς τοῦ πράττειν τὰγαθὰ τε καὶ κακὰ σοφία τέ ἐστι καὶ ἐπιστήμη, πρὸς δὲ τὰς πράξεις ἀφικνουμένη τὰς κατὰ τὸν βίον, ὀνόματα πλείω λαμβάνει τὰ προειρημένα, φρόνησις τε καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία καλουμένη. τοιαύτη μὲν τις ἡ Ἀρίστωνος δόξα περὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἀρετῶν. ὃ γε μὴν Χρύσιππος οὐκ οἶδα ὅπως ἀντιλέγειν ἐπιχειρεῖ τάνδρῃ τὴν κοινὴν πρὸς αὐτὸν ὑπόθεσιν ἀκριβῶς διαφυλάττοντι. καλῶς γὰρ ἅπαντα γινωσκόντων τε καὶ πραττόντων ἡμῶν ἂν ὁ βίος διοικοῖτο κατὰ ἐπιστήμην, κακῶς δὲ καὶ ψευδῶς γινωσκόντων τε καὶ πραττόντων κατὰ ἄγνοιαν, ὥς αὐτὸς ὁ Χρύσιππος βούλεται, καὶ διὰ ταῦτα μία μὲν ἀρετὴ γίνοιτο ἂν, ἡ ἐπιστήμη, μία δὲ ὡσαύτως ἡ κακία, προσαγορευομένη καὶ ἥδε ποτὲ μὲν ἄγνοια, ποτὲ δὲ ἀνεπιστημοσύνη. ἐὰν οὖν τις τὸν θάνατον ἢ τὴν πενίαν ἢ τὴν νόσον ὥς κακὰ δεδιὼς ἦ, δεῖον θάρρειν, ὥς ἐπὶ ἀδιαφόροις, ἐνδείξαι μὲν ἐπιστήμης αὐτὸν τίθενται ἀγνοεῖν τάληθές, ὥς ἂν Ἀρίστων τε καὶ Χρύσιππος εἴποι, κακίαν δὲ ἔχειν ψυχῆς, ἣν ὀνομάζουσι δειλίαν, ἣ ἐναντίαν ἀρετὴν αὐτοὶ φασιν εἶναι τὴν ἀνδρείαν, ἐπιστήμην οὖσαν ὧν χρὴ θάρρειν ἢ μὴ θαρρεῖν, τουτέστιν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν τῶν ὄντως δηλονότι τοιούτων, οὐ κατὰ

1 διαιρετέοις libri, corr. Wy. 4 malim ἀρετὴν <ἐκάστην>. || ἰδίᾳ scripsi, ἰδίαν libri. 8 χαριεντότητας et mox ἐσθλότητας, μεγαλότητας, καλότητας libri.

ψευδῇ δόξαν ὑπειλημμένων, οἷάπερ ἐστὶν ὑγίεια καὶ πλοῦτος καὶ νόσος καὶ πένια. τούτων γὰρ οὐδὲν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακὸν εἶναι φασιν, ἀλλὰ ἀδιάφορα πάντα. καὶ τολύνην, εἰ τὸ μὲν ἡδὺ νομίσας τις ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀνιαρόν κακὸν ἀκολουθῶν τῇ δόξῃ τῇδε τοῦ μὲν τὴν αἵρεσιν ποιοῖτο, τοῦ δὲ τὴν φυγὴν, ἀμαθὴς ἐστὶν οὐσίας ἀγαθοῦ καὶ διὰ ταῦτα ἀκόλαστος. ἐν ἀπάσαις γὰρ πράξεσιν αἰρουμένων ἡμῶν τὸ φαινόμενον ἀγαθόν, φευγόντων δὲ τὸ φαινόμενον κακόν, ἐχόντων δὲ φύσει τὰς ὁρμὰς ταύτας ἐφ' ἐκάτερον ἢ φιλοσοφία διδάσκουσα τὸ κατὰ ἀλήθειαν ἀγαθόν τε καὶ κακὸν ἀναμαρτήτους ἐργάζεται. Χρύσιππος δὲ οὐκ οἶδα ὅπως, ὥσπερ οἱ ἰδιῶται λόγων, τῇ διαφορᾷ τῶν φωνῶν, οὐ τοῖς τυγχάνουσιν αὐταῖς πράγμασι προσέχει τὸν νοῦν, ἕτερόν τι νομίζων δηλοῦσθαι καθ' ἐκάστην τῶνδε τῶν φωνῶν, αἰρετέον, ποιητέον, θαρρητέον, ἀγαθόν. ἐστὶ δὲ οὐχ ἕτερον, ἀλλὰ ἐν ἀπάσαις ταύτων, ὅπερ ἐκ τῆς ἀγαθὸν δηλοῦται. — — ἀπάσαις γὰρ ταύταις ταῖς λέξεσιν ἀγαθόν καὶ κακόν λέγει καὶ κατὰ αὐτὸν τὸν Χρύσιππον, εἴ γε δὴ τὸ ἀγαθόν αὐτὸ μόνον ἐστὶ αἰρετέον καὶ ποιητέον καὶ θαρρητέον· ὥστε τὴν τῶν ἀγαθῶν ἐπιστήμην ἐν διαφόροις ὕλαις ἢ πράξεσιν ἐξεταζομένην ὀνόματα πλείω λαμβάνειν, ἕκαστον ἐν τῷ πρὸς τι κατὰ τὴν ὕλην ἢ τὴν πράξιν ὑφιστάμενον. — — οὕτως οὖν καὶ τοῖς περὶ τῆς τῶν ἀρετῶν διαφορᾶς ὁ Χρύσιππος ἀποχωρῶν τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ ἀποδεικτικῶν λημμάτων ἐν τοῖς ὑπολοίποις ἀλλάται τρισὶ γένεσιν, ὅς ἐν γε τῷ ποιᾶς εἶναι τὰς ἀρετὰς ἐπιστημονικῶν μᾶλλον ἄπτεται, καταβαλλόντων μὲν ὅντως τὸν Ἀρίστωνος λόγον, οὐ μὴν τῇ γε οἰκείᾳ πρεπόντων ὑποθέσει.

25

257 Galenus de H. et Plat. decr. V 5 (167) p. 446 Mü. ἔπεται δ' αὖθις τοῖσδε (sc. τῷ περὶ τῶν παθῶν λόγῳ) καὶ ὁ περὶ τῶν ἀρετῶν λόγος αὐτὸς ἔχων τὸ σφάλμα διττόν, εἴτ' ἐπιστήμας τις ἀπάσας αὐτάς, εἴτε δυνάμεις ὑπολάβοι. τῶν μὲν γὰρ ἀλόγων τῆς ψυχῆς μερῶν ἀλόγους ἀνάγκη καὶ τὰς ἀρετὰς εἶναι, τοῦ λογιστικοῦ δὲ μόνου λογι- κήν. ὥστ' εὐλόγως ἐκείνων μὲν αἱ ἀρεταὶ δυνάμεις εἰσὶν, ἐπιστήμη δὲ μόνου τοῦ λογιστικοῦ. Χρύσιππος δὲ μέγαλα σφάλλεται, οὐχ ὅτι μηδεμίαν ἀρετὴν ἐποίησε δύναμιν (οὐ γὰρ μέγα τὸ τοιοῦτον σφάλμα ἐστίν, οὐδὲ διαφερόμεθα πρὸς αὐτὸ) ἀλλ' ὅτι πολλὰς ἐπιστήμας τε καὶ ἀρετὰς εἶναι φήσας μίαν ἔφησεν εἶναι δύ- ναμιν τῆς ψυχῆς. οὐ γὰρ ἐνδέχεται μιᾶς δυνάμεως ἀρετὰς εἶναι πολλὰς, εἴγε μὴδὲ τελειότητος πολλὰς ἐνὸς πράγματος. μία γὰρ ἕκαστου τῶν ὄντων ἢ τελειότης, ἢ δ' ἀρετὴ τελειότης ἐστὶ τῆς ἕκαστου φύσεως, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ. κάλλιον οὖν Ἀρίστωνος ὁ Χίος,

37 τελειότητος Cornarius, τελειοτάτας libri.

οὔτε πολλὰς εἶναι τὰς ἀρετὰς τῆς ψυχῆς ἀποφηνάμενος, ἀλλὰ μίαν, ἣν ἐπιστήμην ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν εἶναί φησιν, οὔτε περὶ τῶν παθῶν ἐναντία ταῖς ἰδίαις ὑποθέσεσι γράψας, ὥσπερ ὁ Χρύσιππος.

258 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 7 p. 1034d. Οὐ μόνον δὲ ὁ Ζήνων περὶ ταῦτα φαίνεται αὐτῷ μαχόμενος (unane sit virtus an complures), ἀλλὰ καὶ Χρύσιππος, Ἀρίστωνι μὲν ἐγκαλῶν, ὅτι μιᾶς ἀρετῆς σχέσεις ἔλεγε τὰς ἄλλας εἶναι, Ζήνωνι δὲ συνηγορῶν οὕτως ὁριζομένῳ τῶν ἀρετῶν ἐκάστην.

259 Galenus de H. et Plat. decr. VII (206. 583 M.). οὐ μόνον δὲ τοὺς περὶ ψυχῆς ἡγεμονικοῦ λόγους ἡρωτημένους ὑπὸ αὐτῶν ἐλέγχοντες ἐμνησκόμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς ὑπὸ Χρυσίππου γεγραμμένα, τοῦτο μὲν ἐν τοῖς λογικοῖς ὑπομνήμασι τρισί, τοῦτο δὲ ἐν τῷ θεραπευτικῷ, μετὰ τοῦ καὶ δεικνύειν αὐτὸν ἑαυτῷ διαφερόμενον. ἐπεμνήσθημεν δὲ καὶ τῶν Ποσειδωνίου συγγραμμάτων, ἐν οἷς ἐπαινεῖ τὸν παλαιὸν λόγον ἐλέγχων τὰ Χρυσίππου κακῶς εἰρημμένα περὶ τε τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς καὶ τῶν ἀρετῶν τῆς διαφορᾶς. ὥσπερ γὰρ ἀναιρεῖται τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, εἰ μόνον εἴη τὸ λογιστικὸν αὐτῇ, μηδενὸς μῆτε ἐπιθυμητικοῦ μῆτε θυμοειδοῦς ὄντος, οὕτω καὶ τῶν ἀρετῶν πλήν φρονήσεως αἱ λοιπαὶ πᾶσαι. καίτοι κἀνταῦθα εἴ τις ἐπεξέρχοιτο τῷ λόγῳ τὰ τε περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἀρετῶν ἐν τέτταρσι βιβλίοις ὑπὸ Χρυσίππου γεγραμμένα βασανίζων ὅσα τε καθ' ἓν ἄλλο διῆλθεν, ᾧ δεικνύσι ποιὰς εἶναι τὰς ἀρετὰς ἐλέγχων τὸν Ἀρίστωνος λόγον, οὐχ ἑνὸς ἢ δυοῖν ἀλλὰ τριῶν ἢ τεττάρων ἂν δεηθεῖν βιβλίων. ἔστι μὲν γὰρ κἀνταῦθα λόγος εἰς βραχὺς ἐπιστημονικὸς ἐλέγχων τὸν Χρύσιππον, οὔτε ἀληθῆ πρεσβεύοντα καὶ μνησκόμενα περιττῶς. ἀλλὰ οἱ μῆτε παιδευθέντες ἐν ἀποδεικτικῇ μεθόδῳ μὴδ' ὅλως γνόντες, ὁποῖα τίς ἐστι, μόνῳ δὲ τῷ μεγέθει καὶ πλήθει τῶν ὑπὸ Χρυσίππου γραφέντων βιβλίων προσέχοντες τὸν νοῦν ἀληθῆ νομίζουσι πάνθ' ὑπάρχειν αὐτά. καὶ γὰρ καὶ ὄντως ἐστὶ τὰ πλείστα αὐτῶν ἀληθῆ καὶ μάλιστα γὰρ τὰ κατὰ ἐκεῖνο τὸ βιβλίον, ἐν ᾧ δεικνύσι ποιὰς εἶναι τὰς ἀρετὰς. ἀλλὰ ὅτι τῷ μίαν ὑποθεμένῳ δύναιμι ὑπάρχειν ἐν τῇ ψυχῇ τὴν λογικὴν τε καὶ κριτικὴν ὀνομαζομένην, ἀνελόντι δὲ τὴν ἐπιθυμητικὴν τε καὶ θυμοειδῆ, καθάπερ ὁ Χρύσιππος ἀνεῖλε, μάχεται τὰ κατὰ τοῦτο τὸ βιβλίον εἰρημμένα, ταυτὶ μέμψαιτο ἂν τις αὐτῷ· τὸ μέντοι καταβάλλεσθαι τὴν Ἀρίστωνος αἴρεσιν ἀληθῶς ὑπὸ τῶν γεγραμμένων οὐκ ἂν τις μέμψαιτο. νομίζει γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος μίαν οὖσαν τὴν ἀρετὴν ὀνόμασι πλείοσιν ὀνομά-

7 Ecce Zenonis definitiones a Plut. allatae: Πάλιν δὲ ὁριζόμενος αὐτῶν ἐκάστην, τὴν μὲν ἀνδρείαν φησὶ (sc. ὁ Ζήνων) φρόνησιν εἶναι ἐν ἐνεργητέοις· τὴν δὲ δικαιοσύνην φρόνησιν ἐν ἀπονεμητέοις, ὡς μίαν οὖσαν ἀρετὴν, ταῖς δὲ πρὸς τὰ πράγματα σχέσεσι κατὰ τὰς ἐνεργείας διαφέρειν δοκοῦσαν. Cf. I n. 200.

ξεσθαι κατὰ τὴν πρὸς τι σχέσιν. ὁ τοίνυν Χρύσιππος δείκνυσιν οὐκ ἐν τῇ πρὸς τι σχέσει γινόμενον τὸ πλῆθος τῶν ἀρετῶν τε καὶ κακιῶν, ἀλλὰ ἐν ταῖς οἰκείαις οὐσίαις ὑπαλλαττομέναις κατὰ τὰς ποιότητας, ὥς ὁ τῶν παλαιῶν ἠβούλετο λόγος· ὅπερ καὶ αὐτὸ βραχὺ παρατρέψας ὁ Χρύσιππος ἐτέραις λέξεσι διήλθεν ἐν τῷ ποιᾶς εἶναι τὰς ἀρετὰς τοῖς τε ἐπιχειρήμασιν οὐ πρέπουσι τῷ τὸ λογικὸν εἶναι μόνον τῆς ψυχῆς τεθειμένῳ, τὸ παθητικὸν δὲ ἀνηρηκότι. πῶς οὖν ἐγὼ τοῦ μήκους τῶν λόγων αἷτιος, ἐὰν ἀναγκασθῶ νῦν ἀποδεικνύειν ἀλλοτριὰς αἰρέσεως ἐπιχειρήμασι χρώμενον τὸν Χρύσιππον εἰκότως καταβαλεῖν τὴν Ἀρίστωνος δόξαν; 10

260 Galenus in Hippocr. de humoribus lib. II Vol. XVI p. 303 K. (postquam trichotomiam animae Platonice probare studuit). ἀλλ' ὅμως ἐνιοὶ φασι μίαν εἶναι τῆς ψυχῆς οὐσίαν· τὴν δ' ἀρετὴν εἶναι βούλονται τελειότητα τῆς ἐκάστου φύσεως. εἰ μὲν οὖν τι τοιοῦτον προᾶγμά ἐστιν ἡ ἀρετή, μία ἔσται, εἴπερ καὶ τελειότης ἐστὶ μία· καὶ οὕτω κατὰ τὸ λογιστικὸν 15 μέρος τῆς ψυχῆς ἀναγκαῖον ἐπιστήμην εἶναι τὴν ἀρετὴν· καὶ εἴπερ ἔν μόνον ἐστὶ τοῦτο ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, τὸ λογιζόμενον, οὐ χρὴ ζητεῖν ἀρετὰς πολλὰς.

261 Diog. Laërt. VII 92. Παναίτιος μὲν οὖν δύο φησὶν ἀρετάς — — τέτταρας δὲ οἱ περὶ Ποσειδώνιον καὶ πλείονας οἱ περὶ Κλε- 20 ἀνθην καὶ Χρύσιππον.

§ 7. De singulis virtutibus.

262 Stobaeus ecl. II 59,4 W. φρόνησιν δ' εἶναι ἐπιστήμην ὧν ποιητέον καὶ οὐ ποιητέον καὶ οὐδετέρων ἢ ἐπιστήμην ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων φύσει πολιτικοῦ ζώου (καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν δὲ ἀρετῶν οὕτως 25 ἀκούειν παραγγέλλουσι). σωφροσύνην δ' εἶναι ἐπιστήμην αἰρετῶν καὶ φευκτῶν καὶ οὐδετέρων· δικαιοσύνην δὲ ἐπιστήμην ἀπονεμητικὴν τῆς ἀξίας ἐκάστῳ· ἀνδρείαν δὲ ἐπιστήμην δεινῶν καὶ οὐ δεινῶν καὶ οὐδετέρων· ἀφροσύνην δὲ <ἄγνοϊαν> ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων, ἢ ἄγνοϊαν ὧν ποιητέον καὶ οὐ ποιητέον καὶ οὐδετέρων· ἀκολασίαν δὲ ἄγνοϊαν αἰρε- 30 τῶν καὶ φευκτῶν καὶ οὐδετέρων· <ἀδικίαν δὲ ἄγνοϊαν μὴ ἀπονεμητικὴν τῆς ἀξίας ἐκάστῳ>· δειλίαν δὲ ἄγνοϊαν δεινῶν καὶ οὐ δεινῶν καὶ οὐδετέρων. Παραπλησίως δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς καὶ κακίας ὀρίζονται, τῶν εἰρημένων ἐχόμενοι. Κοινότερον δὲ τὴν ἀρετὴν διάθεσιν εἶναι φασι ψυχῆς σύμφωνον αὐτῇ περὶ ὅλον τὸν βίον. 35

263 Philo Leg. Alleg. I § 63 Vol. I p. 77,12 Wendl. Διὰ τούτων βούλεται τὰς κατὰ μέρος ἀρετὰς ὑπογράφειν· εἰσὶ δὲ τὸν ἀριθμὸν τέσσαρες, φρόνησις, σωφροσύνη, ἀνδρεία, δικαιοσύνη.

§ 65. ἡ μὲν φρόνησις περὶ τὰ ποιητέα, ὅρους αὐτοῖς τιθεῖσα, ἡ δὲ

13 ἀρετὴν scripsi, οὐσίαν ed. 16 εἴπερ scripsi, ὑπὲρ ed. 25 πολιτικοῦ <λογικοῦ> Wachsm. 31 ἀδικίαν—ἐκάστῳ add. Heeren.

ἀνδρεία τοῖς ὑπομενετέοις· ἡ δὲ σωφροσύνη τοῖς αἰρετέοις· ἡ δὲ δικαιοσύνη τοῖς ἀπονεμητέοις.

§ 67. κατὰ δὲ τὸν τόπον τῆς φρονήσεως δύο εἶδὲ ποιοί, ὃ τε φρόνιμος καὶ ὁ φρονῶν. fere eadem redeunt p. 79 addito: ὁ μὲν συνιστάμενος
5 κατὰ τὴν φρόνησιν, ὁ δὲ φρονῶν κατὰ τὸ φρονεῖν.

de fortitudine § 68: ἐπιστήμη γάρ ἐστιν ὑπομενετέων καὶ οὐχ ὑπομενετέων καὶ οὐδετέρων.

de iustitia § 87 p. 84, 2. ὅτι ἀπονεμητικὴ τῶν κατ' ἀξίαν ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη καὶ τέτακται οὔτε κατὰ τὸν κατήγορον οὔτε κατὰ τὸν ἀπολογούμενον, ἀλλὰ κατὰ τὸν δικαστήν. Ὡς περ οὖν ὁ δικαστὴς οὔτε νικῆσαι τινας
10 προήρηται οὔτε πολεμῆσαι τισι καὶ ἐναντιωθῆναι, γνώμην δ' ἀποφηνάμενος βραβεύει τὸ δίκαιον· οὕτως ἡ δικαιοσύνη οὐδενὸς οὔσα ἀντίδικος, ἀπονέμει τὸ κατ' ἀξίαν ἐκάστω πράγματι.

264 Stobaeus ecl. II 60, 9 W. Τῶν δ' ἀρετῶν τὰς μὲν εἶναι πρώτας, τὰς δὲ ταῖς πρώταις ὑποτεταγμένας· πρώτας δὲ τέτταρας εἶναι, φρόνησιν, σωφροσύνην, ἀνδρείαν, δικαιοσύνην. Καὶ τὴν μὲν φρόνησιν περὶ τὰ καθήκοντα γίνεσθαι· τὴν δὲ σωφροσύνην περὶ τὰς ὁρμὰς τοῦ ἀνθρώπου· τὴν δὲ ἀνδρείαν περὶ τὰς ὑπομονάς· τὴν δὲ δικαιοσύνην περὶ τὰς ἀπονεμήσεις. Τῶν δὲ ὑποτεταγμένων ταῖς ἀρεταῖς ταύταις τὰς μὲν τῇ φρονήσει ὑποτετάχθαι,
20 τὰς δὲ τῇ σωφροσύνῃ, τὰς δὲ τῇ ἀνδρείᾳ, τὰς δὲ τῇ δικαιοσύνῃ. Τῇ μὲν οὖν φρονήσει ὑποτάττεσθαι εὐβουλίαν, εὐλογιστίαν, ἀγχίνοιαν, νουνέχειαν, <εὐστοχίαν>, εὐμηχανίαν· τῇ δὲ σωφροσύνῃ εὐταξίαν, κοσμιότητα, αἰδημοσύνην, ἐγκράτειαν· τῇ δὲ ἀνδρείᾳ καρτερίαν, θαρραλεότητα, μεγαλοψυχίαν, εὐψυχίαν, φιλοπονίαν· τῇ δὲ δικαιοσύνῃ εὐσέβειαν, χρηστότητα, εὐκοινωνησίαν, εὐσυναλλαξίαν. Εὐβουλίαν μὲν οὖν εἶναι λέγουσιν ἐπιστήμην τοῦ ποῖα καὶ πῶς πράττοντες πράξομεν συμφερόντως· εὐλογιστίαν δὲ ἐπιστήμην ἀνταναιρετικὴν καὶ συγκεφαλαιωτικὴν τῶν γινομένων καὶ ἀποτελουμένων· ἀγχίνοιαν δὲ ἐπιστήμην εὐρετικὴν τοῦ καθήκοντος ἐκ τοῦ παραχρημα· νουνέχειαν δὲ ἐπιστήμην <τῶν χειρόνων καὶ βελτιόνων· εὐστοχίαν δὲ
30 ἐπιστήμην> ἐπιτευκτικὴν τοῦ ἐν ἐκάστω σκοποῦ· εὐμηχανίαν δὲ ἐπιστήμην εὐρετικὴν διεξόδου πραγμάτων· εὐταξίαν δὲ ἐπιστήμην τοῦ πότε πρακτέον καὶ τί μετὰ τί καὶ καθόλου τῆς τάξεως τῶν πράξεων· κοσμιότητα δὲ <ἐπιστήμην> πρεπουσῶν καὶ ἀπρεπῶν κινήσεων· αἰδημοσύνην δὲ ἐπιστήμην εὐλαβητικὴν ὁρθοῦ ψόγου· ἐγκράτειαν δὲ ἐπιστήμην ἀνυπέρβατον τῶν
35 κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον φανέντων· καρτερίαν δὲ ἐπιστήμην ἐμμενητικὴν τοῖς ὁρθῶς κριθεῖσι· θαρραλεότητα δὲ ἐπιστήμην καθ' ἣν οἶδαμεν ὅτι οὐδενὶ δεινῷ μὴ περιπέσωμεν· μεγαλοψυχίαν δὲ ἐπιστήμην ὑπεράνω ποιούσαν τῶν πεφνκότων ἐν σπουδαίοις τε γίνεσθαι καὶ φάυλοις· εὐψυχίαν δὲ ἐπιστήμην ψυχῆς παρεχομένης ἑαυτὴν ἀήττητον· φιλοπονίαν δὲ ἐπιστήμην
40 μὴν ἐξεργαστικὴν τοῦ προκειμένου, οὐ κωλυομένην διὰ πόνον· εὐσέβειαν δὲ ἐπιστήμην θεῶν θεραπείας· χρηστότητα δὲ ἐπιστήμην εὐποιητικὴν· εὐκοινωνησίαν δὲ ἐπιστήμην ἰσότητος ἐν κοινωνίᾳ· εὐσυναλλαξίαν δὲ ἐπιστήμην τοῦ συναλλάττειν ἀμέμπτως τοῖς πλησίον.

Πασῶν δὲ τούτων τῶν ἀρετῶν τὸ τέλος εἶναι τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει
45 ζῆν· ἐκάστην δὲ τούτου διὰ τῶν ἰδίων παρέχεσθαι τυγχάνοντα τὸν ἄνθρωπον

22 εὐστοχίαν add. Wachsm. 27 συγκεφαλαιωτικὴν Heine, μὴ κεφαλαιωτικὴν libri. 29 τῶν—ἐπιστήμην add Wachsm. 32 ἐπιστήμην add. Heeren.

34 ἀνυπέρβατον Wachsm., ἀνυπέρβλητον libri.

πον. Ἐχειν γὰρ ἀφορμὰς παρὰ τῆς φύσεως καὶ πρὸς τὴν τοῦ καθήκοντος εὐρεσιν καὶ πρὸς τὴν τῶν ὁρμῶν εὐστάθειαν καὶ πρὸς τὰς ὑπομονὰς καὶ πρὸς τὰς ἀπονεμήσεις. Καὶ <κατὰ> τὸ σύμφωνον καὶ τὸ ἐαυτῆς ἐκάστη τῶν ἀρετῶν πράττουσα παρέχεται τὸν ἄνθρωπον ἀκολούθως τῇ φύσει ζῶντα.

265 Diog. Laërt. VII 92. τῶν δὲ ἀρετῶν τὰς μὲν πρώτας, τὰς δὲ 6 ταύταις ὑποτεταγμένας· πρώτας μὲν τὰςδε· φρόνησιν, ἀνδρείαν, δικαιοσύνην, σωφροσύνην· ἐν εἴδει δὲ τούτων μεγαλοψυχίαν, ἐγκράτειαν, καρτερίαν, ἀγχίνοιαν, εὐβουλίαν. καὶ τὴν μὲν φρόνησιν εἶναι ἐπιστήμην κακῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ οὐδετέρων, τὴν δὲ δικαιοσύνην ἐπιστήμην ὧν αἰρετέον καὶ εὐλαβητέον καὶ οὐδετέρων **** τὴν δὲ μεγαλοψυχίαν ἐπιστήμην <ἧ> 10 ἔξιν ὑπεράνω ποιοῦσαν τῶν συμβαινόντων κοινῇ φάυλοις τε καὶ σπονδαίοις, τὴν δὲ ἐγκράτειαν διάθεσιν ἀνυπέρβατον τῶν κατ' ὁρθὸν λόγον ἢ ἔξιν ἀήττητον ἡδονῶν, τὴν δὲ καρτερίαν ἐπιστήμην ἧ ἔξιν ὧν ἐμμενετέον καὶ μὴ καὶ οὐδετέρων, τὴν δὲ ἀγχίνοιαν ἔξιν εὐρετικὴν τοῦ καθήκοντος ἐκ τοῦ παραχρῆμα, τὴν δὲ εὐβουλίαν ἐπιστήμην τοῦ σκοπεῖσθαι ποῖα καὶ 15 πῶς πράττοντες πράξομεν συμφερόντως.

ἀνὰ λόγον δὲ καὶ τῶν κακιῶν τὰς μὲν εἶναι πρώτας, τὰς δὲ ὑπὸ ταύ-
τας· οἷον ἀφροσύνην μὲν καὶ δειλίαν καὶ ἀδικίαν καὶ ἀκολασίαν ἐν ταῖς
πρώταις, ἀκрасίαν δὲ καὶ βραδύνοιαν καὶ κακοβουλίαν ἐν ταῖς ὑπὸ ταύτας.
εἶναι δὲ ἀγνοίας τὰς κακίας ὧν αἱ ἀρεταὶ ἐπιστῆμαι.

20

266 Andronicus περὶ παθῶν p. 19 Schuchardt.

Φρόνησις μὲν οὖν ἐστὶν ἐπιστήμη ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων. — —

Σωφροσύνη δὲ ἐπιστήμη αἰρετῶν καὶ οὐχ αἰρετῶν καὶ οὐδετέρων.

Δικαιοσύνη δὲ ἔξις ἀπονεμητικὴ τοῦ κατ' ἀξίαν ἐκάστω.

Ἀνδρεία δὲ ἐπιστήμη δεινῶν καὶ οὐ δεινῶν καὶ οὐδετέρων.

25

267 Andronicus περὶ παθῶν p. 20, 21 Schuchardt.

εὐβουλία μὲν οὖν ἐστὶν ἐπιστήμη συμφερόντων.

ἀγχίνοια δὲ ἔξις ἐξ ὑπογύου τὸ καθῆκον εὐρίσκουσα. —

πρόνοια δὲ ἔξις ὁδοποιεῖσθαι δυναμένη εἰς τὸ μέλλον, ὥς ἂν πράττηται

ὥς χρή. — —

30

βασιλικὴ δὲ ἐμπειρία τοῦ ἄρχειν πλήθους ἀνυπενθύνως.

στρατηγικὴ δὲ ἔξις θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ τῶν στρατοπέδῳ συμφε-
ρόντων. — —

πολιτικὴ δὲ ἔξις θεωρητικὴ <καὶ πρακτικὴ> τῶν πόλει συμφερόντων.

οἰκονομικὴ δὲ ἔξις θεωρητικὴ <καὶ πρακτικὴ> τῶν οἴκῳ συμφερόν- 35
των. — —

διαλεκτικὴ δὲ ἐπιστήμη τοῦ εὖ διαλέγεσθαι.

ῥητορικὴ δὲ ἐπιστήμη τοῦ εὖ λέγειν.

φυσικὴ δὲ ἐπιστήμη τῶν περὶ φύσιν.

268 Andronicus περὶ παθῶν p. 27, 16 Schuchardt (ex cod. Par. 2131) 40
κατὰ Χρύσιππον.

Φρόνησις ἐστὶν ἐπιστήμη τοῦ ποῖα δεῖ ποιεῖν, ποῖα δ' οὐ.

Ἀφροσύνη δὲ ἡ ἄγνοια τῶν αὐτῶν καὶ ἄφρονες οἱ τούτων τι ἀγνοοῦν-

8 ἀγχίνοιαν εὐβουλίαν om. B. 9 non est haec iustitiae definitio, τῶν (pro
ὧν) B. 10 ἀνδρείας et σωφροσύνης definitiones exciderunt. || ἧ om. BP.

11 φάυλοις τε καὶ σπονδαίοις recte n. 270, φάυλων τε καὶ σπονδαίων BP.

16 πράξομεν P. 19 ἐν ταῖς πρώταις vulg., καὶ BP. || δὲ om. BP. || ταύταις
BP. 22 ipse Chrysippus hoc fine utitur II n. 174. 34. 35 καὶ πρακτικὴ add.
Schuchardt.

τες καὶ περὶ ταῦτα διεψευσμένοι· ἔστι γὰρ ἀφροσύνη ἄγνοια τοῦ ποῖα δεῖ ποιεῖν, ποῖα δ' οὐ.

Ῥποτέτακται δὲ τῇ φρονήσει εὐβουλία, εὐλογιστία, ἀγχίνοια, νουνέχεια, εὐστοχία, εὐμηχανία.

5 εὐλογιστία δὲ ἔστιν ἐπιστήμη συγκεφαλαιωτικὴ τῶν γινομένων καὶ ἀποτελουμένων.

ἀγχίνοιά ἔστιν ἐπιστήμη εὐρετικὴ τοῦ καθήκοντος ἐκ τοῦ παραχρῆμα.

νουνέχειά ἔστιν ἐπιστήμη χειρόνων καὶ βελτιόνων.

εὐστοχία ἔστιν ἐπιστήμη ἐπιτευκτικὴ τοῦ ἐν ἐκάστῳ σκοποῦ.

10 εὐμηχανία ἔστιν ἐπιστήμη εὐρετικὴ διεξόδου πραγμάτων.

269 Andronicus περὶ παθῶν p. 28, 1 Schuchardt (ex Paris. 2131) (Κατὰ Χρύσιππον).

Ῥποτέτακται δὲ τῇ ἀνδρείᾳ· καρτερία, θαρσάλεότης, μεγαλοψυχία, εὐψυχία, φιλοπονία.

15 καρτερία ἔστιν ἐπιστήμη ἔμμενος τοῖς ὀρθῶς κριθεῖσι.

θαρσάλεότης ἔστιν ἐπιστήμη καθ' ἣν οἶδαμεν ὅτι οὐ περιπέσομεν.

μεγαλοψυχία ἔστιν ἐπιστήμη <ὑπεράνω ποιοῦσα> τῶν πεφνκόντων ἐν σπουδαίοις τε γίνεσθαι καὶ φάυλοις.

εὐψυχία ἔστιν ἐπιστήμη ψυχῆς παρεχομένη αὐτὴν ἀήττητον.

20 φιλοπονία ἔστιν ἐπιστήμη ἐξεργαστικὴ μὲν τοῦ προκειμένου, οὐ καταναλισκομένη δὲ ὑπὸ πόνων.

270 Andronicus περὶ παθῶν p. 22, 13 Schuchardt.

εὐψυχία μὲν οὖν ἔστιν εὐτονία ψυχῆς πρὸς τὸ ἐπιτελεῖν τὰ ἑαυτῆς ἔργα.

λῆμα δὲ ἔξις προχείρους παρεχομένη πρὸς τὸ ἐπιχειρεῖν τε οἷς χρὴ καὶ

25 ὑπομένειν ἃ λόγος αἰρεῖ.

μεγαλοψυχία δὲ ἔξις ὑπεράνω ποιοῦσα τοῦ κοινῇ συμβαίνοντος φάυλοις τε καὶ σπουδαίοις.

ἀρρενότης δὲ ἔξις αὐτάρκεις παρεχομένη ἐν τοῖς κατ' ἀρετὴν πόνοις.

καρτερία δὲ ἐπιστήμη ἐμμενετῶν <καὶ οὐκ ἐμμενετῶν> καὶ οὐδετέρων.

30 μεγαλοπρέπεια δὲ ἔξις ἐπαίρουσα τοὺς ἔχοντας αὐτὴν καὶ φρονήματος πληροῦσα.

271 Philo quaest. et solut. in Genesin IV 136 (p. 348 Aucher). Nomina autem ancillarum perseverantiae sunt impropendens, indeclinatum in unam partem, minime declivum in contrarium, impenitens, immutabile, 35 indifferens, constans, basi fixum, invincibile, rectum, et quaecunque horum fratres sunt, qui cupiunt stabilem perseverantiam.

272 Andronicus περὶ παθῶν p. 23, 17 Schuchardt.

αὐστηρία μὲν οὖν ἔστιν ἔξις καθ' ἣν οὔτε προσφέρουσιν ἄλλοις τὴν περὶ ἡδονῶν ὀμιλίαν οὔτε παρ' ἄλλων προσδέχονται. — —

40 ἐγκράτεια δὲ ἔξις ἀήττητος ὑφ' ἡδονῶν.

εὐτέλεια δὲ ἔξις ἀνυπέραρτος ἐν δαπάναις καὶ παρασκευαῖς.

λιτότης δὲ ἔξις ἀρκουμένη τοῖς παροῦσιν.

κοσμιότης δὲ ἐπιστήμη περὶ τὸ πρόπον ἐν κινήσει καὶ σκέσει.

10 διεξόδου Schuchardt, διεξόδων cod. 16 ὅτι οὐ περιπέσομεν corrupta, ὅτι οὐ μὴ περιπέσωμεν Schuchardt. 17 ὑπεράνω ποιοῦσα add. Schuchardt ex Stobaeo.

19 ἑαυτῇ ἀήττητος codex, corr. Schuchardt. 24 παρεχομένη Schuchardt, παρέχουσα C. 29 καὶ οὐκ ἐμμενετῶν add. Schuchardt.

43 σκέσει Wachsmuth, συγχύσει C.

εὐταξία δὲ ἐμπειρία καταχωρισμοῦ πράξεων ἢ περὶ τὰς πράξεις ἔχουσα
τὸ βέβαιον ἢ τοὺς καταχωρισμοὺς τῶν πράξεων.

αὐτάρκεια δὲ ἔξις ἀρκουμένη οἷς δεῖ καὶ δι' αὐτῆς ποριστικὴ τῶν πρὸς
τὸ ζῆν καθηκόντων.

273 Andronicus περὶ παθῶν p. 25, 9 Schuchardt.

ἐλευθεριότης μὲν οὖν ἐστὶν ἔξις ἐν προέσει καὶ λήψει ὁμολογουμένως
ἀναστρεφόμενους παρεχομένη.

χρησιότης δὲ ἔξις ἐκουσίως εὐποιοιτική.

δικαστικὴ δὲ ἐπιστήμη κρίσεων καὶ κολάσεων καὶ ἀδικημάτων.

εὐγνωμοσύνη δὲ ἐκούσιος δικαιοσύνη.

εὐσέβεια δὲ ἐπιστήμη θεῶν θεραπειᾶς.

εὐχαριστία δὲ ἐπιστήμη τοῦ τίσι καὶ πότε παρεκτεῖν χάριν καὶ πῶς καὶ
παρὰ τίνων ληπτέον.

ὁσιότης δὲ ἐπιστήμη παρεχομένη πιστοὺς καὶ τηροῦντας τὰ πρὸς τὸ θεῖον
δίκαια. — —

εὐσυναλλαξία δὲ ἔξις ἐν συναλλαγαῖς φυλάττουσα τὸ δίκαιον.

νομοθετικὴ δὲ ἐπιστήμη διαταγμάτων πολιτικῶν πρὸς κοινωνίαν ἀναφε-
ρομένων.

274 Sextus adv. math. IX 153 (Carneades Stoicis virtutum defini-
tionibus utitur) ἐγκράτεια γάρ ἐστι διάθεσις ἀνυπέρβατος τῶν κατ' ὄρθον 20
λόγον γιγνομένων ἢ ἀρετὴ ὑπεράνω ποιοῦσα ἡμᾶς τῶν δοκούντων εἶναι δυσ-
ποσχέτων. ἐγκρατεύεται γάρ, φασίν, οὐχ ὁ θανατιώσης γράδς ἀπεχόμενος,
ἀλλ' ὁ Λαῖδος καὶ Φρύνης ἢ τινος τοιαύτης, δυνάμενος ἀπολαῦσαι, εἴτα
ἀπεχόμενος. καρτερία δὲ ἐστὶν ἐπιστήμη ὑπομενετέων καὶ οὐχ ὑπομενετέων
ἢ ἀρετὴ ὑπεράνω ποιοῦσα ἡμᾶς τῶν δοκούντων εἶναι δυσυπομενήτων. 25

ibid. 158. εἰ δὲ ἀνδρίαν ἔχει, ἐπιστήμην ἔχει δεινῶν καὶ οὐ δεινῶν
καὶ τῶν μεταξύ.

ibid. 161. εἰ δὲ μεγαλοψυχίαν ἔχει, ἐπιστήμην ἔχει ποιοῦσαν ὑπερ-
αίρειν τῶν συμβαινόντων.

ibid. 162. εἰ φρόνησιν ἔχει, ἔχει καὶ ἐπιστήμην ἀγαθῶν τε καὶ κα- 30
κῶν καὶ ἀδιαφόρων.

ibid. 167. εἴπερ τε πανάρετόν ἐστι τὸ θεῖον καὶ τὴν φρόνησιν ἔχει,
ἔχει καὶ τὴν εὐβουλίαν, παρόσον ἢ εὐβουλία φρόνησίς ἐστι πρὸς τὰ
βουλευτά.

ibid. 174. ἔστι γὰρ ἡ σωφροσύνη ἔξις ἐν αἰρέσει καὶ φυγαῖς σώ- 35
ζουσα τὰ τῆς φρονήσεως κρίματα.

275 Clemens Al. Strom. II p. 470 Pott. ἐπεὶ δ' οὖν τὴν μὲν ἀν-
δρείαν ὀρίζονται ἐπιστήμην δεινῶν καὶ οὐ δεινῶν καὶ τῶν μεταξύ· τὴν δὲ
σωφροσύνην ἔξιν εἶναι αἰρέσει καὶ φυγῇ σώζουσιν τὰ τῆς φρονήσεως
κρίματα· παράκειται τῇ μὲν ἀνδρείᾳ ἢ τε ὑπομονή, ἣν καρτερίαν καλοῦσιν, 40
ἐπιστήμην ἐμμενετέων καὶ οὐκ ἐμμενετέων· ἢ τε μεγαλοψυχία ἐπιστήμη
τῶν συμβαινόντων ὑπεραίρουσα· ἀλλὰ καὶ τῇ σωφροσύνῃ ἢ εὐλάβεια ἐκ-
κλισις οὕσα σὺν λόγῳ.

paulo post dicit: ὅτι ὁ μίαν ἔχων ἀρετὴν — πάσας ἔχει διὰ τὴν ἀντα-
κολουθίαν. Αὐτίκα ἢ ἐγκράτεια διάθεσις ἐστὶν ἀνυπέρβατος τῶν κατὰ 45

1 ἢ περὶ — πράξεων secludit Schuchardt. 4 δι' αὐτῆς ποριστικὴ τῶν —
καθηκόντων Wachsmuth, διὰ ταύτης ὀριστικὴ τὰ πρὸς τὸ ζῆν καθήκοντα C.

11 θεῶν Schuchardt, θεοῦ libri. 39 εἶναι] fortasse ἐν.

τὸν ὀρθὸν λόγον φανέντων· ἐγκρατεύεται δὲ ὁ κατέχων τὰς παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ὁρμάς· ἢ ὁ κατέχων αὐτὸν ὥστε μὴ ὁρμᾶν παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον.

276 Clemens Al. Paedag. II p. 247 Pott. ἱκανότης δὲ ἕξις ἐστὶν ἐξιχνουμένη πρὸς τὸ οἰκεῖον πέρας ἀνελλιπῶς καὶ ἀπερίττως.

5 ἡ αὐτάρκεια — — ἕξις ἐστὶν ἀρκουμένη οἷς δεῖ καὶ δι' αὐτῆς ποριστικὴ τῶν πρὸς τὸν μακάριον συντελούντων βίον.

idem III p. 286 Pott. ἡ μὲν καθαριότης ἕξις ἐστὶν παρασκευαστικὴ διαίτης καθαρᾶς καὶ ἀμυγῶς αἰσχροῖς· ἡ δὲ ἀφέλεια ἕξις ἀφαιρετικὴ τῶν περιττῶν.

10 p. 287. εὐκολία δὲ ἐστὶν ἕξις ἀπέριττος, προσδεκτικὴ πρὸς τὸ ἀνελλιπὲς ἐξαρκούντων εἰς τὸν κατὰ λόγον τὸν ὑγιῆ καὶ μακάριον βίον.

p. 303. εὐταξία ἐστὶ — — δύναμις τεταγμένη βεβαία τῶν ἐξῆς ἀλλήλοις κειμένων ἐν ἔργῳ καλῶς ἀποδοτικὴ, κατ' ἀρετὴν ἀνυπέρβλητος.

277 Philo quaest. et solut. in Exodum II 112 (p. 541 Aucher).

15 Quatuor virtutum unaquaque elementum sortita est ex his tribus, ex habitudine, habendo et habere. Sicut et in sensibus est, e. g. visus, visibile, et videre; itidem auditus, audibile, et audire. Sic ergo est scientia, scibile, scire, sicut et continentia, continendum, continere; iterumque fortitudo, fortificandum et habere fortitudinem, quod magis com-
20 muniter dicitur fortificari; similiter iustitia, iustum et habere iustitiam, quod appellatur iustificari.

278 Stobaeus ecl. II 62, 15 W. Ταύτας μὲν οὖν τὰς ῥηθείας ἀρετὰς τελείας εἶναι λέγουσι περὶ τὸν βίον καὶ συνεστηκέναι ἐκ θεωρημάτων· ἄλλας δὲ ἐπιγίνεσθαι ταύταις, οὐκ ἔτι τέχνας οὔσας, ἀλλὰ
25 δυνάμεις τινάς, ἐκ τῆς ἀσκήσεως περιγυγνομένας, οἷον τὴν ὑγίειαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀριότητα καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῆς καὶ τὸ κάλλος. Ὡς περ γὰρ τὴν τοῦ σώματος ὑγίειαν εὐκρασίαν εἶναι τῶν ἐν τῷ σώματι θερμοῶν καὶ ψυχρῶν καὶ ξηρῶν καὶ ὑγρῶν, οὕτω καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ὑγίειαν εὐκρασίαν εἶναι τῶν ἐν τῇ ψυχῇ δογμάτων. Καὶ ὁμοίως ὥς περ ἰσχύς τοῦ σώματος
30 τόνος ἐστὶν ἱκανὸς ἐν νεύροις, οὕτω καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἰσχύς τόνος ἐστὶν ἱκανὸς ἐν τῷ κρίνειν καὶ πράττειν ἢ μὴ· ὥς περ τε τὸ κάλλος τοῦ σώματος ἐστὶ συμμετρία τῶν μελῶν καθεστῶτων αὐτῷ πρὸς ἄλληλά τε καὶ πρὸς τὸ ὅλον, οὕτω καὶ τὸ τῆς ψυχῆς κάλλος ἐστὶ συμμετρία τοῦ λόγου καὶ τῶν μερῶν αὐτοῦ πρὸς <τὸ> ὅλον τε αὐτῆς καὶ πρὸς ἄλληλα. Cf. III n. 95. 197.

35 279 Cicero Tusculan. disput. IV 13, 30. Atque ut in malis attingit animi naturam corporis similitudo, sic in bonis. Sunt enim in corpore praecipua valetudo, pulchritudo, vires, firmitas, velocitas: sunt item in animo. <Ut> enim corporis temperatio, cum ea congruunt inter se, e quibus constamus, sanitas: sic animi dicitur, cum eius iudicia opiniones-
40 que concordant. — — 31. Et ut corporis est quaedam apta figura membrorum cum coloris quadam suavitate, eaque dicitur pulchritudo: sic in animo opinionum iudiciorumque aequabilitas et constantia, cum firmitate quadam et stabilitate — pulchritudo vocatur. Itemque viribus corporis et nervis et efficacitati similes similibus quoque verbis animi vires nomi-

20 fortificari = ἀνδρίζεσθαι. 31 ἢ μὴ Wachsm., καὶ μὴ libri. || τε Davisius, γε libri. 34 τὸ add. Mullach. || αὐτῆς Wachsm., αὐτοῦ libri.

37 pulchritudo, vires, valetudo hoc ord. libri, transposuit Ursinus. 38 Ut add. Camerarius. 44 similibus quoque Manutius, similibusque libri.

nantur. Velocitas autem corporis celeritas appellatur, quae eadem ingenii etiam laus habetur propter animi multarum rerum brevi tempore percursionem.

280 Stobaeus ecl. II 63, 6 W. πάσας δὲ τὰς ἀρετὰς ὅσαι ἐπιστῆμαι εἰσὶ καὶ τέχναι κοινὰ τε θεωρήματα ἔχειν καὶ τέλος, ὡς εἴρηται, τὸ αὐτό· διὸ καὶ ἀχωρίστους εἶναι· τὸν γὰρ μίαν ἔχοντα πάσας ἔχειν, καὶ τὸν κατὰ μίαν πράττοντα κατὰ πάσας πράττειν. διαφέρειν δ' ἀλλήλων τοῖς κεφαλαίοις. φρονήσεως μὲν γὰρ εἶναι κεφάλαια τὸ μὲν θεωρεῖν καὶ πράττειν, ὃ ποιητέον, προηγουμένως, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον λόγον τὸ θεωρεῖν καὶ ἃ δεῖ ἀπονέμειν (καὶ ἃ δεῖ αἰρεῖσθαι καὶ ἃ δεῖ ὑπομένειν), χάριν τοῦ ἀδι- 10 απτώτως πράττειν ὃ ποιητέον. τῆς δὲ σωφροσύνης ἴδιον κεφάλαιόν ἐστι τὸ παρέχεσθαι τὰς ὁρμὰς εὐσταθεῖς καὶ θεωρεῖν αὐτὰς προηγουμένως, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον λόγον τὰ ὑπὸ τὰς ἄλλας ἀρετὰς, ἔνεκα τοῦ ἀδιαπτώτως ἐν ταῖς ὁρμαῖς ἀναστρέφεσθαι· καὶ ὁμοίως τὴν ἀνδρείαν προηγουμένως μὲν πᾶν ὃ δεῖ ὑπομένειν, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον λόγον τὰ ὑπὸ τὰς ἄλλας· 15 καὶ τὴν δικαιοσύνην προηγουμένως μὲν τὸ κατ' ἀξίαν ἐκάστω σκοπεῖν, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον λόγον καὶ τὰ λοιπὰ. πάσας γὰρ τὰς ἀρετὰς τὰ πασῶν βλέπειν καὶ τὰ ὑποτεταγμένα ἀλλήλαις. ὁμοιον γὰρ ἔλεγεν εἶναι ὁ Παναίτιος τὸ συμβαῖνον ἀπὸ τῶν ἀρετῶν, ὡς εἰ πολλοῖς τοξόταις εἰς σκοπὸς εἴη κείμενος, ἔχοι δ' οὗτος ἐν αὐτῷ γραμμὰς διαφόρους τοῖς χρώμασιν· εἰδ' ἕκα- 20 στος μὲν στοχάζοιτο τοῦ τυχεῖν τοῦ σκοποῦ, ἥδη δ' ὁ μὲν διὰ τοῦ πατάξαι εἰς τὴν λευκὴν εἰ τύχοι γραμμὴν, ὁ δὲ διὰ τοῦ εἰς τὴν μέλαιναν, ἄλλος <δὲ> διὰ τοῦ εἰς ἄλλο τι χρῶμα γραμμῆς. Καθάπερ γὰρ τούτους ὡς μὲν ἀνωτάτω τέλος ποιεῖσθαι τὸ τυχεῖν τοῦ σκοποῦ, ἥδη δ' ἄλλον κατ' ἄλλον τρόπον προτίθεσθαι τὴν τεύξιν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰς ἀρετὰς πάσας 25 ποιεῖσθαι μὲν τέλος τὸ εὐδαιμονεῖν, ὃ ἐστὶ κείμενον ἐν τῷ ζῆν ὁμολογουμένως τῇ φύσει, τούτου δ' ἄλλην κατ' ἄλλον τυγχάνειν.

281 Cicero de finibus III 72. Ad easque virtutes, de quibus disputatum est, dialecticam etiam adiungunt et physicam easque ambas virtutum nomine appellant, alteram, quod habeat rationem, ne cui falso 30 assentiamur neve umquam captiosa probabilitate fallamur, eaque quae de bonis et malis didicerimus, ut tenere tuerique possimus. Nam sine hac arte quemvis arbitrantur a vero abduci fallique posse. Recte igitur, si omnibus in rebus temeritas ignoratioque vitiosa est, ars ea, quae tollit haec, virtus nominata est. 35

282 Cicero de finibus III 73. Physicae quoque non sine causa tributus idem est honos (scil. ut virtus appellaretur) propterea quod, qui convenienter naturae victurus est, ei proficiscendum est ab omni mundo atque ab eius procuratione. Nec vero potest quisquam de bonis et malis vere iudicare nisi omni cognita ratione naturae et vitae etiam deorum, 40 et utrum conveniat necne natura hominis cum universa. Quaeque sunt vetera praecepta sapientium, qui iubent „tempori parere“ et „sequi deum“ et „se noscere“ et „nihil nimis“ haec sine physicis quam vim habeant. (et

10 καὶ—ὑπομένειν add. Usener. 13 τὰ Heeren, τὰς libri. 18 ἀλλήλαις Usener, ἀλλήλοις libri. 21 τοῦ πατάξαι Usener, τὸ ὑποτάξαι libri, ἀποτοξεῦσαι Wyttēnb. 23 δὲ add. Heeren. || τοῦ Usener, τὸ libri. 27 ἄλλον κατ' ἄλλον libri, corr. Heine et Canter. 30 de dialectica virtute cf. II n. 130sq. 38 est Madvig, sit libri.

habent maximam), videre nemo potest. Atque etiam ad iustitiam colendam, ad tuendas amicitias et reliquas caritates quid natura valeat, haec una cognitio potest tradere. Nec vero pietas adversus deos nec quanta iis gratia debeatur, sine explicatione naturae intellegi potest.

5 283 Alexander Aphrod. de fato cp. 36 p. 211, 17. ἀνθρώπου δὲ ἡ φρόνησις ἀρετή, ἣ ἐστίν, ὥς φασιν, ἐπιστήμη ποιητέων τε καὶ οὐ ποιητέων.

284 Sextus adv. math. VII 158 (Arcesilaus e Stoicorum placitis profectus contra Stoicos disputat:) τὴν μὲν γὰρ εὐδαιμονίαν περιγίνεσθαι διὰ τῆς φρονήσεως, τὴν δὲ φρόνησιν κινεῖσθαι ἐν τοῖς κατορθώμασιν, τὸ δὲ 10 κατορθῶμα εἶναι ὅπερ πραχθὲν εὐλογον ἔχει τὴν ἀπολογίαν.

285 Cicero Tusculan. disput. IV 24, 53. *Fortitudo est igitur affectio animi, legi summae in perpetiendis rebus obtemperans; vel conservatio stabilis iudicii in eis rebus, quae formidolosae videntur, subeundis et repellendis; vel scientia rerum formidolosarum contrariarumque aut* 15 *omnino neglegendarum, conservans earum rerum stabile iudicium; vel brevius, ut Chrysippus: — nam superiores definitiones erant Sphaeri, hominis in primis bene definientis, ut putant Stoici: sunt enim omnino omnes fere similes, sed declarant communes notiones alia magis alia — quo modo igitur Chrysippus? Fortitudo est, inquit, scientia* 20 *rerum perferendarum vel affectio animi, in patiando ac perferendo summae legi parens sine timore.*

286 Philo de sept. et fest. dieb. Vol. II Mang. p. 360. τὴν ἀνδρείαν ἀρετὴν περὶ τὰ δεινὰ πραγματευομένην ἴσασιν οἱ μὴ παντελῶς ἄμουσοι καὶ ἀχόρευτοι, καὶ ἐπὶ βραχὺ παιδείας προσάψονται τῶν ὑπομε- 25 νετέων οὕσαν ἐπιστήμην.

287 Scholia in Hom. Iliad. E 2. Θάρσος δὲ ἐστὶ κατὰ μὲν Στωϊκοὺς φιλοσόφους τὸ ἀσφαλῶς πεποιθέναι αὐτῷ ὅτι οὐδενὶ ἂν δεινῷ περιπέσοι, κατὰ δὲ τοὺς ἐκ τοῦ Περιπάτου τὸ εὐελπιν εἶναι τοῦ μηδενὶ ἂν δεινῷ περιπεσεῖν etc.

30 288 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 16 p. 1041 b. Χρυσ. (ἐν τοῖς πρὸς Πλάτωνα περὶ δικαιοσύνης). Τοῦ δὲ Πλάτωνος εἰπόντος τὴν ἀδικίαν, ὥς διαφθορὰ ψυχῆς οὕσα καὶ στάσις, οὐδ' ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔχουσιν ἀποβάλλει τὴν δύναμιν, ἀλλ' αὐτὸν ἐναντῷ συμβάλλει καὶ <συγ>-κρούει καὶ ταράττει τὸν πονηρόν· ἐγκαλῶν Χρύσιππος, „ἀτόπως, 35 φησί, λέγεσθαι τὸ ἀδικεῖν ἐαυτόν· εἶναι γὰρ πρὸς ἕτερον οὐ πρὸς ἐαυτόν τὴν ἀδικίαν.“

p. 1041 c. ἐν μὲν τοῖς πρὸς Πλάτωνα ταῦτ' εἶρηκε περὶ τοῦ τὴν ἀδικίαν λέγεσθαι μὴ πρὸς ἐαυτόν ἀλλὰ πρὸς ἕτερον· „οἱ γὰρ κατ' ἰδίαν ἄδικοι <οὐ> συνεστήκασιν ἐκ πλειόνων τοιούτων τάναν-

3 advorsum Nonius. 4 explanatione Nonius. 5 hoc Alexandri est, dis φρόνησιν abiudicantis. 14 et omnino con. Heine, quod non sufficit.

31 Rep. p. 351 d. 33 συγκρούει Reiske, κρούει libri. 39 οὐ inserui, quo locum multis doctorum coniecturis vexatum sanasse mihi videor. Antecedebant haec fere: ὁ γὰρ εἰς λέγεται ἄδικος οὐχ ὡς ἀδικῶν ἐαυτόν; quibus respondent:

τία λεγόντων, καὶ ἄλλως τῆς ἀδικίας λαμβανομένης ὡς ἂν ἐν πλείοσι πρὸς ἑαυτοὺς οὕτως ἔχουσιν, εἰς δὲ τὸν ἕνα μηδενὸς διατείνοντος τοιούτου· καθ' ὅσον δὲ πρὸς τοὺς πλησίον ἔχει οὕτως.“

289 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 16 p. 1041c. ἐπιλαθόμενος γὰρ τούτων αὐθις ἐν ταῖς περὶ Δικαιοσύνης ἀποδείξεσιν „ἀδικεῖσθαι φησιν ὑφ' ἑαυτοῦ τὸν ἀδικοῦντα καὶ αὐτὸν ἀδικεῖν, ὅταν ἄλλον ἀδικῇ, γενόμενον ἑαυτῷ τοῦ παρανομεῖν αἴτιον, καὶ βλάπτοντα παρ' ἀξίαν ἑαυτόν.“

p. 1041d. Ἐν δὲ ταῖς Ἀποδείξεσι τοιούτους ἠρώτηκε λόγους 10 περὶ τοῦ τὸν ἀδικον καὶ ἑαυτόν ἀδικεῖν· „Παραίτιον γενέσθαι παρανομήματος ἀπαγορεύει ὁ νόμος, καὶ τὸ ἀδικεῖν ἐστὶ παρανόμημα· ὁ τοίνυν παραίτιος γενόμενος αὐτῷ τοῦ ἀδικεῖν, παρανομεῖ εἰς ἑαυτόν· ὁ δὲ παρανομῶν εἰς ἕνα καὶ ἀδικεῖ ἐκείνον· ὁ ἄρα καὶ ὄντινοῦν ἀδικῶν καὶ ἑαυτόν ἀδικεῖ.“ Πάλιν „τὸ 15 ἀμάρτημα τῶν βλαμμάτων ἐστὶ, καὶ πᾶς ἀμαρτάνων παρ' ἑαυτόν ἀμαρτάνει· πᾶς ἄρα ὁ ἀμαρτάνων βλάπτει ἑαυτόν παρὰ τὴν ἀξίαν, εἰ δὲ τοῦτο καὶ ἀδικεῖ ἑαυτόν.“ Ἔτι καὶ οὕτως· „Ὁ βλαπτόμενος ὑφ' ἑτέρου ἑαυτόν βλάπτει, καὶ παρὰ τὴν ἀξίαν ἑαυτόν βλάπτει· τοῦτο δ' ἦν τὸ ἀδικεῖν· ὁ ἄρα ἀδι- 20 κούμενος καὶ ὑφ' ὅτουοῦν πᾶς ἑαυτόν ἀδικεῖ.“

290 Seneca de clementia lib. II 3. Clementia est temperantia animi in potestate ulciscendi vel lenitas superioris adversus inferiorem in constituendis poenis. Plura proponere tutius est, ne una finitio parum rem comprehendat et, ut ita dicam, formula excidat: 25 itaque dici potest et inclinatio animi ad lenitatem in poena exigenda. Illa finitio contradictiones inveniet, quamvis maxime ad verum accedat: si dixerimus clementiam esse moderationem aliquid ex merita ac debita poena remittentem; reclamabitur nullam virtutem cuiquam minus debito facere. 30

291 Hieronymus comment. in epist. ad Galatas Lib. III cp. 5 v. 22. Denique et hanc (scilicet τὴν χρηστότητα) Stoici ita definiunt: benignitas est virtus sponte ad bene faciendum exposita. Non multum bonitas a benignitate diversa est — — hanc quoque sectatores Zenonis ita definiunt: bonitas est virtus quae prodest: sive virtus ex qua 35 oritur utilitas: aut virtus propter semet ipsam: aut affectus qui fons sit utilitatum.

292 Clemens Al. Strom. II p. 450 Pott. ἀγάπη δὲ ὁμόνοια ἂν εἴη τῶν κατὰ τὸν λόγον καὶ τὸν βίον καὶ τὸν τρόπον· ἢ συνελόντι φάναι κοινωνία βίου· ἢ ἐκτένεια φιλίας καὶ φιλοστοργίας μετὰ λόγου ὀρθοῦ περὶ 40 χρῆσιν ἐταίρων.

καθ' ὅσον δὲ etc.
Reiske, ἔσται libri.
δικαιούμενος libri.

12 καὶ τὸ libri, καὶ del. Reiske, malim τὸ δὲ. || ἔστι
14 εἰς ἕνα libri, malim εἰς τινα. 20 ἀδικούμενος Xyl.,
32 Cf. n. 273 χρηστότης δὲ ἕξις ἐκονσίως εὐποιητική.

paullo post: παράκειται δὲ τῇ ἀγάπῃ ἢ τε φιλοξενία, φιλοτεχνία τις οὕσα περὶ χρῆσιν ξένων.

p. 451. ἢ τε φιλανθρωπία — — φιλική χρῆσις ἀνθρώπων ὑπάρχουσα.

5 ἢ τε φιλοστοργία φιλοτεχνία τις οὕσα περὶ στέρξιν φίλων ἢ οἰκείων.

στέρξιν δ' αὖ τήρησις ἐστὶν εὐνοίας ἢ ἀγαπήσεως.

ἀγάπησις δὲ ἀπόδεξις παντελής — —

δι' ὁμόνοιαν, ἐπιστήμην οὕσαν κοινῶν ἀγαθῶν.

10 **293** Clemens Al. Paedag. I 13 p. 159 Pott. hasce Stoicorum definitiones prodit:

ἡ ἀρετὴ — διάθεσις ἐστὶ ψυχῆς σύμφωνος ὑπὸ τοῦ λόγου περὶ ὅλον τὸν βίον.

τὴν φιλοσοφίαν ἐπιτήδευσιν λόγου ὁρθότητος ἀποδιδόασιν.

15 p. 160. καὶ ἐστὶν ἡ μὲν πρᾶξις <ἡ σπουδαία> ψυχῆς ἐνέργεια λογικῆς κατὰ κρίσιν ἀστείαν [καὶ ὄρεξιν ἀληθείας], διὰ τοῦ συμφυοῦς καὶ συναγωνιστοῦ σώματος ἐκτελουμένη.

καθ' ἣκον δὲ ἀκόλουθον ἐν τῷ βίῳ.

καὶ γὰρ ὁ βίος <ὁ σπουδαῖος> σύστημα τί ἐστὶ λογικῶν πρᾶξεων, τουτέστι τῶν ὑπὸ τοῦ λόγου διδασκομένων ἀδιάπτωτος ἐνέργεια.

294 Stobaeus ecl. II 67, 5 W. φιλομουσίαν δὲ καὶ φιλογραμματίαν καὶ φιλιππίαν καὶ φιλοκυνηγίαν καὶ καθόλου <τὰς> ἐγκυκλίους λεγομένας τέχνας ἐπιτηδεύματα μὲν καλοῦσιν, ἐπιστήμας δ' οὗ· ἐν <δὲ> ταῖς σπουδαίαις
25 ἔξεσι ταῦτα καταλείπουσι, καὶ ἀκολουθῶς μόνον τὸν σοφὸν φιλόμουσον εἶναι λέγουσι καὶ φιλογράμματον, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατὰ τὸ ἀνάλογον. τό τε ἐπιτήδευμα τοῦτον ὑπογράφουσι τὸν τρόπον· ὁδὸν διὰ τέχνης ἢ μέρους ἄγουσαν ἐπὶ <τὰ> κατ' ἀρετὴν.

§ 8. Mutua virtutum coniunctio.

30 **295** Diog Laërt. VII 125. τὰς δὲ ἀρετὰς λέγουσιν ἀντακολουθεῖν ἀλλήλαις, καὶ τὸν μίαν ἔχοντα πάσας ἔχειν. εἶναι γὰρ αὐτῶν τὰ θεωρήματα κοινά, καθάπερ Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Ἀρετῶν φησὶν, Ἀπολλόδωρος δὲ ἐν τῇ φυσικῇ κατὰ τὴν ἀρχαίαν, Ἐκάτων δὲ ἐν τῷ τρίτῳ περὶ ἀρετῶν. τὸν γὰρ ἐνάρε-
35 τον θεωρητικὸν τε εἶναι καὶ πρακτικὸν τῶν ποιητέων· τὰ δὲ ποιητέα καὶ αἰρετέα ἐστί, καὶ ὑπομενετέα καὶ ἀπονεμητέα καὶ ἐμμενητέα. ὥστε εἰ τὰ μὲν αἰρετικῶς ποιεῖ, τὰ δὲ ὑπομενετικῶς, τὰ δὲ ἀπονεμητικῶς,

15 et 19 addidi pro eo quod Clemens habet ἡ τοῦ Χριστιανοῦ. 16 a Cl. additum. 23 τὰς Heeren, καὶ κατὰ libri. 24 δὲ add. Valckenaar. 27 ὑπογράφουσι Wytttenb., ἐπιγράφουσι libri. || ἡ μέρους Usener, ἡμέρου libri. 28 τὰ add. Wachsm. 34 fortasse τὴν ἀρχήν. || τὸ B (pro τὸν). 35 πρακτικὸν ποιητέων (-ον B) BP. || ποιητέα BP. 36 ὑπομενετέα BP. || ἐμμενετέα P. 37 αἰρετικῶς P αἰτιῶς B. || τὰ δὲ—οἰκεία τρέπεσθαι om. B. || ὑπομενετικῶς P.

τὰ δὲ ἐμμενητικῶς, φρόνιμός τε ἐστὶ καὶ ἀνδρεῖος καὶ δίκαιος καὶ σῶφρων. κεφαλαιοῦσθαι τε ἐκάστην τῶν ἀρετῶν περὶ τι ἴδιον κεφάλαιον· οἷον τὴν ἀνδρείαν περὶ τὰ ὑπομενετέα, τὴν φρόνησιν περὶ τὰ ποιητέα καὶ μὴ καὶ οὐδέτερα· ὁμοίως τε καὶ τὰς ἄλλας περὶ τὰ οἰκεία τρέπεσθαι. ἔπονται δὲ τῇ μὲν φρονήσει εὐβουλία καὶ σύνεσις· τῇ δὲ 5 σωφροσύνῃ εὐταξία καὶ κοσμιότης· τῇ δὲ δικαιοσύνῃ ἰσότης καὶ εὐγνωμοσύνη· τῇ δὲ ἀνδρείᾳ ἀπαρραλλαξία καὶ εὐτονία. Cf. III n. 280.

296 Galenus optimum medicum esse philosophum Vol. I p. 61 K. οὕτω δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἀναγκαῖον ἔχειν αὐτόν (scil. medicum sapientem). σύμπασαι γὰρ ἀλλήλαις ἔπονται, καὶ οὐχ οἷόν τε μίαν ἡντιναοῦν λα- 10 βόντι μὴ οὐχὶ καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας εὐθὺς ἀκολουθούσας ἔχειν, ὥσπερ ἐκ μιᾶς μηρίνθου δεδεμέναις.

297 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 15 p. 1041a. Καὶ μὴν ἐν ταῖς περὶ Δικαιοσύνης ἀποδείξει λέγει ῥητῶς ὅτι „πᾶν κατ- ὀρθωμα καὶ εὐνόμημα καὶ δικαιοπράγημά ἐστι· τὸ δὲ γε κατ' 15 ἐγκράτειαν ἢ καρτερίαν ἢ φρόνησιν ἢ ἀνδρείαν πραττόμενον κατόρθωμά ἐστιν· ὥστε καὶ δικαιοπράγημα.“

298 Lactant. div. instit. V 17. Denique, ut concludam disputationem, non posse eundem iustum esse ac stultum, eundem sapientem et iniustum, docet ipsa ratio. Qui enim stultus est, quid sit iustum ac bonum nescit 20 et ideo semper peccat. Ducitur enim quasi captivus a vitiis, nec resistere ullo modo potest, quia caret virtute, quam nescit. Iustus autem ab omni peccato se abstinere; quod aliter facere non potest, quam si habeat recti pravique notitiam. Rectum autem discernere a pravo quis potest nisi sapiens? Ita fit ut nunquam possit esse iustus, qui stultus est, ne- 25 que sapiens qui fuerit iniustus.

ibidem: Stultitia igitur est in factis dictisque per ignorantiam recti ac boni erratio.

299 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 27 p. 1046e. „Τὰς ἀρετὰς φησιν ἀντακολουθεῖν ἀλλήλαις, οὐ μόνον τῷ τὸν μίαν ἔχοντα πάσας 30 ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τῷ τὸν κατὰ μίαν ὁτιοῦν ἐνεργοῦντα κατὰ πάσας ἐνεργεῖν· οὔτε γὰρ ἄνδρα φησὶ τέλειον εἶναι τὸν μὴ πάσας ἔχοντα τὰς ἀρετὰς, οὔτε πρᾶξιν τελείαν, ἥτις οὐ κατὰ πάσας πράττεται τὰς ἀρετὰς.“

300 Hieronymus ep. 66 (ad Pammachium) 3. Quattuor virtutes 35 describunt Stoici, ita sibi invicem nexas et mutuo cohaerentes, ut qui unam non habuerit omnibus careat: prudentiam, iustitiam, fortitudinem, temperantiam.

301 Philo de ebrietate § 88 Vol. II p. 186, 21 Wendl. Χρὴ μέντοι μηδὲ τοῦτ' ἀγνοεῖν ὅτι ἡ σοφία, τέχνη τεχνῶν οὐσα, δοκεῖ μὲν ταῖς διαφόροις 40 ὕλαις ἐναλλάττεσθαι, τὸ δ' αὐτῆς ἀληθὲς εἶδος ἄτρεπτον ἐμφαίνει τοῖς ὀξυδοροκοῦσι καὶ μὴ τῷ περικεχυμένῳ τῆς οὐσίας ὄγκῳ μεθελκομένοις, ἀλλὰ τὸν

3 ὑπομενετέα P. 6 καὶ om. BP. 14 cf. Stobaeus eclog. II 7 p. 97, 5 Wachsm. 32 φησὶ Wy., φασὶ libri.

ἐνεσφραγισμένον ὑπὸ τῆς τέχνης αὐτῆς χαρακτηῖρα διορῶσι. Τὸν ἀνδριαντοποιὸν Φειδῖαν ἐκεῖνον, καὶ χαλκὸν λαβόντα φασὶ καὶ ἐλέφαντα καὶ χρυσὸν καὶ ἄλλας διαφόρους ὕλας, ἀνδριάντας ἀπεργάσασθαι καὶ ἐν ἅπασιν τοῦτοις μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐνσημῆνασθαι τέχνην, ὥς μὴ μόνον ἐπιστήμονας ἀλλὰ
 5 καὶ λίαν ἰδιώτας τὸν δημιουργὸν ἀπὸ τῶν δημιουργηθέντων γνωρίσαι. — Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν διδύμων ἡ φύσις χρησαμένη τῷ αὐτῷ πολλάκις χαρακτηῖρι, παρὰ μικρὸν ἀπαραλλάκτους ὁμοιότητος ἐτύπωσε· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ τελεία τέχνη, μίμημα καὶ ἀπεικόνισμα φύσεως οὖσα, ὅταν διαφόρους ὕλας παραλάβῃ, σχηματίζει καὶ ἐνσφραγίζεται τὴν αὐτὴν ἀπάσαις ἰδέαν, ὥς
 10 ταύτῃ μάλιστα συγγενῇ καὶ ἀδελφᾷ καὶ δίδυμα τὰ δημιουργηθέντα γενέσθαι. — Ταῦτόν οὖν καὶ ἡ ἐν τῷ σοφῷ δύναμις ἐπιδείχεται· πραγματευομένη γὰρ τὰ περὶ τοῦ ὄντος, εὐσέβεια καὶ ὁσιότης ὀνομάζεται, τὰ δὲ περὶ οὐρανοῦ καὶ τῶν κατ' αὐτόν, φυσιολογία· μετεωρολογικὴ δὲ τὰ περὶ τὸν ἄερα καὶ ὅσα κατὰ τὰς τροπὰς αὐτοῦ καὶ μεταβολὰς ἐν τε ταῖς ὁλοσχερέσιν ἐτη-
 15 σίοις ὥραις καὶ ταῖς ἐν μέρει κατὰ τε μηνῶν καὶ ἡμερῶν περιόδους πέφυκε συνίστασθαι· ἡθικὴ δὲ τὰ πρὸς ἀνθρωπίνων ἐπανόρθωσιν ἡθῶν, ἧς ἰδέαι πολιτικὴ τε ἡ περὶ πόλιν, καὶ ἡ περὶ οἰκίας ἐπιμέλειαν οἰκονομικὴ, συμποτικὴ τε ἡ περὶ τὰ συμπόσια καὶ τὰς εὐωχίας. Ἐπὶ δ' αὖ ἡ μὲν περὶ ἀνθρώπων ἐπιστάσιαν βασιλική, ἡ δὲ περὶ προσταξέας καὶ ἀπαγορεύ-
 20 σεις νομοθετικὴ. Πάντα γὰρ ταῦτα ὁ πολύφημος ὡς ἀληθῶς καὶ πολυ-
 ὠνυμος σοφὸς κειώρηκεν (iterum singulae artes enumerantur) καὶ ἐν ἀπά-
 σαις ἓν εἶδος καὶ ταῦτόν ἔχων ὁφθῆσεται.

302 Olympiodorus in Plat. Alcib. pr. p. 214 Creuzer. ὅτι εἰ καὶ ἀντακολουθοῦσιν ἀλλήλαις αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ τῇ ἰδιότητι διαφέ-
 25 ρουσιν. οὐ γὰρ εἰσι μία, ἀλλὰ πᾶσαι· ἐν μὲν τῇ ἀνδρείᾳ εἰσὶν ἀνδρείως, ἐν ἄλλῳ δὲ σωφρονικῶς· ὥς καὶ πάντες οἱ θεοὶ ἐν μὲν τῷ Διὶ εἰσι διῶς, ἐν ἄλλῳ δὲ ἡραίως· οὐδεὶς γὰρ θεὸς ἀτελής. Καὶ ὡς Ἀναξαγόρας ἔλεγε πάντα ἐν πᾶσιν, ἐν δὲ πλεονάζειν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν θείων ἐροῦμεν. Πᾶσα γὰρ ἀρετὴ φρονησίς ἐστιν, ὥς τὰ πρακτ(έ)α εἰδυῖα· πᾶσα ἀνδρεία, ὥς ἀγω-
 30 νιζομένη· πᾶσα σωφροσύνη, ὥς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπανάγουσα· πᾶσα δικαιοσύνη· ἢ τὰ προσήκοντα τοῖς πρακτοῖς ἀπονέμουσα.

303 Philo de Mose lib. II Vol. II Mang. p. 135. ὁ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν εἶωθε λέγεσθαι ὅτι ὁ μίαν ἔχων καὶ πάσας ἔχει.

304 Philo de sacrif. Abel et Cain § 82 Vol. I p. 236, 3 Wendl.
 35 διαιρετέον οὖν αὐτόν (scil. τὸν λόγον) εἰς κεφάλαια προηγούμενα, τὰ λεγόμενα ἐμπρίπτοντα, καὶ ἐφαρμοστέον ἐκάστῳ τὰς οἰκίους κατασκευάς, μιμουμένους τοὺς ἀγαθοὺς τῶν τοξοτῶν, οἳ σκοπὸν τινα προθέμενοι τὰ βέλη πάντα ἐπ' αὐτόν ἀφιέναι πειρῶνται. Σκοπῶ μὲν γὰρ τὸ κεφάλαιον, βέλεσι δὲ ἔοικεν ἡ κατασκευὴ. οὕτως τὸ πάντων ἄριστον ἐσθημάτων ὁ λόγος ἀρ-
 40 μονίως συνυφαίνεται.

p. 237, 2 § 84. τὸ γὰρ ὅλον καὶ ἓν ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἡ κατὰ εἶδη τὰ προσεχῇ τέμνεται, φρόνησιν καὶ σωφροσύνην, δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν, ἵνα τὰς καθ' ἑκάστον εἰδότες διαφορὰς ἐκούσιον ὑπομένωμεν λατρείαν καὶ καθ' ὅλον καὶ κατὰ μέρος.

17 περὶ Mang., πρὸς libri, || οἰκίας FH, οἰκίαν UG. || ἐπιμέλειαν H ἐπιμέλεια GUF. 36 οἰκίους Pap., οἰκίας codd. 39 ἐσθημάτων Pap. U, αἰσθημάτων F, μαθημάτων ceteri. 41 ἐν γένει UF, ἐν γενέσει Pap., ἐν ἐστὶν ceteri.

§ 9. Virtutes esse animalia.

305 Stobaeus ecl. II 64, 18 W. Ἀρετὰς δ' εἶναι πλείους φασὶ καὶ ἀχωρίστους ἀπ' ἀλλήλων, καὶ τὰς αὐτὰς τῷ ἡγεμονικῷ μέρει τῆς ψυχῆς καθ' ὑπόστασιν, καθ' ὃ δὴ καὶ σῶμα πᾶσαν ἀρετὴν εἶναι τε καὶ λέγεσθαι, τὴν γὰρ διάνοιαν καὶ τὴν ψυχὴν σῶμα εἶναι· τὸ γὰρ συμφυὲς 5 πνεῦμα ἡμῖν ἐνθερμον ὃν ψυχὴν ἡγοῦνται.

306 Stobaeus ecl. II 65, 1 Wachsm. βούλονται δὲ καὶ τὴν ἐν ἡμῖν ψυχὴν ζῶον εἶναι· ζῆν τε γὰρ καὶ αἰσθάνεσθαι· καὶ μάλιστα τὸ ἡγεμονικὸν μέρος αὐτῆς, ὃ δὴ καλεῖται διάνοια. διὸ καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ζῶον εἶναι, ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ <τῇ> διανοίᾳ ἐστὶ κατὰ τὴν οὐσίαν. κατὰ τοῦτο γὰρ φασὶ 10 καὶ τὴν φρόνησιν φρονεῖν· ἀκολουθεῖ γὰρ αὐτοῖς τὸ οὕτως λέγειν.

307 Seneca epist. 113, 1. quid sentiam de hac quaestione, iactata apud nostros: an iustitia fortitudo prudentia ceteraeque virtutes animalia sint. Hac subtilitate effecimus, Lucili carissime, ut exercere ingenium inter inrita videremur et disputationibus nihil profuturis otium 15 terere. Faciam, quod desideras, et quid nostris videatur, exponam. — — quae sint ergo, quae antiquos moverint, dicam. Animum constat animal esse, cum ipse efficiat, ut simus animalia, [et] cum ab illo animalia nomen hoc traxerint. virtus autem nihil aliud est quam animus quodammodo se habens: ergo animal est. Deinde virtus agit aliquid. 20 agi autem nihil sine inpetu potest. si inpetum habet, qui nulli est nisi animali, animal est. „Si animal est, inquit, virtus, habet ipsa virtutem.“ Quidni habeat se ipsam? quomodo sapiens omnia per virtutem gerit, sic virtus per se. „Ergo, inquit, et omnes artes animalia sunt et omnia, quae cogitamus quaeque mente complectimur. sequitur, ut multa milia 25 animalium habitent in his angustiis pectoris et singuli multa simus animalia aut multa habeamus animalia.“ Quaeris, quid adversus istuc respondeatur? unaquaeque ex istis res animal erit: multa animalia non erunt. quare? dicam, si mihi adcommodaveris subtilitatem et intentionem tuam. Singula animalia singulas habere debent substantias. ista omnia 30 unum animum habent. itaque singula esse possunt, multa esse non possunt. Ego et animal sum et homo, non tamen duos esse dices. quare? quia separati debent esse (ita dico, alter ab altero debet esse diductus) ut duo sint. Quicquid in uno multiplex est, sub unam naturam cadit. itaque unum est. Et animus meus animal est et ego animal sum: duo 35 tamen non sumus. quare? quia animus mei pars est. Tunc aliquid per se numerabitur, cum per se stabit: ubi vero alterius membrum erit, non poterit videri aliud. quare? dicam: quia quod aliud est, suum oportet esse et proprium et totum et intra se absolutum.

Ibidem § 24: Non sunt, inquit, virtutes multa animalia et tamen 40 animalia sunt. nam quemadmodum aliquis et poeta est et orator, et tamen unus, sic virtutes istae animalia sunt, sed multa non sunt.

10 τῇ addidi. || διανοία Heeren, διάνοια libri.
ἀκολουθεῖν libri. 21 impetus = ὁρμή.

11 ἀκολουθεῖ Heeren,

Ethica VI.

De iure et lege.

§ 1. Ius esse natura.

308 Diog. Laërt. VII 128. φύσει τε τὸ δίκαιον εἶναι καὶ
5 μὴ θέσει, ὥς καὶ τὸν νόμον καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον, καθά φησι Χρύ-
σιππος ἐν τῷ περὶ τοῦ Καλοῦ.

309 Cicero de finibus III 21, 71. Ius autem, quod ita dici apel-
larique possit, id esse natura, alienumque esse a sapiente non modo
iniuriam cui facere, verum etiam nocere. Nec vero rectum est cum ami-
10 cis aut bene meritis consociare aut coniungere iniuriam. Gravissimeque
— defenditur numquam aequitatem ab utilitate posse seiungi,
et, quicquid aequum iustumque esset, id etiam honestum, vicissimque
quicquid esset honestum, iustum etiam atque aequum fore.

310 Proclus in Plat. Alcib. pr. p. 318 Creuzer. Ὁ μὲν δὴ συλ-
15 λογισμὸς ὅλος ὁ κατασκευάζων ὅτι τὸ δίκαιον συμφέρον οὕτως προέει-
πᾶν δίκαιον καλόν, πᾶν καλὸν ἀγαθόν· πᾶν ἄρα δίκαιον ἀγα-
θόν· ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀγαθὸν τῷ συμφέροντι ταῦτόν· πᾶν ἄρα
δίκαιον συμφέρον (sequitur alius syllogismus, inverso membrorum
ordine). Οὔτε γὰρ τὸ ἀγαθὸν τῆς ψυχῆς ἐν ἄλλῳ τινὶ ἢ ἐν τῇ ἀρετῇ
20 ὑφέστηκεν, οὔτε τὸ καλόν, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἀγαθὸν κατ' ἀρετὴν ἀφώρι-
καὶ τὸ αὐτὸ καλόν ἐστὶν ὅπερ ἀγαθόν, καὶ ταῦτα ἀμφοτέρω δίκαιά ἐστι.
Κἂν γὰρ σῶφρον ἢ καὶ ἀνδρεῖον, δίκαιόν ἐστι διὰ τὴν τῶν ἀρετῶν ἀν-
τακολουθήσιν· οὐ γάρ ἐστι σωφρονεῖν μὲν ἀδίκως δὲ ζῆν, οὐδὲ ἀνδρί-
ζεσθαι μὲν, στέρεσθαι δὲ ποτε δικαιοσύνης, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ τῆς ζωῆς εἰ-
35 δος ἐκ πασῶν ὑφέστηκε τῶν ἀρετῶν.

311 Cicero de legibus I 16, 44. Nec solum ius et iniuria na-
tura diiudicantur, sed omnino omnia honesta ac turpia. Nam
et communis intelligentia notas nobis res efficit easque in animis nostris
inchoavit, ut honesta in virtute ponantur, in vitiis turpia. Haec autem
30 in opinione existimare, non in natura posita, dementis est. Nam nec ar-
boris nec equi virtus, quae dicitur (in quo abutimur nomine) in opinione

sita est, sed in natura. Quodsi ita est, honesta quoque et turpia natura diiudicanda sunt. Nam si opinione universa virtus, eadem eius etiam partes probarentur. Quis igitur prudentem et, ut ita dicam, catum non ex ipsius habitu, sed ex aliqua re externa iudicet? Est enim virtus perfecta ratio; quod certe in natura est. Igitur omnis honestas eodem modo.

312 Cicero de legibus I 17,45. Nam ut vera et falsa, ut consequentia et contraria sua sponte, non aliena iudicantur: sic constans et perpetua ratio vitae, quae est virtus, itemque inconstantia, quod est vitium, sua natura probabitur. Nos ingenia iuvenum iudicamus natura: non item virtutes et vitia, quae existunt ab ingeniis, iudicabuntur? An ea aliter: honesta et turpia non ad naturam referri necesse erit? Quod laudabile bonum est, in se habeat quod laudetur necesse est: ipsum enim bonum non est opinionibus, sed natura. Nam ni ita esset, beati quoque opinione essent. Quo quid dici potest stultius? Quare quum et bonum et malum natura iudicetur et ea sint principia naturae: certe honesta quoque et turpia simili ratione diiudicanda et ad naturam referenda sunt.

313 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 15 p. 1040a. Ἐν δὲ τοῖς πρὸς αὐτὸν Πλάτωνα περὶ Δικαιοσύνης εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐνάλλεται τῷ περὶ θεῶν λόγῳ καὶ φησιν „οὐτ' ὁρθῶς ἀποτρέπειν τῷ ἀπὸ τῶν θεῶν φόβῳ τῆς ἀδικίας τὸν Κέφαλον, εὐδιάβλητόν τ' εἶναι καὶ πρὸς τοῦναντίον ἐξάγειν πολλοὺς περισπασμοὺς καὶ πιθανότητας ἀντιπιπτούσας τὸν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κολάσεων λόγον, ὥς οὐδὲν διαφέροντα τῆς Ἀκκοῦς καὶ τῆς Ἀλφίτους, δι' ὧν τὰ παιδάρια τοῦ κακοσχολεῖν αἱ γυναῖκες ἀνείργουσιν.“ Οὕτω δὲ διασύρας τὰ τοῦ Πλάτωνος, ἐπαινεῖ πάλιν ἐν ἄλλοις καὶ προφέρεται τὰ τοῦ Εὐριπίδου ταυτὶ πολλάκις.

(Nauck fr. trag. p. 679) ἀλλ' ἔστι, καὶ τις ἐγγελᾷ λόγῳ,

Ζεὺς καὶ θεοὶ βρότεια λεύσσοντες πάθῃ.

30

§ 2. De lege aeterna et de legibus singularum civitatum.

314 Marcianus libro I institut. (Vol. I p. 11,25 Mommsen) sed et philosophus summae Stoicae sapientiae Chrysippus sic incipit libro quem fecit περὶ νόμου: ὁ νόμος πάντων ἐστὶ βασιλεὺς θεῶν τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων· δεῖ δὲ αὐτὸν προεστᾶ- την τε εἶναι τῶν καλῶν καὶ τῶν αἰσχυρῶν καὶ ἄρχοντα καὶ ἡγεμόνα, καὶ κατὰ τοῦτο κανόνα τε εἶναι δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ τῶν φύσει πολιτικῶν ζώων προστακτικὸν μὲν ὧν ποιητέον, ἀπαγορευτικὸν δὲ ὧν οὐ ποιητέον.

23 ἐξάγειν Dū., ἐξάγοντα libri. || adde ἔχοντα. post ἡγεμόνα transponit Hercher.

Stoicorum veterum fragm. III.

38 verba καὶ τῶν—ζώων

315 Cicero de legibus I 6, 18. Igitur doctissimis viris proficisci placuit a lege: haud scio an recte, si modo, ut iidem definiunt, lex est ratio summa, insita in natura, quae iubet ea quae facienda sunt prohibetque contraria. Eadem ratio, cum est hominis mente confirmata et perfecta, lex est. 19. Itaque arbitrantur prudentiam esse legem, cuius ea vis sit, ut recte facere iubeat, vetet delinquere: eamque rem illi Graeco putant nomine <a> suum cuique tribuendo appellatam — — — a lege ducendum est iuris exordium: ea est enim naturae vis, ea mens ratioque prudentis, ea iuris atque iniuriae regula — —
 10 quae saeculis omnibus ante nata est, quam scripta lex ulla aut quam omnino civitas constituta.

316 Cicero de legibus II 8. legem neque hominum ingeniis excogitatam nec scitum aliquod esse populorum, sed aeternum quiddam, quod universum mundum regeret imperandi prohibendique sapientia. Ita principem legem illam et ultimam mentem esse dicebant omnia ratione aut cogentis aut vetantis dei; ex quo illa lex, quam di humano generi dederunt, recte est laudata; est enim ratio mensque sapientis ad iubendum et ad deterrendum idonea. 9. iussa ac vetita populorum vim habere ad recte facta vocandi et a peccatis avocandi, quae vis non modo senior est quam aetas populorum et civitatum, sed aequalis illius caelum atque terras tuentis et regentis dei. 10. Neque enim esse mens divina sine ratione potest, nec ratio divina non hanc vim in rectis pravisque sanciendo habet. — Quam ob rem lex vera atque princeps apta ad iubendum et ad vetandum ratio est recta summi Iovis.

317 Cicero de legibus I 12, 33. Quodsi, quo modo est natura, sic iudicio homines „humani (ut ait poeta) nihil a se alienum putarent“ coleretur ius aequae ab omnibus. Quibus enim ratio a natura data est, iisdem etiam recta ratio data est: ergo etiam lex, quae est recta ratio in iubendo et vetando: si lex, ius quoque. At omnibus ratio. Ius igitur datum est omnibus. Recteque Socrates exsecrari eum solebat, qui primus utilitatem a iure seiunxisset: id enim querebatur caput esse exitiorum omnium.

318 Cicero de legibus II 11. Omnem enim legem, quae quidem recte lex appellari possit, esse laudabilem quibusdam talibus argumentis docent. Constat profecto ad salutem civium civitatumque incolumitatem vitamque hominum quietam et beatam inventas esse leges, eosque, qui primum eius modi scita sanxerint, populis ostendisse ea se scripturos atque laturos, quibus illi adscitis susceptisque honeste beateque viverent; quaeque ita composita sanctaeque essent, eas leges videlicet nominarunt. Ex quo intellegi par est eos, qui perniciose et iniuste populis iussa descripserint, cum contra fecerint quam polliciti professique sint, quidvis potius tulisse quam leges. 12. Quaero igitur — sicut illi solent: quo si civitas careat, ob eam ipsam causam, quod eo careat,

3 in *del. Madvig.* 5 perfecta *Vahlen*, confecta *libri.* 13 populorum quod aeternum AB² populorumque aeternum B¹H. 15 dicebat ABH. 27 a natura H, a *om. ceteri.* 28 etiam *Baiter*, et *libri* 31 a iure C. F. W. Müller, naturae (om. a) ABH. 38 illi adscitis *Lambin.*, illis adscriptis ABH. 39 nominarunt *Victorius*, nominarent ABH. 43 quodsi ABH.

pro nihilo habenda sit, id estne numerandum in bonis? — Ac maxumis quidem. — Lege autem carens civitas estne ob <id> ipsum habenda nullo loco? — Dici aliter non potest. — Necesse est igitur legem haberi in rebus optimis.

319 Cicero de legibus I 15, 42. Iam vero illud stultissimum, existimare omnia iusta esse, quae sancita sint in populorum institutis aut legibus. Etiamne si quae leges sint tyrannorum? — — — Est enim unum ius, quo devincta est hominum societas et quod lex constituit una; quae lex est recta ratio imperandi atque prohibendi: quam qui ignorat, is est iniustus, sive est illa scripta uspiam, sive nusquam. 10

320 Cicero de legibus I 15, 42. Quod si iustitia est obtemperatio scriptis legibus institutisque populorum et si, ut iidem dicunt, utilitate omnia metienda sunt, negliget leges eosque perrumpet, si poterit, is, qui sibi eam rem fructuosam putabit fore. Ita fit, ut nulla sit omnino iustitia, si neque natura est eaque, quae propter utilitatem constituitur, utilitate 15 alia convellitur.

321 Cicero de legibus I 16, 43. Quodsi populorum iussis, si principum decretis, si sententiis iudicum iura constituerentur: ius esset latrocinari, ius adulterare, ius testamenta falsa supponere, si haec suffragiis aut scitis multitudinis probarentur. 44. Quod si tanta potestas est stultorum 20 sententiis atque iussis, ut eorum suffragiis rerum natura vertatur: cur non sanciant, ut quae mala perniciosaeque sunt habeantur pro bonis ac salutaribus? aut cur ius ex iniuria lex facere possit, bonum eadem facere non possit ex malo? Atqui nos legem bonam a mala nulla alia nisi naturae norma dividere possumus. 25

322 Cicero Tusculan. disp. I 45, 108. *Sed quid singulorum opiniones animadvertam, nationum varios errores perspicere cum liceat? Condiunt Aegyptii mortuos et eos servant domi, Persae etiam cera circumlitos condunt, ut quam maxime permaneant diuturna corpora. Magorum mos est, non humare corpora suorum, nisi a feris sint ante laniata. In Hyrcania plebs publicos alit canes, optimates domesticos (nobile autem genus canum illud scimus esse) sed pro sua quisque facultate parat, a quibus lanietur, eamque optimam illi esse censent sepulturam. Permulta alia colligit Chrysippus, ut est in omni historia 35 curiosus: sed ita tetra sunt quaedam, ut ea fugiat et reformidet oratio.*

323 Philo de Joseph. Vol. II Mang. p. 46. προσθήκη γάρ ἐστι τῆς τὸ κῦρος ἀπάντων ἀνημμένης φύσεως ἢ κατὰ δήμους πολιτεία· ἡ μὲν γὰρ μεγαλόπολις ὅδε ὁ κόσμος ἐστὶ καὶ μιᾷ χρῆται πολιτεία καὶ νόμῳ ἐνί. Λόγος δέ ἐστι φύσεως προστακτικὸς μὲν ὧν πρακτέον, ἀπα- 40 γορευτικὸς δὲ ὧν οὐ ποιητέον. Αἱ δὲ κατὰ τόπους αὗται πόλεις ἀπερί-

2 id add. Lambin. 6 sancita Ernestius, sita libri; scita alii. || in del. Madvig. 15 eaque, quae Goerenz, ea quae A aea quae B eaque H. 16 alia Stephanus, illa libri. 20 quod si H quae si AB. 23 aut cur Bake, aut cum libri; aut cur cum alii.

γραφῶν τε εἰσὶν ἀριθμῶ καὶ πολιτείαις χρῶνται διαφερούσαις καὶ νόμοις οὐχὶ τοῖς αὐτοῖς. Ἄλλα γὰρ παρ' ἄλλοις ἔθνη καὶ νόμιμα παρεξηγημένα καὶ προστεθειμένα. — Αἴτιον δὲ τὸ ἄμικτον καὶ ἀκοινώνητον, οὐ μόνον Ἑλλήνων πρὸς βαρβάρους ἢ βαρβάρων πρὸς Ἑλληνας ἀλλὰ καὶ τὸ ἑκατέρου γένους ἰδίᾳ πρὸς τὸ δμόφυλον. Εἰδ', ὥς ἔοικε, τὰ ἀνάττα αἰτιώμενοι, καιροῦς ἀβουλήτους, ἀγονίαν καρπῶν, τὸ λυπρόγειον, τὴν θέσιν, ὅτι παράλιος ἢ μεσόγειος ἢ κατὰ νῆσον ἢ κατὰ ἡπειρον ἢ ὅσα τούτοις ὁμοιότροπα τάληθες ἡσυχάζουσιν. Ἔστι δ' ἡ πλεονεξία καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀπιστία, δι' ἧς, οὐκ ἀρκεσθέντες τοῖς τῆς φύσεως θεσμοῖς, τὰ δόξαντα συμφέρειν κοινῇ τοῖς ὁμογνώμοσιν ὁμίλοις ταῦτα νόμους ἐπεφήμισαν, ὥστε εἰκότως προσθῆκαι μᾶλλον αἱ κατὰ μέρος πολιτεῖαι μιᾶς τῆς κατὰ φύσιν. Προσθῆκαι μὲν γὰρ οἱ κατὰ πόλεις νόμοι τοῦ τῆς φύσεως ὁρθοῦ λόγον. p. 47. οἰκία γὰρ πόλις ἐστὶν ἐσταλμένη καὶ βραχεῖα, καὶ οἰκονομία συννηγμένη τις πολιτεία· ὥς καὶ πόλις μὲν οἶκος μέγας, πολιτεία δὲ κοινή τις οἰκονομία. Δι' ὧν μάλιστα παρίσταται τὸν αὐτὸν οἰκονομικὸν τε εἶναι καὶ πολιτικόν, καὶ τὰ πλήθη καὶ μεγέθη τῶν ὑποκειμένων διαλλάττη.

324 Diogenianus apud Eusebium praep. evang. VI p. 264 b. πῶς δὲ τοὺς κειμένους νόμους ἡμαρτησθαι φῆς ἅπαντας καὶ τὰς πολιτείας (Adloquitur D. Chrysippum).

325 Cicero de republ. III 33 (Lactant. instit. div. VI 8). Est quidem vera lex recta ratio, naturae congruens, diffusa in omnes, constans, sempiterna, quae vocet ad officium iubendo, vetando a fraude deterreat; quae tamen neque probos frustra iubet aut vetat nec improbos iubendo aut vetando movet. Huic legi nec obrogari fas est neque derogari ex hac aliquid licet neque tota abrogari potest, nec vero — solvi hac lege possumus, neque est quaerendus explanator aut interpret eius alius, nec erit alia lex Romae alia Athenis, alia nunc alia posthac, sed et omnes gentes et omni tempore una lex et sempiterna et immutabilis continebit, unusque erit communis quasi magister et imperator omnium deus, ille legis huius inventor, disceptator, lator; cui qui non parebit, ipse se fugiet ac naturam hominis aspernatus hoc ipso luet maximas poenas, etiamsi cetera supplicia, quae putantur, effugerit.

326 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 9 p. 1035 c. Ἀκούε δὲ ἃ λέγει περὶ τούτων ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Θεῶν „οὐ γὰρ ἐστὶν εὐρεῖν τῆς δικαιοσύνης ἄλλην ἀρχήν, οὐδ' ἄλλην γένεσιν, ἢ τὴν ἐκ τοῦ Διὸς καὶ τὴν ἐκ τῆς κοινῆς φύσεως· ἐντεῦθεν γὰρ δεῖ πᾶν τὸ τοιοῦτον τὴν ἀρχὴν ἔχειν, εἰ μέλλομέν τι εἶρεῖν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν.“

§ 3. De civitate.

327 Clemens Al. Strom. IV 26 p. 642 Pott. λέγουσι γὰρ καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὸν μὲν οὐρανὸν κυρίως πόλιν· τὰ δὲ ἐπὶ γῆς ἐνταῦθα οὐκέτι πόλεις. λέγεσθαι μὲν γὰρ, οὐκ εἶναι δέ· σπουδαῖον γὰρ ἡ πόλις καὶ ὁ

δῆμος ἀστεῖόν τι σύστημα καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ὑπὸ νόμου διοικούμενον.

328 Stobaeus eclog. II 7 p. 103, 9 W. Λέγουσι δὲ καὶ φηγάδα πάντα φαῦλον εἶναι καθ' ὅσον στέρεται νόμον καὶ πολιτείας κατὰ φύσιν ἐπιβαλλούσης. Τὸν γὰρ νόμον εἶναι, καθάπερ εἴπομεν, σπουδαῖον, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν πόλιν. Ἰκανῶς δὲ καὶ Κλεάνθης περὶ τὸ σπουδαῖον εἶναι τὴν πόλιν λόγον ἠρώτησε τοιοῦτον· Πόλις μὲν <εἰ> ἔστιν οἰκητήριον κατασκευάσμα, εἰς δὲ καταφεύγοντας ἔστι δίκην δοῦναι καὶ λαβεῖν, οὐκ ἀστεῖον δὲ πόλις ἔστιν; ἀλλὰ μὴν τοιοῦτόν ἐστιν ἡ πόλις οἰκητήριον· ἀστεῖον ἄρ' ἔστιν ἡ πόλις. Τριχῶς δὲ λεγομένης τῆς πόλεως, τῆς τε κατὰ τὸ οἰκητήριον καὶ τῆς 10 κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀνθρώπων καὶ τρίτον τῆς κατ' ἀμφοτέρω τούτων, κατὰ δύο σημαινόμενα λέγεσθαι τὴν πόλιν ἀστεῖαν, κατὰ τε τὸ σύστημα τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ τὸ συναμφοτέρον διὰ <τὴν εἰς> τοὺς ἐνοικοῦντας ἀναφοράν.

329 Dio Chrysost. or. XXXVI § 20 (Vol. II p. 6, 13). τὴν πόλιν 15 φασὶν εἶναι πλῆθος ἀνθρώπων ἐν ταύτῃ κατοικοῦντων ὑπὸ νόμου διοικούμενον.

330 Philo de septen. et fest. dieb. p. 284 Vol. II Mang. συνόλως γὰρ ἐνάρετος ἡ πολιτεία καὶ νόμοις οἷ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἰσηγοῦνται.

331 Dio Chrysost. or. III § 43 (Vol. I p. 41, 7 Arn.). λέγεται γὰρ 20 ἡ μὲν ἀρχὴ „νόμιμος ἀνθρώπων διοικήσις“ καὶ „πρόνοια ἀνθρώπων κατὰ νόμον.“

332 Clemens Al. Strom. II p. 420 Pott. ἦ τινες — — λόγον ὁρθὸν τὸν νόμον ἔφασαν, προστακτικὸν μὲν ὧν ποιητέον, ἀπαγορευτικὸν δὲ ὧν οὐ ποιητέον. — — 25

πολιτεῖαν — — ἡ δὲ ἐστὶ τροφὴ ἀνθρώπων καλὴ κατὰ κοινωνίαν.

τὴν δικαστικὴν — ἐπιστήμην οὖσαν διορθωτικὴν τῶν ἀμαρτανόμενων ἔνεκεν τοῦ δικαίου.

σύστοιχος δὲ αὐτῇ ἡ κολαστικὴ τοῦ κατὰ τὰς κολάσεις μέτρον ἐπιστημονικὴ τις οὖσα. κόλασις δὲ οὖσα διόρθωσις ἐστὶ ψυχῆς — — 30

μόνον γοῦν τὸν σοφὸν οἱ φιλόσοφοι βασιλέα, νομοθέτην, στρατηγόν, δίκαιον, ὅσιον, θεοφιλῆ κηρύττουσιν. — —

καθάπερ οὖν τὴν ποιμενικὴν τῶν προβάτων προνοεῖν φημέν — — οὕτω γε καὶ τὴν νομοθετικὴν τὴν ἀνθρώπων ἀρετὴν κατασκευάζειν ἐροῦμεν, τὸ ἀνθρώπινον κατὰ δύναμιν ἀγαθὸν ἀναξωπυροῦσαν, ἐπιστατικὴν καὶ κηδε- 35 μονικὴν οὖσαν τῆς ἀνθρώπων ἀγέλης.

§ 4. De coniunctione deorum et hominum.

333 Cicero de finibus III 19, 64. Mundum autem censent regi numine deorum eumque esse quasi communem urbem et civitatem hominum et deorum, et unumquemque nostrum eius mundi 40 esse partem: ex quo illud natura consequi, ut communem utilitatem nostrae anteponamus. Ut enim leges omnium salutem singulorum salutem anteponunt, sic vir bonus et sapiens et legibus parens et civilis officii non igna-

6 Κλεάνθης] cf. I n. 587. 7 add. Heeren. 11 τῆς Meineke, libri τὸ.
13 add. Wachsm.

rus utilitati omnium plus quam unius alicuius aut suae consulit. Nec magis est vituperandus proditor patriae quam communis utilitatis aut salutis desertor propter suam utilitatem aut salutem. Ex quo fit, ut laudandus is sit, qui mortem oppetat pro re publica, quod deceat cariorē nobis esse patriam quam nosmet ipsos.

334 Dio Chrysost. Or. XXXVI § 23 (Vol. II p. 7, 7 Arn.). μίαν γὰρ δὴ ταύτην καθαρῶς εὐδαιμόνα πολιτείαν εἶτε καὶ πόλιν χρὴ καλεῖν, τὴν θεῶν πρὸς ἀλλήλους κοινωνίαν, ἕαν τε καὶ ξύμπαν τὸ λογικὸν περιλάβῃ τις, ἀνθρώπων σὺν θεοῖς ἀριθμουμένων, ὥς παῖδες σὺν ἀνδράσι λέγονται μετέχειν πόλεως, φύσει πολῖται ὄντες, οὐ τῷ φρονεῖν τε καὶ πράττειν τὰ τῶν πολιτῶν οὐδὲ τῷ κοινωνεῖν τοῦ νόμου, ἀξύνετοι ὄντες αὐτοῦ.

335 Dio Chrysost. Or. I § 42 (Vol. I p. 8, 8 Arn.). καλὸν οὖν εἰπεῖν ὑπὲρ τῶν ὄλων τῆς διοικήσεως, ὁποῖόν γε τὸ ξύμπαν αὐτό τε εὐδαιμον καὶ σοφὸν αἰὲ διαπορεύεται τὸν ἄπειρον αἰῶνα συνεχῶς ἐν ἀπείροις περιόδοις μετὰ ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ δαίμονος ὁμοίου καὶ προνοίας καὶ ἀρχῆς τῆς δικαιοσύνης τε καὶ ἀρίστης, ἡμᾶς τε ὁμοίους παρέχεται, κατὰ φύσιν κοινὴν τὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἡμετέραν ὅφ' ἐνὶ θεσμῷ καὶ νόμῳ κεκοσμημένους καὶ τῆς αὐτῆς μετέχοντας πολιτείας· ἣν ὁ μὲν τιμῶν καὶ φυλάττων καὶ μηδὲν ἐναντίον πράττων νόμιμος καὶ θεοφιλὴς καὶ κόσμιος, ὁ δὲ ταράττων ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ καὶ παραβαίνων καὶ ἀγνοῶν ἄνομος καὶ ἄκοσμος, ὁμοίως μὲν ἰδιώτης, ὁμοίως δὲ καὶ ἄρχων ὀνομαζόμενος.

336 Philo de mundi opificio § 3 Vol. I p. 1, 11 Wendl. τοῦ νομίμου ἀνδρὸς εὐθὺς ὄντος κοσμοπολίτου, πρὸς τὸ βούλημα τῆς φύσεως τὰς πράξεις ἀπευθύνοντος, καθ' ἣν καὶ ὁ σύμπας κόσμος διοικεῖται.

337 Philo de mundi opificio § 142 Vol. I p. 50, 2 Wendl. Τὸν δὲ ἀρχηγέτην ἐκεῖνον οὐ μόνον πρῶτον ἄνθρωπον ἀλλὰ καὶ μόνον κοσμοπολίτην λέγοντες ἀφευδέστατα ἔροῦμεν. Ἦν γὰρ οἶκος αὐτῷ καὶ πόλις ὁ κόσμος. — — § 143. Ἐπεὶ δὲ πᾶσα πόλις εὐνομος ἔχει πολιτείαν, ἀναγκαιῶς ξυνέβαινε τῷ κοσμοπολίτῃ χρῆσθαι πολιτείᾳ ἢ καὶ σύμπας ὁ κόσμος. Αὕτη δὲ ἐστὶν ὁ τῆς φύσεως ὁρθὸς λόγος, ὃς κυριωτέρῳ κλήσει προσονομάζεται θεσμός, νόμος θεῖος ὢν, καθ' ὃν τὰ προσήκοντα καὶ ἐπιβάλλοντα ἐκάστοις ἀπενεμήθη. Ταύτης τῆς πόλεως καὶ πολιτείας ἔδει τινὰς εἶναι πρὸ ἀνθρώπου πολίτας, οἳ λέγοντ' ἂν ἐνδίκως μεγαλοπολῖται — — οὗτοι δὲ τίνες ἂν εἶεν ὅτι μὴ λογικαὶ καὶ θεῖαι φύσεις, αἱ μὲν ἀσώματοι καὶ νοηταί, αἱ δὲ οὐκ ἄνευ σωμάτων, ὁποίους συμβέβηκεν εἶναι τοὺς ἀστέρας.

338 Cicero de republ. I 19. An tu ad domos nostras non censes pertinere scire, quid agatur et quid fiat domi? quae non ea est, quam parietes nostri cingunt, sed mundus hic totus, quod domicilium quamque patriam di nobis communem secum dederunt.

339 Cicero de legibus I 7, 22. Animal hoc providum, sagax, multiplex, acutum, memor, plenum rationis et consilii, quem vocamus hominem, praeclara quadam condicione generatum esse a supremo deo. Solum est enim ex tot animantium generibus atque naturis particeps rationis et

16 τύχης Laur. E cf. or. III § 45 μετὰ δαίμονός τε ἀγαθοῦ καὶ τύχης ὁμοίας.
29 ἀναγκαῖον MF. 33 πολίτας MABP. 34 εἰκότως ACP. 35 καὶ θεῖαι M, καὶ om. ceteri. || αἱ μὲν ἀσώματοι καὶ νοηταί: haec a Stoicis aliena, quibus cetera debet Philo.

cogitationis, cum cetera sint omnia expertia. Quid est autem, non dicam in homine, sed in omni caelo atque terra ratione divinius? quae cum adlevit atque perfecta est, nominatur rite sapientia. 23. Est igitur, quoniam nihil est ratione melius, eaque <est> et in homine et in deo, prima homini cum deo rationis societas. Inter quos autem ratio, inter eosdem etiam recta ratio [et] communis est. Quae cum sit lex, lege quoque consociati homines cum diis putandi sumus. Inter quos porro est communio legis, inter eos communio iuris est. Quibus autem haec sunt [inter eos] communia, ei civitatis eiusdem habendi sunt. Si vero iisdem imperiis et potestatibus parent, multo iam magis. Parent 10 autem huic caelesti descriptioni mentique divinae et praepotenti deo: ut iam universus hic mundus una civitas communis deorum atque hominum existimanda <sit>. Et quod in civitatibus ratione quadam — de qua dicetur idoneo loco — agnationibus familiarum distinguuntur status, id in rerum natura tanto est magnificentius tantoque praeclarius, ut 15 homines deorum agnatione et gente teneantur.

§ 5. De coniunctione hominum.

340 Cicero de finibus III 62. Pertinere autem ad rem arbitrantur intellegi natura fieri, ut liberi a parentibus amentur; a quo initio profectam communem humani generis societatem persequimur. 20 Quod primum intellegi debet figura membrisque corporum, quae ipsa declarant procreandi a natura habitam esse rationem. Neque vero haec inter se congruere possent, ut natura et procreari vellet et diligi procreatos non curaret. Atque etiam in bestiis vis naturae perspicui potest; quarum in fetu et in educatione laborem cum cernimus, naturae ipsius vocem 25 videmur audire. Quare <ut> perspicuum est natura nos a dolore abhorre, sic apparet a natura ipsa, ut eos, quos genuerimus, amemus, impelli.

63. Ex hoc nascitur, ut etiam communis hominum inter homines naturalis sit commendatio, ut oporteat hominem ab homine ob id 30 ipsum, quod homo sit, non alienum videri.

341 Cicero de finibus III 64. Quoniamque illa vox inhumana et scelerata ducitur eorum, qui negant se recusare, quominus ipsis mortuis terrarum omnium deflagratio consequatur (quod vulgari quodam versu Graeco pronuntiari solet), certe verum est etiam iis, qui aliquando futuri 35 sint, esse propter ipsos consulendum. Ex hac animorum affectione testamenta commendationesque morientium natae sunt.

342 Cicero de finibus III 65. Quodque nemo in summa solitudine vitam agere velit ne cum infinita quidem voluptatum abundantia, facile intellegitur nos ad coniunctionem congregationemque hominum 40 et ad naturalem communitatem esse natos. Impellimur autem na-

4 est add. *Madvig.*

6 et secludunt omnes editores.

9 inter eos del.

Moser. || ei *Bake*, et libri.

11 deo ut iam universus H, deitiam universus

B¹ de versus A¹.

13 sit add. *Manutius.*

26 ut add. *Manutius.*

38 cumque *Bremius.*

tura, ut prodesse velimus quam plurimis in primisque docendo rationibusque prudentiae tradendis. 66. Itaque non facile est invenire, qui, quod sciat ipse, non tradat alteri; ita non solum ad discendum propensi sumus, verum etiam ad docendum. Atque ut tauris natura datum est, ut pro vitulis contra leones summa vi impetuque contendat, sic ii qui valent opibus atque id facere possunt, ut de Hercule et de Libero accipimus, ad servandum genus hominum natura incitantur. — Quem ad modum igitur membris utimur prius quam didicimus, cuius ea causa utilitatis habeamus, sic inter nos natura ad civilem communitatem coniuncti et consociati sumus. Quod ni ita se haberet, nec iustitiae ullus esset nec bonitati locus.

343 Cicero de legibus I 10, 28. nihil est profecto praestabilius, quam plane intellegi, nos ad iustitiam esse natos, neque opinione, sed natura constitutum esse ius. Id iam patebit, si hominum inter ipsos societatem coniunctionemque perspexeris. 29. Nihil est enim unum uni tam simile, tam par, quam omnes inter nosmet ipsos sumus: quod si depravatio consuetudinum, si opinionum vanitas non imbecillitatem animorum torqueret et flecteret, quocunque coepisset, sui nemo ipse tam similis esset, quam omnes sunt omnium. Itaque quaecunque est hominis definitio, una in omnes valet. 30. Quod argumenti satis est, nullam dissimilitudinem esse in genere: quae si esset, non una omnes definitio contineret. Etenim ratio, qua una praestamus beluis, per quam coniectura valemus, argumentamur, refellimus, disserimus, conficimus aliquid, concludimus certe est communis, doctrina differens, discendi quidem facultate par. Nam et sensibus eadem omnia comprehenduntur: et ea quae movent sensus, itidem movent omnium: quaeque in animis imprimuntur, de quibus ante dixi, inchoatae intelligentiae, similiter in omnibus imprimuntur: interpretsque mentis oratio verbis discrepat, sententiis congruens. Nec est quisquam gentis ullius, qui ducem <naturam> nactus ad virtutem pervenire non possit.

344 Cicero de legibus I 15, 43. Atque si natura confirmatura ius non erit, virtutes omnes tollentur. Ubi enim liberalitas, ubi patriae caritas, ubi pietas, ubi aut bene merendi de altero aut referendae gratiae voluntas poterit existere? Nam haec nascuntur ex eo, quia natura propensi sumus ad diligendos homines, quod fundamentum iuris est. Neque solum in homines obsequia, sed etiam in deos caerimoniae religionisque tollentur: quas non metu, sed ea coniunctione, quae est homini cum deo, conservandas puto.

345 Lactant. div. instit. V 17. In omnibus enim videmus animalibus, quia sapientia carent, conciliatricem sui esse naturam. Nocent igitur aliis, ut sibi prosint; nesciunt enim, quia malum est nocere. Homo vero, qui scientiam boni ac mali habet, abstinere se a nocendo, etiam cum incommodo suo; quod animal irrationale facere non potest: et ideo inter summas hominis virtutes innocentia numeratur. Quibus rebus apparet,

23 concludimus *del. Holmius.* 29 naturam *margo H., om. ceteri.*
32 virtutes omnes *om. ABH. || tollantur ABH.* 33 praeferendae AB, praeparande H. 37 tollentur *Lambin., tollantur ABH.*

sapientissimum esse, qui mavult perire, ne noceat, ut id officium, quo a mutis discernitur servet.

346 Origenes contra Celsum VIII 50 Vol. II p. 265, 22 Kd. (p. 778 Del.). οὐδὲ γὰρ τὸ κοινωνικὸν περιγράφεται ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἀλόγων ζώων οὕτω καὶ ἀπὸ τῶν ἀγροικοτέρων ἀνθρώπων· ἀλλ' ἐπλοῆς ὁ ποιήσας ἡμᾶς πρὸς πάντας ἀνθρώπους πεποίηκε κοινωνικούς.

347 Proclus in Plat. Alcib. pr. Vol. III p. 64 ed. Cousin. Οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ <τῆς> Στοᾶς εὐθὺς τὰ τοιαῦτα πάντα ὡς μοχθηρὰ διαβάλλουσιν. Οὔτε γὰρ ἐξαπατᾶν ἐστι δικαίως κατ' αὐτοὺς οὔτε βιάζεσθαι οὔτε ἀποστερεῖν, ἀλλ' ἐκάστη τῶν πράξεων τούτων ἀπὸ μοχθηρᾶς πρόεισιν ἕξως 10 καὶ ἄδικός ἐστιν. Οἱ δὲ ἀρχαῖοι μέσα τὰ τοιαῦτα τίθενται πάντα etc.

348 Cicero de finibus III 70. Amicitiam autem adhibendam esse censent, quia sit ex eo genere, quae prosunt. Quamquam autem in amicitia alii dicant aequae caram esse sapienti rationem amici ac suam, alii autem sibi cuique cariorē suam, tamen hi quoque posteriores fatentur 15 alienum esse a iustitia, ad quam nati esse videamur, detrāhere quid de aliquo, quod sibi assumat. Minime vero probatur — aut iustitiam aut amicitiam propter utilitates adscisci aut probari. Eaedem enim utilitates poterunt eas labefactare atque pervertere. Etenim nec iustitia nec amicitia esse omnino poterunt, nisi ipsae per se expetuntur. 20

§ 6. De nobilitate et libertate.

349 Seneca de beneficiis lib. III cp. 28. eadem omnibus principia eademque origo, nemo altero nobilior, nisi cui rectius ingenium et artibus bonis aptius. — — Unus omnium parens mundus est: sive per splēdidos sive per sordidos gradus ad hunc prima cuiusque origo 25 perducitur.

350 Plutarchus pers. de nobil. cp. 12. ὁ δὲ Χρύσιππος ἐν τῷ περὶ τῶν Ἀρετῶν „ἰσοτιμίας περίτμημα καὶ διάξυσμα τὴν εὐγένειαν καλεῖ.“ μηδὲν ἄρα διαφέρειν ὅτου παρὰ πατρὸς γερονῶς τυγχάνῃς, εὐγενοῦς ἢ μὴ. 30

ibid. cp. 13. Πάλιν πρὸς Χρύσιππον ἀναχωρῶ, ὃς κατὰ τῆς εὐγενείας ὑπὸ τοῦ ξυνετωτάτου ποιητοῦ πεποιῆσθαι γράφει τάδε·

Ὅν κεν ἐγὼ δῆσας ἀγάγω ἢ ἄλλος Ἀχαιῶν·

paullo infra: πάλιν ὑλακτεῖ λέγων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ τὰ τῶν εὐγενῶν κακῶς πεπραγμένα δηλωθέντα, ὅταν τὴν Ἀρεῶς καὶ Ἀφρο- 35 δίτης μοιχείαν ὁ Ἥφαιστος κατέλληφε·

© 308 sq. ὥς ἐμὲ χολὸν ἐόντα Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη
αἰὲν ἀτιμάζει, φιλέει δ' αἰδῆλον Ἄρηα.

paullo infra: εἰ δὲ μὴ τὴν Στοᾶν καταβάλλετε, τὰ πάντα ἁμαρτήματα φάσκοντες ἴσα τυγχάνειν, τί τὰ τῶν εὐγενῶν ἀκριβέστερον ἐπιτηρεῖτε; 40 θυγατρὸς ἀποκεχρησθαι τὸν ἐκ δήμου καὶ τὸν βασιλέα μηδὲν δια-

φέρειν λέγετε· ὅμως πολλὰ φλυαροῦντες εἰς τὸν τῶν εὐγενῶν τύπον, ἀλαξουρίαν, ἔρωτας, ἀθεμίστους συνουσίας, ὁμότητες ἀντιδίκων ἐπιθυμητικούς καλεῖτε, καὶ τῶν μὲν εὐεργεσιῶν ἀμνήμονας, ἀδικουμένους δὲ δριμυτάτους πρὸς τὸ ἀποτίειν.

5 cp. 16. Ἄλλ' ἐπεὶ ὁ Χρύσιππος ἐξ ἐραστοῦ Εὐριπίδου πρὸς ἡμᾶς ἀναμάχεται, φέρε δὴ, προφέρωμεν ἅπερ ἐκεῖνος τῆς εὐγενείας κῆρυξ ἦδε περὶ αὐτῆς· οὕτω γὰρ αὐτός· sq. frgm. Eur. περὶ εὐγενείας.

Ex verbis Plut. pers. mediis versibus insertis (ταῦτα μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπου διαμαχομένου καὶ καταβαλλομένου τὴν εὐγένειαν, μάλλον δὲ ἐπαινοῦντος καὶ ὑπεραίροντος) sequitur eosdem versus a Chrysippo contra nobilitatem esse allatos.

351 Seneca de beneficiis III 22. *Servus, ut placet Chrysippo, perpetuus mercenarius est. Quemadmodum ille beneficium dat, ubi plus praestat quam in quod operas locavit, sic servus ubi benevolentia*
15 *erga dominum fortunae suae modum transiit et altius aliquid ausus quod etiam feliciter natis decori esset [et] spem domini antecessit, beneficium est intra domum inventum.*

352 Philo de septen. et fest. dieb. p. 283 Vol. II Mang. ἄνθρωπος γὰρ ἐκ φύσεως δοῦλος οὐδεὶς.

20 p. 291. οἱ δὲ δεσπόται τοῖς ἀργυρωνήτοις μὴ ὥς φύσει δούλοις ἀλλ' ὥς μισθωτοῖς προσφέρονται.

353 Athenaeus Deipnosoph. VI p. 267b. διαφέρειν δέ φησι Χρύσιππος δοῦλον οἰκέτου, γράφων ἐν δευτέρῳ περὶ ὁμονοίας, διὰ τὸ τοὺς ἀπελευθέρους μὲν δούλους ἔτι εἶναι, οἰκέτας δὲ τοὺς μὴ τῆς
25 κτήσεως ἀφειμένους. „ὁ γὰρ οἰκέτης (φησί) δοῦλος ἐν κτήσει κατατεταγμένος.“

354 Clemens Al. Paed. III p. 288 Pott. τὸ δὲ εὐγενὲς τῆς ἀληθείας, ἐν τῷ φύσει καλῷ κατὰ ψυχὴν ἐξεταζόμενον, οὐ πρᾶσει καὶ ὦνῃ τὸν δοῦλον, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ τῇ ἀνελευθέρῳ διακρίκειν.

30 355 Diog. Laërt. VII 121. μόνον τε ἐλεύθερον (scil. εἶναι τὸν σοφόν), τοὺς δὲ φαύλους δούλους· εἶναι γὰρ τὴν ἐλευθερίαν ἐξουσίαν αὐτοπραγίας, τὴν δὲ δουλείαν στέρησιν αὐτοπραγίας· εἶναι δὲ καὶ ἄλλην δουλείαν τὴν ἐν ὑποτάξει, καὶ τρίτην τὴν ἐν κτήσει τε καὶ ὑποτάξει, ἣ ἀντιτίθεται ἢ δεσποτεία, φαύλη οὕσα καὶ αὐτή.

35 356 Dio Chrysost. or. XIV § 16 (Vol. II p. 230, 17 Arn.). Ἐνὶ δὴ λόγῳ τὰ μὲν φαῦλα — οὐκ ἔξεστι πράττειν, τὰ δὲ δίκαια καὶ συμφέροντα καὶ ἀγαθὰ χρὴ φάναι ὅτι προσήκει τε καὶ ἔξεστιν. — οὐκοῦν οὐδενὶ τὰ τε φαῦλα καὶ ἀσύμφορα ποιεῖν ἀξίμιόν ἐστιν —. τὰ δὲ γε ἐναντία πᾶσιν ὁμοίως ἐφεῖται, καὶ οἱ μὲν τὰ ἐφειμένα πράττοντες ἀξίμιοι διατελοῦσιν, οἱ
40 δὲ τὰ κεκωλυμένα ζημιοῦνται. ἄλλοι οὖν δοκοῦσί σοι πράττειν ἃ ἔξεστιν ἢ οἱ ἐπιστάμενοι ταῦτα, καὶ ἄλλοι τάναντία ἢ οἱ ἀγνοοῦντες; — οὐκοῦν οἱ

1 Haec suspecta quidem propter auctorem, nec tamen plane abiicienda sunt. 31 ἐλευθερίαν add. B² in mg. 33 καὶ τρίτην — ὑποτάξει om. B. || ἢ P.

φρόνιμοι ὅσα βούλονται πράττειν, ἔξεστιν αὐτοῖς· οἱ δὲ ἄφρονες ὅσα βούλονται οὐκ ἔξδ' ἐπιχειροῦσι πράττειν. ὥστε ἀνάγκη τοὺς μὲν φρονίμους ἐλευθέρους τε εἶναι καὶ ἔξεῖναι αὐτοῖς ποιεῖν ὡς ἐθέλουσι, τοὺς δὲ ἀνόητους δούλους τε εἶναι καὶ ἃ μὴ ἔξεστιν αὐτοῖς, ταῦτα ποιεῖν. οὐκοῦν καὶ τὴν ἐλευθερίαν χρὴ λέγειν ἐπιστήμην τῶν ἐφειμένων καὶ τῶν κεκωλυμένων, τὴν δὲ δουλείαν ἄγνοιαν ὧν τε ἔξεστι καὶ ὧν μὴ.

357 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 450, 23 Mang. ὅτι δ' οὐχ αἱ ὑπηρεσίαι μὴνύματ' εἰσὶ δουλείας, ἐναργεστάτη πλῆσις οἱ πόλεμοι· τοὺς γὰρ στρατευομένους ἰδεῖν ἔστιν αὐτουργούς ἅπαντας, οὐ μόνον τὰς πανοπλίας κομίζοντας, ἀλλὰ καὶ ὅσα πρὸς τὴν ἀναγκαίαν χρῆσιν ὑποζυγίων τρόπον ἐπηχθισμένους, ἅτ' ἐφ' ὕδρεϊαν ἐξιόντας καὶ φρυγανισμόν καὶ χιλὸν κτήνεσι. — — ἔστι δὲ τις καὶ κατ' εἰρήνην πόλεμος τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις οὐκ ἀποδέων, ὃν ἀδοξία καὶ πενία καὶ δεινὴ σπάνις τῶν ἀναγκαίων συγκροτοῦσιν· ὑφ' οὗ βιασθέντες ἐγχειρεῖν καὶ τοῖς δουλοπρεπεστάτοις ἀναγκάζονται, σκάπτοντες, γεωπονοῦντες, βαναύσους ἐπιτηδεύοντες τέχνας, ὑπηρετοῦντες ἀόκνως ἕνεκα τοῦ παρατρέφεσθαι etc.

p. 451, 2. καὶ πῶς πατὴρ μὲν ἢ μητὴρ ἐπιταγμάτων παῖδες ἀνέχονται, γνώριμοι δὲ ὧν ἂν ὑφηγηται διακελεύονται· δοῦλος γὰρ ἐκὼν οὐδεὶς. οἷ γε μὴν τοκέες οὐ τοσαύτην ὑπερβολὴν ἐπιδείξονται ποτε μισοτεκνίας, ὥσθ' ἢ μόνον <οὐ> σύμβολα δουλείας εἶναι, τὰς ὑπηρεσίας, ἀναγκάσαι ἂν παῖδας τοὺς ἐαυτῶν ὑπομένειν.

358 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 451, 9 Mang. εἰ δὲ τινες ὑπ' ἀνδραποδοκαπήλων ἐπεωνιζομένους ἰδὼν τις οἶεται δούλους εὐθὺς εἶναι, πολὺ διαμαρτάνει τῆς ἀληθείας. οὐ γὰρ ἡ πρᾶσις κύριον ἀποφαίνει τὸν πριάμενον ἢ τὸν πραθέντα δοῦλον, ἐπεὶ καὶ πατέρες υἱῶν τιμὰς κατέθεσαν καὶ υἱοὶ πολλάκις πατέρων, ἢ κατὰ ληστείας ἀπαχθέντων ἢ κατὰ πόλεμον αἰχμαλώτων γενομένων. — — ἤδη δὲ τινες καὶ προσυπερβάλλοντες εἰς τοῦναντίον περιήγαγον τὸ πρᾶγμα. δεσπότης γενόμενος τῶν πριαμένων ἀντὶ δούλων. — —

359 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 451, 47 Mang. πρὸς τούτοις ἔτι <πῶς> οὐκ ἂν εἴποι τις τοὺς φίλους τοῦ θεοῦ ἐλευθέρους εἶναι; εἰ μὴ τοῖς μὲν τῶν βασιλέων ἐταίροις ἄξιον <οὐ> μόνον ἐλευθερίαν ἀλλὰ καὶ ἀρχὴν συνομολογεῖν, συνεπιτροπεύουσι καὶ συνδιέπουσι τὴν ἡγεμονίαν, τοῖς δὲ θεῶν τῶν Ὀλυμπίων δουλείαν ἐπιφημιστέον, οἷ διὰ τὸ φιλόθεον εὐθὺς γενόμενοι θεοφιλεῖς, ἴση ἀντιτιμηθέντες εὐνοίᾳ, παρ' ἀληθείας δικαζούσῃ, καθάπερ οἱ ποιηταὶ φασί, πανάρχοντές τε καὶ βασιλέων βασιλῆς εἰσι.

360 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 452, 22 Mang. ἔτι τοίνυν ὥσπερ τῶν πόλεων αἱ μὲν ὀλιγαρχούμεναι καὶ τυραννούμεναι δουλείαν ὑπομένουσι, χαλεποὺς καὶ βαρεῖς ἔχουσιν δεσπότης τοὺς ὑπαγομένους καὶ κρατοῦντας, αἱ δὲ νόμοις ἐπιμεληταῖς χρώμεναι καὶ προστάταις εἰσὶν ἐλεύθεραι, οὕτω καὶ τῶν ἀνθρώπων, παρ' οἷς μὲν ἂν ὀργὴ ἢ ἐπιθυμία ἢ τι ἄλλο πάθος ἢ καὶ ἐπὶ βουλος κακία δυναστεύῃ, πάντως εἰσὶ δοῦλοι, ὅσοι δὲ μετὰ νόμου ζῶσιν ἐλεύθεροι. νόμος δὲ ἀψευδὴς ὁ ὀρθὸς λόγος, οὐχ ὑπὸ τοῦ δεινός ἢ τοῦ δεινός θνητοῦ φθαρτὸς ἐν χαρτιδίοις ἢ στήλαις ἄψυ-

1 ὅσα scripsi, & libri.

5 ἐφειμένων libri, corr. Reiske.

20 οὐ addidi.

31 πῶς addidi. || scribendum: τῶν θεῶν.

32 οὐ addidi.

43 δυναστεύῃ

scripsi, δυναστεύει vulgo.

χος ἀψύχοις, ἀλλ' ὅπ' ἀθανάτου φύσεως ἄφθαρτος ἐν ἀθανάτῳ διανοίᾳ τυ-
πωθεὶς· διὸ καὶ θαυμάσαι ἂν τις τῆς ἀμβλυωπίας τοὺς τρανὰς οὕτω πραγ-
μάτων ιδιότητας μὴ συννοῶντας, οἳ μεγίστοις μὲν δῆμοις Ἀθηναίων καὶ
5 καὶ Λακεδαιμονίων πρὸς ἐλευθερίαν αὐταρκεστάτους εἶναι φασὶ τοὺς Σόλωνος
καὶ Λυκούργου νόμους, κῆρατοῦντάς τε καὶ ἄρχοντας πειθαρχούντων αὐτοῖς
τῶν πολιτευομένων· σοφοῖς δὲ ἀνδράσι τὸν ὀρθὸν λόγον, ὃς καὶ τοῖς ἄλλοις
ἐστὶ πηγή νόμοις, οὐχ ἱκανὸν εἶναι πρὸς μετουσίαν ἐλευθερίας τοῖς ὑπακού-
ουσι πάντων, ἅτ' ἂν ἡ προστάτις ἢ ἀπαγορεύη.

361 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 452, 46 Mang. πρὸς
10 τολύνν τοῖς εἰρημένους ἐναργεστάτῃ πίστις ἐλευθερίας ἢ ἰσηγορίας,
ἣν οἱ σπουδαῖοι πάντες ἄγουσι πρὸς ἀλλήλους· ὅθεν καὶ τὰ τρίμετρα φιλο-
σόφως ἐκεῖνά φασιν εἰρησθαι·

οὐ γὰρ μετεῖναι τῶν νόμων δούλοις ἔφν
καὶ πάλιν·

15 δοῦλος πέφυκας, οὐ μέτεστί σοι λόγου.
καθάπερ οὖν ὁ μουσικὸς λόγος ἅπασιν τοῖς ἐπιτετηδευκόσι μουσικὴν ἰσηγορίας
τῆς ἐν τῇ τέχνῃ μεταδίδωσι καὶ ὁ γραμματικὸς ἢ γεωμετρικὸς γραμματικοῖς
ἢ γεωμέτραις, οὕτω καὶ ὁ ἐν τῷ βίῳ νόμος τοῖς ἐμπέροις τῶν βιωτικῶν.
οἱ δὲ σπουδαῖοι ἅπαντες ἔμπειροι τῶν κατὰ τὸν βίον πραγμάτων εἰσὶ, ὁπότε
20 καὶ τῶν ἐν ἀπάσῃ τῇ φύσει· καὶ εἰσὶ τινες αὐτῶν ἐλεύθεροι· ὥστε καὶ ὅσοι
τούτοις ἰσηγορίας μετέχουσιν· οὐδεὶς ἄρα τῶν σπουδαίων δοῦλος, ἀλλ' ἐλεύ-
θεροι πάντες. ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς ἀφορμῆς καὶ ὅτι δοῦλος ὁ ἄφρων ἐστὶν ἐπι-
δειχθήσεται· ὥσπερ γὰρ ὁ κατὰ μουσικὴν νόμος οὐ δίδωσιν ἰσηγορίαν
ἀμούσοις πρὸς μεμουςωμένους οὐδ' ὁ κατὰ γραμματικὴν ἀγραμμάτοις πρὸς
25 γραμματικούς οὐδὲ συνόλως ὁ τεχνικὸς πρὸς τεχνίτας ἀτέχνους, οὕτως οὐδ'
ὁ βιωτικὸς νόμος ἰσηγορίας μεταδίδωσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀπείροις πρὸς
τοὺς ἐμπείρους· τοῖς δὲ ἐλευθέροις ἢ ἐκ νόμου πᾶσιν ἰσηγορία δίδεται· καὶ
εἰσὶ τινες τῶν σπουδαίων ἐλεύθεροι· καὶ τῶν βιωτικῶν ἄπειροι μὲν οἱ φαν-
λοι, ἐμπειρότατοι δ' οἱ σοφοί· οὐκ ἄρα εἰσὶ τινες τῶν φανύλων ἐλεύθεροι,
30 δοῦλοι δὲ πάντες.

362 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 454, 12 Mang. λέγεται
τολύνν οὐκ ἀπὸ σκοποῦ, ὅτι ὁ φρονίμως πάντα ποιῶν εὖ ποιεῖ πάντα· ὁ δ'
εὖ ποιῶν πάντα ὀρθῶς ποιεῖ πάντα· ὁ δ' ὀρθῶς πάντα ποιῶν καὶ ἀναμαρ-
τήτως καὶ ἀμέμπτως καὶ ἀνεπιπλήκτως καὶ ἀνυπευθύνως καὶ ἀζημίως. ὥστ'
35 ἐξουσίαν σχήσει πάντα δρᾶν καὶ ζῆν ὥς βούλεται· ὃ δὲ ταῦτ' ἔξεστιν, ἐλεύ-
θερος ἂν εἴη. ἀλλὰ μὴν πάντα φρονίμως ποιεῖ ὁ ἀστεῖος· μόνος
ἄρα ἐστὶν ἐλεύθερος.

363 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 454, 31 Mang. καὶ
μὴν ὃν μὴ ἐνδέχεται μήτ' ἀναγκάσαι μήτε κωλύσαι, ἐκεῖνος οὐκ ἂν εἴη δοῦ-
40 λος· τὸν δὲ σπουδαῖον οὐκ ἔστιν ἀναγκάσαι οὐδὲ κωλύσαι· οὐκ
ἄρα δοῦλος ὁ σπουδαῖος· ὅτι δ' οὐτ' ἀναγκάζεται οὔτε κωλύεται δηλον.
κωλύεται μὲν γὰρ ὁ μὴ τυγχάνων ὧν ὀρέγεται· ὀρέγεται δ' ὁ σοφὸς τῶν ἀπ'
ἀρετῆς, ὧν ἀποτυγχάνειν οὐ πέφυκε. καὶ μὴν εἰ ἀναγκάζεται, δηλον ὅτι
ἄκων τι ποιεῖ. ἀνθρώποις δὲ αἱ πράξεις ἢ ἀπ' ἀρετῆς εἰσὶ κατορθώματα ἢ
45 ἀπὸ κακίας ἀμαρτήματα ἢ μέσα καὶ ἀδιάφορα. τὰ μὲν οὖν ἀπ' ἀρετῆς οὐ

8 προστάτις ἢ ἀπαγορεύη scripsi, προτάττει ἢ ἀπαγορεύει vulgo. 16 ma-
lim νόμος. 34 ἀνεπιπλήκτως cod. Medicus. 44 ἀνθρώποις (i. e. ἄνους)
scripsi, ἐν οἷς vulg.

βιασθείς, ἀλλ' ἐκὼν (αἰρετὰ γὰρ ἔστιν αὐτῷ) πάνθ' ὅσα δοῦναι τὰ δ' ἀπὸ κακίας ἔτε φρενικὰ οὐδ' ὄναρ πράττει. οὐδὲ μὴν τὰ ἀδιάφορα εἰκός (scil. ἄκοντα πράττειν), πρὸς δὲ καθάπερ ἐπὶ πλάστιγγος ἢ διάνοια ἰσορροπεῖ, διδιδραγμένη μήτε ὥς ὀλκὸν ἔχουσι δύνανται ἐνδιδόναι μήτ' ὥς ἀποστροφῆς ἀξίοις δυσχεραίνειν. ἐξ ὧν ἔστι δῆλον ὅτι οὐδὲν ἄκων ποιεῖ οὐδ' ἀναγκάζεται. δοῦλος δ' εἴπερ ἦν, ἠναγκάζεται ἄν' ὥστ' ἐλεύθερος ἂν εἴη ὁ ἀστεῖος.

364 Philo de poster. Caini § 138 Vol. II p. 30, 17 Wendl. τοῦτο δ' ἔστι τὸ δογματικώτατον ὅτι ὁ σοφὸς μόνος ἐλεύθερός τε καὶ ἄρχων καὶ μυρίους τοῦ σώματος ἔχη δεσπότας.

365 Dio Chrysost. or. XV § 31 (Vol. II p. 240, 32 Arn.). ὥστε ὅς 10 ἂν ἢ πρὸς ἀρετὴν καλῶς γεγονώς, τοῦτον προσήκει γενναῖον λέγεσθαι — —. ἀλλὰ μὴν οὐχ οἷόν τε γενναῖον μὲν εἶναι τινα, μὴ εὐγενῆ δὲ τοῦτον, οὐδ' εὐγενῆ ὄντα μὴ ἐλεύθερον εἶναι. ὥστε καὶ τὸν ἀγεννῆ πᾶσα ἀνάγκη δοῦλον εἶναι.

366 Stobaeus ecl. II 107, 14 W. περὶ δὲ εὐφροῦς, ἔτι δὲ εὐγενοῦς 15 οἱ μὲν τῶν ἐκ τῆς αἰρέσεως ἐπηνέχθησαν ἐπὶ τὸ λέγειν πάντα σοφὸν τοιοῦτον εἶναι, οἱ δ' οὐ. οἱ μὲν γὰρ οἴονται οὐ μόνον εὐφροεῖς γίνεσθαι πρὸς ἀρετὴν ἐκ φύσεως, ἀλλὰ καὶ τινὰς ἐκ κατασκευῆς, καὶ τὸ ἐν ταῖς παροιμίαις λεγόμενον τοῦτο ἀπεδέξαντο (frg. trag. adesp. 227 N.)

μελέτη χρονισθεῖς εἰς φύσιν καθίσταται, 20
τὸ δ' ὁμοίον καὶ περὶ εὐγενείας ὑπέλαβον, ὥστε εὐφροῦσαν μὲν εἶναι κοινῶς ἔξιν ἐκ φύσεως ἢ ἐκ κατασκευῆς οἰκείαν πρὸς ἀρετὴν, ἢ ἔξιν καθ' ἣν εὐανάληπτοι ἀρετῆς εἰσὶ τινες· τὴν δ' εὐγένειαν ἔξιν ἐκ γένους ἢ ἐκ κατασκευῆς οἰκείαν πρὸς ἀρετὴν.

§ 7. Iuris communionem non pertinere ad bruta animalia. 25

Cf. Phys. IV § 2.

367 Diog. Laërt. VII 129. ἔτι ἀρέσκει αὐτοῖς μηδὲν εἶναι ἡμῖν δίκαιον πρὸς τὰ ἄλλα ζῷα, διὰ τὴν ἀνομοιότητα, καθά φησι Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Δικαιοσύνης.

368 Origenes contra Celsum IV 81 Vol. I p. 351, 7 Kō. (p. 563 30 Delarue) (Celsus formicarum et apum sollertiam laudibus extulerat). οὐδ' ἐν τοῦτοις δὲ εἶδεναι τίνι διαφέρει τὰ ἀπὸ λόγου καὶ λογισμοῦ ἐπιτελούμενα τῶν ἀπ' ἀλόγου φύσεως καὶ κατασκευῆς ψιλῆς γινομένων, ὧν τὴν αἰτίαν οὐδεὶς μὲν ἐνυπάρχων τοῖς ποιοῦσι λόγος ἀναδέχεται· οὐδὲ γὰρ ἔχουσιν αὐτόν — — πόλεις οὖν παρ' ἀνθρώποις μετὰ πολλῶν ὑπέστησαν τεχνῶν καὶ 35 διατάξεως νόμων· πολιτεῖται δὲ καὶ ἄρχαι καὶ ἡγεμονίαι ἐν ἀνθρώποις ἦτοι αἱ κυρίως εἰσὶν οὕτως καλούμεναι, σπουδαῖαι τινες ἔξεις καὶ ἐνέργειαι, ἢ καὶ αἱ καταχρηστικώτερον οὕτως ὀνομαζόμεναι πρὸς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἐκείνων μίμησιν· ἐκείναις γὰρ ἐνορῶντες οἱ ἐπιτετεγμένως νομοτεθήσαντες συνεστήσαντο τὰς ἀρίστας πολιτείας καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἡγεμονίας, ὧν 40 οὐδὲν ἐν τοῖς ἀλόγοις ἔστιν εὐρεῖν.

1 ἔστιν scripsi, εἰσιν vulgo. 8 μόνος D, μόνον U. 13 πᾶσα Reiske, πάντα libri. 16 ἀπηνέχθησαν Canter. 16 τὸ Canter, τῷ libri. 18 τινὰς Heine, τοὺς libri. 23 ἐκ γένους Canter, εὐγενοῦς libri. 32 λογικῆς A.

Vol. I p. 352, 4 Kō. τὴν θείαν δὲ φύσιν θαυμαστέον μέχρι τῶν ἀλόγων ἐκτείνασαν τὸ οἶονεὶ πρὸς τὰ λογικὰ μέλημα.

369 Cicero de finibus III 19, 63. Ut enim in membris alia sunt tamquam sibi nata, ut oculi, ut aures, aliqua etiam ceterorum membro-
rum usum adiuvant, ut crura, ut manus, sic immanes quaedam bestiae sibi solum natae sunt: at illa quae in concha patula pina dicitur, isque qui enat e concha, qui quod eam custodit pinoteres vocatur, in eamque cum se recepit includitur, ut videatur monuisse ut caveret: itemque formicae, apes, ciconiae aliorum etiam causa quaedam
10 faciunt. Multo*** haec coniunctio est hominis. Itaque natura sumus apti ad coetus, concilia, civitates.

370 Sextus adv. math. IX 130. ταῦτα δὲ παρῆνουν οἱ περὶ τὸν Πυθαγόραν πταίοντες (scil. κοινωνίαν εἶναι τινὰ ἡμῖν πρὸς τὰ ἄλογα τῶν ζώων). οὐ γὰρ εἴ ἐστι τι διῆκον δι' ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων πνεῦμα, εὐθύς
15 ἔστι τις ἡμῖν δικαιοσύνη πρὸς τὰ ἄλογα τῶν ζώων. ἰδοὺ γὰρ καὶ διὰ τῶν λίθων καὶ διὰ τῶν φυτῶν πεφοίτηκέ τι πνεῦμα, ὥστε ἡμᾶς ἀντοῖς συνηνοῦσθαι, ἀλλ' οὐδὲν ἐστὶν ἡμῖν δίκαιον πρὸς τὰ φυτὰ καὶ <τοὺς> λίθους οὐδὲ μὴν τέμνοντες καὶ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν σωμάτων ἀδικοῦμεν. τί οὖν φασιν οἱ Στωϊκοὶ δικαιοσύνην τινὰ καὶ ἐπιπλοκὴν ἔχειν τοὺς ἀνθρώ-
20 πους πρὸς ἀλλήλους καὶ τοὺς θεούς; οὐ καθόσον ἐστὶ τὸ ἐληλακὸς διὰ πάντων πνεῦμα, ἐπεὶ ἂν καὶ πρὸς τὰ ἄλογα τῶν ζώων ἐσώζετο τι δίκαιον ἡμῖν, ἀλλ' ἐπεὶ λόγον ἔχομεν τὸν ἐπ' ἀλλήλους τε καὶ θεοὺς διατείνοντα, οὐ τὰ ἄλογα τῶν ζώων μὴ μετέχοντα οὐκ ἂν ἔχοι τι πρὸς ἡμᾶς δίκαιον.

371 Cicero de finibus III 20, 67. Et quomodo hominum inter ho-
25 mines iuris esse vincula putant, sic homini nihil iuris esse cum bestiis. Praeclare enim Chrysippus, cetera nata esse hominum causa et deorum; eos autem communitalis et societatis suae: ut bestiis homines uti ad utilitatem suam possent sine iniuria; quoniamque ea natura esset hominis, ut ei cum genere humano quasi civile ius intercederet: qui id
30 conservaret, eum iustum: qui migraret, iniustum fore. Sed quemadmodum, theatrum cum commune sit, recte tamen dici potest, eius esse eum locum, quem quisque occuparit: sic in urbe mundove communi non ad-
versatur ius, quo minus suum quidque cuiusque sit.

372 Philo de mundi opificio § 73 Vol. I p. 24, 21 Wendl. Τῶν ὄν-
35 των τὰ μὲν οὔτε ἀρετῆς οὔτε κακίας μετέχει, ὥσπερ φυτὰ καὶ ζῷα ἄλογα, τὰ μὲν ὅτι ἄψυχά τε ἐστὶ καὶ ἀφαντάστῳ φύσει διοικεῖται, τὰ δὲ ὅτι νοῦν καὶ λόγον ἐκτέμνεται. Κακίας δὲ καὶ ἀρετῆς ὥς ἂν οἶκος νοῦς καὶ λόγος, ᾧ πεφύκασιν ἐνδιδαιτᾶσθαι. Τὰ δὲ αὖ μόνῃς κεκοινωνήκεν ἀρε-
της, ἀμέτοχα πάσης ὄντα κακίας, ὥσπερ οἱ ἀστέρες. Οὗτοι γὰρ ζῷα τε εἶναι
40 λέγονται καὶ ζῷα νοερά. — Τὰ δὲ τῆς μικτῆς ἐστὶ φύσεως, ὥσπερ ἄνθρωπος, ὃς ἐπιδέχεται — ἀρετὴν καὶ κακίαν.

373 Plutarchus πότρεα τῶν ζώων φρονιμώτερα cp. 6 p. 963f. οἱ γὰρ

4 alia Marsus. 8 recepit Glogaviensis, recipit AB. 10 multoque magis haec Madvig. 17 τοὺς addidi. 28 possint libri, corr. C. F. W. Müller. 29 ut ei cum Lambin., ut et cum AB ut cum ceteri. 37 οὐ κέκτηται ABP. 38 ᾧ V, οἷς plerique.

ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ τοῦ Περιπάτου μάλιστα πρὸς τὸναντίον ἐντείνονται τῷ λόγῳ, τῆς δικαιοσύνης ἐτέραν γένεσιν οὐκ ἐχούσης, ἀλλὰ παντάπασιν ἀσυστάτου καὶ ἀνυπάρκτου γινομένης, εἰ πᾶσι τοῖς ζώοις λόγου μέτεστι· γίνεται γὰρ ἡ τὸ ἀδικεῖν ἀναγκαῖον ἡμῖν ἀφειδοῦσιν αὐτῶν ἢ μὴ χρωμένων αὐτοῖς τὸ ζῆν ἀδύνατον καὶ ἄπορον· καὶ τρόπον τινὰ ὁ θηρίων βίον βιωσόμεθα, τὰς ἀπὸ τῶν θηρίων προέμενοι χρείας. —

374 Plutarchus de esu carniū II 6 p. 999a. Οὐκ ἴσος δέ τις οὗτος ὁ ἀγὼν τοῖς Στωϊκοῖς ὑπὲρ τῆς σαρκοφαγίας. τίς γὰρ ὁ πολὺς τόνος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ὀπτανεῖα; τί τὴν ἡδονὴν θηλύοντες καὶ διαβάλλοντες, ὥς οὔτε ἀγαθὸν οὔτε προηγούμενον οὔτε οἰκεῖον, οὕτω [πρὸς τὰ] περὶ 10 τῶν ἡδονῶν ἐσπουδάκασι; καὶ μὴν ἀκόλουθον ἦν αὐτοῖς, εἰ μῦρον ἐξελαύνουσι καὶ πέμματα τῶν συμποσίων, μᾶλλον αἷμα καὶ σάρκα δυσχεραίνειν. νῦν δ' ὥσπερ εἰς ἐφημερίδα φιλοσοφοῦντες δαπάνην ἀφαιροῦσι τῶν δέλπνων ἐν τοῖς ἀχρήστοις καὶ περιττοῖς, τὸ δὲ ἀνήμερον τῆς πολυτελείας καὶ φονικὸν οὐ παραιτοῦνται. „ναί, φησὶν, οὐδὲν γὰρ ἡμῖν πρὸς τὰ ἄλογα δίκαιόν 15 ἐστίν.“ οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸ μῦρον, φαίη τις ἂν, οὐδὲ πρὸς τὰ ξενικά τῶν ἡδυσμάτων· ἀλλὰ καὶ τούτων ἀποτρέπεσθε, τὸ μὴ χρήσιμον μηδὲ ἀναγκαῖον ἐν ἡδονῇ πανταχόθεν ἐξελαύνοντες.

375 Philo de sacrif. Abel et Cain § 46 Vol. I p. 220, 19 Wendl. διττὸν εἶναι πέφυκε τὸ ἄλογον, τὸ μὲν παρὰ τὸν αἰροῦντα λόγον, ὃν 20 ἄφρονα φασὶν τινες, τὸ δὲ κατ' ἐκτομὴν λόγον, ὥς τῶν ζώων τὰ μὴ λογικά.

376 Anecdota Paris. ed. Cramer Vol. I p. 244 (Schol. in Eth. Nicom). Οἱ Ἐπικουρείοι καὶ τινες τῶν ὕστερον Στωϊκῶν μετεδίδοσαν καὶ τοῖς ἀλόγοις εὐδαιμονίας.

25

5 χρωμένοις Porphyrius. 10 πρὸς τὰ del. Bernardakis. 13 εἰς τὰς ἐφημερίδας libri, corr. Dū. 15 δίκαιον Bernardakis (S?); οἰκεῖον libri. 20 ὥς ἄλογον τὸν ἄφρονα Pap. UFL², ὃν ἄφρονα ceteri. 25 nemo certe hoc dixit ex antiquioribus Stoicis, neque Chrysippus neque eius discipuli.

Ethica VII.

De affectibus.

§ 1. Notio affectus et singulorum affectuum definitiones.

377 Clemens Al. Strom. II p. 460 Pott. Ὁρμή μὲν οὖν φορὰ δια-
5 νοίας ἐπὶ τι ἢ ἀπὸ του· πάθος δὲ πλεονάζουσα ὁρμή ἢ ὑπερτείνουσα
τὰ κατὰ τὸν λόγον μέτρα· ἢ ὁρμή ἐκφερομένη καὶ ἀπειθῆς λόγῳ.
Παρὰ φύσιν οὖν κινήσεις ψυχῆς κατὰ τὴν πρὸς τὸν λόγον ἀπελθίαν τὰ
πάθη.

378 Stobaeus ecl. II 88,6 W. Ἐπεὶ δ' ἐν εἶδει τὸ πάθος τῆς
10 ὁρμῆς ἐστὶ, λέγωμεν ἐξῆς περὶ παθῶν.

10. Πάθος δ' εἶναι φασὶν ὁρμὴν πλεονάζουσαν καὶ ἀπειθῆ τῷ αἰροῦντι
λόγῳ ἢ κίνησιν ψυχῆς <ἄλογον> παρὰ φύσιν (εἶναι δὲ πάθη πάντα τοῦ
ἡγεμονικοῦ τῆς ψυχῆς), διὸ καὶ πᾶσαν ποιοῖαν πάθος εἶναι, <καὶ> πάλιν
<πᾶν> πάθος ποιοῖαν. Τοῦ δὲ πάθους τοιούτου ὄντος ὑποληπτέον, τὰ μὲν
15 πρῶτα εἶναι καὶ ἀρχηγά, τὰ δ' εἰς ταῦτα τὴν ἀναφορὰν ἔχειν. Πρῶτα δ'
εἶναι τῷ γένει ταῦτα τὰ τέσσαρα, ἐπιθυμίαν, φόβον, λύπην, ἡδονήν. Ἐπι-
θυμίαν μὲν οὖν καὶ φόβον προηγεῖσθαι, τὴν μὲν πρὸς τὸ φαινόμενον ἀγα-
θόν, τὸν δὲ πρὸς τὸ φαινόμενον κακόν. Ἐπιγίγνεσθαι δὲ τούτοις ἡδονὴν
καὶ λύπην, ἡδονὴν μὲν ὅταν τυγχάνωμεν ὧν ἐπεθυμοῦμεν ἢ ἐκφύγωμεν ἃ
20 ἐφοβούμεθα· λύπην δέ, ὅταν ἀποτυγχάνωμεν ὧν ἐπεθυμοῦμεν ἢ περιπέσωμεν
οἷς ἐφοβούμεθα. Ἐπὶ πάντων δὲ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν, ἐπεὶ δόξας αὐτὰ
λέγουσιν εἶναι, παραλαμβάνεσθαι τὴν δόξαν ἀντὶ τῆς ἀσθενοῦς ὑπολήψεως,
τὸ δὲ πρόσφατον ἀντὶ τοῦ κινητικοῦ συστολῆς ἁλόγου <ἢ> ἐπάρσεως.

379 Cicero Tusc. disp. IV 22. Omnium autem perturbationum fontem
25 esse dicunt intemperantiam, quae est [a] tota mente a recta ratione
defectio, sic aversa a praescriptione rationis, ut nullo modo adpetitiones
animi nec regi nec contineri queant. Quem ad modum igitur temperantia
sedat adpetitiones et efficit, ut eae rectae rationi pareant, conservatque
considerata iudicia mentis, sic huic inimica intemperantia omnem animi
30 statum inflamat, conturbat, incitat, itaque et aegritudines et metus et
reliquae perturbationes omnes gignuntur ex ea.

380 Cicero Tusc. disp. IV 14. Sed omnes perturbationes iu-

12 ἄλογον add. Wachsm. 13 τοῦ ἡγεμονικοῦ Wachsm., τῷ γένει ἢ libri. ||
καὶ add. Heeren. 14 πᾶν add. Meineke. 19 ἐπεθυμοῦμεν Meurer, ἐπιθυ-
μοῦμεν libri. 21 ἐπεὶ Usener, ἐπὶ libri. 23 ἢ add. Salmasius. 25 a se-
chusi. || a recta ratione del. Bentley.

dicio censent fieri et opinione. Itaque eas definiunt pressius, ut intellegatur, non modo quam vitiosae, sed etiam quam in nostra sint potestate. — 15. Sed quae iudicia quasque opiniones perturbationum esse dixi, non in eis perturbationes solum positas esse dicunt, verum illa etiam, quae efficiuntur perturbationibus, ut aegritudo quasi morsum aliquem doloris efficiat, metus recessum quendam animi et fugam, laetitia profusam hilaritatem, libido effrenatam adpetentiam. Opinacionem autem, quam in omnis definitiones superiores inclusimus, volunt esse imbecillam adsensionem.

381 Cicero de finibus III 35. perturbationes animorum — quas Graeci 10 *πάθη* appellant. — omnesque eae sunt genere quattuor, partibus plures: aegritudo, formido, libido, quamque Stoici communi nomine corporis et animi *ἡδονήν* appellant — quasi gestientis animi elationem voluptariam. Perturbationes autem nulla naturae vi commoventur, omniaque ea sunt opiniones ac iudicia levitatis. Itaque his sapiens semper vacabit. 15

382 Themistius paraphr. in Aristot. de anima III 5 p. 197 Sp. *καὶ οὐ κακῶς· οἱ ἀπὸ Ζήνωνος τὰ πάθη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς τοῦ λόγου διαστροφὰς εἶναι τιθέμενοι καὶ λόγου κρίσεις ἡμαρτημένους* etc.

383 Proclus in Plat. Alcib. pr. Vol. III p. 159 ed. Cousin. *οὐ γὰρ μόνον ἀπὸ τῶν δογμάτων τοιάδε κινεῖται πάθη τοῖς ἀνθρώποις, ὥς οἱ ἀπὸ 20 τῆς Στοᾶς λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦναντιον διὰ τὰ τοιάδε πάθη καὶ τὰς ὁρέξεις μεταβάλλουσι τὰς δόξας* etc.

384 Plutarchus de virtute morali cp. 9 p. 449c. *καὶ φασὶν αὐτοὶ (scil. Stoici) τῶν πραγμάτων ἐκβιαζομένων „οὐ πᾶσαν εἶναι κρίσιν πάθος, ἀλλὰ τὴν κινητικὴν ὁρμῆς βίαιου καὶ πλεονα- 25 ξούσης“ ὁμολογοῦντες ἕτερον εἶναι τὸ κρίνον καὶ τὸ πάσχον ἐν ἡμῖν, ὥσπερ τὸ κινεῖν καὶ τὸ κινούμενον. αὐτὸς τε Χρύσιππος ἐν πολλοῖς ὀριζόμενος τὴν καρτερίαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν ἔξεις ἀκολουθητικὰς τῷ αἰροῦντι λόγῳ, δῆλός ἐστιν ὑπὸ τῶν πραγμάτων ὁμολογεῖν ἀναγκαζόμενος ὥς ἕτερόν ἐστι τὸ ἀκολουθοῦν ἐν ἡμῖν τοῦ 30 ᾧ ἀκολουθεῖ πειθόμενον, ἢ πάλιν μάχεται μὴ πειθόμενον.*

385 Cicero Tusculan. disput. III 11, 24. Est igitur causa omnis in opinione, nec vero aegritudinis solum, sed etiam reliquarum omnium perturbationum, quae sunt genere quattuor, partibus plures. Nam cum omnis perturbatio sit animi motus vel rationis expers vel rationem aspernans 35 vel rationi non oboediens, isque motus aut boni aut mali opinione citetur bifariam, quattuor perturbationes aequaliter distributae sunt. Nam duae sunt ex opinione boni, quarum altera, voluptas gestiens, id est praeter modum elata laetitia, opinione praesentis magni alicuius boni, altera, quae est immoderata appetitio opinati magni boni, rationi non obtemperans vel 40 cupiditas recte vel libido dici potest. 25. Ergo haec duo genera, voluptas gestiens et libido, bonorum opinione turbantur, ut duo reliqua, metus et aegritudo malorum. Nam et metus opinio magni mali impendentis, et aegritudo est opinio magni mali praesentis, et quidem recens opinio

39 altera quae *Davisius*, altera cupiditas quae recte vel libido dici potest quae *libri*.

talis mali, ut in eo rectum videatur esse angi; id autem est, ut is, qui doleat, oportere opinetur se dolere.

386 Aspasius in Aristot. Eth. Nicom. p. 44, 12 Heylb. οἱ μὲν οὖν ἐκ τῆς Στοᾶς ῥήθησαν πάθος εἶναι ὁρμὴν σφοδρὰν ἢ ὁρμὴν ἄλογον, λαμβάνοντες τὸ ὑπεναντίον τῷ ὁρθῷ λόγῳ. cf. ibid. 23.

idem p. 45, 16. γενικὰ δὲ πάθη οἱ μὲν ἐκ τῆς Στοᾶς ἔφασαν εἶναι ἡδονὴν καὶ λύπην φόβον <καὶ> ἐπιθυμίαν· γίνεσθαι μὲν γὰρ τὰ πάθη ἔφασαν δι' ὑπόληψιν ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, ἀλλ' ὅταν μὲν ὥς ἐπὶ παροῦσι τοῖς ἀγαθοῖς κινῆται ἡ ψυχὴ, ἡδονὴν εἶναι, ὅταν δὲ ὥς ἐπὶ παροῦσι τοῖς κακοῖς, λύπην· πάλιν δὲ ἐπὶ τοῖς προσδοκωμένοις ἀγαθοῖς ἐπιθυμία συμβαίνει, ὁρεξίς οὖσα ὥς φαινόμενον ἀγαθοῦ, κακῶν δὲ προσδοκωμένων τὸ συμβαῖνον πάθος φόβον ἔλεγον εἶναι.

Anonymus in Aristot. Eth. Nicom. (Michaël, Eustratius) ed. Heylb. p. 180, 14. τοιαύτη ἐστὶν ἡ λύπη, ἣν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἀντὶ λύπης συστολὴν καλοῦσι.

387 Servius ad Aeneid. VI 733. Varro et omnes philosophi dicunt, quattuor esse passiones, duas a bonis opinatis, et duas a malis opinatis rebus: nam dolere et timere duae opiniones malae sunt, una praesentis, alia futuri: item gaudere et cupere opiniones bonae sunt, una praesentis, altera futuri.

388 Philo de fortitudine p. 419 Vol. II Mang. τεττάρων ὄντων ἐν τῇ ψυχῇ παθῶν, δυοῖν μὲν περὶ τὸ ἀγαθὸν ἐνεστῶς ἢ μέλλον, ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας, δυοῖν δὲ περὶ τὸ κακόν, παρὸν ἢ προσδοκώμενον, λύπης καὶ φόβου etc.

389 Stobaeus ecl. II 89, 4 W. τὸ δὲ „ἄλογον“ καὶ τὸ „παρὰ φύσιν“ (scil. in πάθους definitione) οὐ κοινῶς, ἀλλὰ τὸ μὲν „ἄλογον“ ἴσον τῷ „ἀπειθὲς τῷ λόγῳ.“ πᾶν γὰρ πάθος βιαστικόν ἐστι, ὥς πολλάκις ὁρῶντας τοὺς ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντας ὅτι οὐ συμφέρει τόδε ποιεῖν, ὑπὸ τῆς σφοδρότητος ἐκφερομένους, καθάπερ ὑπὸ τινος ἀπειθοῦς ἵππου, ἀνάγεσθαι πρὸς τὸ ποιεῖν αὐτό, παρ' ὃ καὶ πολλάκις τινὰς ἐξομολογεῖσθαι λέγοντας τὸ θρυλούμενον τοῦτο· (Eur. fr. 837 Nauck)

γνώμην δ' ἔχοντα μ' ἢ φύσις βιάζεται·
γνώμην γὰρ λέγει νῦν τὴν εἰδησιν καὶ γνώσιν τῶν ὁρθῶν πραγμάτων. καὶ τὸ „παρὰ φύσιν“ δ' εἰληπται ἐν τῇ τοῦ πάθους ὑπογραφῇ, ὥς συμβαίνοντος παρὰ τὸν ὁρθὸν καὶ κατὰ φύσιν λόγον. πάντες δ' οἱ ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντες ἀποστρέφονται τὸν λόγον, οὐ παραπλησίως δὲ τοῖς ἐξηπατημένοις ἐν ὁρωσύν, ἀλλ' ἰδιαζόντως. οἱ μὲν γὰρ ἡπατημένοι λόγου χάριν περὶ <τοῦ> τὰς ἀτόμους ἀρχὰς εἶναι, διδαχθέντες ὅτι οὐκ εἰσιν, ἀφίστανται τῆς κρίσεως· οἱ δ' ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντες, καὶ μάθωσι, καὶ μεταδιδασκῶσιν ὅτι οὐ δεῖ λυπεῖσθαι ἢ φοβεῖσθαι, ἢ ὅλως ἐν τοῖς πάθεσιν εἶναι τῆς ψυχῆς, ὅμως οὐκ ἀφίστανται τούτων, ἀλλ' ἄγονται ὑπὸ τῶν παθῶν εἰς τὸ ὑπὸ τῆς τούτων κρατεῖσθαι τυραννίδος.

390 Plutarchus de virtute morali cp. 10 p. 450c. ἐν δὲ τοῖς περὶ Ἀνομολογίας ὁ Χρύσιππος εἰπὼν „ὅτι τυφλὸν ἐστὶν ἢ

7 καὶ addidi. 26 ἴσον Usener, ὅσον libri. 27 ἀπειθῶς libri, corr. Usener. || ὥς Meineke, καὶ libri. 28 οὐ huc transposui, post τόδε habent libri εἰ. 38 τοῦ add. Wachsm. 44 Ἀνωμαλίας Reiske.

ὀργή καὶ πολλάκις μὲν οὐκ ἔα δρᾶν τὰ ἐκφανῆ, πολλάκις δὲ τοῖς καταλαμβονομένοις ἐπιπροσθεῖ“ μικρὸν προελθὼν „Τὰ γὰρ ἐπιγιγνόμενα,“ φησὶ „πάθη ἐκκρούει τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰ ὡς ἐτέρως φαινόμενα, βιαίως προωθοῦντα ἐπὶ τὰς ἐναντίας πράξεις.“ εἴτα χρῆται μάρτυρι τῷ Μενάνδρῳ λέγοντι (Kock Frg. Com. 5 III p. 173)

Οἷμοι τάλας ἔγωγε, ποῦ ποθ' αἱ φρένες .

ἡμῶν ἐκεῖνον ἦσαν ἐν τῷ σώματι

τὸν χρόνον, ὅτ' οὐ ταῦτ', ἀλλ' ἐκεῖν' ἠρούμεθα;

καὶ πάλιν ὁ Χρύσιππος προελθὼν „Τοῦ λογικοῦ (φησὶ) ζῶου φύ- 10
σιν ἔχοντος προσχρῆσθαι εἰς ἕκαστα τῷ λόγῳ καὶ ὑπὸ τούτου κυβερνᾶσθαι, πολλάκις ἀποστρέφεσθαι αὐτὸν ἡμᾶς, ἄλλη βι-
αιοτέρα φορὰ χρωμένους.“

391 Andronicus περὶ παθῶν 1 (p. 11 Kreuttner). Πάθος ἐστὶν ἄλο-
γος ψυχῆς κίνησις καὶ παρὰ φύσιν ἢ ὁρμὴ πλεονάζουσα. — — τὰ δὲ γενι- 15
κώτερα πάθη τέσσαρα· λύπη, φόβος, ἐπιθυμία, ἡδονή.

λύπη μὲν οὖν ἐστὶν ἄλογος συστολή. ἢ δόξα πρόσφατος κακοῦ παρου-
σίας, ἐφ' ᾧ οἴονται δεῖν συστέλλεσθαι.

φόβος δὲ ἄλογος ἔκκλισις· ἢ φυγὴ ἀπὸ προσδοκωμένου δεινοῦ.

ἐπιθυμία δὲ ἄλογος ὄρεξις· ἢ δόξα πρόσδοκωμένου ἀγαθοῦ. 20

ἡδονὴ δὲ ἄλογος ἔπαρσις· ἢ δόξα πρόσφατος ἀγαθοῦ παρουσίας, ἐφ'
ᾧ οἴονται δεῖν ἐπαίρεσθαι.

392 Philo de Mose lib. III Vol. II Mang. p. 156. ἐξ ἀλόγου πάθους,
ἢ παρὰ φύσιν ἐπαιρούσης καὶ μετεωριζούσης ἡδονῆς, ἢ συστελλούσης ἔμ- 25
παλιν λύπης καὶ καθαιρούσης ἢ ἀποστρέφοντος καὶ ἀποκλίνοντος τὴν ἐπ'
εὐθείας ὁρμὴν φόβου, ἢ τῆς ἐπιθυμίας πρὸς τὰ μὴ παρόντα ἐλκούσης
καὶ ἀποτευνούσης βίᾳ. ibid. τὸ μὲν γὰρ τοῦ σώματος (scil. κάλλος) ἐν συμ-
μετρῇ μερῶν εὐχρόα τε καὶ εὐσαρκία κεῖται, — — τὸ δὲ τῆς διανοίας ἐν
ἁρμονίᾳ δογμάτων καὶ ἀρετῶν συμφωνία etc.

393 Cicero Tusculan. disput. IV 7, 14. Est ergo aegritudo opinio 30
recens mali praesentis, in quo demitti contrahique animo rectum esse vi-
deatur; laetitia opinio recens boni praesentis, in quo efferri rectum esse
videatur; metus opinio impendentis mali, quod intolerabile esse videatur;
libido opinio venturi boni, quod sit ex usu iam praesens esse atque
adesse.

394 Stobaeus ecl. II 90, 7 W. Τὴν μὲν οὖν ἐπιθυμίαν λέγουσιν
ὄρεξιν εἶναι ἀπειθῇ λόγῳ· αἴτιον δ' αὐτῆς τὸ δοξάζειν ἀγαθὸν ἐπιφέρεισθαι,
οὐ παρόντος εὖ ἀπαλλάξομεν, τῆς δόξης αὐτῆς ἐχούσης τὸ ἀτάκτως κινήτικόν
(πρόσφατον τοῦ ὄντως αὐτὸ ὄρεκτὸν εἶναι). Φόβον δ' εἶναι ἔκκλινιν ἀπειθῇ
λόγῳ, αἴτιον δ' αὐτοῦ τὸ δοξάζειν κακὸν ἐπιφέρεισθαι, τῆς δόξης τὸ κινήτι- 40
κὸν [καὶ] πρόσφατον ἐχούσης τοῦ ὄντως αὐτὸ φευκτὸν εἶναι. Λύπην δ'
εἶναι συστολὴν ψυχῆς ἀπειθῇ λόγῳ, αἴτιον δ' αὐτῆς τὸ δοξάζειν πρόσφατον
κακὸν παρεῖναι, ἐφ' ᾧ καθήκει <συστέλλεσθαι. Ἡδονὴν δ' εἶναι ἔπαρσιν

38 ἀτάκτως del. Salmasius,

39 πρόσφατον—εἶναι add. Wachsm.

41 καὶ del. Wachsm. || ὄντος F, corr. Heeren.

ψυχῆς ἀπειθῇ λόγῳ, αἴτιον δ' αὐτῆς τὸ δοξάζειν πρόσφατον ἀγαθὸν παρεῖναι, ἐφ' ᾧ καθήκει ἐπαίρεσθαι.

Τὸ μὲν οὖν τὴν ἐπιθυμίαν ὑπάγεται τὰ τοιαῦτα· ὀργὴ καὶ τὰ εἶδη αὐτῆς (θυμὸς καὶ χόλος καὶ μῆνις καὶ κότος καὶ πικρὰ καὶ τὰ τοιαῦτα), ἔρωτες σφοδροὶ καὶ πόθοι καὶ ἡμεροὶ καὶ φιληδοναὶ καὶ φιλοπλουτίαι καὶ φιλοδοξίαι καὶ τὰ ὅμοια· ὑπὸ δὲ τὴν ἡδονὴν ἐπιχαιρεκακίαι καὶ ἄσμενισμοὶ καὶ γοητεῖαι καὶ τὰ ὅμοια· ὑπὸ δὲ τὸν φόβον ὄκνοι καὶ ἀγωνίαι καὶ ἐκπληξίς καὶ αἰσχύνη καὶ θόρυβοι καὶ δεισιδαιμονίαι καὶ δέος καὶ δειματά· ὑπὸ δὲ τὴν λύπην φθόνος, ζῆλος, ζηλοτυπία, ἔλεος, πένθος, ἄχθος, ἄχος, ἀνία, ὀδύνη, ἄση.

Stobaeus ecl. II 92, 18. τούτων δὲ τῶν παθῶν τὰ μὲν ἐμφαίνειν τὸ ἐφ' ᾧ γίγνεται, οἷον ἔλεον, φθόνον, ἐπιχαιρεκακίαν, αἰσχύνην· τὰ δὲ τὴν ιδιότητα τῆς κινήσεως, οἷον ὀδύνην, δεῖμα.

395 Stobaeus ecl. II 91, 10. ὀργὴ μὲν οὖν ἐστὶν ἐπιθυμία <τοῦ> τιμωρήσασθαι τὸν δοκοῦντα ἡδικηκέναι παρὰ τὸ προσῆκον· θυμὸς δὲ ὀργὴ ἐναρχομένη· χόλος δὲ ὀργὴ διοιδοῦσα· μῆνις δὲ ὀργὴ εἰς παλαιῶσιν ἀποτειθεμένη ἢ ἐναποκειμένη· κότος δὲ ὀργὴ ἐπιτηροῦσα καιρὸν εἰς τιμωρίαν· πικρὰ δὲ ὀργὴ παραχρῆμα ἐκρηγνυμένη· ἔρως δὲ ἐπιβολὴ φιλοποιίας διὰ κάλλος ἐμφαινόμενον· πόθος δὲ ἐπιθυμία τοῦ ἔρωτι ἀπόντος· ἡμερος δὲ ἐπιθυμία φίλου ἀπόντος ὁμιλίας· φιληδονία δὲ ἐπιθυμία ἡδονῶν· φιλοπλουτία δὲ πλούτου· φιλοδοξία δὲ δόξης.

396 Diog. Laërt. VII 113. ἐπιθυμία δὲ ἐστὶν ἄλογος ὀρεξις, ὅφ' ἦν τάττεται καὶ ταῦτα· σπάνις, μῖσος, φιλονικία, ὀργή, ἔρως, μῆνις, θυμός. ἐστὶ δὲ ἡ μὲν σπάνις ἐπιθυμία τις ἐν ἀποτεύξει καὶ οἷον κενωρισμένη ἐκ τοῦ πράγματος, τεταμένη δὲ διακενῆς ἐπ' αὐτὸ καὶ σπωμένη· μῖσος δὲ ἐστὶν ἐπιθυμία τις τοῦ κακῶς εἶναι τινι μετὰ προκοπῆς τινος καὶ παρατάσεως, φιλονικία δὲ ἐπιθυμία τις περιαιρέσεως, ὀργὴ δὲ ἐπιθυμία τιμωρίας τοῦ δοκοῦντος ἡδικηκέναι οὐ προσηκόντως· ἔρως δὲ ἐστὶν ἐπιθυμία τις <καὶ> οὐχὶ περὶ σπουδαίους· ἐστὶ γὰρ ἐπιβολὴ φιλοποιίας διὰ κάλλος ἐμφαινόμενον· μῆνις δὲ ἐστὶν ὀργὴ τις πεπαλαιωμένη καὶ ἐπὶ *** κότος ἐπιτηρητική [δέ], ὅπερ ἐμφαίνεται διὰ τῶνδε·

εἴπερ γὰρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ,
ἀλλὰ τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσῃ.

ὁ δὲ θυμός ἐστιν ὀργὴ ἀρχομένη.

397 Andronicus περὶ παθῶν 4 (p. 16 Kreuttner).

Ἐπιθυμίας εἶδη κζ'.

Ὀργὴ μὲν οὖν ἐστὶν ἐπιθυμία τιμωρίας τοῦ ἡδικηκέναι δοκοῦντος.

Θυμὸς δὲ ὀργὴ ἐναρχομένη.

Χόλος δὲ ὀργὴ διοιδοῦσα.

40 Πικρὰ δὲ ὀργὴ παραχρῆμα ἐκρηγνυμένη.

Μῆνις δὲ ὀργὴ εἰς παλαιῶσιν ἀποτιθεμένη.

Κότος δὲ ὀργὴ καιρὸν ἐπιτηροῦσα εἰς τιμωρίαν.

Ἐρως δὲ ἐπιθυμία σωματικῆς συνουσίας.

2 συστήλλεσθαι—ἐφ' ᾧ καθήκει add. Salmasius. 4 σκότος P, corr. Heeren.
16 ἀποτειθεμένη Meineke, ἀποτιθεμένη libri. 19 κάλλους libri. || τοῦ ἔρωτι libri, τοῦ ἐρωμένου Meineke, κατ' ἔρωτα Andr. 22 ἡ δὲ ἐπιθυμία BP.
26 προσκοπῆς B προ/κοπῆς P. || προστάσεως B παραστάσεως (αἶσα in litura) P^a.
29 οὐχ ἡ BP. || ἐστὶν ἐστι P. || φιλεπνονίας B φιλοπονίας P. 30 τις om.
B. || ἐπίσκοτος B ἐπί/κοτος P.

ἄλλος ἔρωσ· ἐπιθυμία φιλίας.

ἄλλος ἔρωσ· [ὑπηρεσία θεῶν εἰς ναῶν κατακόσμησιν καὶ καλῶν] ὃν ἐπιβολὴν καλοῦσι φιλοποιίας διὰ κάλλος ἐμφαινόμενον.

Ἰμερος δὲ ἐπιθυμία φίλου ἀπόντος ὁμιλίας.

Πόθος δὲ ἐπιθυμία κατὰ ἔρωτα ἀπόντος.

5

Δυσμένεια δὲ δύσνοια ἐπιτηρητική καὶ κακοποιός.

Δύσνοια δὲ ἐπιθυμία τοῦ κακῶς εἶναι τινι αὐτοῦ ἕνεκεν ἐκείνου.

Ἀψικορία δὲ ἐπιθυμία ταχὺ ἐμπιπλάμενη.

Ῥιψοφθαλμία δὲ ταχυτῆς περὶ τὸ ἰδεῖν τὸ ποθοῦμενον.

Σπάνις δὲ ἐπιθυμία ἀτελής.

10

Τραχυτῆς δὲ ἐπιθυμία ἀνώμαλος.

Ἔρις δὲ ἐπιθυμία εἰς ἀντίταξιν κακοποιητικήν.

Προσπάθεια δὲ ἐπιθυμία δεδουλωμένη.

Φιληδονία δὲ ἐπιθυμία ἡδονῶν ἄμετρος.

Φιλοχρηματία δὲ ἐπιθυμία [ἄχρηστος ἢ] ἄμετρος χρημάτων.

15

Φιλοτιμία δὲ ἐπιθυμία ἄμετρος τιμῆς.

Φιλοζῶτα δὲ ἐπιθυμία ζωῆς ἄλογος.

Φιλοσωματία δὲ ἐπιθυμία σώματος εὐθηνίας παρὰ τὸ δέον.

Γαστριμαργία δὲ ἐπιθυμία ἄμετρος σιτίων.

Οἰνοφλυγία δὲ ἐπιθυμία οἴνου ἄπληστος.

20

Λαγνεία δὲ ἐπιθυμία συνουσιῶν ἄμετρος.

398 Cicero Tusc. disp. IV 21. Quae autem libidini subiecta sunt, ea sic definiunt, ut ira sit libido poeniendi eius, qui videatur laesisse iniuria, excandescencia autem sit ira nascens et modo existens, quae θυμωσις Graece dicitur, odium ira inveterata, inimicitia ira ulciscendi tempus observans, discordia ira acerbior intimo animo et corde concepta, indigentia libido inexplibilis, desiderium libido eius, qui non-dum adsit, videndi.

Distinguunt illud etiam, ut libido sit earum rerum, quae dicuntur de quodam aut quibusdam, quae κατηγορήματα dialectici appellant, ut habere divitias, capere honores, indigentia rerum ipsarum sit, ut honorum, ut pecuniae.

399 Sextus adv. math. VII 239. ὁ λέγων τὸν ἔρωτα „ἐπιβολὴν εἶναι φιλοποιίας“ συνεμφανίζει τὸ „νέων ὥρων“, καὶ εἰ μὴ κατὰ ῥητὸν τοῦτο ἐκφέρῃ· οὐθεὶς γὰρ γερόντων καὶ ἀκμῆς ὥραν μὴ ἔχόντων ἐρᾷ.

35

400 Diog. Laërt. VII 114. ἡδονὴ δὲ ἐστὶν ἄλογος ἔπαρσις ἐφ' αἰρετῶ δοκοῦντι ὑπάρχειν, ὑφ' ἣν τάττεται κήλησις, ἐπιχαιρεκακία, τέρψις, διάχυσις. κήλησις μὲν οὖν ἐστὶν ἡδονὴ δι' ὧτων κατακλωῦσα, ἐπιχαιρεκακία δὲ ἡδονὴ ἐπ' ἄλλοτρίοις κακοῖς, τέρψις δὲ, οἷον τρέψις, προτροπὴ τις ψυχῆς ἐπὶ τὸ ἀνειμένον, διάχυσις δὲ ἀνάλυσις ἀρετῆς.

40

401 Andronicus περὶ παθῶν 5 (p. 19 Kreuttner)

Ἡδονῆς εἶδη ε'.

Ἀσμενισμὸς μὲν οὖν ἐστὶν ἡδονὴ ἐπὶ ἀπροσδοκίτοις ἀγαθοῖς.

Τέρψις δὲ ἡδονὴ δι' ὅψεως ἢ δι' ἀκοῆς.

2 ὑπηρεσία—καλῶν aliena seclusi. 15 ἄχρηστος ἢ seclussit Wachsmuth.

23 definiuntur libri opt. 26 animo Lambin., odio libri. 31 sit Bentley, est libri. 38 κατακλωσα BP.

Κήλησις δὲ ἡδονὴ δι' ἀκοῆς κατακηλοῦσα· ἡ ἡδονὴ ἐκ λόγου τε καὶ μουσικῆς ἢ δι' ἀπάτης γινομένη.

Ἐπιχαιρεκακία δὲ ἡδονὴ ἐπὶ τοῖς τῶν πέλας ἀντηρήμασιν.

Γοητεία δὲ ἡδονὴ κατ' ἀπάτην ἢ διὰ μαγείας.

- 5 402 Stobaeus ecl. II 91, 20 W. ἐπιχαιρεκακία δὲ ἡδονὴ ἐπ' ἄλλο-
τρίοις κακοῖς· ἀσμενισμὸς δὲ ἡδονὴ ἐπὶ ἀπροσδοκῆτοις· γοητεία δὲ ἡδονὴ
δι' ὅπως κατὰ ἀπάτην.

403 Cicero Tusc. disp. IV 20. Voluptatis autem partes hoc modo
describunt, ut malivolentia sit voluptas ex malo alterius sine emolu-
10 mento suo, delectatio voluptas suavitate auditus animum deleniens; et
qualis est haec aurium, tales sunt et oculorum et tactionum et odoratio-
num et saporum, quae sunt omnes unius generis ad perfundendum ani-
mum tamquam inliquefactae voluptates. Iactatio est voluptas gestiens
et se efferens insolentius.

- 15 404 Cicero de finibus II 4, 13. Sed hoc interest, quod voluptas
dicitur etiam in animo, vitiosa res, ut Stoici putant, qui eam sic defi-
niunt: sublationem animi sine ratione, opinantis se magno
bono frui.

405 Clemens Al. Strom. II p. 491 Pott. (allato notissimo illo Sarda-
20 napalli epigrammate): καθόλου γὰρ οὐκ ἀναγκαῖον τὸ τῆς ἡδονῆς πάθος,
ἐπακολούθημα δὲ χρεῖαις τισὶ φυσικαῖς, πέλνῃ, δέλνῃ, ῥίλνῃ, γάμῳ. Εἰ γοῦν
ταύτης δόξα πιεῖν οἶόν τε ἦν ἢ τροφῆς προσέσθαι ἢ παιδοποιεῖν, ἐδείχθη
ἂν οὐδεμία ἑτέρα χρεῖα ταύτης. Οὔτε γὰρ ἐνέργεια, οὔτε διάθεσις οὐδὲ μὴν
μέρος τι ἡμέτερον ἡδονῇ· ἀλλ' ὑπουργίας ἕνεκα παρῆλθεν εἰς τὸν βλόν, ὥσπερ
25 τοὺς ἄλλας φασὶ τῆς παραπέψεως τῆς τροφῆς χάριν. Ἡ δὲ ἀφηνιάσασα καὶ
τοῦ οἴκου κατακρατήσασα, πρώτην ἐπιθυμίαν γεννᾷ, ἔφεσιν καὶ ὄρεξιν οὖσαν
ἄλογον τοῦ κεχαρισμένου αὐτῇ. (Deinde impugnatur Epicurus, laudantur
Diogenis ex quadam tragoedia, Antisthenis, Cratetis in voluptatem in-
vectivae, Philemonis porro comici de Zenone Citiensi testimonium).

- 30 406 Philo Leg. Alleg. III § 246 Vol. I p. 167, 23 Wendl. ἡ ἡδονὴ
ἔπαρσις ἄλογος ψυχῆς· αὕτη κατάρατος ἐξ ἑαυτῆς, μόνῳ γέ τοι τῷ φανύῳ
προσγίνεται, σπουδαῖω δ' οὐδενί.

407 Diog. Laërt. VII 112. ὁ δὲ φόβος ἐστὶ προσδοκία κακοῦ· εἰς
δὲ τὸν φόβον ἀνάγεται καὶ ταῦτα· δεῖμα, ὄκνος, αἰσχύνῃ, ἔκπληξις, θόρυβος,
35 ἀγωνία. δεῖμα μὲν οὖν ἐστὶ φόβος δέος ἐμποιῶν, αἰσχύνῃ δὲ φόβος ἀδο-
ξίας, ὄκνος δὲ φόβος μελλούσης ἐνεργείας, ἔκπληξις δὲ φόβος ἐκ φαν-
τασίας ἀσυνήθους πράγματος, θόρυβος δὲ φόβος μετὰ κατεπελξέως φωνῆς,
ἀγωνία δὲ φόβος ἀδήλου πράγματος.

- 40 408 Stobaeus ecl. II 92 W. Ὀκνος δὲ φόβος μελλούσης ἐνεργείας·
ἀγωνία δὲ φόβος διαπτώσεως καὶ ἑτέρως φόβος ἡττης· ἔκπληξις δὲ φό-
βος ἐξ ἀσυνήθους φαντασίας· αἰσχύνῃ δὲ φόβος ἀδοξίας· θόρυβος δὲ
φόβος μετὰ φωνῆς κατεπελγῶν· δεισιδαιμονία δὲ φόβος θεῶν ἢ δαιμόνων·
δέος δὲ φόβος δεινοῦ· δεῖμα δὲ φόβος ἐκ λόγου.

409 Andronicus περὶ παθῶν 3 (p. 15 Kreuttner).

- 45 Φόβου εἶδη γ'.

Ὀκνος μὲν οὖν ἐστὶ φόβος μελλούσης ἐνεργείας.

6 ἡδονὴ (altero loco) Heeren, δι' ἡδονῆς libri. 11 sunt et Nonius, et
om. libri Cic. 34 φόβος om. BP. 38 ἀγωνία—ἀδήλου πράγματος BP.

Λισχύνη δὲ φόβος ἀδοξίας.

Δεῖμα δὲ φόβος ὑφορωμένου.

Δέος δὲ φόβος συνδέων.

Ἐκπληξίς δὲ φόβος ἔνεκα ἀσυνήθους φαντασίας δεινοῦ.

Κατάπληξις δὲ φόβος ἐκ μελζονος φαντασίας.

[Δειλία δὲ ἀποχώρησις ἀπὸ φαινομένου καθήκοντος διὰ φαντασίαν δεινοῦ.]

Ψοφοδέεια δὲ φόβος κενός.

Ἀγωνία δὲ φόβος διαπτώσεως· ἢ φόβος ἥττης· ἢ φόβος ἐμπορητικὸς τῶν ἐναντίων ἐλπίδων, περὶ ὧν ὄρεξιν σφοδρὰν ἔχομεν.

Μέλλησις δὲ ὄκνος διεγνωκὸς ποιεῖν.

Ὁρῶδία δὲ φόβος ἐννοηθέντος.

Θόρυβος δὲ φόβος μετὰ φωνῆς κατεπελγων.

Δεισιδαιμονία δὲ φόβος τοῦ δαιμονίου. [ἢ ὑπερέκπτωσις τῆς πρὸς θεοὺς τιμῆς.]

410 Cicero Tusc. disp. IV 19. Quae autem subiecta sunt sub metum, 15 ea sic definiunt: pigritiam metum consequentis laboris terrorem metum concutientem, ex quo fit, ut pudorem rubor, terrorem pallor et tremor et dentium crepitus consequatur, timorem metum mali adpropinquantis, pavorem metum mentem loco moventem — — exanimat- 20 tionem metum subsequentem et quasi comitem pavoris, conturbationem metum excutientem cogitata, formidinem metum permanentem.

411 Clemens Al. Strom. II p. 446 Pott. ναί, φασίν, ἄλογος ἔκκλησις ὁ φόβος ἐστὶ καὶ πάθος. — — ἀλλ' εἰ σοφρίζονται τὰ ὀνόματα εὐλάβειαν καλούντων οἱ φιλόσοφοι τὸν τοῦ νόμου φόβον, εὐλογον οὖσαν ἔκκλησιν. ὀνοματομάχους τούτους οὐκ ἀπὸ τρόπου ὁ Φασηλίτης ἐκάλει Κριτόλαος.

p. 448 Pott. ἔστι μὲν οὖν ἡ μὲν ἔκπληξις φόβος ἐκ φαντασίας ἀσυνήθους ἢ ἐπ' ἀπροσδοκήτῳ φαντασίᾳ ** ἅτε καὶ ἀγγελίας· φόβος δὲ ὡς γεγονότι ἢ ὄντι ἢ θαυμασιότης ὑπερβάλλουσα.

p. 450. ἡ γοῦν δεισιδαιμονία πάθος, φόβος δαιμόνων οὖσα.

412 Diog. Laërt. VII 110. ἐκ δὲ τῶν ψευδῶν ἐπιγίγνεσθαι τὴν δια- 30 στροφὴν ἐπὶ τὴν διάνοιαν, ἀφ' ἧς πολλὰ πάθη βλαστάνειν καὶ ἀκαταστασίας αἷτια. ἔστι δὲ αὐτὸ τὸ πάθος κατὰ Ζήνωνα ἢ ἄλογος καὶ παρὰ φύσιν ψυχῆς κίνησις ἢ ὁρμὴ πλεονάζουσα. τῶν δὲ παθῶν τὰ ἀνωτάτω, καθά φησιν Ἐκάτων — καὶ Ζήνων ἐν τῷ περὶ παθῶν, εἶναι γένη τέτταρα, λύπην, φό- 35 βον, ἐπιθυμίαν, ἡδονήν. — — —

VII 111. καὶ τὴν μὲν λύπην εἶναι συστολήν ἄλογον, εἶδη δὲ αὐτῆς ἔλεον, φθόνον, ζῆλον, ζηλοτυπίαν, ἄχθος, ἐνόλησιν, ἀνίαν, ὀδύνην, σύγχυσιν. ἔλεον μὲν οὖν εἶναι λύπην ὡς ἐπὶ ἀναξίως κακοπαθοῦντι, φθόνον δὲ λύπην ἐπ' ἄλλοις ἀγαθοῖς, ζῆλον δὲ λύπην ἐπὶ τῷ ἄλλῳ παρεῖναι, ὧν αὐτὸς ἐπιθυμεῖ, ζηλοτυπίαν δὲ λύπην ἐπὶ τῷ καὶ ἄλλῳ παρεῖναι, ἃ καὶ 40 αὐτὸς ἔχει, ἄχθος δὲ λύπην βαρύνουσαν, ἐνόλησιν λύπην στενοχωροῦσαν καὶ δυσχωρίαν παρασκευάζουσαν, ἀνίαν λύπην ἐκ διαλογισμῶν μένουσαν ἢ

11 πτοηθέντος Valcken. ἐκπτοηθέντος Kreuttner. 14 ἢ—τιμῆς aliena seclusi. 16 lacuna hausit pudoris definitionem; pudorem metum sanguinem diffundentem Baister.

27 fort. legendum <κατάπληξις δὲ> φόβος <ἐπὶ> δε<ι- νῷ> ὡς γεγ. etc. 37 ἀνοίαν B, P ante corr. 38 ἔλαιον B. 39 δι' ὧν B.

40 ὧν (pro &) BP. 42 ἀνοίαν B, P ante corr.

ἐπιτεινομένην, ὁδύνην λύπην ἐπύκνονον, σύγχυσιν λύπην ἄλογον, ἀποκναίνουσαν καὶ κωλύουσαν τὰ παρόντα συνορᾶν.

413 Stobaeus ecl. II 92, 7 W. Φθόνος δὲ λύπη ἐπ' ἄλλοις ἀγαθοῖς· ζῆλος δὲ λύπη ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ ἐπιτυγχάνειν ὧν αὐτὸς ἐπιθυμεῖ, αὐτὸν δὲ μή· λέγεσθαι δὲ καὶ ἑτέρως ζῆλον, μακαρισμὸν ἐνδεοῦς καὶ ἔτι ἄλλως μίμησιν ὡς ἂν κρείττονος· ζηλοτυπία δὲ λύπην ἐπὶ τῷ <καὶ> ἑτέρῳ ἐπιτυγχάνειν ὧν αὐτὸς ἐπεθύμει· ἔλεον δὲ λύπην ἐπὶ τῷ δοκοῦντι ἀναξίως κακοπαθεῖν· πένθος δὲ λύπην ἐπὶ θανάτῳ ἁώρῳ· ἄχθος δὲ λύπην βαρύνουσαν· ἄχος δὲ λύπην ἀφωλύαν ἐμποιοῦσαν· ἀνία δὲ λύπην κατὰ διαλογισμὸν· ὁδύνην δὲ λύπην εἰσδύνουσαν καὶ καθικνουμένην· ἄσῃ δὲ λύπην μετὰ ῥιπτασμοῦ.

414 Andronicus περὶ παθῶν 2 (p. 12 Kreuttner).

Εἶδη λύπης κε'.

15 Ἐλεος μὲν οὖν ἐστὶ λύπη ἐπ' ἄλλοις ἀγαθοῖς, ἀναξίως πάσχοντος ἐκείνου. Φθόνος δὲ λύπη ἐπ' ἄλλοις ἀγαθοῖς [ἢ λύπη ἐπὶ τῇ τῶν ἐπιεικῶν εὐπραγίᾳ.]

Ζῆλος δὲ λύπη ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ τυγχάνειν, ὧν αὐτὸς ἐπιθυμεῖ· ἢ λύπη ἐπὶ τῷ ἄλλοις ὑπάρχειν, ἡμῖν δὲ μή· [ἢ ζῆλος μακαρισμὸς ἀστειότητος.] — —

Ζηλοτυπία δὲ λύπη ἐπὶ τῷ ἄλλοις ὑπάρχειν, ἃ καὶ ἡμῖν ὑπάρχει.

Δυσθυμία δὲ λύπη ἐπ' ἀλύτῳ ἢ δυσκινήτῳ.

Συμφορὰ δὲ λύπη ἐπὶ συμπεφραγμένοις κακοῖς.

Ἀχθος δὲ λύπη βαρύνουσα.

25 Ἀχος δὲ λύπη ἀφωλύαν ἐμποιοῦσα.

Σφακελισμὸς δὲ λύπη σφοδρά.

Πένθος δὲ λύπη ἐπὶ ἁώρῳ τελευτῇ.

Δυσχέρανσις δὲ λύπη ἐξ ἐναντίων λογισμῶν.

Ὁχλησις δὲ λύπη στενοχωροῦσα ἢ ἀναστροφὴν οὐ διδοῦσα.

30 Ὁδύνη δὲ λύπη εἰσδύνουσα καὶ ὀξεῖα.

Ἀνία δὲ λύπη ἐξ ἀναλογισμῶν.

Μεταμέλεια δὲ λύπη ἐπὶ ἁμαρτήμασι πεπραγμένοις ὡς δι' αὐτοῦ γεγονόσιν.

Σύγχυσις δὲ λύπη κωλύουσα διορᾶν τὸ μέλλον.

35 Ἀθυμία δὲ λύπη ἀπελπίζοντος ὧν ἐπιθυμεῖ τυχεῖν.

Ἀσῃ δὲ λύπη μετὰ ῥιπτασμοῦ.

Νέμεσις δὲ λύπη ἐπὶ ἐπαιρομένοις παρὰ τὸ προσῆκον.

Δυσφορία δὲ λύπη μετ' ἀπορίας τοῦ πῶς χρήσεται τοῖς παροῦσιν.

Γόος δὲ θρήνος ἀγομένου κατὰ λύπην.

40 Βαρυθυμία δὲ λύπη βαρύνουσα καὶ ἀνάνευσιν οὐ διδοῦσα.

Κλαῦσις δὲ δάκρυσις λυπουμενου νεύοντος ἐπὶ τὸ χεῖρον.

Φροντὶς δὲ λογισμὸς λυπουμενου.

Οἶκτος δὲ λύπη ἐπ' ἄλλοις κακοῖς.

2 ἀποκλύουσαν B, ἀποκναίνουσαν καὶ κωλύουσαν P, sed *ναίνον* in litura P^a.

5 εὐκλεοῦς coni. Wachsm. || ἔτι Pierson, τι P. 6 μίμησις P, corr. Pierson. || καὶ add. Heine. 7 ἐπεθύμει Davisius, ἐπιθυμεῖ libri. || ἔλεος libri, corr. Wachsm.

16. 19 uncis inclusi quae aut Stoica non sunt aut aliena ab affectuum doctrina. 23 συμπεφραγμένοις Dah. 27 ἐπὶ ἁώρῳ τελευτῆς C, corr. Kreuttner.

415 Cicero Tusc. disp. IV 17. Invidentiam esse dicunt aegritudinem susceptam propter alterius res secundas, quae nihil noceant invidenti. Nam si qui doleat eius rebus secundis, a quo ipse laedatur, non recte dicatur invidere — — Aemulatio autem dupliciter illa quidem dicitur, ut et in laude et in vitio nomen hoc sit; nam et imitatio virtutis aemulatio dicitur; (sed ea nihil hoc loco utimur; est enim laudis) et est aemulatio aegritudo, si eo, quod concupierit, alius potiatur, ipse careat. 18. Obtreectatio autem est ea quam intellegi *ζηλοτυπία* volo, aegritudo ex eo, quod alter quoque potiatur eo, quod ipse concupiverit. Misericordia est aegritudo ex miseria alterius iniuria laborantis; nemo enim parricidae aut proditoris supplicio misericordia commovetur; angor aegritudo premens, luctus aegritudo ex eius, qui carus fuerit, interitu acerbo, maeror aegritudo flebilis, aerumna aegritudo laboriosa, dolor aegritudo crucians, lamentatio aegritudo cum eiulatu, sollicitudo aegritudo cum cogitatione, molestia aegritudo permanens, adflictatio aegritudo cum vexatione corporis, desperatio aegritudo sine ulla rerum expectatione meliorum.

416 Stoicae affectuum definitiones apud Nemesium de nat. hom. cp. 19—21. cp. 19. Τῆς δὲ λύπης εἶδη τέσσαρα· ἄχος, ἄχθος, φθόνος, ἔλεος. ἔστι δὲ ἄχος λύπη ἀφωλύαν ἐμποιοῦσα· ἄχθος δὲ λύπη βαρύνουσα· 20 φθόνος δὲ λύπη ἐπ' ἄλλοις ἀγαθοῖς· ἔλεος δὲ λύπη ἐπ' ἄλλοις κακοῖς· πᾶσα δὲ λύπη κακὸν τῇ ἐαυτῆς φύσει· εἰ γὰρ καὶ ὁ σπουδαῖος λυπηθήσεται ποτὲ χρηστῶν ἀνδρῶν διαφθειρομένων ἢ τέκνων ἢ πόλεως πορθομένης, ἀλλ' οὐ προηγουμένως· οὐδὲ κατὰ πρόθεσιν, ἀλλὰ κατὰ περίστασιν. καὶ ἐν τοῦτοις δὲ ὁ μὲν θεωρητικὸς ἀπαθὴς ἔσται παντάπασιν ἄλλοτριώσας 25 ἐαυτὸν τῶν τῇδε καὶ συνάψας θεῶ· ὁ δὲ σπουδαῖος μετριοπαθὴς ἐν αὐταῖς καὶ οὐχ ὑπερβάλλον οὐδὲ αἰχμαλωτιζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἀλλὰ μᾶλλον κρατῶν αὐτῶν etc.

cp. 20. Διαιρεῖται δὲ καὶ φόβος εἰς ἕξ, εἰς ὄκνον, εἰς αἰδῶ, εἰς αἰσχύνην, εἰς κατάπληξιν, εἰς ἀγωνίαν, εἰς ἔκπληξιν· ἔστι δὲ ὄκνος μὲν φόβος 30 μελλούσης ἐνεργείας· κατάπληξις δὲ φόβος ἐκ μεγάλης φαντασίας· ἔκπληξις δὲ φόβος ἐξ ἀσυνήθους φαντασίας· ἀγωνία δὲ φόβος διαπτώσεως, τουτέστιν ἀποτυχίας· φοβούμενοι γὰρ ἀποτυχεῖν τῆς πράξεως ἀγωνιῶμεν· αἰδῶς δὲ φόβος ἐπὶ προσδοκίᾳ ψόγου· κάλλιστον δὲ τοῦτο τὸ πάθος· αἰσχύνη δὲ φόβος ἐπ' αἰσχρῶ πεπραγμένῳ· οὐδὲ τοῦτο δὲ ἀνέλπιστον εἰς σωτηρίαν· ταύτῃ δὲ διαφέρει αἰδῶς αἰσχύνης, ὅτι ὁ μὲν αἰσχυρόμενος ἐφ' οἷς 35 ἔπραξε καταδύεται· ὁ δὲ αἰδούμενος φοβεῖται περιπεσεῖν ἀδοξίᾳ τινί· κακαλοῦσι δὲ οἱ παλαιοὶ πολλάκις καὶ τὴν αἰδῶ αἰσχύνην, καταχρώμενοι τοῖς ὀνόμασι· γίνεται δὲ ὁ φόβος κατὰ περίπυξιν τοῦ θερμοῦ παντὸς συντρέχοντος εἰς τὴν καρδίαν ἐπὶ τὸ ἀρχικόν, καθάπερ καὶ ὁ δῆμος ὅταν φοβῇται 40 καταφεύγει πρὸς τοὺς ἄρχοντας· τῆς δὲ λύπης ὄργανον τὸ στόμα τῆς κοιλίας· τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ τῆς δόξης αἰσθανόμενον ἐν ταῖς λύπαις. ὥς ὁ Γαληνὸς ἐν τῷ τρίτῳ τῆς ἀποδεικτικῆς etc.

cp. 21. Θυμὸς δὲ ἔστι ζῆσις τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος ἐξ ἀναθυμιάσεως τῆς χολῆς ἢ ἀναθολώσεως γινομένη· διὸ καὶ χολὴ λέγεται καὶ χόλος. ἔστι 45 δ' ὅτε καὶ ὁ θυμὸς ἔστιν ὄρεξις ἀντιτιμωρήσεως· ἀδικούμενοι γὰρ ἢ νομίζοντες ἀδικεῖσθαι θυμούμεθα· καὶ γίνεται τότε μικτὸν τὸ πάθος ἐξ ἐπιθυμίας καὶ θυμοῦ. εἶδη δὲ τοῦ θυμοῦ τρία· ὀργή, ἢ καὶ χολὴ καὶ χόλος καλεῖται· μῆνις καὶ κότος. Θυμὸς μὲν γὰρ ἀρχὴν καὶ κίνησιν ἔχων ὀργή

καὶ χολὴ καὶ χόλος λέγεται. μῆνις δὲ χολὴ εἰς παλαιῶσιν ἀγομένη· εἴρηται γὰρ παρὰ τὸ μένειν καὶ τῇ μνήμῃ παραδεδοσθαι. κότος δὲ ὀργή παρατηροῦσα καιρὸν εἰς τιμωρίαν· εἴρηται δὲ καὶ οὗτος παρὰ τὸ κείσθαι. ἔστι δὲ ὁ θυμὸς τὸ δορυφορικὸν τοῦ λογισμοῦ. ὅταν γὰρ οὗτος ἄξιον κρίνῃ τὸ
 5 γινόμενον ἀγανακτήσεως, τότε ὁ θυμὸς ὑπεξέρχεται, ἐὰν κατὰ φύσιν τὴν οὐκείαν τάξιν φυλάττωσιν.

417 Cicero Tusc. disp. III 52. *Cyrenaicorum restat sententia; qui tum aegritudinem censent existere, si necopinato quid evenerit. Est id quidem magnum, ut supra dixi; etiam Chrysippo ita videri scio, quod*
 10 *provisum ante non sit, id ferire vehementius.*

418 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 25 p. 1046b. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ Ἀγαθοῦ τὸν φθόνον ἐξηγησάμενος, ὅτι „λύπη ἐστὶν ἐπ’ ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς, ὡς δῆποτε βουλομένων ταπεινοῦν τοὺς πλησίον, ὅπως ὑπερέχουσιν αὐτοί,“ συνάπτει τὰ τῆς
 15 ἐπιχαιρεκακίας· „Ταύτη δὲ συνεχὴς ἡ ἐπιχαιρεκακία γίνεται, ταπεινοὺς βουλομένων εἶναι τοὺς πλησίον διὰ τὰς ὁμοίας αἰτίας· καθ’ ἑτέρας δὲ φυσικὰς φορὰς ἐκτρεπομένων ὁ ἔλεος γίνεται.“

419 Cicero Tusc. disp. III 83. Sed ratio una omnium est aegritu-
 20 dinum, plura nomina. Nam et invidere aegritudinis est et aemulari et obtrectare et misereri et angi, lugere, maerere, aerumna adfici, lamentari, sollicitari, dolere, in molestia esse, affligi, desperare. 84. Haec omnia definiunt Stoici, eaque verba, quae dixi, singularum rerum sunt, non ut videntur easdem res significant, sed aliquid differunt.

420 Galenus in Hippocr. de humoribus lib. I Vol. XVI p. 174 K. εἰσὶ δὲ καὶ θυμὸς καὶ δυσθυμία τῆς ψυχῆς πάθη· διαφέρει δὲ ὁ θυμὸς καὶ
 25 <ῆ> ὀργὴ τῆς δυσθυμίας καὶ λύπης κατὰ τὰς ἐνεργείας· ἐν γὰρ τῇ ὀργῇ καὶ τῷ θυμῷ ἡ ἔμφυτος αὐτῇ θερμοσμία ἐκτείνεται. καὶ χολὴ τότε γίνεται τε καὶ αὐξάνεται. ἐν δὲ τῇ λύπῃ καὶ δυσθυμίᾳ συναιρεῖται καὶ ὁ ψυχρὸς
 30 τε καὶ φλεγματικὸς χυμὸς ἐνθεν τὴν γένεσιν ἔχει.

§ 2. De proclivitate, morbo, aegrotatione

(εὐεμπτωσία, νόσημα, ἀρρώστημα).

421 Stobaeus ecl. II 93. 1. εὐεμπτωσίαν δ’ εἶναι εὐκαταφορίαν εἰς
 35 πάθος ἢ τι τῶν παρὰ φύσιν ἔργων, οἷον ἐπιλυπία, ὀργιλότητα, φθονερίαν, ἀκροχολίαν καὶ τὰ ὅμοια. γίνεσθαι δὲ εὐεμπτωσίας καὶ εἰς ἄλλα ἔργα τῶν παρὰ φύσιν, οἷον εἰς κλοπὰς καὶ μοιχείας καὶ ὕβρεις, καθ’ ἃς κλέπται τε καὶ μοιχοὶ καὶ ὕβρισται λέγονται. νόσημα δ’ εἶναι δόξαν ἐπιθυμίας ἐρῶν-
 40 κυῖαν εἰς ἕξιν καὶ ἐνεσκιρωμένην, καθ’ ἣν ὑπολαμβάνουσι τὰ μὴ αἰρετὰ σφόδρα αἰρετὰ εἶναι, οἷον φιλογυνίαν, φιλοινίαν, φιλαργυρίαν· εἶναι δέ τινα

10 ferire Rivius, fieri libri.
 <περὶ> τῆς.

13 malim ὅπως δῆποτε.

14 malim τὰ

34 ἢ τι scripsi, εἰς τι libri.

40 τούτοις add. Heeren.

μισογυνίαν, μισοινίαν, μισανθρωπίαν. τὰ δὲ νοσήματα μετ' ἀσθενείας συμβαινόντα ἀρρώσθημα καλεῖσθαι.

422 Diog. Laërt. VII 115. ὥς δὲ λέγεται τινα ἐπὶ τοῦ σώματος ἀρρώσθημα, οἷον ποδάγρα καὶ ἀρθρίτιδες, οὕτω καὶ τῆς ψυχῆς φιλοδοξία καὶ φιληδονία καὶ τὰ παραπλήσια. τὸ γὰρ ἀρρώσθημά ἐστι νόσημα μετὰ ἀσθενείας, τὸ δὲ νόσημα οἷσις σφόδρα δοκοῦντος αἵρετοῦ.

καὶ ὥς ἐπὶ τοῦ σώματος εὐεμπτωσῆαι τινὲς λέγονται, οἷον κατάρρους καὶ διάρρροια, οὕτω καὶ τῆς ψυχῆς εἶδιν εὐκαταφορία, οἷον φθονερία, ἐλεημοσύνη, ἔριδες καὶ τὰ παραπλήσια.

423 Cicero Tusc. disp. IV 27. ut sunt alii ad alios morbos procliviores (itaque dicimus gravedinosos quosdam, torminosos, non quia iam sint, sed quia saepe), sic alii ad metum, alii ad aliam perturbationem; ex quo in aliis anxietas, unde anxii, in aliis iracundia dicitur, quae ab ira differt, estque aliud iracundum esse, aliud iratum, ut differt anxietas ab angore; neque enim omnes anxii, qui anguntur aliquando, nec qui anxii, semper anguntur, ut inter ebrietatem <et ebriositatem> interest, aliudque est amatorem esse, aliud amantem.

424 Cicero Tusculan. disp. IV 10, 23. Quemadmodum, cum sanguis corruptus est aut pituita redundat aut bilis, in corpore morbi aegrotationesque nascuntur: sic pravarum opinionum conturbatio et ipsarum inter se repugnantia sanitate spoliatur animum morbisque perturbat. Ex perturbationibus autem primum morbi conficiuntur, quae vocant illi νοσήματα, eaque quae sunt eis morbis contraria, quae habent ad res certas vitiosam offensionem atque fastidium, deinde aegrotationes, quae appellantur a Stoicis ἀρρώσθημα, hisque item oppositae contrariae offensiones. Hoc loco nimium operae consumitur a Stoicis, maxime a Chrysippo, dum morbis corporum comparatur morborum animi similitudo. Qua oratione praetermissa minime necessaria, ea quae rem continent pertractemus. 24. Intellegatur igitur perturbationem iactantibus se opinionibus inconstanter et turbide in motu esse semper; cum autem hic fervor concitatioque animi inveteravit et tamquam in venis medullisque insedit, tum existit et morbus et aegrotatio et offensiones eae, quae sunt eis morbis aegrotationibusque contrariae. Haec, quae dico, cogitatione inter se differunt, re quidem copulata sunt, eaque oriuntur ex libidine et ex laetitia. Nam cum est concupita pecunia nec adhibita continuo ratio quasi quaedam Socratica medicina, quae sanaret eam cupiditatem, permanat in venas et inhaeret in visceribus illud malum, existitque morbus et aegrotatio, quae evelli inveterata non possunt, eique morbo nomen est avaritia; 25. similiterque ceteri morbi, ut gloriae cupiditas, ut mulierositas, ut ita appellem eam quae Graece φιλογυνία 40

4 ποδάγραi BP. 7 τοῦ om. P. 9 ἔριδες om. B. 16 et ebriositatem additum ex Nonio. 31 inveteravit—inse-
derit libri. 38 evelli Wopkens, avelli libri.

dicitur, ceterique similiter morbi aegrotationesque nascuntur. — Quae autem sunt his contraria, ea nasci putantur a metu, ut odium mulierum, quale in *μισογύνῃ* Atilii est, ut in hominum universum genus, quod accepimus de Timone, qui *μισάνθρωπος* appellatur, ut inhospitalitas est; quae omnes aegrotationes animi ex quodam metu nascuntur earum rerum, quas fugiunt et oderunt.

425 Cicero Tusc. disp. IV 29. Quo modo autem in corpore est morbus, est aegrotatio, est vitium, sic in animo. Morbum appellant totius corporis corruptionem, aegrotationem morbum cum imbecillitate, 10 vitium, cum partes corporis inter se dissident, ex quo pravitas membrorum, distortio, deformitas. Itaque illa duo, morbus et aegrotatio, ex totius valetudinis corporis conquassatione et perturbatione gignuntur, vitium autem integra valetudine ipsum ex se cernitur. Sed in animo tantummodo cogitatione possumus morbum ab aegrotatione seiungere; vitiositas 15 autem est habitus aut adfectio in tota vita inconstans et a se ipsa dissentiens. Ita fit, ut in altera corruptione opinionum morbus efficiatur et aegrotatio, in altera inconstantia et repugnantia. Non enim omne vitium paris habet dissensiones, ut eorum, qui non longe a sapientia absunt, adfectio est illa quidem discrepans sibi ipsa, dum est insipiens, sed non 20 distorta nec prava. Morbi autem et aegrotationes partes sunt vitiositatis, sed perturbationes sintne eiusdem partes, quaestio est. 30. Vitia enim adfectiones sunt manentes, perturbationes autem moventes, ut non possint adfectionum manentium partes esse.

426 Cicero Tusc. disp. IV 31. Illud animorum corporumque dissimile, quod animi valentes morbo temptari [non] possunt, <ut> corpora 25 possunt; sed corporum offensiones sine culpa accidere possunt, animorum non item, quorum omnes morbi et perturbationes ex aspernatione rationis eveniunt; itaque in hominibus solum existunt; nam bestiae simile quiddam faciunt, sed in perturbationes non incidunt. 30

427 Cicero Tusc. disp. IV 26. Definiunt autem animi aegrotationem opinionem vehementem de re non expetenda, tamquam valde expetenda sit, inhaerentem et penitus insitam. Quod autem nascitur ex offensione ita definiunt: opinionem vehementem de re non fugienda inhaerentem et penitus insitam tamquam fugienda. Haec autem opinatio 35 est iudicatio se scire, quod nesciat.

Aegrotationi autem talia quaedam subiecta sunt: avaritia, ambitio, mulierositas, pervicacia, ligurritio, vinulentia, cuppedia et siqua similia: Est autem avaritia opinatio vehemens de pecunia, quasi valde expetenda 40 sit, inhaerens et penitus insita, similisque est eiusdem generis definitio reliquarum.

27. Offensionum autem definitiones sunt eius modi, ut inhospitalitas sit opinio vehemens valde fugiendum esse hospitem, eaque inhaerens et penitus insita, similiterque definitur et mulierum odium, ut Hippolyti, et, ut Timonis, generis humani. 45

8 est vitium *cod. Gryph.*, et vitium *ceteri*. 18 paris h. dissensiones *Bentley*, partis h. dissentientis *libri*. 25 non *seclusit Bentley*. || ut *inseruit idem*.

428 Seneca ep. 75, 11. Ut breviter finiam: „morbis est iudicium in pravo pertinax, tamquam valde expetenda sint, quae leviter expetenda sunt“ vel si mavis ita finiamus: „nimis imminere leviter petendis vel ex toto non petendis aut in magno pretio habere in aliquo habenda vel in nullo.“

429 Galenus de locis affectis I 3 Vol. VIII p. 32 K. κινήσεως δ' ούσης κατὰ γένος διττῆς, ἀλλοιώσεώς τε καὶ φορᾶς, ὅταν εἰς μόνιμον ἀφίκηται διάθεσιν ἢ ἀλλοιώσεις, ὀνομάζεται νόσημα, παρὰ φύσιν οὔσα δηλονότι διάθεσις· καταχρώμενοι δ' ἐνίοτε καὶ τὴν τοιαύτην διάθεσιν ὀνομάζομεν πάθος.

430 Cicero Tusc. disp. IV 32. Aegrotationes autem morbique animorum difficilius evelli posse putantur, quam summa illa vitia, quae virtutibus sunt contraria. Morbis enim manentibus vitia sublata esse possunt, quia non tam celeriter sanantur, quam illa tolluntur.

§ 3. De tribus constantiis.

431 Diog. Laërt. VII 115. εἶναι δὲ καὶ εὐπαθείας φασὶ τρεῖς, χαράν, εὐλάβειαν, βούλησιν. καὶ τὴν μὲν χαράν ἐναντίαν φασὶν εἶναι τῇ ἡδονῇ, οὔσαν εὐλογον ἔπαρσιν, τὴν δὲ εὐλάβειαν τῷ φόβῳ, οὔσαν εὐλογον ἔκκλισιν· φοβηθῆσεσθαι μὲν γὰρ τὸν σοφὸν οὐδαμῶς, εὐλαβηθῆσεσθαι δὲ τῇ δὲ ἐπιθυμίᾳ ἐναντίαν φασὶν εἶναι τὴν βούλησιν, οὔσαν εὐλογον ὄρεξιν. 20 καθάπερ οὖν ὑπὸ τὰ πρῶτα πάθη πίπτει τινά, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὑπὸ τὰς πρώτας εὐπαθείας· καὶ ὑπὸ μὲν τὴν βούλησιν εὐνοίαν, εὐμένειαν, ἀσπασμόν, ἀγάπην, ὑπὸ δὲ τὴν εὐλάβειαν αἰδῶ, ἀγνείαν, ὑπὸ δὲ τὴν χαράν τέρψιν, εὐφροσύνην, εὐθυμίαν.

432 Andronicus περὶ παθῶν 6 (p. 20 Kreuttner).

Εὐπαθείας εἶδη γ'.

Βούλησις μὲν οὖν ἐστὶν εὐλογος ὄρεξις.

Χαρὰ δὲ εὐλογος ἔπαρσις.

Εὐλάβεια δὲ εὐλογος ἔκκλις.

Βουλῆσεως εἶδη δ'.

Εὐνοία μὲν οὖν ἐστὶ βούλησις ἀγαθῶν <ἐτέρῳ> αὐτοῦ ἕνεκεν ἐκείνου.

Εὐμένεια δὲ εὐνοία ἐπίμονος.

Ἀσπασμός δὲ ἀδιάστατος <εὐνοία>

Ἀγάπησις — — —

Χαρᾶς εἶδη γ'.

Τέρψις μὲν οὖν ἐστὶ χαρὰ πρέπουσα ταῖς περὶ αὐτὸν ὠφελείαις.

Εὐφροσύνη δὲ χαρὰ ἐπὶ τοῖς τοῦ σώφρονος ἔργοις.

Εὐθυμία δὲ χαρὰ ἐπὶ διαγωγῇ ἢ ἀνεπιζητησίᾳ παντός.

Εὐλαβείας εἶδη β'.

Αἰδῶς μὲν οὖν ἐστὶν εὐλάβεια ὀρθοῦ ψόγου.

Ἀγνεία δὲ εὐλάβεια τῶν περὶ θεῶν ἀμαρτημάτων.

13 non possunt libri, non del. Lamb. 14 qui Davisius. || Cf. Seneca de tranq. animi cp. 1. 18 τῇ λύπῃ τῇ ἡδονῇ PB (τὴν ἡδονὴν B²). || δειλίαν B. 19 εὐλαβῆσεσθαι BP. 21 πίπτειν B. 31 ἐτέρῳ add. Wachsm. 33 εὐνοία addendum esse suspicatus est Wachsm. 41 θεοῦς suppl. Kreuttner.

433 Clemens Al. Strom. II p. 466 Pott. τὴν μὲν γὰρ χαρὰν εὐλογον ἔπαρσιν ἀποδιδόασιν· καὶ τὸ ἀγάλλεσθαι χαίρειν ἐπὶ καλοῖς· τὸ δὲ ἔλεος λύπην ἐπὶ ἀναξίως κακοπαθοῦντι· τροπὰς δὲ εἶναι ψυχῆς καὶ πάθη τὰ τοιαῦτα.

434 Alexander Aphrod. comm. in Aristot. Topica II p. 96 Ald. p. 181, 1 Wal. ταῦτόν γὰρ κατὰ τὸ ὑποκείμενον τε καὶ σημαίνόμενον ἡδονὴ καὶ χαρὰ καὶ εὐφροσύνη καὶ τέρψις, Πρόδικος δὲ ἐπειρᾷτο ἐκάστῳ τῶν ὀνομάτων τούτων ἰδίον τι σημαίνόμενον ὑποτάσσειν, ὥσπερ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, χαρὰν μὲν λέγοντες εὐλογον ἔπαρσιν, ἡδονὴν δὲ ἄλογον ἔπαρσιν, τέρψιν δὲ τὴν δι' ὧτων ἡδονήν, εὐφροσύνην δὲ τὴν διὰ λόγων· νομοθετούντων δὲ ἐστὶ τοῦτο, ἀλλ' οὐδὲν ὕγιες λεγόντων.

435 Seneca ep. 59, 2. vitium esse voluptatem credimus. — Scio, inquam, et voluptatem, si ad nostrum album verba dirigimus, rem infamem esse, et gaudium nisi sapienti non contingere. est enim animi elatio suis bonis verisque fidentis. — gaudio autem iunctum est non desinere nec in contrarium verti.

436 Philo de migrat. Abrah. § 156 Vol. II p. 299, 3 Wendl. Ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς χορευταῖς ἀρετῆς στενάζειν καὶ δακρύειν ἔθος, ἢ τὰς τῶν ἀφρόνων ὀδυρομένοις συμφοράς, διὰ τὸ φύσει κοινωνικὸν καὶ φιλάνθρωπον, ἢ διὰ περιχάρειαν· γίνεται δὲ αὕτη, ὅταν ἀθρόα ἀγαθὰ μηδὲ προσδοκῆθέντα ποτὲ αἰφνίδιον ὀμβρῆσαντα πλημμυρῇ· ἀφ' οὗ καὶ τὸ ποιητικὸν εἰρησθῆναι μοι δοκεῖ (Hom. Z 484)

Δακρυόεν γελάσασα.

Προσπεσοῦσα γὰρ ἐκ τοῦ ἀνελπίστου ἢ εὐπαθειῶν ἀρίστη χαρὰ ψυχῇ, μείζονα αὐτὴν ἢ πρότερον ἦν ἐποίησεν, ὥς διὰ τὸν ὄγκον μηκέτι χωρεῖν τὸ σῶμα· θλιβόμενον δὲ καὶ πιεζόμενον ἀποστάζειν λιβάδας, ἃς καλεῖν ἔθος δάκρυα.

437 Lactantius div. instit. VI 15. Videamus nunc iidem illi, qui vitia penitus excidunt, quid effecerint. Quattuor illos affectus, quos ex opinione bonorum malorumque nasci putant, quibus evulsis sanandum esse animum sapientis existimant, quoniam intelligunt et natura insitos esse et sine his nihil moveri, nihil agi posse, alia quaedam in eorum locum vicemque supponunt. Pro cupiditate substituunt voluntatem: quasi vero non multo sit praestabilius, bonum cupere quam velle: item pro laetitia gaudium, pro metu cautionem. At in illo quarto immutandi nominis eos ratio defecit. Itaque aegritudinem penitus, id est moestitiam doloremque animi sustulerunt.

ibidem paulo post: sed putemus, ut ipsi volunt, esse diversa. Nempe igitur cupiditatem esse dicent perseverantem ac perpetuam voluntatem: laetitia vero insolenter se efferens gaudium: metum autem nimiam et excedentem modum cautionem. — — Eo igitur imprudentes revolvuntur, quo Peripatetici ratione perveniunt, ut vitia, quoniam tolli non possunt, medie temperanda sint.

438 Cicero Tusc. disp. IV 12. Natura enim omnes ea, quae bona videntur, sequuntur fugiuntque contraria. Quam ob rem simul obiecta species est cuiuspiam, quod bonum videatur, ad id adipiscendum impellit

18 στενάζειν Mang., σφαδάζειν libri.
ab adversario.

41 vides Stoicam doctrinam perverti

ipsa natura. Id cum constanter prudenterque fit, eius modi adpetitionem Stoici βούλησιν appellant, nos appellemus voluntatem. Eam illi putant in solo esse sapiente, quam sic definiunt: voluntas est, quae quid cum ratione desiderat. Quae autem <a> ratione aversa incitata est vehementius, ea libido est vel cupiditas effrenata, quae in omnibus stultis invenitur. 13. Itemque cum ita movemur, ut in bono simus aliquo, dupliciter id contingit. Nam cum ratione animus movetur placide atque constanter, tum illud gaudium dicitur; cum autem inaniter et effuse animus exultat, tum illa laetitia gestiens vel nimia dici potest, quam ita definiunt: sine ratione animi elationem. Quoniamque ut bona natura adpetimus, sic a 10 malis natura declinamus, quae declinatio cum ratione fiet, cautio appelletur, eaque intellegatur in solo esse sapiente; quae autem sine ratione et cum exanimatione humili atque fracta, nominatur metus; est igitur metus <a> ratione aversa cautio. 14. Praesentis autem mali sapientis affectio nulla est, stultorum aegritudo est, eaque adficiuntur in malis opi- 15 natis animosque demittunt et contrahunt rationi non obtemperantes. Itaque haec prima definitio est, ut aegritudo sit animi adversante ratione contractio. Sic quattuor perturbationes sunt, tres constantiae, quoniam aegritudini nulla constantia opponitur.

439 Plutarchus de virtute morali cp. 9 p. 449 a. Οἷς καὶ αὐτοὶ (scil. 20 Stoici) τρόπον τινὰ διὰ τὴν ἐνάργειαν ὑπέκοντες „αἰδεῖσθαι τὸ αἰσχύνεσθαι καλοῦσι καὶ τὸ ἡδεσθαι χαίρειν καὶ τοὺς φόβους εὐλαβείας“ ταύτην μὲν οὐδενὸς ἂν αἰτιασαμένου τὴν εὐφημίαν, εἰ τὰ αὐτὰ πάθη προστιθέμενα μὲν τῷ λογισμῷ τούτοις καλοῦσι τοῖς ὀνόμασι, μαχόμενα δὲ καὶ βιαζόμενα τὸν λογισμὸν ἐκείνοις. ὅταν δὲ δακρύοις ἐλεγχόμενοι καὶ τρόμοις 25 καὶ χροᾶς μεταβολαῖς ἀντὶ λύπης καὶ φόβου δηγμοὺς τινὰς καὶ συνεόρσεις λέγωσι, καὶ προθυμίας τὰς ἐπιθυμίας ὑποκορίζονται, σοφιστικὰς δοκοῦσιν, οὐ φιλοσόφους δικαιοσύνης καὶ ἀποδράσεις ἐκ τῶν πραγμάτων μηχανᾶσθαι διὰ τῶν ὀνομάτων. καίτοι πάλιν αὐτοὶ τὰς τε χαρὰς ἐκείνας καὶ τὰς βουλήσεις καὶ τὰς εὐλαβείας εὐπαθείας καλοῦσιν, οὐκ ἀπαθείας, ὁρθῶς ἐν- 30 ταῦθα χρώμενοι τοῖς ὀνόμασι.

440 Galenus de H. et Plat. decr. IV 4 (140) p. 354 M. Chrysippus inducitur: μὴ συγχωρῶν ἐπὶ ταύτοῦ λέγειν αἰσχύνεσθαι καὶ αἰδεῖσθαι, μὴδ' ἡδεσθαι καὶ χαίρειν, ἀλλ' ἀκριβοῦν ἅπαντα καὶ μέχρι τῶν ὀνομάτων ἀξιῶν (αὐτὸν) ἐν τοῖς συγγράμμασιν. 35

441 Galenus de H. et Plat. decr. V 7 (173) p. 468 M. εἴτε δὲ προσεῖσθαι καὶ φεύγειν λέγεις, εἴτε διώκειν, εἴτ' ἐφλέσθαι, διαφέρει οὐδέν, ὥσπερ οὐδὲ εἰ βούλεσθαι ἢ ὀρέγεσθαι ἢ ἀντιποιεῖσθαι ἢ ἀσπάζεσθαι ἢ ἐπιθυμεῖν. ἢ γὰρ τῶν τοιούτων ὀνομάτων διαίρεσις οὐδέν εἰς τὴν παροῦσαν σκέψιν ὀνύνησιν, ἀλλ' αὐτὸ τοῦναντίον ἀκαιρὸς τ' ἐστὶ καὶ τὴν περὶ τῶν πραγμάτων 40 ζήτησιν εἰς τὴν περὶ τῶν ὀνομάτων ἀμφισβήτησιν ἀπάγει. διὸ καὶ τεχνάζονται τινες ἐξεπίτηδες ὑπὲρ τοῦ μηδὲν περαινθῆναι πρὸς ἕκαστον τῶν ὀνο-

2 appellemus Wesenberg, appellamus libri. 4 <a> ratione aversa Orellius, ratione adversa libri. 11 cum Bentley, si cum libri. 14 a add. Mich. Brutus. 15 stulta autem libri. || eaque Bake, ea qua libri. 20 οἷς καὶ αὐτοὶ Turnebus, οἱ καὶ αὐτοῖς libri. 26 συνεόρσεις corruptum, συνθροήσεις Hauptius. 28 δικαιοσύνης Xyl., διακαύσεις libri.

μάτων ἐνίστασθαι, εἰ μὲν ὀρέγεσθαι πόματος εἴποις τὸν διψῶντα, μὴ συγ-
χωροῦντες „ὀρέγεσθαι“ λέγειν, ἀστεῖον γὰρ τι τὴν ὄρεξιν εἶναι καὶ
μόνου τοῦ σοφοῦ, ὑπάρχειν γοῦν αὐτὴν ὁρμὴν λογιστικὴν ἐπὶ τι
ὅσον χρὴ ἡδοντος, ἂν δὲ „ἐπιθυμεῖν“, οὐδὲ οὕτως ὀνομάζειν συγχωροῦν-
5 τες· τὸ μὲν γὰρ διψῆν οὐκ ἐν τοῖς φάυλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς
ἀστείοις γίγνεσθαι, τὴν δ' ἐπιθυμίαν αὐτὴν τε φάυλην εἶναι καὶ
μόνοις τοῖς φάυλοις ἐγγίνεσθαι, εἶναι γὰρ ὄρεξιν ἀθρόως ῥεπι-
κὴν πρὸς τὸ τυγχάνειν. εἰ δὲ μὴ μακρὸν οὕτως αὐτῆς ὁρισμὸν ποιήσειεν,
ἀλλ' ὄρεξιν [τε] ἄλογον ὑπάρχειν εἰπών, ἐπιτιμήσει μάλα σεμνῶς ἀνδρὶ πολ-
10 λάκις οὐκ ἐν τῇ πραγμάτων ἐπιστήμῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν ὀνομάτων
χρήσει μυρίων διαφέροντι. τοιοῦτοι δ' ἀμέλει καὶ τῶν παλαιῶν ἦσαν οὐκ
ὀλίγοι, καθάπερ καὶ αὐτὸς ὁ Πλάτων φησὶν, ὀνόμασι χρώμενοι καὶνῶς μετω-
νομασμένοις.

(Videtur mihi Chrysippus Platoni opprobrio vertisse, quod in libro
15 quarto de re publica in synonymorum distinctione parum diligens fuisset:
cui patrocinator Galenus.)

442 Clemens Al. Strom. IV 18 p. 617 Pott. ὄρεξιν οὖν ἐπιθυμίας
διακρίνουσιν οἱ περὶ ταῦτα δεινοί· καὶ τὴν μὲν ἐπὶ ἡδοναῖς καὶ ἀκολασία
τάττουσιν, ἄλογον οὖσαν· τὴν δὲ ὄρεξιν ἐπὶ τῶν κατὰ φύσιν ἀναγκαίων,
20 λογικὴν ὑπάρχουσαν κίνησιν.

§ 4. Affectus exstirandos esse, non temperandos.

443 Seneca ep. 116, 1. Utrum satius sit modicos habere adfectus
an nullos, saepe quaesitum est: nostri illos expellunt, Peripatetici
temperant.

25 444 Lactant. div. instit. VI 14. Nam Stoici affectus omnes, quo-
rum impulsu animus commovetur, ex homine tollunt, cupiditatem, laeti-
tiam, metum, moestitiam: quorum duo priora ex bonis sunt aut futuris
aut praesentibus; posteriora ex malis. Eodem modo haec quattuor morbos
(ut dixi) vocant, non tam natura insitos, quam prava opinione susceptos:
30 et idcirco eos censent exstirpari posse radicitus, si bonorum malorumque
opinio falsa tollatur. Si enim nihil censeat sapiens bonum, nihil malum,
nec cupiditate ardescet, nec laetitia gestiet, nec metu terretur nec aegri-
tudine contrahetur.

Lactant. de ira cp. 17. Sed Stoici non viderunt esse discrimen
35 recti et pravi; esse iram iustam, esse et iniustam; et quia medelam rei
non inveniebant, voluerunt eam penitus excidere.

Cf. cp. 18. Quid opus est, inquiunt, ira, cum sine hoc affectu
peccata corrigi possint.

445 Clemens Al. Paed. I 13 p. 158 Pott. Πᾶν τὸ παρὰ τὸν λό-
40 γον τὸν ὀρεθὸν τοῦτο ἀμάρτημά ἐστι. αὐτίκα γοῦν τὰ πάθη τὰ
γενικώτατα ὧδέ πως ὀρίζεσθαι ἀξιοῦσιν οἱ φιλόσοφοι· τὴν μὲν ἐπιθυμίαν
ὄρεξιν ἀπειθῇ λόγῳ· τὸν δὲ φόβον ἔκκλινειν ἀπειθῇ λόγῳ· ἡδονὴν δὲ ἔπαρσιν
ψυχῆς ἀπειθῇ λόγῳ.

2 ἀστεῖον scripsi, αἷτιον libri.
εἰ δὲ <τις> — — εἴποι, ἐπιτιμῶσι.

8 εἰ δὲ — ἐπιτιμήσει corrupta; fortasse:

446 Philo de septen. et festis dieb. Vol. II Mang. p. 348. Πάν μὲν πάθος ἐπὶ ληπτὸν, ἐπεὶ καὶ πᾶσα ἄμετρος καὶ πλεονάζουσα ὁρμή καὶ τῆς ψυχῆς ἢ ἄλογος καὶ παρὰ φύσιν κίνησις ὑπαίτιος.

447 Hieronymus ep. 132 (ad Ctesiphontem) 1. *venena — quae de philosophorum et maxime Pythagorae et Zenonis principis Stoicorum fonte manarunt. Illi enim quae Graeci appellant πάθη, nos perturbationes possumus dicere: aegritudinem videlicet et gaudium, spem et metum: quorum duo praesentia, duo futura sunt, asserunt extirpari posse de mentibus et nullam fibram radicemque vitiorum in homine omnino residere, meditatione et assidua exercitatione virtutum.* Cf. dial. adv. Pelag. II 6 (ubi Chrysippum quoque nominat).

448 Diog. Laërt. VII 117. φασὶ δὲ καὶ ἀπαθῆ εἶναι τὸν σοφόν, διὰ τὸ ἀνέμπτωτον εἶναι. εἶναι δὲ καὶ ἄλλον ἀπαθῆ, τὸν φαῦλον, ἐν ἴσῳ λεγόμενον τῷ σκληρῷ καὶ ἀτέγκτῳ.

449 Porphyryon ad Hor. Serm. II 4, 1. Catius Epicureus fuit, qui 15 scripsit quattuor libros de rerum natura et de summo bono. Sub eius nomine quomodo in proxima Stoicos ita in hac Epicureos inrisurus est, qui dicunt summum bonum ἡδονὴν rerum honestarum. Unde Stoici hanc gulae et corporis libidinem criminantur, τὴν ἀταραχίαν τῆς ψυχῆς, hoc est nihil timere nec cupere, summum bonum esse. Unde 20 Varro dicit λογομαχίαν inter illos esse.

450 Lactant. div. instit. VI 10 (de humanitate disputans). Ad hanc partem philosophorum nulla praecepta sunt; quippe qui falsae virtutis specie capti misericordiam de homine sustulerunt; et dum volunt sanare vitia, auxerunt. Et cum iidem plerumque fateantur, societatis hu- 25 manae communionem esse retinendam, ab ea plane se ipsos inhumanae suae virtutis rigore dissociant.

ibid. 11. Quaero igitur ab iis, qui flecti ac misereri non putant esse sapientis, si homo ab aliqua bestia comprehensus auxilium sibi armati hominis imploret, utrumne succurrendum putent an minime? non 30 sunt tam impudentes, ut negent fieri oportere quod flagitat, quod exposcit humanitas. Item si aliquis circumveniat igni, ruina opprimatur, mergatur mari, flumine rapiatur, num putent hominis esse non auxiliari? non sunt ipsi homines si putent. Nemo enim potest eiusmodi periculis non esse subiectus. Immo vero et hominis et fortis viri esse dicent, servare 35 peritulum. Si ergo in eiusmodi casibus, qui periculum vitae homini afferunt, succurrere humanitatis esse concedunt: quid causae est, cur si homo esuriat, sitiatur, algeat, succurrendum esse non putent? Quae cum sint paria natura cum illis casibus fortuitis et unam eandemque humanitatem desiderent, tamen illa discernunt, quia 40 non re ipsa vera, sed utilitate praesenti omnia metiuntur.

451 Origenes comm. in Ezechielem cp. 8 Tom. III p. 424 Delarue. ἔλεος — ὅτινα ὠρῶσαντο οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ λύπην εἶναι ἐπὶ τῇ τοῦ πλησίον δυσπραγίᾳ· καὶ φασὶ μὴ δεῖν ἰατρὸν ἢ δικαστὴν τοῦτον τὸν ἔλεον ἐλεεῖν, μὴ ποτε συγχυθέντες ὑπὸ τῆς ἐπὶ τὸ οὕτως ἐλεεῖν ἐπα- 45 γούσης λύπης ἐμποδισθῶσιν ἀποδοῦναι τὸ ἰατρικὸν ἢ τὸ δικαστικὸν συμφερόντως τῷ θεραπευομένῳ ἢ τῷ δικαζομένῳ ἔργον.

452 Seneca de clementia lib. II cp. 4. Ad rem pertinet quaerere hoc loco, quid sit misericordia. plerique enim ut virtutem eam laudant et bonum hominem vocant misericordem. Et haec vitium animi est etc.

5 cp. 5. Scio male audire apud imperitos sectam Stoicorum tanquam nimis duram et minime principibus regibusque bonum daturam consilium. obicitur enim illi, quod sapientem negat misereri, negat ignoscere. — — Misericordia est aegritudo animi ob alienarum miseriarum speciem, aut tristitia ex alienis malis contracta, quae accidere
10 immerentibus credit. aegritudo autem in sapientem virum non cadit.

453 Seneca de clementia lib. II cp. 7. Constituamus nunc quoque, quid sit venia, et sciemus illam dari a sapiente non debere. Venia est poenae debitae remissio. Hanc sapiens quare non debeat dare, reddunt rationem diutius, quibus hoc propositum est. ego ut breviter
15 tamquam in alieno iudicio dicam: Ei ignoscitur, qui puniri debuit, sapiens autem nihil facit quod non debet, nihil praetermittit quod debet: itaque poenam, quam exigere debet, non donat. sed illud quod ex venia consequi vis, honestiore tibi via tribuit: parcit enim sapiens, consulit et corrigit.

30 454 Origenes comment. in Matthaeum Vol. III p. 674 Delarue. εἴπερ τέλειός ἐστιν ὁ πάσας ἔχων τὰς ἀρετὰς καὶ μηκέτι ἀπὸ κακίας πράττων etc. πῶς ἂν καὶ ἀόργητος γένοιτ' ἂν ἄθρόως, εἰ τύχοι εὐέμπιστος ὢν εἰς ὀργήν; πῶς δὲ καὶ ἄλνπος καὶ κρείττων παντὸς οὐτινοσοῦν συμβῆναι δυναμένου, τὴν λύπην προκαλουμένου; πῶς δὲ καὶ ἔξω φόβου πάντῃ ἔσται
25 τοῦ περὶ πόνων ἢ θανάτου ἢ τῶν ὅσα δύναται τὴν ἔτι ἀτελεστέραν ψυχὴν φοβῆσαι; τίνα δὲ τρόπον — — ἐκτὸς ἔσται πάσης ἐπιθυμίας; — — εἰ δὲ καὶ ἡ λεγομένη ἡδονή, ἄλογος οὖσα ἑπαρσις τῆς ψυχῆς, πάθος ἐστὶ, πῶς ἂν τις — — ἀπαλλαγείη τοῦ ἀλόγως ἐπαίρεσθαι.

455 Plutarchus de comm. not. cp. 25 p. 1070e. Ἄλλ' ὁμολογεῖ γε
30 Χρύσιππος, εἶναί τινας φόβους καὶ λύπας καὶ ἀπάτας, αἱ βλάπτουσι μὲν ἡμᾶς, χείρονας δ' οὐ ποιοῦσιν. Ἐντυχὲ δὲ τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς Πλάτωνα γεγραμμένων περὶ Δικαιοσύνης· καὶ γὰρ ἄλλων ἔνεκα τὴν ἐκεῖ τοῦ ἀνδρὸς εὐρησιλογίαν ἄξιον ἰστορῆσαι, πάντων ἀπλῶς πραγμάτων καὶ δογμάτων, οἰκείων ὁμοῦ καὶ
35 ἄλλοτριῶν, ἀφειδοῦσαν.

§ 5. Chrysippi περὶ παθῶν libri IV (quibus demonstratur
ὅτι κρίσεις τοῦ ἡγεμονικοῦ τὰ πάθη).

456 Diog. Laërt. Zeno 111. δοκεῖ δὲ αὐτοῖς τὰ πάθη κρίσεις εἶναι, καθὰ φησι Χρύσιππος ἐν τῷ περὶ Παθῶν· ἥ τε γὰρ φιλαρ-
40 γυρία ὑπόληψις ἐστὶ τοῦ τὸ ἀργύριον καλὸν εἶναι, καὶ ἡ μέθη δὲ καὶ ἡ ἀκολασία ὁμοίως καὶ τὰ ἄλλα.

457 Galenus de locis affectis III 1 ed. Bas. III 270 K. VIII 138.

τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα λογικώτερά πως ἔφην εἶναι· λογικὰ γὰρ ὄντως ἐστὶν ὅσα τῆς χρείας ἐπέκεινα προερχόμενα τὴν φύσιν ἀθρεῖ τῶν πραγμάτων, ὅποια τις ὑπάρχει κατὰ τὴν οἰκείαν οὐσίαν· οὕτως γοῦν καὶ Χρύσιππος ὁ φιλόσοφος ἔγραψεν περὶ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν ἔν μὲν τὸ θεραπευτικὸν βιβλίον, οὗ μάλιστα χρῆζομεν εἰς τὴν ἰασιν αὐτῶν, ἕτερα δὲ τρία λογικὰς ἔχοντα ζητήσεις.

458 Galenus de H. et Plat. decr. V 6 (171) p. 459 M. ὡς τοῦ-

τό γε καὶ ἐξ αὐτῶν ὧν ἔγραφε Χρύσιππος περὶ παθῶν ἐνεστί καταμα-
θεῖν. τεττάρων γὰρ βιβλίων οὕτω μεγάλων αὐτῷ γεγραμμένων, ὥσθ' 10
ἕκαστον εἶναι διπλάσιον τῶν ἡμετέρων, ὅμως ἡμεῖς οὐδ' ἐν ὅλοις δύο
τὴν περὶ τῶν παθῶν αὐτῷ γνώμην ἐξητάκαμεν etc.

459 Plutarchus de virtute morali cp. 3 p. 441 c. Κοινῶς δὲ ἅπαν-

τες οὗτοι (scil. Stoici, Aristo, Zeno, Chrysippus) τὴν ἀρετὴν τοῦ
ἡγεμονικοῦ τῆς ψυχῆς διάθεσιν τινα καὶ δύναμιν, γεγεννημένην ὑπὸ 15
λόγου, μᾶλλον δὲ λόγον οὖσαν αὐτὴν ὁμολογούμενον καὶ βέβαιον καὶ
ἀμετάπτωτον, ὑποτίθενται· καὶ νομίζουσιν οὐκ εἶναι τὸ παθητικὸν
καὶ ἄλογον διαφορὰ τι καὶ φύσει ψυχῆς τοῦ λογικοῦ διακεκριμένον,
ἀλλὰ τὸ αὐτὸ τῆς ψυχῆς μέρος, ὃ δὴ καλοῦσι διάνοιαν καὶ ἡγεμονι-
κόν, διόλου τρεπόμενον καὶ μεταβάλλον ἐν τε τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς 20
κατὰ ἔξιν ἢ διάθεσιν μεταβολαῖς, κακίαν τε γίγνεσθαι καὶ ἀρετήν,
καὶ μηδὲν ἔχειν ἄλογον ἐν ἑαυτῷ· λέγεσθαι δὲ ἄλογον, ὅταν τῷ πλεο-
νάζουντι τῆς ὁρμῆς, ἰσχυρῶ γενομένῳ καὶ κρατήσαντι, πρὸς τι τῶν
ἀτόπων παρὰ τὸν αἰροῦντα λόγον ἐκφέρεται· καὶ γὰρ τὸ πάθος εἶναι
λόγον πονηρὸν καὶ ἀκόλαστον, ἐκ φανύλης καὶ διημαρτημένης κρίσεως 25
σφοδρότητα καὶ ῥώμην προσλαβούσης.

Cf. ibidem cp. 7 p. 446 f. ἐνιοι δὲ φασιν οὐχ ἕτερόν εἶναι τοῦ
λόγου τὸ πάθος οὐδὲ δυοῖν διαφορὰν καὶ στάσιν, ἀλλὰ ἐνὸς λόγου
τροπὴν ἐπ' ἀμφοτέρα, λανθάνουσαν ἡμᾶς ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς·
οὐ συνορῶντας ὅτι ταῦτόν ἐστι τῆς ψυχῆς ᾧ πέφυκεν ἐπιθυμεῖν καὶ 30
μετανοεῖν, ὀργίζεσθαι καὶ δεδιέναι, φέρεσθαι πρὸς τὸ αἰσχυρὸν ὑφ'
ἡδονῆς καὶ φερομένη πάλιν αὐτῆς ἐπιλαμβάνεσθαι· καὶ γὰρ ἐπιθυμίαν
καὶ ὀργὴν καὶ φόβον καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, δόξας εἶναι καὶ κρίσεις
πονηράς, οὐ περὶ ἐν τι γιγνομένης τῆς ψυχῆς μέρος, ἀλλὰ ὅλου τοῦ
ἡγεμονικοῦ ὁπὰς καὶ εἴξεις καὶ συγκαταθέσεις καὶ ὁρμὰς καὶ ὅλως 35
ἐνεργείας τινὰς οὖσας ἐν ὀλίγῳ μεταπτωτάς, ὥσπερ αἱ τῶν παιδῶν
ἐπιδρομαὶ τὸ ῥαγδαῖον καὶ τὸ σφοδρὸν ἐπισφαλὲς ὑπὸ ἀσθενείας καὶ
ἀβέβαιον ἔχουσι.

460 Galenus de H. et Plat. decr. V 6 (168) p. 448 M. Posido-

32 φερομένη—αὐτῆς scripsi, φερομένης—αὐτῆς libri.

nus Chrysippi sententiam spectans: „τὸ δὴ τῶν παθῶν αἴτιον, τουτέστι τῆς τε ἀνομολογίας καὶ τοῦ κακοδαίμονος βίου, τὸ μὴ κατὰ πᾶν ἔπεσθαι τῷ ἐν αὐτῷ δαίμονι συγγενεῖ τε ὄντι καὶ τὴν ὁμοίαν φύσιν ἔχοντι τῷ τὸν ὅλον κόσμον διοικοῦντι, τῷ δὲ χείρονι καὶ ζῳώδει ποτὲ
 5 συνεκκλίνοντας φέρεσθαι. οἱ δὲ (sc. οἱ περὶ Χρύσιππον) τοῦτο παριδόντες οὔτε ἐν τούτοις βελτιοῦσι τὴν αἰτίαν τῶν παθῶν, οὔτ' ἐν τοῖς περὶ τῆς εὐδαιμονίας καὶ ὁμολογίας ὁρθοδοξοῦσιν. οὐ γὰρ βλέπουσιν, ὅτι πρῶτόν ἐστιν ἐν αὐτῇ τὸ κατὰ μηδὲν ἄγεσθαι ὑπὸ τοῦ ἀλόγου τε καὶ κακοδαίμονος καὶ ἀθέου τῆς
 10 ψυχῆς.“ ἐν τούτοις φανερώς ὁ Ποσειδώνιος ἐδίδαξε, πηλίκον ἁμαρτάνουσιν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον, οὐ μόνον ἐν τοῖς περὶ τῶν παθῶν λογισμοῖς, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ τέλους. οὐ γὰρ ὡς ἐκεῖνοι λέγουσιν ἀλλ' ὡς ὁ Πλάτων ἐδίδαξε, τὸ τῇ φύσει ζῆν ὁμολογουμένως ἐστίν.

461 Galenus de H. et Plat. decr. IV 1 (135) p. 334 M. κατὰ
 15 μὲν τὸ πρότερον περὶ ψυχῆς βιβλίον ὁ Χρύσιππος οὐχ ὅπως ἀντιλέγει, μηδεμίαν εἶναι τῆς ψυχῆς δύναμιν ἢ ἐπιθυμητικὴν ἢ θυμοειδῆ, ἀλλὰ καὶ τὰ παθήματα αὐτῶν ἐκδιδάσκει καὶ τόπον ἀπονέμει τοῦ σώματος ἕνα· κατὰ δὲ τὰ περὶ τῶν παθῶν ἅπαντα, τὰ τε τρία, δι' ὧν ἐπισκέπτεται τὰ λογικὰ περὶ αὐτῶν ζητήματα, καὶ προσέτι τὸ
 20 θεραπευτικόν, ὃ δὴ καὶ ἡθικὸν ἐπιγράφουσί τινες, οὐκέθ' ὁμοίως εὐρίσκεται γινώσκων, ἀλλὰ τὰ μὲν ὡς ἐπαμφοτερίζων γράφει, τὰ δὲ ὡς μηδεμίαν ἡγούμενος εἶναι δύναμιν τῆς ψυχῆς μήτε ἐπιθυμητικὴν μήτε θυμοειδῆ. κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἐξηγήσιν τῶν ὁρισμῶν τοῦ πάθους, ἐμφαίνει τινὰ δύναμιν ἄλογον ἐν τῇ ψυχῇ τῶν παθῶν αἰτίαν ὑπάρχειν,
 25 ὡς ὀλίγον ὕστερον ἐπιδείξω τὴν ῥῆσιν ἐξηγησάμενος αὐτοῦ· ἐν δὲ τοῖς ἐφεξῆς ἔνθα ζητεῖ, πότερα <κρίσεις ἐστὶν ἢ> κρίσεσιν ἐπιγίγνεται τὰ πάθη, προφανῶς ἀποχωρεῖ τῆς Πλάτωνος δόξης, ὅς γ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐν τῇ διαιρέσει τοῦ προβλήματος ἡξίωσε καὶ ταύτης ἐπιμνησθῆναι. καίτοι τοῦτο πρῶτον εὐθύς ἐγκαλέσειεν ἂν τις αὐτῷ παρὰ τὸ τῆς
 30 διαιρέσεως ἑλλίπες ἐσφαλμένῳ. τὸ γὰρ τοι πάθος, οἷον ὁ ἔρως, ἦτοι κρίσις τίς ἐστίν, ἢ κρίσεσιν ἐπιγινόμενον, ἢ κίνησις ἔκφορος τῆς ἐπιθυμητικῆς δυνάμεως. οὕτω δὲ καὶ ὁ χόλος ἦτοι κρίσις ἢ ἐπόμενόν τι ταύτῃ πάθος ἄλογον, ἢ κίνησις σφοδρὰ τῆς θυμοειδοῦς δυνάμεως. ὁ δέ γ' οὐδ' οὕτως ἐγχωροῦν εἰς τρία τέμνεσθαι τὸ πρόβλημα μετα-
 35 χειρίζεται τὸν λόγον ἐπιδεικνύναι πειρώμενος, ὡς ἄμεινον εἶη κρίσεις ὑπολαμβάνειν αὐτὰ καὶ οὐκ ἐπιγινόμενά τινα ταῖς κρίσεσιν, ἐπιλαθόμενος ὧν αὐτὸς ἐν τῷ προτέρῳ τῷ περὶ ψυχῆς ἔγραψε, τὸν μὲν ἔρωτα τῆς ἐπιθυμητικῆς εἶναι δυνάμεως, τὸν δὲ χόλον τῆς θυμοειδοῦς.

idem V 1 (155 i. f.) p. 405 M. Χρύσιππος μὲν οὖν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ παθῶν ἀποδεικνύει πειρᾶται, κρίσεις τινὰς εἶναι τοῦ λογιστικοῦ τὰ πάθη, Ζήνων δ' οὐ τὰς κρίσεις αὐτάς, ἀλλὰ τὰς ἐπιγιγνομένας αὐταῖς συστολὰς καὶ χύσεις, ἐπάρσεις τε καὶ πτώσεις τῆς ψυχῆς ἐνόμιζεν εἶναι τὰ πάθη.

idem V 7 (175) p. 477 M. ἄλλα καὶ κατὰ τὰ περὶ παθῶν συγγράμματα, τὰ τε τρία τὰ λογικὰ καὶ τὸ χωρὶς αὐτῶν ἰδίᾳ γεγραμμένον ὑπ' αὐτοῦ, τὸ θεραπευτικὸν τε καὶ ἠθικὸν ἐπιγραφόμενον.

Galenus de propriorum animi affectuum curat. 1 Vol. V p. 3 K. γέγραπται μὲν οὖν Χρυσίππῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς τῶν φιλοσόφων 10 θεραπευτικὰ συγγράμματα τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν.

462 Galenus de H. et Plat. decr. IV 2 (136) p. 338 M. καὶ γὰρ οὐ κατὰ ταῦτα μόνον αὐτὸς ἑαυτῷ διαφέρεται φανερώς, ἀλλὰ κάπειδαν ὑπὲρ τῶν κατὰ τὸ πάθος ὀρισμῶν γράφων ἄλογόν τε καὶ παρὰ φύσιν κίνησιν ψυχῆς αὐτὸ φάσκει καὶ πλεονάζουσαν ὁρμήν, εἴτα τὸ μὲν ἄλογον ἐξηγούμενος τὸ χωρὶς λόγου τε καὶ κρίσεως εἰρησθαι φάσκει, τῆς δὲ πλεοναξούσης ὁρμῆς παράδειγμα τοὺς τρέχοντας σφοδρῶς παραλαμβάνη· ταυτὶ γὰρ ἀμφότερα μάχεται τῷ κρίσεις εἶναι τὰ πάθη· εἰσόμεθα δ' ἐναργέστερον αὐτάς τὰς ῥήσεις αὐτοῦ παραγράφαντες· ἔχει δ' ἡ μὲν ἑτέρα τόνδε τὸν τρόπον.

„Δεῖ δὲ πρῶτον ἐντεθυμῆσθαι, ὅτι τὸ λογικὸν ζῷον ἀκολουθητικὸν φύσει ἐστὶ τῷ λόγῳ, καὶ κατὰ τὸν λόγον ὡς ἂν ἡγεμόνα πρακτικόν. πολλάκις μέντοι καὶ ἄλλως φέρεται ἐπὶ τινα καὶ ἀπὸ τινων, ἀπειθῶς τῷ λόγῳ ὠθούμενον ἐπὶ πλεῖον, καθ' ἣν φοράν ἀμφότεροι ἔχουσιν οἱ ὅροι, τῆς παρὰ φύσιν 25 κινήσεως ἀλόγως οὕτως γινομένης καὶ τοῦ ἐν ταῖς ὁρμαῖς πλεονασμοῦ. τὸ γὰρ ἄλογον τουτὶ ληπτέον ἀπειθὲς λόγῳ καὶ ἀπεστραμμένον τὸν λόγον, καθ' ἣν φοράν καὶ ἐν τῷ ἔθει τινὰ φαμεν ὠθεῖσθαι καὶ ἀλόγως φέρεσθαι ἄνευ λόγου κρίσεως, οὐχὶ εἰ διημαρτημένως φέρεται καὶ παριδὼν τι κατὰ τὸν λόγον 30 ταῦτ' ἐπισημαινόμεθα, ἀλλὰ μάλιστα καθ' ἣν ὑπογράφει φοράν, οὐ πεφυκότος τοῦ λογικοῦ ζῷου κινεῖσθαι οὕτως κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ κατὰ τὸν λόγον.“

Ἡ μὲν οὖν ἑτέρα τῶν τοῦ Χρυσίππου ῥήσεων ἐξηγουμένη τὸν πρότερον τῶν ὅρων τοῦ πάθους ἐνταυθοῖ τελευτᾷ· τὴν δ' ὑπόλοιπον, 35 ἐν ἣ τὸν ἕτερον ὅρον ἐξηγεῖται, γεγραμμένην ἐφεξῆς τῇδε κατὰ τὸ πρῶτον σύγγραμμα περὶ παθῶν ἡδη σοι παραστήσομαι.

4 χύσεις an λύσεις in Ham. incertum. διαχύσεις Müller. 7 τὸ et γεγραμμένον Müller, τὰ—γεγραμμένα libri. || αὐτῶν L, αἰτιῶν ceteri. 13 οὐ κατὰ ταῦτα Cornarius, οὐκ αὐτὰ ταῦτα libri. 28 τινὰ Müller, τινὰς libri. 31 conicio ἐπισημαινόμενοι. 31 ὑπογράφωμεν Müller.

„Κατὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ πλεονασμὸς τῆς ὁρμῆς εἴρηται, διὰ τὸ τὴν καθ' αὐτοὺς καὶ φυσικὴν τῶν ὁρμῶν συμμετρίαν ὑπερβαίνειν. γένοιτο δ' ἂν τὸ λεγόμενον διὰ τούτων γνωριμώτερον. οἶον ἐπὶ τοῦ πορεύεσθαι καθ' ὁρμὴν οὐ πλεονάζει ἢ τῶν σκελῶν κίνησις, ἀλλὰ συναπαρτίζει τι τῇ ὁρμῇ ὥστε καὶ στήναι, ὅταν ἐθέλῃ, καὶ μεταβάλλειν. ἐπὶ δὲ τῶν τρεχόντων καθ' ὁρμὴν οὐκέτι τοιοῦτον γίνεται, ἀλλὰ πλεονάζει παρὰ τὴν ὁρμὴν ἢ τῶν σκελῶν κίνησις, ὥστε ἐκφέρεσθαι καὶ μὴ μεταβάλλειν εὐπειθῶς οὕτως εὐθὺς ἐναρξασμένων. οἷς οἶμαί τι παραπλήσιον
 10 καὶ ἐπὶ τῶν ὁρμῶν γίνεσθαι διὰ τὸ τὴν κατὰ λόγον ὑπερβαίνειν συμμετρίαν, ὥσθ' ὅταν ὁρμῇ μὴ εὐπειθῶς ἔχειν πρὸς αὐτόν, ἐπὶ μὲν τοῦ δρόμου τοῦ πλεονασμοῦ λεγομένου παρὰ τὴν ὁρμὴν, ἐπὶ δὲ τῆς ὁρμῆς παρὰ τὸν λόγον. συμμετρία γάρ ἐστι φυσικῆς ὁρμῆς ἢ κατὰ τὸν λόγον, καὶ ἕως τοσοῦτου [καί]· ἕως
 15 αὐτὸς ἀξιοῖ. διὸ δὴ καὶ τῆς ὑπερβάσεως κατὰ τοῦτο καὶ οὕτως γινομένης πλεονάζουσά τε ὁρμὴ λέγεται εἶναι καὶ παρὰ φύσιν καὶ ἄλογος κίνησις ψυχῆς.“

Αἱ μὲν τοῦ Χρυσίππου ῥήσεις αὗται. Similia ἐν τῷ περὶ παθῶν ἡθικῷ exstitisse testatur Gal. IV 5 (144) p. 365 M.

20 Has affectus definitiones Galenus probare studet cum Platonis decretis congruere. Ad intellegenda Chr. verba utilia haecce: ἐπειδὴ γὰρ ἡπίστατο δύο σημαινόμενα πρὸς τῆς „ἄλογος“ φωνῆς, ὧν τὸ ἕτερον βούλεται μόνον δηλοῦσθαι κατὰ τὸν ὅρον, τὸ χωρὶς κρίσεως, ὁρθῶς ἐποίησε μηδεμίαν ὑπολιπόμενος ἀμβιβολίαν, ἀλλ' αὐτὸς δηλώσας, ὅτι
 25 τὴν κατὰ τὸ πάθος ὁρμὴν ἄλογον εἶναι φησι, καθ' ὅσον ἀπεστραπται τὸν λόγον καὶ ἀπειθεῖ τῷ λόγῳ καὶ χωρὶς κρίσεως γίνεται. διὰ μὲν οὖν τοῦ ἀπεστράφθαι φάναι τὸν λόγον ἐχώρισε τὴν κατὰ τὸ πάθος ἄλογον κίνησιν τῶν ἀψύχων τε καὶ τῶν ἀλόγων ζώων. — — ἐκ μὲν δὴ τῶν τοιούτων δείκνυται τὸ μὴτ' ἀψύχῳ τινὶ μὴτ' ἀλόγῳ ζῳῳ πάθος ἐγγί-
 30 νεσθαι ψυχικόν. ἐπειδὴ δὲ γράφῃ, χωρὶς λόγου καὶ κρίσεως γίνεσθαι τὴν κατὰ τὸ πάθος κίνησιν, εἴτα συνάπτων ἐφεξῆς λέγῃ, „οὐχὶ εἰ διημαρτημένως φέρεται καὶ παριδὼν τι κατὰ τὸν λόγον“, καὶ „ἀπεστραμμένως τε καὶ ἀπειθῶς αὐτῷ“, διορίζει τῶν ἁμαρτημάτων τὰ πάθη καὶ πάννυ δεόντως. τὰ μὲν γὰρ ἁμαρτήματα μοχθηρὰ κρί-
 35 σεις εἰσὶ, καὶ [ὁ] λόγος ἐψευσμένος τῆς ἀληθείας καὶ διημαρτημένος. τὸ δὲ πάθος — ἀπειθήν ἐστι τῷ λόγῳ κίνησις ψυχῆς. Exempla afferuntur Agamemno filiam caedens (nomen deest) et Medea pueros trucidans.

ibid. cp. 3 (139) p. 349 Mü. Gal. ideo potissimum Chrys. vitu-

5 τῇ ὁρμῇ Müller τῆς ὁρμῆς libri. 9 οἷς Müller αἰς li. 14 del. Mü.
 23. 26. 30 cave ne Galenus fraudem tibi faciat. 35 ὁ del. Mü.

perandum iudicat ὅτι μήτε ἐπερχείρησεν ὅλως τὰ πρὸς τῶν παλαιῶν εἰρημένα διαλύσασθαι καὶ πρὸς αὐτὸν διαφέρεται, νυνὶ μὲν γίνεσθαι νομίζων τὰ πάθη ἄνευ λόγου καὶ κρίσεως, νυνὶ δ' οὐ μόνον κρίσεσιν ἐπεσθαι φάσκων, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο κρίσεις εἶναι. τὸ γὰρ μηδ' ὅλως ἐφάπτεσθαι κρίσεως ἐναντιώτατον δήπου τῷ κρίσιν εἶναι τὸ πά- 5
θος, εἰ μή, νῆ Δία, βοηθῶν τις αὐτῷ φαίη, πλείω σημαίνειν τὸ τῆς κρίσεως ὄνομα, καὶ κατὰ μὲν τὴν ἐξήγησιν τοῦ ὅρου τὴν οἶον „περίσκεψιν“ εἰρησθαι κρίσιν, ὥς εἶναι τὸ ἄνευ κρίσεως ἴσον τῷ ἄνευ περισκέψεως, ἐνθα δὲ κρίσεις εἶναι φησι τὰ πάθη, τὰς ὁρμὰς τε καὶ τὰς συγκαταθέσεις ὀνομάζεσθαι κρίσεις. ἀλλ' εἴπερ τοῦτό τις δέξαιτο, 10
πλεονάζουσα συγκατάθεσις ἔσται τὸ πάθος, καὶ πάλιν ὁ Ποσειδώνιος ἐρήσεται τὴν αἰτίαν, ὅφ' ἧς πλεονάζεται, πρὸς τῷ καὶ μέγιστον ἁμάρτημα κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἡμαρτησθαι τῷ Χρυσίππῳ. εἰ γὰρ ἐν αὐτῷ δὴ τούτῳ τὸ κύρος τοῦ δόγματός ἐστιν, ἐν τῷ διαστείλασθαι τὴν δυνάμειν καὶ δεῖξαι, κατὰ τί μὲν σημαινόμενον ἄνευ κρίσεως 15
γίνεται τὰ πάθη, κατὰ τί δὲ κρίσεις εἰσὶν, ὁ δ' οὐδὲ καθ' ἐν τῶν τεττάρων βιβλίων, ἃ περὶ τῶν παθῶν ἔγραψεν, ἐποίησεν αὐτό, πῶς οὐκ ἂν τις αὐτὸν δικαίως μέμψαιτο.

ibid. cp. 4 (140) p. 353 M. Gal. dicit absurdum esse: ἐπειδὴν ἀπειθῶς τε καὶ ἀπεστραμμένως τοῦ λόγου (sc. λέγειν τὰ πάθη γίνεσθαι) τὸ μη- 20
δεμίαν ἐπιζητεῖν ἑτέραν ἐν τῇ ψυχῇ δύναμιν, ἧς κινουμένης ἀπειθῶς τῷ λόγῳ γίνεσθαι τὰ πάθη· μηδὲ γὰρ εἶναι τινα τοιαύτην, ὥς ἔνιοι τῶν φιλοσόφων ὑπολαμβάνουσιν, ἐπιθυμητικὴν τε καὶ θυμοειδῆ προσαγορεύοντες, τὸ ὅλον γὰρ εἶναι τὸ τῶν ἀνθρώπων ἡγεμονικὸν λογικόν. 25

463 Galenus de H. et Plat. decr. IV 2 (135) p. 336 M. κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τοῖς ὁρισμοῖς τῶν γενικῶν παθῶν, οὓς πρώτους ἐξέθετο, τελέως ἀποχωρεῖ τῆς γνώμης αὐτῶν (sc. τῶν παλαιῶν), „τὴν λύπην ὀριζόμενος δόξαν πρόσφατον κακοῦ παρούσας, τὸν δὲ φόβον προσδοκίαν κακοῦ, τὴν δ' ἡδονὴν δόξαν πρόσ- 30
φατον ἀγαθοῦ παρούσας.“ ἄντικρυς γὰρ ἐν τούτοις τοῦ λογιστικοῦ τῆς ψυχῆς μόνου μέμνηται, παραλείπων τὸ τ' ἐπιθυμητικὸν καὶ τὸ θυμοειδές. „Καὶ γὰρ τὴν δόξαν καὶ τὴν προσδοκίαν ἐν τῷ λογιστικῷ μόνῳ συνίστασθαι νομίζει.“ Κατὰ μέντοι τὸν τῆς ἐπιθυμίας ὅρον, ἣν ὄρεξιν ἄλογον εἶναι φησιν, ἐφάπτεται μὲν 35
πῶς ὅσον ἐπὶ τῇ λέξει τῆς ἀλόγου κατὰ τὴν ψυχὴν δυνάμεως, ἀποχωρεῖ δὲ κἀνταῦθα κατὰ τὴν ἐξήγησιν αὐτῆς, εἴ γε καὶ ἡ ὄρεξις, ἣν κατὰ τὸν ὁρισμὸν παρέλαβε, τῆς λογικῆς ἐστὶ δυνάμεως. ὀρίζεται γοῦν αὐτὴν ὁρμὴν λογικὴν ἐπὶ τι ὅσον χρὴ ἡδον. ἐν μέντοι

δὴ τούτοις τοῖς ὅροις ὁρμὰς καὶ δόξας καὶ κρίσεις ὑπάρχειν οἴεται τὰ πάθη, κατὰ δὲ τινὰς τῶν ἐξῆς Ἐπικουρῶ καὶ Ζήνωνι μᾶλλον ἢ τοῖς ἑαυτοῦ δόγμασιν ἀκόλουθα γράφει. τὴν τε γὰρ λύπην ὁρίζομενος μειώσιν εἶναι φησιν ἐπὶ φευκτῷ δοκοῦντι ὑπάρχειν, τὴν θ' ἡδονὴν ἔπαρσιν ἐφ' αἰρετῷ δοκοῦντι ὑπάρχειν. καὶ γὰρ αἱ μειώσεις καὶ αἱ ἐπάρσεις καὶ αἱ συστολαὶ καὶ αἱ διαχύσεις (καὶ γὰρ τούτων ἐνίοτε μέμνηται) τῆς ἀλόγου δυνάμεως ἐστὶ παθήματα ταῖς δόξαις ἐπιγιγνώμενα. τοιαύτην δὲ τινὰ τὴν οὐσίαν τῶν παθῶν Ἐπίκουρος καὶ Ζήνων, οὐκ αὐτὸς ὑπολαμβάνει. ὁ καὶ θαυμάζειν ἐπέρχεται μοι τάνδρος, ἐν ἐπαγγελίᾳ λογικῆς τε ἔμα καὶ ἀκριβοῦς διδασκαλίας οὐκ ἀκριβοῦντος.

464 Galenus de H. et Plat. decr. IV 4 (139) p. 351 Mü. Περὶ δὲ τοῦ μὴ φροντίζειν τῆς πρὸς ἑαυτὸν ἐναντιολογίας αὐτὸν ἔχων ἔτι μυρία λέγειν, ἃ τάχ' ἂν καὶ ὕστερον, εἰ μακροτέρας ἐπιλαβοίμην σχολῆς, εἰς μίαν ἀθροίσαιμι πραγματείαν ἅπαντα, παραλιπὼν τᾶλλα μόνων τῶν οἰκείων τοῖς νῦν προκειμένοις μνημονεύσω. τὴν τοίνυν ἐπιθυμίαν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ παθῶν ὁριστάμενος ὄρεξιν ἄλογον, αὐτὴν πάλιν τὴν ὄρεξιν ἐν ἑκτῷ τῶν κατὰ γένος ὅρων ὁρμὴν λογικὴν εἶναι φησιν ἐπὶ τι, ὅσον χρή, ἡδον αὐτῷ. οὕτω δὲ αὐτὴν ὁρίζεται καὶ τοῖς περὶ τῆς ὁρμῆς.

Ad primam sententiam confer Gal. V 1 p. 407 M.: τὸ δὲ μηδὲ ἅπερ ὑπέθεντο δύνασθαι διαφυλάττειν, ἀλλ' ἐναντία γράφειν αὐτῶν, ἀγυμνάστων περὶ λόγον ἀνθρώπων, οἷός περ καὶ ὁ θαυμασιώτατος Χρῦσιππος ἐν παμπόλλαις εὐρίσκεται πραγματείαις. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἐτέρωθι.

465 Galenus de H. et Plat. decr. V 2 (156) p. 407 Mü. τὸ πάθος τῆς ψυχῆς κίνησιν τινὰ παρὰ φύσιν ἄλογον ὑπάρχειν, οὐχ οἱ παλαιοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ Χρῦσιππος ὁμολογεῖ. καὶ μὲν δὴ ὡς ἡ κίνησις αὕτη ταῖς τῶν ἀστέλων οὐκ ἐγγίνεται ψυχαῖς, ὁμολόγηται παρ' ἀμφοῖν. ὅποια δὲ τίς ἐστὶν ἡ τῶν φάύλων ψυχὴ κατὰ τε τὰ πάθη καὶ πρὸ τῶν παθῶν, οὐκ ἔθ' ὁμοίως ἐξηγοῦνται. Χρῦσιππος μὲν γὰρ ἀνάλογον ἔχειν αὐτὴν φησὶ τοῖς ἐπιτηδεύουσιν σώμασιν εἰς πυρετοὺς ἐμπίπτειν ἢ διαβροχίας ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ἐπὶ σμικρᾷ καὶ τυχούσῃ προφάσει. Dein affert G. quae contra Chrysippum Posidonius disputaverat, quem ipsum quoque in quibusdam erravisse, evincere studet. Pergit p. 411 Mü.

Χρῦσιππος δ' ἀτοπώτερον ἔτι (sc. τοῦ Ποσειδωνίου), μηδ' ἐν ταῖς περιοδικαῖς τισι νόσοις καθεστῶσι, οἷον ἐν τριταίων ἢ τεταρταίων πυρετῶν, ὁμοιωσθαι συγχωρῶν τὴν νόσον τῆς ψυχῆς· γράφει γοῦν ὧδε·

„Υπονοητέον τοίνυν, τὴν μὲν τῆς ψυχῆς νόσον ὁμοιοτά-
την εἶναι τῇ τοῦ σώματος πυρετώδει καταστάσει, καθ' ἣν οὐ
περιοδικῶς ἀλλ' ἀτάκτως πυρετοὶ καὶ φρῖκαι γίνονται, καὶ
ἄλλως ἀπὸ τῆς διαθέσεως καὶ μικρῶν ἐπιγινομένων αἰτίων.“

οὐκ οἶδα τί ποτε δόξαν αὐτῷ τοὺς μὲν ἐτοίμως ἔχοντας πρὸς τὸ
νοσῆσαι νοσεῖν ἤδη φησί, τοὺς δ' ἤδη νοσοῦντας οὐδ' ὅλως νοσεῖν.
Sequentibus probat Galenus τοὺς πενθοῦντας ἢ ἐρῶντας ἢ φθονοῦν-
τας bene cum iis comparari, qui in quartanis vel tertianis periodis
sint, ὅσοις μέντοι μήτε πένθος ἐνέστηκε μήτ' ἐπιθυμία τις ὑπόγνιος
ἢ θυμός, οὗτοι τοῖς ὑγιαίνουσι τὰ σώματα παραπλησίως ἔχουσιν.¹⁰
ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων αὐτῶν ἔνιοι μὲν εἰσιν εὐάλωτοι νόσοις, ἔνιοι
δ' οὐ etc.

Ubi verba supra allata scripta fuerint, elucet ex verbis p. 419, 8 M.:
διὰ δὲ τοῦ πρώτου τῶν λογικῶν εἰκάζων αὐτὴν εὐλύτῳ καὶ
εὐδιαφθάρτῳ ὑγείᾳ.¹⁵

466 Galenus de H. et Plat. decr. IV 7 (152) p. 394 Mū. ex Posi-
donio: ὅτι δ' ἐν τῷ χρόνῳ μαλάττεται τὰ πάθη, καὶ αἱ δόξαι μένωσι
τοῦ κακόν τι αὐτοῖς γεγονέναι, καὶ ὁ Χρύσιππος ἐν τῷ δευτέρῳ
περὶ παθῶν μαρτυρεῖ, γράφων ὧδε·

„Ζητήσαι δ' ἂν τις καὶ περὶ τῆς ἀνέσεως τῆς λύπης, πῶς²⁰
γίνεται, πότερον δόξης τινὸς μετακινουμένης, ἢ πασῶν δια-
μενουσῶν, καὶ διὰ τί τοῦτ' ἔσται.“ (cf. p. 455, 2 M. τὴν αἰτίαν
ἀποδίδωσιν, ὑπὲρ ἧς ὁ Χρύσιππος ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ παθῶν ἀπορεῖν
ὡμολόγησεν).

εἴτ' ἐπιφέρων φησί·

„Δοκεῖ δέ μοι ἡ μὲν τοιαύτη δόξα διαμένειν, ὅτι κακὸν
αὐτό, ὃ δὴ πάρεστιν, ἐγχρονιζομένης δ' ἀνιέσθαι ἢ συστολῇ
καί, ὡς οἶμαι, ἢ ἐπὶ τὴν συστολὴν ὁρμή. τυχὸν δὲ καὶ ταύ-
της διαμενούσης, οὐχ ὑπακούεται τὰ ἐξῆς, διὰ ποιὰν ἄλλην
ἐπιγινομένην διάθεσιν ἀσυλλόγιστον τούτων γινομένων. οὐ-³⁰
τω γὰρ καὶ κλαίοντες παύονται καὶ μὴ βουλόμενοι κλαίειν
κλαίουσιν, ὅταν [μὴ] ὁμοίας τὰς φαντασίας τὰ ὑποκείμενα
ποιῇ καὶ ἐνίστηται τι ἢ μηδέν. ὃν τρόπον γὰρ ἡ θρήνων παῦσις
γίνεται καὶ κλαυθμῶν, τοιαῦτα εὐλογον καὶ ἐπ' ἐκείνων συν-
τυγχάνειν, ἐν ταῖς ἀρχαῖς μᾶλλον τῶν πραγμάτων κινούντων,³⁵
καθάπερ ἐπὶ τῶν τὸν γέλωτα κινούντων γίνεσθαι ἔφην, καὶ
τὰ ὅμοια τούτοις.“

ὅτι μὲν οὖν τῷ χρόνῳ παύεται τὰ πάθη, καίτοι τῆς δόξης δια-

14 αὐτὴν sc. τὴν τῆς ψυχῆς νόσον. id. p. 425, 3 M. ἐν τῷ πρώτῳ περὶ πα-
θῶν. 30 δισυλλόγιστον (i. e. ἀσυλλ.) Ham. unde δυσλόγιστον apogr. 32 μὴ
seclusit Müller. 33 malim καθὼς ἂν (pro καὶ). 34 κλαυθμῶν Mū., κλαυθμοὶ libri.

μενούσης, αὐτὸς δὲ Χρύσιππος ὁμολογεῖ· διὰ τίνα μέντοι τὴν αἰτίαν τοῦτο γίνεται, δυσλόγιστον εἶναί φησιν. εἰδ' ἐξῆς ἕτερα παραπλησίως γινόμενα γράφει, περὶ ὧν οὐδ' αὐτῶν δηλονότι τὴν αἰτίαν ἐπαγγέλλεται γινώσκειν. — — σὺ δ' — — οἶμι λελύσθαι τὸ ζητούμενον, ἂν
 5 ὁμολογήσης ἀγνοεῖν τὴν αἰτίαν. καίτοι τό γε συνέχον ὅλην τὴν πραγματείαν τὴν τε τῶν λογικῶν ζητημάτων καὶ τὴν θεραπευτικὴν τῶν παθῶν οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ τὸ τὰς αἰτίας ἐξευρεῖν, ὑφ' ὧν γίνεται τε καὶ παύεται τὰ πάθη. οὕτω γὰρ ἂν τις, οἶμαι, καὶ τὴν γένεσιν αὐτῶν κωλύσειε καὶ γενομένας παῦσαι δυνήθειε. συναναιρεῖσθαι γὰρ
 10 εὐλογον οἶμαι ταῖς αἰτίαις τὰς τε γενέσεις καὶ τὰς ὑπάρξεις τῶν πραγμάτων. ταῦτά τοι καὶ ἀπορεῖς κατὰ τὸ περὶ τῶν παθῶν βιβλίον τι καὶ γράψαι τοιοῦτον ἡμῖν, ᾧ προσέχοντες τὸν νοῦν κωλύσομέν τε τῶν παθῶν ἕκαστον γίνεσθαι καὶ γενόμενον ἰασόμεθα etc.

Contra verba Chrysippi supra prolata pugnat Posidonius apud
 15 Galenum l. l. p. 153. 154. p. 400 M. Iterum laudantur verba τυχὸν δὲ — ποιῆ, verbo μὴ ante ὁμοίως omisso.

467. Galenus de H. et Plat. decr. IV 7 (152) p. 397 Mü. de Posidonio: προσχρῆται δ' εἰς τοῦτο (sc. ὑπὸ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας γίνεσθαι τὰ πάθη) μάρτυρι καὶ αὐτῷ τῷ Χρυσίππῳ κατὰ τὸ δεύτερον
 20 περὶ τῶν παθῶν ὧδε πως γράφοντι·

„Περὶ δὲ τῆς λύπης [καὶ] ὡς ἂν ἐμπλησθέντες τινὲς ὁμοίως φαίνονται ἀφίστασθαι, καθάπερ καὶ ἐπὶ Ἀχιλλέως ταῦτα λέγει ὁ ποιητὴς πενθοῦντος τὸν Πάτροκλον· (δ 541. Ω 514)

Ἄλλ' ὅτε δὴ κλαίων τε κυλινδόμενός τ' ἐκορέσθη,

35 Καὶ οἱ ἀπὸ πραπίδων ἦλθ' ἴμερος ἡδ' ἀπὸ γυίων,
 ἐπὶ τὸ παρακαλεῖν ὥρμησε τὸν Πρίαμον, τὴν τῆς λύπης ἀλογίαν αὐτῷ παριστάς.“

εἰτ' ἐφεξῆς ἐπιφέρει καὶ ταῦτα·

„Καθ' ὃν λόγον οὐκ ἂν ἀπελπίσαι τις οὕτως τῶν πραγμάτων ἐγχρονιζομένων, καὶ τῆς παθητικῆς φλεγμονῆς ἀνιεμένης, τὸν λόγον παρεισδύμενον καὶ οἶονεὶ χώραν λαμβάνοντα παριστάναι τὴν τοῦ πάθους ἀλογίαν.“

ἐναργῶς γὰρ ἐν τούτοις ὁ Χρύσιππος ὁμολογεῖ, τὴν τε παθητικὴν φλεγμονὴν ἀνίσθαι κατὰ τὸν χρόνον, ἔτι τῆς ὑπολήψεώς τε καὶ
 35 δόξης μενούσης, ἐμπλέκασθαι τε τῶν παθητικῶν κινήσεων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τοῦτο παῦλάν τινα λαμβάνοντος τοῦ πάθους καὶ ἡσυχάσαντος, τὸν λόγον ἐπικρατέστερον γίνεσθαι. ταῦτα γὰρ ἀληθῆ μέν ἐστιν, εἶπερ τινὰ καὶ ἄλλα, μάχεται δὲ ταῖς ὑποθέσεσιν αὐτοῦ, καθάπερ καὶ τὰ ἐπιφερόμενα τόνδε τὸν τρόπον ἔχοντα.

„Λέγεται δὲ καὶ τοιαῦτα εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν παθῶν·
(δ 103)

— — λαιψηρὸς δὲ κόρος στυγεροῖο γόοιο.
καὶ ἔτι τὰ τοιαῦτα εἰς τὸ κατὰ τὴν λύπην ἀγωγόν (Eur. fr. 576 N)

— — τοῖς δὲ δυστυχουσί πως

Τερπνὸν τὸ κλαῦσαι κάποδύρασθαι τύχας.
καὶ ἔτι τούτων ἐφεξῆς· (δ 113?)

Ὡς φάτο· τοῖσι δὲ πᾶσιν ὑφ' ἡμερον ὥρσε γόοιο.
καί· (Eur. El. 125. 126)

Τὸν αὐτὸν ἀνέγειρε γόον, ἄναγε πολύδακρυν ἀηδόνα.“¹⁰
ἔστι δὲ ἀμέλει πάμπολλα καὶ ἄλλα τοιαῦτα παρὰ τῶν ποιητῶν
ἀθροῖσαι μαρτύρια τοῦ καὶ λύπης καὶ δακρύων καὶ κλαυθμῶν καὶ
θρήνου καὶ νίκης καὶ τιμῆς καὶ πάντων [τε] τῶν τοιούτων ἐμπίπλα-
σθαι τοὺς ἀνθρώπους, ἐφ' οἷς οὐδὲν χαλεπὸν ἔστι συλλογίζεσθαι τὴν
αἰτίαν, δι' ἣν ἐν τῷ χρόνῳ παύεται μὲν τὰ πάθη, κρατεῖ δὲ τῶν ὁρ-¹⁵
μῶν ὁ λόγος. ὥς γὰρ ἐφίεται τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς οἰκείων τι-
νῶν ὁρεκτῶν, οὕτως καὶ τυγχανόντων αὐτῶν ἐμπίπλονται, καὶ τούτῳ
τὴν ἐαυτῶν κίνησιν καθίστησιν, ἥτις ἐκράτει τῆς ὁρμῆς τοῦ ζώου
καὶ καθ' ἐαυτὴν ἦγεν ἐφ' ὅτι παρήγετο. Ultima (a verbis ἔστι δὲ ἀμέλει)
omnia Posidonio tribuenda arbitror.²⁰

468 Plutarchus de virtute morali cp. 10 p. 449d. Ἰσα τοίνυν
τὰ ἀμαρτήματα πάντα καὶ πάσας τιθέμενοι τὰς ἀμαρτίας, εἰ μὲν ἄλλη
πῇ παρορῶσι τὸ ἀληθὲς οὐκ ἔστι καιρὸς ἐν τῷ παρόντι διελέγχειν, ἐν
δὲ τοῖς πλείοσι φαίνονται κομιδῇ παρὰ τὴν ἐνάργειαν ἐνιστάμενοι τῷ
λόγῳ. πᾶν μὲν γὰρ πάθος ἀμαρτία κατ' αὐτούς ἔστι καὶ πᾶς ὁ λυ-²⁵
πούμενος ἢ φοβούμενος ἢ ἐπιθυμῶν ἀμαρτάνει. μεγάλα δὲ τῶν πα-
θῶν διαφοραὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον ὁρῶνται — — — —
ταῦτα τοίνυν καὶ τὰ τοιαῦτα διακροούμενοι „τὰς ἐπιτάσεις τῶν
παθῶν καὶ τὰς σφοδρότητας οὗ φασὶ γίνεσθαι κατὰ τὴν
κρίσιν, ἐν ἣ τὸ ἀμαρτητικόν, ἀλλὰ τὰς δῆξεις καὶ τὰς συστο-³⁰
λὰς καὶ τὰς διαχύσεις εἶναι τὰς τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον τῷ
λόγῳ δεχομένας.“

p. 450b. ἐκεῖνο δ' ἐκ τούτου ληπτέον, ὅτι συγχωροῦσι καὶ αὐτοὶ
τῆς κρίσεως ἕτερον εἶναι τὸ ἄλογον, καθ' ὃ φασὶ γίνεσθαι τὸ
πάθος σφοδρότερον καὶ μείζον, ἐρίζοντες πρὸς τοῦνομα καὶ τὸ³⁵
ῥῆμα, τὰ δὲ πράγματα διδόντες τοῖς διαφέρειν τὸ παθητικὸν καὶ ἄλο-
γον τοῦ λογιζομένου καὶ κρίνοντος ἀποφαινομένοις.

469 Galenus περὶ τ. τ. ψυχῆς ἡθῶν ed. Bas. I 351 K. p. 820. διὰ

11 ἔστι Cornarius, trad. ἔτι. 13 θρήνου A, ῥυθμοῦ Hamilt. || τε secl-
sit Müller. 24 πλείοσι libri, πάθεσι Reiske. 30 δῆξεις Amyotus, λήξεις
libri. 32 λόγῳ libri, ἀλόγῳ Mez.

τοῦτο (scil. Posidonius) κατά γε τὴν περὶ τῶν παθῶν πραγματείαν ἐναντιώ-
 τατα φρονεῖ Χρυσίππῳ καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἀρετῶν, πολλὰ μὲν
 ὧν εἶπε Χρυσίππος ἐν τοῖς λογικῶς ζητουμένοις περὶ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς
 μεμψάμενος, ἔτι δὲ πλεῖω τῶν ἐν τοῖς περὶ διαφορῶν τῶν ἀρετῶν.

5 470 Philodemus περὶ ὀργῆς Col. I (p. 17 Gomp.). εἰ μὲν οὖν
 ἐπετίμα τοῖς ψέγουσι μόνον, ἄλλο δὲ μηδὲ ἐν ποιοῦσιν ἢ † βα... λως†
 Βίων ἐν τῷ περὶ τῆς ὀργῆς καὶ Χρυσίππος ἐν τ(ῶ)ι πε(ρὶ) παθῶν
 (θε)ρ(α)πευ(τι)κῶ, καὶ μετρίως ἴστατο.

471 Galenus de H. et Plat. decr. V 2 (158) p. 413 Mü. ἀλλά,
 10 νῆ Δία, φήσει τις ἴσως τῶν Στωϊκῶν, ὥσπερ οὖν καὶ λέγουσιν, οὐ
 τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν εἶναι τῇ ψυχῇ πρὸς τὸ σῶμα κατὰ τε τὰ πάθη
 καὶ τὰ νοσήματα καὶ τὴν ὑγίειαν. At, Galenus inquit, Chrysippus
 ipse hanc corporis et animi analogiam instituit. τί δὲ Χρυσίππος ἐν
 τῷ περὶ παθῶν ἡθικῶ γράφει ταυτί;

15 „Οὐτε γὰρ περὶ τὸ νοσοῦν σῶμά ἐστὶ τις τέχνη, ἣν προσ-
 αγορεύομεν ἰατρικήν, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τὴν νοσοῦσαν ψυχὴν
 ἐστὶ τις τέχνη, οὐτ' ἐν τῇ κατὰ μέρος θεωρίᾳ τε καὶ θεραπείᾳ
 δεῖ λείπεσθαι ταύτην ἐκείνης. διὸ καί, καθάπερ τῷ περὶ τὰ
 σῶματα ἰατρῷ καθήκει τῶν τε συμβαινόντων αὐτοῖς παθῶν ἐν-
 20 τὸς εἶναι, ὡς εἰώθασιν τοῦτο λέγειν, καὶ τῆς ἐκάστῳ οἰκείας
 θεραπείας, οὕτω καὶ τῷ τῆς ψυχῆς ἰατρῷ ἐπιβάλλει, ἀμφο-
 τέρων τούτων ἐντὸς εἶναι, ὡς ἐνὶ ἄριστα. καὶ ὅτι οὕτως ἔχει,
 μάθοι ἂν τις τῆς πρὸς ταῦτα ἀναλογίας παρατεθείσης ἀπ' ἀρ-
 χῆς. ἡ γὰρ πρὸς ταῦτα ἀντιπαρατείνουσα οἰκειότης παραστή-
 25 σει, ὡς οἶομαι, καὶ τὴν τῶν θεραπειῶν ὁμοιότητα, καὶ ἔτι τὴν
 ἀμφοτέρων τῶν ἰατρειῶν πρὸς ἀλλήλας ἀναλογίαν.“

ὅτι μὲν οὖν ἀναλογίαν τινὰ βούλονται εἶναι τῶν ἐν τῇ ψυχῇ
 τοῖς κατὰ τὸ σῶμα, δῆλον οἶμαι γεγονέναι, καὶ οὐ μόνον γε διὰ τῆς
 προγεγραμμένης ῥήσεως, ἀλλὰ καὶ δι' ὧν ἐφεξῆς γράφει, τόνδε τὸν
 30 τρόπον ἔχόντων·

„Καθάπερ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος θεωρεῖται ἰσχύς τε
 καὶ ἀσθένεια, εὐτονία καὶ ἀτονία [καὶ τόνος], πρὸς δὲ τούτοις
 ὑγίειά τε καὶ νόσος, εὐεξία τε καὶ καχεξία,“ καὶ τᾶλλα ὅσα τού-
 τοις ἐξῆς καταλέγει πάθη τε καὶ ἀρρώσθημα καὶ νοσήματα, „κατὰ
 35 τὸν αὐτόν, φησί, τρόπον ἀνάλογόν τινα πᾶσι τούτοις καὶ ἐν
 ψυχῇ λογικῇ συνίσταται τε καὶ ὀνομάζεται.“

εἴθ' ἐξῆς ἐπιφέρων φησὶν „Ὡς οἶομαι, ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἀνα-
 λογίας τε καὶ ὁμοιότητος καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς συνωνυμίας γεγε-
 νημένης. Καὶ γὰρ καὶ κατὰ ψυχὴν τινὰς λέγομεν ἰσχύειν καὶ

3 ὧν scripsi, οὖν ed.
 τινὲς. 32 seclussit Müller.

6 fortasse ἢ βα(ι)ά, ὡς.
 35 ἀνάλογά Müller.

27 τινὰ Cornarius, li.

ἀσθενεῖν καὶ εὐτόνους καὶ ἀτόνους εἶναι, καὶ ἔτι νοσεῖν καὶ ὑγιαίνειν, οὕτω πως καὶ τοῦ πάθους καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ἀρρωστημάτων λεγομένου καὶ τῶν τούτοις παραπλησίων.“

His verbis dicit Galenus Chrysippum analogiam statuuisse quae inter synonymas et corporis et animi condiciones intercedat: „καὶ γὰρ τοῦνομα καὶ τὸν λόγον αὐτῶν εἶναι τὸν αὐτόν, εἰ γε δὴ συνώνυμά φησιν ὑπάρχειν αὐτά.“ — — ὅτι μὲν οὖν πρόκειται τῷ Χρυσίππῳ ἀναλογίαν ἅπασαν ἐξηγεῖσθαι τε καὶ φυλάττειν, ἐκ τούτων δῆλον. εἰ δὲ ἐπιχειρήσας αὐτὸ ποιεῖν, οὐ τυγχάνει τοῦ προτεθέντος, οὐκ ἀποστατέον ἐστὶ τῆς ὁμοιότητος, ἀλλὰ (416 Mü.) τῇ 10 διδασκαλίᾳ μεμπτέον, ὥς οὐκ ἀληθεῖ. τοῦτο δ' οὐδὲν ἥττον αὐτῷ καὶ κατὰ τὸν ἐφεξῆς ὑπάρχει λόγον ἅπαντα τὸν ἐν τῷ περὶ παθῶν ἡθικῷ. γράφει γοῦν ὧδε·

„Διὸ καὶ κατὰ τρόπον προῆκται Ζήνωνι λόγος. ἡ δὲ τῆς ψυχῆς νόσος ὁμοιοτάτη ἐστὶ τῇ τοῦ σώματος ἀκαταστασίᾳ. 15 λέγεται δὲ εἶναι σώματος νόσος ἡ ἀσυμμετρία τῶν ἐν αὐτῷ, θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, ξηροῦ καὶ ὑγροῦ.“

Καὶ μετ' ὀλίγα·

„Ἡ δ' ἐν τῷ σώματι ὑγίεια εὐκρασία τις καὶ συμμετρία τῶν δ' εἰρημένων.“

20

Καὶ πάλιν ἐφεξῆς·

„Οἶμαι γὰρ εἶναι εὐεξίαν σώματος τὴν ἀρίστην τῶν ῥηθέντων εὐκρασίαν.“

Καὶ πάλιν ἐφεξῆς·

„Λέγεται δὲ καὶ ταῦτα οὐκ ἄπο τρόπου ἐπὶ τοῦ σώματος, 25 διότι ἡ ἐν θερμοῖς καὶ ψυχροῖς καὶ ὑγροῖς καὶ ξηροῖς γενομένη συμμετρία ἢ ἀσυμμετρία ἐστὶν ὑγίεια ἢ νόσος, ἡ δ' ἐν νεύροις συμμετρία ἢ ἀσυμμετρία ἰσχύς ἢ ἀσθένεια καὶ εὐτονία ἢ ἀτονία, ἡ δ' ἐν τοῖς μέλεσι συμμετρία ἢ ἀσυμμετρία κάλλος ἢ αἰσχος.“

Sequentibus G. multis verbis probare studet, Chrysippum dicere 30 nequivisse: τίνων ἐστὶ μορίων ἢ τῆς ψυχῆς ὑγίεια συμμετρία καὶ νόσος ἀσυμμετρία.

471a Galenus de H. et Plat. decr. V 2 (160) p. 420 M. καίτοι γράφει γ' ἐφεξῆς ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν αὐτοῦ παρεθέμην ῥήσεων ὡδί.

„Διὸ καὶ καλὴ ἢ αἰσχροὶ ψυχὴ ἀνάλογον ῥηθήσεται κατὰ 35 συμμετρίαν τέ τινα καὶ ἀσυμμετρίαν τοιῶνδ' ἐτινων μερῶν.“

— — τίνα δ' ἐστὶ ταῦτα τὰ τῆς ψυχῆς μόρια, μὴ δυνάμενος εἰπεῖν, ὥς ἂν ἐν ἐνὶ μόνῳ, τῷ λογιστικῷ, καὶ τὴν ὑγίειαν αὐτῆς καὶ τὴν νόσον καὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ αἰσχος τιθέμενος, ἀναγκάζεται περι-

πλέκειν τε τὸν λόγον καὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς ὥς μερῶν μνημονεύειν. ἐφεξῆς γοῦν οἷς παρεθέμην ὡδὶ γράφει·

„Ἔστι δὲ τῆς ψυχῆς μέρη, δι' ὧν ὁ ἐν αὐτῇ λόγος συν-
έστηκε καὶ ἡ ἐν αὐτῷ διάθεσις. Καὶ ἔστι καλὴ ἡ αἰσχροὺς ψυχὴ
κατὰ τὸ ἡγεμονικὸν μόριον ἔχον οὕτως ἢ οὕτως κατὰ τοὺς
οἰκείους μερισμούς.“

πολοὺς οἰκείους μερισμούς, ὃ Χρύσιππε, προσγράψας ἐφεξῆς ἀπαλ-
λάξεις ἡμᾶς πραγμάτων. ἀλλ' οὐτ' ἐνταῦθα προσέγραψας, οὐτ' ἐν ἄλλῳ
τινὶ τῶν σεαυτοῦ βιβλίων, ἀλλ' ὥσπερ οὐκ ἐν τούτῳ τὸ πᾶν κῦρος
10 ὑπάρχον τῆς περὶ τῶν παθῶν πραγματείας, ἀποχωρεῖς τε παραχρῆμα
τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ μηκύνεις τὸν λόγον ἐν τοῖς οὐ προσήκουσι,
δέον ἐπιμεῖναι καὶ δεῖξαι, τίνα ποτὲ ἔστι τὰ μόρια τοῦ λογιστικοῦ
τῆς ψυχῆς.

472 Galenus de H. et Plat. decr. V 3 (161) p. 425 Mū. Ana-
15 logiam, quam inter corporis et animi condiciones intercedere iudicat,
demonstrare Chrysippus non potuit μετὰ τοῦ καὶ συγχεῖν εἰς ταὐτὸν
τὴν θ' ὑγίειαν τῆς ψυχῆς καὶ τὸ κάλλος. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ σώματος
ἀκριβῶς αὐτὰ διωρίσατο, τὴν μὲν ὑγίειαν ἐν τῇ τῶν στοιχείων
συμμετρίᾳ θέμενος, τὸ δὲ κάλλος ἐν τῇ τῶν μορίων. ἐδήλωσε
20 γὰρ σαφῶς τοῦτο διὰ τῆς προγεγραμμένης ὀλίγον ἔμπροσθεν ῥήσεως,
ἐν ἣ τὴν μὲν ὑγίειαν τοῦ σώματος ἐν θερμοῖς καὶ ψυχροῖς καὶ ξηροῖς
καὶ ὑγροῖς συμμετρίαν εἶναι φησιν, ἅπερ δὴ στοιχεῖα δηλονότι τῶν
σωμάτων ἐστίν, τὸ δὲ κάλλος οὐκ ἐν τῇ τῶν στοιχείων, ἀλλ' ἐν τῇ
τῶν μορίων συμμετρίᾳ συνίστασθαι νομίζει etc.

p. 427 M. κατὰ γὰρ τοὺς οἰκείους τοῦ λόγου μερισμούς
καλὴν ἢ αἰσχροὺς ἔφησε γίνεσθαι ψυχὴν. ὑγιαίνουσα δ' ἢ νο-
σοῦσα πῶς ἂν γένοιτο, παρέλιπεν, εἰς ταὐτὸν οἶμαι συγχέων ἄμφω,
καὶ μὴ δυνάμενος ἀκριβῶς τε καὶ ὠρισμένως ὑπὲρ αὐτῶν ἀπο-
φῆνασθαι.

30 473 Galenus de H. et Plat. decr. IV 6 (147) p. 376 Mū. Ὅτι δ'
ὁ Χρύσιππος οὐχ ἅπαξ ἢ δῖς, ἀλλὰ πάνυ πολλάκις αὐτὸς ὁμολογεῖ,
δύναμιν τινα ἑτέραν εἶναι τῆς λογικῆς ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων
αἰτίαν τῶν παθῶν, ἐνεστὶν ἡμῖν ἐκ τῶν τοιούτων καταμαθεῖν, ἐν οἷς

3 Ubi haec verba iterum afferuntur (p. 421, 15 Mū.) post δέ additur γε.

10 ἀποχωρήσεις libri, corr. Mū. 24 Sequentia: δακτύλον πρὸς δάκτυλον δηλονότι
καὶ συμπάντων αὐτῶν πρὸς τε μετακάρπιον καὶ καρπὸν, καὶ τούτων πρὸς πῆχυν,
καὶ πῆχεως πρὸς βραχίονα, καὶ πάντων πρὸς πάντα, καθάπερ ἐν τῷ Πολύκλειτου
κανόνι γέγραπται. πάσας γὰρ ἐκδιδάξας ἡμᾶς ἐν ἐκείνῳ τῷ συγγράμματι τὰς συμ-
μετρίας τοῦ σώματος ὁ Πολύκλειτος, ἔργῳ τὸν λόγον ἐβεβαίωσε, δημιουργήσας
ἀνδριάντα κατὰ τὰ τοῦ λόγου προστάγματα, καὶ καλέσας δὴ καὶ αὐτὸν τὸν ἀν-
δριάντα, καθάπερ καὶ τὸ σύγγραμμα, κανόνα ipsa quoque ex Chrys. desump-
sisse Galenum verisimile.

αἰτιᾶται τῶν πραττομένων οὐκ ὀρθῶς ἀτονίαν τε καὶ ἀσθένειαν τῆς ψυχῆς· οὕτω γὰρ αὐτὰς ὀνομάζει, καθάπερ γε καὶ τὰναντία τὸ μὲν εὐτονίαν τὸ δ' ἰσχύιν. ὅσα γὰρ οὐκ ὀρθῶς πράττουσιν ἄνθρωποι, τὰ μὲν εἰς μοχθηρὰν κρίσιν ἀναφέρει, τὰ δ' εἰς ἀτονίαν καὶ ἀσθένειαν τῆς ψυχῆς, ὥσπερ γε καὶ ὧν κατορθοῦσιν ἢ ὀρθῇ κρίσει ἐξηγεῖται μετὰ τῆς κατὰ τὴν ψυχὴν εὐτονίας. ἀλλὰ τοιούτων, ὥσπερ ἡ κρίσις ἔργον ἐστὶ τῆς λογικῆς δυνάμεως, οὕτως ἡ εὐτονία ῥώμη τε καὶ ἀρετὴ δυνάμεως ἐτέρας παρὰ τὴν λογικὴν, ἣν αὐτὸς ὁ Χρύσιππος ὀνομάζει τόνον, ἀφίστασθαί τέ φησιν ἐστὶν ὅτε τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων ἡμῖν, ἐν-
δόντος τοῦ τόνου τῆς ψυχῆς καὶ μὴ παραμεινάντος ἕως παντὸς μήδ' ἐξυπηρετήσαντος τοῖς τοῦ λόγου προστάγμασιν, ἐναργῶς ἐν τοῖς τοιούτοις ἐνδεικνύμενος, οἷόν τι τὸ πάθος ἐστίν. ἤδη δὲ καὶ ῥῆσιν αὐτοῦ τινα παραγράψω, περὶ τούτων ἐκδιδάσκουσιν. ἔστι δ' ἐκ τοῦ περὶ παθῶν ἡθικοῦ. 15

„Ἐτι δὲ καὶ κατὰ τοῦτ' ἴσως οἱ ἐπὶ τοῦ σώματος λέγονται τόνοι ἄτονοι καὶ εὐτονοι εἶναι κατὰ τὸ νευρῶδες, τῷ δύνασθαι ἡμᾶς ἢ ἀδυνατεῖν ἐν τοῖς διὰ τούτων ἐπιτελουμένοις ἔργοις, καὶ ὁ ἐν τῇ ψυχῇ τόνος λέγεται, ὡς εὐτονία καὶ ἀτονία.“

Καὶ ἐφεξῆς·

„Ὡςπερ γὰρ ἐν δρόμῳ καὶ ἀνθέξει τινὸς καὶ τοῖς πλησίοις ἤδη, ἃ διὰ τῶν νεύρων ἐνεργεῖται, ἔστι τις ἐπιτελεστικὴ κατάστασις καὶ ἐνδοτικὴ, τῶν νεύρων προεκκλυμένων καὶ ἀνειμένων, ἀναλόγως καὶ ἐπὶ ψυχῆς ἐστὶ τοιοῦτο νευρῶδες, καθ' ὃ καὶ κατὰ μεταφορὰν ἀνεύρους τινὰς λέγομεν καὶ νεῦρα ἔχειν.“ 20

εἴθ' ἐξῆς ἐξηγούμενος αὐτὸ τοῦτο τάδε γράφει·

„Ὁ μὲν δειμῶν ἐπιγινομένων ἀφίσταται, ὁ δὲ κέρδους ἢ ζημίας φερομένης ἐξελύθη καὶ ἐνέδωκεν, ὁ δὲ καθ' ἕτερα τοιαῦτα οὐκ ὀλίγα. ἕκαστον γὰρ τῶν τοιούτων τρέπεται τε καὶ δουλοῦται ἡμᾶς, ὡς ἐνδιδόντας αὐτοῖς καὶ φίλους καὶ πόλεις προδιδόναι, καὶ αὐτοὺς εἰς πολλὰς καὶ ἀσχήμονας πράξεις ἐπιδιδόναι, τῆς πρὸς θάτερα φορᾶς ἐκλυθείσης. οἷος εἰσῆκται καὶ τῷ Εὐριπίδῃ ὁ Μενέλαος· σπασάμενος γὰρ τὴν μάχαιραν φέρεται ἐπὶ τὴν Ἑλένην ὡς ἀναιρήσων, ἰδὼν δὲ καὶ κατα-
πλαγεῖς εἰς τὸ κάλλος ἐξέβαλε τὴν μάχαιραν, οὐδὲ ταύτης ἔτι δυνάμενος κρατεῖν, καθὰ καὶ ἡ ἐπίπληξις αὕτη εἴρηκεν αὐτῷ· (Eur. Andr. 629. 630) 25

7 conicio τῶν. 12 μηδ' Mū., li. μήτ'. 19 ὡς delet Mū. 21 δρόμῳ Mū., li. τρόμῳ. || τοῖς π—οις Mū., li. τῶν π—ων. 31 φίλους Corn., πολλοὺς MA. 33 θάτερα scripsi, θέατρα libri. 37 verba corrupta. Ham. ἀπὸ τῆς.

εὐ δ' ὡς ἐσεΐδες μαστὸν [ἐκείνης] ἐκβαλὼν ξίφος
φίλημ' ἐδέξω, προδότιν αἰκάλλων κύνα.“

p. 380 Mū. ὅθεν καὶ αὐτὸς ὁ Χρύσιππος ἐπιφέρων ἐρεῖ·

„Διὸ πάντων τῶν φαύλων οὕτω πραττόντων ἀποστατι-
5 κῶς καὶ ἐνδοτικῶς κατὰ πολλὰς αἰτίας, ἀσθενῶς καὶ κακῶς
ἕκαστα πράττειν ἂν λέγοιντο.“

De verbis „κατὰ πολλὰς αἰτίας“ disputat Galenus: Utinam mul-
tas illas Chr. causas protulisset: εἰ γάρ τις προσέχοι τὸν νοῦν, οὐδὲν
οὕτως εὐρήσει συνέχον τὴν περὶ τῶν παθῶν πραγματείαν, καὶ μά-
10 λιστα τὴν θεραπευτικὴν, ἐν ἣ ταῦτ' ἔγραψεν, ὥς τὸ πάσας γινῶναι
τὰς αἰτίας, ὅφ' ὧν ἀποχωροῦσι τῶν ἐξ ἀρχῆς κρίσεων οἱ κατὰ πάθος
τι πράττοντες. ὁ δέ γε τοσούτου δεῖ συμπάσας ἀκριβῶς ἐκδιδάσκειν,
ὥστ' οὐδ' αὐτὴν ταύτην ἥς μέμνηται νῦν ἐδήλωσε σαφῶς.

Versus quosdam Medae Euripidis attulisse Chrys. in hoc libro
15 G. testatur p. 382 Mū.: ἡ δέ γε Μήδεια βιασθεῖσα πρὸς τοῦ θυμοῦ,
περὶ ἧς καὶ αὐτῆς οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ Χρύσιππος οὐκ αἰσθάνεται κατ'
ἑαυτοῦ τῶν Εὐριπίδου μεμνημένους ἐπὼν· (Eur. Med. 1078. 1079)

Καὶ μανθάνω μὲν, οἶα δρᾶν μέλλω κακά,

Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.

20 Cuius rei exemplum hos versus attulerit Chr., ex Galeni loco
non patet.

474 Origenes contra Celsum I 64 Vol. I p. 117, 16 Kō. (p. 379
Delarue). καὶ ταῦτα δ' ἂν προσθίην τοῖς λεγομένοις ὅτι Χρύσιπ-
πος ἐν τῷ περὶ παθῶν θεραπευτικῷ πειρᾶται ὑπὲρ τοῦ καταστει-
25 λαι τὰ ἐν ἀνθρώποις πάθη τῶν ψυχῶν, μὴ προσποιησάμενος ποῖον
τὸ τῆς ἀληθείας ἐστὶ δόγμα, θεραπεύειν κατὰ τὰς διαφόρους αἰρέσεις
τοὺς ἐν τοῖς πάθεσι προκατειλημμένους, καὶ φησὶν ὅτι καὶ ἡδονὴ
τέλος ἧ, οὕτως δὲ θεραπευτέον τὰ πάθη· καὶ τρία γένη τῶν ἀγαθῶν,
οὐδὲν ἦτιον καὶ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον τῶν παθῶν οὕτως ἀπαλλακ-
30 τέον τοὺς ἐνεχομένους αὐτοῖς.

Cf. VIII 51 Vol. II p. 266, 18 Kō. (p. 779 Del.). ἀλλὰ φιλανθρω-
πότερον οἶμαι Κέλσου Χρύσιππον πεποιηκέναι ἐν τῷ περὶ παθῶν
θεραπευτικῷ, βουλόμενον θεραπεῦσαι τὰ πάθη ὥς κατεπείγοντα
καὶ ἐνοχλοῦντα τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, προηγουμένως μὲν τοῖς δο-
35 κοῦσιν αὐτῷ ὑγιέσι λόγοις, δευτέρως δὲ καὶ τρίτως καὶ τοῖς μὴ
ἀρέσκουσι τῶν δογμάτων·

„Καὶ γὰρ τρία, φησὶν, ἡ γένη τῶν ἀγαθῶν, καὶ οὕτω θερα-
πευτέον τὰ πάθη· οὐ περιεργαζόμενον ἐν τῷ καιρῷ τῆς φλεγ-

6 λέγοιντο Mū., li. λέγοιτο.
ceteri.

26 τὸ Φ Del., τι ceteri.

29 καὶ EH, om.

μονῆς τῶν παθῶν τὸ προκαταλαβὼν δόγμα τὸν ὑπὸ τοῦ πά-
θους ἐνοχλούμενον· μή πως τῇ ἀκαίρῳ περὶ τὴν ἀνατροπὴν
τῶν προκαταλαβόντων τὴν ψυχὴν δογμάτων σχολῇ ἢ ἐγχω-
ροῦσα θεραπεία παραπόληται.“ Φησὶ δὲ ὅτι „κἂν ἡδονὴ ἢ τὸ
ἀγαθὸν καὶ τοῦτο φρονῇ ὁ ὑπὸ τοῦ πάθους κρατούμενος· οὐ-
δὲν ἦττον αὐτῷ βοηθητέον καὶ παραδεικτέον, ὅτι καὶ τοῖς
ἡδονὴν τᾶγαθὸν καὶ τέλος τιθεμένοις ἀνομολογούμενόν ἐστι
πᾶν πάθος.“

475 Galenus de H. et Plat. decr. IV 6 (149) p. 383 Mū. Χρύ-
σιππος δ' οὔτε τῆς ἐν τούτοις ἐναντιώσεως αἰσθάνεται καὶ μυρία ἕτερα 10
γράφει τοιαῦτα, καθάπερ ἐπειδὴν λέγῃ·

„Ἔστι δ', ὡς οἶμαι, κοινότατον ἢ ἄλογος αὕτη φορὰ καὶ
ἀπεστραμμένη τὸν λόγον, καθ' ὃ καὶ θυμῷ φαμέν τινας φέ-
ρεσθαι.“

καὶ πάλιν·

15

„Διὸ καὶ ἐπὶ τῶνδε τῶν ἐμπαθῶν ὡς περὶ ἐξεστηκότων
ἔχομεν καὶ ὡς πρὸς παρηλλαχότας ποιούμεθα τὸν λόγον καὶ
οὐ παρ' ἑαυτοῖς οὐδ' ἐν ἑαυτοῖς ὄντας.“

καὶ ἐφεξῆς δὲ πάλιν ἐξηγούμενος αὐτὰ ταῦτα·

„Ἡ δὲ παραλλαγή γίγνεται καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ ἀναχώρησις οὐ 20
κατ' ἄλλο τι ἢ τὴν τοῦ λόγου ἀποστροφὴν, ὡς προείπομεν.“

τό τε γὰρ „θυμῷ φέρεσθαι“ καὶ „ἐξεστηκέναι“ καὶ „οὐ παρ'
ἑαυτοῖς οὐδ' ἐν ἑαυτοῖς εἶναι“ καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα, φανερώς
μαρτυρεῖ τῷ κρίσει εἶναι τὰ πάθη κἂν τῇ λογικῇ δυνάμει τῆς ψυχῆς
συνίστασθαι, καθάπερ καὶ τὰ οὕτως ἔχοντα· 25

„Διὸ καὶ τοιαύτας ἔστιν ἀκοῦσαι φωνὰς ἐπὶ τε τῶν ἐρώ-
ντων καὶ τῶν ἄλλως σφόδρα ἐπιθυμούντων, καὶ ἐπὶ τῶν ὀργι-
ζομένων, ὅτι τε τῷ θυμῷ θέλousι χαρίζεσθαι καὶ ἐὰν αὐτοὺς
εἴτ' ἄμεινον εἴτε μὴ καὶ μηδὲν λέγειν αὐτοῖς καὶ ὡς τοῦτο ἐκ
παντός γε τρόπου ποιητέον, καὶ εἰ διαμαρτάνουσι καὶ εἰ 30
ἀσύμφορόν ἐστιν αὐτοῖς.“

καὶ γὰρ καὶ τὰ οὕτως ὑπὸ τοῦ Χρυσίππου λεγόμενα etc. — —
ὅμοια δὲ τοῖς προγεγραμμένοις καὶ τὰ οὕτως ὑπὸ τοῦ Χρυσίππου
λεγόμενα, καθάπερ ἔχει καὶ τάδε·

„Οἷας μάλιστα φορὰς καὶ οἱ ἐρώμενοι ἀξιοῦσι πρὸς ἑαυ- 35
τοὺς ἔχειν τοὺς ἐραστάς, ἀπερικεπτότερον καὶ ἄνευ ἐπιστρο-
φῆς λογικῆς ἱσταμένους, καὶ ἔτι τοῦ παραινούντος λόγου
αὐτοῖς ὑπερβατικοὺς ὄντας, μᾶλλον δ' οὐδ' ὅλως ὑπομονητι-
κοὺς ἀκοῦσαί τινος τοιούτου.“

8 σχολῇ P, σχολήν A.

22 τό Mū., li. τῶ

24 immo ἀντιμαρτυρεῖ.

Καὶ γὰρ τὰ τοιαῦτα πάντα τῇ παλαιᾷ δόξῃ μαρτυρεῖ, καθάπερ καὶ τὰ ἐφεξῆς αὐτῶν τάδε·

„Οὕτως τε μακρὰν ἀπέχουσιν ἀπὸ τοῦ λόγου, ὥς ἂν ἀκού-
σαι ἢ προσέχειν τινὶ τοιούτῳ, ὥστε μὴδὲ τὰ τοιαῦτα ἀπο τρό-
5 που ἔχει γ' αὐτοῖς λέγεσθαι·

(Eur. fr. 341 N) Κύπρις γὰρ οὐδὲ νοουθετουμένη χαλᾷ·

Ἄν γὰρ βιάζῃ, μᾶλλον ἐντείνειν φιλεῖ.

(Eur. fr. 668 N) — — — Νοουθετούμενος δ' ἔρως

Μᾶλλον πιέζει.“ — —

10 Καὶ γὰρ καὶ ταῦτα καὶ τὰ ἐφεξῆς λεγόμενα τῷ παλαιῷ μαρτυρεῖ
δόγματι περὶ τῆς τῶν παθῶν γενέσεως· ἔχει δ' οὕτως·

„Ὅτι δ' ὥσπερ ἄκαιρον ἐπιτιμητὴν καὶ οὐκ ἐπιγνώμονα
τοῖς γινομένοις ἐν τῷ ἔρῳ ἀποκλίνουνσι τὸν λόγον, καθάπερ
ἄνθρωπον ἀκαίρως δοκοῦντα νοουθετεῖν, ἡνίκα δὴ καὶ οἱ θεοὶ
15 δοκοῦσιν αὐτοῖς ἐφίεναι ἐπιορκεῖν.“

καὶ ἔτι τὰ τούτων ἐξῆς·

„Ἐτι μᾶλλον <ἂν> ἐξεῖν, φησὶν, αὐτοῖς τὸ ἐπιὸν ποιεῖν
ἀκολουθοῦσι τῇ ἐπιθυμίᾳ.“

476 Galenus de H. et Plat. dogm. IV 4 (141) p. 356 Mū. dicit
20 „ἄλογος“ vocem adhiberi aut de στερήσει aut de κακώσει τοῦ λόγου.
ἄλλο δὲ τρίτον ἢ καὶ νῆ Δία τέταρτον, ὥς οὗτοι (Chrysippi sc. secta-
tores) βιάζονται, σημαινόμενον οὐκ ἔστιν ἐν ἔθει τοῖς Ἑλλήσιν, ὃ
ἐξηγεῖσθαι τὴν φωνὴν ἐπαγγέλλονται. δηλοῖ δὲ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ
Χρύσιππος ἐν τῇδε τῇ ῥήσει.

25 „Διὸ καὶ οὐκ ἀπὸ τρόπου λέγεται ὑπὸ τινων τὸ τῆς ψυ-
χῆς πάθος εἶναι κίνησις παρὰ φύσιν, ὥς ἐπὶ φόβου ἔχει καὶ
ἐπιθυμίας καὶ τῶν ὁμοίων. πᾶσαι γὰρ αἱ τοιαῦται κινήσεις
τε καὶ καταστάσεις ἀπειθεῖς τε τῷ λόγῳ εἰς καὶ ἀπεστραμ-
μέναι. καθ' ὃ καὶ ἀλόγως φανερὸν φέρεσθαι τοὺς τοιούτους,
30 οὐχ οἷον κακῶς ἐν τῷ διαλογίζεσθαι, ὥς ἂν τις εἴποι κατὰ
τὸ ἔχειν ἐναντίως πρὸς τὸ εὐλόγως, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ λό-
γου ἀποστροφὴν.“

Unde haec sumpta sint, ex sequentibus apparet p. 358 Mū. ὥς εἶγε
χρῶμεθα λόγῳ καὶ κατ' αὐτὴν (sc. τὴν τοῦ πάθους κίνησιν), οὐκ ὁρ-
35 θῶς ὁ Χρύσιππος εἶπεν, ἐν τε τῷ πρώτῳ περὶ παθῶν, „οὐχὶ διη-
μαρτημένως φέρεται καὶ παριδὼν τι κατὰ τὸν λόγον, ἀλλ' ἀπεστραμ-
μένως τε καὶ ἀπειθῶς αὐτῷ,“ καὶ πάλιν ἐν τῷ θεραπευτικῷ τῶν
παθῶν αὐτὰ δὴ ταῦτα τὰ σμικρῷ πρόσθεν μοι παραγεγραμμένα διὰ

5 ita Ham., vulgo ἔχειν.

16 ante ἡνίκα haec verba transponit Mū.

17 ἂν post μᾶλλον add. Mū.; fort. ἐξεῖναι φασιν αὐτοῖς.

22 οἱ pro ὁ Mū.

τῆς ῥήσεως, ἐν ᾗ τὸ μὲν ἐναντίως τῷ εὐλόγως λεγόμενον ἔλογον οὐκ ἔφασκεν etc. — — ἐπιφέρων γοῦν φησιν·

„Οἶαι καὶ ἀκρατεῖς αἱ τοιαῦται καταστάσεις εἰσίν, ὥς ἂν οὐ κρατοῦντων ἑαυτῶν, ἀλλ' ἐκφερομένων, καθάπερ οἱ τῷ τόνῳ τρέχοντες προσεκφέρονται, οὐ κρατοῦντες τῆς τοιαύτης κινήσεως. οἱ δὲ κατὰ τὸν λόγον κινούμενοι ὥς ἂν ἡγεμόνα καὶ τούτῳ οἰακίζοντες, κἂν ὁποιοσοῦν ᾖ, κρατοῦσιν [ἦτοι ἀπαθεῖς εἰσι] τῆς τοιαύτης κινήσεως καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ὁρμῶν.“

Paucis interpositis quibus probat verbis κἂν ὁποιοσοῦν ᾖ Chrysippum discrimen illud significare, quod inter πάθος et ἀμάρτημα intercedat, Gal. eundem Chrisippi locum iterum adfert, sed ultimis verbis paullulum mutatis et additis quibusdam:

„κρατοῦσι τῶν κινήσεων καὶ τῶν κατ' αὐτὰς ὁρμῶν, ὥστε πεισθῆναι, ἐάν περ ἐνδείκνυται αὐτός, παραπλησίως τοῖς περιπατοῦσιν.“

οὐκ ἀρκεθεῖς δὲ τούτοις ἐπιφέρει·

„Διὸ καὶ αἱ οὕτως ἄλογοι κινήσεις πάθη τε λέγονται καὶ παρὰ φύσιν εἶναι, ἅτ' ἐκβαίνουσιν τὴν λογικὴν εὐστασίαν.“

ibidem cp. 5 (143) p. 364 Mū. οὐ μόνον τοίνυν οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ καὶ ὁ Χρύσιππος αὐτὸς ἐν τοῖς περὶ παθῶν συγγράμμασιν ἐπ' οὐδεμιᾶς ὁρμίζει βεβαίως δόξης, ἀλλ' αἰεὶ σαλεύει καθάπερ ἐν κλύδωνι. καὶ γὰρ καὶ χωρὶς λόγου παντὸς γίνεσθαι φησι τὰ πάθη, καὶ αὐτῆς τῆς λογικῆς εἶναι δυνάμεως μόνης, ὥστε διὰ τοῦτο μηδὲ ἐν τοῖς ἀλόγοις ζῴοις συνίστασθαι, καὶ χωρὶς κρίσεως γίνεσθαι, καὶ αὐτῆς κρίσεις εἶναι. ἐμπλῖπτει δὲ ποτε καὶ εἰς τὸ φάσκειν, εἰκὴ γίνεσθαι τὰς κατὰ τὰ πάθη κινήσεις, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἀναιτίως, εἴ τις ἀκριβῶς ἐξετάξοι τὸ ῥῆμα. αἷς γοῦν ὀλίγον ἐμπροσθεν γέγραφα ῥήσεσιν ἐφεξῆς φησιν·

„Οἰκείως δὲ τῷ τῶν παθῶν γένει ἀποδίδοται καὶ ἡ πτοιά κατὰ τὸ ἐνδεσπονημένον τοῦτο καὶ φερόμενον εἰκῇ.“

Cf. id. V 1 (156) p. 407 Mū. τῶν ἄλλων Στωϊκῶν, οἳ γε μέχρι τοσούτου φιλονεικίας ἤκουσιν, ὥστ' ἐπειδὴ τῆς λογικῆς δυνάμεως ἔφασαν εἶναι τὰ πάθη, τοῖς ἀλόγοις ζῴοις μὴ μετέχειν αὐτῶν συγχερῆν, οἱ πλείστοι δ' οὐδὲ τοῖς παιδίοις, ὅτι δηλαδὴ καὶ ταῦτ' οὐδέπω λογικά.

477 Origenes comment. in Matthaeum Vol. III p. 591 Delarue. ὕπερ δὲ ἐπὶ τῶν κατὰ τὰ ἀφροδίσια λέλεκται περὶ τῶν παιδίων, τοῦτ'

3 ὁθεν Mū. dubitanter.

7 desunt haec verba in schedis Cantabrig.

15 ἐνδείκνυται Mū., li. ἐνδείκνυνται.

22 ὁρμίζει Mū., li. ὁρίζει.

ἂν λεχθείη καὶ περὶ τῶν λοιπῶν παθῶν καὶ ἀρρωστημάτων καὶ νοσημάτων τῆς ψυχῆς, εἰς ἃ μὴ πέφυκε παιδία ἐμπίπτειν, ὅσα τὸν λόγον μηδέπω συμπεπλήρωκεν.

paulo post: ὁ στραφεὶς ὥς παιδία καὶ ἔξιν ἀναλαβὼν ἐκ λόγου τῆς λύπης ἀπαράδεκτον. —

p. 592. ὥς μὲν οὖν πρὸς τὸ ἀκριβὲς ἀποδέδεικται καὶ ἄλλοις ὅτι οὐδὲν τῶν παθῶν πίπτει εἰς τὰ μηδέπω συμπεπληρωκότα τὸν λόγον παιδία· εἰ δ' οὐδὲν δηλονότι καὶ ὁ φόβος· ἀλλ' εἰ ἄρα ἀνάλογόν τι τοῖς πάθεσι, καὶ ταῦτα ἀμυδρὰ καὶ τάχιστα ἀνασκευαζόμενα καὶ θεωρε-
10 πνόμενα γίνεται ἐν τοῖς παιδίοις. — — ὅτι τὰ παιδία τὸν μὲν φόβον τῶν φανύων οὐ πάσχει, ἄλλο δέ τι οἱ διακριβοῦντες τὰ τῶν παθῶν καὶ τῶν ὀνομάτων ἐκείνων λέγουσιν εἶναι φόβον. οἶον δὲ καὶ τὸ τῶν παιδίων ἀμνησίκακον, παρ' αὐτοὺς τοὺς τῶν δακρύων καιροὺς ἐν ἀκαρεῖ μεταβαλλομένων καὶ γελῶντων καὶ συμπαιζόντων τοῖς
15 νομιζομένοις λελυπηκέναι καὶ πεφοβηκέναι, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν ἀλήθειαν ταῦτα ἐνηργηκόσιν.

478 Galenus de H. et Plat. decr. IV 6 (149) p. 386 Mū. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅταν μνημονεύῃ τοῦ Μενανδρείου ἔπους, ἐν ᾧ φησι· τὸν νοῦν ἔχων ὑποχείριον εἰς τὸν πίθον δέδωκα, φανερώς κἀνταῦθα μαρ-
20 τυροῦσαν ἀπόφασιν τῇ παλαιᾷ δόξῃ παρατίθεται, καθάπερ κάπειδ' ἀν ἐξηγούμενος τὸ μὴ παρ' ἐαυτοῖς εἶναι μὴδ' ἐν ἐαυτοῖς λέγει ταυτί·

„Οἰκείως δὲ καὶ ἐκφέρεσθαι λέγονται οἱ οὕτως ὀργιζόμενοι, τοῖς ἐπὶ τῶν δρομέων προεκφερομένοις παραπλησίως κατὰ τὸ πλεονάζον, τῶν μὲν παρὰ τὴν ἐν τῷ τρέχειν ὁρμήν,
25 τῶν δὲ παρὰ τὸν ἴδιον λόγον. οὐ γὰρ ἂν οὕτως οἷ γε κρατοῦντες τῆς κινήσεως καθ' ἐαυτοὺς ἂν κινεῖσθαι λέγοιντο, ἀλλὰ κατ' ἄλλην τινὰ βίαν ἔξωθεν αὐτῶν.“

ὁμολογεῖ κἀνταῦθα βίαν τινὰ τὴν κινουσαν εἶναι πᾶσι τοῖς ἐμπαθέσιν ὁρμάς, ὁρθότατα γινώσκων, πλὴν ὅτι τὴν βίαν ἔξωθεν αὐ-
30 τῶν ἔφησεν εἶναι, δέον οὐκ ἔξωθεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀνθρώποις ὑπάρχειν εἰπεῖν etc. — — ὅπερ, οἶμαι, καὶ διὰ τῶν τοιούτων παραδειγμάτων ὁ Χρύσιππος κατασκευάζων οὐκ αἰσθάνεται. παρατίθεται γοῦν τὸν Εὐριπίδου γεγραμμένον Ἡρακλεῖ πρὸς Ἀδμητον διάλογον. ἔχει δ' ὧδε· (Alc. 1079)

35 Τί δ' ἂν προκόποις, εἰ θέλεις στένειν αἰε;
ταυτὶ μὲν Ἡρακλῆς λέγει, ὁ δ' Ἀδμητος ἀποκρίνεται·

Ἔγνωκα κ' αὐτός, ἀλλ' ἔρως τις ἐξάγει.

δῆλον γὰρ ὅτι τῆς ἐπιθυμητικῆς δυνάμεως, οὐ τῆς λογικῆς ὁ ἔρως πάθος ὑπάρχων ἐξάγει τὴν ὅλην ψυχὴν καὶ ἄγει τὸν ἄνθρωπον εἰς

ἐναντίας πράξεις ὧν ἐξ ἀρχῆς ἐκεκρίκει. παρατίθεται δὲ καὶ τὰ τοῦ Ἀχιλλέως πρὸς τὸν Πρίαμον εἰρημένα· (Ω 549—551)

Ἀνσχεο μηδ' ἀλίαςτον ὁδύρεο σὸν κατὰ θυμόν·

Οὐ γάρ τι πρήξεις, ἀκαχήμενος υἱὸς ἑῷος,

Οὐδέ μιν ἀνστήσεις, πρὶν καὶ κακὸν ἄλλο πάθῃσθα. 5

Ταῦτα μὲν φησι λέγειν αὐτὸν „παρ' αὐτῷ διαλεγόμενον (οὕτω γὰρ ἔγραψεν αὐτοῖς ὀνόμασιν), ἐξίστασθαι δ' οὐκ ὀλιγάκις ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων κρίσεων ἐν τοῖς συμπίπτουσιν, καὶ μὴ κρατεῖν ἑαυτοῦ νικωμένου ὑπὸ τῶν παθῶν.“

Καὶ γὰρ οὖν κἀνταῦθα „τό τε τῶν κρίσεων ἐξίστασθαι“ καὶ τὸ 10 „μὴ κρατεῖν ἑαυτοῦ“ καὶ τὸ „ποτὲ μὲν εἶναι παρ' ἑαυτῷ, ποτὲ δ' οὐ“ καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα, τοῖς τε φαινομένοις ἐναργῶς ὁμολογεῖ καὶ τῇ παλαιᾷ δόξῃ περὶ παθῶν τε καὶ ψυχῆς δυνάμεων, οὐ μὴν οἷς ὑπέθετο Χρύσιππος. ὁμοίως δ' εἴρηται καὶ τὰ τοιαῦτα κατὰ τὸ περὶ τῶν παθῶν βιβλίον· 15

„Τὸ γὰρ δὴ σεσοβημένον καὶ παρηλλαχὸς ἐν ἡμῖν καὶ ἀπειθὲς τῷ λόγῳ οὐχ ἦττον ἐπὶ τῆς ἡδονῆς καταγίνεται.“

καὶ πάλιν·

„Οὕτω γὰρ ἐξιστάμεθα καὶ ἔξω γινόμεθα ἑαυτῶν καὶ τελέως ἀποτυφλούμεθα ἐν τοῖς σφαλλομένοις, ὥστ' ἔστιν ὅτε 20 σπόγγον ἔχοντες ἢ ἔριον ἐν ταῖς χερσὶν τοῦτο διαράμενοι βάλλομεν ὡς δὴ τι περανοῦντες δι' αὐτῶν· εἰ δ' ἐτυγχάνομεν μάχαιραν ἔχοντες ἢ ἄλλο τι, τούτῳ ἂν ἐχρησάμεθα παραπλησίως.“

καὶ ἐφεξῆς·

„Πολλάκις δὲ κατὰ τὴν τοιαύτην τυφλότητα τὰς κλεῖς δάκνομεν, καὶ τὰς θύρας τύπτομεν, οὐ ταχὺ αὐτῶν ἀνοιγόμενων, πρὸς τε τοὺς λίθους ἐὰν προαπταίσωμεν, τιμωρητικῶς προσφερόμεθα καταγνύντες καὶ ῥιπτοῦντες αὐτοὺς εἰς τινὰς τόπους, καὶ ἐπιλέγοντες καθ' ἕκαστα τούτων ἀτοπώτατα.“ 30

ὡσαύτως δὲ κἀν τοῖς ἐξῆς φησιν·

„Ἐννοήσεις δ' ἂν τις ἐκ τῶν τοιούτων καὶ τὴν ἐν τοῖς πάθεσιν ἀλογιστίαν, καὶ ὡς ἐν τοῖς τοιούτοις ἀποτυφλούμεθα καιροῖς, ὡς ἂν ἕτεροί τινες γεγονότες τῶν προδιαλελογισμένων.“ 35

ὅλως δ' εἴτις ἐκλέγοι πάντα καὶ παραγράφοι νῦν, ὅσα κατὰ τὸ περὶ π. βιβλίον εἴρηται αὐτῷ, μαχόμενα μὲν οἷς αὐτὸς ὑπέθετο δόγμασιν, ὁμολογοῦντα δὲ τοῖς τε φαινομένοις ἐναργῶς καὶ τῇ Πλάτωνος δόξῃ, μῆκος ἂν ἄμετρον τι γένοιτο τοῦ βιβλίου. μεστὸν γάρ ἐστιν

αὐτῷ τὸ γράμμα τῶν τε [καὶ] κρίσεων ἐξίστασθαι λέγοντι καὶ τῶν προδιαλελογισμένων διὰ τὸν θυμὸν ἢ τὴν ἐπιθυμίαν ἢ τὴν ἡδονήν, ἢ τι τοιοῦτον etc.

479 Galenus de H. et Plat. decr. IV 5 (144) p. 366 Mü. Cum de motu in affectibus verba facit, dicit: τῆς ἀμέτρου καί, ὡς αὐτὸς εἶωθεν ὀνομάζειν, ἐκφόρου κινήσεως. — — ἢ δ' οὖν ῥῆσις ἢ κατὰ τὸ θεραπευτικὸν τῶν παθῶν βιβλίον ᾧδ' ἔχει.

„Οἰκείως δὲ καὶ ὁρμὴ πλεονάζουσα λέγεται εἶναι τὸ πάθος, ὡς ἂν τις ἐπὶ τῶν ἐκφερομένων κινήσεων πλεονάζουσαν κίνησιν εἴποι, τοῦ πλεονασμοῦ ἐν αὐτῇ γινομένου κατὰ τὴν τοῦ λόγου ἀποστροφὴν καὶ τὸ ἄνευ τοῦ πλεονασμοῦ τούτου σωστικόν. ὑπερβαίνουσα γὰρ τὸν λόγον ἢ ὁρμὴ καὶ παρὰ τοῦτον ἀθρόως φερομένη οἰκείως τ' ἂν πλεονάζειν ῥηθεῖη καὶ κατὰ τοῦτο παρὰ φύσιν γίνεσθαι καὶ εἶναι ἄλογος, ὡς ὑπογράφομεν.“

480 Galenus de H. et Plat. decr. IV 5 (144) p. 368 M. τὴν μὲν οὖν ἐκ τοῦ πρώτου περὶ παθῶν ῥῆσιν, ἐνθα φησὶν χωρὶς κρίσεως γίνεσθαι τὰ πάθη, παρεθέμην ἔμπροσθεν. ὅτι δὲ καὶ κατὰ τὸ θεραπευτικὸν αὐτοῦ βιβλίον, ὃ δὴ καὶ ἡθικὸν ἐπιγράφεται, τῆς αὐτῆς δόξης ἔχεται, μαθεῖν ἔστιν ἐκ τῆσδε τῆς ῥήσεως.

(145) „Οὐ γὰρ ἐν τῷ κρίνειν ἀγαθὰ ἕκαστα τούτων λέγεται ἀρρώσθημα ταῦτα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπὶ πλέον ἐκπεπτωκέναι πρὸς ταῦτα τοῦ κατὰ φύσιν.“

(Quae si quis falso interpretatus sit,) ἐκ τῶν ἐπιφερομένων ἢ γνώμη τοῦ Χρυσίππου καταφανήσεται

„Ὅθεν οὐκ ἀλόγως γυναικομανεῖς τινες λέγονται καὶ ὀρνηθομανεῖς.“

— — Ἀλλὰ νῆ Δία ἴσως ἂν τις φήσῃ, τὸ μανιωδὲς οὐ διὰ τὴν ἄλογον γίνεσθαι δύναμιν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐπὶ πλέον ἢ προσῆκεν ἐξῆχθαι τὴν τε κρίσιν καὶ τὴν δόξαν, ὡς εἰ καὶ οὕτως ἔλεγεν, ἀρρώσθημα γίνεσθαι κατὰ τὴν ψυχὴν οὐχ ἀπλῶς τῷ ψευδῶς ὑπειληφέναι περίτινων, ὡς ἀγαθῶν ἢ κακῶν, ἀλλὰ τῷ μέγιστα νομίζειν αὐτά· μηδέπω γὰρ ἀρρώσθημα τὴν περὶ τῶν χρημάτων εἶναι δόξαν, ὡς ἀγαθῶν, ἀλλ' ἐπειδὴν τις αὐτὰ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι νομίζει καὶ μηδὲ ξῆν ἄξιον ὑπολαμβάνῃ τῷ στέρηθέντι χρημάτων. ἐν τούτῳ γὰρ συνίστασθαι τὴν τε φιλοχρηματίαν καὶ τὴν φιλαργυρίαν ἀρρώσθημα οὔσας. Ἀλλὰ τῷ ταῦτα φάσκοντι Ποσειδώνιος ἀντιλέγων ᾧδὲ πῶς φησι· τοιούτων δ' ὑπὸ τοῦ Χρυσίππου λεγομένων etc. Ultima verba evincunt antecedentia Chrysippea esse.

481 Posidonius apud Galenum de H. et Plat. decr. IV 7 p. 391 Mü.

ὁ γοῦν ὄρος οὗτος, φησίν, ὁ τῆς ἄτης, ὥσπερ οὖν καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν παθῶν, ὑπὸ τε Ζήνωνος εἰρημένοι καὶ πρὸς τοῦ Χρυσίππου γεγραμμένοι, σαφῶς ἐξελέγχουσι τὴν γνώμην αὐτοῦ. „δόξαν γὰρ εἶναι πρόσφατον, τοῦ κακὸν αὐτῷ παρεῖναι,“ φησὶ τὴν λύπην. ἐν ᾧ καὶ συντομώτερον ἐνίοτε λέγοντες ὥδέ πως προφέρονται· „λύπη ἐστὶ δόξα πρόσφατος κακοῦ παρουσίας.“ εἶναι μὲν δὴ τὸ πρόσφατόν φησι „τὸ ὑπόγυον κατὰ τὸν χρόνον,“ ἀξιοῖ δὲ (sc. Posidonius) τὴν αἰτίαν ὑπ' αὐτῶν ῥηθῆναι, δι' ἣν ἡ τοῦ κακοῦ δόξα πρόσφατος μὲν οὖσα συστέλλει τε τὴν ψυχὴν καὶ λύπην ἐργάζεται, χρονισθεῖσα δ' ἢ οὐδ' ὅλως ἢ οὐκ 10 ἔθ' ὁμοίως συστέλλει. καίτοι οὐδὲ τὸ πρόσφατον ἐχρῆν ἐγκεῖσθαι κατὰ τὸν ὄρον, εἴπερ ἀληθῆ τὰ Χρυσίππου. κατὰ γὰρ τὴν γνώμην αὐτοῦ μᾶλλον τοῦ μεγάλου κακοῦ ἢ ἀνυπομονήτου ἢ ἀκαρτερήτου, καθάπερ αὐτὸς εἶωθεν ὀνομάζειν, τὴν λύπην εἰρησθαι 15 ἔδει δόξαν, οὐ προσφάτον. ἔνθα καὶ διχόθεν ὁ Ποσειδώνιος ἀντιλέγει τῷ Χρυσίππῳ, κατὰ μὲν τοῦτον τὸν δεύτερον ὀρισμὸν ἀναμνησκῶν τῶν τε σοφῶν καὶ τῶν προκοπιόντων, ὥς ἔμπροσθεν εἰρηται· οἱ μὲν γὰρ ἐν μεγίστοις ἀγαθοῖς, οἱ δ' ἐν μεγίστοις κακοῖς ἑαυτοὺς ὑπολαμβάνοντες εἶναι, ὅμως οὐ γίνονται διὰ τοῦτ' ἐν πάθει· κατὰ δὲ τὸν πρῶτον ἐρωτᾷ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὐχ ἡ τῆς τοῦ κακοῦ παρουσίας 20 δόξα τὴν λύπην, ἀλλ' ἡ πρόσφατος ἐργάζεται μόνη etc.

482 Galenus de Platonis et Hippocr. plac. IV 7 p. 392 M. καὶ φησι διότι πᾶν τὸ ἀμελέτητον καὶ ξένον ἀθρόως προσπίπτον ἐκπίπτει τε καὶ τῶν παλαιῶν ἐξίστησι κρίσεων, ἀσκηθὲν δὲ καὶ συνεθισθὲν καὶ χρονίσαν ἢ οὐδ' ὅλως ἐξίστησιν, ὥς κατὰ πάθος κινεῖν, ἢ ἐπὶ μικρὸν κομιδῇ· διὸ καὶ προενδημεῖν δεῖν φησι τοῖς πράγμασι μήπω τε 25 παροῦσιν οἶον παροῦσι χρῆσθαι. βούλεται δὲ τὸ προενδημεῖν ῥῆμα τῷ Ποσειδωνίῳ τὸ οἶον προαναπλάττειν τε καὶ προτυποῦν τὸ πρᾶγμα παρ' ἑαυτῷ τὸ μέλλον γενήσεσθαι καὶ ὥς πρὸς ἤδη γενόμενον ἐδισμὸν τινα ποιεῖσθαι κατὰ βραχύ. διὸ καὶ τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου παρελήφεν 30 ἐνταῦθα, ὥς ἄρα τινὸς ἀναγγέλλαντος αὐτῷ τεθνάναι τὸν υἱὸν εὐμάλα καθεστικότηως εἶπεν „ἴδειν θνητὸν γεννήσας“ καὶ ὥς τοῦτο λαβὼν Εὐριπίδης τὸ νόημα τὸν Θησέα πεποίηκε λέγοντα· (Eur. fr. 392 N)

ἐγὼ δὲ <τοῦτο> παρὰ σοφοῦ τινος μαθὼν
εἰς φροντίδας νοῦν συμφορὰς τ' ἐβαλλόμην,
φυγὰς τ' ἑμαντῷ προστιθεὶς πάτρας ἐμῆς
θανάτους τ' ἁώρους καὶ κακὰς ἄλλας ὁδοὺς,

35

2 ἄτης] λύπης coni. Cornarius et Bake. 5 τοῦ Mü., τὸ libri. || pro ἐν ᾧ malim δ. 8 ὑπ' add. Mü. 15 ἔδει add. Kühn. 23 φησι] sc. Chrysippus cf. Bake Posid. rell. p. 204. || vulgo ἀμέτρητον cf. Petersen p. 25. || ἐκπλήττει Kühn. 28 Χρυσίππῳ reponit Bake h. l.

ὥστ' εἴ τι πάσχοιμ' ὧν ἐδόξαζόν ποτε
μή μοι νεῶρες προσπεσόν ψυχὴν δάκοι.“

οὕτω δὲ εἰρησθαί φησι καὶ τὰ τοιαῦτα· (Eur. fr. 818 N)

5 „εἰ μὲν τόδ' ἡμᾶρ πρῶτον ἦν κακουμένῳ
καὶ μὴ μακρὰν δὴ διὰ πόνων ἐναυστόλουν,
εἰκὸς σφαδάζειν ἦν ἂν ὥς νεόφυγα
πῶλον, χαλινὸν ἀρτίως δεδεγμένον·
νῦν δ' ἀμβλύς εἰμι καὶ κατηρτυκῶς κακῶν“
ἔσθ' ὅτε τὰ τοιαῦτα· (Eur. Alc. 1085)

10 μακρὸς
χρόνος μαλάξει· νῦν δ' ἔτ' ἡβάσκει κακόν.

483 Cicero Tusculan. disput. IV 5, 9. *Chrysippus et Stoici, cum de animi perturbationibus disputant, magnam partem in his partiendis et definiendis occupati sunt; illa eorum perexigua oratio est, qua*
15 *medeantur animis nec eos turbulentos esse patiantur.*

484 Cicero Tusculan. disp. IV 29, 63. *quodque vetat Chrysippus, ad recentes quasi tumores animi remedium adhibere, id nos fecimus etc.*

485 Cicero Tusculan. disput. III 25, 61. *Omnes enim modis fulciendi sunt qui ruunt nec cohaerere possunt propter magnitudinem*
20 *aegritudinis. Ex quo ipsam aegritudinem λύπην Chrysippus, quasi solutionem totius hominis, appellatam putat.*

486 Cicero Tusculan. disput. III 31, 76. *Chrysippus autem caput esse censet in consolando, detrahare illam opinionem maerenti, si se officio fungi putet iusto atque debito.*

25 Cf. ibid. 33, 79.

487 Cicero Tusculan. disp. III 25, 59. *Quocirca Carneades, ut video nostrum scribere Antiochum, reprehendere Chrysippum solebat, laudantem Euripideum carmen illud:*

30 *Mortalis nemo est, quem non attingit dolor
Morbusque; multis sunt humandi liberi,
Rursum creandi; morsque est finita omnibus;
Quae generi humano angorem nequiquam afferunt.
Reddenda terrae est terra: tum vita omnibus
Metenda, ut fruges. Sic iubet Necescitas.*

35 60. *Negabat genus hoc orationis quicquam omnino ad levandam aegritudinem pertinere.*

488 Cicero Tusculan. disput. IV 29, 62. *Quare omnium philosophorum, ut ante dixi, una ratio est medendi, ut nihil, quale sit illud, quod*

17 scil. ipse Cicero in Consolatione. 29 versus ex Eur. Hypsipyle vid. Nauck fr. 757. 30 multis Lambin., multi libri.

perturbet animum, sed de ipsa sit perturbatione dicendum. Itaque primum in ipsa cupiditate, cum id solum agitur, ut ea tollatur, non est quaerendum, bonum illud necne sit, quod libidinem moveat; sed libido ipsa tollenda est, ut sive, quod honestum est, id sit summum bonum, sive voluptas, sive horum utrumque coniunctum, sive tria illa genera bonorum, s tamen, etiamsi virtutis ipsius vehementior appetitus sit, eadem sit omnibus ad deterrendum adhibenda oratio.

489 Olympiodorus in Plat. Alcib. Vol. II p. 54 Creuzer. Ἰστέον γὰρ ὅτι — τρεῖς εἶσι τρόποι καθάρσεως, Πυθαγορικός, Σωκρατικός, Περιπατητικός ἤτοι Στωϊκός· καὶ ὁ μὲν Στωϊκὸς διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία λαταί, 10 τῷ μὲν θυμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ἐπάγων καὶ οὕτω μαλάσσων αὐτήν, τὴν δὲ ἐπιθυμίαν τῷ θυμῷ καὶ οὕτω ξωννύων αὐτήν καὶ ἀνάγων πρὸς τὸ ἀνδρικώτερον, δίκην τῶν κεκαμμένων ῥάβδων, ἃς οἱ θέλοντες εὐθύναι πρὸς τὸ ἐναντίον περιλυγίζουσιν, ἵνα ἐκ τῆς εἰς τὸ ἐναντίον περιφορᾶς τὸ σύμμετρον ἀναφανῇ. Οὕτω καὶ ἐπὶ ψυχῆς ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου ἁρμονίαν ἐμποιεῖν 15 ἐπετήδευον.

490 Clemens Al. Strom. VII 17 p. 893 Pott. τριττὴ δὲ θεραπεία οὐλήσεως, καθάπερ καὶ παντὸς πάθους· μάθησις τε τοῦ αἰτίου καὶ τοῦ πῶς ἂν ἐξαιρεθῇ τοῦτο· καὶ τρίτον ἡ ἄσκησις τῆς ψυχῆς καὶ ὁ ἐθισμὸς πρὸς 20 <τὸ> τοῖς κριθεῖσιν ὀρθῶς ἔχειν ἀκολουθεῖν δύνασθαι.

Cf. paullo post: ἐπὶ δὲ παραβῆ τις τὸν λόγον — — εἰ μὲν διὰ τὸ αἰφνίδιον προσπεσεῖν τινα φαντασίαν ἡσθένησεν, προχείρους τὰς φαντασίας τὰς λογικὰς ποιητέον· εἰ δὲ τῷ ἔθει τῷ προκατεσχηκότι ἡττηθεὶς γέγονεν, ἢ φησιν ἢ γραφῇ, χυδαῖος, ἀποπαυστέον τὸ ἔθος εἰς τὸ παντελὲς καὶ πρὸς τὸ ἀντιλέγειν αὐτῷ τὴν ψυχὴν γυμναστέον· εἰ δὲ καὶ μαχόμενα δόγματα ἐφέλ- 25 κεσθαί τινας δοκεῖ, ὑπεξαιρετέον ταῦτα etc.

18 τοῦ scripsi, τὸ cod.

20 πρὸς τὸ Wil., πρὸς cod.

Ethica VIII.

De actionibus.

§ 1. De mediis officiis.

491 Plutarchus de comm. not. cp. 23 p. 1069e. *Πόθεν οὖν, φησίν, ἄρξωμαι; καὶ τίνα λάβω τοῦ καθήκοντος ἀρχὴν καὶ ὕλην τῆς ἀρετῆς, ἀφ' ἧς τὴν φύσιν καὶ τὸ κατὰ φύσιν; (Incertum an sit ex libro περὶ τοῦ Καθήκοντος Chrysippi.)*

492 Commenta Lucani p. 74 Usener. *** de officiis declarat: quae homini a prima conciliatione nascendi sumuntur. inde enim colligit (scil. Cicero) unum hominem sociale esse animal et cum sibi tum omnibus hominibus natura esse conciliatum.

493 Diog. Laërt. VII 107. *ἔτι δὲ καθήκόν φασιν εἶναι ὃ πραχθὲν εὖλογον [τε] ἴσχει ἀπολογισμόν, οἷον τὸ ἀκόλουθον ἐν [τῇ] ζωῇ, ὅπερ καὶ ἐπὶ τὰ φυντά καὶ ζῶα διατείνει· ὁρᾶσθαι γὰρ κατὰ τούτων καθήκοντα. κατω- μάσθαι δὲ οὕτως ὑπὸ πρώτου Ζήνωνος τὸ καθήκον, ἀπὸ τοῦ κατὰ τινος ἦκειν τῆς προσονομασίας εἰλημμένης. ἐνέργημα δὲ αὐτὸ εἶναι ταῖς κατὰ φύσιν κατασκευαῖς οἰκεῖον.*

494 Stobaeus ecl. II 85, 13. *Ἀκόλουθος δ' ἐστὶ τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῶν προηγμένων ὁ περὶ τοῦ καθήκοντος τόπος. Ὁρίζεται δὲ τὸ καθή- κον· 'τὸ ἀκόλουθον ἐν ζωῇ, ὃ πραχθὲν εὖλογον ἀπολογίαν ἔχει·' παρὰ τὸ καθήκον δὲ τὸ ἐναντίας. Τοῦτο διατείνει καὶ εἰς τὰ ἄλογα τῶν ζώων, ἐνεργεῖ γάρ τι κακεῖνα ἀκολούθως τῇ ἑαυτῶν φύσει· ἐπὶ <δὲ> τῶν λογικῶν ζώων οὕτως ἀποδίδεται· 'τὸ ἀκόλουθον ἐν βίῳ.' Τῶν δὲ καθηκόντων τὰ μὲν εἶναι φασὶ τέλεια, ἃ δὴ καὶ κατορθώματα λέγεσθαι. Κατορθώματα δ' εἶναι τὰ κατ' ἀρετὴν ἐνεργήματα, οἷον τὸ φρονεῖν, τὸ δικαιοπραγεῖν. οὐκ εἶναι δὲ κατορθώματα τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα, ἃ δὴ οὐδὲ τέλεια καθήκοντα προσαγορεύουσιν, ἀλλὰ μέσα, οἷον τὸ γαμεῖν, τὸ πρεσβεύειν, τὸ διαλέγεσθαι, τὰ τούτοις ὅμοια.*

495 Diog. Laërt. VII 108. *τῶν γὰρ καθ' ὁρμὴν ἐνεργουμένων τὰ μὲν καθήκοντα εἶναι, τὰ δὲ παρὰ τὸ καθήκον, τὰ δὲ οὔτε καθή- κοντα οὔτε παρὰ τὸ καθήκον. καθήκοντα μὲν οὖν εἶναι ὅσα λόγος*

5 ἄρξωμαι libri, corr. Rasmus. 2 παρὰ libri, corr. Mez. 12 πραχθὲν Menag., προαχθὲν BP. 13 τε seclusi. || τῇ om. BP. 15 Cf. I n. 230.
16 πρὸς ὀνυμίας B. 20 παραχθὲν libri, corr. Menag. 25 τὰ—ἐνεργήματα Davisius, τὸ—ἐνέργημα libri. 30 τὸ δὲ B. || τὰ δὲ οὔτε—καθήκον om. BP.
31 τὰ pro καθήκοντα B.

αἰρεῖ ποιεῖν, ὥς ἔχει γονεῖς τιμᾶν, ἀδελφούς, πατρίδα, συμπεριφέρεσθαι φίλοις· παρὰ τὸ καθήκον δέ, ὅσα μὴ αἰρεῖ λόγος, ὥς ἔχει τὰ τοιαῦτα, γονέων ἀμελεῖν, ἀδελφῶν ἀφροντιστεῖν, φίλοις μὴ συνδιατίθεσθαι, πατρίδα ὑπερορᾶν καὶ τὰ παραπλήσια. οὔτε δὲ καθήκοντα οὔτε παρὰ τὸ καθήκον, ὅσα οὔτε αἰρεῖ λόγος πράττειν οὔτε ἀπαγορεύει, οἷον κάρφος ἀνελίσσθαι, γραφεῖον κρατεῖν <ἦ> στλεγγίδα καὶ τὰ ὅμοια τούτοις.

496 Diog. Laërt. VII 109. καὶ τὰ μὲν εἶναι καθήκοντα ἄνευ περιστάσεως, τὰ δὲ περιστατικά. καὶ ἄνευ μὲν περιστάσεως τάδε· ὑγιείας ἐπιμελεῖσθαι καὶ αἰσθητηρίων καὶ τὰ ὅμοια· κατὰ περίστασιν δὲ τὸ πηροῦν ἑαυτὸν καὶ τὴν κτῆσιν διαζῶπιτεῖν.

ἀνὰ λόγον δὲ καὶ τῶν παρὰ τὸ καθήκον.

ἔτι τῶν καθηκόντων τὰ μὲν αἰεὶ καθήκει, τὰ δὲ οὐκ αἰεὶ. καὶ αἰεὶ μὲν καθήκει τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν, οὐκ αἰεὶ δὲ τὸ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι καὶ περιπατεῖν καὶ τὰ ὅμοια. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν παρὰ τὸ καθήκον.

ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς μέσοις τι καθήκον, ὥς τὸ πέλθεσθαι τοὺς παῖδας τοῖς παιδαγωγοῖς.

497 Cicero de finibus III 22. Cum vero illa, quae officia esse dixi, proficiscantur ab initiis naturae, necesse est ea ad haec referri, ut recte dici possit omnia officia eo referri, ut adipiscamur principia naturae, nec tamen ut hoc sit bonorum ultimum, propterea quod non inest in primis naturae conciliationibus honesta actio; consequens enim est et post oritur, ut dixi. Est tamen ea secundum naturam multoque nos ad se expetendam magis hortatur quam superiora omnia.

498 Cicero de finibus III 17, 58. Sed cum quod honestum sit, id solum bonum esse dicamus, consentaneum tamen est, fungi officio, cum id officium nec in bonis ponamus, nec in malis. Est enim aliquid in his rebus probabile, et quidem ita, ut eius ratio reddi possit, ergo ut etiam probabiliter acti ratio reddi possit. Est autem officium, quod ita factum est, ut eius facti probabilis ratio reddi possit. Ex quo intelligitur, officium medium quiddam esse, quod neque in bonis ponatur, neque in contrariis. Quoniamque in iis rebus, quae neque in virtutibus sunt neque in vitiis, est tamen quiddam, quod usui possit esse, tollendum id non est. Est autem eius generis actio quoque quaedam, et quidem talis, ut ratio postulet agere aliquid et facere eorum; quod autem ratione actum est, id officium appellamus; est igitur officium eius generis, quod nec in bonis putatur nec in contrariis. 59. Atque perspicuum etiam illud est, in istis rebus mediis aliquid agere sapientem. Iudicat igitur, cum agit, officium illud esse. Quod quoniam nunquam fallitur in iudicando, erit in mediis rebus officium. Quod efficitur hac etiam conclusione rationis: Quoniam enim videmus esse quiddam, quod recte factum appellemus, id autem est perfectum officium, erit etiam inchoatum, ut si „iuste depositum reddere“ in recte factis sit, in officiis ponatur „depositum reddere“; illo enim addito „iuste“ fit recte factum,

1 ἐρεῖ B. 5 ἐρεῖ B. || λόγῳ B. 6 ἦ add. Cobetus. 9 καὶ δι' αἰσθ. P. 13 verba: τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν, οὐκ αἰεὶ δὲ om. BP. 15 μέσαι hic dicuntur, qui nec rationales sunt, ut homines adulti, nec irracionales, ut bruta animalia. 30 quiddam *Madvig*, quoddam *libri*. 35 est *prius Madvig*, sit *libri*. 41 autem etiam *libri*, autem *del. Lambin*. 43 fit *Lambin.*, facit *libri*.

per se autem hoc ipsum reddere in officio ponitur. Quoniamque non dubium est, quin in iis, quae media dicamus, sit aliud sumendum, aliud reiciendum, quicquid ita fit aut dicitur, omne officio continetur. Ex quo intelligitur, quoniam se ipsi omnes natura diligant, tam insipientem quam
 5 sapientem sumpturum, quae secundum naturam sint, reiecturumque contraria. Ita est quoddam commune officium sapientis et insipientis; ex quo efficitur versari in iis, quae media dicamus.

499 Stobaeus ecl. II 86, 10 W. πᾶν δὲ τὸ παρὰ τὸ καθῆκον ἐν λογικῷ γινόμενον ἁμάρτημα εἶναι· τὸ δὲ καθῆκον τελειωθὲν κατορθώμα γί-
 10 νεσθαι. παραμετρεῖσθαι δὲ τὸ μέσον καθῆκον ἀδιαφόροις τίσι, καλουμένοις δὲ παρὰ φύσιν καὶ κατὰ φύσιν, τοιαύτην δ' εὐφύλιαν προσφερομένοις, ὥστ' εἰ μὴ λαμβάνοιμεν αὐτὰ ἢ διωθόμεθα ἀπερισπάστως, μὴ ἂν εὐδαιμονεῖν.

§ 2. Recte facta a mediis officiis qua re differant.

500 Stobaeus ecl. II 93, 14 W. κατορθώμα δ' εἶναι λέγουσι καθῆ-
 15 κον πάντας ἐπέχον τοὺς ἀριθμούς, ἢ — — τέλειον καθῆκον· ἁμάρτημά τε τὸ παρὰ τὸν ὁρθὸν λόγον πραττόμενον ἢ ἐν ᾧ παραλέλειπται τι καθῆκον ὑπὸ λογικοῦ ζῶον.

501 Stobaeus ecl. II 96, 18 W. ἔτι δὲ τῶν ἐνεργημάτων φασὶ τὰ μὲν εἶναι κατορθώματα, τὰ δὲ ἁμαρτήματα, τὰ δ' οὐδέτερα· κατορθώματα μὲν
 20 τὰ τοιαῦτα· φρονεῖν, σωφρονεῖν, δικαιοπραγεῖν, χαίρειν, εὐεργετεῖν, εὐφρανεσθαι, φρονίμως περιπατεῖν, πάνθ' ὅσα κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον πράττεται· ἁμαρτήματα δ' εἶναι τὸ τε ἀφραίνειν καὶ τὸ ἀκολασταίνειν καὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ τὸ λυπεῖσθαι καὶ τὸ φοβεῖσθαι καὶ τὸ κλέπτειν καὶ καθόλου ὅσα παρὰ τὸν ὁρθὸν λόγον πράττεται· οὔτε δὲ κατορθώματα οὔτε ἁμαρτήματα
 25 τὰ τοιαῦτα· λέγειν, ἐρωτᾶν, ἀποκρίνεσθαι, περιπατεῖν, ἀποδημεῖν καὶ τὰ τοῦτοις παραπλήσια.

502 Stobaeus eclog. II 7 p. 97, 5 Wachsm. Πάντα δὲ τὰ κατορθώ-
 ματα δικαιοπραγήματα εἶναι καὶ εὐνομήματα καὶ εὐτακτήματα καὶ εὐεπιτηδεύματα καὶ εὐτυχήματα καὶ εὐδαιμονήματα καὶ εὐ-
 30 καιρήματα καὶ εὐσχημονήματα· οὐκ ἔτι μέντοιγε φρονιμεύματα, ἀλλὰ μόνον τὰ ἀπὸ φρονήσεως· καὶ ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, εἰ καὶ μὴ ὠνόμασται, οἷον σωφρονήματα μὲν τὰ ἀπὸ σωφροσύνης, δικαιώματα δὲ τὰ ἀπὸ δικαιοσύνης. Τὰ δὲ ἁμαρτήματα ἐκ τῶν ἀντικειμένων ἀδικοπραγήματα καὶ ἀνομήματα καὶ ἀτακτήματα.

503 Stobaeus ecl. II 86, 5. τῶν δὲ κατορθωμάτων τὰ μὲν εἶναι
 35 ὦν χρή, τὰ δ' οὐ. ὦν χρή μὲν εἶναι <τὰ> κατηγορούμενα ὠφελήματα, οἷον

3 omni libri, corr. Gruter. 10 διαφόροις libri, corr. Heeren. || ἐκλεγο-
 μένοις Usener. 11 εὐφύλιαν F, ἐφύλιαν P, χρεῖαν Lynden de Panaet. p. 98 alii
 alia. 12 ὥστ' εἰ μὴ Lynden, ὥστε μὴ libri. || ἀπεριστάτως vel ἀπερισκέπτως
 coni. Wachsm. 15 ἀπέχον libri, corr. Canter. || ἁμάρτημά τε Heeren, ἁμαρτή-
 ματα libri. 28 codd. εὐνοήματα, corr. Dindorf. 29 εὐεπιτηδεύματα Heeren;
 libri ἐπιτηδεύματα vel ἐπιτεύματα; ἐπιτεύγματα Wachsm. in adn. dubitanter,
 fort. recte. 31 ὁμοίως Heeren, libri ὁμοιώσεως. 32 libri σωφρονιμεύματα
 corr. Canter. 36 τὰ addidi. || κατηγορούμενα ὠφελήματα Wachsm., κατηγο-
 ρημα ὠφέλημα libri.

τὸ φρονεῖν, τὸ σωφρονεῖν· οὐκ εἶναι δὲ ὧν χρὴ τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν παρὰ τὸ καθήκον τὴν αὐτὴν γίνεσθαι τεχνολογίαν.

504 Cicero de finibus III 32. Sed in ceteris artibus cum dicitur „artificiose“ posterum quodam modo et consequens putandum est, quod illi ἐπιγεννηματικόν appellant; cum autem in quo „sapienter“ dicimus, id a primo rectissime dicitur. Quicquid enim a sapiente proficiscitur, id continuo debet expletum esse omnibus suis partibus; in eo enim positum est id, quod dicimus esse expetendum. Nam ut peccatum est patriam prodere, parentes violare, fana depeculari, quae sunt in effectum, sic timere, sic maerere, sic in libidine esse peccatum est etiam sine effectu. 10 Verum ut haec non in posteris et in consequentibus, sed in primis continuo peccata sunt, sic ea, quae proficiscuntur a virtute, susceptione prima, non perfectione recta sunt iudicanda.

505 Philo de sacrif. Abel et Cain § 115 p. 249, 4 Wendl. λέγω δὲ ταῦτα οὐ περὶ τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν μέσων τεχνῶν καὶ ὧν ἄλλων 15 ἀναγκαίων περὶ τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν καὶ τὴν τῶν ἐκτὸς περιουσίαν πραγματεύονται. ἐπεὶ ὅγε περὶ ἀγαθῶν καὶ καλῶν τελείων πόνοσ κἂν ὅσπερ ῥίζη τοῦ τέλους ἱκανὸς ἐξ αὐτοῦ προσωφελῆσαι τοὺς χρωμένους, τὰ δ' ὅσα ἐκτὸς ἀρετῆς ἐὰν μὴ προσγένηται τὸ πέρας ἀνωφελῆ πάντα.

506 Seneca de beneficiis I 6. Magnum autem esse inter ista discrimen vel ex hoc intellegas licet, quod beneficium utique bonum est, id autem quod fit aut datur, nec bonum nec malum est. — — Non est beneficium ipsum, quod numeratur aut traditur: sicut ne in victimis quidem, licet opimae sint auroque praefulgeant, deorum est honor, sed pia ac recta voluntate venerantium. itaque boni etiam farre ac fitilla religiosi 25 sunt, mali rursus non effugiunt impietatem, quamvis aras sanguine multo cruentaverint.

507 Seneca de beneficiis II 31. Hoc ex paradoxis Stoicae sectae minime mirabile, ut mea fert opinio, aut incredibile est, eum qui libenter accipit beneficium reddidisse. nam cum omnia ad animum 30 referamus, fecit quisque quantum voluit. et cum pietas, fides, iustitia, omnis denique virtus intra se perfecta sit, etiamsi illi manum exserere non licuit, gratus quoque potest esse homo voluntate.

508 Seneca de beneficiis III ep. 18. refert enim cuius animi sit qui praestat, non cuius status: nulli praeclusa virtus est, omnibus patet, omnes 35 admittit, omnes invitat, ingenuos, libertinos, servos, reges, exules. non eligit domum nec censum, nudo homine contenta est.

509 Seneca de beneficiis IV 21. Quomodo est disertus etiam qui tacet, fortis etiam qui compressis manibus vel etiam adligatis, quomodo gubernator etiam qui in sicco est, quia consummatae scientiae nihil deest, 40 etiamsi quid obstat, quominus se utatur: ita gratus est etiam qui vult tantum nec habet huius voluntatis suae ullum alium quam se testem.

510 Stobaeus Florileg. 103, 22. Χρυσίππου. Ὁ δ' ἐπ' ἄκρον, φησί, προκόπτων ἅπαντα πάντως ἀποδίδωσι τὰ καθήκοντα καὶ οὐδὲν παραλείπει. 45

Τὸν δὲ τούτου βίον οὐκ εἶναι πω φησὶν εὐδαίμονα, ἀλλ'

ἐπιγίγνεσθαι αὐτῷ τὴν εὐδαιμονίαν ὅταν αἱ μέσαι πράξεις αὐταὶ προσλάβωσι τὸ βέβαιον καὶ ἐκτικὸν καὶ ἰδίαν πῆξιν τινὰ λάβωσι.

511 Clemens Al. Strom. VII 10 p. 867 Pott. καίτοι πράσσεται τινα καὶ πρὸς τῶν μὴ γνωστικῶν ὁρθῶς, ἀλλ' οὐ κατὰ λόγον· οἷον ἐπὶ ἀνδρείας· ἔνιοι γὰρ ἐκ φύσεως θυμοειδεῖς γενόμενοι, εἴτα ἄνευ τοῦ λόγου τοῦτο θρέψαντες, ἀλόγως ἐπὶ τὰ πολλὰ ὁρμῶσι καὶ ὅμοια τοῖς ἀνδρείοις ὁρῶσιν, ὥστε ἐνίοτε τὰ αὐτὰ κατορθοῦν οἷον βασάνους ὑπομένειν εὐκόλως· ἀλλ' οὔτε ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας τῷ γνωστικῷ οὔτε καὶ τὸ αὐτὸ προθέμενοι, οὐδ' ἂν τὸ σῶμα ἅπαν ἐπιδιδῶσιν. — — Πᾶσα οὖν ἡ διὰ τοῦ ἐπιστή-
10 μονος πρᾶξις εὐπραγία, ἡ δὲ διὰ τοῦ ἀπεπιστήμονος κακοπραγία, καὶ ἐνστασιν σφῆξ. ἐπεὶ μὴ ἐκ λογισμοῦ ἀνδρίζεται μηδὲ ἐπὶ τι χρησίμον τῶν ἐπὶ ἀρετὴν καὶ ἀπὸ ἀρετῆς καταστρεφόντων τὴν πρᾶξιν κατευθύνει. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν.

512 Philo Leg. Alleg. III § 210 Vol. I p. 160, 2 Wendl. ἐπεὶ καὶ ὁ φαῦλος ἔνια δρᾷ τῶν καθηκόντων οὐκ ἂν ἔξεως καθηκούσης· καὶ ὁ μεθύων μέντοι καὶ μεμηνῶς ἔστιν ὅτε νηφάλια φθέγγεται τε καὶ ποιεῖ, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ νηφούσης διανοίας· καὶ οἱ ἔτι κομιδῇ νήπιοι παῖδες οὐκ ἀπὸ
20 λογικῆς ἔξεως (οὐπω γὰρ αὐτοὺς ἡ φύσις λογικοὺς πεπαιδεύκε) πολλὰ πρᾶτ-
τουσι καὶ λέγουσι ὧν οἱ λογικοί. Βούλεται δὲ ὁ νομοθέτης τὸν σοφὸν μὴ σχετικῶς καὶ εὐαλότως καὶ ὥς ἂν ἐκ τύχης εὐλόγιστον δοκεῖν εἶναι, ἀλλ' ἀπὸ ἔξεως καὶ διαθέσεως εὐλόγιστον.

513 Philo de Cherubim § 14 Vol. I p. 173, 12 Wendl. τὸ δέον πολλάκις δεόντως οὐκ ἐνεργεῖται καὶ τὸ μὴ καθήκον ἔστιν ὅτε δρᾶται καθη-
25 κόντως. Οἷον ἡ μὲν τῆς παρακαταθήκης ἀπόδοσις, ὅταν μὴ ἀπὸ γνώμης ὑγιοῦς γίγνηται, ἀλλ' ἡ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ λαμβάνοντος ἢ ἐπ' ἐνέδρῃ τῆς περὶ μελζονα πίστιν ἀρνήσεως, καθήκον ἔργον οὐ δεόντως ἐπιτελεῖται. Τὸ δὲ τῷ κάμνοντι μὴ ἀληθεῦσαι τὸν ἰατρόν, κενοῦν ἢ τέμνειν ἢ καλεῖν διεγνωκότα ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ νοσοῦντος, ἵνα μὴ προλαβὼν τὰ δεινὰ φύγῃ τὴν θεραπείαν,
30 ἢ ἐξασθενήσας ἀπέλπῃ πρὸς αὐτήν· ἢ πρὸς τοὺς πολεμίους τὸν σοφὸν ψεύ-
σασθαι ἐπὶ τῇ τῆς πατρὶδος σωτηρίᾳ, δέισαντα μὴ ἐκ τοῦ ἀληθεῦσαι ῥωσθῇ τὰ τῶν ἀντιπάλων, οὐ καθήκον ἔργον δεόντως ἐνεργεῖται.

514 Frontonis epistulae (de eloquentia ad M. Antoninum) p. 140 ed. Naber. — — officiorum genera duo, rationes tripertitae: prima species
35 substantiae, ut sit; altera qualitatis, ut talis sit; tertia rei, ut rem ipsam, cuius causa superiora officia suscepit, expleat — — — <dis>cendae exer-
cendaeque sapientiae: tertiam autem hanc speciem rei dico ac negotiis solam terminatam, se quasi contentam. Hac officiorum partitione, si tamen aut ille verum aiebat aut ego olim audita memoria retineo <Stoici
40 utuntur>, ut prima homini ad sapientiam tendenti sint <moli>menta quae ad vitam salutemque pertinent <conservandam>. Igitur et prandere et lavari et ungui et cetera eiusmodi munera sunt sapientis officia. Quam-
quam neque in balneis quisquam sapientia etc.

Non est sapientiae negotium vesci; sed sine vita quae cibo constat
45 nulla sapientia, studia nulla esse possunt.

8 trad. βαναύσους, corr. Potter.

26 γένηται H.

36. 40. 41. add. Naber.

39 ipse ludendo supplevi.

515 Clemens Al. Strom. VI 14 p. 796 Pott. ὥσπερ οὖν τὸ μὲν ἀπλῶς σῶζειν τῶν μέσων ἐστίν· τὸ δ' ὀρθῶς καὶ δεόντως κατορθῶμα· οὕτως καὶ πᾶσα πράξις γνωστικοῦ μὲν κατορθῶμα, τοῦ δὲ ἀπλῶς πιστοῦ μέση πράξις λέγοιτ' ἂν, μηδέπω κατὰ λόγον ἐπιτελουμένη μηδὲ μὴν κατ' ἐπίστασιν κατορθουμένη· παντὸς δὲ ἔμπαλιν τοῦ ἐθνικοῦ ἁμαρτητικῆ· οὐ γὰρ ἀπλῶς τὸ εὖ 5 πράττειν ἀλλὰ τὸ πρὸς τινα σκοπὸν τὰς πράξεις ποιεῖσθαι καὶ <κατὰ> λόγον ἐνεργεῖν καθήκον αἱ γραφαὶ παριστᾷσιν.

516 Sextus adv. math. XI 200 (Sextus probaverat ὅτι ἡ φρόνησις οὐκ ἔστι τέχνη τις περὶ τὸν βλόν, ἧς ἴδιον οὐδὲν τεχνικὸν ἐστὶν ἔργον). Ἀλλὰ πρὸς τοῦθ' ὑπαντιῶντές φασὶ πάντα μὲν κοινὰ εἶναι καὶ πάντων 10 τὰ ἔργα, διορίζεσθαι δὲ τῷ ἀπὸ τεχνικῆς διαθέσεως ἢ ἀπὸ ἀτέχ-νου γίνεσθαι. Οὐ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι γονέων καὶ ἄλλως τιμᾶν γονεῖς τοῦ σπουδαίου ἐστὶν ἔργον, ἀλλὰ σπουδαίου τὸ ἀπὸ φρονήσεως τοῦτο ποιεῖν· καὶ ὥς τὸ μὲν ὑγιαίνει κοινόν ἐστι τοῦ τε ἱατροῦ καὶ ἰδιώτου, τὸ δὲ ἱατρικῶς ὑγιαίνει τοῦ τεχνίτου ἴδιον, ὥδε καὶ τὸ μὲν τιμᾶν τοὺς γονεῖς κοινόν 15 τοῦ τε σπουδαίου καὶ μὴ σπουδαίου, τὸ δὲ ἀπὸ φρονήσεως τιμᾶν τοὺς γονεῖς ἴδιον τοῦ σοφοῦ, ὥστε καὶ τέχνην αὐτὸν ἔχειν περὶ τὸν βλόν, ἧς ἴδιόν ἐστιν ἔργον τὸ ἕκαστον τῶν πραττομένων ἀπὸ ἀρίστης διαθέσεως πράττειν.

Cf. ibid. 207. Ἄλλοι δὲ εἰσιν οἱ τῷ διομαλισμῷ καὶ τάξει ταῦτα διο- 20 ρίξεσθαι νομίζοντες. Καθὰ γὰρ ἐπὶ τῶν μέσων τεχνῶν ἴδιόν ἐστι τοῦ τεχνίτου τό τε τεταγμένως τι ποιεῖν καὶ τὸ ἐν τοῖς ἀποτελέσμασι διομαλίζειν (ποιῆσαι γὰρ ἂν ποτε καὶ ἰδιώτης τὸ τεχνικὸν ἔργον, ἀλλὰ σπανίως καὶ οὐ πάντοτε, οὐδὲ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως) ὥδε καὶ τοῦ μὲν φρονίμου φασὶν ἔργον εἶναι τὸ ἐν τοῖς κατορθώμασι διομαλίζειν, τοῦ δὲ 25 ἄφρονος τοῦναντίον.

517 Seneca ep. 95, 57. Actio recta non erit, nisi recta fuerit voluntas: ab hac enim est actio. Rursus voluntas non erit recta, nisi habitus animi rectus fuerit: ab hoc enim est voluntas. Habitus porro animi non erit in optimo, nisi totius vitae 30 leges perceperit et quid de quoque iudicandum sit exegerit etc.

518 Philo quod deus sit immutab. § 100 Vol. II p. 78, 4 Wendl. καὶ τοὺς ἄλλοι τι τῶν δεόντων ἀσυγκαταθέτω γνώμη πράττοντας ἐθελουσίως, βιαζομένους δὲ τὸ παρ' αὐτοῖς ἐκούσιον, μὴ κατορθοῦν.

519 Philo Leg. Alleg. I § 93 Vol. I p. 85, 17 Wendl. Διαφέρει δὲ 35 τρία ταῦτα, πρόσταξις, ἀπαγόρευσις, ἐντολὴ καὶ παραίνεσις. ἡ μὲν γὰρ ἀπαγόρευσις περὶ ἁμαρτημάτων γίνεσθαι καὶ πρὸς φαῦλον· ἡ δὲ πρόσταξις <περὶ> κατορθωμάτων· ἡ δὲ παραίνεσις πρὸς τὸν μέσον τὸν μήτε φαῦλον μήτε σπουδαῖον. οὔτε γὰρ ἁμαρτάνει ὥς ἀπαγορεύειν ἂν τινα αὐτῷ, οὔτε κατορθοῖ κατὰ τὴν τοῦ ὀρθοῦ λόγον πρόσταξιν, ἀλλὰ 40 χρεῖαν ἔχει παραινέσεως, τῆς ἀνέχειν μὲν τῶν φαύλων διδασκούσης, προτρεπούσης δὲ ἐφελσθαι τῶν ἀστέων. Τῷ μὲν οὖν τελείῳ (scil. σοφῷ) — —

6 κατὰ add. Pott. 7 trad. καθήκεν, quod correxi. — gnosticum substituit Clemens pro sapientia. 10 trad. τοὺς ὑπαντιῶντας, corr. Fabricius. 11 libri ante διαθέσεως habent διαιρέσεως καὶ, quae iure secluserit B. 14 τὸ μὲν Bk., μὲν τὸ libri. 24 πάντοτε Fabr., πάνν τότε libri. 33 <μὴ> ἐθελουσίως Mang. 37 περὶ om. UFL Arm. 38 περὶ add. Wendl. || κατορθωμάτων <πρὸς τὸν σπουδαῖον> Mang., <πρὸς τὸν αὐτὸν> Wendl.

προστιάττειν ἢ ἀπαγορεύειν ἢ παραινέειν οὐχὶ δεῖ· οὐδενὸς γὰρ τούτων ὁ τέλειος δεῖται· τῷ δὲ φάυλῳ προστάξεως καὶ ἀπαγορεύσεως χρεία· τῷ δὲ νηπιῷ παραινέσεως καὶ διδασκαλίας. Ὡς περὶ τῷ τελείῳ γραμματικῷ ἢ μουσικῷ οὐδενὸς δεῖ παραγγέλματος τῶν εἰς τὰς τέχνας· τῷ δὲ σφαλλομένῳ περὶ τὰ
 5 θεωρήματα ὥσανεῖ τινων νόμων, προστάξεις καὶ ἀπαγορεύσεις ἔχοντων· τῷ δ' ἄρτι μανθάνοντι διδασκαλίας.

520 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 11 p. 1037c. (Ἐν τῷ περὶ Νόμου?) Τὸ κατόρθωμά φασι νόμον πρόσταγμα εἶναι· τὸ δ' ἀμάρτημα νόμον ἀπαγόρευμα, διὸ τὸν νόμον πολλὰ τοῖς φάυλοις ἀπαγο-
 10 ρεύειν, προστιάττειν δὲ μηδέν· οὐ γὰρ δύνανται κατορθοῦν.

521 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 11 p. 1037e. (Χρύσιππος ἐν τῷ περὶ Νόμου?) Καὶ τὸν ἱατρὸν τῷ μαθητῇ προστιάττειν λέγουσι τεμεῖν καὶ καῦσαι, κατὰ παράλειψεν τοῦ εὐκαίρως καὶ μετρίως· καὶ τὸν μουσικὸν λυρίσαι καὶ ᾄσαι, κατὰ παράλειψιν τοῦ ἐμμελῶς καὶ
 15 συμφώνως· διὸ τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ἀτέχνως καὶ κακῶς κολάζουσιν· [ὥς] προσετέχθη γὰρ ὀρθῶς οἱ δ' οὐκ ὀρθῶς ἐποίησαν. Οὐκοῦν καὶ ὁ σοφὸς τῷ θεράποντι προστάττων εἰπεῖν τι καὶ πράξει, καὶ μὴ εὐκαίρως τοῦτο πράξῃ μηδὲ ὥς δεῖ κολάζων, δῆλός ἐστι κατόρθωμα προστάττων, οὐ μέσον· εἰ δὲ μέσα προστάττουσιν οἱ σοφοὶ τοῖς φά-
 20 λοις, τί κωλύει καὶ τὰ τοῦ νόμου προστάγματα τοιαῦτα εἶναι.

522 Philo de sacrificiis Abel et Cain § 43 Vol. I p. 219, 14 Wendl. αἱ τέλειοι ἀρεταὶ μόνου τοῦ τελείου καὶ γνησίου κτήματα· τὰ δὲ μέσα τῶν καθηκόντων ἐφαρμόττει καὶ τοῖς ἀτελέσι μέχρι τῶν ἐγκυκλίων προ-
 παιδευμάτων ἐλθοῦσιν.

25 523 Origenes comment. in Matthaeum Vol. III p. 494 Delarue. καὶ πρέπον γέ ἐστι θεοῦ νόμῳ ἀπαγορεύειν τὰ ἀπὸ κακίας καὶ προστάσσειν τὰ κατ' ἀρετὴν· τὰ δὲ τῷ ἰδίῳ λόγῳ ἀδιάφορα ταῦτα ἔαν ἐπὶ χώρας, ὀνύμενα διὰ τὴν προαίρεσιν καὶ τὸν ἐν ἡμῖν λόγον ἀμαρτανόμενα μὲν κακῶς πράττεσθαι, κατορθούμενα δὲ γίνεσθαι καλῶς.

30 § 3. Recte facta et peccata esse paria
 nihilque medium inter virtutem et vitium.

524 Cicero de finibus III 14, 45. Et quemadmodum opportunitas (sic enim appellemus εὐκαιρίαν) non fit maior productione temporis (habent enim suum modum quae opportuna dicuntur) sic recta effectio (κατόρθωσιν
 35 enim ita appello, quoniam recte factum κατόρθωμα) recta igitur effectio, item convenientia, denique ipsum bonum, quod in eo positum est, ut naturae consentiat, crescendi accessionem nullam habet. 46. Ut enim opportunitas illa, sic haec de quibus dixi, non fiunt temporis productione maiora: ob eamque causam Stoicis non videtur optabilior nec

4 ἐσφαλμένῳ παρὰ UFL. 7 Chrysippi esse probant § 6 verba κατάγ' αὐτόν.

10 excidisse: οὐδὲν δὲ τοῖς σοφοῖς ἀπαγορεύειν, οὐ γὰρ δύνανται ἀμαρτάνειν putat Wy. 16 ὥς del. Reiske. 18 μέσον προστάττων, οὐ κατόρθωμα Madvig.

magis expetenda beata vita, si sit longa, quam si brevis, utunturque simili: Ut si cothurni laus illa esset, ad pedem apte convenire, neque multi cothurni paucis anteponerentur nec maiores minoribus, sic quorum omne bonum convenientia atque opportunitate finitur, nec plura paucioribus nec longinquiora brevioribus anteponent.

525 Porphyrius in Aristot. categ. p. 137, 29 Busse. οἱ δὲ τινὰς μὲν ἔξεις καὶ τοὺς κατὰ ταύτας ποιοὺς ὑπελάμβανον μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον ὥς <τὰς ἀρετὰς καὶ> τοὺς κατὰ ταύτας <ποιούσ, τινὰς δὲ ἔξεις> καὶ ποιοὺς ἐπιδέχεσθαι ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν, ὥς πάσας <τὰς μέσας> τέχνας καὶ τὰς μέσας ποιότητας καὶ τοὺς κατὰ ταύτας ποιοὺς. ἥς γεγόνασι δόξης 10 οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς.

Supplementa sunt Bussii. Cf. II n. 393: τὰς μὲν ἔξεις ἐπιτείνεσθαι φασὶ δύνασθαι καὶ ἀνέσθαι· τὰς δὲ διαθέσεις ἀνεπιτάτους εἶναι καὶ ἀνανέτους.

526 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 13 p. 1038c. Χρύσιππος, εἰ καὶ 15 πολλὰ πρὸς τοῦναντίον γέγραφε, δηλὸς ἐστὶ προστιθέμενος τῷ μῆτε κακίαν κακίας ἢ ἀμαρτίαν ἀμαρτίας ὑπερέχουσιν εἶναι, μὴτ' ἀρετὴν ἀρετῆς ἢ κατόρθωσιν κατορθώσεως ὅς γε φησὶν ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Φύσεως „Ὡς περ τῷ Διὶ προσήκει σεμνύνεσθαι ἐπ' αὐτῷ τε καὶ τῷ βίῳ καὶ μέγα φρονεῖν, καί, εἰ δεῖ οὕτως εἰπεῖν, ὑψαυχεῖν καὶ κομᾶν καὶ 20 μεγαληγορεῖν ἀξίως βιοῦντι μεγαληγορίας· οὕτω τοῖς ἀγαθοῖς πᾶσι ταῦτα προσήκει, κατ' οὐθὲν προεχομένοις ὑπὸ τοῦ Διός.“

527 Diog. Laërt. VII 120. ἀρέσκει τε αὐτοῖς ἴσα ἡγεῖσθαι τὰ ἀμαρτήματα, καθά φησι Χρύσιππος ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν Ἡθικῶν Ζητημάτων καὶ Περσαῖος καὶ Ζήνων. εἰ γὰρ ἀληθὲς 25 ἀληθοῦς μᾶλλον οὐκ ἔστιν οὐδὲ ψεῦδος ψεύδους· οὕτως οὐδὲ ἀπάτη ἀπάτης οὐδὲ ἀμαρτήματα ἀμαρτήματος. Καὶ γὰρ ὁ ἑκατὸν σταδίους ἀπέχων Κανώβου καὶ ὁ ἕνα ἐπίσης οὐκ εἰσὶν ἐν Κανώβῳ· οὕτω καὶ ὁ πλεῖον καὶ ὁ ἑλάττω ἀμαρτάνων ἐπίσης οὐκ εἰσὶν ἐν τῷ κατορθοῦν.

528 Stobaeus eclog. II 7 p. 106, 21. Ἰσά τε πάντα λέγουσιν εἰ- 30 ναι τὰ ἀμαρτήματα, οὐκέτι δ' ὁμοία. Καθάπερ γὰρ ἀπὸ μιᾶς τινος πηγῆς τῆς κακίας φέρεσθαι πέφυκε, τῆς κρίσεως οὔσης ἐν πᾶσι τοῖς ἀμαρτήμασι τῆς αὐτῆς· παρὰ δὲ τὴν ἔξωθεν αἰτίαν τῶν ἐφ' οἷς αἱ κρίσεις ἀποτελοῦνται μέσων διαλλαττόντων, διάφορα κατὰ ποιότητα γίνεσθαι τὰ ἀμαρτήματα. Λάβοις δ' ἂν εἰκόνα σαφῆ τοῦ δηλουμένου τῷδ' ἐπιστήσας· πᾶν γὰρ 35 τὸ ψεῦδος ἐπ' ἴσης ψεῦδος συμβέβηκεν, οὐ γὰρ εἶναι ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον διεψευσμένον· τό [τε] γὰρ νύκτι <ἄελ> εἶναι ψεῦδός ἐστι, καθάπερ τὸ ἵπποκένταυρον ζῆν· καὶ οὐ μᾶλλον εἰπεῖν ἔστι ψεῦδος εἶναι θάτερον θάτερον· ἀλλ' οὐχὶ τὸ ψεῦδος ἐπίσης ψεῦδός ἐστιν, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ διεψευσμένοι ἐπίσης εἰσὶ διεψευσμένοι. Καὶ ἀμαρτάνειν δὲ μᾶλλον καὶ ἥττον οὐκ 40

5 anteponent Madvig, anteponentur A anteponerentur B. 19 ἐφ' ἐαντῷ Mez. 25 Ζήνων] cf. I n. 224. 26 ψεύδους ψεύδος (hoc ord.) B. 28 ἐννέα P ἕνα P³. || ὁ ante πλεῖον om. B, suppl. P¹. 29 ὁ om. B, suppl. P⁵. 31 trad. οὐκ ἔστι, corr. Heeren. 34 trad. μέσον, corr. idem. 37 del. Meineke. 40 καὶ ἀμαρτ. Meineke, libri διαμαρτ.

ἔστιν, πᾶσαν γὰρ ἁμαρτίαν κατὰ διάψευσιν πράττεσθαι. Ἐπὶ οὐχὶ κατόρθωμα μὲν μείζον καὶ ἔλαττον οὐ γίγνεσθαι, ἁμαρτήματα δὲ μείζον καὶ ἔλαττον γίγνεσθαι· πάντα γὰρ ἔστι τέλεια, διόπερ οὐτ' ἐλλείπειν οὐτ' ὑπερέχειν δύναται ἂν ἀλλήλων.

5 529 Stobaeus ecl. II 113, 18 W. πάντων τε τῶν ἁμαρτημάτων ἴσων ὄντων καὶ τῶν κατορθωμάτων, καὶ τοὺς ἄφρονας ἐπίσης πάντας ἄφρονας εἶναι, τὴν αὐτὴν καὶ ἴσην ἔχοντας διάθεσιν. ἴσων δὲ ὄντων τῶν ἁμαρτημάτων εἶναι τινὰς ἐν αὐτοῖς διαφοράς, καθ' ὅσον τὰ μὲν αὐτῶν ἀπὸ σκληρᾶς καὶ δυσιάτου διαθέσεως γίνεται, τὰ δ' οὐ.

10 καὶ τῶν σπουδαίων δὲ ἄλλους ἄλλων προτρεπτικωτέρους γίγνεσθαι καὶ πειστικωτέρους, ἔτι δὲ καὶ ἀγγινουστέρους, κατὰ τὰ μέσα τὰ ἐμπεριλαμβανόμενα τῶν ἐπιτάσεων συμβαινουσῶν.

530 Cicero de finibus III 14, 48. Ut enim qui demersi sunt in aqua, nihilo magis respirare possunt, si non longe absunt a summo, ut iam iamque possint emergere, quam si etiamtum essent in profundo: nec
15 catulus ille, qui iam appropinquat, ut videat, plus cernit, quam is qui modo est natus: item qui processit aliquantum ad virtutis habitum nihilo minus in miseria est quam ille, qui nihil processit — Sed quamquam negant nec virtutes nec vitia crescere, tamen utrum-
20 que eorum fundi quodam modo et quasi dilatari putant.

531 Cicero de finibus IV 75. Peccata paria. — Quonam modo? — — Ut, inquit, in fidibus pluribus, si nulla earum ita contenta nervis sit, ut concentum servare possit, omnes aequae incontentae sint, sic peccata quia discrepant, aequae discrepant; paria sunt igitur.

25 76. Ut enim, inquit, gubernator aequae peccat, si palearum navem evertit et si auri, item aequae peccat, qui parentem et qui servum iniuria verberat.

77. Quoniam, inquiunt, omne peccatum imbecillitatis et inconstantiae est, haec autem vitia in omnibus stultis aequae magna sunt,
30 necesse est paria esse peccata.

532 Cicero de finibus IV 21. Omnium insipientiam, iniustitiam, alia vitia similia esse, omniaque peccata esse paria, eosque qui natura doctrinaque longe ad virtutem processissent, nisi eam plane consecuti essent, summe esse miseros, neque inter eorum vitam et
35 improbissimorum quicquam omnino interesse.

533 Porphyryon ad Hor. Sermon. I 2, 62. Negat interesse quicquam, utrum quis in matrona an in ancilla an etiam in adultera delinquat, secutus opinionem Stoicorum, qui omnia peccata paria esse dicunt; neque enim rei admissae quantitatem, sed admittentis voluntatem
40 spectant.

534 Acro ad Hor. ep. I 1, 17. Stoicorum sectator — qui non dant virtutem nisi perfectae philosophiae. Peripatetici et alii et non perfectis honorem derelinquunt.

2 οὐ quod post alterum ἔλαττον in F legebatur (deerat in P) huc transposuit Madvig. 3 trad. γίγνεται, corr. Heeren. — Chrysippea est syllogismorum in hoc frg. forma. 11 πιστικωτέρους libri, corr. Usener. 17 habitum cod. Leidensis, aditum AB procedere = προκύπτειν. 19 et tamen libri. 20 Chrysippus dixit: ἀνέξεσθαι τὰς ἀρετὰς καὶ διαβαίνειν.

535 Plutarchus quomodo quis in virt. sent. prof. cp. 2 p. 75f. οἱ δὲ μὴ τιθέμενοι τὰ δόγματα πρὸς τοῖς πράγμασιν ἀλλὰ τὰ πράγματα πρὸς τὰς ἑαυτῶν ὑποθέσεις ὁμολογεῖν μὴ πεφυκότα καταβιαζόμενοι πολλῶν ἀποριῶν ἐμπεπλήκασιν τὴν φιλοσοφίαν, μεγίστης δὲ τῆς εἰς μίαν ὁμοῦ κακίαν πάντας ἀνθρώπους πλὴν ἑνὸς τοῦ τελείου τιθεμένης, ὅφ' ἧς αἴνιγμα γέγονεν ἡ λε- 5 γομένη προκοπή, μικρὸν ἀπολείπουσα ἀφροσύνης ἐσχάτης, τοὺς δὲ μὴ πάντων ἅμα παθῶν καὶ νοσημάτων ἀφειμένους ὅπ' αὐτῆς ἔτι τοῖς μηδενὸς ἀπηλλαγμένοις τῶν κακίστων ὁμοίως παρέχουσα κακοδαιμονοῦντας· οὗτοι μὲν οὖν ἑαυτοὺς ἐλέγχουσιν, ἐν μὲν ταῖς σχο- 10 λαῖς ἴσῃν ἀδικίαν τὴν Ἀριστείδου τῇ Φαλάριδος τιθέμενοι, καὶ δειλίαν τὴν Βρασίδου τῇ Δόλωνος καὶ νῆ Δία τῆς Μελήτου μὴδ' ὁτιοῦν τὴν Πλάτωνος ἀγνωμοσύνην διαφέρουσιν, ἐν δὲ τῷ βίῳ καὶ τοῖς πράγμασιν ἐκείνους μὲν ἐκτρεπόμενοι καὶ φεύγοντες ὡς ἀμειλίκτους, τούτοις δ' ὡς ἀξίοις πολλοῦ τὰ μέγιστα καὶ χρώμενοι καὶ πιστεύοντες.

536 Diog. Laërt. VII 227. ἀρέσκει δὲ αὐτοῖς μὴδὲν μέσον εἶναι 15 ἀρετῆς καὶ κακίας, τῶν Περιπατητικῶν μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας εἶναι λεγόντων τὴν προκοπὴν· ὥς γὰρ δεῖν φασιν ἢ ὀρθὸν εἶναι ξύλον ἢ στρεβλόν, οὕτως ἢ δίκαιον ἢ ἀδίκον, οὔτε δὲ δικαιότερον οὔτε ἀδικώτερον, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως.

537 Alexander Aphrod. Quaest. IV 3 p. 121, 14 Bruns. Ὅτι δικαιο- 20 σύνης τε καὶ ἀδικίας καὶ ὅλως ἀρετῆς τε καὶ κακίας ἔστι τις ἕξις μεταξὺ ἧν μέσῃν ἕξιν λέγομεν. εἰ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀδικία διαθέσεις κατ' αὐτοὺς, αἱ δὲ διαθέσεις ἀναπόβλητοι, οὐτ' ἂν ἐξ ἀδίκου γίνοιτό τις δίκαιος, οὔτε ἐκ δίκαιου ἀδίκος. — 24. εἰ δὲ λέγοιεν τὰς κακίας μὴ εἶναι 25 διαθέσεις μὴδ' ἀναποβλήτους, ἀλλὰ μεταβάλλειν τινὰς μὴδὲν κωλύειν ἐξ ἀδικίας εἰς δικαιοσύνην καὶ ὅλως ἐκ κακίας εἰς ἀρετὴν, ἀλλ' εἰς γε τὴν κακίαν πόθεν μεταβάλλουσιν;

ibid. 32. εἰ δὲ λέγοιεν μὴδέπω τοὺς παῖδας λογικοὺς εἶναι, διὸ μὴδὲ δικαίους μὴδὲ ἀδίκους (λογικοῦ γὰρ αἱ ἕξεις αὐταί, εἰ δ' αὐταὶ 30 λογικοῦ καὶ ἡ μέση, διὸ ὁ παῖς ἄλογος ὢν οὐτ' ἐν ἀρετῇ ἔστιν οὐτ' ἐν κακίᾳ οὐτ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτων, ὥσπερ οὐδ' ἄλλο τι τῶν ἀλόγων) μεταβάλλοντας δ' εἰς τὸ λογικὸν εὐθύς εἶναι κακοὺς, ἀλλ' οὐ γίνεσθαι, ὁμολογοῖεν ἂν διὰ τούτων etc.

538 Origenes de princ. III p. 129 ed. Delarue. τρίτον δὲ ἔροῦσιν 35 ὅτι τῶν μέσων ἔστι τὸ θέλειν τὰ καλὰ καὶ τὸ τρέχειν ἐπὶ τὰ καλὰ, καὶ οὕτε ἀστεῖον οὕτε φαῦλον· λεκτέον δὲ πρὸς τοῦτο ὅτι εἰ τὸ θέλειν τὰ καλὰ καὶ τὸ τρέχειν ἐπὶ τὰ καλὰ μέσον ἔστι, καὶ τὸ ἐναντίον αὐτῷ μέσον ἔστι etc.

539 Plutarchus de comm. not. cp. 10 p. 1063a. Ναί, φασίν, ἀλλὰ ὥσπερ ὁ πῆχυν ἀπέχων ἐν θαλάττῃ τῆς ἐπιφανείας, οὐ- 40 δὲν ἦττον πνίγεται τοῦ καταδεδυκότος ὀργυιᾶς πεντακοσίας, οὕτως οὐδὲ οἱ πελάζοντες ἀρετῇ τῶν μακρὰν ὄντων ἦττόν εἰσιν ἐν κακίᾳ· καὶ καθάπερ οἱ τυφλοὶ τυφλοὶ εἰσι, κἂν ὀλίγον ὕστερον ἀναβλέπειν μέλλωσιν, οὕτως οἱ προκόπτοντες, ἄχρις

15 μεταξὺ τι pro μέσον P. 17 ἡ στρεβλὸν εἶναι ξύλον ἢ ὀρθόν (hoc ord.) BP etiam II n. 393 ἡ ἐξότης τοῦ ξύλου exemplum est διαθέσεως ἀνεπιτάτου.

18 δὲ om. BP. 44 ἄχρῃς <ἂν> Rasmus.

οὐ τὴν ἀρετὴν ἀναλάβωσιν, ἀνόητοι καὶ μοχθηροὶ διαμένουσιν (fragmentum incertum, puto, ex libro ethico Chrysippi).

Plutarchus Quomodo quis in virtute sentiat profectus cp. 1 p. 75c. οὕτως ἐν τῷ φιλοσοφεῖν οὔτε προκοπὴν οὔτε τινὰ προκοπῆς αἰσθησιν
 5 ὑποληπτέον, εἰ μὴδὲν ἢ ψυχὴ μεθίησι μὴδ' ἀποκαθαίρεται τῆς ἀβελ-
 τερίας, ἄχρι δὲ τοῦ λαβεῖν ἄκρατον τὸ ἀγαθὸν καὶ τέλειον ἀκράτῳ
 τῷ κακῷ χρῆται. Καὶ γὰρ ἀκαρεῖ χρόνου καὶ ὥρας ἐκ τῆς ὥς
 ἔνι μάλιστα φανυλότητος εἰς οὐκ ἔχουσιν ὑπερβολὴν ἀρετῆς
 διαίθεσιν μεταβαλὼν ὁ σοφός, ἧς οὐδ' ἐν χρόνῳ πολλῷ μέρος
 10 ἀφείλε κακίας ἅμα πᾶσαν ἐξαίφνης ἐκπέφενγε. καίτοι ἤδη
 τοὺς ταῦτά γε λέγοντας οἶσθα δῆπου πάλιν πολλὰ παρέχοντας αὐ-
 τοῖς πράγματα καὶ μεγάλας ἀπορίας περὶ τοῦ διαλεληθότος, ὅς
 αὐτὸς ἑαυτὸν οὐδέπω κατείληφε γεγονῶς σοφός, ἀλλ' ἀγνοεῖ
 καὶ ἀμφιδοξεῖ τῷ κατὰ μικρὸν ἐν χρόνῳ πολλῷ τὰ μὲν ἀφαι-
 15 ροῦντι τὰ δὲ προστιθέντι γιγνομένην τὴν ἐπίδοσιν καθάπερ
 πορείαν τῇ ἀρετῇ λαθεῖν ἀτρέμα προσμίξασαν. εἰ δέ γε ἦν
 τάχος τοσοῦτον τῆς μεταβολῆς καὶ μέγεθος, ὥστε τὸν πρωτὶ κάκιστον
 ἐσπέρας γεγονέναι κράτιστον, ἢ ἂν οὕτω τινὶ συντύχη τὰ τῆς μετα-
 βολῆς, καταδαρθόντα φαῦλον ἀνεγρέσθαι σοφὸν καὶ προσειπεῖν ἐκ
 20 τῆς ψυχῆς μεθεικότα τὰς χθιζὰς ἀβελτερίας καὶ ἀπάτας

„ψευδεῖς ὄνειροι, χαίρετ'· οὐδὲν ἦτ' ἄρα“

τίς ἂν ἀγνοήσειεν αὐτοῦ διαφορὰν ἐν αὐτῷ τοσαύτην γενομένην καὶ
 φρόνησιν ἀθρόον ἐκλάμψασαν;

540 Stobaeus eclog. II 7 p. 113 W. Γίνεσθαι δὲ καὶ διαλελη-
 25 θότα τινὰ σοφὸν νομίζουσι κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους, οὔτε ὀρεγόμενον
 τινος οὔθ' ὅλως γινόμενον ἐν τινι τῶν ἐν τῷ βούλεσθαι εἰδικῶν ὄντων, διὰ
 τὸ μὴ κρίνουντι αὐτῷ παρεῖναι ὧν χρῆ. Οὐ μόνον δ' ἐπὶ τῆς φρονήσεως
 ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν τὰς τοιαύτας ἔσεσθαι διαλήψεις.

541 Philo de agricultura § 160 Vol. II p. 127, 23 Wendl. Οἱ δὲ
 30 μὴ τούτων (scil. μελέτης συνεχοῦς καὶ γυμνασμάτων) τυγχάνοντες παρὰ τοῖς
 φιλοσόφοις διαλεληθότες λέγονται εἶναι σοφοί. Τοὺς γὰρ ἄχρι σοφίας
 ἄκρας ἐληλακότας καὶ τῶν ὅρων αὐτῆς ἄρτι πρῶτον ἀψαμένους, ἀμήχανον
 εἰδέναι φασὶ τὴν ἑαυτῶν τελείωσιν. Μὴ γὰρ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἅμω
 συνίστασθαι, τὴν τε πρὸς τὸ πέρας ἄφιξιν καὶ τὴν τῆς ἀφίξεως κατάληψιν·
 35 ἀλλ' εἶναι μεθόριον ἄγνοϊαν, οὐ τὴν μακρὰν ἀπεληλαμένην ἐπιστήμης, ἀλλὰ
 τὴν ἐγγυὲς καὶ ἀγγίδυρον αὐτῇ.

542 Plutarchus de comm. not. cp. 8 p. 1061f. ἔτι παρὰ τὴν ἔννοιαν

19 καταδαρθόντα libri, corr. Wy. 26 libri οὔτε νομίζειν βουλόμενον; au-
 dacter posui quod sententia postulat; οὐτ' ἐνομιεῖν βουλόμενον τινι Usener. ||
 εἰδικῶν libri, corr. Meineke. || trad. ὄντα, corr. Wyttenbach. 27 trad. κρίνειν
 τι, corr. Usener. 28 fortasse scribendum est: διαλήψεις; vocabulum sane ali-
 unde non notum, sed λῆσις (pro λῆσις) exstat apud Soph. OC 577, occurrit etiam
 apud ipsos Stoicos cf. n. 548. 31 ἑαυτοὺς pro εἶναι conī. Mang. 35 ἐπι-
 στήμης Turn., ἐπιστήμην MAG ἐπιστήμη H.

ἔστιν ἀγαθὸν μὲν εἶναι μέγιστον τὸ ἀμετάπτωτον ἐν ταῖς κρίσεσι καὶ βέβαιον, μὴ δεῖσθαι δὲ τούτου τὸν ἐπ' ἄκρον προκόπτοντα μηδὲ φροντίζειν παραγενομένου· πολλάκις δὲ μηδὲ τὸν δάκτυλον προτεῖναι ταύτης γ' ἕνεκα τῆς ἀσφαλείας καὶ βεβαιότητος, ἣν τέλειον ἀγαθὸν καὶ μέγα νομίζουσιν.

543 Proclus in Plat. Alcib. pr. Vol. III p. 158 ed. Cousin. Ὁρθῶς οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς λέγειν εἰώθασιν, ὥς ὁ μὲν ἀπαίδευτος ἄλλους αἰτιᾶται καὶ οὐχ ἑαυτὸν τῆς αὐτοῦ κακοδαιμονίας· ὁ δὲ προκόπτων εἰς αὐτὸν ἀναφέρει τὴν αἰτίαν ὧν ποιεῖ πάντων ἢ λέγει κακῶς· ὁ δὲ πεπαιδευμένος οὔτε ἑαυτὸν οὔτε ἄλλους αἰτιᾶται τῶν οἰκείων παροραμάτων. Οὐδὲ γὰρ αὐτὸς παρορᾷ τῶν δεόντων οὐδὲν ἄλλ' ἔστιν αὐτὸς τῆς τοῦ καθήκοντος 10 εὐρέσεως ἀρχηγός.

Ethica IX.

De sapiente et insipiente.

544 Origenes in evang. Ioannis II 10 p. 122 Lo. "Εστι τινὰ δόγματα παρ' Ἑλλήσι καλούμενα παράδοξα, τῷ κατ' αὐτοὺς σοφῷ πλεῖστα ὅσα προσάπτοντα μετὰ τινος ἀποδείξεως ἢ φαινομένης ἀποδείξεως. καθ' ἃ φασὶ μόνον καὶ πάντα τὸν σοφὸν εἶναι ἱερέα, τῷ μόνον καὶ πάντα τὸν σοφὸν ἐπιστήμην ἔχειν τῆς τοῦ θεοῦ θεραπείας, καὶ μόνον καὶ πάντα τὸν σοφὸν εἶναι ἐλεύθερον, ἐξουσίαν αὐτοπραγίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ νόμον εἰληφότα· καὶ τὴν ἐξουσίαν δὲ ὁρίζονται νομίμην ἐπιτροπὴν.

10 545 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 17 p. 1041f. ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Δικαιοσύνης ταῦτ' εἶρηκε· „Διὸ καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ τε μεγέθους καὶ τοῦ κάλλους, πλάσμασι δοκοῦμεν ὁμοία λέγειν, καὶ οὐ κατὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.“

546 Plutarchus Quaest. Conv. I 9 p. 626f. Θέων — — πρὸς 15 Θεμιστοκλέα τὸν Στωϊκὸν διηπόρησε τί δήποτε Χρύσιππος ἐν πολλοῖς τῶν παραλόγων καὶ ἀτόπων ἐπιμνησθεὶς, οἷόν ἐστι τὸ „τάριχος, ἂν ἄλμη βρέχεται, γλυκύτερον γίνεσθαι“ καὶ τὸ „τῶν ἐρίων τοὺς πόκους ἥττον ὑπακούειν τοῖς βίᾳ διασπῶσιν ἢ τοῖς ἀτρέμα διαλύουσι“ καὶ τὸ „νηστεύσαντας ἀργότερον ἐσθίειν 20 ἢ προφαγόντας“ οὐδενὸς αὐτῶν αἰτίαν ἀπέδωκεν.

Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς εἰπὼν ὅτι ταῦτα Χρύσιππος ἄλλως ἐν παραδείγματος λόγῳ προὔθετο, ῥαδίως ἡμῶν καὶ ἀλόγως ὑπὸ τοῦ εἰκότος ἀλισκομένων καὶ πάλιν ἀπιστούντων τῷ παρὰ τὸ εἰκὸς ἐπιστρέφων· Σοὶ δ', ἐφη, etc.

25 547 Proclus in Euclidem 35, 25 p. 397 Friedlein. ἐξεργάσαντο γὰρ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων τὸν παράδοξον λεγόμενον τόπον, ὥσπερ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἐπὶ τῶν δειγμάτων etc.

§ 1. Sapiens neque fallitur neque fallit.

548 Stobaeus ecl. II 111, 18 W. ψεῦδος δ' ὑπολαμβάνειν οὐδέ- 30 ποτέ φασὶ τὸν σοφόν, οὐδὲ τὸ παράπαν ἀκαταλήπτῳ τινὶ συγκατατίθε-

σθαι, διὰ τὸ μὴδὲ δοξάζειν αὐτὸν μὴδ' ἄγνοεῖν μὴδέν. τὴν γὰρ ἄγνοϊαν μεταπτωτικὴν εἶναι συγκατάθεσιν καὶ ἀσθενῆ. Μηδὲν δ' ὑπολαμβάνειν ἀσθενῶς, ἀλλὰ μᾶλλον ἀσφαλῶς καὶ βεβαίως, διὸ καὶ μὴδὲ δοξάζειν τὸν σοφόν. Διττὰς γὰρ εἶναι δόξας, τὴν μὲν ἀκαταλήπτω συγκατάθεσιν, τὴν δὲ ὑπόληψιν ἀσθενῆ· ταύτας <δ'> ἄλλοτρίους εἶναι τῆς τοῦ σοφοῦ διαθέσεως· δι' ὃ καὶ 5 τὸ προπίπτειν πρὸ καταλήψεως <καὶ> συγκατατίθεσθαι κατὰ τὸν προπετῆ φαῦλον εἶναι καὶ μὴ πίπτειν εἰς τὸν εὐφυῆ καὶ τέλειον ἄνδρα καὶ σπουδαῖον. Οὐδὲ λανθάνειν δὲ αὐτὸν τι, τὴν γὰρ λῆσιν εἶναι ψεύδους ὑπόληψιν ἀποφαντικὴν πράγματος. Τούτοις δ' ἀκολούθως οὐκ ἀπιστεῖν, τὴν γὰρ ἀπιστίαν εἶναι ψεύδους ὑπόληψιν· τὴν δὲ πίστιν ἀστεῖον ὑπάρχειν, 10 εἶναι γὰρ κατάληψιν ἰσχυράν, βεβαιουσαν τὸ ὑπολαμβανόμενον. Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἐπιστήμην ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου· διὰ ταῦτά φασι μῆτε ἐπίστασθαι τι τὸν φαῦλον μῆτε πιστεύειν. Ἐχομένως δὲ τούτων οὔτε πλεονεκτεῖσθαι τὸν σοφόν οὔτε βουκολεῖσθαι οὔτε διακταῖσθαι οὔτε παραριθμεῖν οὔτε ὑφ' ἑτέρου παραριθμεῖσθαι. ταῦτα γὰρ πάντα τὴν ἀπάτην περιέχειν καὶ τοῖς 15 κατὰ τὸν τόπον ψεύδεισι πρόσθεσιν. Οὐδένα δὲ τῶν ἀστείων οὔθ' ὁδοῦ διαμαρτάνειν οὔτ' οἰκίας οὔτε σκοποῦ· ἀλλ' οὐδὲ παρορᾶν [ἀλλ'] οὐδὲ παρακούειν νομίζουσι τὸν σοφόν, οὐδὲ τὸ σύνολον παρακαλεῖν κατὰ τι τῶν αἰσθητηρίων· καὶ γὰρ τούτων ἕκαστον ἔχεσθαι νομίζουσι τῶν[δε] ψευδῶν συγκαταθέσεων. οὐδ' ὑπονοεῖν δὲ φασι τὸν σοφόν· καὶ γὰρ τὴν 20 ὑπόνοιαν ἀκαταλήπτω εἶναι τῷ γένει συγκατάθεσιν· οὐδὲ μετανοεῖν δ' ὑπολαμβάνουσι τὸν νοῦν ἔχοντα· καὶ γὰρ τὴν μετάνοιαν ἔχεσθαι ψευδοῦς συγκαταθέσεως, <ὥς> ἂν προδιαπεπτωκότος. οὐδὲ μεταβάλλεσθαι δὲ κατ' οὐδένα τρόπον οὐδὲ μετατίθεσθαι οὐδὲ σφάλλεσθαι· ταῦτα γὰρ εἶναι πάντα τῶν τοῖς δόγμασι μεταπιπτόντων, ὅπερ ἄλλότριον εἶναι τοῦ νοῦν ἔχοντος· 25 οὐδὲ δοκεῖν αὐτῷ τι φασὶ παραπλησίως τοῖς εἰρημένοις.

549 Diog. Laërt. VII 121. ἔτι τε μὴ δοξάζειν τὸν σοφόν, τουτέστι ψευδεῖ μὴ συγκαταθέσεσθαι μὴδενί.

550 Sextus adv. math. VII 157 (Arcesilaus). οὐχὶ δέ γε τῶν δοξαστῶν ἔστιν ὁ σοφός. τοῦτο γὰρ ἀφροσύνης ἦν κατ' αὐτοὺς καὶ τῶν 30 ἀμαρτημάτων αἴτιον.

551 Cicero Acad. Pr. II 48. praesertim cum ipsi dicatis (scil. Stoici) sapientem in furore sustinere se ab omni adsensu, quia nulla in visis distinctio appareat.

552 Augustinus Soliloq. I 5, 9 R. Ergo istarum rerum disciplinam, si siqua tibi est, non dubitas vocari scientiam? A. Non, si Stoici sinant, qui scientiam tribuunt nulli nisi sapienti. Perceptionem sane istorum me habere non nego, quam etiam stultitiae concedunt.

553 Lactant. iustit. div. III 4. Recte igitur Zeno ac Stoici opinionem repudiarunt. Opinari enim te scire, quod nescias, non 40

2 μεταπτωτῆν libri, corr. Usener. 4 ἀκαταλήπτων libri, corr. Wachsm.

5 δ' add. Heeren. 6 καὶ add. Salmasius. 7 φαῦλον Wachsm., μᾶλλον libri.

9 ἀποφαντικοῦ libri, corr. Heeren. 11 κατάληψιν Wachsm., ὑπόληψιν

libri. 12 μετᾰπτωτον libri, corr. Heeren. 13 τούτων οὔτε Mullach, τούτω

μῆτε libri. || πλεονεκτεῖσθαι Usener, πλεονάζεσθαι libri. 17 ἀλλ' del. Mul-

lach. 19 τῶν Meineke. τῶνδε libri. 21 ἀκαταλήπτω Wachsm., ἀκατάληπτον

libri. 23 ὥς add. Heeren. Ad totam disputationem cf. II n. 131. 28 ψεύ-

δει B. || συγκατατίθεσθαι B.

est sapientis, sed temerarii potius ac stulti. Ergo si neque sciri quicquam potest, ut Socrates docuit, nec opinari oportet, ut Zeno: tota philosophia sublata est.

554 Stobaeus eclog. II 7 p. 111, 10. Λέγεσθαι δὲ μὴ ψεύδεσθαι
 5 τὸν σοφόν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἀληθεύειν· οὐ γὰρ ἐν τῷ λέγειν τι ψεῦδος τὸ
 ψεύδεσθαι ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐν τῷ διαψευστ(ικ)ῶς τὸ ψεῦδος λέγειν καὶ ἐπὶ
 ἀπάτῃ τῶν πλησίων. Τῷ μέντοι ψεύδει ποτὲ συγχρόσεσθαι νομίζουσιν αὐ-
 τὸν κατὰ πολλοὺς τρόπους ἄνευ συγκαταθέσεως· καὶ γὰρ κατὰ στρατηγίαν
 <κατὰ> τῶν ἀντιπάλων καὶ κατὰ τὴν τοῦ συμφέροντος προόρασιν καὶ κατ'
 10 ἄλλας οἰκονομίας τοῦ βίου πολλάς.

555 Quintilianus instit. orat. XII 1, 38. ac primum concedant mihi
 omnes oportet, quod Stoicorum quoque asperrimi confitentur, facturum
 aliquando virum bonum, ut mendacium dicat, et quidem nonnun-
 quam levioribus causis, ut in pueris aegrotantibus utilitatis eorum gratia
 15 multa fingimus, multa non facturi promittimus: nedum si ab homine occi-
 dendo grassator avertendus sit aut hostis pro salute patriae fallendus, ut
 hoc quod alias in servis quoque reprehendendum est, sit alias in ipso sa-
 piente laudandum.

556 Diog. Laërt. VIII 122. ἔτι καὶ ἀναμαρτήτους (scil. εἶναι τοὺς
 20 σοφούς) τῷ ἀπεριπτώτους εἶναι ἁμαρτήματι.

§ 2. Sapiens omnes res bene gerit.

557 Stobaeus ecl. II 65, 12 W. φασὶ δὲ καὶ πάντα ποιεῖν τὸν
 σοφὸν <κατὰ> πάσας τὰς ἀρετάς. πᾶσαν γὰρ προᾶξιν τελείαν αὐτοῦ
 εἶναι, διὸ καὶ μηδεμιᾶς ἀπολελειφθαι ἀρετῆς.

558 Philo de fortitudine Vol. II Mang. p. 426. ὥς δὴ ἐκάστην ἡμέ-
 25 ραν τοῦ σπουδαίου μηδὲν ἔρημον καὶ κενὸν εἶναι εἰς πάροδον ἁμαρτημάτων,
 ἀλλὰ πᾶσι τοῖς μέρεσι καὶ διαστήμασιν αὐτῆς καλοκάγαθίας πεπληρωθῆναι.
 Κρίνεται γὰρ οὐ ποσότητι ἀλλὰ ποιότητι ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ καλόν· ὅθεν ἰσότη-
 μόν καλῶ βίῳ σοφοῦ καὶ μίαν ἡμέραν ὑπέλαβον εἶναι κατορθουμένην. —
 30 — — διότι πάσαις μὲν ταῖς κινήσεσι, πάσαις δὲ ταῖς σχέσεσιν ὁ
 σπουδαῖος ἐπαινετός, ἔνδον τε καὶ ἔξω, πολιτικός τε ὁμοῦ καὶ οἰκονόμος,
 τὰ μὲν ἔνδον ἐξορθῶν οἰκονομικῶς, τὰ δ' ἔξω πολιτικῶς ἢ συμφέρον ἐπανορ-
 θοῦσθαι.

559 Philo de anim. sacrif. idon. Vol. II Mang. p. 249. τὸν αὐτὸν
 35 τρόπον καὶ τῶν σπουδαίων καὶ φιλοθέων συμβαίνει τὰς πρὸς καλοκαγαθίαν
 ἀφορίας ἀμείνους εἶναι ὧν ἐκ τύχης οἱ φαῦλοι κατορθοῦσι.

560 Stobaeus ecl. II 66, 14 W. Λέγουσι δὲ καὶ πάντ' εὖ ποιεῖν
 τὸν σοφόν, ἃ ποιεῖ δῆλον. Ὅν τρόπον γὰρ λέγομεν πάντ' εὖ ποιεῖν τὸν
 αὐλητὴν ἢ κιθαρωδόν, συννπακονομένου τοῦ ὅτι τὰ μὲν κατὰ τὴν αὐλῆσιν,
 40 τὰ δὲ κατὰ τὴν κιθαρωδίαν, τὸν αὐτὸν τρόπον πάντ' εὖ ποιεῖν τὸν φρόνι-
 μόν, καὶ ὅσα ποιεῖ καὶ οὐ μὰ Δία καὶ ἃ μὴ ποιεῖ. Τῷ γὰρ κατὰ λόγον
 ὁρθὸν ἐπιτελεῖν πάντα καὶ οἶον κατ' ἀρετὴν, περὶ ὅλον οὐσαν τὸν βίον τέχ-

7 συγχρόσεσθαι libri, corr. Zeller.

9 κατὰ add. Heeren.

24 μη-

δεμιᾶς Heeren, μηδεμίαν libri.

41 καὶ, deletο οὐ Hense.

|| τῷ γὰρ Canter,

τὸ γὰρ libri.

νην, ἀκόλουθον ᾠήθησαν τὸ περὶ τοῦ πάντ' εὖ ποιεῖν τὸν σοφὸν δόγμα. κατὰ τὸ ἀνάλογον δὲ καὶ τὸν φαῦλον πάντα ὅσα ποιεῖ κακῶς ποιεῖν κατὰ πάσας τὰς κακίας.

561 Diog. Laërt. VII 125. πάντα τε εὖ ποιεῖν τὸν σοφόν, ὡς καὶ πάντα φαμεν τὰ ἀνλήματα εὖ ἀνλεῖν τὸν Ἰσμηνίαν. 5

562 Dio Chrysost. or. LXXI § 5 (Vol. II p. 182 Arn.). ἐγὼ δὲ φημι τὸν φιλόσοφον τὰς μὲν τέχνας οὐχ οἷόν τε εἶναι πάσας εἰδέναι (χαλεπὸν γὰρ καὶ μίαν ἀκριβῶς ἐργάσασθαι), ποιῆσαι δ' ἂν ἅπαντα βέλτιον ὅ,τι ἂν τύχῃ ποιῶν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τὰ κατὰ τὰς τέχνας, ἂν ἄρα ἀναγκασθῇ ποτε ἄψασθαι τοιούτου τινός, οὐ κατὰ τὴν τέχνην διαφέροντα — 10
τοῦτο γὰρ οὐχ οἷόν τε, τοῦ τέκτονος τὸν ἰδιώτην ἄμεινον ποιῆσαι τι κατὰ τὴν τεκτονικὴν ἢ τοῦ γεωργοῦ τὸν οὐκ ὄντα γεωργίας ἔμπειρον ἐν τῷ ποιεῖν τι τῶν γεωργικῶν ἐμπειρότερον φανῆναι — ποῦ δ' ἂν διαφέροι; τῷ συμφε-
ρόντως ποιεῖν ἢ μὴ ποιεῖν καὶ ὅτε δεῖ καὶ ὅπου καὶ τὸν καιρὸν γινῶναι τοῦ δημιουργοῦ μᾶλλον καὶ τὸ δυνατόν. 15

563 Stobaeus ecl. II 102, 20 W. Πάντα τε εὖ ποιεῖ ὁ νοῦν ἔχων, καὶ γὰρ φρονίμως καὶ ἐγκρατῶς καὶ κοσμίως καὶ εὐτάκτως ταῖς περὶ τὸν βλὸν ἐμπειρίαις χρώμενος συνεχῶς. ὁ δὲ φαῦλος, ἄπειρος ὢν τῆς ὀρθῆς χρή-
σεως, πάντα κακῶς ποιεῖ καθ' ἣν ἔχει διάθεσιν ἐνεργῶν, εὐμετάπτωτος ὢν καὶ παρ' ἑκάστα μεταμελεῖα συνεχόμενος. Εἶναι δὲ τὴν μεταμέλειαν λύπην 20
ἐπὶ πεπραγμένοις ὡς παρ' αὐτοῦ ἡμαρτημένοις, κακοδαιμονικόν τι πάθος ψυχῆς καὶ στασιῶδες· ἐφ' ὅσον γὰρ ἄχθεται τοῖς συμβεβηκόσιν ὁ ἐν ταῖς μεταμελείαις ὢν, ἐπὶ τοσοῦτον ἀγανακτεῖ πρὸς ἑαυτὸν ὡς αἴτιον γεγονότα τούτων· δι' ὃ καὶ ἄτιμον εἶναι πάντα φαῦλον, μήτε τιμῆς ἄξιον ὄντα μήτε 25
τίμιον ὑπάρχοντα. τὴν γὰρ τιμὴν εἶναι γέρας ἀξίωσιν, τὸ δὲ γέρας ἄθλον ἀρετῆς ἐνερgetικῆς. τὸν οὖν ἀρετῆς ἀμέτοχον ἄτιμον δικαίως λέγεσθαι.

564 Stobaeus ecl. II 115, 5 W. Λέγουσι δὲ μήτε παρὰ τὴν ὄρεξιν μήτε παρὰ τὴν ὁρμὴν μήτε παρὰ τὴν ἐπιβολὴν γίνεσθαι τι περὶ τὸν σπου-
δαῖον, διὰ τὸ μεθ' ὑπεξαίρεσεως πάντα ποιεῖν τὰ τοιαῦτα καὶ μηδὲν 30
αὐτῷ τῶν ἐναντιουμένων ἀπρόληπτον προσπίπτειν.

565 Seneca de beneficiis IV 34. Non mutat sapiens consilium omnibus his manentibus, quae erant, cum sumeret. ideo nunquam illum poenitentia subit, quia nihil melius illo tempore fieri potuit, quam quod factum est, nihil melius constitui, quam quod constitutum est. ceterum ad omnia cum exceptione venit: si nihil inciderit, quod 35
impediat. ideo omnia illi succedere dicimus et nihil contra opinionem accidere, quia praesumit animo posse aliquid intervenire, quod destinata prohibeat.

566 Philo Quod deus sit immut. § 22 Vol. II p. 61, 1 Wendl. καί-
τοι τινῶν ἀξιούντων μηδὲ πάντας ἀνθρώπους ταῖς γνώμας ἐπαμφοτερίζειν. 40
Τοὺς γὰρ ἀδόλως καὶ καθαρῶς φιλοσοφῆσαντας μέγιστον ἐκ τῆς ἐπιστήμης ἀγαθὸν εὐρασθαι, τὸ μὴ τοῖς πράγμασι συμμεταβάλλειν, ἀλλὰ μετὰ στεῆρότητος ἀκλινοῦς καὶ παγίου βεβαιότητος ἅπασι τοῖς ἀρμόττουσιν ἐγχειρεῖν.

4 πάντας BP.
αὐτὸν F αὐτῶν P.
libri, corr. Meurer.
ceteri.

20 μεταμελείας libri, corr. Heeren.

27. 28. μήτε ter Wachsm., μηδὲ libri.

35 exceptio = ὑπεξαίρεσις.

21 αὐτοῦ Meineke,

28 ἐπιβολὴν

40 πάντας MUF, ὄντας

§ 3. Sapiens malis non afficitur.

567 Stobaeus eclog. II 7 p. 99, 9 W. Καὶ τὸν μὲν σπουδαῖον, ταῖς περὶ τὸν βίον ἐμπειρίαις χρώμενον ἐν τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτοῦ, πάντ' εὖ ποιεῖν, καθάπερ φρονίμως καὶ σωφρόνως καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἀρετάς·
 5 τὸν δὲ φαῦλον κατὰ τοῦναντίον κακῶς. Καὶ τὸν μὲν σπουδαῖον μέγαν εἶναι καὶ ἄδρὸν καὶ ὑψηλὸν καὶ ἰσχυρόν. Μέγαν μὲν, ὅτι δύναται ἐφικνεῖσθαι τῶν κατὰ προαίρεσιν ὄντων αὐτῷ καὶ προκειμένων· ἄδρὸν δὲ ὅτι ἐστὶν ἡν-
 10 ξημένος πάντοθεν· ὑψηλὸν δ' ὅτι μετέληψε τοῦ ἐπιβάλλοντος ὕψους ἀνδρὶ γενναίῳ καὶ σοφῷ· καὶ ἰσχυρὸν δ' ὅτι τὴν ἐπιβάλλουσαν ἰσχὺν περιπεπολη-
 15 ται, ἀήττητος ὢν καὶ ἀκαταγώνιστος. Παρ' ὃ καὶ οὔτε ἀναγκάζεται ὑπό-
 τινος οὔτε ἀναγκάζει τινά, οὔτε κωλύεται οὔτε κωλύει, οὔτε βιάζεται ὑπό τινος οὔτ' αὐτὸς βιάζει τινά, οὔτε δεσπόζει οὔτε δεσπόζεται, οὔτε κακο-
 ποιεῖ τινα οὔτ' αὐτὸς κακοποιεῖται, οὔτε κακοῖς περιπίπτει (οὔτ' ἄλλον ποιεῖ κακοῖς περιπίπτειν) οὔτ' ἐξαπατᾶται οὔτε ἐξαπατᾷ ἄλλον, οὔτε
 20 διαφεύδεται οὔτε ἀγνοεῖ οὔτε λανθάνει ἑαυτὸν οὔτε καθόλου ψεῦδος ὑπο-
 λαμβάνει· εὐδαίμων δ' ἐστὶ μάλιστα καὶ εὐτυχὴς καὶ μακάριος καὶ ὄλβιος καὶ εὐσεβὴς καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀξιοματικός, βασιλικὸς τε καὶ στρατηγικὸς καὶ
 25 πολιτικὸς καὶ οἰκονομικὸς καὶ χρηματιστικὸς. Τοὺς δὲ φαύλους ἅπαντα τού-
 τοις ἐναντία ἔχειν.

20 Cf. ibidem p. 102, 20 W. Πάντα τε εὖ ποιεῖ ὁ νοῦν ἔχων· καὶ γὰρ φρονίμως καὶ ἐγκρατῶς καὶ κοσμίως καὶ εὐτάκτως ταῖς περὶ τὸν βίον ἐμπει-
 ρίαις χρώμενος συνεχῶς. ὁ δὲ φαῦλος, ἄπειρος ὢν τῆς ὀρθῆς χρήσεως, πάντα κακῶς ποιεῖ καθ' ἣν ἔχει διάθεσιν ἐνεργῶν, εὐμετάπτωτος ὢν καὶ
 παρ' ἑκάστα μεταμελεῖα συνεχόμενος. Εἶναι δὲ τὴν μεταμέλειαν λύπην ἐπὶ
 25 πεπραγμένοις ὡς παρ' αὐτοῦ ἡμαρτημένοις, κακοδαιμονικόν τι πάθος ψυχῆς καὶ στασιῶδες· ἐφ' ὅσον γὰρ ἄχθεται τοῖς συμβεβηκόσιν ὁ ἐν ταῖς μεταμε-
 λείαις ὢν, ἐπὶ τοσοῦτον ἀγανακτεῖ πρὸς ἑαυτὸν ὡς αἴτιον γεγονότα τούτων.

568 Aët. Plac. IV 9, 17. Οἱ Στωϊκοὶ τὸν σοφὸν αἰσθῆσει κατα-
 ληπτὸν ἀπὸ τοῦ εἶδους τεκμηριωδῶς.

30 569 Varro ταφὴ Μενίππου II (Satur. Men. ed. Riese p. 222). In charteo stadio ἐπιτάφιον ἀγο ἀγῶνα, quam qui certassit animo, bellus homo, magis delectatus Stoicorum pancratio quam athletarum.

570 Cicero Tuscul. disp. III 14. Qui fortis est, idem est fidens, qui autem est fidens, is profecto non extimescit; discrepat enim a timendo
 35 confidere. Atqui in quem cadit aegritudo, in eundem timor; quarum enim rerum praesentia sumus in aegritudine, easdem impendentes et ve-
 nientes timemus. Ita fit ut fortitudini aegritudo repugnet. — Verisi-
 40 mile est igitur, in quem cadat aegritudo, cadere in eundem timorem et infractionem quidem animi et demissionem. Quae in quem cadunt, in
 eundem cadit ut serviat, ut victum, si quando, se esse fateatur. Quae qui recipit, recipiat idem necesse est timiditatem et ignaviam. Non cadunt autem haec in virum fortem; igitur ne aegritudo quidem. At nemo sa-
 piens nisi fortis; non cadet ergo in sapientem aegritudo.

12 οὐ δεσπόζει libri, corr. Meineke. 13 κακῶς libri, corr. Gaisford.

14 add. Meineke. 24 libri μεταμελείας, corr. Heeren. 25 αὐτοῦ Meineke, libri αὐτὸν vel αὐτῶν. 28 καταληπτὸν Damasc., καταληπτικὸν Diels vix recte.

37 Ita fit — repugnet del. O. Heine.

19. Praeterea necesse est, qui fortis sit, eundem esse magni animi; <qui magni animi> sit, invictum; qui invictus sit, eum res humanas despicere atque infra se positas arbitrari; despicere autem nemo potest eas res, propter quas aegritudine adfici potest; ex quo efficitur fortem virum aegritudine numquam adfici; omnes autem sapientes fortes; non cadit igitur in sapientem aegritudo.

Et quem ad modum oculus conturbatus non est probe adfectus ad suum munus fungendum, et reliquae partes totumve corpus, statu cum est motum, deest officio suo et muneri, sic conturbatus animus non est aptus ad exsequendum munus suum. Munus autem animi est ratione bene uti, et sapientis animus ita semper adfectus est, ut ratione optime utatur; numquam igitur est perturbatus. At aegritudo perturbatio est animi; semper igitur ea sapiens vacabit.

18. Qui sit frugi igitur vel, si mavis, moderatus et temperans, eum necesse est esse constantem; qui autem constans, quietum; qui quietus, perturbatione omni vacuum, ergo etiam aegritudine. Et sunt illa sapientis; aberit igitur a sapiente aegritudo.

571 Philo quaest. et solut. in Genesin IV 73 (p. 302 Aucher). Luctus non habet locum in incorruptis; atqui tam sapientia quam virtus omnis incorruptibilis est; in illis vero, quae haberi possunt et deficiunt tamen, necesse est aegre ferri. Verum optime diligentia habenda in hoc, quod nec planctum neque luctum usurpasse sapientem inducit — —; quoniam res ex improvise occurrentes praeterque voluntatem impingentes hominem pusillae mentis coarctant et praecipitant, constantem vero undique, humiliant tantum impetu facto, haud tamen tali, quae usque in finem perducant, sed a rectore consilii fortissime repulsae retroverti coguntur.

572 Augustinus de vita beata c. 25. Ergo, inquam, miserum esse omnem qui egeat, dubitat nemo: nec nos terrent quaedam sapientium corpori necessaria. Non enim eis eget ipse animus, in quo posita est vita beata. Ipse enim perfectus est, nullus autem perfectus aliquo eget et quod videtur corpori necessarium, sumet, si adfuerit: si non adfuerit, non eum istarum rerum franget inopia. Omnis namque sapiens fortis est, nullus autem fortis aliquid metuit. Non igitur metuit sapiens aut mortem corporis aut dolores, quibus pellendis vel vitandis vel differendis sunt necessaria illa, quorum ei potest contingere inopia. Sed tamen non desinit eis bene uti, si ipsa non desunt. Verissima est enim illa sententia: (Ter. Eun. IV 6) Nam tu quod vitare possis, stultum admittere est. Vitabit ergo mortem ac dolorem quantum potest et quantum decet, ne si minime vitaverit non ex eo miser sit quia haec accidunt, sed quia vitare cum posset noluit: quod manifestum stultitiae signum est. Erit ergo ista non vitans non earum rerum perpeffione, sed stultitia miser. Si autem non valuerit evitare, cum id sedulo ac decenter egerit, non eum ista irruentia miserum facient. Etenim et illa eiusdem Comici sententia non minus vera est: Quoniam non potest id fieri quod vis, id velis quod possit (Ter. Andr. II 1). Quomodo erit miser, cui nihil accidit praeter voluntatem? Quia quod sibi videt non posse provenire, non potest velle. Habet enim rerum certissimarum voluntatem, id est ut

quidquid agit non agat nisi ex virtutis quodam praescripto et divina lege sapientiae, quae nullo ab eo pacto eripi possunt.

Cp. 26 et 27 probatur omnem qui miser est egere.

573 Seneca de beneficiis II 18. Totiens admoneam necesse est, non
5 loqui me de sapientibus, quos quicquid oportet et iuvat, qui
animum in potestate habent et legem sibi quam volunt dicunt, quam
dixerunt servant etc.

574 Stobaeus Florilegium 7, 21. Χρυσίππου· Ἐλεγεν δὲ ὁ Χρύ-
σιππος ἀλγεῖν μὲν τὸν σοφόν, μὴ βασανίζεσθαι δέ· μὴ γὰρ ἐνδιδόναι
10 τῇ ψυχῇ. Καὶ δεῖσθαι μὲν, μὴ προσδέχεσθαι δέ.

575 Commenta Lucani lib. IX 569 p. 304 Us. Sapientem enim vio-
lencia nulla commutat, nec fortuna terret amissione aut acquisitione re-
rum. libenter subit quicquid inimica fortuna protulerit. Stoici negant
sapientem malis adfici, cum **

15 576 Minuc. Fel. Octav. cp. 37. Quam pulchrum spectaculum deo
cum Christianus cum dolore concreditur, cum adversum minas et supplicia
et tormenta componitur, cum strepitum mortis et horrorem carnificis in-
ridens inculcat, cum libertatem suam adversus reges et principes erigit,
soli deo cuius est cedit, cum triumphator et victor ipsi qui adversum se
20 sententiam dixit, insultat. Vicit enim qui quod contendit obtinuit.

Sen. dial. I 2, 7sq. Minucium hic Stoica exempla sequi probant.

577 Lactant. div. instit. V 13. Haec est vera virtus, quam philo-
sophi quoque gloriabundi non re, sed verbis inanibus iactant, disserentes
nihil esse tam congruens viri sapientis gravitati atque constantiae, quam
25 nullis terroribus de sententiae proposito posse depelli; sed tanti
esse cruciari et emori, ne fidem prodat, ne ab officio discedat, ne metu
mortis aut dolore acerbo subactus aliquid faciat iniustum.

578 Stobaeus eclog. II 7 p. 110 W. Λέγουσι δὲ καὶ τὸν σοφὸν
ἀνύβριστον εἶναι· οὐθ' ὑβρίζεισθαι γὰρ οὐθ' ὑβρίζειν διὰ τὸ τὴν ὕβριν
30 ἀδικίαν εἶναι κατασχύνουσαν καὶ βλάβην· μήτε δὲ ἀδικεῖσθαι μήτε
βλάπτεσθαι τὸν σπουδαῖον· ἀδικητικῶς μέντοι γέ τινας αὐτῷ προσφέρεσθαι
καὶ ὑβριστικῶς καὶ κατὰ τοῦτο ἀδικοπραγεῖν. Πρὸς τοῦτω μηδὲ <τῇ>ν
τυχοῦσαν ἀδικίαν εἶναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ <τὴν> κατασχύνουσαν καὶ ὑβριστι-
κὴν οὖσαν. Ἀπερίπτωτον δ' ὑπάρχειν τὸν νοῦν ἔχοντα τούτοις καὶ μηδαμῶς
35 κατασχύνεσθαι· ἐν ἑαυτῷ γὰρ ἔχειν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὴν θεὸν ἀρετὴν, δι' ὃ
καὶ πάσης ἀπηλλάχθαι κακίας καὶ βλάβης.

Cf. Senecae dial. II cp. 7 § 3—6.

579 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 20 p. 1044a. ἀδικεῖται γὰρ
οὐδεὶς μὴ βλαπτόμενος· ὁθεν μὴ ἀδικεῖσθαι τὸν σοφὸν ἐν ἄλ-
40 λοις ἀποφηνάμενος (scil. Chrysippus) ἐνταῦθά φησιν (scil. ἐν τῷ
πρώτῳ περὶ βίων) ἀδικημά τι τὸν τόπον ἐπιδέχεσθαι.

580 Seneca de beneficiis II 35. A consuetudine quaedam quae di-
cimus abhorrent, deinde alia via ad consuetudinem redeunt. Negamus

16 Ad Christianum transtulit Minucius quae de sapiente Stoici iactabant.
31 trad. αὐτῶν, corr. Heeren. 32 δικαιοπραγεῖν libri et W., ipse correxi. ||
πρὸς τε τὸ μηδὲν libri, recepi Wachsmuthii coniecturam. 33 τὴν ipse addidi.

iniuriam accipere sapientem, tamen qui illum pugno percusserit, iniuriarum damnabitur; negamus stulti quicquam esse, et tamen eum, qui rem aliquam stulto subripuit, furti condemnabimus; insanire omnes dicimus, nec tamen omnes curamus elleboro; his ipsis, quos vocamus insanos, et suffragium et iurisdictionem committimus. 5

581 Stobaeus ecl. II 115, 18 W. Ἀδιάβολον δ' εἶναι πάντα τὸν καλὸν καὶ ἀγαθόν, ἀπαράδεκτον ὄντα διαβολῆς, ὅθεν καὶ ἀδιάβολον εἶναι κατὰ τε τοῦτον τὸν τρόπον καὶ τῷ μὴ διαβάλλειν ἕτερον. Εἶναι δὲ τὴν διαβολὴν διάστασιν φαινομένων φίλων ψευδεῖ λόγῳ· τοῦτο δὲ μὴ γίνεσθαι περὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας, μόνους δὲ τοὺς φαύλους καὶ διαβάλλεσθαι καὶ διαβάλλειν, 10 δι' ὃ καὶ τοὺς μὲν κατ' ἀλήθειαν φίλους μήτε διαβάλλειν μήτε διαβάλλεσθαι, τοὺς δὲ δοκοῦντας καὶ φαινομένους.

§ 4. Sapiens beatus est.

582 Cicero de finibus III 26. cum igitur hoc sit extremum, congruenter naturae convenienterque vivere, necessario sequitur omnes sapientes semper feliciter, absolute, fortunate vivere, nulla re impediri, nulla prohiberi, nulla egere. 15

583 Philo quaest. et solut. in Genesin IV 92 (p. 318 Aucher). Vita sapientis omnis omnino plena est felicitate, nulla relictā parte vacua, in quam irreperet peccatum. 20

584 Dio Chrysost. or. LXIX § 4 (Vol. II p. 175, 14 Arn.). ἂν δὲ ἡ ψυχὴ ἔμφρων γένηται καὶ ὁ νοῦς ἀγαθὸς καὶ ἱκανοὶ ὦσι τὰ τε αὐτῶν πράγματα ὀρθῶς πράττειν καὶ τὰ τῶν ἄλλων, τούτους ἀνάγκη καὶ εὐδαιμόνως ζῆν, νομίμους ἀνδρας γενομένους καὶ ἀγαθοῦ δαίμονος 25 τυχόντας καὶ φίλους ὄντας τοῖς θεοῖς.

οὐ γὰρ ἄλλους μὲν φρονίμους εἰκὸς εἶναι, ἄλλους δὲ ἐμπείρους τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, οὐδὲ ἄλλους μὲν τάνθρωπεια ἐπίσταςθαι, ἄλλους δὲ τὰ θεῖα, οὐδὲ ἄλλους μὲν εἶναι τῶν θείων ἐπιστήμονας, ἄλλους δὲ ὁσίους, οὐδὲ ἄλλους μὲν ὁσίους, ἄλλους δὲ θεοφιλεῖς· οὐδὲ ἕτεροι μὲν ἔσονται 30 θεοφιλεῖς, ἕτεροι δὲ εὐδαίμονες.

οὐδὲ ἕτεροι μὲν εἰσιν ἀνθρωποὶ ἄφρονες, ἕτεροι δ' ἀγνοοῦσι τὰ καθ' αὐτοὺς πράγματα· οὐδὲ οἱ τὰ σφέτερα πράγματα ἀγνοοῦσι, τὰ θεῖα ἴσασιν· οὐδὲ οἱ φαύλως περὶ τῶν θείων ὑπειληφότες οὐκ ἀνόσιοί εἰσιν. οὐδέ γε τοὺς ἀνοσίους οἰόντες 35 φίλους εἶναι θεοῖς, οὐδὲ τοὺς μὴ φίλους θεοῖς μὴ δυστυχεῖς εἶναι.

585 Stephanus fragm. comment. in Aristot. Rhet. III p. 325, 13 Rabe. οἱ Στωϊκοὶ εὐδαίμονα λέγουσι τὸν τὰς Πριαμικὰς συμφορὰς ὑπομένοντα. 40

8 τῷ Heeren, τὸ libri. || ἕτερον Canter, ἐτέρου libri. 26 Has conclusiones ipsius esse Chrysippi puto propter concludendi formam.

586 Gregorius Nazianzenus epist. 32. Ἐπαινῶ δὲ τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς τὸ νεανικόν τε καὶ μεγαλόνουν, οἳ μηδὲν κωλύειν φασὶ πρὸς εὐδαιμονίαν τὰ ἔξωθεν, ἀλλ' εἶναι τὸν σπουδαῖον μακάριον, καὶ ὁ Φαλάριδος ταῦρος ἔχη καίόμενον.

5 587 Stobaeus ecl. II 101,5 W. τῶν τε ἀγαθῶν μηδενὸς μετέχειν τοὺς φαύλους, ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἀρετὴ ἐστὶν ἢ τὸ μετέχον ἀρετῆς· τὰ τε παρακείμενα τοῖς ἀγαθοῖς, ἅπερ ἐστὶν ὧν χρῆ, ὠφελήματα ὄντα, μόνοις τοῖς σπουδαίοις συμβαίνειν· καθάπερ καὶ τὰ παρακείμενα τοῖς κακοῖς, ἅπερ ἐστὶν ὧν οὐ χρῆ, μόνοις τοῖς κακοῖς· βλάμματα γὰρ εἶναι. καὶ διὰ τοῦτο τοὺς
10 μὲν ἀγαθοὺς ἀβλαβεῖς πάντας εἶναι κατ' ἀμφοτέρω, οὔτε βλάπτειν οἷους τε ὄντας οὔτε βλάπτεσθαι, τοὺς δὲ φαύλους κατὰ τὸνναντίον.

588 Diog. Laërt. VII 123. ἀβλαβεῖς τε εἶναι· οὐ<τε> γὰρ ἄλλους βλάπτειν οὔτε αὐτούς.

§ 5. Sapiens est dives, formosus, liber.

15 589 Stobaeus ecl. II p. 100,7 W. Καθόλου δὲ τοῖς μὲν σπουδαίοις πάντα τὰγαθὰ ὑπάρχειν, τοῖς δὲ φαύλοις πάντα τὰ κακά. Οὐ νομιστέον δὲ λέγειν αὐτοὺς οὕτως, ὥς εἴ τινα ἐστὶν ἀγαθὰ, ἐκεῖνα ὑπάρχει τοῖς σπουδαίοις, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κακῶν· ἀλλὰ τοι τοὺς μὲν τοσαῦτα ἔχειν ἀγαθὰ ὥστε μηδὲν ἐλλείπειν εἰς τὸ τέλειον αὐτοῖς εἶναι τὸν βίον <καὶ
20 εὐδαίμονα>, τοὺς δὲ τοσαῦτα κακά, ὥστε τὸν βίον ἀτελεῖ εἶναι καὶ κακοδαίμονα.

590 Diog. Laërt. VII 125. καὶ τῶν σοφῶν δὲ πάντα εἶναι· δεδωκέναι γὰρ αὐτοῖς παντελεῖ ἐξουσίαν τὸν νόμον. τῶν δὲ φαύλων εἶναι τινα λέγεται, ὃν τρόπον καὶ τῶν ἀδίκων ἄλλως μὲν τῆς πόλεως, ἄλλως δὲ τῶν
25 χρωμένων φαμέν.

591 Cicero de finibus III 75. (de sapiente paradoxa enumerans) recte eius omnia dicentur, qui scit uti solus omnibus, recte etiam pulcher appellabitur (animi enim linamenta sunt pulchriora quam corporis) recte solus liber nec dominationi cuiusquam parens nec oboediens
30 cupiditati, recte invictus, cuius etiamsi corpus constringatur, animo tamen vincula inici nulla possint etc.

592 Philo quaest. et solut. in Genesin IV 99 (p. 323 Aucher). Noli tamen existimare pulchritudinem corporis nunc in medium referre iuxta illam formositatem nominatam, quae ex symmetria partium decoreque
35 formae constat, qualis inest et meretricibus, quas tamen nunquam pulchras esse dixerim, sed ex adverso turpes; id enim nomen est eis proprium; siquidem — sicut per speculum proprietates corporis apparent, sic etiam animae per vultum ac faciem.

12 οὔτε scripsi, οὐ libri. 13 ἐαυτούς BP. 18 ἀλλὰ τοι Hense, ἀλλὰ τῷ libri. 19 καὶ εὐδαίμονα add. Meineke. 23 τὸν δὲ φαύλον B. 24 latet accusativus nominis, locum aliquem Athenarum significantis, velut τὸν <κερ>αμικόν || τῶν ἀδίκων P τὸν ἄδικον B.

aspectus vero impudens et cervix
alta frequensque motus supercilio-
rum atque gressus lascivus et nullo
modo erubescens de malis ac pudens
indiciū est animae turpissimae, quae
occultas proprii vituperii figuras pin-
git describitque evidenter in visibili
corpore.

ἀναιδὲς βλέμμα καὶ μετέωρος αὐχὴν
καὶ συνεχῆς κίνησις ὀφρύων καὶ βά-
δισμα σεσοβημένον καὶ τὸ ἐπὶ μηδενὶ
τῶν φάυλων ἐρυθριᾶν σημεῖα ψυχῆς
ἐστὶν αἰσχρότης, τοὺς ἀφανεῖς τῶν οἰ- 5
κείων ὀνειδῶν τύπους ἐγγραφούσης
τῷ φανερῷ σώματι.

In quo vero dei oracula habitaverint sapientiae studio atque virtutis, etsi
Silenum superaverit corporis deformitate, pulcherrimus est 10
necessario: bonum est enim ei proprio pudore venerabiliter conformari
acceptationi videntium.

593 Stobaeus ecl. II 101, 14 W. τὸν δὲ κατ' ἀλήθειαν πλοῦ-
τον ἀγαθὸν εἶναι λέγουσι καὶ τὴν κατ' ἀλήθειαν πέναν κακόν. καὶ τὴν
μὲν κατ' ἀλήθειαν ἐλευθερίαν ἀγαθόν, τὴν δὲ κατ' ἀλήθειαν δουλείαν 15
κακόν· δι' ὃ δὴ καὶ τὸν σπουδαῖον εἶναι μόνον πλούσιον καὶ ἐλευ-
θερον, τὸν δὲ φαῦλον τούναντίον πένητα, τῶν εἰς τὸ πλουτεῖν ἀφορμῶν
ἐστερημένον, καὶ δοῦλον διὰ τὴν ὑποπιτωτικὴν ἐν αὐτῷ διάθεσιν.

594 Alexander Aphrod. comm. in Aristot. Topica II p. 72. Ald.
p. 134, 13 Wal. ὥς οἱ λέγοντες μόνον τὸν σοφὸν πλούσιον ἢ μόνον κα- 20
λὸν ἢ μόνον εὐγενῆ ἢ μόνον ῥήτορα· οὐ γὰρ ἀγνοῦντες οὗτοι τὰ ὑπάρ-
χοντα τῷ σοφῷ πλοῦτον ταῦτα λέγουσιν ἢ κάλλος ἢ εὐγένειαν, ἀλλὰ παρα-
βαλόντες τὴν κειμένην λέξιν.

Cf. etiam p. 79.

595 Alexander in Aristot. Top. p. 79 Ald. p. 147, 12 Wal. ἀπὸ τοῦ- 25
του τοῦ τόπου ἐπιχειροῦν τις ἂν καὶ πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν Στωϊκῶν παρά-
δοξα λεγόμενα· εἰ γὰρ τῶν πολλῶν πλούσιον λεγόντων μόνον τὸν
πολυκτήμονα μὴ κατὰ τούτου τις χρῶτο τῷ ὀνόματι τούτῳ, κατὰ
δὲ τοῦ σοφοῦ καὶ τοῦ τὰς ἀρετὰς ἔχοντος παραβαίνειν ἂν τὸν κείμε- 30
νον τῆς τῶν ὀνομάτων χρήσεως διορισμόν.

ibid. 22. πόλιν οἱ μὲν πολλοὶ εὐτυχῇ λέγουσι τὸν ἐν τοῖς τυχεροῖς
ἀγαθοῖς εὐθηνοῦντα· οἱ δὲ τὸν τὴν ἀρετὴν ἔχοντά φασιν εὐτυχῇ, ὃ
οὐκ ἔστι τῶν τυχερῶν ἀγαθῶν. παραβαλόνουσιν οὖν καὶ οὗτοι τὴν προσή-
κουσαν χρῆσιν τῶν ὀνομάτων.

596 Philo de plantatione Noë § 69 Vol. II p. 147, 15 Wendl. Τοὺς 35
μὲν οὖν πάντα τοῦ σπουδαίου φάσκοντας εἶναι παραδοξολογεῖν
ᾧθήσάν τινες, ἀφορῶντες εἰς τὴν <τῶν> ἐκτὸς ἑνδειάν τε καὶ περιουσίαν
καὶ μηδένα τῶν ἀχρημάτων ἢ ἀκτημόνων πλούσιον νομίζοντες.

597 Acro ad Hor. Serm. I 3, 124. Dicunt Stoici sapientem di-
vitem esse, si mendicet, et nobilem esse, si servus sit, et pulcherri- 40
mum esse, etiamsi sit sordidissimus.

Porphyrio ad Serm. I 3, 124. Porro autem Stoici existimant, per-
fectae sapientiae virum omnia habere; in quo sensu et Lucilius versatus
sic ait: nondum etiam haec omnia habebit formosus, dives, liber, rex solus.

Acron ad Hor. ep. I 19, 19. negant Stoici quemquam liberum 45
esse praeter sapientem.

598 Sextus adv. math. XI 170. οἱ δὲ Στωϊκοὶ καὶ ἄντικρὺς φασὶ τὴν φρόνησιν, ἐπιστήμην οὐσαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων, τέχνην ὑπάρχειν περὶ τὸν βίον, ἣν οἱ προσλαβόντες μόνοι γίνονται καλοί, μόνοι πλούσιοι, σοφοὶ μόνοι. Ὁ γὰρ πολλοῦ ἄξια κεκτημένος πλούσιός ἐστιν, ἡ δὲ ἀρετὴ πολλοῦ ἐστὶν ἄξια, καὶ μόνος ταύτην ὁ σοφὸς κέκτηται· μόνος ἄρα ὁ σοφὸς ἐστὶ πλούσιος. Καὶ ὁ ἀξιέραστός ἐστι καλός, μόνος δὲ ὁ σοφὸς ἐστὶν ἀξιέραστος· μόνος ἄρα ὁ σοφὸς ἐστὶ καλός.

599 Cicero Acad. Pr. II 136. Illa vero ferre non possum, non quo mihi displiceant (sunt enim Socratica pleraque mirabilia Stoicorum, quae παράδοξα nominantur) sed ubi Xenocrates, ubi Aristoteles ista tetigit? — Illi unquam dicerent sapientes solos reges, solos divites, solos formosos? omnia, quae ubique essent, sapientis esse? neminem consulem, praetorem, imperatorem, nescio an ne quinquevirum quidem quemquam nisi sapientem? postremo solum civem, solum liberum, insipientes omnes peregrinos, exsules, servos, furiosos? denique scripta Lycurgi, Solonis, duodecim tabulas nostras non esse leges? ne urbes quidem aut civitates, nisi quae essent sapientium?

600 Cicero de republ. I 28. Quis vero divitiorem quemquam putet quam eum, cui nihil desit, quod quidem natura desideret, aut potentio-
20 tentio-rem quam illum, qui omnia, quae expetat, consequatur, aut beat-
torem, quam qui sit omni perturbatione animi liberatus, aut firmiore fortuna, quam qui ea possideat, quae secum, ut aiunt, vel e naufragio possit eferre? Quod autem imperium, qui magistratus, quod regnum potest esse praestantius quam despicientem omnia humana et inferiora sapientia
25 ducentem nihil unquam nisi sempiternum et divinum animo volutare?

601 Stobaeus ecl. II p. 114, 4. Εὐτεκνεῖν δὲ μόνον τὸν ἀστεῖον, οὗ τι μὴν πάντα, δεῖν γὰρ τὸν εὐτεκνοῦντα ἀστεῖα τέκνα ἔχοντα χρήσασθαι αὐτοῖς ὡς τοιούτοις. Εὐγηρεῖν τε μόνον καὶ εὐθανατεῖν τὸν σπουδαῖον· εὐγηρεῖν γὰρ εἶναι τὸ μετὰ ποιοῦ γήρως διεξάγειν κατ' ἀρετὴν, εὐθανατεῖν
30 δὲ τὸ μετὰ ποιοῦ θανάτου κατ' ἀρετὴν τελευτᾶν.

602 Stobaeus ecl. II 114, 10 W. Καὶ τὰ τε ὑγιεινὰ καὶ νοσερὰ πρὸς ἄνθρωπον λέγεσθαι καὶ ὡς τρόφιμα, καὶ τὰ λυτικά καὶ στατικά καὶ τὰ τοῦ-
τοις παραπλήσια. Ὑγιεινὰ μὲν γὰρ εἶναι τὰ εὐφυῶς ἔχοντα πρὸς τὸ περι-
ποιεῖν ὑγίαν ἢ συνέχειν· νοσερὰ δὲ τὰ ἐναντίως ἔχοντα τοῦτοις. Παρα-
35 πλήσιον δ' εἶναι καὶ τὸν ἐπὶ τῶν ἄλλων λόγον.

603 Philo de sobrietate § 56 Vol. II p. 226, 16 Wendl. ὁ δὲ ἔχων τὸν κληρον πέραν ὅρων ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας προελήλυθε· μόνος γὰρ εὐγενῆς ἄτε θεὸν ἐπιγεγραμμένος πατέρα καὶ γεγονώς εἰσποιητὸς αὐτῷ μόνος υἱός· οὐ πλούσιος, ἀλλὰ πάμπλουτος, ἐν ἀφθόνοις καὶ γνησίοις, οὐ
40 χρόνῳ παλαιουμένοις, καινουμένοις δὲ καὶ ἡβῶσιν ἀεὶ τρυφῶν ἀγαθοῖς μόνος· οὐκ ἔνδοξος, ἀλλ' εὐκλεής, τὸν μὴ κολακείᾳ νοθούμενον, ἀλλὰ βεβαιούμενον ἀληθείᾳ καρπούμενος ἔπαινον· μόνος βασιλεύς, παρὰ τοῦ πανηγεμόνος λαβὼν τῆς ἐφ' ἅπασιν ἀρχῆς τὸ κράτος ἀνταγωνίστον· μόνος ἐλεύθερος, ἀφειμένος ἀργαλεωτάτης δεσποίνης, κενῆς δόξης.

16 quidem *Manutius*, denique *libri*. 30 τὸ *Canter*, τὸν *libri*. Sunt haec ἀγαθὰ, quae vocantur *μειγμένα* cf. III n. 101. 40 γρ. μόνος *mg.* HL¹.
44 ἀφειμένος *Mang.*, ἀφιέμενος *codd.*

§ 6. Sapiens res divinas callet.

604 Stobaeus ecl. II 67, 20 W. λέγουσι δὲ καὶ ἱερέα μόνον εἶναι τὸν σοφόν, φαῦλον δὲ μηδένα. τὸν γὰρ ἱερέα εἶναι δεῖν ἔμπειρον νόμων τῶν περὶ θυσίας καὶ εὐχὰς καὶ καθαρμοῦς καὶ ἰδρύσεις καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἀγιστείας τε καὶ εὐσεβείας δεῖσθαι καὶ ἐμπειρίας τῆς τῶν θεῶν θεραπείας, καὶ <τοῦ> ἐντὸς εἶναι τῆς φύσεως τῆς θέας. Μηδ' ἔν <δέ τ>ι τούτων ὑπάρχειν τῷ φαύλῳ, διὸ καὶ πάντας εἶναι τοὺς ἄφρονας ἄσεβεῖς. Τὴν γὰρ ἄσεβειαν κακίαν οὖσαν, ἄγνοίαν εἶναι θεῶν 10 θεραπείας, τὴν δ' εὐσέβειαν, ὡς εἴπομεν (p. 62, 2), ἐπιστήμην θεῶν θεραπείας.

605 Stobaeus ecl. II 114, 16 W. Καὶ μαντικὸν δὲ μόνον εἶναι τὸν σπουδαῖον, ὡς ἂν ἐπιστήμην ἔχοντα διαγνωστικὴν σημεῖων τῶν ἐκ θεῶν ἢ δαιμόνων πρὸς ἀνθρώπινον βίον τεινόντων. Δι' ὃ καὶ τὰ εἶδη τῆς 15 μαντικῆς εἶναι περὶ αὐτόν, τό τε ὄνειροκριτικὸν καὶ τὸ οἰωνοσκοπικὸν καὶ θυτικὸν καὶ εἴ τινα ἄλλα τούτοις ἐστὶ παραπλήσια.

606 Diog. Laërt. VII 119. θεῖλους τε εἶναι (scil. τοὺς σπουδαίους). ἔχειν γὰρ ἐν ἑαυτοῖς οἰονεῖ θεόν· τὸν δὲ φαῦλον ἄθεον· διττὸν δὲ εἶναι τὸν ἄθεον, τὸν τε ἐναντίως τῷ θεῷ λεγόμενον καὶ τὸν ἐξουθενητικὸν τοῦ θεοῦ 20 ὑπερ οὐκ εἶναι περὶ πάντα φαῦλον.

607 Cicero de divin. II 129. Stoici autem tui negant quemquam nisi sapientem divinum esse posse.

608 Diog. Laërt. VII 119. θεοσεβεῖς τοὺς σπουδαίους· ἐμπειροὺς γὰρ εἶναι τῶν περὶ θεῶν νομίμων· εἶναι τε τὴν εὐσέβειαν ἐπιστήμην 25 θεῶν θεραπείας. ἀλλὰ μὴν καὶ θύειν αὐτοὺς θεοῖς ἀγνοοῦς τε ὑπάρχειν· ἐκνεύειν γὰρ τὰ περὶ τοὺς θεοὺς ἀμαρτήματα. καὶ τοὺς θεοὺς ἄγασθαι αὐτούς· ὁσίους τε γὰρ εἶναι καὶ δικαίους πρὸς τὸ θεῖον. μόνους ἱερέας τοὺς σοφοὺς· ἐπεσκέφθαι γὰρ περὶ θυσιῶν, ἰδρύσεων, καθαρμῶν, τῶν ἄλλων τῶν πρὸς θεοὺς οἰκείων. 30

609 Philo de sacrif. Abel et Cain § 111 Vol. I p. 247, 9 Wendl. ἑορτὴ γὰρ ψυχῆς ἢ ἐν ἀρεταῖς εὐφροσύνη τελείαις — — μόνος δὲ ἑορτάζει τὴν τοιαύτην ἑορτὴν ὁ σοφός, τῶν δ' ἄλλων οὐδεὶς· ἄγευστον γὰρ παθῶν ἢ κακιῶν ψυχὴν εὐρεῖν σπανιώτατον.

610 Philo de septenario et festis diebus p. 279 Vol. II Mang. (ὅτι 35 οἱ σοφοί) ἅπαντα τὸν βίον ἑορτὴν ἄγουσι.

p. 280. τῶν φαύλων οὐδεὶς ἀλλ' οὐδὲ τὸν βραχύτατον χρόνον ἑορτάζει.

§ 7. Sapiens res politicas et oeconomicas callet.

611 Stobaeus ecl. II 94, 7 W. Τό τε δίκαιόν φασι φύσει εἶναι καὶ μὴ θέσει. Ἐπόμενον δὲ τούτοις ὑπάρχειν καὶ τὸ πολιτεύεσθαι τὸν σο- 40

7 ἀγιστείας Usener, ἄλλον διὰ libri. || καὶ Usener, τὸ libri. 8 τοῦ add. Usener. 9 μηδ' ἐν δέ τι Wachsm., μηδενὶ libri. || τῷ φαύλῳ Meineke, τῶν φαύλων libri. 14 ἐκ Heeren, ἐς libri. 19 εἶναι om. BP. 20 θεῷ B θεῷ P, sed εἰ α P³. 26 θύσειν BP. 32 τελείαις Pap. D. 33 οὐδὲ εἰς Pap. UF.

φὸν καὶ μάλιστ' ἐν ταῖς τοιαύταις πολιτείαις ταῖς ἐμφαινούσαις τινὰ προκοπὴν πρὸς τὰς τελείας πολιτείας· καὶ τὸ νομοθετεῖν δὲ καὶ τὸ παιδεύειν ἀνθρώπους, ἔτι δὲ συγγράφειν τὰ δυνάμενα ὠφελεῖν τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς γράμμασιν οἰκεῖον εἶναι τοῖς σπουδαίοις καὶ τὸ συγκαταβαίνειν καὶ εἰς γάμον καὶ εἰς τεκνογονίαν καὶ αὐτοῦ χάριν καὶ τῆς πατρίδος καὶ ὑπομένειν περὶ ταύτης, ἐὰν ᾗ μετρία, καὶ πόρους καὶ θάνατον. Παρακεῖσθαι δὲ τοῦτο φανῶν, τό τε δημοκοπεῖν καὶ τὸ σοφιστεύειν καὶ τὸ συγγράφειν ἐπιβλαβῆ τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἅπερ εἰς σπουδαίους οὐκ ἂν πέσοι.

612 Diog. Laërt. VII 122. ὁμοίως δὲ καὶ ἀρχικοὺς δικαστικούς τε καὶ ῥητορικοὺς μόνους εἶναι, τῶν δὲ φανύλων οὐδένα.

613 Stobaeus eclog. II 7 p. 96 Wachsm. Τὸν τε νόμον σπουδαῖον εἶναι φασί, λόγον ὀρθὸν ὄντα πραστακτικὸν μὲν ὧν ποιητέον, ἀπαγορευτικὸν δὲ ὧν οὐ ποιητέον. Τοῦ δὲ νόμου ἀστείου ὄντος καὶ ὁ νόμιμος ἀστεῖος ἂν <εἴη>· νόμιμον μὲν γὰρ εἶναι ἄνδρα καὶ ἀκολουθητικὸν τῷ νόμῳ καὶ πρακτικὸν τῶν ὑπ' αὐτοῦ προσταττομένων, νομικὸν δὲ τὸν ἐξηγητικὸν τοῦ νόμου. Μηδένα δὲ τῶν φανύλων μῆτε νόμιμον εἶναι μῆτε νομικόν.

Iisdem fere verbis iteratur ibid. p. 102, 3—10.

614 Stobaeus ecl. II 102, 4 W. Τοῦ δὲ νόμου ὄντος σπουδαίου, καθάπερ εἵπομεν, ἐπειδὴ λόγος ὀρθὸς ἐστὶ πραστακτικὸς μὲν ὧν ποιητέον, ἀπαγορευτικὸς δὲ ὧν οὐ ποιητέον, μόνον τὸν σοφὸν εἶναι λέγουσι νόμιμον, πρακτικὸν ὄντα τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου προσταττομένων καὶ μόνον ἐξηγητικὸν τούτου, δι' ὃ καὶ νομικὸν εἶναι· τοὺς δ' ἡλιθίους ἐναντίως ἔχειν.

615 Stobaeus ecl. II 102, 11 W. Ἀστείοις δ' ἔτι καὶ τὴν ἀρχικὴν κατανέμουσιν ἐπιστάσιαν καὶ τὰ ταύτης εἶδη, βασιλείαν, στρατηγίαν, ναυαρχίαν καὶ τὰς ταύταις παραπλησίους. Κατὰ τοῦτο δὴ καὶ μόνος ὁ σπουδαῖος ἄρχει καὶ εἰ μὴ πάντως κατ' ἐνέργειαν, κατὰ διάθεσιν δὲ καὶ πάντως. Καὶ πειθαρχικὸς μόνος ὁ σπουδαῖός ἐστιν, ἀκολουθητικὸς ὧν ἄρχοντι. Τῶν δ' ἀφρόνων οὐδεὶς τοιοῦτος· οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτ' ἄρχεσθαι οἷός <τ'> ἐστὶν ὁ ἀφρων, αὐθάδης τις ὧν καὶ ἀνάγωγος.

616 Cicero de finibus III 68. Cum autem ad tuendos conservandosque homines hominem natum esse videamus, consentaneum est huic naturae, ut sapiens velit gerere et administrare rem publicam atque, ut e natura vivat, uxorem adiungere et velle ex ea liberos.

617 Diog. Laërt. VII 122. οὐ μόνον δὲ ἐλευθέρους εἶναι τοὺς σοφοὺς, ἀλλὰ καὶ βασιλέας, τῆς βασιλείας οὔσης ἀρχῆς ἀνυπευθύνου, ἥτις περὶ μόνους ἂν τοὺς σοφοὺς <συ>σταίη, καθά φησι Χρύσιππος ἐν τῷ Περὶ τοῦ κυρίως κεχρηῆσθαι Ζήνωνι τοῖς ὀνόμασιν. ἐγνωκέναι γὰρ φησι δεῖν τὸν ἄρχοντα περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν· μηδένα δὲ τῶν φανύλων ἐπίστασθαι ταῦτα.

40 Cf. Stobaeus eclog. II 7 p. 108, 26. Καὶ μόνον εἶναι τὸν σοφόν

3 ἔστι libri, corr. Heeren. 6 μέτρια libri, corr. Meineke. 7 ἐπιβλάπην libri, corr. Meineke. 10 ἐπίστασθαι ταῦτα οὐδένα B (ἐπ. ταῦτα in litura).

14 add. ex eiusdem Florileg. XLIV 12. 16 νόμον Flor., eclog. codd. νομίμον.

19 μὲν πραστακτικὸς libri, transposuit Meineke. 23 ἀστεῖος δ' εἶναι libri, corr. Heeren. || ἀρχὴν libri, corr. Usener. 24 κατανέμουσιν libri, corr. Usener.

27 πάντες libri, corr. Heeren. || μόνον libri, corr. Heeren. 29 τ' add. Usener.

36 συσταίη restituit Menagius e Suida s. v. δοῦλοι, σταίη BP.

βασιλέα τε καὶ βασιλικόν, τῶν δὲ φαύλων μηδένα· τὴν γὰρ βασιλείαν ἀρχὴν ἀνυπεύθυνον εἶναι καὶ τὴν ἀνωτάτω καὶ τὴν ἐπὶ πάσαις.

618 Olympiodorus in Plat. Alcib. pr. p. 55 ed. Creuzer. Τρίτον ὅτι κατὰ τὴν τῶν Στωϊκῶν μεγαλοῤῃσύνην ὁ ἀρχικός, τουτέστιν ὁ εἰδὼς ἄρχειν, μόνος ἄρχων ἐστίν, εἰ καὶ μὴ ἔχοι τὰ ὄργανα τῆς ἀρχικῆς ἐπιστήμης· καὶ ὅτι μόνος ὁ σοφὸς πλούσιος, τουτέστιν ὁ εἰδὼς χρῆσασθαι παρόντι τῷ πλούτῳ, εἰ καὶ μὴ πάρεστιν.

Cf. Proclus in Plat. Alcib. pr. p. 164 ed. Creuzer. Ταῦτ' ἄρα καὶ τὴν Στωϊκὴν μεγαληγορίαν ὑπερβέβληκεν ὁ Σωκράτης ἐν τούτοις. Τί γὰρ ἄλλο ἐστὶν ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγειν ἢ ὅτι μόνος ἄρχων ὁ σπουδαῖος, μόνος δυνάστης, μόνος βασιλεὺς, μόνος ἡγεμὼν πάντων, μόνος ἐλεύθερος, καὶ ὅτι πάντα τῶν σπουδαίων ἐστίν, ὅσα καὶ τῶν θεῶν· κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων· εἴπερ οὖν πάντα τῶν θεῶν, πάντα καὶ τῶν σπουδαίων.

— — Ὡς γὰρ τέκτονα λέγομεν οὐ τὸν ἔχοντα τὰ ὄργανα τοῦ τέκτονος, ἀλλὰ τὸν τὴν τέχνην κεκτημένον· οὕτω καὶ ἄρχοντα καὶ βασιλέα τὸν ἔχοντα τὴν βασιλικὴν ἐπιστήμην, ἀλλ' οὐ τὸν κρατοῦντα πολλῶν. Ὅργανον γὰρ ἐστὶν ἡ φαινομένη δύναμις, τὸ δὲ χρώμενον ἡ ἕξις· χωρὶς δὲ ταύτης οὐκ ἂν ποτὲ τις ἄρχων εἴη <ἢ> βασιλεὺς.

619 Clemens Al. Strom. II p. 438 Pott. Σπεύσιππος γὰρ ἐν τῷ πρὸς Κλεοφῶντα πρώτῳ τὰ ὅμοια τῷ Πλάτῳ ἔοικε διὰ τούτου γράφειν. 20 Εἰ γὰρ ἡ βασιλεία σπουδαῖον, ὃ τε σοφὸς μόνος βασιλεὺς καὶ ἄρχων· ὁ νόμος, λόγος ὢν ὀρθός, σπουδαῖος· ἃ καὶ ἐστίν. Τούτοις ἀκόλουθα οἱ Στωϊκοὶ φιλόσοφοι δογματίζουσιν, βασιλείαν, ἱερωσύνην, προφητείαν, νομοθετικὴν, πλοῦτον, κάλλος ἀληθινόν, εὐγένειαν, ἐλευθερίαν μόνῳ προσάπτοντες τῷ σοφῷ· ὁ δὲ δυσέμετος πάνυ σφόδρα καὶ πρὸς αὐτῶν ὁμολο- 25 γεῖται.

620 Philo de nominum mutat. § 152 Vol. III p. 182, 23 Wendl. μόνον τὸν σοφὸν βασιλέα. Καὶ γὰρ ὄντως ὁ μὲν φρόνιμος ἡγεμὼν ἀφρόνων ἐστίν, εἰδὼς ἃ χρὴ ποιεῖν τε καὶ ἃ μὴ· ὁ δὲ σώφρων ἀκολάστων, τὰ περὶ τὰς αἰρέσεις καὶ φυγὰς ἡκριβωκῶς οὐκ ἀμελῶς, δειλῶν δὲ 30 ὁ ἀνδρεῖος, ἃ δεῖ ὑπομένειν καὶ ἃ μὴ σαφῶς ἐκμαθῶν, ἀδίκων δὲ ὁ δίκαιος, ἰσότητος ἐν τοῖς ἀπονεμητέοις ἀξέποῦς στοχαζόμενος.

621 Philo de migrat. Abrah. § 197 Vol. II p. 307, 8 Wendl. βασιλείαν δὲ σοφίαν εἶναι λέγομεν, ἐπεὶ καὶ τὸν σοφὸν βασιλέα.

622 Lucian. vitarum auctio 20 (Mercurius Chrysippum vendens dicit:) 35 ὅτι μόνος οὗτος σοφός, μόνος καλός, μόνος δίκαιος ἀνδρεῖος βασιλεὺς ῥήτωρ πλούσιος νομοθέτης.

623 Stobaeus ecl. II 95, 9 W. Οἰκονομικὸν δ' εἶναι μόνον λέγουσι τὸν σπουδαῖον καὶ ἀγαθὸν οἰκονόμον, ἔτι δὲ χρηματιστικόν. Τὴν μὲν γὰρ οἰκονομικὴν εἶναι θεωρητικὴν ἔξιν καὶ πρακτικὴν τῶν οἴκῳ συμ- 40 φερόντων· τὴν δ' οἰκονομίαν διάταξιν περὶ ἀναλωμάτων καὶ ἔργων καὶ κτήσεως ἐπιμέλειαν καὶ τῶν κατ' ἀγρὸν ἐργαζομένων· τὴν δὲ χρηματιστικὴν ἐμπειρίαν περιποιήσεως χρημάτων ἀφ' ὧν δεῖν καὶ ἔξιν ὁμολογουμένως ἀναστρέφεσθαι ποιοῦσαν ἐν συναγωγῇ χρημάτων καὶ τηρήσει καὶ ἀναλώσει πρὸς εὐπορίαν· τὸ δὲ χρηματίζεσθαι τινες μὲν μέσον εἶπον εἶναι, τινὲς δὲ ἄσπετον. 45

42 ἀγρὸν Heeren, αὐτὸν libri. 43 δεῖν Meineke, δέος libri. || ὁμολογοῦμεν ὡς libri, corr. Heeren. 45 ἐμπορίαν F.

Φαῦλον δὲ μηδένα προστάτην ἀγαθὸν οἶκον γίνεσθαι, μηδὲ δύνασθαι οἶκον εὖ οἰκονομουμένην παρασχεῖν. Μόνον δὲ τὸν σπουδαῖον ἄνδρα χρηματιστικὸν εἶναι, γινώσκοντα ἀφ' ὧν χρηματιστέον καὶ πότε καὶ πῶς καὶ μέχρι πότε.

624 Philo quaest. et solut. in Genesin IV 165 (p. 372 Aucher).

5 Sapiens et solidus duo haec itidem possidet, incomptus et domi habitans. Indoles incompta patefacit veritatem simplicitatis carentiamque adulationis — —; altera vero, domus custodia una cum domestico more oppositio est agresti vitae. Unum enim istorum oeconomicum est et urbanitatis exiguae comprehensio; quoniam urbanitas et oeconomia cognatae
10 sunt virtutes, quas translatas fere inter se monstrare non frustra erit: urbanitas namque oeconomia urbis est et oeconomia urbanitas est domi.

§ 8. Sapientes et sibi invicem et ceteris prosunt.

625 Stobaeus ecl. II 93, 19 W. τὰ τε ἀγαθὰ πάντα τῶν σπουδαίων εἶναι <κοινὰ> λέγουσι, καθ' ὃ καὶ τὸν ὠφελοῦντά τινα τῶν
15 πλησίον καὶ ἑαυτὸν ὠφελεῖν. Τὴν τε ὁμόνοιαν ἐπιστήμην εἶναι κοινῶν ἀγαθῶν, δι' ὃ καὶ τοὺς σπουδαίους πάντας ὁμονοεῖν ἀλλήλοις διὰ τὸ συμφωνεῖν ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον· τοὺς δὲ φαύλους διαφωνοῦντας πρὸς ἀλλήλους ἐχθροὺς εἶναι καὶ κακοποιητικοὺς ἀλλήλων καὶ πολεμικούς.

626 Stobaeus eclog. II 7 p. 101, 21 W. Τὰ δ' ἀγαθὰ πάντα κοινὰ
20 εἶναι τῶν σπουδαίων, τῶν δὲ φαύλων τὰ κακά. Δι' ὃ καὶ τὸν ὠφελοῦντά τινα καὶ αὐτὸν ὠφελεῖσθαι, τὸν δὲ βλάπτοντα καὶ ἑαυτὸν βλάπτειν. Πάντας δὲ τοὺς σπουδαίους ὠφελεῖν ἀλλήλους, οὔτε φίλους ὄντας ἀλλήλων πάντως οὔτε εὐνοὺς <οὔτε> εὐδοκίμους οὔτε ἀποδεχομένους παρὰ τὸ μήτε καταλαμβάνεσθαι μήτ' ἐν ταύτῳ κατοικεῖν τόπῳ, ἐννοητικῶς μέντοι
25 γε πρὸς ἀλλήλους διακεῖσθαι καὶ φιλικῶς καὶ δοκιμαστικῶς καὶ ἀποδεκτικῶς· τοὺς δὲ ἄφρονας ἐν τοῖς ἐναντίοις τούτων ὑπάρχειν.

627 Plutarchus de comm. not. cp. 22 p. 1068f. Ἄν εἷς σοφὸς
δοπουδήποτε προτείνῃ τὸν δάκτυλον φρονίμως, οἱ κατὰ τὴν οἰκουμένην σοφοὶ πάντες ὠφελοῦνται. p. 1069a. ἐλήρει δ' Ἀριστοτέλης, ἐλήρει
30 δὲ Ξενοκράτης — τὴν θαυμαστὴν ἀγνοοῦντες ὠφέλειαν ἣν οἱ σοφοὶ κινουμένων κατ' ἀρετὴν ἀλλήλων ὠφελοῦνται, καὶ μὴ συνῶσι μηδὲ γινώσκοντες τυγχάνωσιν. Cf. Seneca ep. 109.

628 Diog. Laërt. VII 123. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐν ἐρημίᾳ, φασί, βιώσεται ὁ σπουδαῖος· κοινωνικὸς γὰρ φύσει καὶ πρακτικός.

56 629 Lactant. div. instit. V 17 fin. Lucro autem nunquam sapiens studet, quia bona haec terrena contemnit: nec quemquam falli patitur, quia boni viri officium est, errores hominum corrigere eosque in viam reducere; siquidem socialis est hominis ac benefica natura, quo solo cognitionem cum deo habet.

40 630 Stobaeus ecl. II 108, 5 W. Τὸν δὲ σπουδαῖον, δμῖλητικὸν ὄντα καὶ ἐπιδέξιον καὶ προτρεπτικὸν καὶ θηρευτικὸν διὰ τῆς δμῖλλας εἰς

2 οἰκουμένην libri, corr. Heeren. 5 incomptus = ἄπλαστος? 9 urbanitas = πολιτική. 14 κοινὰ add. Wachsm. 23 suppl. Heeren. 33 βιώσεται, φασί (hoc. ord.) BP.

εὐνοίαν καὶ φιλίαν, ὥς δυνατόν εὐάρμοστον εἶναι πρὸς πλῆθος ἀνθρώπων, παρ' ὃ καὶ ἐπαφρόδιτον εἶναι καὶ ἐπίχαριν καὶ πιθανόν, ἔτι δὲ αἰμύλον καὶ εὖστοχον καὶ εὐκαιρον καὶ ἀγχιόνον καὶ ἀφελῆ καὶ ἀπερίεργον καὶ ἀπλοῦν καὶ ἄπλαστον· τὸν δὲ φαῦλον ἔνοχον πᾶσι τοῖς ἐναντίοις. Τὸ δ' εἰρωνεύεσθαι φαύλων εἶναι φασιν, οὐδένα γὰρ ἐλεύθερον καὶ σπουδαῖον εἰρωνεύεσθαι· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ σαρκάζειν, ὃ ἐστὶν εἰρωνεύεσθαι μετ' ἐπισυρμούτινος. Ἐν μόνοις τε τοῖς σοφοῖς ἀπολείπουσι φιλίαν, ἐπεὶ ἐν μόνοις τούτοις ὁμόνοια γίνεται περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον· τὴν δ' ὁμόνοιαν εἶναι κοινῶν ἀγαθῶν ἐπιστήμην. Φιλίαν γὰρ ἀληθινήν καὶ μὴ ψευδώνυμον ἀδύνατον χωρὶς πίστεως καὶ βεβαιότητος ὑπάρχειν· ἐν δὲ τοῖς φαύλοις, ἀπίστοις καὶ 10 ἀβεβαίοις οὖσι καὶ δόγματα πολεμικὰ κεκτημένοις, οὐκ εἶναι φιλίαν, ἐτέρας δὲ τινὰς ἐπιπλοκάς καὶ συνδέσεις ἔξωθεν ἀνάγκαις καὶ δόξαις κατεχομένους γίνεσθαι. Φασὶ δὲ καὶ τὸ ἀγαπᾶν καὶ τὸ ἀσπάζεσθαι καὶ τὸ φιλεῖν μόνων εἶναι σπουδαίων.

631 Diog. Laërt. VII 124. λέγουσι δὲ καὶ τὴν φιλίαν ἐν μόνοις 15 τοῖς σπουδαίοις εἶναι διὰ τὴν ὁμοιότητα. φασὶ δὲ αὐτὴν κοινωνίαν τινὰ εἶναι τῶν κατὰ τὸν βίον, χρωμένων ἡμῶν τοῖς φίλοις ὥς ἑαυτοῖς. δι' αὐτόν τε αἵρετόν τὸν φίλον ἀποφαίνονται καὶ τὴν πολυφιλίαν ἀγαθόν. ἐν τε τοῖς φαύλοις μὴ εἶναι φιλίαν μηδένα τε τῶν φαύλων φίλον ἔχειν.

632 Stobaeus ecl. II 115, 10 W. Εἶναι δὲ καὶ πρᾶον, τῆς πραότη- 20 τος οὐσης ἔξεως καθ' ἣν πρᾶως ἔχουσι πρὸς τὸ ποιεῖν τὰ ἐπιβάλλοντα ἐν πᾶσι καὶ μὴ ἐκφέρεσθαι εἰς ὀργὴν ἐν μηδενί. Καὶ ἡσύχιον δὲ καὶ κόσμιον εἶναι, τῆς κοσμιότητος οὐσης ἐπιστήμης κινήσεων πρεπουσῶν, ἡσυχιότητος δὲ εὐταξίας περὶ τὰς κατὰ φύσιν κινήσεις καὶ μονὰς ψυχῆς καὶ σώματος, τῶν ἐναντίων τούτοις ἐπὶ πάντων φαύλων γιγνομένων. 25

633 Seneca ep. 81, 8. non omnes grati sciunt debere beneficium — uni sapienti notum est, quanti res quaeque taxanda sit: nam ille, de quo loquebar modo, stultus, etiamsi bonae voluntatis est, aut minus quam debet aut tempore aut quo non debet loco reddit.

ibid. 10. Sapiens omnia examinabit secum: quantum acceperit, a 30 quo, quando, ubi, quemadmodum. itaque negamus quemquam scire gratiam referre nisi sapientem: non magis quam beneficium dare quisquam scit nisi sapiens.

ibid. 12. solus sapiens scit amare. solus sapiens amicus est. — quod dicimus: fidem nisi in sapiente non esse. 35

634 Philo quaest. et solut. in Genesin IV 74 (p. 303 Aucher). Studiosus sapientiae cum nullo ex vanis ac vacuis [rebus], quamvis ex natura cognatus sit illis, cohabitatur vel conversatur, sed longius ab illis est seiunctus consilio; ita ut non navigationis socius nec comes in via nec concivis nec vitae consors neque coaemulator dicitur pro- 40 prie sapiens cum insipiente, eo quod principalis dux non concordat vel convenit in mente unius alteriusque.

635 Cicero de nat. deor. I 121. Quanto Stoici melius —. Censent autem sapientes sapientibus etiam ignotis esse amicos. Nihil

1 ὥς Meineke, καὶ libri. 16 αὐτοῖς, οἷς in litura P³. 19 μηδενί τε (om. P) τῶν φαύλων φιλονικεῖν BP. 24 μόνως libri, corr. Canter. 25 ἐπὶ πάντων φαύλων Meineke, περὶ πάντων φαύλων F, περὶ πάντα φαῦλον P, περὶ πάντα φαῦλον Heeren.

est enim virtute amabilis; quam qui adeptus erit, ubicumque erit gentium, a nobis diligetur.

- 636 Philo de sacrif. Abel et Cain § 121 Vol. I p. 251,3 Wendl. μήποτε δὲ καὶ δόγμα εἰσηγεῖται σφόδρα ἀναγκαῖον, ὅτι πᾶς σοφὸς λύτρον ἐστὶ τοῦ φαύλου, μηδ' ἂν πρὸς ὀλίγον χρόνον ἐξαρκέσαντος, εἰ μὴ ἐλέω καὶ προμηθείᾳ χρώμενος ἐκεῖνος προϋνόει τῆς διαμονῆς αὐτοῦ, καθάπερ ἰατρὸς τοῦ νοσοῦντος ἀντιτεταγμένος τοῖς ἀρρώστημασι καὶ προότερα κατασκευάζων αὐτὰ ἢ συνόλως ἀναιρᾶν, εἰ μὴ πον μετὰ φορᾶς ἀνεπισχέτου βιάσάμενα καὶ τὴν τῆς θεραπείας ὑπερβάλλοι φροντίδα.
- 10 p. 251,15 § 123. πειρᾶσθαι μέντοι δεῖ καὶ τοὺς πάντως ὑπὸ τῆς ἐν αὐτοῖς διαφθορησομένους κακίας ὥς οἷόν τε διασῶζειν, μιμουμένους τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἰατρῶν, οἳ κἂν ὀρῶσιν ἀδύνατον τοῖς κάμνουσι τὸ σῶζεσθαι, προσφέρουσι τὴν θεραπείαν ὅπως ἄσμενοι, τοῦ μὴ τῇ παρ' αὐτοὺς ὀλιγορῶς δοκεῖν συμβῆναι τι τῶν παρὰ γνώμην. Εἰ δέ τι καὶ μικρὸν ὅσον ὑγείας
- 15 σπέρμα ἐμφαίνοιτο, τοῦτο ὥσπερ ἐμπύρευμα πάσαις ἐπιμελείαις ζωπυρητέον· ἐλπίς γὰρ μηχανθέντος καὶ συνανξηθέντος ἀμείνوني καὶ ἀπταιστοτέρῳ χρήσασθαι τῷ βίῳ. Sequentibus commoda depingit ex sapientis persona in patriam eius redundantia.

§ 9. Sapiens austerus etc.

- 20 637 Diog. Laërt. VII 117. καὶ αὐστηροὺς δὲ φασιν εἶναι πάντας τοὺς σπουδαίους, τῷ μῆτε αὐτοὺς πρὸς ἡδονὴν ὁμιλεῖν μῆτε παρ' ἄλλων τὰ πρὸς ἡδονὴν προσδέχεσθαι. καὶ ἄλλον δὲ εἶναι αὐστηρόν, παραπλησίως λεγόμενον τῷ αὐστηρῷ οἶνῳ, ὃ πρὸς μὲν φαρμακοποιῖαν χρῶνται, πρὸς δὲ πρόποσιν οὐ πάνυ.
- 25 638 Stobaeus ecl. II 114,22 W. Αὐστηρόν τε λέγεσθαι τὸν σπουδαῖον καθ' ὅσον οὔτε προσφέρει τινὶ οὔτε προσίεται τὸν πρὸς χάριν λόγον. Κυνιεῖν τε τὸν σοφὸν λέγουσιν, ἴσον <ὄν> τῷ ἐπιμένειν τῷ κυνισμῷ, οὐ μὴν σοφὸν ὄντα ἐνάρξεσθαι τοῦ κυνισμοῦ.
- 639 Clemens Al. Strom. VII 7 p. 858 Pott. αὐστηρὸς οὗτος ἡμῖν, αὐστηρὸς οὐκ εἰς τὸ ἀδιάφθορον μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἀπελραστον. οὐδαμῇ γὰρ ἐνδόσιμον οὐδὲ ἐλώσιμον ἡδονὴν τε καὶ λύπην τὴν ψυχὴν παρίστησιν· δικαστῆς, ἐὰν ὁ λόγος καλῇ, ἀκλινὴς γενόμενος, μηδ' ὅτιοῦν τοῖς πάθεσι χαριζόμενος, ἀμεταστάτῳ <ποδὶ> ἢ πέφυκε [τὸ] δίκαιον πορεύεσθαι βαδίζων.
- p. 859. τὸ ἀναπόβλητον τῆς ἀρετῆς.
- 35 640 Stobaeus eclog. II 7 p. 95,24 W. Φασὶ μὴδὲ συγγνώμην ἔχειν <μηδενὶ τὸν νοῦν ἔχοντα> τοῦ γὰρ αὐτοῦ συγγνώμην τε ἔχειν καὶ νομίζειν τὸν ἡμαρτηκότα μὴ παρ' αὐτὸν ἡμαρτηκέναι, πάντων ἡμαρτανόντων παρὰ τὴν ἰδίαν κακίαν· διὸ καὶ δεόντως λέγεσθαι τὸ μὴδὲ συγγνώμην ἔχειν τοῖς ἡμαρτάνουσιν. Οὐκ ἐπιεικῇ δὲ φασιν εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα,
- 40 τὸν γὰρ ἐπιεικῇ παραιτητικὸν εἶναι τῆς κατ' ἀξίαν κολάσεως καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι ἐπιεικῇ τε εἶναι καὶ ὑπολαμβάνειν τὰς ἐκ τοῦ νόμου τεταγμένας κο-

16 συνανξηθέντος Pap. UF, ἀύξηθέντος ceteri. 22 τῷ μῆτε—παρ' ἄλλον addidit B². || προσδέχεσθαι (ροσδ in litura) P³, fuit παρέχεσθαι. 23 φαρμακοποισίαν P. 27 ὄν add. Valckenaar. 28 ἐνάρξεσθαι Wachsm., ἐνάρξασθαι libri. 33 addidi ex con. || τὸ deleui. 36 add. ex eiusd. Florileg. XLVI 50.

λάσεις τοῖς ἀδικοῦσι σκληροτέρας εἶναι καὶ τὸ ἡγεῖσθαι παρὰ τὴν ἀξίαν ἀπο-
νέμειν τὰς κολάσεις τὸν νομοθέτην.

641 Diog. Laërt. VII 123. ἐλεήμονάς τε μὴ εἶναι συγγνώμην τε
ἔχειν μηδενί· μὴ γὰρ παριέναι τὰς ἐπιβαλλούσας ἐκ τοῦ νόμου κολάσεις (ἐπεὶ
τό γε εἶκειν καὶ ὁ ἔλεος αὐτῇ τε ἡ ἐπιείκεια οὐδεμία ἐστὶ ψυχῆς πρὸς κο- 5
λάσεις προσποιουμένη χρηστότητα) μηδὲ οἷσθαι σκληροτέρας αὐτὰς εἶναι.

642 Diog. Laërt. VII 123. ἔτι γε τὸν σοφὸν οὐδὲν θαυμάζειν
τῶν δοκούντων παραδόξων, οἷον χαρώνεια καὶ ἀμπώτιδας καὶ πηγὰς θερμῶν
ὕδατων καὶ πυρὸς ἀναφυσήματα.

643 Stobaeus eclog. II 7, p. 109, 5. Οὐχ οἷον δὲ μεθυσθήσεσθαι 10
τὸν νοῦν ἔχοντα· τὴν γὰρ μέθην ἀμαρτητικὸν περιέχειν, λήρησιν εἶναι
<γὰρ> παρὰ τὸν οἶνον, ἐν μηδενί δὲ τὸν σπουδαῖον ἀμαρτάνειν, δι' ὃ πάντα
κατ' ἀρετὴν ποιεῖν καὶ τὸν ἀπὸ ταύτης ὀρθὸν λόγον.

644 Diog. Laërt. VII 118. καὶ οἴνωθήσεσθαι μέν, οὐ μεθυσθή-
σεσθαι δέ (scil. τὸν σπουδαῖον), ἔτι δὲ οὐδὲ μανήσεσθαι· προσπεσεῖσθαι 15
μέντοι ποτὲ αὐτῷ φαντασίας ἀλλοκότους διὰ μελαγχολίαν ἢ λήρησιν, οὐ κατὰ
τὸν τῶν αἰρετῶν λόγον, ἀλλὰ παρὰ φύσιν.

645 Cicero de finibus III 68. Cynicorum autem rationem at-
que vitam alii cadere in sapientem dicunt, si qui eius modi forte casus
inciderit, ut id faciendum sit, alii nullo modo. 20

646 Diog. Laërt. VII 117. ἄτυφόν τε εἶναι τὸν σοφόν· ἴσως γὰρ
ἔχειν πρὸς τε τὸ ἔνδοξον καὶ τὸ ἄδοξον. εἶναι δὲ καὶ ἄλλον ἄτυφον, κατὰ
τὸν εἰκαῖον τεταγμένον, ὅς ἐστι φαῦλος.

647 Diog. Laërt. VII 118. ἀκιβδήλους τοὺς σπουδαίους φυλακτι-
κοὺς τε εἶναι τοῦ ἐπὶ τὸ βέλτιον αὐτοὺς παριστάνειν, διὰ παρασκευῆς τῆς 25
τὰ φαῦλα μὲν ἀποκρυπτούσης, τὰ δὲ ὑπάρχοντα ἀγαθὰ φαίνεσθαι ποιούσης.
<καὶ> ἀπλάστους· περιηρημέναι γὰρ ἐν τῇ φωνῇ τὸ πλάσμα καὶ τῷ
εἶδει.

648 Stobaeus ecl. II 116, 1 W. οὐδ' ἀναβάλλεσθαι δέ ποτε τὸν
σπουδαῖον οὐδέν, εἶναι γὰρ τὴν ἀναβολὴν ὑπέρθεσιν ἐνεργείας δι' ὅκνον· 30
ὑπερτίθεσθαι δέ τινα μόνον, ἀνεγκλήτου τῆς ὑπερθέσεως οὔσης. ἐπὶ
γὰρ τοῦ ἀναβάλλεσθαι τὸν Ἡσίοδον ταῦτ' εἰρηκέναι·

(Op. et D. 410) μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὔριον ἐς τ' ἔννηφι
καὶ

(ibid. 413) αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει· 35
τῆς [δ'] ἀναβολῆς ἔκπτωσιν τινα τῶν προσηκόντων ἔργων ἐμποιούσης.

649 Diog. Laërt. VII 118. ἀπράγμονάς τε εἶναι (scil. τοὺς σπου-
δαίους)· ἐκκλίνειν γὰρ τὸ πράττειν τι παρὰ τὸ καθήκον.

4 ἐπὶ B. 5 εἶκειν] εἶναι B. || latet substantivum femininum, velut ἀδυναμία; nam οὐδένεια non aptum videtur. 7 τε B. 8 ἀμπώτις P (is in litura). 10 οἷον τε libri, corr. Usener. 12 add. Usener. || διὰ τὸ Wachsm. in adn. quod rectum puto. 14 μεθύσεσθαι P, corr. P². 16 ἀλοκότους BP. 22 τε om. B. || τὸ post καὶ om. B. || ἄλλας B. 25 τοὺς P, B deest usque ad τῆς τὰ. || αὐτοὺς] τι περὶ αὐτῶν P. 26 ἀποκρύπτουσι B. 27 καὶ ἀπλάστους scripsi, ἀπλάστως BP. 31 ἐπὶ cod. Aug., ἐπεὶ FP. 33 τε ἐνιφι F τ' ἐνιφι P. 36 δ' del. Meineke.

§ 10. Sapientem amaturum esse.

Cf. n. 716 sq.

650 Stobaeus ecl. II 115,1 W. Τὸν δὲ ἔρωτά φασιν ἐπιβολὴν εἶναι φιλοποιίας διὰ κάλλος ἐμφαινόμενον νέων ὥραων· δι' ὃ καὶ ἐρωτικὸν εἶ-
5 ναι τὸν σοφὸν καὶ ἐρασθήσεσθαι τῶν ἀξιμεράστων, εὐγενῶν ὄντων καὶ εὐφυνῶν.

651 Cicero de finibus III 68. Ne amores quidem sanctos a sapiente alienos esse arbitrantur.

652 Cicero Tusc. disp. IV 72. Stoici vero et sapientem ama-
10 turum esse dicunt et amorem ipsum conatum amicitiae faciendae ex pulchritudinis specie.

653 Cicero Tusculan. disput. IV 33, 70. Ad magistros virtutis, philo-
sophos veniamus: qui amorem negant stupri esse, et in eo litigant cum
Epicuro, non multum, ut opinio mea fert, mentiente. Quis est enim iste
15 amor amicitiae? etc.

§ 11. Sapiens artes callet.

654 Stobaeus ecl. II 67,13 W. μόνον δὲ φασι τὸν σοφὸν καὶ
μάντιν ἀγαθὸν εἶναι καὶ ποιητὴν καὶ ῥήτορα καὶ διαλεκτικὸν καὶ
κριτικόν, οὐ πάντα δέ, διὰ τὸ προσδεῖσθαι ἔτι τινὰ τούτων καὶ θεωρη-
20 μάτων τινῶν ἀναλήψεως. εἶναι δὲ τὴν μαντικὴν φασιν ἐπιστήμην θεωρητικὴν
σημείων τῶν ἀπὸ θεῶν ἢ δαιμόνων πρὸς ἀνθρώπινον βίον συντεινόντων·
ὁμοίως δὲ καὶ τὰ εἶδη τῆς μαντικῆς.

655 Plutarchus de tranq. animi ep. 12 p. 472a. ἀλλ' ἔνιοι τοὺς μὲν
Στωϊκοὺς οἶονται παίζειν, ὅταν ἀκούσωσι τὸν σοφὸν παρ' αὐτοῖς μὴ μόνον
25 φρόνιμον καὶ δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ καὶ ῥήτορα καὶ ποιητὴν καὶ
στρατηγὸν καὶ πλούσιον καὶ βασιλέα προσαγορευόμενον etc.

656 Stobaeus ecl. II 109,1 W. Λέγουσι δὲ καὶ ἄριστον αὐτοῦ
ιατρὸν εἶναι τὸν σπουδαῖον ἄνδρα· ἐπιμελῇ γὰρ ὄντα τῆς ἰδίας φύ-
σεως παρατηρητὴν ὑπάρχειν καὶ τῶν πρὸς ὑγίειαν ἐπιστήμονα συμφερόντων.

30 § 12. Insipientes insanos esse et impios.

657 Sextus Emp. adv. math. VII 432. Ἄλλως τε, εἰ πᾶσα φάουλou
κατ' αὐτοὺς ὑπόληψις ἄγνοιά ἐστι καὶ μόνος ὁ σοφὸς ἀληθεύει καὶ
ἐπιστήμην ἔχει τάληθοὺς βεβαίαν, ἀκολουθεῖ μέχρι δεῦρο ἀνευρέτου καθεστῶ-
τος τοῦ σοφοῦ κατ' ἀνάγκην καὶ τάληθές ἀνεύρετον εἶναι, διὰ δὲ τοῦτο καὶ
35 πάντα ἀκατάληπτα τυγχάνειν, ἐπεὶ περ φαῦλοι πάντες ὄντες οὐκ ἔχομεν βε-
βαίαν τῶν ὄντων κατάληψιν. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος ἀπολείπεται, τὰ ὑπὸ
τῶν Στωϊκῶν πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς σκέψεως λεγόμενα παρὰ μέρος καὶ ὑπὸ

3 ἔρωτα Canter, ἐρῶντα libri. 5 ἐρασθήσεται libri, corr. Canter.
19 ἔτι Meineke, εἰ libri. 20 ἀναλήψεως Heeren, ἀναλήψεων libri. || θεωρητι-
κὴν Wachsm., θεωρηματικὴν libri.

τῶν σκεπτικῶν πρὸς ἐκείνους λέγεσθαι. ἐπεὶ γὰρ τοῖς φαύλοις κατ' αὐτοὺς ἐγκαταριθμοῦνται Ζήνων τε καὶ Κλεάνθης καὶ Χρύσιππος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως, πᾶς δὲ φαῦλος ἀγνοία κρατεῖται, πάντως ἡγνόμε Ζήνων πότερον ἐν κόσμῳ περιέχεται ἢ αὐτὸς τὸν κόσμον περιέσχηκεν καὶ πότερον ἀνὴρ ἐστὶν ἢ γυνή, καὶ οὐκ ἡπλίστατο Κλεάνθης εἴτε ἄνθρωπός ἐστιν εἴτε 5 τι θηρίον Τυφῶνος πολυπλοκώτερον. καὶ μὴν ἢ ἐγίνωσκε τὸ δόγμα τοῦτο Χρύσιππος στωϊκὸν ὄν, φημι δὴ τὸ „πάντα ἀγνοεῖ ὁ φαῦλος“ ἢ οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ἡπλίστατο. καὶ εἰ μὲν ἡπλίστατο, ψεῦδος τὸ πάντα ἀγνοεῖν τὸν φαῦλον· αὐτὸ γὰρ τοῦτο φαῦλος ὢν ἐγίνωσκεν ὁ Χρύσιππος, τὸ πάντα ἀγνοεῖν τὸν φαῦλον. εἰ δ' οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἥδει τὸ ὅτι πάντα ἀγνοεῖ, πῶς 10 περὶ πολλῶν δογματίζει, τιθεὶς τὸ ἓνα εἶναι κόσμον καὶ προνοία τοῦτον διοικεῖσθαι καὶ διόλου τρεπτήν εἶναι τὴν οὐσίαν καὶ ἄλλα παμπληθῆ; πάρεστι δὲ εἰ τινι φίλον ἐστὶ, καὶ τὰς ἄλλας ἀπορίας τὸν ἀντερωτῶντα, ὥς ἔθος ἔχουσιν αὐτοὶ τοῖς σκεπτικοῖς, προσάγειν.

658 Alexander Aphrod. de fato cp. 28 p. 199, 7 Bruns. οἱ δὲ φάσ- 15 κοντες ἐξ ἀνάγκης ἡμᾶς εἶναι τε καὶ γίνεσθαι τοιοῦτους (scil. ἀγαθοὺς ἢ κακοὺς), καὶ μὴ καταλιπόντες ἡμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ ταῦτα πράττειν τε καὶ μὴ, δι' ὧν ἂν τοιοῦτοι γενοίμεθα — πῶς οὐχ ὁμολογήσουσιν κάκιστον γε- γονέναι τῶν ζῶων ἀπάντων ὑπὸ τῆς φύσεως τὸν ἄνθρωπον, δι' ὃν φασιν πάντα τὰλλα γενέσθαι, ὥς συντελέσοντα πρὸς τὴν τούτου σωτηρίαν; εἰ γὰρ 20 ἢ μὲν ἀρετὴ τε καὶ ἢ κακία μόναι κατ' αὐτοὺς ἢ μὲν ἀγαθόν, ἢ δὲ κακόν, καὶ οὐδὲν τῶν ἄλλων ζῶων οὐδετέρου τούτων ἐστὶν ἐπιδεκτικόν, τῶν δὲ ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι κακοί, μᾶλλον δὲ ἀγαθοὺς μὲν εἰς ἢ δεύτερος ὑπ' αὐτῶν γεγονέναι μυθεύεται, ὥσπερ τι παράδοξον ζῶον καὶ παρὰ φύσιν σπανιώτερον τοῦ φοίνικος τοῦ παρ' Αἰθιοψίν, οἱ δὲ πάντες κακοὶ καὶ ἐπίσης ἀλ- 25 λήλοις τοιοῦτοι, ὥς μηδὲν διαφέρειν ἄλλον ἄλλον, μαλίνεσθαι δὲ ὁμοίως πάντας ὅσοι μὴ σοφοί, πῶς οὐκ ἂν ἀθλιώτατον ζῶον ἀπάντων ὁ ἄνθρωπος εἴη, ἔχων τὴν τε κακίαν καὶ τὸ μαλίνεσθαι σύμφυτα αὐτῷ καὶ συγκεκληρωμένα;

659 Seneca de beneficiis IV 27. Timidus dicitur aliquis, quia stul- 30 tus est: et hoc malos sequitur, quos indiscreta et universa vitia circumstant; dicitur timidus proprie natura etiam ad inanes sonos pavidus. Stultus omnia vitia habet, sed non in omnia natura pronus est: alius in avaritiam, alius in luxuriam, alius in petulantiam inclinatur. Itaque er- rant illi, qui interrogant Stoicos: quid ergo? Achilles timidus est? — 35 Non hoc dicimus, sic omnia vitia esse in omnibus, quomodo in quibusdam singula eminent, sed malum ac stultum nullo vitio vacare. ne audacem quidem timoris absolvimus, ne prodigum quidem avaritia liberamus.

660 Stobaeus ecl. II 68, 8 W. Ὁμοίως δὲ μὴδ' ὁσίους εἶναι φασὶ 40 τοὺς φαύλους. Τὴν γὰρ ὁσιότητα ὑπογράφεσθαι δικαιοσύνην πρὸς θεοὺς· τοὺς δὲ φαύλους παρεκβαίνειν πολλὰ τῶν πρὸς θεοὺς δικαίων, παρ' ὃ καὶ ἀνοσίους εἶναι καὶ ἀκαθάρους καὶ ἀνάγνους καὶ μιαροὺς καὶ ἀνεορτάστους.

Τὸ γὰρ ἐορτάζειν ἀστείου φασὶν εἶναι, τῆς ἐορτῆς οὔσης χρόνου τινὸς ἐν ᾧ χρὴ περὶ τὸ θεῖον γίνεσθαι τιμῆς χάριν καὶ καθηκούσης ἐπισημασίας, 45

14 αὐτοὶ scripsi pro αὐτοῖς.

20 συντελέσοντα H, συντελέσαντα V.

42 τῶν—δικαίων Meineke, τῷ δικαίῳ libri.

ὅθεν καὶ τὸν ἐορτάζοντα συγκαθεικέναι δεῖ μετ' εὐσεβείας εἰς τὴν τοιαύτην τάξιν.

661 Stobaeus eclog. II 7 p. 105 W. Ἀρέσκει δὲ καὶ πᾶν ἀμάρ-
τημα ἀσέβημα εἶναι. Τὸ γὰρ παρὰ τὴν βούλησιν τι πράττεσθαι τοῦ
5 θεοῦ ἀσεβείας εἶναι τεκμήριον. Τῶν γὰρ θεῶν οἰκειουμένων μὲν τῇ ἀρετῇ
καὶ τοῖς ταύτης ἔργοις, ἀλλοτριουμένων δὲ τῇ κακίᾳ καὶ τοῖς ἀπὸ ταύτης
συντελουμένοις, τοῦ δ' ἀμαρτήματος ὄντος ἐνεργήματος κατὰ κακίαν, κατε-
φαίνεται πᾶν ἀμάρτημα ἀπαρεστὸν θεοῖς ὑπάρχον (τοῦτο δ' ἐστὶν ἀσέβημα).
[καὶ] καθ' ἕναστον γὰρ ἀμάρτημα ὁ φαῦλος ἀπαρεστὸν τι ποιεῖ θεοῖς. —
10 Ἔτι δὲ ἐπεὶ πᾶς φαῦλος ὅσα ποιεῖ κατὰ κακίαν ποιεῖ, καθάπερ ὁ σπονδαῖος
κατ' ἀρετὴν, καὶ ὁ μίαν ἔχων κακίαν πάσας ἔχει, ἐν δὴ ταύταις ὁρᾶσθαι καὶ
τὴν ἀσέβειαν, οὐ τὴν τεταγμένην κατὰ τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τὴν τῇ εὐσεβείᾳ
ἐναντίαν ἔξιν. Τὸ δὲ κατὰ ἀσέβειαν πεπραγμένον ἀσέβημα εἶναι, πᾶν <ἄρ>
ἀμάρτημα ἀσέβημα εἶναι.

15 Ἔτι δ' ἀρέσκει αὐτοῖς καὶ πάντ' εἶναι τὸν ἄφρονα θεοῖς ἐχθρόν·
τὴν γὰρ ἐχθρὰν ἀσυμφωνίαν εἶναι <περὶ> τῶν κατὰ τὸν βίον καὶ διχόνοιαν,
ὥσπερ καὶ τὴν φιλίαν συμφωνίαν καὶ ὁμόνοιαν. Διαφωνοῦσι δ' οἱ φαῦλοι
πρὸς τοὺς θεοὺς περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον, διόπερ πᾶς ἄφρων θεοῖς ἐχθρὸς
ἐστίν. Ἔτι εἰ πάντες τοὺς ἐναντίους αὐτοῖς ἐχθροὺς εἶναι νομίζουσι, τῷ δὲ
20 σπονδαίῳ ὁ φαῦλός ἐστιν ἐναντίος καὶ σπονδαῖός ἐστιν ὁ θεός, ὁ φαῦλος
θεοῖς ἐστὶν ἐχθρός.

662 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 31 p. 1048e. Καὶ μὴν οὐθ' αὐτὸν ὁ Χρῦσιππος ἀποφαίνει σπονδαῖον οὔτε τινὰ τῶν αὐτοῦ γνω-
ρίμων ἢ καθηγεμόνων, τί οὖν περὶ τῶν ἄλλων φρονοῦσιν ἢ ταῦτα
25 ἅπερ λέγουσι; μαίνεσθαι πάντας, ἀφραίνειν, ἀνοσίους εἶναι, παρανόμους, ἐπ' ἄκρον ἦκειν δυστυχίας, κακοδαιμονίας ἀπάσης.

663 Stobaeus ecl. II 68, 18 W. Ἔτι δὲ λέγουσι πάντα φαῦλον
μαίνεσθαι, ἄγνοιαν ἔχοντα αὐτοῦ καὶ τῶν καθ' αὐτόν, ὅπερ ἐστὶ μανία.
Τὴν δ' ἄγνοιαν εἶναι ἐναντίαν κακίαν τῇ φρονήσει· ταύτην δὲ πρὸς τί πως
30 ἔχουσιν ἀκαταστάτους καὶ πτοιώδεις παρεχομένην τὰς ὁρμὰς μανίαν εἶναι·
διὸ καὶ ὑπογράφουσι τὴν μανίαν οὕτως· ἄγνοιαν πτοιώδη.

664 Diog. Laërt. VIII 124. πάντας τε τοὺς ἄφρονας μαίνεσθαι·
οὐ γὰρ εἶναι φρονίμους, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἴσην τῇ ἀφροσύνῃ μανίαν πάντα
πράττειν.

35 665 Cicero Tusc. disp. IV 54. Quid? Stoici, qui omnes insipientes
insanos esse dicunt, nonne ista colligunt? Remove perturbationes
maximeque iracundiam, iam videbuntur monstra dicere. Nunc autem ita
disserunt, sic se dicere omnes stultos insanire, ut male olere omne caenum.
At non semper. Commove, senties. Sic iracundus non semper iratus est;
40 lacesse, iam videbis furem.

666 Porphyrius ad Hor. Serm. II 3, 32. Quia Stoici omnes ho-
mines insanos et stultos esse dicunt, excepto sapiente (cf. ad v. 187:

9 καὶ del. Wachsmuth. || γὰρ suspectum. 11 δὴ scripsi, δὲ libri
13 ἄρ' W. dubitanter in adn. 16 περὶ add. Meineke. 19 ἔτι εἰ Heine, trad.
ἐπεὶ. 27 ἔτι Canter, ἐπεὶ libri. 28 αὐτόν Canter, αὐτὸ libri. 29 φρονήσει
Usener, σωφροσύνη libri. 30 πτοιώδεις Canter, ποιῶδεις libri. 31 πτοιώδη
Canter, ποιῶδη libri.

Dogma autem Stoicorum quoddam πραγματικὸν vocatur, quo continetur, omnes homines insanos esse).

667 Athenaeus Deipnosoph. XI p. 464d. τὴν δὲ μανίαν τοὺς πολλοὺς φησιν ὁ Χρύσιππος ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῆς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν πραγματείας τοῖς πλείστοις προσάπτεσθαι. καλεῖσθαι γοῦν τὴν μὲν γυναικομανίαν, τὴν δὲ ὀρτυγομανίαν. τινὲς δὲ καὶ δοξομανεῖς καλοῦσι τοὺς φιλοδόξους, καθάπερ τοὺς φιλογύνας γυναικομανεῖς καὶ τοὺς φιλόρρυθας ὀρτυθομανεῖς, τὸ αὐτὸ σημαινόντων τῶν ὀνομάτων τούτων. ὥστε καὶ τὰ λοιπὰ μὴ ἀλλοτρίως καλεῖσθαι τὸν τρόπον τοῦτον. καὶ γὰρ ὁ φίλος καὶ ὁ ὀψοφάγος οἷον 10 ὀψομανὴς ἐστὶ, καὶ ὁ φίλινος οἰνομανὴς, καὶ ὡσαύτως ἐπὶ τῶν ὁμοίων, οὐκ ἀλλοτρίως τῆς μανίας κειμένης ἐν αὐτοῖς, ὡς ἀμαρτάνουσι μανικῶς καὶ τῆς ἀληθείας ἐπὶ πλεῖον ἀπαρτωμένοις.

668 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 31 (cf. de comm. not. cp. 33 p. 1076b). Καὶ μὴν οὐθ' αὐτὸν ὁ Χρύσιππος ἀποφαίνει σπουδαῖον 15 οὔτε τινὰ τῶν αὐτοῦ γνωρίμων ἢ καθηγεμόνων. Τί οὖν περὶ τῶν ἄλλων φρονοῦσιν, ἢ ταῦτα ἅπερ λέγουσι; μαίνεσθαι πάντας, ἀφραίνειν, ἀνοσλούς εἶναι, παρὰ νόμους, ἐπ' ἄκρον ἤκειν δυστυχίας, κακοδαιμονίας ἀπάσης [εἶτα προνοία θεῶν διοικεῖσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς οὕτως ἀθλῶς πράττοντας addit Plutarchus]. paullo infra: si dei no- 20 bis nocere vellent, οὐκ ἂν δύναιτο διαθεῖναι χεῖρον ἢ νῦν ἔχομεν, ὡς Χρύσιππος ἀποφαίνει, μήτε κακίας ὑπερβολὴν ἀπολείπειν μήτε κακοδαιμονίας τὸν βλόν· ὥστ' εἰ λάβοι φωνήν, εἰπεῖν ἂν αὐτὸν τὰ τοῦ Ἡρακλέους (Eur. Herc. 1245)

Γέμω κακῶν δὴ κούκέτ' ἔσθ' ὅπου τεθῇ·

25

Τίνας οὐκ ἂν τις εὗροι μαχομένας μᾶλλον ἀλλήλαις ἀποφάσεις τῆς περὶ θεῶν Χρυσίππου καὶ τῆς περὶ ἀνθρώπων, τοὺς μὲν ὡς ἐνὶ βέλ-
τιστα προνοεῖν, τοὺς δὲ ὡς ἐνὶ χεῖριστα πράττειν λέγοντος;

Plutarchus de comm. not. cp. 10 p. 1062f. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς πράγμασιν, ὅταν πάντας ἐπίσης κακοὺς καὶ ἀδίκους καὶ ἀπίστους 30 καὶ ἄφρονες τοὺς μὴ σοφοὺς ἀποφαίνοντες etc.

Diogenianus apud Eusebium praep. evang. VI p. 264b. πῶς οὖν οὐδένα φῆς ἀνθρώπον, ὅς οὐχὶ μαίνεσθαι σοι δοκεῖ κατ' ἴσον Ὁρέστη τε καὶ Ἀλκμαίῳ, πλὴν τοῦ σοφοῦ; ἓνα δὲ ἢ δύο μόνους φῆς σοφοὺς γεγενῆσθαι, τοὺς δὲ ἄλλους δι' ἀφροσύνην ἐπίσης τοῖς προειρημένοις 35 μεμνημένοι;

ibidem c. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲ σὺ φῆς σοφὸν εἶναι σεαυτὸν etc.

669 Porphyrio ad Hor. ep. I 1, 82. Utraque haec a Stoicis dicuntur in insaniam vulgi: primum quod inter se dissideant, deinde quod a semet ipsis mutent subinde proposita.

40

670 Philo de posteritate Caini § 75 Vol. II p. 16, 22 Wendl. πᾶν

ὅ,τι ἂν ἐαυτῷ λαμβάνῃ φαῦλος, πάντως ἐστὶν ἐπίληπτον, ἅτε γνώμη δυσκαθάρτῳ μαινόμενον. καὶ γὰρ ἔμπαλιν αἱ τῶν σπουδαίων ἐκούσιοι πράξεις ἐπαινέται πάσαι.

§ 13. Insapientes esse infelicissimos.

671 Philo Leg. Alleg. III § 247 Vol. I p. 168, 5 Wendl. Ἐπωδύνως γὰρ ὁ φαῦλος πάντα τὸν βίον χρῆται τῇ ἐαυτοῦ ψυχῇ, μηδὲν ἔχων χαρᾶς αἴτιον, ὃ πέφυκε γεννᾶν δικαιοσύνη καὶ φρόνησις καὶ αἱ σύνθρονοι ταύτης ἀρεταί.

672 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 25 p. 1046b. (ἐν πρώτῳ περὶ τῶν Κατορθωμάτων) Τὴν ἐπιχαιρεκακίαν ὅπου μὲν ἀνύπαρκτον εἶναι φησιν· ἐπεὶ τῶν μὲν ἀστέων οὐδεὶς ἐπ' ἀλλοτρίοις κακοῖς χαίρει, <τῶν δὲ φαύλων οὐδεὶς χαίρει> τὸ παράπαν.

p. 1046c. ἦν (sc. τὴν ἐπιχαιρεκακίαν) ἐν ἑτέροις ἀνύπαρκτον εἶναι φησιν, ὥσπερ τὴν μισοπονηρίαν καὶ τὴν αἰσχροκέρδειαν.

15 Plutarchus de comm. not. cp. 21 p. 1068d. „ἀλλ' οὐκ ὠφελοῦνται (scil. οἱ φαῦλοι) τούτων τυγχάνοντες, οὐδ' εὖ πάσχουσιν, οὐδ' εὐεργέτας ἔχουσιν, οὐδ' εὐεργετῶν ἀμελοῦσιν.“ Οὐ τοίνυν οὐδ' ἀχαριστοῦσιν οἱ φαῦλοι· καὶ μὴν οὐδὲ οἱ νοῦν ἔχοντες. Ἀνύπαρκτον οὖν ἐστὶ τὸ ἀχάριστον· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἀποστεροῦσι χάριν λαμβάνοντες, οἱ δὲ λαμβάνειν χάριν οὐ πεφύκασι. Ὅρα δὴ, τί πρὸς ταῦτα λέγουσιν ὅτι „ἡ χάρις εἰς τὰ μέσα διατείνει, καὶ τὸ μὲν ὠφελεῖν καὶ ὠφελείσθαι κοφῶν ἐστὶ, χάριτος δὲ καὶ οἱ φαῦλοι τυγχάνουσιν.“ Cf. Seneca de beneficiis V 12, 3.

25 673 Clemens Al. Strom. VI 17 p. 822 Pott. διόπερ κοινὰ μὲν τῶν ἀγαθῶν [μὲν] ἐστὶν καὶ τῶν κακῶν ἀνθρώπων πολλὰ τῶν προτερημάτων, γίνεται δ' ὅμως ὠφέλιμα μόνοις τοῖς ἀγαθοῖς τε καὶ σπουδαίοις.

674 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 12 p. 1038a. „Τοῖς φαύλοις οὐδὲν εἶναι χρήσιμον“ ὁ Χρύσιππος φησιν „οὐδ' ἔχειν χρεῖαν τὸν φαῦλον οὐδενὸς οὐδὲ δεῖσθαι.“ Ταῦτα δ' εἰπὼν ἐν τῷ 30 πρώτῳ τῶν Κατορθωμάτων, αὐθις λέγει „καὶ τὴν εὐχρηστίαν καὶ τὴν χάριν εἰς τὰ μέσα διατείνειν“ ὧν οὐδὲν ἐστὶ χρήσιμον κατ' αὐτούς. Καὶ μὴν οὐδ' οἰκεῖον οὐδ' ἀρμότιον οὐδὲν εἶναι τῷ φαύλῳ φησὶν ἐν τούτοις.

35 „Κατὰ ταῦτα δὲ τῷ μὲν ἀστείῳ ἀλλότριον οὐδὲν, τῷ δὲ φαύλῳ οἰκεῖον οὐδὲν ἐστὶν· ἐπειδὴ τὸ μὲν ἀγαθόν, τὸ δὲ κακόν ἐστὶν αὐτῶν.“

Plutarchus de comm. not. cp. 20 p. 1068a. γράφων ἐν τοῖς περὶ

12 τῶν—χαίρει suppl. Mez. 25 seclusi μὲν posterius, Hoescheli prius.
30 εὐχρηστίαν libri εὐχαριστίαν Stephanus. 35 verba corrupta; fortasse: τῷ μὲν ἀγαθόν, τῷ δὲ κακόν ἐστὶν οὐδὲν.

Κατορθωμάτων, ὡς „ὁ φαῦλος οὐδενὸς δέεται, οὐδενὸς ἔχει χρεῖαν· οὐδέν ἐστιν αὐτῷ χρήσιμον, οὐδὲν οἰκεῖον, οὐδὲν ἀρμόττον.“ (ἡ κακία μεθ' ἧς οὐδὲ ὑγίεια χρήσιμον, οὐδὲ πλῆθος χρημάτων, οὐδὲ προκοπή).

ibid. c. Nunī dē tīs ὁ ἱλιγγος οὗτος, τὸν μὲν ἀνενδεᾶ δεῖσθαι ὧν ἔχει ἀγαθῶν, τὸν δὲ φαῦλον ἐνδεᾶ μὲν εἶναι πολλῶν, δεῖσθαι δὲ μηδενός; τουτὶ γὰρ λέγει Χρύσιππος, ὡς „οὐ δέονται μὲν, ἐνδέονται δὲ οἱ φαῦλοι.“

Seneca ep. 9, 14. *Volo tibi Chrysippi quoque distinctionem indicare. ait: „sapientem nulla re egere et tamen multis illi rebus opus esse. contra stulto nulla re opus est, nulla enim re uti scit, sed omnibus eget.“*

675 Schol. in Hom. Iliad. Ω 536. ὀλβῷ· δύναται τῇ φρονήσει, εἶγε καὶ ἄνολβος παρὰ Στωϊκοῖς ὁ ἀπαίδευτος.

676 Philo Leg. Alleg. III § 201 Vol. I p. 157, 25 Wendl. ὥσπερ 15 γὰρ ἐτέρως τύπτεται ὁ ἀθλητῆς καὶ ὁ δοῦλος· ὁ μὲν καθ' ὑπόπτωσιν ἐνδιδούς πρὸς τὰς αἰκίας καὶ ὑπείκων, ὁ δ' ἀθλητῆς ἀντέχων καὶ ἀντιστατῶν καὶ τὰς ἐπιφερομένας ἀποσειόμενος· καὶ κέλεις ἐτέρως μὲν ἄνθρωπον, ἐτέρως δὲ τὸ κώδιον· τὸ μὲν γὰρ ἐν τῷ πάσχειν μόνον ἐξετάζεται· ὁ δ' ἄνθρωπος καὶ ἀντιδρᾷ καὶ ὥσπερ ἀντιπέπονθε, σχηματίζων ἑαυτὸν πρὸς τὸ κελ- 20 ρεσθαι· οὕτως ὁ μὲν ἀλόγιστος ἀνδραπόδων δίκην ἐτέρῳ ὑπείκει καὶ ὑποπίπτει ταῖς ἀλγηδόσιν ὡς ἀφορήτοις δεσποίναις, ἀντιβλέψαι πρὸς αὐτὰς ἀδυνατῶν —. Παρὸ δὲ καὶ πλῆθος ἄπειρον διὰ τῶν αἰσθήσεων αὐτῷ τῶν ὀδυνηρῶν ἐπαντλεῖται. Ὁ δ' ἐπιστήμων, ἀθλητοῦ τρόπον μετὰ 25 δυνάμεως καὶ ῥώμης καρτερῶς ἀντιβᾷς, πρὸς τὰ ἀλγεινὰ πάντα ἀντιπνεῖ, ὡς μὴ τιτρώσκεσθαι πρὸς αὐτῶν, ἀλλ' ἐξαδιαφορεῖν ἕκαστον. Καὶ μοι δοκεῖ νεανιενσάμενος ἂν ἐπιφωνῆσαι τὸ τραγικὸν πρὸς τὴν ἀλγηδόνα οὕτως·

(Eur. fr. 687N) Πῆμπρα κάταιθε σάρκας, ἐμπλήσθητί μου
Πίνουσα κελαινὸν αἷμα· πρόσθε γὰρ κάτω
Γῆς εἰσιν ἄστρα, γῇ δ' ἄνεις' <ἐς> αἰθέρα
Πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι θῶπ' ἀπαντῆσαι λόγον.

20

§ 14. Insapientes agrestes esse et exules.

677 Stobaeus ecl. II 103, 24 W. φασὶ δὲ καὶ ἄγροικον εἶναι πάντα φαῦλον· τὴν γὰρ ἀγροικίαν ἀπειρίαν εἶναι τῶν κατὰ πόλιν ἐθῶν καὶ νόμων· ἢ πάντα φαῦλον ἔνοχον ὑπάρχειν. εἶναι δὲ καὶ ἄγριον, ἐναντιωτικὸν ὄντα 35 τῇ κατὰ νόμον διεξαγωγῇ καὶ θηριώδη καὶ βλαπτικὸν ἄνθρωπον. Τὸν δ' αὐτὸν τοῦτον καὶ ἀνήμερον ὑπάρχειν καὶ τυραννικόν, οὕτως διακείμενον ὥστε δεσποτικὰ ποιεῖν, ἔτι δὲ ὦμα καὶ βλαία καὶ παράνομα καιρῶν ἐπιλαβόμενον. Εἶναι δὲ καὶ ἀχάριστον, οὔτε πρὸς ἀνταπόδοσιν χάριτος οἰκέως ἔχοντα οὔτε

5 ἀνενδεῇ et mox ἐνδεῇ libri.

18 ἐπιφερομένας <πληγὰς> Wendl.

20 κείρασθαι libri, corr. Turn.

25 καρτερῶς BH, καρτερᾶς AP.

26 ἐξαδια-

φορεῖν Mang., ἔξω διαφορεῖν codd.

35 ἡ libri, corr. Meineke.

πρὸς μετάδοσιν διὰ τὸ μήτε κοινῶς τι ποιεῖν μήτε φιλικῶς μήτ' ἀμελε-
τήτως.

678 Philo quaest. et solut. in Genesin IV 165 (p. 371 Aucher). Ad haec cum agrestis sit (scil. ὁ φαῦλος), est etiam urbe carens et transfuga
5 a lege et rectae vitae gustus nescius, rebellis et contumax, nullius rei iustorum aut bonorum particeps, familiaritatis, humanitatis et communitatis inimicus, vitam agens insociam.

679 Philo Leg. Alleg. III § 1 Vol. I p. 113, 3 Wendl. δόγμα εἰση-
γεῖται διδάσκον, ὅτι ὁ φαῦλος φυγὰς ἐστίν. εἰ γὰρ πόλις οἰκεία τῶν
10 σοφῶν ἢ ἀρετῇ, ταύτης ὁ μὴ δυνάμενος μετέχειν ἀπελήλათαι πόλεως, ἧς ἀδυνατεῖ μετέχειν ὁ φαῦλος. ἀπελήλათαι ἄρα καὶ πεφυγάδενται μόνος ὁ φαῦλος.

680 Philo de Gigantibus § 67 Vol. II p. 55, 5 Wendl. ὅτι — ὁ
μὲν φαῦλος, ὥσπερ ἄοικος καὶ ἄπολις καὶ ἀνίδροντος καὶ φυγὰς οὕτως
15 καὶ αὐτόμολος, ὁ δὲ σπουδαῖος βεβαιότατος σύμμαχος.

681 Philo quaest. et solut. in Genesin IV 76 (p. 304 Aucher). Se-
cundo vero legem statuit nimis naturalem, quam nonnulli philosophorum
sibi conciliarunt. Lex autem est, ut ex insipientibus nullus sit rex, quam-
vis terrae et maris totam vim subiugarit, sed solus sapiens et dei amans,
20 praeter partes apparatus armorumque, quibus multi proficiunt per vim violentam. Etenim sicut nauticae vel medicinae vel musicae si quis im-
peritus sit, pro argumento sunt ei clavus et medicaminum commixtura et tibia et lyra (nullum enim istorum usurpare potest ad usum destinatum,
at nauarcho et medico ac musico dicatur omnino convenire) ita profecto,
25 siquidem ars est quaedam regium hoc munus et artifex homo virtute prae-
ditus. Nam qui imperitus est et nescius rerum homines iuvantium, rudis atque rusticus est censendus, rex autem dicendus solus peritus gnarusque.

§ 15. Insipientes non esse verae rationis studiosos.

682 Stobaeus ecl. II 104, 10 W. Μηδὲ φιλόλογον εἶναι τὸν
30 φαῦλον μηδὲ φιλήκοον, παρὰ τὸ μηδ' ἀρχὴν παρεσκευάσθαι πρὸς τὴν
τῶν ὀρθῶν λόγων παραδοχὴν διὰ τὴν ὑπείκουσαν ἐκ τῆς διαστροφῆς ἀφρο-
σύνην, παρὰ τὸ μήτε προτετράφθαι τινὰ τῶν φαύλων μήτε προτρέ-
πειν πρὸς ἀρετὴν· τὸν γὰρ προτετραμμένον ἢ προτρέποντα ἑτέρους ἔτοι-
μον εἶναι δεῖ πρὸς τὸ φιλοσοφεῖν, τὸν δ' ἔτοιμον ἀνεμποδίστως ἔχειν, μηδένα
35 <δὲ> τῶν ἀφρόνων εἶναι τοιοῦτον. Οὐ γὰρ τὸν προθύμως ἀκούοντα καὶ
ὑπομνηματιζόμενον τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν φιλοσόφων ἔτοιμον εἶναι πρὸς τὸ
φιλοσοφεῖν, ἀλλὰ τὸν ἑτοιμῶς ἔχοντα πρὸς τὸ τὰ διὰ τῆς φιλοσοφίας παραγ-
γελλόμενα μεταφέρειν ἐπὶ τὰ ἔργα καὶ κατ' αὐτὰ βιοῦν. Οὐδένα δὲ τῶν
φαύλων τοιοῦτον εἶναι, προκατελιμμένον τοῖς τῆς κακίας δόγμασιν. Εἰ γὰρ
40 προετέτραπτό τις τῶν φαύλων, καὶ ἀπὸ τῆς κακίας ἂν ἐτέτραπτο. Οὐδεὶς δ'

1 μήτε—μήτε Meineke, μηδὲ—μηδὲ libri. || μήτ' Meineke, μηδ' libri.

10 conicio: πόλεως· <τῆς δ' ἀρετῆς> ἧς. 30 ἀρχὴν Heeren, ἀρχεῖν libri. 31 ὑπεί-
κουσαν F ἀπήκουσαν P, παρήκουσαν vel ἀκολονθοῦσαν Usener. Fortasse: ὑπάρ-
χουσαν. 33 προτρέποντα Meineke, προτρεπόμενον libri. 35 δὲ add. Heeren.
40 ἀνετέτραπτο libri, corr. Meineke.

ἔχων τὴν κακίαν πρὸς ἀρετὴν τέτραπται, ὥς οὐδὲ νοσῶν πρὸς ὑγίειαν. μόνον δὲ προτετραράφθαι τὸν σοφὸν καὶ μόνον προτρέπειν δύνασθαι, τῶν δ' ἀφρόνων μηδένα. κατὰ γὰρ παραγγέλματα βιοῦν μηδένα τῶν ἀφρόνων· μηδ' εἶναι φιλόλογον, λογόφιλον δὲ μᾶλλον, μέχρι λαλιᾶς ἐπιπολαίου προβαίνοντα, μηκέτι δὲ καὶ τοῖς ἔργοις ἐκβεβαιούμενον τὸν τῆς ἀρετῆς λόγον. 5

683 Stobaeus ecl. II 105, 7. μηδὲ γὰρ φιλόπονόν τινα τῶν φάυλων εἶναι· τὴν γὰρ φιλοπονίαν διάθεσιν ἐξεργαστικὴν εἶναι τῶν ἐπιβαλλόντων ἀνυπόπτως διὰ πόνον· οὐδένα δὲ τῶν φάυλων ἀνυπόπτως ἔχειν πρὸς τὸν πόνον.

684 Stobaeus eclog. II 7 p. 105, 11 Wachsm. Μηδὲ γὰρ τὴν κατ' 10 ἀξίαν ποιεῖσθαι δόσιν τῆς ἀρετῆς τῶν φάυλων τινά, σπουδαῖον μὲν γὰρ εἶναι τὴν δόσιν, ἐπιστήμην οὖσαν, καθ' ἣν ἀξιόλογόν τι ἡγούμεθα περιποιεῖσθαι. Τῶν δὲ σπουδαίων μηδὲν εἰς φάυλους πίπτειν, ὥστε μηδὲ τὴν ἀξίαν τῆς ἀρετῆς δόσιν ποιεῖσθαι τινα τῶν φάυλων. Εἰ γὰρ τὴν κατ' ἀξίαν 15 τις ἐποιεῖτο δόσιν τῶν ἀφρόνων τῆς ἀρετῆς, ἐφ' ὅσον ἐτίμα ταύτην, ἀπω- κονομεῖτο ἂν τὴν κακίαν. Πᾶς δὲ τις ἄφρων σύνεστιν ἡδέως τῇ ἑαυτοῦ κακίᾳ. Σκοπεῖν γὰρ δεῖ μὴ τὸν ἐξώφορον αὐτῶν λόγον, φάυλον ὄντα, ἀλλὰ τὸν τῶν πράξεων. Ἐκ τούτων γὰρ ἀπελέγχονται [καὶ] μὴ περὶ τὰ καλὰ καὶ σπουδαῖα παρωρμημένοι, ἀλλὰ περὶ τὰς ἀνδραποδώδεις ἀμέτρους ἀπολαύσεις.

1 νόσον libri, corr. Heine. 8 τῶν cod. Aug., καὶ F. 11 φάυλων
Canter, libri σπουδαίων. 16 τις Wachsm., libri τε. 18 καὶ del. Heeren.

Ethica X.

Vitae agenda praeepta

i. e.

De singulis mediis officiis.

5

§ 1. De quaestu.

685 Diog. Laërt. VII 188 ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ Βίων καὶ πορισμοῦ προνοεῖν, λέγων ὅπως ποριστέον τῷ σοφῷ. Καίτοι τίλος χάριν ποριστέον αὐτῷ; εἰ μὲν γὰρ τοῦ ζῆν ἕνεκεν, ἀδιάφορον τὸ ζῆν· εἰ δὲ ἡδονῆς, καὶ αὕτη ἀδιάφορος· εἰ δὲ τῆς ἀρετῆς, αὐτάρ-
10 κης αὕτη πρὸς εὐδαιμονίαν. καταγέλαστοι δὲ καὶ οἱ τρόποι τοῦ πορισμοῦ, οἷον οἱ ἀπὸ βασιλέως· εἰκεν γὰρ αὐτῷ δεήσει, καὶ οἱ ἀπὸ φιλίας· λήμματος γὰρ ὄνιος ἢ φιλία ἔσται. καὶ οἱ ἀπὸ σοφίας· μισθαρνήσει γὰρ ἡ σοφία.

686 Stobaeus eclog. II 7 p. 109, 10. Τρεῖς δὲ προηγουμένους εἶναι
15 βίους, τὸν τε βασιλικὸν καὶ τὸν πολιτικὸν καὶ τρίτον τὸν ἐπιστημονικόν· ὁμοίως δὲ καὶ χρηματισμοὺς τρεῖς προηγουμένους, τὸν τε ἀπὸ τῆς βασιλείας, καθ' ὃν ἡ αὐτὸς βασιλεύσει ἢ μοναρχικῶν χρημάτων εὐπορήσει· δεύτερον δὲ τὸν ἀπὸ τῆς πολιτείας, πολιτεύσεσθαι γὰρ κατὰ τὸν προη-
γούμενον λόγον· καὶ γὰρ γαμήσειν καὶ παιδοποιήσεσθαι, ἀκολουθεῖν <γὰρ>
20 ταῦτα τῇ τοῦ λογικοῦ ζῳῶν καὶ κοινωνικοῦ καὶ φιλαλλήλου <φύσει>. Χρη-
ματιεῖσθαι οὖν καὶ ἀπὸ τῆς πολιτείας καὶ ἀπὸ τῶν φίλων, τῶν ἐν ὑπερο-
χαῖς ὄντων. Περὶ δὲ τοῦ σοφιστεύειν καὶ ἀπὸ σοφιστείας εὐπορήσειν χρημάτων διέστησαν οἱ ἀπὸ τῆς αἰρέσεως κατὰ τὸ σημαινόμενον. Τὸ μὲν
γὰρ χρηματιεῖσθαι ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν παιδείαν καὶ μισθούς ποτε λήψεσθαι
25 παρὰ τῶν φιλομαθούντων διωμολογήσαντο· περὶ δὲ τὸ σημαινόμενον ἐγένετό
τις ἐν αὐτοῖς ἀμφισβήτησις, τῶν μὲν αὐτὸ τοῦτο λεγόντων σοφιστεύειν, τὸ ἐπὶ μισθῷ μεταδιδόναι τῶν τῆς φιλοσοφίας δογμάτων, τῶν δ' ὑποτοπησάν-
των ἐν τῷ σοφιστεύειν περιέχεσθαι τι φαῦλον, οἷονεὶ λόγους καπηλεύειν, οὐ

6 βίων scripsi, βίον libri; Baguetus librum fingit περὶ βίον καὶ πορισμοῦ.
7 scribe προνοεῖ. 9 αὐτῇ B. 10 αὐτῇ B. 11 οἱ ex corr. B¹; scriben-
dum: ὁ. 12 scribendum: ὁ. || scribendum: ὁ. 14 προηγουμένους libri,
corr. Heeren. 17 καθ' ἣν libri, corr. idem. || καὶ libri, corr. Heine. || libri
μοναρχικοῖς, corr. Heeren. 18 -εύσεσθαι Meineke, trad. -εύεσθαι. 19 add.
Heeren. 22 σοφιστεύειν Usener pro praes.

φαμένων δεῖν ἀπὸ παιδείας παρὰ τῶν ἐπιτυχόντων χρηματίζεσθαι, καταδέεστερον γὰρ εἶναι τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ χρηματισμοῦ τοῦ τῆς φιλοσοφίας ἀξιώματος.

687 Diog. Laërt. VII 130. βίῳ δὲ τριῶν ὄντων, θεωρητικοῦ καὶ πρακτικοῦ καὶ λογικοῦ, τὸν τρίτον φασὶν αἰρετέον· γεγονέναι γὰρ ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπίτηδες τὸ λογικὸν ζῶον πρὸς θεωρίαν καὶ πράξιν.

688 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 30 p. 1047f. ἐν δὲ τῷ ἐβδόμῳ τοῦ Καθήκοντος καὶ κυβιστήσιν τρεῖς (sc. τὸν σοφὸν) ἐπὶ τούτῳ λαβόντα τάλαντον.

689 Cicero de officiis III 10,42. Scite Chrysippus ut multa: 10 „Qui stadium, inquit, currit, eniti et contendere debet, quam maxime possit, ut vincat; supplantare eum, quocum certet, aut manu depellere nullo modo debet. Sic in vita sibi quemque petere quod pertineat ad usum, non iniquum est: alteri deripere ius non est.“ 15

§ 2. De vita aulica.

690 Stobaeus ecl. II 111,3 W. Καὶ βασιλεύσειν τέ ποτε τὸν νοῦν <ἔχοντα> καὶ βασιλεῖ συμβιώσεσθαι καὶ εὐφυῆς ἐμφαίνοντι καὶ φιλομάθειαν. ἔφαμεν δ' ὅτι καὶ πολιτεύεσθαι κατὰ τὸν προηγούμενον λόγον οἷόν ἐστι, μὴ πολιτεύεσθαι δὲ ἔάν τι <κωλύῃ> καὶ μάλιστα <ἂν> μηδὲν ὠφελεῖν 20 μέλλῃ τὴν πατρίδα, κινδύνους δὲ παρακολουθεῖν ὑπολαμβάνῃ μεγάλους καὶ χαλεποὺς ἐκ τῆς πολιτείας.

691 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 20 p. 1043bc. ἀλλ' αὐτὸς ὁ Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Βίῳ „βασιλείαν τε τὸν σοφὸν ἐκουσίως ἀναδέχεσθαι, λέγει, χρηματιζόμενον ἀπ' αὐτῆς· καὶ 25 αὐτὸς βασιλεύειν μὴ δύνηται, συμβιώσεται βασιλεῖ καὶ στρατεύσεται μετὰ βασιλέως, οἷος ἦν Ἰδάνθυρσος ὁ Σκύθης ἢ Λεύκων ὁ Ποντικός.“ Παραθήσομαι δὲ καὶ ταύτην αὐτοῦ τὴν διάλεκτον etc. — —

„Ὅτι γάρ, φησί, καὶ στρατεύσεται μετὰ δυναστῶν καὶ βιώ- 30 ρεται, πάλιν ἐπισκεψώμεθα τούτων ἐχόμενοι, τινῶν μὲν οὐδὲ ταῦτα ὑπονοοούντων διὰ τοὺς ὁμοίους ὑπολογισμούς, ἡμῶν δὲ καὶ ταῦτα ἀπολειπόντων, διὰ τοὺς παραπλησίους λόγους.“ καὶ μετὰ μικρόν· „Οὐ μόνον δὲ μετὰ τῶν προκεκοφότεων ἐπὶ ποσὸν καὶ ἐν ἀγωγαῖς καὶ ἐν ἔθεσι ποιοῖς γεγονότων, οἷον 35 παρὰ Λεύκωνι καὶ Ἰδανθύρῳ.“

5 καὶ om. BP. || καὶ om. BP. 18 ἔχοντα add. Heeren. 20 οἷόν ἐστι Heeren, οἷον μὴ τι libri. || κωλύῃ add. Heine. || ἂν add. Usener. 27 ἰδάνθυρσος aut ἰάνθυρσος libri. 33 ἀπολειπόντων Bernard., ἀπολιπόντων libri.

p. 1043e. ὁ δὲ Χρύσιππος ἔνεκα χρηματισμοῦ τὸν σοφὸν ἐπὶ κεφαλὴν ἐς Παντικάπαιον ὠθεῖ καὶ τὴν Σκυθῶν ἐρημίαν.

Plutarchus de comm. not. cp. 7 p. 1061d. Ἄρ' οὖν ὁμοίως ὑγιείας ἐπιλειπούσης, αἰσθητηρίου καμόντος, οὐσίας ἀπολλυμένης ἀφρόντιστός ἐστι καὶ πρὸς αὐτὸν οὐδὲν ἡγούμενος τούτων ὁ σοφός; ἢ „νοσῶν μὲν λατροῖς τελεῖ μισθοῦς, χρημάτων δ' ἔνεκα πρὸς Λεύκωνα πλεῖ τὸν ἐν Βοσπόρῳ δυνάστην, καὶ πρὸς Ἰδάνθυρσον ἀποδημεῖ τὸν Σκύθην“; ὥς φησι Χρύσιππος, „τῶν δ' αἰσθήσεων ἔστιν ἃς ἀποβαλὼν οὐδὲ ζῆν ὑπομένει“;

692 Strabo VII 8 p. 301 (de Scytharum veterum probitate). Οἱ μέντοι πρὸ ἡμῶν — — ὑπελαμβάνοντο παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ὁποίους Ὅμηρός φησιν. ὅρα δὲ ἃ λέγει Ἡρόδοτος — — ὅρα δὲ καὶ ἃ λέγει Χρύσιππος περὶ τῶν τοῦ Βοσπόρου βασιλέων τῶν περὶ Λεύκωνα.

693 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 20 p. 1043e. Ὅτι γὰρ ἐργασίας ἔνεκα καὶ χρηματισμοῦ ταῦτα ποιεῖ (reges et principes comitatur), καὶ προδεδήλωκε (antecedunt duo primi libri fragmenta) „τρεις ὑποθέμενος ἀρμόζοντας μάλιστα τῷ σοφῷ χρηματισμούς, τὸν ἀπὸ βασιλείας καὶ τὸν ἀπὸ φίλων καὶ τρίτον ἐπὶ τούτοις τὸν ἀπὸ σοφιστείας.“

cp. 30 p. 1047f. Καὶ τὸν μὲν σοφὸν ἐν τοῖς περὶ Βίων καὶ βασιλεῦσι συνέσεσθαι φησιν ἔνεκα χρηματισμοῦ, καὶ σοφιστεύσειν ἐπ' ἀργυρίῳ, παρ' ὧν μὲν προλαμβάνοντα, πρὸς οὓς δὲ συντιθέμενον τῶν μαθητῶν.

25

§ 3. De vita civili.

694 Stobaeus Florileg. 45,29. Χρυσίππου· Χρύσιππος ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐ πολιτεύεται, εἶπε· Διότι εἰ μὲν πονηρά[τις] πολιτεύεται, τοῖς θεοῖς ἀπαρέσει· εἰ δὲ χρηστὰ τοῖς πολίταις.

30 695 Seneca ad Serenum de otio 8,1. *Adice nunc, quod e lege Chrysippi vivere otioso licet: non dico, ut otium patiatur, sed ut eligat. Negant nostri sapientem ad quamlibet rempublicam accessurum.*

idem ad Serenum de tranq. animi 1,10. *promptus, compositus sequor Zenona, Cleanthen, Chrysippum, quorum tamen nemo ad rem-*
35 *publicam accessit, nemo non misit.*

696 Seneca ep. 68,2. *Nec ad omnem rem publicam mittimus nec semper nec sine ullo fine: praeterea, cum sapienti rempublicam ipso dig-*

nam dedimus, id est mundum, non est extra rem publicam, etiamsi recesserit.

697 Diog. Laërt. VII 121. πολιτεύσεσθαι φασὶ τὸν σοφὸν ἂν μὴ τι κωλύῃ, ὥς φησι Χρύσιππος ἐν πρώτῳ περὶ Βίων· καὶ γὰρ κακίαν ἐφέξειν καὶ ἐπ' ἀρετὴν παρορμήσειν. 5

698 Plutarchus de Stoic. repugn. c. 5 p. 1034b. Χρύσιππος δὲ πάλιν ἐν τῷ περὶ Ῥητορικῆς γράφων „οὕτω ῥητορεύσειν καὶ πολιτεύσεσθαι τὸν σοφόν, ὥς καὶ τοῦ πλούτου ὄντος ἀγαθοῦ, καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ὑγείας“, ὁμολογεῖ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀνεξόδους εἶναι καὶ ἀπολιτεύτους, καὶ τὰ δόγματα ταῖς χρεαίαις 10 ἀνάρμοστα καὶ ταῖς πράξεσιν.

699 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 23 p. 1045d. Ἄ δὲ τοῦτοις πάλιν αὐτὸς ἐξ ἐναντίας εἶρηκεν, οὐχ ὁμοίως οὕτως ἐν μέσῳ κείμενα, δι' αὐτῶν παραθήσομαι τῶν ἐκείνου λέξεων. Ἐν μὲν γὰρ τῷ περὶ τοῦ Δικάζειν ὑποθέμενος δύο δρομεῖς ὁμοῦ συνεκπίπτειν 15 ἀλλήλοις, διαπορεῖ τί τῷ βραβευτῇ καθήκει ποιῆσαι·

„Πότερον, φησὶν, ἔξεστι τὸν βραβευτὴν τὸν φοῖνικα ὁποτέρῳ βούλεται ἀποδοῦναι, κ<αθ' ὃ> ἂν τύχῃσιν αὐτῷ συνηθέστεροι ὄντες, ὥς ἂν ἐνταῦθα τῶν αὐτοῦ τι χαρισάμενον τρόπον τινά, <ῆ> μᾶλλον ὥς κοινοῦ τοῦ φοῖνικος γεγονότος 20 ἀμφοτέρων, οἷονεί τινος κλήρου γινομένου ἐνάλλως κατὰ τὴν ἐπίκλισιν ὥς ἔτυχε δοῦναι αὐτόν· λέγω δὲ ἣν ἔτυχεν ἐπίκλισιν, οἷα γίνεται ὅταν δυεῖν προκειμένων δραχμῶν ὁμοίων κατὰ τὰ λοιπὰ ἐπὶ τὴν ἑτέραν ἐπικλίναντες λαμβάνωμεν αὐτήν.“ 25

700 Diog. Laërt. VII 131. πολιτείαν δὲ ἀρίστην τὴν μικτὴν ἔκ τε δημοκρατίας καὶ βασιλείας καὶ ἀριστοκρατίας.

§ 4. De vita scholastica.

701 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 20 p. 1043e. Οὕτω δὲ αὐτὸν (sc. sapientem) ἄρας ἐκεῖ (in libro περὶ Φύσεως) καὶ ὀγκώσας 30 ἐνταῦθα πάλιν εἰς μισθαργίαν καταβάλλει καὶ σοφιστείαν· καὶ γὰρ αἰτήσκειν καὶ προλήψεσθαι, τὸ μὲν εὐθύς ἀρχομένου, τὸ δὲ χρόνου τῷ μαθητῇ διελθόντος, ὅπερ εὐγνωμονέστερον εἶναι

3 cf. Stobaeus eclog. II 7 p. 111, 5, p. 94, 8 W. et Zenonem apud Senecam dial. VIII 3, 2. — πολιτεύσεσθαι BP. 5 καὶ om. BP. 18 καθ' ὃ ἂν scripsi, καὶ libri. 20 ἢ addidi, quod sufficit, si ex verbo antecedente ἔξεστιν potest suppleri δεῖ, quo hic opus est. 22 verba ὥς ἔτυχε melius ante ἐπίκλισιν collocarentur.

φησιν, ἀσφαλέστερον δὲ τὸ προλαμβάνειν, ὥς ἀδικήματα τοῦ τόπου ἐπιδεχομένου. Λέγει δὲ οὕτως·

„Εἰσπράττονται δὲ τὸν μισθὸν οὐ πάντας οἱ νοῦν ἔχοντες ὡσαύτως· ἀλλ' ἄλλως <ἄλλους>, ὥς ἂν ὁ καιρὸς φέρῃ, οὐκ ἐπαγγελλόμενοι ποιήσιν ἀγαθούς, καὶ ταῦτ' ἐν ἐνιαυτῷ· ὅσα δὲ πρὸς ἑαυτούς, ταῦτα ποιήσιν πρὸς τὸν συμφωνηθέντα χρόνον.“ Καὶ πάλιν προελθών· „Τὸν τε καιρὸν εἴσεται, πότερον εὐθὺς δεῖ τὸν μισθὸν λαμβάνειν ἅμα τῇ προσόδῳ, καθάπερ πλείους πεποιήκασιν, ἢ καὶ χρόνον αὐτοῖς δίδόναι, τοῦ τό-
10 που τούτου μᾶλλον καὶ ἀδικήματα ἐπιδεχομένου, δόξαντος δ' ἂν εἶναι εὐγνωμονεστέρου.“

702 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 2 p. 1033d. *Αὐτὸς γοῦν Χρύσιππος ἐν τῷ τετάρτῳ περὶ Βίων οὐδὲν οἶται τὸν σχολαστικὸν βίον τοῦ ἡδονικοῦ διαφέρειν· αὐτὰς δὲ παραθήσομαι τὰς λέξεις·*
15 „Ὅσοι δὲ ὑπολαμβάνουσι φιλοσόφοις ἐπιβάλλειν μάλιστα τὸν σχολαστικὸν βίον ἀπ' ἀρχῆς, οὗτοί μοι δοκοῦσι διαμαρτάνειν, ὑπονοοῦντες διαγωγῆς τινος ἕνεκεν δεῖν τοῦτο ποιεῖν ἢ ἄλλου τινὸς τούτῳ παραπλησίου, καὶ τὸν ὅλον βίον οὕτω πως διελκύσαι· τοῦτο δ' ἐστίν, ἂν σαφῶς θεωρηθῇ, ἡδέως. Οὐ
20 γὰρ δεῖ λανθάνειν τὴν ὑπόνοιαν αὐτῶν, πολλῶν μὲν σαφῶς τοῦτο λεγόντων, οὐκ ὀλίγων δ' ἀδηλότερον.“

Τοῦτο οὖν ὁ Χρύσιππος, ὁ γέρων, ὁ φιλόσοφος, ὁ τὸν βασιλικὸν καὶ πολιτικὸν ἐπαινῶν βίον. *ibidem.*

703 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 20 p. 1043a. *Μία σύν-
25 ταξις ἢ περὶ Βίων, τέτταρα βιβλία· τούτων ἐν τῷ τετάρτῳ λέγει, τὸν σοφὸν ἀπράγμονά τε εἶναι καὶ ὀλιγοπράγμονα καὶ τὰ αὐτοῦ πράττειν· ἔστι δὲ ἡ λέξις αὕτη·*

„Οἶμαι γὰρ ἔγωγε τὸν φρόνιμον καὶ ἀπράγμονα εἶναι καὶ ὀλιγοπράγμονα, καὶ τὰ αὐτοῦ πράττειν, ὁμοίως τῆς τε αὐτο-
30 πραγίας καὶ τῆς ὀλιγοπραγμοσύνης ἀστείων ὄντων.“

704 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 20 p. 1043b. *Τὰ δὲ ὅμοια σχεδὸν ἐν τῷ περὶ τῶν Δι' αὐτὰ Αἰρετῶν εἴρηκε ταύταις ταῖς λέξεσι·*

„Τῷ γὰρ ὄντι φαίνεται ὁ κατὰ τὴν ἡσυχίαν βίος ἀκίνδυνόν τι καὶ ἀσφαλὲς ἔχειν, οὐ πάνυ τῶν πολλῶν δυναμένων
35 τοῦτο συνιδεῖν.“

3 πάντας Emperius, πάντες libri. 4 ἄλλους Emperius, πλῆθος libri.

5 ἐπαγγελλόμενοι cod. E. Reiske, ἐπαγγελλομένων ceteri codd. || ὅσα cod. E. ὅσον vulgo. 20 scil. Epicurus. 21 scil. Peripatetici. 26 ὀλιγοπράγμονα Reiske, ἰδιοπράγμονα libri. 29 servitus definitur: στέρησις αὐτοπραγίας Diog. Laërt. VII 121 extr.

§ 5. De victu simplici.

705 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 32 p. 1049a. Ἐγκαλοῦσιν αὐτῷ τινὲς τῶν Πυθαγορικῶν ἐν τοῖς περὶ Δικαιοσύνης γράφοντι περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων, ὅτι „χρησίμως γεγόνασιν· ἐπεγείρουσι γὰρ ἡμᾶς καὶ τοὺς σκορπίους ἐκλέγουσι καὶ κατὰ τὰς μάχας ἐπιστρέφουσι, ζῆλόν τινα πρὸς ἀλκὴν ἐμποιοῦντες· ὁμῶς δὲ δεῖ κατεσθίειν καὶ τούτους, ἵνα μὴ τὴν χρεῖαν ὑπερβάλλῃ τὸ πλῆθος τῶν νεοττῶν.“

706 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 21 p. 1044b. Ἐν δὲ τῷ περὶ Πολιτείας „οὐδὲν ἡδονῆς ἕνεκα πράξειν οὐδὲ παρα- 10 σκευάσεσθαι φησι τοὺς πολίτας“ καὶ τὸν Εὐριπίδην ἐπαινεῖ, ταῦτα προφερόμενος (fab. inc. 884N)

Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι, πλὴν δυοῖν μόνων,

Δήμητρος ἀκτῆς πώματός θ' ὕδρηχόου;

εἶτα μικρὸν ἀπὸ τούτων προελθὼν ἐπαινεῖ τὸν Διογένη, τὸ αἰ- 15 δοῖον ἀποτριβόμενον ἐν φανερωῷ καὶ λέγοντα πρὸς τοὺς παρόντας· Εἶθε καὶ τὸν λιμὸν οὕτως ἀποτρίψασθαι τῆς γαστρὸς ἡδυνάμην.

Cf. Gellius N. A. VI 16,6. *si versus Euripidi recordemur, quibus saepissime Chrysippus philosophus usus, tanquam edendi ** repertas 20 esse non per usum vitae necessarium, sed per luxum animi, parata atque facilia fastidientis per improbam satietatis lasciviam. Versus Euripidi adscribendos putavi:*

Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι, πλὴν δυεῖν μόνων,

Δήμητρος ἀκτῆς, πώματος θ' ὕδρηχόου,

25

Ἄπερ πάρεστι καὶ πέφυχ' ἡμᾶς τρέφειν;

Ὡν οὐκ ἀπαρκεῖ πλησμονή, τρυφῇ δέ τοι

Ἄλλων ἐδεστῶν μηχανὰς θηρώμεθα.

707 Philo de fortitudine p. 376 Vol. II Mang. Ἐνδεὴς δὲ — — τὸ παράπαν οὐδὲ εἰς ἔστι χορηγὸν ἔχων τὸν τῆς φύσεως ἀκαθαίρετον πλοῦ- 30 τον· ἀέρα μὲν τὴν πρώτην καὶ ἀναγκαιοτάτην καὶ συνεχῇ τροφήν, ἀδιαστάτως μεθ' ἡμέραν τε καὶ νύκτωρ ἀναπνεόμενον· ἔπειτα δὲ πηγὰς ἀφθόνοους — — πρὸς πότον χρῆσιν· ἔπειτα εἰς ἐδωδὴν φορὰς παντοίων καρπῶν καὶ δένδρων ἰδέας, αἱ τὰς ἐτησίους ὁπώρας αἰεὶ φέρουσι.

708 Athenaeus I 18b. εἰς τὸ πρότερον δὲ Ὅμηρος ἀφορῶν τοὺς 35 ἥρωας οὐ παρήγαγεν ἄλλο τι δαιτυμένους ἢ κρέα καὶ ταῦτα ἐάντοῖς σκευάζοντας. οὐ γὰρ ἔχει γέλωτα οὐδ' αἰσχύνην ὁψαρτύοντας αὐτοὺς καὶ ἔψοντας ὀρεῶν. ἐπειτήδευον γὰρ τὴν αὐτοδιακουσίαν καὶ

ἐκαλλωπίζοντο, φησὶ Χρῦσιππος, τῇ ἐν τούτοις εὐστροφίᾳ. Ὀδυσσεὺς γοῦν δαιτρεῦσαι τε καὶ „πῦρ νηῆσαι“ οἷος οὐκ ἄλλος δεξιὸς εἶναι φησι (ο 322). καὶ ἐν Λιταῖς δὲ Πάτροκλος καὶ Ἀχιλλεὺς πάντα εὐτρεπίζει (I 202. 209). καὶ Μενελάου δὲ τελοῦντος γάμους ὁ νυμφὸς Μεγαπένθης οἶνοχοεῖ (ο 141). νῦν δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεπτώκαμεν, ὥς κατακεῖσθαι δαινύμενοι.

709 Athenaeus III 104b. εἰς ταῦτ' οὖν τις ἀποβλέπων, ἄνδρες φίλοι, εἰκότως ἂν ἐπαινέσειεν τὸν καλὸν Χρῦσιππον κατιδόντα ἀκριβῶς τὴν Ἐπικούρου φύσιν καὶ εἰπόντα μητρόπολιν εἶναι τῆς
10 φιλοσοφίας αὐτοῦ τὴν Ἀρχεστράτου Γαστρολογίαν, ἣν πάντες οἱ τῶν φιλοσόφων γαστρίμαργοι Θεογνίῳ τινα αὐτῶν εἶναι λέγουσι τὴν καλὴν ταύτην ἐποποιῖαν.

idem VII 278e. Χρῦσιππος δ' αὐτὸν (scil. Archestratum), ὁ ὕντως φιλόσοφος καὶ περὶ πάντα ἀνὴρ ἀρχηγὸν Ἐπικούρῳ
15 φησὶ γενέσθαι καὶ τοῖς τὰ τούτου ἐπισταμένοις τῆς πάντα διαλυμνηαμένης ἡδονῆς· καὶ γὰρ οὐκ ἐγκαλυπτόμενος ὁ Ἐπίκουρος λέγει, ἀλλὰ μεγάλη τῇ φωνῇ· „οὐ γὰρ ἔγωγε δύναμαι νοῆσαι τὰ γὰθὸν ἀφελὼν μὲν τὴν διὰ χυλῶν, ἀφελὼν δὲ τὴν δι' ἀφροδισίων ἡδονήν.“ οἴεται γὰρ οὗτος ὁ σοφὸς καὶ τὸν τῶν ἀσώτων βίον ἀνε-
20 πίληπτον εἶναι, εἶπερ αὐτῷ προσγένοιτο τὸ ἀδεὲς καὶ ἴλεον.

709a Athenaeus Deipnosoph. IV p. 158a. Στωϊκὸν δὲ δόγμα ἐστὶν ὅτι τε πάντα εὖ ποιήσει ὁ σοφὸς καὶ φακῇν φρονίμως ἀρ-
τύσει. διὸ καὶ Τίμων ὁ Φλιάσιος ἔφη „καὶ Ζηνώνειόν γε φακῇν ἔψειν ὅς μὴ φρονίμως μεμάθηκεν“ ὥς οὐκ ἄλλως δυναμένης ἐψηθῆναι
25 φακῆς, εἰ μὴ κατὰ τὴν Ζηνώνειον ὑφήγησιν, ὅς ἔφη

εἰς δὲ φακῇν ἔμβαλλε δυωδέκατον κοριάννου

Καὶ Κράτης δ' ὁ Θηβαῖος ἔλεγε

μὴ πρὸ φακῆς λοπάδ' αὖξων

εἰς στάσιν ἄμμε βάλης.

30 Χρῦσιππος δὲ ἐν τῷ περὶ τοῦ καλοῦ γνώμας τινὰς ἡμῖν εἰσφέρων φησὶ

μὴ <μοί>ποτ' ἐλαίαν ἔσθι' ἀκαλήφην ἔχων.

χειμῶνος ὥρᾳ βολβοφακῇν βαβαὶ βαβαί.

βολβοφακῇ δ' ἴσον ἀμβροσίῃ ψύχους κρυόεντος.

35 710 Georgius Nazianzenus carmin. lib. I sect. II 10 (περὶ ἀρετῆς) v. 604
Κάκεινο δ' οἶον Στωϊκῶν τῶν φιλιτάων
Ὡς ἄλλος ἄλλῳ σαρκίῳ τις προσλαλῶν
„Τί σοι χρεωστῶ, φησὶν, ἄθλιον δέρος;

10 ἦν] ὅθεν coni Wilam. 11 θεογονίαν A, corr. Welcker. 19 οὗτος scripsi, οὕτως libri. || τῶν om. A. 32 μήποτ' A μὴ μοί ποτ' Meineke, μηδέποτε Bgk., Kaibel. 34 trad. δ' οἶον; corr. Meineke.

Φαγεῖν; μέγιστον ἄρτος ἐνδεῶς δοθεῖς.
 Πιεῖν; ὕδωρ σοι δώσομεν καὶ ὀξίνην.
 Οὐ ταῦτά μ' αἰτεῖς, τὰ τρυφῆς δὲ καὶ κόρον
 Κρυσταλλίνων τε ἀβρότη' ἐκπωμάτων.
 Λίαν ἐτοίμως δώσομεν γ', ἀλλ' ἀγχόνην.“

5

711 Alexander in Aristot. Top. p. 46 Ald. p. 84, 14 Wal. τὰ μὲν γὰρ ὧν σύνεγγυς ἢ ἀπόδειξις ῥάδια καὶ εὐγνωστα καὶ διὰ βραχείας ἐπιστάσεως γνωριζόμενα. — — τοιαῦτά ἐστι καὶ τὰ ἐν τοῖς περὶ καθηκόντων ὑπὸ τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς ζητούμενα, οἷον πότερον χρὴ συναριστῶντά τις ἢ τῷ πατρὶ ἐκτείνειν ἐπὶ τὰ πορρωτέρω μέρη τὴν χεῖρα, ἂν ἢ μελῶ, ἢ μὴ 10 ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τοῖς παρακειμένοις, ἢ εἰ χρὴ ἀκούοντας φιλοσόφου ἐπηλαχέειν τοὺς πόδας.

712 Philo de plantatione Noë § 142 Vol. II p. 161, 18 Wendl. Ἐσπουδάσθη δὲ παρὰ πολλοῖς τῶν φιλοσόφων ἡ σκέψις οὐ μετρίως· προτείνεται δὲ οὕτως· εἰ μεθυσθήσεται ὁ σοφός; Ἔστι τοίνυν τὸ μεθύειν 15 διττόν, ἓν μὲν ἴσον τι τῷ οἰνοῦσθαι· ἕτερον δὲ ἴσον τῷ ληρεῖν ἐν οἴνῳ. Τῶν δὲ ἐπιχειρησάντων τῇ προτάσει οἱ μὲν ἔφασαν μῆτε ἀκράτῳ πλείονι χρήσεσθαι τὸν σοφὸν μῆτε ληρήσειν· τὸ μὲν γὰρ ἀμάρτημα, τὸ δὲ ἀμαρτήματος εἶναι ποιητικόν, ἐκάτερον δὲ ἀλλότριον κατορθοῦντος. Οἱ δὲ τὸ μὲν οἰνοῦσθαι καὶ σπουδαίῳ προσῆκον ἀπεφήναντο, τὸ δὲ ληρεῖν ἀνοίκειον. Τὴν 20 γὰρ ἐν αὐτῷ φρόνησιν ἱκανὴν εἶναι τοῖς βλάπτειν ἐπιχειροῦσιν ἀντιστατῆσαι καὶ τὸν ἐπὶ τῇ ψυχῇ νεωτερισμὸν αὐτῶν καθελεῖν· δύναμιν δὲ περιβεβλησθαι φρόνησιν παθῶν σβεστήριον, εἴτε ὑπὸ φλεγμαίνοντος ἔρωτος οἷστρω ἀνεφριπισμένων, εἴτε ὑπὸ πολλοῦ καὶ ζέοντος ἐξημμένων οἴνου, δι' ἣν ὑπεράνω στήσεται. Ἐπεὶ καὶ τῶν κατὰ ποταμοῦ βαθείος ἢ θαλάττης δυομένων οἱ 25 μὲν ἄπειροι τοῦ ναυτίλλεσθαι διαφθείρονται, οἱ δὲ τοῦ πράγματος ἐπιστήμονες τάχιστα διασώζονται. — —

§ 149. Τὰ μὲν οὖν ὥσανει προοίμια τῆς σκέψεως τοιαῦτά ἐστι. τὸν δὲ περὶ αὐτῆς λόγον ἤδη περαίνωμεν, διπλοῦν ὥς εἰκὸς ὄντα· τὸν μὲν ὅτι ὁ σοφὸς μεθυσθήσεται κατασκευάζοντα, τὸν δὲ τοῦναντίον ὅτι οὐ μεθυσθή- 30 σεται βεβαιούμενον.

Τοῦ δὲ προτέρου τὰς πίστεις ἀρμότιον λέγειν πρότερον, ποιησαμένους ἐνθένδε τὴν ἀρχήν· τῶν πραγμάτων τὰ μὲν ὁμώνυμα, τὰ δὲ συνώνυμα εἶναι συμβέβηκεν (Sequitur longior de homonymia et synonymia disputatio).

§ 154. τὸν ἄκρατον ὥσπερ οἶνον, οὕτως καὶ μέθυ οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν· 35 πολλαχοῦ γοῦν τῆς ποιήσεώς ἐστι τουτὶ τὸ ὄνομα ἐμφερόμενον, ὥστ' εἰ τὰ συνωνυμοῦντα καθ' ἑνὸς ὑποκειμένου λέγεται, οἶνος καὶ μέθυ, καὶ τὰ ἀπὸ τούτων οὐδὲν ὅτι μὴ φωναῖς διοίσει μόνον, τό τε οἰνοῦσθαι καὶ τὸ μεθύειν [ἔν]. ἐκάτερον δὲ πλείονος οἴνου χρήσιν ἐμφαίνει, ἣν πολλῶν ἕνεκα αἰτιῶν οὐκ ἂν ἀποστρέφοιτο ὁ σπουδαῖος. Εἰ δὲ οἰνωθήσεται, καὶ μεθυσθήσεται, 40 χεῖρον οὐδὲν ἐκ τῆς μέθης διατεθείς, ἀλλὰ ταῦτόν ὅπερ καὶ [ὁ] ἐκ ψιλῆς τῆς οἰνώσεως παθών. Μία μὲν ἀπόδειξις περὶ τοῦ τὸν σοφὸν μεθυσθῆναι λέλεκται, δευτέρα δὲ ἐστι τοιαύτη. (Cetera a Chrysippo aliena.)

17 χρήσεσθαι Mang., χρήσθαι codd. 18 ληρήσειν G² (conī. Mang.), ληρήσει ceteri. 22 τὴν ψυχὴν Wendl. || προβεβλήσθαι Wendl. 23 οἷστρων conī. Wendl. 24 ἐξημμένω MGUF. 39 ἐν GH ἐν UF ἐὰν M, seclussit Wendl. 41 ὁ seclusi. 42 οἰνώσεως Mang., γνώσεως codd.

713 Stobaeus Florileg. 18, 24. Χρυσίππον· Μικράν φασί μανίαν εἶναι τὴν μέθην.

714 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 21 p. 1044d. Ἐν δὲ τῷ περὶ Πολιτείας εἰπὼν ὅτι „ἐγγύς ἐσμεν τοῦ καὶ τοὺς κοπρῶ-
5 νας ζωγραφεῖν“ μετ’ ὀλίγον „τὰ γεωργικά φησι καλλωπίζειν τινὰς ἀναδενδράσι καὶ μυρρίναις, καὶ ταῶς καὶ περιστεράς τρέφουσι καὶ πέρδικας, ἵνα κακκαβίζωσιν αὐτοῖς, καὶ ἀηδό-
νας.“ Ἡδέως δ’ ἂν αὐτοῦ πνυθοίμην, τί φρονεῖ περὶ μελιττῶν καὶ μέλιτος etc. — — εἰ δὲ ταύταις τόπον ἐν πόλει δίδωσι, διὰ τί τῶν
10 πρὸς ἀκοήν καὶ ὕψιν ἐπιτερπῶν ἀπείργει τοὺς πολλίτας;

715 Diog. Laërt. VII 123. τὴν μέντοι ἄσκησιν ἀποδέξεται (scil. ὁ σοφὸς) ὑπὲρ τῆς τοῦ σώματος ὑπομονῆς.

§ 6. De amore.

716 Diog. Laërt. VII 129. καὶ ἐρασθήσεσθαι δὲ τὸν σοφὸν
15 τῶν νέων, τῶν ἐμφαινόντων διὰ τοῦ εἶδους τὴν πρὸς ἀρετὴν εὐφυΐαν, ὥς φησι Ζήνων ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Βίων καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ ἡθικῇ. εἶναι δὲ τὸν ἔρωτα ἐπιβολὴν φιλοποιίας, διὰ κάλλος ἐμφαινόμενον· καὶ μὴ εἶναι συνουσίας, ἀλλὰ φιλίας. τὸν γοῦν Θρασωνίδην καίπερ ἐν ἐξουσίᾳ
20 ἔχοντα τὴν ἐρωμένην διὰ τὸ μισεῖσθαι ἀπέχεσθαι αὐτῆς (cf. n. 650 sq.).

717 Stobaeus ecl. II 65, 15 W. δογματίζουσι καὶ ὅτι καὶ νουνεχόν-
τως καὶ διαλεκτικῶς ποιεῖ (scil. ὁ σοφὸς) καὶ συμποτικῶς καὶ ἐρωτικῶς. τὸν δὲ ἐρωτικὸν καὶ διχῇ λέγεσθαι, τὸν μὲν κατὰ τὴν ἀρετὴν ποιοῦν σπου-
δαῖον ὄντα, τὸν δὲ κατὰ τὴν κακίαν ἐν ψόγῳ, ὥς ἂν ἐρωτομανῇ τινα.
25 εἶναι δ’ ἔρωτα <τὸν σπουδαῖον φιλίας>. τὸν τ’ ἀξιέραστον ὁμοίως λέγεσθαι τῷ ἀξιοφιλήτῳ, καὶ οὐ τῷ ἀξιοπολαύστῳ· τὸν γὰρ ἄξιον σπουδαίου ἔρωτος, τοῦτον εἶναι ἀξιέραστον. Ὁμοίως δὲ τῇ ἐρωτικῇ τὴν συμποτικὴν παρα-
λαμβάνουσιν εἰς τὰς ἀρετάς, τὴν μὲν περὶ τὸ ἐν συμποσίῳ καθῆκον ἀνα-
στρεφόμενῃ ἐπιστήμῃ οὖσαν τοῦ πῶς δεῖ ἐξάγεσθαι τὰ συμπόσια καὶ τοῦ
30 πῶς δεῖ συμπίνειν· τὴν δ’ ἐπιστήμῃ νέων θήρας εὐφυνῶν, προτρεπτικὴν οὖσαν ἐπὶ τὴν κατ’ ἀρετὴν, καὶ καθόλου ἐπιστήμῃ τοῦ καλῶς ἐρᾶν· διὸ καὶ φασὶν ἐρασθήσεσθαι τὸν νοῦν ἔχοντα. Τὸ δὲ ἐρᾶν αὐτὸ μόνον ἀδιάφο-
ρον εἶναι, ἐπειδὴ γίνεται ποτε καὶ περὶ φαύλους. Τὸν δὲ ἔρωτα οὔτε ἐπι-
θυμίαν εἶναι οὔτε τινὸς φαύλου πράγματος, ἀλλ’ ἐπιβολὴν φιλοποιίας διὰ
35 κάλλους ἔμφασιν.

718 Diog. Laërt. VII 129. εἶναι οὖν τὸν ἔρωτα φιλίας, ὥς καὶ

18 φιλενποιίας P. 21 καὶ νουνεχόντως Usener, κατὰ νοῦν ἔχων libri.
25 εἶναι δ’ Wachsm., εἰ δ’ libri. || τὸν—φιλίας suppl. Wachsm. 26 οὐ τῷ
Usener, οὕτως libri. 29. 30 τοῦ πῶς bis Heeren, τὸ πῶς libri. 30 προ-
τρεπτικὴν Wachsm., πρὸς τρέψιν (vel τέρεψιν) libri. 31 ἐπὶ τ(ὸ ζ)ῆν Meineke.
32 ἀδιάφορον Heeren, διάφορον libri.

Χρύσιππος ἐν τῷ περὶ Ἔρωτος φησί, καὶ μὴ εἶναι ἐπίμεμπτον αὐτόν. εἶναι δὲ καὶ τὴν ὥραν ἄνθος ἀρετῆς.

719 Plutarchus de comm. not. cp. 28 p. 1072f. Τῶν δὲ περὶ Ἔρωτος φιλοσοφουμένων ἐν τῇ Στοᾷ παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας, τῆς ἀτοπίας πᾶσιν αὐτοῖς μέτεστιν. „Αἰσχροὺς μὲν γὰρ εἶναι τοὺς νέους, φαύλους γ' ὄντας καὶ ἀνοήτους, καλοὺς δὲ τοὺς σοφοὺς· ἐκείνων δὲ τῶν καλῶν μηδένα μήτ' ἐρασθαι μήτ' ἀξιέραστον εἶναι.“ Καὶ οὐ τοῦτό πω δεινόν· ἀλλὰ καὶ „τοὺς ἐρασθέντας αἰσχρῶν παύεσθαι λέγουσι καλῶν γενομένων.“ p. 1072b. Ἦν δὲ λέγοντες καὶ ὀνομάζοντες ἔμφασιν κάλλους ἐπαγωγὸν εἶναι τοῦ ἔρωτος λέγουσι, πρῶτον μὲν οὐκ ἔχει τὸ πιθανόν· ἐν γὰρ αἰσχίστοις καὶ κακίστοις οὐκ ἂν ἔμφασις γένοιτο κάλλους· εἶπερ, ὡς λέγουσιν, ἡ μοχθηρία τοῦ ἥθους ἀναπίμπλησι τὸ εἶδος.

ibidem. θήρα γάρ τις, φασί, ἐστὶν ὁ ἔρως, ἀτελοὺς μὲν, εὐφροῦς δὲ μεираκίου πρὸς ἀρετὴν.

720 Stobaeus Florileg. 63, 31 Mein. Χρύσιππου· Εἰπόντος τινός, οὐκ ἐρασθήσεται ὁ σοφός· μαρτυρεῖ γοῦν Μενέδημος, Ἐπίκουρος, Ἀλεξίνος· Τάυτη, ἔφη, χρήσομαι ἀποδείξει· εἰ γὰρ Ἀλεξίνος ὁ ἀνάγωγος καὶ Ἐπίκουρος ὁ ἀναίσθητος καὶ Μενέδημος ὁ — — οὗ φησιν, ἐρασθήσεται ἄρα.

721 Scholia Dionys. Thrac. Bekker Anecd. Gr. p. 667. καὶ πάλιν τὸν ἔρωτα οἱ μὲν Ἐπικουρείοι φασιν εἶναι σύντονον ἀφροδισίων ὄρεξιν, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἐπιβολὴν φιλοποιίας νέων [κορῶν] διὰ κάλλος ἐμφαινόμενον· διπλοῦς δὲ ὁ ἔρως ἐστίν, ὁ μὲν ψυχῆς, ὁ δὲ σώματος.

722 Alexander Aphrod. comm. in Aristot. Topica II p. 75 Ald. p. 139, 21 Wal. ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι οὐδεὶς ἔρως ἀστεῖος πρόβλημα καθόλου ὃν ἀποφατικὸν ἀνασκευάσομεν ὅτι μὴ πᾶς ἔρως φαῦλος, διελόντες τὸν ἔρωτα εἰς τε σύντονον ὄρεξιν ἀφροδισίων ὡς Ἐπίκουρος λέγει, ὃν οὐχ οἷόν τε ἀστεῖον εἶναι, καὶ εἰς ἐπιβολὴν φιλοποιίας διὰ κάλλος ἐμφαινόμενον, ὡς οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς.

Cf. etiam p. 77 Ald. p. 144, 5 Wal.

§ 7. De amicitia et gratia.

723 Clemens Al. Strom. II p. 483 Pott. Τριττὰ δὲ εἶδη φιλίας διδασκόμεθα καὶ τούτων τὸ μὲν πρῶτον καὶ ἄριστον τὸ κατ' ἀρετὴν· στερεὰ γὰρ ἢ ἐκ λόγου ἀγάπη· τὸ δὲ δεύτερον καὶ μέσον κατ' ἀμοιβήν· κοινωνικὸν δὲ τοῦτο καὶ μεταδοτικὸν καὶ βιωφελές· κοινὴ γὰρ ἢ ἐκ χάριτος φιλία· τὸ δὲ ὑστατον καὶ τρίτον ἡμεῖς μὲν τὸ ἐκ συνηθείας φαμέν· οἱ δὲ τὸ κατ' ἡδονὴν τρεπτόν καὶ μεταβλητόν.

1 θεόπεμπτον B ἐπίμεμπτον, ἐπιμ in litura P³. 23 ed. ἐπιβουλήν.
24 ed. ἐμφαινόμενην. 33 dubitari potest, num haec ad veteres Stoicos pertineant, sed illud κατ' ἀμοιβήν optime quadrat in ea, quae de pilae lusu dixit Chrysippus cf. n. 725.

724 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 13 p. 1039b. Ἐτι τοίνυν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ Φιλίας, διδάσκων ὥς οὐκ ἐπὶ πᾶσι δεῖ τοῖς ἁμαρτήμασι τὰς φιλίας διαλύεσθαι, ταύταις κέχρηται ταῖς λέξεσι (sc. Chrysippus)

5 „Προσῆκει γὰρ τὰ μὲν ὅλως παραπέμπεσθαι, τὰ δὲ μικρὰς ἐπιστροφῆς τυγχάνειν, τὰ δὲ καὶ ἐπὶ μεῖζον, τὰ δὲ ὅλως διαλύσεως ἄξιοῦσθαι“ — — ἐν τῷ αὐτῷ φησιν ὅτι „τοῖς μὲν ἐπὶ πλεῖον, τοῖς δ' ἐπ' ἔλαττον συμβαλοῦμεν· ὥστε τοὺς μὲν μᾶλλον, τοὺς δὲ ἥττον φίλους εἶναι· ἐπὶ πολὺ δὲ τῆς τοιαύτης
10 παραλλαγῆς γενομένης, οἱ μὲν τοσαύτης οἱ δὲ τοσαύτης γίνονται φιλίας ἄξιοι· καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοσοῦτον <οἱ δὲ ἐπὶ τοσοῦτον> πίστεως καὶ τῶν ὁμοίων καταξιωθῆσονται.“

725 Seneca de beneficiis II 17,3. *Volo Chrysippi nostri uti similitudine de pilae lusu: quam cadere non est dubium aut mittentis
15 vitio aut excipientis. tunc cursum suum servat, ubi inter manus utriusque apte ab utroque et iactata et excepta versatur. necesse est autem lusor bonus aliter illam conlusori longo, aliter brevi mittat. Eadem beneficii ratio est: nisi utrique personae dantis et accipientis aptatur, nec ab hoc exhibit nec ad illum perveniet, ut debet. Si cum exercitato et
20 docto negotium est, audacius pilam mittemus. Utcumque enim venerit, manus illam expedita et agilis repercutiet. Si cum tirone et indocto, non tam rigide nec tam excusse, sed languidius et in ipsam eius dirigentes manum remisse occurremus. Idem faciendum est in beneficiis: quosdam doceamus et satis iudicemus, si conantur, si audent, si volunt.
25 Facimus autem plerumque ingratos et ut sint favemus, tamquam ita demum magna sint beneficia nostra, si gratia illis referri non potuit: ut malignis lusoribus propositum est conlusorem traducere, cum damno scilicet ipsius lusus, qui non potest nisi consentitur extendi (fortasse ex libro περὶ Χαρίτων).*

30 (cp. 31—35. agitur de paradoxo Stoicorum: eum qui libenter accepit, gratiam reddidisse. cp. 32. pilae similitudo recurrit. Unde efficere possis hic quoque Hecatonem Chrysippo uti).

726 Seneca de beneficiis II 25,3. *Qui gratus futurus est, statim dum accipit de reddendo cogitet. Chrysippus quidem dicit illum velut
35 in certamen cursus compositum et carceribus inclusum opperiri debere tempus suum, ad quod velut dato signo prosiliat. Et quidem magna illi celeritate opus est, magna contentione, ut consequatur antecedentem.*
(ex libro περὶ Χαρίτων.)

10 τοιαύτης libri, corr. Mez. 11 οἱ δὲ ἐπὶ τοσοῦτον inseruit Mez.

§ 8. De matrimonio et familia.

727 Hieronymus adv. Iovinianum II 48. *Ridicule Chrysippus ducendam uxorem sapienti praecipit, ne Iovem Gamelium et Genethlium violet. Isto enim modo apud Latinos ducenda uxor non erit, quia Iovem non habent nuptialem.* 5

Dio Chrys. VII § 134 (de lenonibus) οὐκ αἰσχυνομένους οὐδένα ἀνθρώπων ἢ θεῶν, οὔτε Δία γενέθλιον οὔτε Ἥραν γαμήλιον.

728 Diog. Laërt. VII 131. ἀρέσκει δὲ αὐτοῖς καὶ κοινὰς εἶναι τὰς γυναῖκας δεῖν παρὰ τοῖς σοφοῖς· ὥστε τὸν ἐντυχόντα τῇ ἐντυχούσῃ χρῆσθαι, καθά φησι Ζήνων ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ Χρύσιππος 10
ἐν τῷ περὶ Πολιτείας — — πάντας τε παῖδας ἐπίσης στέρξομεν πατέρων τρόπον καὶ ἡ ἐπὶ μοιχείᾳ ζηλοτυπία περὶ αἰρεθῆσεται.

729 Origenes contra Celsum VII 63 Vol. II p. 213, 6 Kd. (p. 739 Del.). ἐκκλίνουσι τὸ μοιχεύειν οἱ τὰ τοῦ Κιτιέως Ζήνωνος φιλοσοφοῦντες — — διὰ τὸ <μὴ> κοινωνικὸν καὶ παρὰ φύσιν εἶναι τῷ λογικῷ ζῳῷ νοθεύειν 15
τὴν ὑπὸ τῶν νόμων ἐτέρῳ προκαταληφθεῖσαν γυναῖκα καὶ φθείρειν τὸν ἄλλου ἀνθρώπου οἶκον.

730 Clemens Al. Paedag. II p. 224 Pott. εἰ γὰρ οὐδὲ τὸν δάκτυλον ὥς ἔτυχε σαλεύειν τῷ σοφῷ ὁ λόγος ἐπιτρέπει, ὥς ὁμολογοῦσιν οἱ Στωϊκοί, πῶς οὐχὶ πολὺ πλέον τοῦ συνουσιαστικοῦ ἐπικρατητέον μορίου τοῖς σοφίαν 20
διώκουσιν;

731 Diog. Laërt. VII 120. δοκεῖ δὲ αὐτοῖς καὶ γονέας σεβήσεσθαι (scil. τοὺς σπουδαίους) καὶ ἀδελφοὺς ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ μετὰ τοὺς θεοὺς. φασὶ δὲ καὶ τὴν πρὸς τὰ τέκνα φιλοστοργίαν φυσικὴν εἶναι αὐτοῖς καὶ ἐν φράσιν μὴ εἶναι. 25

§ 9. De educatione puerorum et eruditione.

732 Origenes contra Celsum IV 16 Vol. I p. 285, 23 Kd. (p. 511 Delarue). Εἰσὶ γὰρ διάφοροι οἰονεῖ τοῦ λόγου μορφαί, καθὼς ἐκάστῳ τῶν εἰς ἐπιστήμην ἀγομένων φαίνεται ὁ λόγος, ἀνάλογον τῇ ἔξει τοῦ εἰσαγομένου, ἢ ἐπ' ὀλίγον προκόπτοντος ἢ ἐπὶ πλεῖον ἢ καὶ ἐγγὺς ἤδη γινομένου τῆς 30
ἀρετῆς ἢ καὶ ἐν ἀρετῇ γεγεννημένου.

733 Quintilianus instit. orat. I 1, 15—16. *Quidam litteris instituendos qui minores septem annis essent non putaverunt, quod illa primum aetas et intellectum disciplinarum capere et laborem pati posset. — — melius autem qui nullum tempus vacare cura volunt, ut Chry-* 35
sippus. nam is, quamvis nutricibus triennium dederit, tamen ab illis quoque iam formandam quam optimis institutis mentem infantium iudicat.

6 credibile est Dionem e loco Chrysippi pendere. 9 ὥς P. — Cf. I n. 269 (Zeno). 15 μὴ addidi. 16 προκαταλειφθεῖσαν A.

734 Quintilianus instit. orat. I 1, 4. *Ante omnia ne sit vitiosus sermo nutricibus, quas, si fieri posset, sapientes Chrysippus optavit, certe quantum res pateretur optimas eligi voluit. et morum quidem in his haud dubie prior ratio est: recte tamen etiam loquantur. has pri-*
 5 *mum audiet puer, harum verba effingere imitando conabitur etc.*

735 Quintilianus instit. orat. I 10, 32. *nam et Pythagoran accepimus concitatos ad vim pudicae domui adferendam iuvenes iussa mutare in spondium modos tibicina composuisse, et Chrysippus etiam nutricum illi quae adhibetur infantibus allectationi suum quoddam*
 10 *carmen adsignat.*

736 Quintilianus instit. orat. I 3, 14. *Caedi vero discentis, quamlibet receptum sit et Chrysippus non improbet, minime velim.*

737 Quintilianus instit. orat. I 11, 17. *cum praesertim haec chironomia, quae est, ut nomine ipso declaratur, lex gestus, et ab illis tem-*
 15 *poribus heroicis orta sit et a summis Graeciae viris atque ipso etiam Socrate probata, a Platone quoque in parte civilium posita virtutum, et a Chrysippo in praeceptis de liberorum educatione compositis non omissa.*

738 Diog. Laërt. VII 129. *εὐχρηστεῖν δὲ καὶ τὰ ἐγκύκλια μα-*
 20 *θήματα φησὶν ὁ Χρύσιππος.*

739 Philo de sacrif. Abel et Cain § 78 Vol. I p. 234, 7 Wendl. *ὠφέ-*
λιμον μὲν οὖν, εἰ καὶ μὴ πρὸς ἀρετῆς κτῆσιν τελείας, ἀλλὰ τοι πρὸς πολι-
τείαν, καὶ τὸ παλαιαῖς καὶ ὠνυγίοις ἐντρέφεσθαι δόξαις, καὶ ἀρχαίαν ἀκοὴν
ἔργων καλῶν μεταδιώκειν, ἅπερ ἱστορικοὶ καὶ πᾶν τὸ ποιητικὸν γένος τοῖς τε
 25 *καθ' ἑαυτοὺς καὶ τοῖς ἔπειτα μνήμῃ παραδεδώκασι.*

740 Quintilianus instit. orat. I 10, 15. *et eius sectae quae aliis severissima, aliis asperrima videtur, principes in hac fuere sententia, ut existimarent sapientium aliquos nonnullam operam his studiis accommo-*
daturus.

30 741 Origenes contra Celsum III 25 Vol. I p. 221, 3 Kō. (p. 461 Delarue). *εἴπερ μέσον ἐστὶν ἡ τῶν σωμάτων ἱατρικὴ καὶ πρᾶγμα πίπτει οὐκ εἰς ἀστείους μόνον ἀλλὰ καὶ φαύλους, μέσον δὲ καὶ ἡ περὶ τῶν μελ-*
λόντων πρόγνωσις· οὐ γὰρ πάντως ἐμφαίνει τὸ ἀστεῖον ὁ προγιγνώσκων.

742 Origenes contra Celsum IV 96 Vol. I p. 368, 23 Kō. (p. 574
 35 Del.). *Χρὴ δ' εἰδέναι ὅτι τὸ τὰ μέλλοντα προγιγνώσκειν οὐ πάντως θεῖον ἐστὶ· καθ' αὐτὸ γὰρ μέσον ἐστὶ καὶ πίπτει εἰς φαύλους καὶ ἀστείους· καὶ ἱατροὶ γοῦν ἀπὸ ἱατρικῆς προγιγνώσκουσί τινα, καὶ φαῦλοι τὸ ἥθος τυγχάνωσιν, οὕτω δὲ καὶ κυβερνήται, καὶ μοχθηροὶ τυγχάνωσιν ὄντες, προ-*
γιγνώσκουσιν ἐπισημασίας καὶ ἀνέμων σφοδρότητας καὶ τροπὰς περὶ τὸ περι-
 40 *έχον ἔκ τινος πείρας καὶ τηρήσεως καὶ οὐ δήπου παρὰ τοῦτο θεῖους τις ἂν αὐτοὺς εἶναι φήσειε, ἂν τύχωσι μοχθηροὶ εἶναι τὸ ἥθος.*

28 scilic. musicae.

40 παρατηρήσεως Φ.

41 ἂν — φήσειε EH Del.,

φήσει vel φησὶν, om. ἂν, ceteri.

§ 10. Cynica.

743 Origenes contra Celsum IV 45 p. 538 Delarue. Τὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ ἀδιαφόρων ἐξήγησαν καὶ Ἕλληνες φύσιν· καὶ οἱ ἐπιτυγχάνοντές γε αὐτῶν τὰ μὲν ἀγαθὰ καὶ κακὰ τίθενται ἐν προαιρέσει μόνῃ, πάντα δὲ ἀδιάφορα τῷ ἰδίῳ λόγῳ φασὶν εἶναι τὰ χωρὶς προαιρέσεως ἐξετά- 5 ζόμενα· τὴν δὲ προαίρεσιν τούτοις χρωμένην δεόντως μὲν ἐπαινετὴν εἶναι, οὐ δεόντως δὲ ψεκτὴν. εἶπον οὖν ἐν τῷ περὶ ἀδιαφόρων τόπῳ, ὅτι τῷ ἰδίῳ λόγῳ θυγατράσι μίγνυσθαι ἀδιάφορόν ἐστιν, εἰ καὶ μὴ χρὴ ἐν ταῖς καθεστῶσαις πολιτείαις τὸ τοιοῦτον ποιεῖν. Καὶ ὑποθέσεως χάριν, πρὸς παράστασιν τοῦ ἀδιάφορον εἶναι τὸ τοιοῦτον, 10 παρειλήφασιν τὸν σοφὸν μετὰ τῆς θυγατρὸς μόνῃς καταλειμμένον, παντὸς τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους διεφθαρμένου· καὶ ζητοῦσιν, εἰ καθηκόντως ὁ πατήρ συνελεύσεται τῇ θυγατρὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀπολέσθαι κατ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν τὸ πᾶν τῶν ἀνθρώπων γένος. Ἀρ' οὖν παρὰ μὲν Ἑλλήσιν ὑγιῶς ταῦτα λέγεται καὶ οὐκ εὐκατα- 15 φρόνητος αὐτοῖς αἵρεσις ἢ τῶν Στωϊκῶν συναγορεύει etc.

744 Diog. Laërt. VII 188. ἐν δὲ τῷ περὶ πολιτείας καὶ μητράσι λέγει συνέρχεσθαι καὶ θυγατράσι καὶ υἱοῖς· τὰ δ' αὐτὰ φησι καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν μὴ δι' αὐτὰ αἰρετῶν εὐθύς ἐν ἀρχῇ.

745 Sextus Emp. adv. math. XI 192. ὁ δὲ Χρύσιππος ἐν τῇ 30 πολιτείᾳ κατὰ λέξιν φησὶν οὕτως „δοκεῖ μοι καὶ ταῦτα οὕτως ἐξαγαγεῖν καθάπερ καὶ νῦν οὐ κακῶς παρὰ πολλοῖς εἴθισται, ὥστε * καὶ τὸν πατέρα ἐκ τῆς θυγατρὸς καὶ τὸν ὁμομήτριον ἐκ τῆς ὁμομητρίας.“

Pyrroh. Hyp. III 246. τούτοις δὲ (Zenonis similibus placitis) ὁμο- 25 γνωμονεῖ καὶ ὁ Χρύσιππος· ἐν γοῦν τῇ πολιτείᾳ φησὶ „δοκεῖ δέ μοι ταῦτα οὕτω διεξάγειν καθάπερ καὶ νῦν οὐ κακῶς παρὰ πολλοῖς εἴθισται, ὥστε καὶ τὴν μητέρα ἐκ τοῦ υἱοῦ τεκνοποιεῖσθαι καὶ τὸν πατέρα ἐκ τῆς θυγατρὸς καὶ τὸν ὁμομήτριον ἐκ τῆς ὁμομητρίας.“ cf. ibid. 205 et I 160. 30

Eundem librum fortasse Sextus respicit P. H. III 200. καὶ τί θαυμαστόν, ὅπου γε καὶ οἱ ἀπὸ τῆς κυνικῆς φιλοσοφίας καὶ οἱ περὶ τὸν Κιτιέα Ζήνωνα καὶ Κλεάνθην καὶ Χρύσιππον ἀδιάφορον τοῦτο εἶναι φασίν.

746 Epiphan. adv. haeres. III 39 (DDG 593, 1). Χρύσιππος ὁ 35 Σολεὺς νόμους ἔγραψεν οὐ θεμιτούς. ἔλεγε γὰρ δεῖν μίγνυσθαι ταῖς μητράσι τοὺς παῖδας, τοῖς δὲ πατράσι τὰς θυγατέρας. εἰς δὲ τὰ ἄλλα συνεφώνησε Ζήνωνι τῷ Κιτιεῖ· πρὸς τούτοις δὲ ἔλεγε

4 κακὰ τίθενται Kō., κατατίθενται A <κακὰ> κατατίθενται ceteri editores.
23 lacunam significavi; exciderunt verba καὶ τὴν μητέρα ἐκ τοῦ υἱοῦ τεκνοποιεῖσθαι.

καὶ ἀνθρωποβορεῖν· ἔλεγε δὲ τὸ τέλος τῶν πάντων τὸ ἡδοναθὲς εἶναι.

747 Diog. Laërt. VII 188. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περὶ Δικαίου κατὰ τοὺς χιλίους στίχους καὶ τοὺς ἀποθανόντας κατεσθίειν κελεύων.

5 Cf. VII 121. γεύσεσθαι τε καὶ ἀνθρωπίνων σαρκῶν κατὰ περιστάσιν (scil. τὸν σπουδαῖον).

748 Sextus Emp. adv. math. XI 192. δείγμα δὲ τῆς πρὸς τοὺς κατοικομένους αὐτῶν ὁσιότητος γένοιτ' ἂν καὶ τὰ περὶ τῆς ἀνθρωποφάγίας παραγγελλόμενα· οὐ γὰρ μόνον ἀξιοῦσι τοὺς τετελευτη-
10 κότας ἐσθίειν, ἀλλὰ καὶ τὰς αὐτῶν σάρκας, εἴ ποτε τύχοι τι μέρος τοῦ σώματος ἀποκοπέν. Λέγεται δ' ἐν τῷ περὶ Δικαιοσύνης ὑπὸ Χρυσίππου ταυτί

„καὶ ἂν τῶν μελῶν ἀποκοπῇ τι μέρος πρὸς τὴν τροφήν χρήσιμον, μήτε κατορύττειν αὐτὸ μήτε ἄλλως ρίπτειν, ἀνα-
15 λίσκειν δὲ αὐτό, ὅπως τῶν ἡμετέρων ἕτερον μέρος γένηται.“

749 Plutarchus de esu carniū II 3 p. 997e. σκόπει δ' ἡμᾶς πότε-
ροι βέλτιον ἐξημεροῦσι τῶν φιλοσόφων, οἱ καὶ τέκνα καὶ φίλους καὶ πατέρας καὶ γυναῖκας ἐσθίειν κελεύοντες [ὥς] ἀποθανόντας, ἢ Πυθα-
γόρας καὶ Ἐμπεδοκλῆς.

20 750 Theophilus ad Autolycum III ep. 5. Ἐπειδὴ οὖν πολλὰ ἀνέγνως τί σοι ἔδοξεν τὰ Ζήνωνος ἢ τὰ Διογένους καὶ Κλεάνθους, ὅποσα περιέχουσιν αἱ βίβλοι αὐτῶν, διδάσκουσαι ἀνθρωποβορίας, πατέρας μὲν ὑπὸ ἰδίων τέκνων ἔψεσθαι καὶ βιβρώσκεσθαι, καὶ εἴ τις οὐ βούλοιο ἢ μέ-
30 λος τι τῆς μυσερεᾶς τροφῆς ἀπορρίψειεν, αὐτὸν κατεσθίεσθαι τὸν μὴ φαγόντα; Πρὸς τοῦτοις ἀθεωτέρα τις φωνὴ εὐρίσκεται, ἢ τοῦ Διογένους, διδάσκοντος τὰ τέκνα τοὺς ξαντῶν γονεῖς εἰς θυσίαν ἄγειν καὶ τοὺς κατεσθίειν.

cp. 6 fin. Πρὸς τί οὖν Ἐπίκουρος καὶ οἱ Στωϊκοὶ δογματίζουσιν ἀδελφοκοιτίας καὶ ἀρρενοβασίας ἐπιτελεῖσθαι, ἐξ ὧν διδασκαλιῶν μεστὰς <τὰς>
30 βιβλιοθήκας πεποιήκασιν.

751 Lactant. div. instit. VI 12. Quin etiam non defuerunt, qui supervacaneam facerent sepulturam, nihilque esse dicerent mali, iacere inhumatum atque abiectum. Quorum impiam sapientiam cum omne humanum genus respuit, tum divinae voces, quae id fieri iubent. Verum
35 illi non audent dicere, id non esse faciendum; sed si forte non fiat, nihil esse incommodi. Itaque in ea re non tam praecipientium quam consolantium funguntur officio, ut si forte id sapienti eveniat, ne se ob hoc miserum putet.

752 Sextus Emp. adv. math. XI 194. ἐν δὲ τῷ περὶ τοῦ Καθη-
40 κοντος (Chrysippus) περὶ τῆς τῶν γονέων ταφῆς διεξερχόμενος ῥητῶς φησὶν

„Ἀπογενομένων δὲ τῶν γονέων ταφαῖς χρηστέον ταῖς

2 ἔλεγε δὲ—ἡδοναθὲς εἶναι inepta. 13 idem P. H. III 247. eundem locum affert: μελῶν] ζώντων || om. τὴν 15 falso add. ἐκ post ὅπως. 18 ὥς del. Dū.

ἀπλουστάταις, ὡς ἂν τοῦ σώματος καθάπερ ὄνυχος ἢ τριχῶν οὐδὲν ὄντος πρὸς ἡμᾶς, οὐδ' ἐπιστροφῆς καὶ πολυωρίας προσδεομένων ἡμῶν τοιαύτης τινός. διὸ καὶ χρησίμων μὲν ὄντων τῶν κρεῶν τροφῇ χρῆσονται αὐτοῖς, καθάπερ καὶ τῶν ἰδίων μερῶν οἷον ποδὸς ἀποκοπέντος ἐπέβαλλε χρῆσθαι αὐτῷ, καὶ τοῖς παραπλησίοις. ἀχρείων δὲ ὄντων αὐτῶν ἢ κατορύξαντες τὸ μνῆμα ἐποίουσιν, ἢ κατακαύσαντες τὴν τέφραν ἀφήςουσιν, ἢ μακρότερον ῥίψαντες οὐδεμίαν ἐπιστροφήν αὐτῶν ποιήσονται καθάπερ ὄνυχος ἢ τριχῶν.“

753 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 22 p. 1044f. Καὶ μὲν ἐν 10 τῷ(?) τῶν Προτρεπτικῶν εἰπὼν ὅτι καὶ τὸ μητράσιν ἢ ἀδελφαῖς ἢ θυγατράσιν συγγενέσθαι καὶ τὸ φαγεῖν τι καὶ προελθεῖν ἀπὸ λεχοῦς ἢ θανάτου πρὸς ἱερὸν ἀλόγως διαβέβληται. καὶ πρὸς τὰ θηρία φησὶ δεῖν ἀποβλέπειν, καὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνων γινομένοις τεκμαίρεσθαι τὸ μηδὲν ἄτοπον μηδὲ παρὰ φύσιν εἶναι τῶν τοιούτων· εὐκαίρως γὰρ 15 πρὸς ταῦτα γίνεσθαι τὰς τῶν ἄλλων ζώων παραθέσεις, εἰς τὸ μῆτε συγγινόμενα μῆτε γεννῶντα μῆτ' ἐναποθνήσκοντα ἐν τοῖς ἱεροῖς μιᾶναι τὸ θεῖον.“

754 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 22 p. 1045a. Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ πάλιν περὶ Φύσεως λέγει „καλῶς μὲν ἀπαγορεύειν τὸν 20 Ἡσίοδον, εἰς ποταμοὺς καὶ κρήνας οὐρεῖν· ἔτι δὲ μᾶλλον ἀφεκτέον εἶναι τοῦ πρὸς βωμὸν οὐρεῖν ἢ ἀφίδρυμα θεοῦ· μὴ γὰρ εἶναι πρὸς λόγον, εἰ κύνες καὶ ὄνοι τοῦτο ποιοῦσι καὶ παιδάρια νήπια, μηδεμίαν ἐπιστροφήν μηδ' ἐπιλογισμὸν ἔχοντα περὶ τῶν τοιούτων.“

755 Sextus Pyrrh. Hypot. III 201. καὶ τοὺς Στωϊκοὺς δὲ ὁρῶμεν 25 οὐκ ἄτοπον εἶναι λέγοντας τὸ ἐταῖρα συνοικεῖν ἢ τὸ ἐξ ἐταῖρας ἐργασίας διαζῆν.

756 Origenes contra Celsum IV 26 Vol. I p. 295, 29 Kō. (p. 520 Delarue). καὶ οἱ ταῖς χαμαιτύπαις ἀδιαφόρως προσιόντες, διδάσκοντες δὲ καὶ μὴ πάντως παρὰ τὸ καθήκον τοῦτο γίνεσθαι. 30

§ 11. De rationali e vita excessu (εὐλογος ἐξαγωγή).

757 Diog. Laërt. VII 130. εὐλόγως τέ φασιν ἐξάξειν ἑαυτὸν τοῦ βίου τὸν σοφόν, καὶ ὑπὲρ πατρίδος καὶ ὑπὲρ φίλων, κἂν ἐν σκληροτέρῳ γένηται ἀλγηδόνι ἢ πηρώσειν ἢ νόσοις ἀνιάτοις. 35

758 Stobaeus ecl. II 110, 9 W. Φασὶ δὲ ποτε καὶ τὴν ἐξαγωγήν

1 idem P. H. III 248. v. l.: 1 ὀνόχων ἢ ὀδόντων 2 καὶ οὐδὲν ἐπιστρ. ἢ πολ. 6 αὐτῶν om. 7 ἐάσουσιν pro τὸ μν. ἐπ. 8 αὐτῶν ante ἐπιστροφήν.

11 numerum libri excidisse vidit Xyl. 12 φαγεῖν τι<τῶν ἀπειρημένων> Xyl.

22 γὰρ εἶναι Reiske, παρεῖναι libri.

τὴν ἐκ τοῦ βίου τοῖς σπουδαίοις καθηκόντως <γίνεσθαι> κατὰ πολλοὺς τρόπους, τοῖς <δὲ> φαύλοις μονήν <τὴν> ἐν τῷ ζῆν καὶ εἰ μὴ μέλλοιεν ἔσεσθαι σοφοί· οὔτε γὰρ τὴν ἀρετὴν κατέχειν ἐν τῷ ζῆν οὔτε τὴν κακίαν ἐκβάλλειν· τοῖς δὲ καθήκουσι καὶ τοῖς παρὰ τὸ καθήκον <παρα>μετρεῖσθαι
5 τὴν τε ζωὴν καὶ τὸν θάνατον.

759 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 18 p. 1042d. Ἄλλ' οὐδ' ὅλως, φασίν, οἵεται δεῖν Χρῦσιππος οὔτε μονήν ἐν τῷ βίῳ τοῖς ἀγαθοῖς, οὔτ' ἐξαγωγὴν τοῖς κακοῖς παραμετερεῖν, ἀλλὰ τοῖς μέσοις κατὰ φύσιν. Διὸ καὶ τοῖς εὐδαιμονοῦσι γίνεται ποτε καθήκον ἐξάγειν
10 ἑαυτούς, καὶ μένειν αὐτοῖς ἐν τῷ ζῆν τοῖς κακοδαιμονοῦσιν.

Plutarchus de comm. not. cp. 11 p. 1063d. Ταῦτα τοίνυν ἐν τῇ Στοᾷ νομοθετεῖται, καὶ πολλοὺς μὲν ἐξάγουσι τῶν σοφῶν, ὡς ἄμεινον εὐδαιμονοῦντας πεπαῦσθαι· πολλοὺς δὲ κατέχουσι τῶν φαύλων, ὡς καθήκοντος αὐτοῖς ζῆν κακοδαιμονοῦντας. Καίτοι ὁ μὲν σοφὸς ὄλβιος,
15 μακάριος, πανευδαίμων, ἀσφαλής, ἀκίνδυνος, ὁ δὲ φαῦλος καὶ ἀνόητος οἷος εἶπεν·

Γέμω κακῶν δὴ κοῦκέτ' ἔσθ' ὅπου τεθῇ. (Eur. Herc. 1245)
ἀλλὰ καὶ τούτοις μονήν οἴονται καθήκουσαν εἶναι, κακείνοις ἐξαγωγὴν. Εἰκότως δέ, φησὶ Χρῦσιππος· οὐ γὰρ ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς δεῖ παρα-
20 μετρεῖσθαι τὸν βίον, ἀλλὰ τοῖς κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν.

760 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 18 p. 1042a. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περὶ Φύσεως ὑπειπὼν ὅτι „λυσιτελεῖ ζῆν ἄφρονα μᾶλλον ἢ <μὴ> βιοῦν, καὶ μὴδέποτε μέλλῃ φρονήσειν“ ἐπιλέγει
„Τοιαῦτα γὰρ τὰγαθὰ ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις, ὥστε τρόπον
25 τινὰ τὰ κακὰ τῶν ἀνὰ μέσον προτερεῖν.“

p. 1042b. τῶν δ' ἀνὰ μέσον λεγομένων παρ' αὐτοῖς μήτε κακῶν ὄντων μήτ' ἀγαθῶν.

p. 1042c. Βουλόμενος οὖν ταύτην ἐπιλαίνειν τὴν ἀτοπίαν, ἐπιλέγει περὶ τῶν κακῶν·

30 „Ἐστὶ δ' οὐ ταῦτα προτεροῦντα, ἀλλ' ὁ λόγος, μεθ' οὗ βιοῦν ἐπιβάλλει μᾶλλον, καὶ εἰ ἄφρονες ἐσόμεθα.“

Πρῶτον μὲν οὖν τὰ κακὰ κακίαν λέγει καὶ τὰ μετέχοντα κακίας, ἄλλο δ' οὐδέν· ἡ δὲ κακία λογικόν ἐστὶ, μᾶλλον δὲ λόγος ἡμαρτημένος etc.

761 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 14 p. 1039d. Ἐν γοῦν
35 τοῖς περὶ τοῦ Προτρέπεσθαι, τοῦ Πλάτωνος ἐπιλαμβανόμενος λέγοντος, ὅτι τῷ μὴδὲ μαθόντι μὴδ' ἐπισταμένῳ ζῆν, λυσιτελεῖ μὴ ζῆν, ταῦτ' εἶρηκε κατὰ λέξιν·

1 γίνεσθαι add. Heeren.

2 δὲ add. Heeren. || τὴν add. Usener.

4 παραμετρεῖσθαι Wachsm., μετρεῖσθαι libri. 22 Eadem verba de comm. not. cp. 12 afferuntur cum hac lectionis varietate: 22 μᾶλλον om. CNot. 23 μὴ om. St. Rep. et in CNot. codd. BE. 25 τινὰ καὶ CNot. || τῶν ἄλλων ἀνὰ μέσον CNot. 31 εἰ καὶ CNot. 36 Gorg. p. 512b.

„Ὁ γὰρ τοιοῦτος λόγος καὶ ἑαυτῷ μάχεται καὶ ἡκιστα ἐστὶ προτρεπτικός. Πρῶτον γὰρ παραδεικνύων, ὅτι κράτιστον ἡμῖν ἐστὶ τὸ μὴ ζῆν καὶ τρόπον τινὰ ἀποθνήσκειν ἀξιῶν, πρὸς ἕτερά τινα μᾶλλον ἡμᾶς προὔτρεψεν ἢ τὸ φιλοσοφεῖν· οὐ γὰρ ἔστι μὴ ζῶντα φιλοσοφεῖν· οὐδὲ μὴ πολὺν χρόνον ἐπιζήσαντας κακῶς καὶ ἀπείρως φρόνιμον γενέσθαι.“ καὶ προελθὼν δέ φησιν ὅτι „καὶ τοῖς φαύλοις καθήκει μένειν ἐν τῷ ζῆν.“ εἶτα κατὰ λέξιν· „Πρῶτον γὰρ ἡ ἀρετὴ ψιλῶς οὐδέν ἐστι πρὸς τὸ ζῆν ἡμᾶς, οὕτω δ' οὐδ' ἡ κακία οὐδέν ἐστι πρὸς τὸ δεῖν ἡμᾶς ἀπιέναι.“

10

762 Plutarchus de comm. not. cp. 11 p. 1064a. Καὶ γὰρ Ἡρακλείτῳ, φασί, καὶ Φερεκύδῃ καθήκειν ἄν, εἴπερ ἡδύναντο, τὴν ἀρετὴν ἀφεῖναι καὶ τὴν φρόνησιν, ὥστε παύσασθαι φθειριῶντας καὶ ὑδρωπιῶντας· καὶ τῆς Κίρκης ἐγχεούσης δύο φάρμακα, τὸ μὲν ποιοῦν ἄφρονας ἐκ φρονίμων, τὸ δὲ [φρο- 15 νίμους] ὄνους ἐξ [ἀφρόνων] ἀνθρώπων, τότε δὴ τὸν Ὀδυσσεῆα πιεῖν τὸ τῆς ἀφροσύνης μᾶλλον, ἢ μεταβαλεῖν εἰς θηρίου μορφὴν τὸ εἶδος, ἔχοντα τὴν φρόνησιν (καὶ μετὰ τῆς φρονήσεως δηλονότι τὴν εὐδαιμονίαν). Καὶ ταῦτά φασιν αὐτὴν ὑψηγεῖσθαι καὶ παρακελεύεσθαι τὴν φρόνησιν· „Ἄφες με καὶ καταφρό- 20 νησον ἀπολλυμένης ἐμοῦ καὶ διαφθειρομένης εἰς ὄνου πρόσωπον.“

Cf. Cicero apud Lactantium Instit. V 11. Praeclare M. Tullius: Etenim si nemo est, inquit, quin emori malit, quam converti in aliquam figuram bestiae, quamvis hominis mentem sit habiturus; quanto est mi- 25 serius, in hominis figura animo esse efferato? Mihi quidem tanto videtur, quanto praestabilior est animus corpore.

763 Cicero de finibus III 18,60. Sed cum ab his (scil. a principiis naturalibus) omnia proficiscantur officia, non sine causa dicitur, ad ea referri omnes nostras cogitationes, in his et excessum e vita et in 30 vita mansionem. In quo enim plura sunt, quae secundum naturam sunt, huius officium est, in vita manere; in quo autem sunt plura contraria aut fore videntur, huius officium est, e vita excedere. E quo apparet, et sapientis esse aliquando officium, excedere e vita, cum beatus sit, et stulti manere in vita, cum sit miser. 61. Nam bonum illud et 35 malum — postea consequitur; prima autem illa naturae, sive secunda sive contraria, sub iudicium sapientis et dilectum cadunt, estque illa subiecta quasi materia sapientiae. Itaque et manendi in vita et migrandi ratio omnis iis rebus, quas supra dixi, metienda. Nam neque <virtutem qui habet> virtute retinetur in vita, nec iis qui sine virtute sunt, mors 40

16 φρονίμους ἐξ ἀφρόνων, τὸ δὲ ὁ libri, corr. Wyttenb. addit Plut. 39 virtutem qui habet supplevit Baier.

18 uncis inclusa

est oppetenda. Et saepe officium est sapientis desciscere a vita, cum sit beatissimus, si id opportune facere possit. Sic enim censent, opportunitatis esse beate vivere, quod est convenienter naturae vivere. Itaque a sapientia praecipitur, se ipsam, si usus sit, sapiens ut relinquat. Quam
 5 ob rem cum vitiorum ista vis non sit, ut causam afferant mortis voluntariae, perspicuum est etiam stultorum, qui iidem miseri sint, officium esse manere in vita, si sint in maiore parte rerum earum, quas secundum naturam esse dicimus. Et quoniam excedens e vita et manens aequae miser est, nec diuturnitas magis ei vitam fugiendam facit, non sine causa dicitur
 10 iis, qui pluribus naturalibus frui possint, esse in vita manendum.

764 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 168, 1 Bruns. καθόλου δέ, εἰ ἡ ἀρετὴ αὐτάρκης πρὸς τὸ παρασχεῖσθαι τὸν βίον ἡμῶν ἄκρως εὐδαιμονα καὶ μακάριον, πῶς εὐλόγος ἐξαγωγή τῷ τὴν ἀρετὴν ἔχοντι, ἐν μακαρίῳ βίῳ ὄντι; ὥς γὰρ ἄτοπον τὸ λέγειν τὸν Δία ἐθέλειν ἀπο-
 15 θανεῖν, οὕτως ἄτοπον καὶ τὸν ἐπίσης τοῦτω μακαρίως ζῶντα ἑαυτὸν ἐξάγειν εὐλόγως τοῦδε τοῦ βίου, τῶν μὲν σωματικῶν καὶ ἐκτὸς ἀδιαφόρων ὄντων καὶ μήτε ποιούντων τὴν εὐδαιμονίαν μήτε ἀναιρούντων, τῆς δὲ ἀρετῆς, ἣ μόνῃ καὶ κατασκευάζει τὸν μακάριον βίον καὶ φυλάττει βέβαιον παροῦσα, μηδέποτε ἂν ἀπολειπούσης τὸν σοφόν. — — πῶς γὰρ εὐλόγον τὴν ἀρε-
 20 τὴν τοῦθ' ὑποβάλλειν τῷ σοφῷ;

765 Clemens Al. Strom. IV 6 p. 576 Pott. αὐτίκα εὐλόγον ἐξαγωγήν τῷ σπουδαίῳ συγχωροῦσι καὶ οἱ φιλόσοφοι, εἴ τι τοῦ πράσσειν [αὐτὸν] οὕτω στερήσειεν αὐτόν, ὥς μηκέτι ἀπολελεῖσθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς πράξεως.

766 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 160, 24 Bruns. εἰ περὶ τὴν τῶν κατὰ φύσιν καὶ οὐκείων ἐκλογὴν ἢ ἐνέργειαν τῆς ἀρετῆς καὶ περὶ τὴν ἀποικονομίαν καὶ ἐκκλισιν τῶν τούτοις ἐναντίων, δεῖ δηλονότι παρεῖναι ἃ ἐκλέγεται. οὐ γὰρ δὴ ἀεὶ τῷ ἀνθρώπῳ ταῦτα πάρεστι· διὰ γοῦν τὴν τούτων ἔνδειαν ὁ τὴν ἀρετὴν ἔχων ἑαυτὸν ἐξάγει ποτέ. οὐδὲ
 30 γὰρ διὰ τὸ ἀδυνατεῖν ἐκλέγεσθαι ταῦτα ἢ ἐξαγωγή, ὅπερ ἔργον τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ τῷ μὴ παρεῖναι ἃ οὐκ ἐπ' αὐτῇ.

767 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 159, 19 Bruns. ὁ δὲ τὴν ἀρετὴν ἔχων καταλείπει ἂν ποτε τὸν βίον τὸν μετὰ ἀρετῆς ἐκὼν διὰ τὴν ἐξαγωγήν τὴν εὐλόγον.

768 Excerpta philos. Cod. Coislin. 387 Cramer Anecd. Paris. Vol. IV 403. ἀλλὰ καὶ οἱ Στωϊκοὶ φιλόσοφοι — τὴν φιλοσοφίαν ὑπέλαβον μελέτην εἶναι τοῦ φυσικοῦ θανάτου· διὸ καὶ πέντε τρόπους εὐλόγου ἐξαγωγῆς ἔγραψαν· ἔοικε γάρ, φησιν, ὁ βίος μακρῷ συμποσίῳ, ἐν ᾧ δοκεῖ εὐωχεῖσθαι ἡ ψυχὴ· καὶ παρ' ὅσους τρόπους λύεται τὸ συμπόσιον, παρὰ
 40 τοσοῦτους τρόπους γίνονται καὶ εὐλογοὶ ἐξαγωγαί. Λύεται δὲ τὸ συμπόσιον κατὰ πέντε τρόπους· ἢ διὰ χρεῖαν μεγάλην ἄφνω καταλαβοῦσαν, οἷον παρουσίαν φίλου διὰ χρόνον· ὑπὸ χαρᾶς γὰρ ἀνίστανται οἱ φίλοι καὶ λύεται τὸ συμπόσιον. ἢ διὰ τοὺς ἐπεισκημάζοντας καὶ αἰσχροῦς ἀποκρίνοντας λύεται ὁμοίως τὸ συμπόσιον· ἢ διὰ τὸ νεκρὰ καὶ νοσώδη εἶναι τὰ

1 Et Ursinus, ut libri. 3 verba: quod est — vivere ante sic enim — beate vivere praebent libri, transposuit Madvig. 22 τι Wil., τις cod. 23 αὐτὸν seclisit Wil. || αὐτὸν Wil., αὐτῶν cod.

παρατιθέμενα· ἢ διὰ σπάνιν ἐδεσμάτων· ἢ διὰ μέθην λύεται τὸ συμπόσιον.

Κατὰ τοὺς αὐτοὺς οὖν πέντε τρόπους γίνονται καὶ εὐλογοὶ ἐξαγωγαί· ἢ διὰ χρεῖαν μεγάλην καταλαβοῦσαν ὥς προσέταξεν ἡ Πυθία τινὶ ἀποσφάξαι ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἰδίας πόλεως, φθορᾶς τῇ πόλει ἐπικειμένης — 5 — ἢ διὰ τοὺς ἐπεισχωμάζοντας τυράννους καὶ ἀναγκάζοντας ἡμᾶς ἢ πράττειν αἰσχρὰ ἢ λέγειν τὰ ἀπόρρητα (sequitur narratiuncula de muliere Pythagorea) ἢ διὰ μακρὰν νόσον κωλύουσιν ἐπὶ πολὺν ὄργανῳ χρῆσθαι τὴν ψυχὴν τῷ σώματι, εὐλόγως δεῖ ἐξάγειν αὐτήν· διὸ καὶ Πλάτων οὐκ ἀποδέχεται τὸ διαιτητικὸν τῆς ἱατρικῆς ὥς παιδαγωγοῦν τὰ νοσήματα καὶ 10 ποιοῦν ἐγχευρίζειν, ἀλλ' ἀποδέχεται τὸ χειρουργικὸν καὶ φαρμακευτικόν, ᾧ ἐχρήτο Ἀρχιγένης, ὁ στρατόπεδον θεραπεύων· φησὶ δὲ καὶ Σοφοκλῆς

οὐ πρὸς ἱατροῦ σοφοῦ

θρηνεῖν ἐπωδᾶς πρὸς στομῶντι τραύματι (Ai. 582)

ἢ διὰ πενίαν· καὶ καλῶς φησιν ὁ Θέογνις·

15

χρὴ πεινὴν φεύγοντα etc.

ἢ διὰ λῆρον· ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ ἡ μέθη ἔλκε τὸ συμπόσιον, οὕτως κἀνταῦθα ἔστι τινα ἐξαγαγεῖν ἑαυτὸν διὰ λῆρον· οὐδὲν γάρ ἐστι λῆρος, εἰ μὴ φυσικὴ μέθη· καὶ οὐδὲν ἐστι μέθη, εἰ μὴ προαιρετικὸς λῆρος· καὶ ταῦτα μὲν περὶ 20 τούτου.

Cf. Olympiodorum ad Plat. Phaed. p. 5 ed. Finckh.

Appendix I.

Fragmenta Chrysippi, quae ad explicationem carminum Homericorum pertinent.

769 Scholia in Homeri Iliadem A 129. Ζώϊλος δὲ ὁ Ἀμφιπολί-
5 της καὶ Χρύσιππος ὁ Στωϊκὸς σολοικίζειν οἴονται τὸν ποιητὴν ἀντὶ
ἐνικοῦ πληθυντικῶ χρησάμενον ῥήματι· τὸ γὰρ δῶσι φασὶ πληθυντι-
κόν· ἀγνοοῦσι δὲ etc.

770 Scholia in Homeri Iliad. A 405. ὅς ῥα παρὰ Κρονίωνι· ὅτι ἐν-
τεῦθεν ἐπὶ τοῦ Ἀρεως λέγεται οὐκ ὀρθῶς (l. Il. E 906) Ὅμηρος δέ, ὡς
10 Στωϊκός, Ποσειδῶνος αὐτὸν εἶναι φησι.

771 Scholia in Hom. Iliad. Θ 441. ἀμβωμοῖσι· Χρύσιππος ὅφ'
ἐν προφέρεται, ὁ μέντοι Ἀρίσταρχος δύο μέρη λόγου etc.

Etymol. Magn. s. v. ἀμβωμοῖσιν· ἀντὶ τοῦ περὶ τοῖς βωμοῖς. Χρύ-
σιππος ὅφ' ἐν προφέρει, ὁ μέντοι Ἀρίσταρχος δύο μέρη λόγου.

15 772 Scholia ad Hom. Iliad. K 252. Χρύσιππος δὲ ὥσπερ εἴ τις,
φησί, περὶ τριῶν ἡμερῶν διαλεγόμενος ἐν τῇ τρίτῃ λέγει μίαν ἀπο-
λείπεσθαι ἔτι ἡμέραν, κἂν μὴ περὶ ὀρθρον ποιῇται τοὺς λόγους, οὐ-
τως καὶ τὸν Ὀδυσσεά εἰ καὶ πλεον ἦν παρωχηκὸς τῶν δύο μοιρῶν
τὴν τρίτην φάναι καταλείπεσθαι, ἐπειδὴ τριμεροῦς οὔσης τῆς νυκτὸς
20 ἕκαστον μέρος ἐν τι λαμβάνεται, ὥστε κἂν ἐλλιπὲς ᾗ τοῦτο καὶ μὴ
ὀλόκληρον, ἀλλ' ἀριθμεῖσθαι γε τρίτην, τῷ τάξιν τῶν ἡμερῶν ἔχειν
τὴν τρίτην. οὕτω γὰρ καὶ ἄνθρωπον παρὰ πόδα γενόμενον ἔτι
τυγχάνειν τῆς ὅλης προσηγορίας.

773 Scholia in Hom. Iliad. N. v. 41. Χρύσιππος δὲ ὁ Στωϊκὸς
25 καὶ Διονύσιος ὁ Θράξ δασύνουσι τὸ „αὐτᾶχοι“ ἵν' ἡ ξηρόφωνοι.

774 Scholia in Hom. Iliad. O. v. 241. ἀμφὶ ἔ γινώσκων· — —
Χρύσιππος δὲ ψιλοῦν τὸ ἔ ὡς περισσεῦον, καὶ φησιν „ἀμφιγνοῶν
ἀντὶ τοῦ ἀντιβάλλον.“

775 Scholia in Hom. Iliad. X 212. μέσσα· Χρύσιππος ῥῦμα
30 γράφει· τὴν γὰρ ῥοπὴν τοῦ ζυγοῦ ῥύμην καλεῖσθαι.

Chrysippum, cuius in scholiis Pindari aliquot afferuntur explicationes, non
esse philosophum Solensem, sed eiusdem nominis grammaticum demonstravit
Alfred Körte. Mus. Rhen. LV 131.

776 Scholia in Hom. Odyss. E. 240. περίκηλα· Ἀρίσταρχος ὥσπερ ξηρὰ ἐκδεχόμενος, τὰ περικεκαυμένα ὑπὸ ἡλίου. Χρῦσιππος δὲ διήρει, περὶ κῆλα, περισσῶς ξηρά.

777 Etymol. Magn. s. v. ἐπικυνεῖν (p. 361, 13 Gaisf.). καὶ Χρῦσιππος γράφει Κυλλήνιος Ἑρμῆς, ἐπειδὴ ἡ ῥάβδος αὐτοῦ ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει — — Φαίακες δὲ θύουσιν αὐτῷ ἐσπέρας ὥς Ὅμηρος „ὅτε μνησαίατο κοίτου“ οὐχ ὅτι ὄνειρόπομπος ἦν ἀλλ' ὅτι ὕπνου ἡδέος αἷτιος. Cf. Etymol. Gud. s. v. ἐπικυνεῖν et ἐπισκύνειν.

ὁ γράφεται Gud. s. v. ἐπικυνεῖν. || Od. ω 1. 7 Od. η 138

Appendix II.

Fragmenta Chrysippi ad singulos libros relata.

(Hic ea inserui, quae ad rationem doctrinae nihil facere viderentur.)

- I. *Περὶ Ἀγαθῶν* (*περὶ Ἀγαθοῦ* fr. 3)
- 5 fr. 1: III p. 33, 19 n. 137 (*ἐν τῷ πρώτῳ*)
fr. 2: III p. 35, 38 n. 148 (*ἐν τῷ πρώτῳ*)
fr. 3: III p. 102, 11 n. 418 (*ἐν τῷ δευτέρῳ*)
fr. 4: III p. 9, 2 n. 25 (*ἐν τῷ τρίτῳ*).
- II. *Περὶ Ἀνομολογίας*
- 10 fr. 1: III p. 94, 43 n. 390.
- III. *Περὶ Ἀρετῶν πρὸς Πόλλιν β'* (Titulus II p. 9, 42)
- fr. 1: III p. 13, 18 n. 49 (*ἐν τῷ πρώτῳ*)
fr. 2: III p. 72, 30 n. 295 (*ἐν τῷ πρώτῳ*)
fr. 3: III p. 85, 27 n. 350 (*ἐν τῷ περὶ ἀρ.*).
- 15 IV. *Περὶ τῆς τῶν Ἀρετῶν διαφορᾶς πρὸς Διόδωρον δ'* (Titulus II p. 9, 40)
- fr. 1: III p. 61, 20 n. 256
fr. 2: III p. 62, 20 n. 259.
- V. *Περὶ τοῦ ποιᾶς εἶναι τὰς Ἀρετάς α'* (Titulus II p. 9, 41)
- 20 fr. 1: III p. 60, 13 n. 256
fr. 2: III p. 62, 22 n. 259.
- VI. *Περὶ Ἀνύξανομένου*
II p. 131, 6 n. 397.
- VII. *Περὶ Βίων Δ*
- 25 fr. 1: III p. 173, 23 n. 691 (*ἐν τῷ πρώτῳ*)
fr. 2: III p. 174, 15. 21 n. 693 (*ἐν τοῖς π. β.*)
fr. 3: III p. 175, 3 n. 697 (*ἐν πρώτῳ*)
fr. 4: III p. 175, 31 n. 701 (*ἐν πρώτῳ?*)
fr. 5: III p. 180, 14 n. 716 (*ἐν τῷ πρώτῳ*)
30 fr. 6: III p. 172, 6 n. 685 (*ἐν τῷ δευτέρῳ*)
fr. 7: III p. 176, 12 n. 702 (*ἐν τῷ τετάρτῳ*)
fr. 8: III p. 176, 24 n. 703 (*ἐν τῷ τετάρτῳ*)
fr. 9: II p. 16, 29 n. 42 (*ἐν τῷ τετάρτῳ*)
fr. 10: II p. 89, 41 n. 270 (*ἐν τῷ τετάρτῳ*).
- 35 VIII. *Περὶ τῆς Διαλεκτικῆς πρὸς Ἀριστοκρέοντα Δ* (Titulus II p. 9, 34 in catalogo librorum moralium)
- fr. 1: II p. 38, 21 n. 126.
- IX. *Περὶ τῶν Δι' αὐτὰ Αἰρετῶν Α*
- fr. 1: III p. 176, 31 n. 704

fr. 2: Athenaeus Deipnos. VII 285d. Χρύσιππος δ' ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ περὶ τῶν δι' αὐτὰ αἰρετῶν „τὴν ἀφύην, φησὶν, [τὴν] ἐν Ἀθήναις μὲν διὰ τὴν δαψίλειαν ὑπερορῶσι καὶ πτωχικὸν εἶναι φασιν ὄψον, ἐν ἑτέραις δὲ πόλεσιν ὑπερθανυμάζουσι πολὺν χεῖρω γενομένην. εἶθ' οἱ μὲν, φησὶν, ἐνταῦθα τοὺς ἀδριατικούς ὄρνιθας τρέφειν σπεύδουσιν ἀχρειοτέρους ὄντας, ὅτι τῶν 6 παρ' ἡμῖν πολὺν ἐλάττους εἰσὶν· ἐκεῖνοι δὲ τὰναντία μεταπέμπονται τοὺς ἐνθάδε.“

fr. 3: III p. 36, 2 n. 148 (ἐν τῷ περὶ τῶν καθ' αὐτὰ αἰρετῶν).

X. *Περὶ τῶν μὴ δι' αὐτὰ Αἰρετῶν*

fr. 1: III p. 185, 17 n. 744 10

fr. 2: Athenaeus Deipnosoph. IV p. 159a. οἶον ὁ καλὸς Χρύσιππος διαγράφει ἐν τῷ περὶ τῶν μὴ δι' αὐτὰ αἰρετῶν λέγων ὥδε „ἐπὶ τοσοῦτον τινὲς ἐκπλήττουσι πρὸς τὸ ἀργύριον ὥστε ἱστορῆσθαι πρὸς τῇ τελευτῇ τινὰ μὲν καταπιόντα οὐκ ὀλίγους χρυσοῦς ἀποθανεῖν τὸν δὲ ἕτερον ῥαψάμενον εἰς τινα χιτῶνα καὶ ἐνδύντ' αὐτὸν ἐπισκῆψαι τοῖς οἰκέλοις θάψαι οὕτως, 15 μῆτε καύσαντας μῆτε θεραπέυσαντας.“

XI. *Περὶ τοῦ Δικάζειν Α*

fr. 1: II p. 326, 32 n. 1125

fr. 2: III p. 175, 12 n. 699.

XII. *Περὶ Δικαιοσύνης* (cf. II p. 3, 10) 20

fr. 1: Cicero de republ. III 8, 12 et requireret et tueretur, alter (scil. Aristoteles) autem de ipsa iustitia quattuor implevit sane grandis libros. Nam ab Chrysippo nihil magnum nec magnificum desideravi, qui suo quodam more loquitur, ut omnia verborum momentis, non rerum ponderibus examinet. 25

fr. 2: II p. 11, 44 n. 30

fr. 3: II p. 337, 35 n. 1175 (ἐν τῷ πρώτῳ)

fr. 4: III p. 89, 27 n. 367 (ἐν τῷ πρώτῳ)

fr. 5: III p. 8, 10. 20 n. 23 (ἐν τῷ τρίτῳ)

fr. 6: III p. 146, 10 n. 545 (ἐν τῷ τρίτῳ) 30

fr. 7: III p. 186, 3 n. 747 (ἐν τῷ τρίτῳ περὶ δικαίου)

fr. 8: III p. 186, 7 n. 748 (ἐν τῷ περὶ δικαιοσύνης)

fr. 9: III p. 177, 2 n. 705 (ἐν τοῖς περὶ δικαιοσύνης).

XIIa. *Περὶ Δικαιοσύνης πρὸς Πλάτωνα* (fortasse pars eiusdem operis)

fr. 1: III p. 110, 29 n. 455 (ἐν τῷ πρώτῳ) 35

fr. 2: III p. 37, 16 n. 157

fr. 3: III p. 70, 30 n. 288

fr. 4: III p. 77, 20 n. 313.

XIIb. *Περὶ Δικαιοσύνης πρὸς Ἀριστοτέλην* (fortasse pars eiusdem operis) 40

fr. 1: III p. 8, 22 n. 24 (Ἀριστοτέλει περὶ δικαιοσύνης ἀντιγράφῳ).

XIII. *Περὶ Δικαιοσύνης Ἀποδείξεις*

fr. 1: III p. 71, 5. 10 n. 289

fr. 2: III p. 73, 13 n. 297. 45

2 τὴν del. Wilam. || μὲν διὰ Wilam., διὰ μὲν A. 13 πρὸς τὸ φιλάργυρον coni. Wilam. 15 τινὰ] τὸν Meineke.

XIV. *Περὶ τοῦ Διός A*

fr. 1: III p. 50, 31 n. 211

fr. 2: III p. 52, 41 n. 226.

XV. *Περὶ Δυνατῶν πρὸς Κλεῖτον Δ* (Titulus in catalogo II p. 5, 22)

5 fr. 1: II p. 92, 33. 93, 10. 15 n. 283 (ἐν τῷ πρώτῳ)

fr. 2: II p. 174, 5. 24 n. 551 (ἐν τῷ τετάρτῳ).

XVI. *Περὶ Εἰσαγωγῆς B* (hoc opus restituere conatus est A. Gercke Chrysippea Fleck. ann. suppl. XIV)

fr. 1: II p. 264, 17 n. 913

10 fr. 2: II p. 265, 24 n. 915

fr. 3: II p. 267, 26 n. 927

fr. 4: II p. 270, 8 n. 939

fr. 5: II p. 309, 33 n. 1049

fr. 6: II p. 266, 33 n. 925 (ἐν τῷ πρώτῳ)

15 fr. 7: II p. 292, 23 n. 998 (ἐν τῷ δευτέρῳ)

fr. 8: II p. 293, 12 n. 999 (ἐν τῷ δευτέρῳ).

XVII. *Εἰσαγωγή τῆς περὶ Ἀγαθῶν καὶ Κακῶν πραγματείας* (respici videtur: II p. 11, 45)

fr. 1: III p. 167, 3 n. 667.

20 fr. 2: Athenaeus Deipnos. IV p. 159d. Χρύσιππος δ' ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῇ εἰς τὴν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν πραγματείαν νεανίσκον φησί τινα ἐκ τῆς Ἰωνίας σφόδρα πλούσιον ἐπιδημῆσαι ταῖς Ἀθήναις πορφυρίδα ἡμφιεσμένον ἔχουσαν χρυσᾶ κράσπεδα. πυνθανομένου δέ τινος αὐτοῦ ποδαπὸς ἐστὶν ἀποκρίνασθαι ὅτι πλούσιος.

25 fr. 3: Origenes contra Celsum IV 63 Vol. I p. 334, 15 Kō. (p. 552 Delarue). (Dum refutare studet Celsi opinionem τὰ κακὰ οὔτε πλείονα οὔτε ἐλάττωνα γίγνεσθαι) καὶ ἄλλως δ' ἐλέγχεται ὁ τοῦ Κέλσου περὶ τῶν κακῶν λόγος ἀπὸ τῶν ἐξετασάντων φιλοσόφων τὰ περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ παραστησάντων καὶ ἀπὸ τῆς ἱστορίας ὅτι πρῶτον μὲν ἔξω πόλεως καὶ προσωπεῖα περικείμεναι αἱ ἐταῖραι ἐξεμίσθουν ἑαυτὰς τοῖς βουλομένοις· εἶδ' ὕστερον καταφρονήσασαι ἀπέθεντο τὰ προσωπεῖα καὶ ὑπὸ τῶν νόμων μὴ ἐπιτρεπόμεναι εἰσιέναι εἰς τὰς πόλεις, ἔξω ἦσαν αὐτῶν· πλείονος δὲ τῆς διαστροφῆς γινομένης ὁσημέραι, ἐτόλμησαν καὶ εἰς τὰς πόλεις εἰσελθεῖν. Ταῦτα δὲ Χρύσιππος φησιν ἐν τῇ περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν εἰσαγωγῇ·
35 „Ὅθεν ὥς τῶν κακῶν πλειόνων καὶ ἡττόνων γινομένων, ἔστι λαβεῖν ὅτι οἱ καλούμενοι ἀμφίβολοι ἦσαν ποτε προεστηκότες, πάσχοντες καὶ διατιθέντες καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν εἰσιόντων δουλεύοντες, ὕστερον δὲ οἱ ἀγορανόμοι τούτους ἐξῶσαν.“ Καὶ περὶ μυρίων δ' ἂν τῶν ἀπὸ κεχυμένης τῆς κακίας ἐπεισελθόντων τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι πρότερον οὐκ ἦν.
40 Αἱ γοῦν ἀρχαιόταται ἱστορίαι, καίτοι γε μυρία ὅσα κατηγοροῦσαι τῶν ἀμαρτανόντων ἀρξήτοποιον οὐκ ἴσασι.XVIII. *Περὶ τῶν Ἐναντίων πρὸς Λιονύσιον B* (Titulus in catalogo librorum moralium II p. 9, 9)

fr. 1: II p. 49, 13sq. n. 172sq.?

45 XIX. *Περὶ Ἐνυπνίων A* (cf. Cic. de div. I 6)

fr. 1: II p. 342, 4 n. 1187

fr. 2: II p. 344, 39. 345, 11 n. 1204. 1205

fr. 3: II p. 345, 21 n. 1206.

- XX. *Περὶ Ἐξέων* (libri *περὶ ἔξεως πρὸς Κλέωνα α'β'γ'* in catalogo librorum moralium II p. 9, 38 fortasse diversi)
fr. II p. 147, 38 n. 449.
- XXI. *Ἐρωτικά καὶ Ἐπιστολαί*
fr. II p. 314, 15 n. 1072. 5
- XXII. *Περὶ Ἐρωτος*
fr. 1: III p. 180, 14 n. 716
fr. 2: III p. 180, 36 p. 718.
- XXIII. *Περὶ Θεῶν Γ* (vel plures)
fr. 1: II p. 201, 4 n. 687 10
fr. 2: II p. 305, 26 n. 1022 (ἐν τῷ πρώτῳ)
fr. 3: II p. 315, 1 n. 1076 (ἐν τῷ πρώτῳ)
fr. 4: II p. 316, 20 n. 1078 (ἐν τῷ πρώτῳ)
fr. 5: II p. 315, 25 n. 1077 (in primo)
fr. 6: II p. 316, 12 n. 1077 (in secundo) 15
fr. 7: II p. 316, 16 n. 1078 (ἐν τῷ δευτέρῳ)
fr. 8: II p. 326, 32 n. 1125 (ἐν τῷ δευτέρῳ)
fr. 9: II p. 309, 12 n. 1049 (ἐκ τοῦ τρίτου)
fr. 10: II p. 313, 21 n. 1068 (ἐν τῷ τρίτῳ)
fr. 11: III p. 50, 40 n. 212 (ἐν τῷ τρίτῳ) 20
fr. 12: III p. 80, 33 n. 326 (ἐν τῷ τρίτῳ).
- XXIV. *Περὶ Ἡδονῆς* (num idem liber qui inscribitur *περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς*? Cf. catalogum librorum moralium II p. 10, 3—6)
fr. III p. 37, 13 n. 156.
- XXV. *Ἡθικῶν Ζητημάτων I* 25
fr. 1: III p. 141, 23 n. 23
fr. 2: III p. 50, 18 n. 210 (ἐν τῷ ἔκτῳ)
fr. 3: III p. 57, 39 n. 243 (ἐν τῷ ἔκτῳ)
fr. 4: Scholia in Eur. *Androm.* v. 276 Vol. IV p. 152 Dind. Vol. II p. 274 Schw. *Χρύσιππος δὲ ἐν Ἡθικῶν δεκάτῳ λογισάμενον τὸν Πάριν 30*
τίνων δεῖ μᾶλλον ἀντέχεσθαι, πολεμικῆς ἀσκήσεως ἢ ἐρωτικῆς ἢ βασιλείας,
νεῦσαι [αὐτὸν] μᾶλλον εἰς τὰ ἐρωτικά καὶ οὕτως τὸν περὶ τῆς κρίσεως μῦ-
θον συντεθῆναι.
- XXVI. *Περὶ τοῦ Καθήκοντος Ζ* (vel plures)
fr. 1: III p. 186, 39 n. 752 (ἐν τῷ περὶ τοῦ κ.) 35
fr. 2: III p. 41, 34 n. 174 (ἐν τῷ ἔκτῳ)
fr. 3: III p. 173, 7 n. 688 (ἐν τῷ ἑβδόμῳ).
- XXVII. *Περὶ τοῦ Καλοῦ Α* (sine dubio diversus a libro XXVIII)
fr. 1: III p. 9, 29 n. 30 (ἐν τοῖς περὶ τοῦ κ.)
fr. 2: III p. 9, 24 n. 29 (ἐν τῷ περὶ τοῦ κ.) 40
fr. 3: III p. 76, 4 n. 308 (ἐν τῷ περὶ τοῦ κ.)
fr. 4: III p. 178, 30 n. 709a (ἐν τῷ περὶ τοῦ κ.).
- XXVIII. *Περὶ τοῦ Καλοῦ καὶ τῆς Ἡδονῆς πρὸς Ἀριστοκρέοντα I*
(Titulus in catalogo II p. 10, 3)
fr. 1: Gellius N. A. XIV 4. *Condigne mehercule et condecere Chry-* 45
sippus in librorum, qui inscribuntur περὶ καλοῦ καὶ ἡδονῆς, primo,
os et oculos Iustitiae vultumque eius severis atque venerandis verborum

coloribus depinxit. Facit quippe imaginem Iustitiae fierique solitam esse dicit a pictoribus rhetoribusque antiquioribus ad hunc ferme modum: „forma atque filo virginali, aspectu vehementi et formidabili, luminibus oculorum acribus, neque humilis neque atrocis, sed reverendae cuiusdam
5 tristitiae dignitate.“ Ex imaginis autem istius significatione intellegi voluit, iudicem, qui Iustitiae antistes est, oportere esse gravem, sanctum, severum, incorruptum, inadulabilem contraque improbos nocentesque immisericordem atque inexorabilem erectumque et arduum ac potentem, vi et maiestate aequitatis veritatisque terrificum. Verba ipsa Chrysippi de Iustitia scripta haec sunt:
10

„Παρθένος δὲ εἶναι λέγεται κατὰ σύμβολον τοῦ ἀδιάφθορος εἶναι καὶ μηδαμῶς ἐνδιδόναι τοῖς κακούργοις, μηδὲ προσέσθαι μήτε τοὺς ἐπιεικεῖς λόγους μήτε παραίτησιν καὶ δέησιν μήτε κολακείαν μήτε ἄλλο μηδὲν τῶν τοιούτων· οἷς ἀκολούθως καὶ σκυθρωπῇ γράφεται καὶ συνεσθηκὸς ἔχουσα τὸ
15 πρόσωπον καὶ ἔντονον καὶ δεδορκὸς βλέπουσα, ὥστε τοῖς μὲν ἀδίκους φόβον ἐμποιεῖν, τοῖς δὲ δικαίοις θάρσος· τοῖς μὲν προσφιλοῦς ὄντος τοῦ τοιούτου προσώπου, τοῖς δὲ ἐτέροις προσάντους.“

Haec verba Chrysippi eo etiam magis ponenda existimavi, ut prompta ad considerandum iudicandumque sint, quoniam legentibus ea nobis deli-
20 catiores quidam disciplinarum philosophi, Saevitiae imaginem istam esse, non Iustitiae, dixerunt.

fr. 2: Athenaeus Deipnosoph. XIII p. 565a. τοῦ ξύρεσθαι τὸν πώ-
γωνα κατ' Ἀλέξανδρον εὐρημένον, ὥς φησιν ὑμῶν ὁ Χρύσιππος ἐν τῷ τετάρτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς. οὐκ ἀκαίρως δέ, ὥς ἑμαυτὸν
25 πείθω, μεμνήσομαι τῆς λέξεως· χαίρω γὰρ πάντῳ τῷ ἀνδρὶ διὰ τε τὴν πολυμαθίαν καὶ τὴν τοῦ ἡθους ἐπιεικειαν. λέγει δὲ οὕτως ὁ φιλόσοφος „τὸ ξύρεσθαι τὸν πώγωνα κατ' Ἀλέξανδρον προῆται, τῶν προτέρων οὐ χρωμένων αὐτῷ. καὶ γὰρ Τιμόθεος ὁ αὐλητῆς πώγωνα μέγαν ἔχων ἠΰλει, καὶ ἐν Ἀθή-
ναις διατηροῦσιν οὐ σφόδρα ἀρχαῖον τὸν πρῶτον προσκειράμενον παρωνύμιον
30 ἔχειν Κόρσην. διὸ καὶ Ἀλεξὶς ἔφη που·

ἂν πιττοκοπούμενόν τιν' ἢ ξυρούμενον

ὀρᾶς, δυοῖν τούτων ἔχειν δεῖ θάτερον·

ἢ γὰρ στρατεύειν ἐπινοεῖν μοι φαίνεται

καὶ πάντα τῷ πώγωνι δρᾶν ἐναντία

35 ἢ πλουσιακὸν τούτῳ τι προσπίπτει κακόν.

τί γὰρ αἱ τρίχες λυποῦσιν ἡμᾶς, πρὸς θεῶν,

δι' ἃς ἀνὴρ ἕκαστος ἡμῶν φαίνεται,

εἰ μὴ τι ταύταις ἀντιπράττεσθ' ὑπονοεῖς.

Διογένης δὲ ἰδὼν τινα οὕτως ἔχοντα τὸ γένειον ἔφησε, „μὴ τι ἔχεις ἐγκαλεῖν
40 τῇ φύσει ὅτι ἄνδρα σ' ἐποίησε καὶ οὐ γυναικα; ἕτερον δέ τινα ἐπὶ ἵππου ἰδὼν παραπλησίως ἔχοντα καὶ μεμυρισμένον καὶ τούτοις ἀκολούθως ἡμφιεσ-
μένον, πρότερον μὲν ἔφησε ζητεῖν τί ἐστὶν ὁ ἵππόπορος, νῦν δὲ εὐρηκέναι. ἐν Ῥόδῳ δὲ νόμον ὄντος μὴ ξύρεσθαι οὐδὲ ὁ ἐπιληψόμενος οὐδεὶς ἐστὶ διὰ
τὸ πάντα ξύρεσθαι. ἐν Βυζαντίῳ δὲ ζημίας ἐπικειμένης τῷ ἔχοντι κουρεῖ
45 ξυρὸν οὐδὲν ἥττον πάντες χρῶνται αὐτῷ.“ καὶ ταῦτα μὲν ὁ θαυμάσιος εἴ-
ρηκε Χρύσιππος.

fr. 3: Athenaeus Deipnosoph. IV p. 137f. Χρύσιππος τ' ἐν τετάρτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς φησὶν „ἐν Ἀθήναις δὲ ἱστοροῦσιν οὐ πάντῃ ἀρχαίων δυοῖν γενομένων δειπνῶν, ἐν Λυκείῳ τε καὶ Ἀκαδημείᾳ,

τοῦ μὲν εἰς τὴν Ἀκαδήμειαν εἰσενέγκαντος ὀψοποιοῦ λοπάδα πρὸς ἑτέραν τινὰ χρεῖαν τὸν κέραμον κατὰξαι πάντα τοὺς ἱεροποιούς, ὥς μακρόθεν οὐκ ἄστειλας παρεισδύσεως γινομένης, δέοντος ἀπέχεσθαι τούτων (τῶν) μακρόθεν· τὸν δ' ἐν τῷ Λυκίῳ κρέας ταριχηρὸν εἰς τάριχος διασκευάσαντα μαστιγωθῆναι ὥς παρασοφίζόμενον πονηρῶς.“

fr. 4: Athenaeus Deipnosoph. IX p. 373a. καὶ Χρύσιππος δ' ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς γράφει οὕτως „καθάπερ τινὲς τὰς λευκὰς ὄρνιθας τῶν μελαινῶν ἡδίους εἶναι μᾶλλον.“

fr. 5: Athenaeus Deipnosoph. VIII 335b. Χρύσιππον δ', ἄνδρες φίλοι, τὸν τῆς Στοᾶς ἡγεμόνα κατὰ πολλὰ θαυμάζων ἔτι μᾶλλον ἐπαινῶ, τὸν 10 πολυθρόλυτον ἐπὶ τῇ ὀψολογίᾳ Ἀρχέστρατον αἰεὶ ποτε μετὰ Φιλαινίδος κατατάττοντα, εἰς ἣν ἀναφέρεται τὸ περὶ ἀφροδισίων ἀκόλαστον σύγγραμμα.

id. 335a. ἀλλ' οὖν ὁ γε θαυμασιώτατος Χρύσιππος ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς φησὶ „καὶ βιβλία τὰ τε Φιλαινίδος καὶ τὴν τοῦ Ἀρχεστράτου Γαστρονομίαν καὶ δυνάμεις ἐρωτικὰς καὶ συνουσιαστικὰς, 15 ὁμοίως δὲ καὶ τὰς θεραπεύσας ἐμπείρους τοιῶνδε κινήσεων τε καὶ σχημάτων καὶ περὶ τὴν τούτων μελέτην γινομένης.“ καὶ πάλιν „ἐκμανθάνειν τ' αὐτοὺς τὰ τοιαῦτα καὶ κτᾶσθαι τὰ περὶ τούτων γεγραμμένα Φιλαινίδι καὶ Ἀρχεστράτῳ καὶ τοῖς τὰ ὅμοια γράψασι.“ κἂν τῷ ἑβδόμῳ δὲ φησὶ „καθάπερ γὰρ οὐκ ἐκμανθάνειν τὰ Φιλαινίδος καὶ τὴν Ἀρχεστράτου Γαστρονομίαν 20 ἔστιν ὥς φέροντά τι πρὸς τὸ ζῆν ἄμεινον.“

fr. 6: Athenaeus Deipnos. I p. 4e. Ἀρχέστρατος ὁ Συρακόσιος ἢ Γελῶς ἐν τῇ ὥς Χρύσιππος ἐπιγράφει Γαστρονομίᾳ, ὥς δὲ Λυγκεὺς καὶ Καλλίμαχος Ἑδυπαθείᾳ.

Cf. III p. 104a. Εἰς ταῦτ' οὖν τις ἀποβλέπων, ἄνδρες φίλοι, εἰκότως 25 ἂν ἐπαινέσειε τὸν καλὸν Χρύσιππον, κατιδόντα ἀκριβῶς τὴν Ἐπικούρου φύσιν καὶ εἰπόντα „μητρόπολιν εἶναι τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ τὴν Ἀρχεστράτου γαστρολογίαν, ἣν πάντες οἱ τῶν φιλοσόφων γαστρίμαργοι Θεόγνιν τινα αὐτῶν εἶναι λέγουσι, τὴν καλὴν ταύτην ἐποποιῖαν.“

Cf. VII p. 278e. Χρύσιππος δ' αὐτὸν (scil. Archestratum) ὁ ὄντως 30 φιλόσοφος καὶ περὶ πάντ' ἀνὴρ ἀρχηγὸν Ἐπικούρῳ φησὶ γενέσθαι καὶ τοῖς τὰ τούτου ἐπισταμένοις τῆς πάντα διαλυμηναμένης ἡδονῆς.

fr. 7: Athenaeus Deipnosoph. XIV p. 616a. καὶ Χρύσιππος δ' ὁ φιλόσοφος ἐν πέμπτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς περὶ τοῦ Πανταλέοντος τάδε γράφει „ὁ δὲ πλάνος Πανταλέων τελευτᾷ μέλλων ἐκάτερον 35 τῶν νύων κατ' ἰδίαν ἐξηπάτησε, φήσας μόνῳ αὐτῷ λέγειν, ὅπου κατορωρύχοι τὸ χρυσίον· ὥστε μᾶτην ὕστερον κοινῇ σκάπτοντας αἰσθῆσθαι ἐξηπατημένους.“

fr. 8: Athenaeus Deipnosoph. XIV p. 616b. οὐκ ἠπόρει δ' ἡμῶν τὸ συμπόσιον οὐδὲ τῶν φιλοσκοπιούντων. περὶ δὲ τοιούτου τινὸς πάλιν ὁ 40 Χρύσιππος ἐν τῷ αὐτῷ (scil. ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς) γράφει „φιλοσκοπίης μέλλων ὑπὸ τοῦ δημίου σφάττεσθαι εἴπε θέλειν ὥσπερ τὸ κύκνειον ἄσας ἀποθανεῖν. ἐπιτρέψαντος δ' ἐκείνου ἔσκαψεν.“

fr. 9: Athenaei Deipnosoph. epit. lib. I p. 9c. τὸ παρὰ πολλοῖς λαστιαν- 45

2 trad. πάντας; corr. Meineke. 3 δέον malit Kaibelius. || <τῶν> add. Schweigh. 13 trad. γε ὁ, transposuit Schweigh. 15 trad. βρωτικὰς, corr. Coraes. 28 ἦν] ὅθεν coni. Wilam. || Θεογονίαν libri; Θεογνιν Welcker.

ροκάκκαβον καλούμενον βρώμα, ὡς φησι Χρύσιππος <ἐν τῷ περὶ κελοῦ καὶ ἡδονῆς> οὗ ἢ κατασκευὴ περιεργότερα.

fr. 10: Athenaeus Deipnosoph. I p. 5e. Ἀπὸ τούτου τοῦ Φιλοξένου καὶ φιλοξένειοί τινες πλακοῦντες ὠνομάσθησαν. περὶ τούτου Χρύσιππος φησιν „ἐγὼ κατέχω τινὰ ὀψοφάγον ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεπιτωκότα τοῦ μὴ ἐν-
5 τρέπεσθαι τοὺς πλησίον ἐπὶ τοῖς γινομένοις, ὥστε φανερώς ἐν τοῖς βαλα-
νείοις τήν τε χεῖρα συνεθίζειν πρὸς τὰ θερμά, καθιέντα εἰς ὕδωρ θερμόν,
καὶ τὸ στόμα ἀναγαρραριζόμενον θερμῷ, ὅπως δηλονότι ἐν τοῖς θερμοῖς
δυσκίνητος ἦ. ἔφασαν γὰρ αὐτὸν καὶ τοὺς ὀψοποιοῦντας ὑποποιεῖσθαι, ἵνα
10 θερμότατα παρατιθῶσι, καὶ μόνος καταναλίσκη αὐτός, τῶν λοιπῶν συνακο-
λουθεῖν μὴ δυναμένων.

fr. 11: Athenaeus VIII p. 336a. (ὁ Σαρδανάπαλλος) ἐφ' οὗ τοῦ τάφου ἐπιγεγράφθαι φησὶ Χρύσιππος τάδε
(sequitur epigramma aliunde notum).

15 Cf. p. 336f. κρεῖττον δ' ἂν εἶχε, φησὶν ὁ Χρύσιππος, εἰ μετελήφθη
τὰ ἐπὶ τοῦ Σαρδανάπαλλον οὕτως
εὖ εἰδὼς ὅτι θνητὸς ἔφυς σὺν θυμὸν ἄεξε,
τερπόμενος μύθοισι· φαγόντι σοι οὔτις ὄνησις.
καὶ γὰρ ἐγὼ ῥάκος εἰμί, φαγὼν ὡς πλεῖστα καὶ ἡσθεῖς.
20 ταῦτ' ἔχω ὅσσ' ἔμαθον καὶ ἐφρόντισα καὶ μετὰ τούτων
ἔσθλ' ἔπαθον· τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ἡδέα πάντα λέλειπται.

fr. 12: Athenaeus Deipnosoph. XV p. 686f. καὶ ὁ θαυμασιώτατος δὲ Χρύσιππος τὴν ὀνομασίαν φησὶ λαβεῖν τὰ μύρα ἀπὸ τοῦ μετὰ πολλοῦ μό-
ρου καὶ πόνου ματαῖον γίνεσθαι. Λακεδαιμόνιοίτε ἐξελαύνουσι τῆς Σπάρ-
25 τῆς τοὺς τὰ μύρα κατασκευάζοντας ὡς διαφθείροντας τοῦλαιον, καὶ τοὺς τὰ
ἔρια δὲ βάπτοντας ὡς ἀφανίζοντας τὴν λευκότητα τῶν ἐρίων. Σόλων τε ὁ
σοφὸς διὰ τῶν νόμων κεκώλυκε τοὺς ἄνδρας μυροπωλεῖν.

fr. 13: Athenaeus Deipnosoph. XIV p. 659a. ἐκάλουν δ' οἱ παλαιοὶ
τὸν μὲν πολιτικὸν μάγειρον Μαίσιωνα τὸν δ' ἐκτόπιον Τέττιγα. Χρύσιππος
30 δ' ὁ φιλόσοφος τὸν Μαίσιωνα ἀπὸ τοῦ μασᾶσθαι οἶται κεκληῖσθαι, οἷον τὸν
ἄμαθῃ καὶ πρὸς γαστέρα νενευκότα, ἀγνοῶν ὅτι Μαίσιων γέγονε κωμωδίας
ὑποκριτῆς Μεγαρέως τὸ γένος, ὃς καὶ τὸ προσωπεῖον εὔρε τὸ ἀπ' αὐτοῦ κα-
λούμενον μαίσιωνα, ὡς Ἀριστοφάνης φησὶν ὁ Βυζάντιος ἐν τῷ περὶ προσώπων.

fr. 14: Athenaeus Deipnosoph. II p. 67c. κάλλιστον δ' ὅξος εἶναί φησι
35 Χρύσιππος ὁ φιλόσοφος τὸ τε Αἰγύπτιον καὶ τὸ Κνίδιον.

fr. 15: Athenaeus Deipnosoph. I p. 8c. Χρύσιππος δὲ φησιν· ἀσύμ-
βολον κώθωνα μὴ παραλίμπανε.

XXIX. Περὶ Κατορθωμάτων

fr. III p. 168, 27. 9

n. 674 (ἐν τῷ πρώτῳ) 672.

40 XXX. Περὶ τοῦ Κενοῦ

fr. 1: II p. 165, 32

n. 518

fr. 2: II p. 172, 15

n. 543.

XXXI. Περὶ Κινήσεως B (vel plures)

fr. 1: II p. 143, 29

n. 434 (ἐν τῷ δευτέρῳ)

45 fr. 2: II p. 173, 15

n. 550 (ἐκ τοῦ δευτέρου).

1 suppletum ex Suida s. v. λασταυροκάκκαβον.
probabiliter. 10 ὡς post ἵνα inseri vult Wilam.
Roehl. 36 an Solensis?

9 δυσνίκητος Kaibelius
19 trad. κακός, corr.

XXXII. *Περὶ Κόσμου Β* (vel plures)

fr. 1: II p. 189, 34 n. 624 (ἐν τοῖς περὶ κ.)

fr. 2: II p. 264, 14 n. 913 (ἐν τῷ δευτέρῳ).

XXXIII. *Περὶ τοῦ κυρίως καυχῆσθαι Ζήνωνα τοῖς ὀνόμασιν Α*

fr. III p. 158, 34 n. 617. 5

XXXIV. *Περὶ Λόγου Β* (Titulus in catalogo librorum moralium II p. 9, 29)

fr. 1: II p. 15, 16 n. 37 (ἐν τῷ πρώτῳ)

fr. 2: II p. 33, 7 n. 105 (ἐν τῷ πρώτῳ)

fr. 3: II p. 228, 27 n. 841 (ἐν τῇ π. λ. πραγματείᾳ). 10

XXXV. *Περὶ Λόγου Χρήσεως πρὸς Λεπτίναν Α'* (περὶ τῆς χρήσεως τοῦ λόγου πρὸς Λεπτίναν in catalogo librorum moralium II p. 9, 30)

fr. 1: II p. 20, 10 n. 50 (53 errore typothetae)

fr. 2: II p. 38, 32 n. 127 (omissa libri inscriptione)

fr. 3: II p. 39, 15 n. 129. 15

XXXVI. *Περὶ Μαντικῆς Β*

fr. 1: II p. 340, 13 n. 1183

fr. 2: II p. 342, 4 n. 1187 (duobus libris)

fr. 3: II p. 342, 23 n. 1191 (ἐν τῷ δευτέρῳ)

fr. 4: II p. 348, 17 n. 1216. 20

XXXVII. *Περὶ τῶν Μερῶν Ε* (vel plures)

fr. 1: II p. 165, 29 n. 517 (ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ π. τ. μ.).

XXXVIII. *Περὶ Νόμου Α*

fr. 1: III p. 42, 4 n. 175 35

fr. 2: III p. 77, 33 n. 314 (exordium libri).

XXXIX. *Περὶ Ὁμοιότητος Β* (vel plures)

fr. 1: III p. 86, 22 n. 353.

XL. *Περὶ Ὁρμῆς*

Arrianus Epict. dissert. I 4, 14 (nominato paulo ante Chrysippo): λάβε 30 τὴν περὶ ὁρμῆς σύνταξιν καὶ γινῶθι πῶς αὐτὴν ἀνέγνωκα.

XLI. *Ὅρων Διαλεκτικῶν πρὸς Μητροδώρον ζ'* (In catalogo logicorum titulus II p. 4, 40)

fr. 1: II p. 62, 41 n. 193 (ἐν τοῖς διαλ. ὅροις)

fr. 2: II p. 75, 18 n. 226 (ἐν τῷ περὶ ὁρων dubitans huc 35 rettuli propter rem tractatam).

XLII. *Περὶ τῶν Ὅρων πρὸς Μητροδώρον Ζ* (Fuit de definitionibus moralibus; nam titulus exstat in moralium librorum catalogo II p. 9, 2. Ceteros libros, qui simili fuerunt inscriptione vide II p. 8, 33—37) 40

fr. 1: II p. 264, 16 n. 913 (ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ ὁρων. Dubitari potest, num fragmentum ad hunc librum referendum sit. Nam etiam physicarum definitionum librum fuisse probabile est). 45

XLIII. *Περὶ Οὐσίᾳς Γ* (vel plures)

fr. 1: II p. 136, 4 n. 412 (ἐν τοῖς π. οὐσίᾳς λόγοις)

fr. 2: II p. 338, 24 n. 1178 (ἐν τῷ τρίτῳ).

XLIV. *Περὶ Παθῶν Δ* (Tres libri priores fuerunt *λογικοί*, quartus *θεραπευτικός* vel *ἡθικός*)

Fragmenta composui III p. 110, 38—133, 26. n. 456—490.

XLV. *Περὶ Παροιμιῶν* (libri complures)

fr. 1: Diog. Laërt. VII 1. (de Zenone locutus) ὅτι ἰσχνὸς ἦν, ὑπομή-
κης, μελάγχρως, ὅθεν τις αὐτὸν εἶπεν *Αἰγυπτίαν κληματίδα*, καθά φησι
Χρύσιππος ἐν πρώτῳ *Παροιμιῶν*.

fr. 2: Schol. Pind. Isthm. II 17. *Χρήματα χρήματ' ἀνὴρ*] τοῦτο ἀνα-
γράφεται μὲν εἰς τὰς παροιμίας ὑπ' ἐνίων, ἀπόφθεγμα δέ ἐστιν Ἀριστοδήμου,
καθάπερ φησὶ Χρύσιππος ἐν τῷ περὶ παροιμιῶν. τοῦτον δὲ τὸν Ἀρι-
στόδημον Πίνδαρος μὲν οὐ τίθησιν ἐξ ὀνόματος, ὥς δήλου ὄντος ὅς ἐστιν
ὁ τοῦτο εἰπών, μόνον δὲ ἐσημειώσατο τὴν πατρίδα ὅτι Ἀργεῖος etc.

fr. 3: Diogenianus *Paroemiographus* I 62 p. 10. *Αἶξ Σκυρία*: Χρύ-
σιππος φησιν ἐπὶ τῶν τὰς χάριτας ἀνατρεπόντων τετάχθαι τὴν παροιμίαν,
ἐπειδὴ πολλάκις τὰ ἀγγεῖα ἀνατρέπει ἡ αἶξ.

Zenobius II 18.

fr. 4: Zenobius V 32. Οὐ νυκτιπλοεῖς: ἐπὶ τῶν μὴ ἀκριβῶς τι ποι-
ούντων. Ἡ γὰρ νύξ ἀκριβεστέρα τῆς ἡμέρας τοῖς πελαγοδρομοῦσι, διὰ τὰς
τῶν ἄστρον σημειώσεις. Ὁ δὲ Χρύσιππος ἀφελὼν τὴν „οὐ“ ἀπόφασιν
„*νυκτιπλοεῖς*“ εἶπεν.

fr. 5: [Plut.] *Prov. Alex.* I 3 (Cod. VB.-Corp. Par. II p. 321). Ὅπι-
σάμβω[ν]: τάντην Χρύσιππος τάττει κατὰ τῶν χειρὸν ἐν τοῖς πράγμασι
προβαίνοντων παρὰ τὸ ἀεὶ ὀπίσω βαίνειν. Μέννηται τοῦ ὀνόματος Σοφοκλῆς.

fr. 6: Zenobius *Paroemiogr.* III 40. *Δοῖδνξ* αὖξει: ἐπὶ τῶν μὴ αὖξα-
νομένων φησὶν ὁ Χρύσιππος, ἀλλὰ καὶ <ἐπὶ τῶν> μικρῶν μενόντων εἴρηται
ἡ παροιμία. Ὁ γὰρ *δοῖδνξ* μικρὸς ἐστὶ καὶ *στρογγύλος*.

fr. 7: Plutarchus *vita Arati* 1, 1. *Παροιμίαν* τινὰ παλαιάν, ᾧ Πολύ-
κρατες, δέσας μοι δοκεῖ τὸ δύσφημον ἀντήs, ὁ φιλόσοφος Χρύσιππος οὐχ
ὃν ἔχει τρόπον, ἀλλ' ὥς αὐτὸς ᾤετο βέλτιον εἶναι διατίθεται,

τίς πατέρ' αἰνήσει, εἰ μὴ εὐδαίμονες υἱοί;
Διονυσόδωρος δὲ ὁ *Τροιζήνιος* ἐλέγχων αὐτὸν ἀντεκτίθησιν τὴν ἀληθινὴν
οὕτως ἔχουσιν

τίς πατέρ' αἰνήσει, εἰ μὴ κακοδαίμονες υἱοί;

etc.

fr. 8: Suidas s. v. *Κέρκωπες* (pr.) — ἡ δὲ παροιμία „*κερκωπίζειν*“ ἦν
ὁ Χρύσιππος ἀπὸ τῶν σαινόντων τῇ κέρκῳ ζώων φησὶ μετεννηέχθαι.

XLVI. *Περὶ τοῦ πῶς δεῖ τῶν Ποιημάτων ἀκούειν Β* (Titulus in
catalogo librorum moralium II p. 9, 18. Liber nusquam laudatur,
sed probabiliter huc referuntur fragmenta II p. 31, 37 n. 100. 101.
Plura etiam Plutarchus in libro πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν
ex hoc Chrysippi libro hausisse videtur; quae tamen vix possunt
accurate definiri).

XLVII. *Περὶ Πολιτείας*

fr. 1: II p. 11, 46 n. 30

fr. 2: III p. 177, 9 n. 706

fr. 3: III p. 180, 3 n. 714

fr. 4: III p. 183, 8 n. 728

fr. 4: III p. 185, 17 n. 744

fr. 5: III p. 185, 20 n. 745

fr. 6: Diogenes Laërt. VII 34. ὅτι δ' αὐτοῦ ἐστὶν ἡ Πολιτεία (scil. Zenonis) καὶ Χρύσιππος ἐν (ὥσπερ ἐν B) τῷ περὶ Πολιτείας φησί.

XLVIII. *Περὶ Προνοίας Δ* (De hoc opere conf. A. Gercke Chrysippea s in Fleckeiseni ann. suppl. XIV)

fr. 1: II p. 189, 28 n. 623 (in libris quos de providentia scripsit)

fr. 2: II p. 192, 1 n. 634 (ἐν τοῖς π. πρ.)

fr. 3: II p. 201, 4 n. 687 (ἐν τῷ περὶ πρ.) 10

fr. 4: II p. 305, 29 n. 1023 (ἐν τοῖς π. πρ.)

fr. 5: II p. 309, 26 n. 1049 (ἐν τοῖς π. πρ.)

fr. 6: II p. 185, 43 n. 604 (ἐν τῷ πρώτῳ π. πρ.)

fr. 7: II p. 186, 8 n. 605 (ἐν τῷ πρώτῳ π. πρ.)

fr. 8: II p. 191, 34 n. 633 (ἐν πρώτῳ π. πρ.) 15

fr. 9: II p. 194, 12 n. 644 (ἐν τῷ πρώτῳ π. πρ.)

fr. 10: II p. 293, 22 n. 1000 (in libro π. πρ. quarto)

fr. 11: II p. 335, 27 n. 1169 (in libro π. πρ. quarto)

fr. 12: II p. 336, 7 n. 1170 (in eodem libro).

XLIX. *Περὶ τοῦ Προτρέπεσθαι Γ* (vel *Προτρεπτικά* cf. ad fr. 1) 20

fr. 1: III p. 33, 36 n. 139 (idem locus affertur ἐν τῷ πρώτῳ τῶν προτρεπτικῶν et ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τοῦ προτρέπεσθαι; itaque idem opus intelligitur)

fr. 2: III p. 17, 12 n. 69 (ἐν τῷ τρίτῳ τῶν προτρεπτικῶν) 25

fr. 3: III p. 187, 10 n. 753 (ἐν τῷ (?) τῶν προτρεπτικῶν)

fr. 4: III p. 188, 34 n. 761 (ἐν τοῖς περὶ τοῦ προτρέπεσθαι)

fr. 5: III p. 39, 18 n. 167 (ἐν αὐτοῖς τούτοις).

L. *Περὶ τῆς Ῥητορικῆς πρὸς Διοσκουρίδην Δ* (Titulus in catalogo librorum moralium II p. 9, 36) 30

fr. 1: II p. 96, 12 n. 297 (ἐν τῷ πρώτῳ)

fr. 2: II p. 96, 19 n. 298 (ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ)

fr. 3: III p. 35, 38 n. 148 (ἐν τῷ περὶ ῥητ.)

fr. 4: III p. 175, 6 n. 698 (ἐν τῷ περὶ ῥητ.).

Cicero cum Chrysippum, artem rhetoricam scripsisse dicit II p. 95, 5 35
n. 288 vix hoc opus intelligit. Nam libri περὶ ῥητορικῆς non sunt „ars rhetorica.“LI. *Περὶ τῶν κατὰ Στέρησιν λεγομένων πρὸς Θέαρον Α* (Titulus in catalogo II p. 5, 11. Eundem librum Simplicius appellat τὰ περὶ στερητικῶν) 40

fr. 1: II p. 51, 15 n. 177 (ἐν τοῖς περὶ τῶν στερητικῶν)

fr. 2: II p. 52, 17 n. 178

fr. 3: II p. 52, 26 n. 179.

LII. *Περὶ Συλλογισμῶν εἰσαγωγὴ πρώτη* (Deest in catalogo II p. 6, 33sq., nisi idem est liber περὶ συλλογισμῶν εἰσαγωγικῶν p. 7, 15 45
aut τῶν πρὸς εἰσαγωγὴν τρόπων ibid. 16)

fr. 1: II p. 80, 24 n. 242.

- LIII. Κατὰ τῆς Συνηθείας πρὸς Μητροδώρον ζ' (Titulus in catalogo II p. 8, 22)
fr. 1: II p. 33, 31 n. 109.
- LIV. Ὑπὲρ τῆς Συνηθείας πρὸς Γοργιππίδην Ζ (Titulus in catalogo II p. 8, 23; ὑπὲρ Cobetus, περὶ libri)
fr. 1: II p. 33, 31 n. 109.
- LV. Περὶ τῆς Συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μορίων (In catalogo II p. 6, 18 περὶ τῆς συντάξεως τῶν λεγομένων δ', fortasse idem liber. Cf. p. 41, 29)
fr. 1: II p. 11, 28 n. 28 (ὕπὲρ τῆς συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μορίων)
fr. 2: II p. 67, 35 n. 206a (περὶ τῆς συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν).
- LVI. Περὶ Τέλους Β (aut περὶ τελῶν, ut Laërt. VII 85. 87)
fr. 1: II p. 11, 44 n. 30 (περὶ τελῶν)
fr. 2: III p. 21, 29 n. 85 (ἐν τῷ προτέρῳ περὶ τέλους et ἐν τοῖς περὶ τέλους)
fr. 3: III p. 52, 17 n. 223 (ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τέλους)
fr. 4: III p. 3, 27 n. 4 (ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τελῶν)
fr. 5: III p. 43, 2 n. 178 (ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τελῶν).
- LVII. Ὑπογραφὴ τοῦ λόγου τοῦ <ῥηθικοῦ> πρὸς Θεόπορον Α (Titulus in catalogo librorum moralium II p. 8, 30. ῥηθικοῦ addidi)
fr. 1: Stob. Eclog. II 116, 11 W. Περὶ γὰρ πάντων τῶν παραδόξων δογμάτων ἐν πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις ὁ Χρῦσιππος διελέχθη· καὶ γὰρ ἐν τῷ
25 περὶ δογμάτων καὶ ἐν τῇ ὑπογραφῇ τοῦ λόγου καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τῶν κατὰ μέρος συγγραμμάτων.
- LVIII. Περὶ Φιλίας Β (vel plures)
fr. 1: III p. 182, 1 n. 724.
- LIX. Περὶ Φύσεως Ε (vel plures)
30 A. fr. 1: II p. 179, 28 n. 579 (ἐν τῷ πρώτῳ περὶ φύσεως)
fr. 2: II p. 269, 1 n. 937 (ἐν τῷ πρώτῳ περὶ φύσεως)
fr. 3: II p. 339, 14 n. 1181 (ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ φύσεως)
fr. 4: III p. 36, 30 n. 153 (ἐν τῷ τρίτῳ περὶ φύσεως)
fr. 5: III p. 141, 15 n. 526 (ἐν τῷ τρίτῳ περὶ φύσεως)
35 fr. 6: III p. 188, 21 n. 760 (ἐν τῷ τρίτῳ περὶ φύσεως)
fr. 7: II p. 334, 24 n. 1163 (ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ φύσεως)
fr. 8: III p. 187, 19 n. 754 (ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ φύσεως)
fr. 9: II p. 192, 20 n. 636 (ἐν τῷ πρώτῳ, ἐν τῷ τρίτῳ, ἐν τῷ πέμπτῳ)
40 fr. 10: II p. 309, 34 n. 1049 (ἐν τοῖς περὶ φύσεως)
fr. 11: II p. 334, 19 n. 1163 (ἐν τοῖς περὶ φύσεως)
- B. Dubium est, num ad hos libros referenda sint fragmenta: ἐν τῇ α', β', γ' τῶν φυσικῶν (scil. βίβλων?)
fr. 12: II p. 110, 8 n. 300 (ἐν τῇ πρώτῃ τῶν φυσικῶν πρὸς τῷ τέλει)
45 fr. 13: II p. 179, 35. 180, 15 n. 580 (ἐν τῇ πρώτῃ τῶν φυσικῶν)
fr. 14: II p. 180, 17 n. 581 (ἐν τῇ πρώτῃ τῶν φυσικῶν)

- fr. 15: II p. 33, 3 n. 105 (ἐν τῇ β' [ιβ' BP] τῶν φυσικῶν)
fr. 16: II p. 43, 38 n. 140 (ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν φυσικῶν)
fr. 17: II p. 211, 21 n. 741 (ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν φυσικῶν)
fr. 18: II p. 233, 35 n. 867 (ἐν β' τῶν φυσικῶν)
fr. 19: II p. 157, 36 n. 479 (ἐν τῇ τρίτῃ τῶν φυσικῶν). 5
- LX. *Φυσικὰ ζητήματα* (complures libri) (Fragmenta ad tria ζητήματα diversa libri primi pertinent)
fr. 1: II p. 140, 35 n. 429 (ἐν τῷ πρώτῳ τῶν φυσικῶν ζητημάτων)
fr. 2: II p. 157, 40 n. 480 (ἐν τῷ πρώτῳ τῶν φυσικῶν ζητη- 10
μάτων)
fr. 3: II p. 197, 39 n. 665 (ἐν τῷ πρώτῳ τῶν φυσικῶν ζητη-
μάτων).
- LXI. *Φυσικαὶ Θέσεις*
fr. 1: II p. 39, 10 n. 128 (ἐν ταῖς φυσικαῖς θέσεσιν) 15
fr. 2: II p. 214, 37 n. 763 (ἐν ταῖς φυσικαῖς θέσεσιν)
fr. 3: III p. 17, 3 n. 68 (ἐν ταῖς φυσικαῖς θέσεσιν).
- LXI. *Φυσικαὶ Τέχναι*
fr. 1: II p. 143, 34 n. 435 (ἐν ταῖς φυσικαῖς τέχναις)
fr. 2: II p. 200, 21 n. 683 (ἐν ταῖς φυσικαῖς τέχναις) 20
fr. 3: II p. 172, 15 n. 543 (ἐν τῇ πρώτῃ τῶν φυσικῶν τεχνῶν).
- LXIII. *Περὶ τῶν ἀρχαίων Φυσιολόγων* (Idem liber vocatur *περὶ τῆς ἀρχαίας φυσικῆς* fr. 2)
fr. 1: II p. 314, 1 n. 1071 (ἐν τῷ περὶ τῶν ἀρχαίων φυσιο- 25
λόγων)
fr. 2: II p. 212, 38 n. 748 (ἐν τῷ περὶ ἀρχαίας φυσικῆς).
- LXIV. *Περὶ Χαρίτων* (Cf. III n. 725. 726)
fr. 1: II p. 316, 34 n. 1081 (ἐν τῷ περὶ Χαρίτων)
fr. 2: II p. 316, 38 n. 1082 (totum librum his ineptiis replet). 30
- LXV. *Περὶ Χρησμῶν*
fr. 1: II p. 342, 6 n. 1187 (uno de oraculis)
fr. 2: II p. 344, 30 n. 1202 (ἐν τῷ περὶ χρησμῶν)
fr. 3: = fr. 2: II p. 344, 37 n. 1203 (ἐν τῷ περὶ χρησμῶν)
fr. 4: II p. 345, 11 n. 1205
fr. 5: II p. 345, 21 n. 1206. 35
- LXVI. *Περὶ Ψυχῆς B*
fr. 1: II p. 22, 21 n. 55 (ἐν τῇ β' περὶ ψυχῆς)
fr. 2: II p. 211, 37 n. 743 (ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς).
Cetera fragmenta composui II p. 235sq. n. 879—911.

CHRYSIPI

DISCIPULI ET SUCCESSORES.

I. ZENO TARSENSIS.	V. ARCHEDEMUS TARSENSIS.
II. DIOGENES BABYLONIUS.	VI. BOËTHUS SIDONIUS.
III. ANTIPATER TARSENSIS.	VII. APPENDIX STOICORUM IN-
SOSIGENES, ANTIPATRI.	CERTAE AETATIS FRAG-
DISCIPULUS.	MENTA CONTINENS: BASI-
IV. APOLLODORUS.	LIDES, EUDROMUS, CRINIS.

I. Zeno Tarsensis.

1 Eusebius praep. evang. XV 13,8 (p. 816c). Κράτητος δὲ ἐγένετο Ζήνων ὁ Κιτιεύς, ὁ τῆς τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων ἀλφρέσεως καταστάς ἀρχηγός. Ζήνονα δὲ Κλεάνθης διεδέξατο, Κλεάνθην δὲ Χρυσίππος, τοῦτον δὲ Ζήνων ὁ ἕτερος καὶ οἱ καθ' ἑξῆς. λέγονται δ' 5 οὗτοι πάντες διαφερόντως καὶ βίου στερόφου καὶ διαλεκτικῆς ἐπιμεληθῆναι. (Sequitur de placitis ex Arii Didymi epitoma excerptum).

Diogenes Laërt. VII 35 (in homonymorum indice) πέμπτος (scil. γέγονε Ζήνων) Χρυσίππου μαθητής, βιβλία μὲν ὀλίγα γεγραφώς, μαθητὰς δὲ πλείστους καταλελοιπώς. 10

Suidas s. v. Ζήνων Διοσκορίδου Ταρσεύς, ὡς δέ τινες Σιδώνιος, φιλόσοφος, μαθητής Χρυσίππου τοῦ Ταρσεως, φιλοσόφου Στωϊκοῦ, καὶ διάδοχος.

In Epitoma Diog. Laërt. statim post Chrysippum appellatur.

2 Ind Stoic. Herc. col. XLVIII. καὶ πέντε πρὸς Ἱερῶ(ν)|μ(ον) 15 καὶ Φ..... (πε|ρὶ ὑποθέσε(ω)ν· (γ)νώρι(μοι) | δ' α(ὐτοῦ) γέγονασιν Διο|γέν(ης) Ἀρτεμιδώρου | Σε(λευκε)ύς (ἀπ)ὸ Τίγριος, | ὁ (παραλαβὼν Ζή)νωνος τὴν | (σχολήν· Ἀρχέ)δημος Δι|..... Ταρσεεύς· Δ(ι)ο etc.

Zenonis Tarsensis enumerari discipulos apparet ex verbis γνώρι- 20 μοι δ' αὐτοῦ γέγονασιν, cum antea iam de Chrysippi discipulis actum sit (col. 46. 47) et ex Diogenis Seleucensis (vulgo Babylonii) nomine.

3 Diog. Laërt. VII 41. ἄλλοι δὲ οὐ τοῦ λόγου (scil. τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν) ταῦτα μέρη φασίν (scil. logicam, physicam, ethicam), ἀλλ' αὐτῆς τῆς φιλοσοφίας, ὡς Ζήνων ὁ Ταρσεύς. 25

4 Diog. Laërt. VII 84. τὸ δὲ ἡθικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας διαιροῦσιν (ipsam partitionem vide III p. 3,1). καὶ οὕτω δὲ ὑποδια- 30 ροῦσιν οἱ περὶ Χρυσίππου — — καὶ Ζήνονα τὸν Ταρσεά etc.

5 Arius Didymus epit. phys. fr. 36 Diels (Eusebius praep. evang. XV 18,2). τὸν μὲν γὰρ τούτου (scil. Chrysippi) μαθητὴν καὶ διάδοχον 30 τῆς σχολῆς Ζήνωνά φασιν ἐπισχεῖν περὶ τῆς ἐκπυρώσεως τῶν ὄλων.

11 Scil. permutabant Tarsensem cum Sidonio Citiensis discipulo Diog. Laërt. VII 38. 16 titulum libri Zenonis ex coniectura restitui, . . . ΘΩCΕΑΝ pap. 18 fortasse ὁ (διαδεξά)μενος τὴν σχολήν. 25 τῆς om. BP.

II. Diogenes Babylonius.

1 Galenus hist. philos. 3 (p. 600, 10 Diels). τοῦ δὲ (scil. Chryssippi) Διογένης ὁ Βαβυλώνιος ἀκροατὴς γεροντῶς Ἀντιπάτρου καθηγητὴς γέγονε.

5 2 Strabo XVI p. 743. πάλαι μὲν οὖν ἡ Βαβυλὼν ἦν μητρόπολις τῆς Ἀσσυρίας, νῦν δὲ Σελεύκεια ἡ ἐπὶ τῷ Τίγρει λεγομένη. — ὥσπερ δὲ Βαβυλωνίαν τὴν χώραν καλοῦμεν, οὕτω καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐκεῖθεν Βαβυλωνίους καλοῦμεν, οὐκ ἀπὸ τῆς πόλεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς χώρας, ἀπὸ δὲ Σελευκείας ἦττον, καὶ ἐκεῖθεν ὥσι, καθάπερ Διο-
10 γένῃ τὸν Στωϊκὸν φιλόσοφον.

Diogenes Laërtius VI 81 (in homonymorum indice). τέταρτος (scil. γέγονε Διογένης) Στωϊκός, γένος Σελευκεύς, καλούμενος δὲ Βαβυλώνιος διὰ τὴν γειτονίαν. Cf. Plut. de exilio 14 p. 605 b.

3 Index Stoic. Herc. col. XLVIII. (γ)νώρι(μοι) | δ' αὐτοῦ γε-
15 γόνασιν Διο|γέν(ης) Ἀρτεμιδώρου | Σε(λευκε)ύς (ἀπ)ὸ Τίγριος ὁ (παρα)λαβὼν Ζήνωνος τὴν | (σχολήν).

4 Lucian. Macrob. 20. Διογένης δὲ ὁ Σελευκεὺς ἀπὸ Τίγριος, Στωϊκὸς φιλόσοφος, ὁκτὼ καὶ ὀγδοήκοντα (scil. ἔτη ἔζησεν).

5 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 2. τίς οὖν μᾶλλον ἐν τῷ
20 σχολαστικῷ βίῳ τούτῳ κατεγήρασεν ἢ Χρύσιππος καὶ Κλεάνθης καὶ Διογένης καὶ Ζήνων καὶ Ἀντίπατρος; οἱ γὰρ καὶ τὰς αὐτῶν κατέλιπον πατρίδας οὐδὲν ἐγκαλοῦντες, ἀλλ' ὅπως καθ' ἡσυχίαν καὶ ἐπὶ ζωστῆρος σχολάζοντες καὶ φιλολογοῦντες διάγωσιν.

6 Cicero Cato maior 23. num postea Zenonem, Cleanthem aut
25 eum, quem vos etiam vidistis Romae, Diogenem Stoicum, coëgit in suis studiis obmutescere senectus? an in omnibus his studiorum agitatio vitae aequalis fuit?

7 Plutarchus de vita Catonis 22. ἤδη δὲ αὐτοῦ γέροντος γε-
νότος πρέσβεις Ἀθήνηθεν ἦλθον εἰς Ῥώμην οἱ περὶ Καρνεάδην τὸν
30 Ἀκαδημαϊκὸν καὶ Διογένη τὸν Στωϊκὸν φιλόσοφον, καταδίκην τινα

14 αὐτοῦ] scil. Zenonis Tarsensis, quem etiam in Epitoma Diogenis Laërtii sequitur. Cf. Plut. de fort. Alexandri I 5 p. 328 d Ζήνωνος, εἰ Διογένη τὸν Βαβυλώνιον ἐπεισε φιλοσοφεῖν.

παραιτησόμενοι τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, ἣν ἐρήμην ὥφλον Ὀρωπίων μὲν διωξάντων, Σικωνίων δὲ καταψηφισαμένων, τμήμα ταλάντων πεντακοσίων ἔχουσιν. εὐθὺς οὖν οἱ φιλολογώτατοι τῶν νεανίσκων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας ἵεντο καὶ συνῆσαν ἀκροώμενοι καὶ θαυμάζοντες αὐτούς.

5

8 Gellius Noct. Att. VI 14, 8. *Animadversa eadem tripartita varietas est in tribus philosophis, quos Athenienses Romam ad senatum legaverant impetratum, uti multam remitteret, quam fecerat is propter Oropi vastationem. Ea multa fuerat talentum fere quingentum. Erant isti philosophi Carneades ex Academia, Diogenes Stoicus, Critolaus Peripateticus. Et in senatum quidem introducti interprete usi sunt C. Acilio senatore; sed ante ipsi seorsum quisque ostentandi gratia magno conventu hominum dissertaverunt. Tum admirationi fuisse aiunt Rutilius et Polybius philosophorum trium sui cuiusque generis facundiam. „Violenta, inquit, et rapida Carneades dicebat, scita et teretia Critolaus, modesta Diogenes et sobria.“*

9 Cicero Acad. Pr. II 137. *Legi apud Clitomachum, cum Carneades et Stoicus Diogenes ad senatum in Capitolio starent, A. Albinum, qui tum P. Scipione [et] M. Marcello coss. praetor esset, — doctum sane hominem — iocantem dixisse Carneadi: „Ego tibi, Carneades, praetor esse non videor, quia sapiens non sum, nec haec urbs nec in ea civitas.“ Tum ille: „Huic Stoico non videris.“*

10 Cicero Tusc. disp. IV 5. *Quibus (scil. Laelio et Scipione) adulescentibus Stoicum Diogenem et Academicum Carneadem video ad senatum ab Atheniensibus missos esse legatos, qui cum rei publicae nullam umquam partem attigissent essetque eorum alter Cyrenaeus, alter Babylonius, numquam profecto scholis essent excitati neque ad illud munus electi, nisi in quibusdam principibus, temporibus illis, fuissent studia doctrinae.*

11 Ind. Stoic. Herc. col. LI. -χου τῆς Τρωάδος Ἀ|λεξανδρείας· 30 Πανα|τιος Νικαγόρου Ῥόδιος· | Μνήσαρχος Ὀνησίμου | Ἀθηναῖος· Δάρδα(νος) | Ἀνδρομάχου Ἀ(θηναῖ)|ος· Ἀπολλόδω(ρος Σελευ)|κεύ(ς) ἀπὸ Τ(ίγριος· Βόη)|θος Σιδώ(νιος

Diogenes Laërt. VII 29. *Ζηνόδοτος ὁ Στωϊκός, Διογένους μαθητής (epigramma fecit in Zenonem Citiensem).*

35

Ps. Scymnus v. 10

τῶν Ἀττικῶν τις γνησίῳ τε φιλόλογον,
γεγονὼς ἀκουστής Διογένους τοῦ Στωϊκοῦ,

19 et seclusit Baiter. 22 Stoico secludit Halmius. 30 Enumeratio discipulorum Diogenis Babylonii. 37 Apollodorum Atheniensem grammaticum intellegi certum est.

συνεσχολακῶς δὲ πολὺν Ἀριστάρχῳ χρόνον
 συνετάξατ' ἀπὸ τῆς Τρωικῆς ἀλώσεως
 χρονογραφίαν στοιχοῦσαν ἔχει τοῦ νῦν χρόνου.

12 Ind. Stoic. Herc. col. LII. θυ|γατρὸς υἱός· ἐγένετο | δὲ (κ)αὶ
 5 Ἀρεοπαγίτης | οὗτος· Ἀπολλωνίδης | Σμυρναῖος· Χρύσερμος | Ἀλε-
 ξανδρεὺς τῆς πρὸς | Αἴγυπ(τον)· Διονύσιος | Κυρηναῖος. οὗτος δὲ |
 καὶ γεω(με)τρῆς (ἦν ἄ)|ριστος, ὁ καὶ ἀντ(ι)γ(ρά)ψας | Δημητρίῳ τῷ
 (ῥή)|τορι τῷ π(ρὸς τοὺς γεωμέτρους γράψαντι?)

13 Cicero Acad. Pr. II 98. *Cum aliquid huius modi inciderat,*
 10 *sic ludere Carneades solebat: „si recte conclusi, teneo; sin vitiose, mi-*
nam Diogenes reddet.“ Ab eo enim Stoico dialecticam didicerat; haec
autem merces erat dialecticorum.

14 Cicero de fin. II 24. *Nec ille qui Diogenem Stoicum adu-*
lescens, post autem Panaetium audierat Laelius.

15 15 Cicero de fin. I 6. *Quid enim est a Chrysippo praetermissum*
in Stoicis? Legimus tamen Diogenem, Antipatrum.

Fragmenta.

16 Diog. Laërt. VII 39. Τριμερῇ φασιν εἶναι τὸν κατὰ φιλο-
 σοφίαν λόγον· εἶναι γὰρ αὐτοῦ τὸ μὲν τι φυσικόν, τὸ δὲ ἡθικόν, τὸ
 20 δὲ λογικόν. οὕτω δὲ πρῶτος διείλε Ζήνων ὁ Κιτιεύς· — — καὶ
 Διογένης ὁ Βαβυλώνιος.

I. Logica.

17 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 55. ἔστι δὲ φωνὴ ἄηρ
 πεπληγμένος ἢ τὸ ἴδιον αἰσθητὸν ἀκοῆς, ὥς φησι Διογένης ὁ Βα-
 25 βυλώνιος ἐν τῇ περὶ τῆς φωνῆς τέχνῃ. <καὶ> ζῶον μὲν ἔστι
 φωνὴ ἄηρ ὑπὸ ὀρμῆς πεπληγμένος, ἀνθρώπου δὲ ἔστιν ἔναρθρος καὶ
 ἀπὸ διανοίας ἐκπεμπομένη, ὥς ὁ Διογένης φησίν, ἥτις ἀπὸ δεκα-
 τεσσάρων ἑτῶν τελειοῦται.

18 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 55. καὶ σῶμα δ' ἔστιν
 30 ἡ φωνὴ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, ὥς φησιν Ἀρχέδημος — — καὶ Διο-
 γένης καὶ Ἀντίπατρος· πᾶν γὰρ τὸ ποιοῦν σῶμά ἐστι· ποιεῖ δὲ ἡ
 φωνὴ προσιοῦσα τοῖς ἀκούουσιν ἀπὸ τῶν φωνούντων.

19 Simplicius in Aristot. Phys. p. 426, 1 Diels. καὶ οἱ ἀέρα δὲ

5 Cuius discipuli hic enumerentur, dubium est; locus facit, ut de Diogene
 Babylonio etiam hic cogitandum videatur, sed obstare videntur ipsa nomina
 Apollonidis (Plut. Cat. 65) et Dionysii, qui primo a. Chr. saeculo fuerunt.

19 μέντοι B. || τὸ δὲ ἡθικόν τὸ δὲ λογικόν add. B² in mg. 25 καὶ addidi.

32 προσοῦσα BP.

πεπληγμένον τὴν φωνὴν ἀποδιδόντες, ὥσπερ Διογένης ὁ Βαβυλώνιος, ἀμαρτάνουσι. σῶμα γὰρ οὕτως ἔσται ἡ φωνή, εἴπερ ἐν γένει τῷ ἀέρι ἐστί, καὶ τὸ πεπονθός, τουτέστι τὸν πεπληγμένον ἀέρα, ἀντὶ τοῦ πάθους, ὅπερ ἐστὶν ἡ πληγή, ἀποδιδόασιν.

20 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 56. Λέξις δέ ἐστι κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, ὡς φησιν ὁ Διογένης, φωνὴ ἐγγράμματος, οἶον „ἡμέρα“.

λόγος δέ ἐστι φωνὴ σημαντικὴ ἀπὸ διανοίας ἐκπεμπομένη, (οἶον „ἡμέρα ἐστὶ“).

διάλεκτος δέ ἐστι λέξις κεχαραγμένη ἐθνικῶς τε καὶ Ἑλληνικῶς· ἡ λέξις ποταπή, τουτέστι ποιά κατὰ διάλεκτον, οἶον κατὰ μὲν τὴν Ἀιθίαν „θάλαττα“, κατὰ δὲ τὴν Ἰάδα „ἡμέρη“.

τῆς δὲ λέξεως στοιχεῖά ἐστι τὰ εἰκοσιτέσσαρα γράμματα. τριχῶς δὲ λέγεται τὸ γράμμα, (τό τε στοιχεῖον) ὃ τε χαρακτήρ τοῦ στοιχείου καὶ τὸ ὄνομα, οἶον „ἄλφα“.

φωνήεντα δέ ἐστι τῶν στοιχείων ἑπτὰ· α, ε, η, ι, ο, υ, ω.

ἄφωνα δὲ ἕξ· β, γ, δ, π, κ, τ.

διαφέρει δὲ φωνὴ καὶ λέξις, ὅτι φωνὴ μὲν καὶ ὁ ἡχός ἐστι, λέξις δὲ τὸ ἐναρθρον μόνον.

λέξις δὲ λόγου διαφέρει, ὅτι λόγος αἰὲν σημαντικός ἐστι, λέξις δὲ καὶ ἀσήμαντος, ὡς ἡ „βλίτυρι“, λόγος δὲ οὐδαμῶς.

διαφέρει δὲ καὶ τὸ λέγειν τοῦ προφέρεσθαι· προφέρονται μὲν γὰρ αἱ φωναί, λέγεται δὲ τὰ πράγματα, ἃ δὴ καὶ λεκτὰ τυγχάνει.

21 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 57. τοῦ δὲ λόγου ἐστὶ μέρη πέντε, ὡς φησι Διογένης τε ἐν τῷ περὶ φωνῆς καὶ Χρύσιππος· ὄνομα, προσηγορία, ῥῆμα, σύνδεσμος, ἄρθρον.

22 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 58. ἔστι δὲ προσηγορία μὲν, κατὰ τὸν Διογένην, μέρος λόγου σημαῖνον κοινὴν ποιότητα, οἶον „ἄνθρωπος“ „ἵππος“.

ὄνομα δέ ἐστι μέρος λόγου δηλοῦν ἰδίαν ποιότητα, οἶον Διογένης, Σωκράτης.

ῥῆμα δέ ἐστι μέρος λόγου σημαῖνον ἀσύνθετον κατηγορημα, ὡς ὁ Διογένης, ἢ, ὡς τινες, στοιχεῖον λόγου ἄπρωτον σημαῖνόν τι συντακτὸν περὶ τινος ἢ τινῶν, οἶον „γράφω“ „λέγω“.

7 ἡμέρα Casaubonus, ἡμέρα ἐστί P, ἐστι comp. add. B¹. 9 οἶον ἡμέρα ἐστὶ add. Casaubonus. 12 ///μέρη B¹. 14 τό τε στοιχεῖον om. BP, inseruit Meibomius. 15 οἶον α BP. 18 λέξις μὲν γὰρ ἄσημος γίνεται ὡς ἡ „βλίτυρι“ (cet. om.) BP. 29 Cf. Bekker Anecd. p. 842 οἱ Στωϊκοὶ ὀνόματα μὲν τὰ κύρια ἔλεγον, τὰ δὲ προσηγορικά οὐκ ὀνόματα· καὶ φαίνονται ὡς διάφορος ἡ κλίσις κυρίων καὶ προσηγορίων etc. 33 τινες] scil. Apollodorus cf. § 64 κατηγορημα—πρᾶγμα συντακτὸν περὶ τινος ἢ τινῶν, ὡς οἱ περὶ Ἀπολλοδώρον φασιν.

σύνδεσμος δέ ἐστι μέρος λόγου ἄπρωτον, συνδοῦν τὰ μέρη τοῦ λόγου.

ἄρθρον δέ ἐστι στοιχείον λόγου πτωτικόν, διορίζον τὰ γένη τῶν ὀνομάτων καὶ τοὺς ἀριθμούς· οἶον „ὁ, ἡ, τό, οἱ, αἱ, τὰ“.

5 23 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 62. ἀμφιβολία δέ ἐστι λέξις δύο ἢ καὶ πλείονα πράγματα σημαίνουσα λεκτικῶς καὶ κυρίως καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔθος, ὥσθ' ἅμα τινὰ πλείονα ἐκδέξασθαι κατὰ τὴν αὐτὴν λέξιν, οἶον „αὐλήτρις πέπτωκε“· δηλοῦται γὰρ δι' αὐτῆς τὸ μὲν τοιοῦτον „οἰκία τρις πέπτωκε“, τὸ δὲ τοιοῦτον „αὐλήτρια
10 πέπτωκε“.

24 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 59. ἀρεταὶ δὲ λόγου εἰσὶ πέντε. ἑλληνισμός, σαφήνεια, συντομία, πρόπον, κατασκευή. ἑλληνισμὸς μὲν οὖν ἐστι φράσις ἀδιάπτωτος ἐν τῇ τεχνικῇ καὶ μὴ εἰκαία συνηθεία.

15 σαφήνεια δέ ἐστι λέξις γνωρίμως παριστᾶσα τὸ νοούμενον. συντομία δέ ἐστι λέξις αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα περιέχουσα πρὸς δήλωσιν τοῦ πράγματος.

πρόπον δέ ἐστι λέξις οἰκία τῷ πράγματι.

κατασκευὴ δέ ἐστι λέξις ἐκπεφευγυῖα τὸν ἰδιωτισμόν.

20 ὁ δὲ βαρβαρισμός, ἐκ τῶν κακιῶν, λέξις ἐστὶ παρὰ τὸ ἔθος τῶν εὐδοκιμούντων Ἑλλήνων.

σολοικισμὸς δέ ἐστι λόγος ἀκαταλλήλως συντεταγμένος.

25 25 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 60. γένος δέ ἐστι πλειόνων καὶ ἀναφαιρέτων ἐννοημάτων σύλληψις, οἶον „ζῶον“· τοῦτο γὰρ περιείληφε τὰ κατὰ μέρος ζῶα.

ἐννόημα δέ ἐστι φάντασμα διανοίας, οὔτε τι ὄν οὔτε ποιόν, ὥσανει δὲ τι ὄν καὶ ὥσανει ποιόν· οἶον γίνεται ἀνατύπωμα ἵππου καὶ μὴ παρόντος.

εἶδος δέ ἐστι τὸ ὑπὸ γένους περιεχόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ ζῶου ὁ
30 ἄνθρωπος περιέχεται.

γενικώτατον δέ ἐστὶν ὃ γένος ὄν γένος οὐκ ἔχει, οἶον τὸ ὄν.

εἰδικώτατον δέ ἐστὶν ὃ εἶδος ὄν εἶδος οὐκ ἔχει, ὥσπερ ὁ Σωκράτης.

3 διορίζων B. 4 ὁ τοῦ τῶ οἱ αἱ ἄ P. 6 δύο om. B¹ (suppl. B²). || ἐκτικῶς B. 7 ἔθνος Menag. || τινὰ scripsi, τὰ libri. || ἐκδέξασθαι P. 8 τὴν αὐτὴν scripsi, ταύτην τὴν BP. || δηλοῦνται B. 15 γνώριμος B. || παριστᾶσα BP. 19 ἐστι om. BP. 20 κακιῶν BP. 21 εὐδοκιμούντων Vossius, εὐδοκίμωντων libri. Haec quoque ex Diogenis Babylonii περὶ φωνῆς libro Dioclem sumpsisse probabile est. 24 ἀναφαιρέτων vix sanum; ἀναφερέτων B; fortasse: ἀναφερόντων. || ἐστὶν ἐννόημα οἶον BP (ἐστὶν ἐννόημα del. P²). 29 γένος BP (-ους P¹). 31 ὄν γένος om. P, suppl. P¹. || οἶον του P (del. P²) οἶον τὸ ὄν τοῦ B. 32 ἰδικώτατον P, εἰδικώτατον (εἶδι in ras.) B.

διαίρεσις δέ ἐστι γένους ἢ εἰς τὰ προσεχῆ εἶδη τομή, οἷον „τῶν ζώων τὰ μὲν ἐστὶ λογικά, τὰ δὲ ἄλογα.“

ἀντιδιαίρεσις δέ ἐστι γένους εἰς εἶδος τομή κατὰ τοῦναντίον, ὥς ἂν κατὰ ἀπόφασιν, οἷον „τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐστὶν ἀγαθὰ, τὰ δ' οὐκ ἀγαθὰ.“

ὑποδιαίρεσις δέ ἐστι διαίρεσις ἐπὶ διαιρέσει, οἷον „τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐστὶν ἀγαθὰ, τὰ δ' οὐκ ἀγαθὰ· καὶ τῶν οὐκ ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐστὶ κακά, τὰ δὲ ἀδιάφορα.“

μερισμός δέ ἐστι γένους εἰς τόπους κατάταξις, ὥς ὁ Κρίνις· οἷον· „τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐστὶ περὶ ψυχὴν, τὰ δὲ περὶ σῶμα.“

26 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 71. τῶν δ' οὐχ ἀπλῶν ἀξιωματῶν συνημμένον μὲν ἐστὶν, ὥς ὁ Χρύσιππος ἐν ταῖς διαλεκτικαῖς φησι καὶ Διογένης ἐν τῇ διαλεκτικῇ τέχνῃ, τὸ συνεστὸς διὰ τοῦ „εἰ“ συναπτικοῦ συνδέσμου· ἐπαγγέλλεται δὲ ὁ σύνδεσμος οὗτος ἀκολουθεῖν τὸ δεύτερον τῷ πρώτῳ, οἷον „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, 15 φῶς ἐστὶ.“

II. Physica.

27 Philo de incorrupt. mundi 15 p. 248 Bern. p. 25, 3 Cumont. (postquam de Boëtho et Panaetio Stoicis locutus est) λέγεται δὲ καὶ Διογένης ἡνίκα νέος ἦν συνεπιγραφάμενος τῷ δόγματι τῆς ἐκ- 20 πυρώσεως ὁπὲρ τῆς ἡλικίας ἐνδοιάσας ἐπισχεῖν.

28 Aëtius II 32, 4 (DG p. 364^a 1) (τὸν μέγαν ἐνιαυτόν:) Ἡράκλειτος ἐκ μυρίων ὀκτακισχιλίων ἐνιαυτῶν ἡλιακῶν. Διογένης ὁ Στωϊκὸς ἐκ πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ τριακοσίων ἐνιαυτῶν τοσοῦτων, ὅσος ἦν ὁ καθ' Ἡράκλειτον ἐνιαυτός.

29 Galenus de Hipp. et Plat. dogm. II 5 p. 201 Mü. καὶ μὴν ὁ θαυμαζόμενος ὑπὸ τῶν Στωϊκῶν λόγος ὁ Ζήνωνος, ὃν καὶ πρῶτον ἀπάντων ἔγραψεν ἐν τῷ περὶ τοῦ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικοῦ Διο- 30 γένης ὁ Βαβυλώνιος, — — εἴσῃ δ' ἐναργέστερον, εἰ παραγράψαι-μεν αὐτόν, ἔχει γὰρ ὥδε. „Φωνὴ διὰ φάρυγγος χωρεῖ. εἰ δὲ ἦν 30 ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου χωροῦσα, οὐκ ἂν διὰ φάρυγγος ἐχώρει. ὅθεν δὲ λόγος, καὶ φωνὴ ἐκεῖθεν χωρεῖ. λόγος δὲ ἀπὸ διανοίας χωρεῖ, ὥστ' οὐκ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἐστὶν ἡ διάνοια.“ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον λόγον Διογένης οὐ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐρωτᾷ λέξιν, ἀλλ' ὥδε· „Ὅθεν ἐκπέμ- 35 πεται ἡ φωνή, καὶ ἡ ἔναρθρος, οὐκοῦν καὶ ἡ σημαίνουσα ἔναρθρος 35 φωνὴ ἐκεῖθεν. τοῦτο δὲ ὁ λόγος. καὶ λόγος ἄρα ἐκεῖθεν ἐκπέμ-πεται, ὅθεν καὶ ἡ φωνή. ἡ δὲ φωνὴ οὐκ ἐκ τῶν κατὰ τὴν κεφαλὴν

6 ἐπιδιαίρεσις B ὑποδιαίρεσις, ὅ et o in litura P^a. || ἐν παντὶ (pro ἐπὶ) B. 9 κρίνεις B. 12 Cf. Vol. II p. 68, 14. 13 συνεστὸς (vel -ὄς) BP. 14 εἰ διὰ B. 36 ὁ λόγος C, ὁ om. MAB.

τόπων ἐκπέμπεται, ἀλλὰ φανερώς ἐκ τῶν κάτωθεν μᾶλλον. ἐκ-
φανῆς γοῦν ἐστὶ διὰ τῆς ἀρτηρίας διεξιούσα. καὶ ὁ λόγος ἄρα οὐκ
ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐκπέμπεται, ἀλλὰ κάτωθεν μᾶλλον. ἀλλὰ μὴν κάκεῖνο
ἀληθὲς τὸ τὸν λόγον ἐκ τῆς διανοίας ἐκπέμπεσθαι. ἔνιοι γοῦν καὶ
5 ὀριζόμενοι αὐτὸν φασὶν εἶναι φωνὴν σημαίνουσαν, ἀπὸ διανοίας ἐκ-
πεμπομένην· καὶ ἄλλως δὲ πιθανὸν ὑπὸ τῶν ἐννοιῶν ἐνσεσημασμένον
τῶν ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ οἶον ἐκτετυπωμένον ἐκπέμπεσθαι τὸν λόγον,
καὶ παρεκτείνεσθαι τῷ χρόνῳ κατὰ τε τὸ διανοεῖσθαι καὶ τὴν κατὰ
τὸ λέγειν ἐνέργειαν. καὶ ἡ διάνοια ἄρα οὐκ ἐστὶν ἐν τῇ κεφαλῇ, ἀλλ'
10 ἐν τοῖς κατωτέρω τόποις, μάλιστα πῶς περὶ τὴν καρδίαν.“ τοιοῦτος
μέντοι καὶ ὁ τοῦ Διογένους λόγος, ἔμπαλιν ἢ κατὰ τὸν τοῦ Ζήνωνος
εἰς μῆκος ῥήσεων ἐκτεταμένος, ὥστε ἐκείνῳ μὲν ἐλλείπειν τινὰ τῶν
ἀναγκαίων ἀξιωμαίων, πλεονάζειν δὲ τούτῳ.

30 Galen de H. et Plat. dogm. II 8 (110) p. 246 Mū. οὐκ οὖν
15 οὔτε τούτων τῶν λόγων ἰσχυρὸς οὐδεὶς, οὔθ' ὅταν ὁ Διογένης εἴπῃ·
„ὁ πρῶτον τροφῆς καὶ πνεύματος ἀρύεται, ἐν τούτῳ ὑπάρχει τὸ ἡγε-
μονικόν, ὃ δὲ πρῶτον τροφῆς καὶ πνεύματος ἀρύεται, ἡ καρδία.“ — —

ibid. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἑαυτοῦ τοῖς λόγοις ἐχρή-
σατο. „Τό, φησί, κινεῖν τὸν ἄνθρωπον τὰς κατὰ προαίρεσιν κινήσεις
20 ψυχικῇ τίς ἐστὶν ἀναθυμίασις, πᾶσα δὲ ἀναθυμίασις ἐκ τῆς τροφῆς
ἀνάγεται, ὥστε τὸ κινεῖν πρῶτον τὰς κατὰ προαίρεσιν κινήσεις καὶ
τὸ τρέφον ἡμᾶς ἀνάγκη ἐν καὶ ταῦτόν εἶναι.“ ὅταν ταῦτα ὁ Διο-
γένης γράφῃ, περὶ μὲν τοῦ τὴν οὐσίαν εἶναι τῆς ψυχῆς ἀναθυμίασιν,
εἰτ' οὖν ἐκ τροφῆς εἰτ' ἐκ πνεύματος, οὐδὲν ἐν γε τῷ παρόντι φήσομεν
25 ἀμφισβητεῖν, ἵνα μὴ τὰ πάντα λυπώμεν τὸν ἄνδρα etc.

paulo post: Καὶ αὐτὸς ἐπιλανθανόμενος τῶν οἰκείων δογμάτων
αἰμά φησιν εἶναι τὴν ψυχὴν, ὡς Ἐμπεδοκλῆς καὶ Κριτίας ὑπέλαβον.
εἰ δέ γε ἔποιτο Κλεάνθει καὶ Χρυσίππῳ καὶ Ζήνωνι, τρέφεσθαι
μὲν ἐξ αἵματος φήσασιν τὴν ψυχὴν, οὐσίαν δ' αὐτῆς ὑπάρχειν τὸ πνεῦμα,
30 πῶς ἔτι ταῦτόν ἐσται τὸ τρέφον καὶ τὸ κινεῖν, εἴπερ τρέφει μὲν τὸ
αἷμα, κινεῖ δὲ τὸ πνεῦμα;

31 Aëtius I 7, 17 (DG p. 302^b 15). Διογένης καὶ Κλεάνθης
καὶ Οἰνοπίδης τὴν τοῦ κόσμου ψυχὴν (scil. θεὸν ἀπεφήναντο).

32 Sextus adv. math. IX 133. Ζήνων δὲ καὶ τοιοῦτον ἡρώτα
35 λόγον· „τοὺς θεοὺς εὐλόγως ἂν τις τιμῇ· τοὺς δὲ μὴ ὄντας οὐκ ἂν
τις εὐλόγως <τιμῇ>· εἰσὶν ἄρα θεοί.“ ὃ λόγῳ τινὲς παραβάλλοντες
φασί· „τοὺς σοφοὺς ἂν τις εὐλόγως τιμῇ· τοὺς δὲ μὴ ὄντας οὐκ
ἂν τις εὐλόγως τιμῇ· εἰσὶν ἄρα σοφοί.“ ὅπερ οὐκ ἤρεσκε τοῖς ἀπὸ
τῆς Στοᾶς, μέχρι τοῦ νῦν ἀνευρέτου ὄντος τοῦ κατ' αὐτοὺς σοφοῦ.

2 ἐκφανῆς CM ἐμφανῆς AB. 8 χρόνῳ MA, λόγῳ C. 19 κινεῖν <πρῶ-
τον> Müller. 29 φήσαντος ABP, φήσαντι Müller. 36 τιμῇ add. Fabricius.

ἀπαντῶν δὲ πρὸς τὴν παραβολὴν Διογένης ὁ Βαβυλώνιος τὸ δευτέρῳ φησι λῆμμα τοῦ Ζήνωνος λόγον τοιοῦτον εἶναι τῇ δυνάμει „τοὺς δὲ μὴ πεφυκότας εἶναι οὐκ ἔν τις εὐλόγως τιμῶν.“ τοιοῦτον γὰρ λαμβανομένου δῆλον ὡς πεφύκασιν εἶναι θεοί. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ εἰσὶν ἤδη. εἰ γὰρ ἅπαξ ποτὲ ἦσαν, καὶ νῦν εἰσὶν, ὥσπερ εἰ ἄτομοι ἦσαν, καὶ νῦν εἰσὶν. ἄφθαρτα γὰρ καὶ ἀγέννητα τὰ τοιαῦτά ἐστι κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν σωμάτων· διὸ καὶ κατὰ ἀκόλουθον ἐπιφορὰν συνάξει ὁ λόγος· οἱ δὲ γε σοφοὶ οὐκ ἐπεὶ πεφύκασιν εἶναι, ἤδη καὶ εἰσὶν.

33 Philodemus de pietate 15 (DG p. 548^b 14). Δ(ι)ογένης δ' ὁ Βαβυλώνιος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀθηνᾶς τ(ὸ)ν κ(ό)σμον γράφει 10 τῷ Δ(ι) τ(ὸ)ν αὐτὸν ὑπάρ(χει)ν ἢ περιέχειν τ(ὸ)ν Δία κ(αθ)άπε(ρ) ἄνθρωπον ψυχή(ν)· καὶ τ(ὸ)ν ἥλιον μ(έν) Ἀπόλλ(ω, τ)ήν δ(ὲ) σελήνη(ν) Ἄρ(ε)μι(ν· καὶ) π(αι)δ(αριῶ)δες εἰν(αι) θε(ο)ὺς ἀ(ν)θρώποε(ι)-δεῖς λ(έγει)ν καὶ ἀδύνατον. (εἰ)ν(αί) τε τοῦ Διὸς τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν διατετα(κ)ὸς Ποσειδῶνα, τὸ δ' εἰς (τ)ὸν ἄέρα Ἥραν, καθάπερ 15 κ(αὶ) τὸν Πλάτωνα λέγειν, ὥσ(τ' ἐ)ὰν πολλάκις „ἀήρ“ (λ)έγη τις ἐρεῖν „Ἥρα“, τὸ δ' εἰς τ(ὸ)ν ἀ(ίθ)έρα Ἀθηνᾶν· τοῦτο γὰρ λέ(γε)σθαι τὸ „ἐκ τῆς (κεφα)λῆς“ καὶ „Ζεὺς ἄρρηγ Ζεὺς θῆλυς“. τινὰς δὲ τῶν Στωϊκῶν φάσκειν, ὅτι τὸ ἡγεμονικὸν ἐν τῇ κ(ε)φαλῇ· φρόνησιν γὰρ(ρ) εἶναι, διὸ καὶ Μῆτιν καλεῖσθαι· Χρῦσιππον δ' ἐν τῷ στή(θ)ει τὸ 20 ἡγεμονικὸν (εἶ)ναι κάκει τῇ(ν) Ἀθ(η)νᾶν γεγονέναι(ι) φρόνησιν οὖσαν, τῷ (δ)ὲ τ(ή)ν φωνήν ἐκ τῆς (κ)εφαλῆς ἐκκρίνεσθαι (λ)έγειν ἐκ τῆς (κ)εφα(λ)ῆς, ὑπὸ δὲ Ἡ(φ)αίσ(του δι)ότι τ(έ)χνη(ι γί)νεθ' ἢ φρόνησις, καὶ Ἀθηνᾶν μὲν ο(ἶ)ον Ἀθ(ρη)νᾶν εἰρῆσθαι, (Τριτω)νίδα δὲ καὶ Τρ(ι-τογέν)ειαν διὰ τὸ τὴν φρόνησιν ἐκ τριῶν συνεστηκέναι λόγων, τῷ(ν) 25 φ(υσικῶ)ν καὶ τῷ(ν) ἡ(θ)ικῶ(ν) καὶ τῶν λογικῶν. καὶ τὰς ἄλλας δ' αὐτ(ῆς) προσ(ηγορ)έας καὶ τὰ φορήματα μάλα καταχρύσως τῇ φρο-νῇσει συνοικεῖοι.

34 Cicero de nat. deor. I 41. quem (scil. Chrysippum) Diogenes Babylonius consequens in eo libro qui inscribitur „de Minerva“, 30 partum Iovis ortumque virginis ad physiologiam traducens diiungit a fabula.

35 Cicero de divin. I 6. Quem (scil. Chrysippum) subsequens unum librum Babylonius Diogenes edidit, eius auditor (scil. περὶ 35 μαντικῆς).

36 Cicero de divin. II 90. Quibus (scil. Chaldaeis) etiam Diogenes Stoicus concedit aliquid, ut praedicere possint dumtaxat, qualis quisque natura et ad quam quisque maxime rem aptus futurus sit; cetera quae profiteantur, negat ullo modo posse sciri; etenim geminorum

31 diiungit Orelli, deiungit libri.

37 qualis BV quali A.

formas esse similis, vitam atque fortunam plerumque disparem. Procles et Eurysthenes, Lacedaemoniorum reges, gemini fratres fuerunt. At ii nec totidem annos vixerunt; anno enim Procli vita brevior fuit; multumque is fratri rerum gestarum gloria praestitit. 91. At ego id ipsum, quod vir optumus Diogenes Chaldaeis quasi quadam praevaricatione concedit, nego posse intellegi.

37 Cicero de divin. I 84. *Hac ratione et Chrysippus et Diogenes et Antipater utitur* (Chrys. fr. phys. n. 1192 Vol. II p. 342, 27).

III. Ethica.

10 38 Diog. Laërt. VII 84. τὸ δὲ ἡθικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας διαιροῦσιν (ipsam partitionem vide III p. 3, 1). καὶ οὕτω δ' ὑποδιαίρουσιν οἱ περὶ Χρῦσιππον — — καὶ Διογένην etc.

39 Arrianus Epict. dissert. II 19, 13. „τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐστὶν ἀγαθὰ, τὰ δὲ κακὰ, τὰ δ' ἀδιάφορα. ἀγαθὰ μὲν οὖν αἱ ἀρεταὶ καὶ 15 τὰ μετέχοντα αὐτῶν, κακὰ δὲ κακίαι καὶ τὰ μετέχοντα κακίας, ἀδιάφορα δὲ τὰ μεταξὺ τούτων, πλοῦτος, ὑγίεια, ζωὴ, θάνατος, ἡδονή, πόνος.“ πόθεν οἶδας; „Ἑλλάνικος λέγει ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς.“ τί γὰρ διαφέρει τοῦτο εἰπεῖν ἢ ὅτι Διογένης ἐν τῇ ἡθικῇ ἢ Χρῦσιππος ἢ Κλεάνθης. Cf. II 9, 15.

20 40 Cicero de finibus III 33. *Bonum autem — etiam definitione explicatur. Sed eorum definitiones paulum oppido inter se differunt et tamen eodem spectant. Ego assentior Diogeni, qui bonum definierit id, quod esset natura absolutum. Id autem sequens illud etiam quod prodesset (ὠφέλημα enim sic appellemus) motum aut statum esse dixit* 25 *e natura absoluto.*

41 Cicero de finibus III 49. *Divitias autem Diogenes censet non eam modo vim habere, ut quasi duces sint ad voluptatem et ad valetudinem bonam, sed etiam uti ea contineant; non idem facere eas in virtute neque in ceteris artibus, ad quas esse dux pecunia potest, con-* 30 *tinere autem non potest; itaque si voluptas aut si bona valetudo sit in bonis, divitias quoque in bonis esse ponendas, at si sapientia bonum sit, non sequi ut etiam divitias bonum esse dicamus. Neque ab ulla re, quae non sit in bonis, id quod sit in bonis contineri potest, ob eamque causam, quia cognitiones comprehensionesque rerum, e quibus efficiuntur* 35 *artes, appetitionem movent, cum divitiae non sint in bonis, nulla ars divitiis contineri potest. 50. Quod si de artibus concedamus, virtutis tamen non sit eadem ratio, propterea quod haec plurimae commentationis et exercitationis indigeat, quod idem in artibus non sit, et quod vir-*

25 absoluta libri, corr. Bremius.

28 uti ea Baier, ut in ea AB.

tus stabilitatem, firmitatem, constantiam totius vitae complectatur, nec haec eadem in artibus esse videamus.

42 Cicero de finibus III 57. De bona autem fama (quam enim appellant εὐδοξίαν, aptius est bonam famam hoc loco appellare quam gloriam) Chrysippus quidem et Diogenes detracta utilitate ne digitum quidem eius causa porrigendum esse dicebant.

43 Epiphanius adv. haeres. III 40 (DG p. 593,5). Διογένης ὁ Βαβυλώνιος ἔλεγε τὰ σύμπαντα συνίστασθαι ἐξ ἡδονῆς.

44 Stobaeus ecl. II 75,11 W. τὸ δὲ τέλος ὁ μὲν Ζήνων οὕτως ἀπέδωκε „τὸ ὁμολογουμένως ζῆν“ — — οἱ δὲ μετὰ τοῦτον προσ- 10 διαρθροῦντες οὕτως ἐξέφερον — — Διογένης δὲ „εὐλογιστεῖν ἐν τῇ τῶν κατὰ φύσιν ἐκλογῇ καὶ ἀπεκλογῇ.“

45 Diog. Laërt. VII 88 (antecessit Zenonis, Cleanthis, Chrysippi de fine bonorum explicatio). ὁ μὲν οὖν Διογένης τέλος φησὶ φη- 15 τῶς τὸ εὐλογιστεῖν ἐν τῇ τῶν κατὰ φύσιν ἐκλογῇ.

46 Clemens Alex. Stromat. II 21 p. 179 Sylb., I p. 497 Pott. <Διογένης δὲ ὁ Βαβυλώνιος τὸ τέλος> ἐν τῷ εὐλογιστεῖν [δ] ἐν τῇ τῶν κατὰ φύσιν ἐκλογῇ κεῖσθαι ὑπελάμβανεν.

47 Stobaeus ecl. II 84,4 W. Τὴν δὲ δόσιν φησὶν ὁ Διογένης κρίσιν εἶναι, ἐφ' ὅσον κατὰ φύσιν ἐστὶν ἢ ἐφ' ὅσον χρεῖαν τῇ φύσει 20 παρέχεται. Τὸ δὲ „δοκιμαστοῦ“, οὐχ ὥς λέγεται τὰ πράγματα δοκιμαστὰ παραλαμβάνεσθαι, ἀλλ' ὥς δοκιμαστὴν φάμεν εἶναι τὸν τὰ πράγματα δοκιμάζοντα· τῆς οὖν ἀμοιβῆς τὸν τοιοῦτόν φησι δοκιμαστὴν εἶναι. Καὶ ταύτας μὲν τὰς δύο ἀξίας καθ' ἃς λέγομέν τινα τῇ ἀξίᾳ 25 προῆχθαι, τρίτην δὲ φησιν εἶναι, καθ' ἣν φάμεν ἀξιώμα τινα ἔχειν καὶ ἀξίαν, ἥπερ περὶ ἀδιάφορα οὐ γίνεται, ἀλλὰ περὶ μόνα τὰ σπουδαῖα. Χρησθαι δ' ἡμᾶς φησιν ἐνίοτε τῷ ὀνόματι τῆς ἀξίας ἀντὶ τοῦ ἐπιβάλλοντος· ὥς ἐν τῷ τῆς δικαιοσύνης ὄρω παρείληπται, ὅταν λέγεται εἶναι „ἕξις ἀπονεμητικὴ τοῦ κατ' ἀξίαν ἐκάστῳ“. ἔστι γὰρ οἶον 30 τοῦ ἐπιβάλλοντος ἐκάστῳ.

48 Stobaeus ecl. II 64,13 W. Διτῶς δὲ φησιν ὁ Διογένης λέγεσθαι τὰ δι' αὐτὰ αἰρετά, <τὰ> καὶ τελικῶς αἰρετά, ὥς ἔχει τὰ ἐν τῇ προειρημένῃ διαιρέσει κατατεταγμένα, τὰ δὲ ὅσα ἐν αὐτοῖς ἔχει τὴν αἰτίαν τοῦ αἰρετά εἶναι, ὅπερ παντὶ ἀγαθῷ ὑπάρχει.

49 Cicero de officiis III 50. Sed incidunt, ut supra dixi, saepe 35

7 Inepta referre Epiphanium apparet.

11 εὐλογιστίαν libri, corr. Davi-
sius. 15 εὐλογεῖν B¹ (εὐλογιστεῖν B²). 17 Diogenis nomen supplendum esse docet loci Stobaeani comparatio.

21 δοκιμαστοῦ Meineke, δοκιμαστόν P, δοκιμαστικόν F. 22 δοκιμαστὴν Heeren, δοκιμαστόν libri. 23 φησι Wachsm., φάσι libri.

24 τινα Heeren, τινας libri. 25 φησὶν F φάσιν P. || τινα Heeren, τινας libri. 32 τὰ add. Wachsm. 33 ad ea quae antecedunt apud Stobaeum hoc non pertinet.

causae, cum repugnare utilitas honestati videatur, ut animadvertendum sit, repugnetne plane an possit cum honestate coniungi. — 51. In huius modi causis aliud Diogeni Babylonio videri solet, magno et gravi Stoico, aliud Antipatro — Antipatro omnia patefacienda, ut ne quid
 5 omnino, quod venditor norit, emptor ignoret, Diogeni venditorem, quatenus iure civili constitutum sit, dicere vitia oportere, cetera sine insidiis agere et, quoniam vendat, velle quam optime vendere. „Advexi, exposui, vendo meum non pluris quam ceteri, fortasse etiam minoris, cum maior est copia. Cui fit iniuria?“ — 52. Exoritur Antipatri ratio ex altera
 10 parte (cf. Antip. fr.). Respondebit Diogenes fortasse sic: „Aliud est celare, aliud tacere; neque ego nunc te celo, si tibi non dico, quae natura decorum sit, qui sit finis bonorum, quae tibi plus prodesse cognita quam tritici vilitas; sed non, quicquid tibi audire utile est, idem mihi dicere necesse est.“ „Immo vero, inquiet ille, necesse est, siquidem me-
 15 ministi esse inter homines natura coniunctam societatem.“ „Memini, inquiet ille, sed num illa societas talis est, ut nihil suum cuiusque sit? Quod si ita est, ne vendundum quidem quicquam est, sed donandum.“ — — 55. Diogenes contra: „Num te emere coëgit, qui ne hortatus quidem est? Ille, quod non placebat, proscripsit, tu, quod placebat, emisti.
 20 Quodsi, qui proscribunt villam bonam beneque aedificatam, non existimantur fefellisse, etiamsi illa nec bona est nec aedificata ratione, multo minus, qui domum non laudarunt. Ubi enim iudicium emptoris est, ibi fraus venditoris quae potest esse? Sin autem dictum non omne praestandum est, quod dictum non est, id praestandum putas? Quid vero
 25 est stultius, quam venditorem eius rei, quam vendat, vitia narrare? quid autem tam absurdum, quam si domini iussu ita praeco praedicet: „Domum pestilentem vendo.“

50 Seneca de ira III 38, 1. Contumeliam tibi fecit aliquis: numquid maiorem quam Diogeni philosopho Stoico, cui de ira cum maxime disserenti adulescens protervus inspuit? Tulit hoc ille leniter et sapienter: „non quidem, inquit, irascor, sed dubito tamen, an oporteat irasci.“

51 Quintilianus Instit. orat. I 1, 8. de paedagogis hoc amplius, ut aut sint eruditi plene — — aut se non esse eruditos sciant. — —
 35 nec minus error eorum nocet moribus; si quidem Leonides, Alexandri paedagogus, ut a Babylonio Diogene traditur, quibusdam eum vitiis imbuît, quae robustum quoque et iam maximum regem ab illa institutione puerili sunt persecuta.

52 Athenaeus IV 168e. Διογένης δ' ὁ Βαβυλώνιος ἐν τοῖς
 40 περὶ Εὐγενείας „τὸν Φωκίωνος υἱόν, φησί, Φῶκον οὐκ ἦν ὃς οὐκ ἐμίσει Ἀθηναίων. καὶ ὁπότε ἀπαντήσεί τις αὐτῷ ἔλεγεν ὥ κατα-

σχύνας τὸ γένος'. πάντα γὰρ ἀνάλωσε τὰ πατρῶα εἰς ἀσωτίαν καὶ μετὰ ταῦτα ἐκολάκευε τὸν ἐπὶ τῆς Μουνιχίας· ἐφ' ᾧ πάλιν ὑπὸ πάντων ἐπεβόραπιζετο. ἐπιδόσεων δὲ ποτε γινομένων παρελθὼν καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔφη 'ἐπιδίδωμι κἀγώ', καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὁμοθυμαδὸν ἀνεβόησαν 'εἰς ἀκολασίαν'. ἦν δ' ὁ Φῶκος καὶ φιλοπότης. νι-
κῆσαντος γοῦν αὐτοῦ ἵπποις Παναθηναῖα ὥς ὁ πατήρ εἰστία τοὺς
ἐταίρους, συνελθόντων εἰς τὸ δειπνον λαμπρὰ μὲν ἦν ἡ παρασκευὴ
καὶ τοῖς εἰσιούσι προσεφέροντο ποδοπιπτήρες οἴνου δι' ἄρωμάτων.
οὗς ἰδὼν ὁ πατήρ καλέσας τὸν Φῶκον 'οὐ παύσεις, ἔφη, τὸν ἐταῖρον
διαφθείροντά σου τὴν νύκην';

10

53 Athenaeus XII 526c. Θεόπομπος δ' ἐν πεντεκαιδεκάτῃ 'Ιστο-
ριῶν χιλίους φησὶν ἄνδρας αὐτῶν (scil. τῶν Κολοφωνίων) ἀλουργεῖς
φοροῦντας στολὰς ἀστυπολεῖν· ὃ δὴ καὶ βασιλεῦσιν σπάνιον τότε ἦν
καὶ περισπούδαστον. ἰσοστάσιος γὰρ ἦν ἡ πορφύρα πρὸς ἄργυρον
ἐξεταζομένη. τοιγαροῦν διὰ τὴν τοιαύτην ἀγωγὴν ἐν τυραννίδι καὶ
στάσεσι γενόμενοι αὐτῇ πατρίδι διεφθάρησαν. ταῦτα εἶρηκεν περὶ
αὐτῶν καὶ Διογένης ὁ Βαβυλώνιος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Νόμων.

Libri περὶ μουσικῆς reliquiae.

54 Philodemus de musica p. 5 Kemke. καὶ ἐν ὀλίγοις (μ)ὲν
κυρίων γίνεσθαι τὰς μελέτας τῶν (κα)τὰ τὰς ἀρετάς. ἀναγκαῖ(ον γ)ὰρ
ἐν τοῖς ἐλάττωσιν καὶ τοῖς ὁμοίοις ὥς(πε)ρ στοιχει(οῦσθαι· καὶ τοῦτο
συ)μβαίνειν (διὰ τῆς μουσικῆς.

55 Philodemus de musica p. 6 Kemke. (πάντων τὰ μέλη αὐτῆς
τὰ μὲν καλὰ καὶ σώφρονα καὶ ἀν(δ)ρεῖα, τ(ὰ) δ(ὲ) δειλὰ) κα(ὶ) ἀκό-
λαστα καὶ ὀλ(ως) α(ὶ)σχρὰ προσαγορευόντων, ὥς συνεπιφερούσης τὰς
τοιαύτας διαθέσεις. οὐ γὰρ ἂν ἴσως οὐδ' ἐφαίνοντο μὴ οὔσαι γε
κα(τ') ἀλήθειαν. οὐδ' ἱατρικώτερον γοῦν φαίνεσθαι μὴ (δν)των ἱατρι-
κῶν, οὐδ' ἱππικώτερον μὴ (δν)των ἱππικῶν.

56 Philodemus de musica p. 7 ed. Kemke. αὐτὴν δὲ καθ' ἑαν-
τὴν (τὴν σύ)νεσιν τοῦ τε (ἀ)ρ(μονικοῦ) καὶ τοῦ ῥυθμ(ικοῦ ὁμ)ολογῶν
εἶναι (πρὸς τὴν παι)δείαν χρήσιμον.

ibidem paulo post: καὶ τὴν ἐξ(ι)ν ποι(ήσειν ἀρμ)ονικωτάτην καὶ
(ῥυθμικω)τάτην· ἐπιζητή(σαντος) δὲ τινος, πότερον οἷσ(εταί τιν)ας

6 Παναθηναίους A. corr. Nauck. Cf. Plut. Phoc. 20. 13 δ δὲ Coraes, ὅθεν AE. 19 fragmentum et originis dubiae neque sententiae clarae, quod tamen probabile sit ad Diogenem referendum esse, omittere nolui, inde a στοιχειοῦσθαι ipse supplevi. 20 an κυρίως? 23 Sententia ut intellegatur haec fere antecessisse sumendum est: φαίνεσθαι δὲ τῶν τῆς μουσικῆς ἀρμονικῶν τὰς μὲν σωφρονικὰς καὶ ἀνδρείας μᾶλλον, τὰς δὲ φορτικωτέρας etc. 27 ὄντων bis scripsi, τι τῶν Kemke. 30 τὴν scripsi, διὰ Kemke. 32 καὶ τὴν—ῥυθμικωτάτην suppl. Gomp.

ἀρετὰς ἢ τίνας ἢ (μουσική), προάγει Δάμωνα τὸν μουσικὸν (τὰ ὅμοια) σχεδὸν ὀλέσθαι. λέγοντα γὰρ αὐτόν, προσήκειν (ἄδοντα) καὶ καθαρίζον(τα τὸν π)αῖδα μὴ μόνον etc.

57 Philodemus de musica p. 8 ed. Kemke. (τὸ) δὲ κα(λῶς καὶ) 5 χρησίμως κινεῖσθαι τε καὶ ἡρεμεῖν τῷ σώματι τῆς (γν)μναστικῆς, καὶ τὰς ἐπὶ τούτων τεταγμένας αἰσθησεις κριτικὰς ποιεῖν· ὑπὸ δὲ τῆς γραφικῆς τὴν ὄψιν διδάσκεισθαι καλῶς κρίνειν πολλὰ τῶν ὁρατῶν· τῆς δὲ μουσικῆς τὸ μὲν ἀναγκαῖον ἦ(ττον) τούτων ἔχειν (δοκού-σης) etc.

10 58 Philodemus de musica p. 8 Kemke (refert Diogenis Baby- lonii de musica opiniones). τὰ κατὰ τὰς ὀργὰς καὶ τὰ μ(ε)θ' (ἡ)δο- νῆς καὶ (λύ)πης ἐντυγ(χάνοντα κοινῶς, ἐ)πειδὴ τῶν οἰκείων δ(ιαθέσ)εων οὐκ ἔξωθεν ἀλλ' ἐ(ν ἡ)μῖν ἔχομεν τὰς αἰτίας· (τῶν) δὲ κοινῶν εἶναι 15 τι καὶ (τὴν) μουσικὴν· πάντας γὰρ Ἑλληνὰς τε καὶ βαρβάρους (αὐ)τῇ χρῆσθαι καὶ κατὰ (πᾶ)σαν, ὥς εἰπεῖν, ἡλικίαν· (ἡδὴ) γὰρ πρὸ τοῦ λογισμὸν ἔ(χειν) καὶ σύνεσιν ἄπτεσθαι(τι τὴν) μουσικὴν δύνανται (παι-δικῆς) ἡστίνος (οὖν ψυχῆς) etc.

59 Philodemus de musica p. 9 Kemke. νόμον θε(ῖ)σιν, πά(ν- 20 τας) αὐτῇ χρῆσ(θα)ι καὶ μη(δέν)α (καιν)οτομεῖν, τὴν δὲ ν(ῦν ἐπιπ)ο- λ(ά)ξουσιν διάθεσιν ἀπ' (αὐτῆς) ἀφεστηκέναι. κα(ὶ τοὺς) δειθυραμ- βικοὺς δὲ τρόπ(ο)υς εἴ τις συγκρίναι, τὸν τε κατὰ Πίνδαρον καὶ τὸν κατὰ Φιλόξενον, μεγάλην εὐρεθήσεσθαι τὴν διαφορὰν τῶν ἐπιφαινο- μένων ἡθῶν, τὸν δ' αὐτὸν εἶναι λόγον καὶ περὶ τῶν ἄλλων τρόπων (ὁπολ)ων δὴ τινων. v. 20 χρῶμα.

25 60 Philodemus de musica p. 10 Kemke. -χρόνον, καταρξαμέ(νων) τῶν Μαντινέων τε καὶ Λα(κε)δαιμονίων (καὶ Πελ)λα(νέ)ων· παρὰ τούτοις γὰρ κα(ὶ πρ)ώτοις καὶ μάλιστα τὴν ἀκριβεστάτην ἐπιμέ(λειαν) γενέσθαι τῶν τοι(ούτων) ἐπιτηδευμάτων (καὶ τῆς) ἄλλης μουσικῆς.

ibidem. τοιαύτης δ' οὖν (γενομ)ένης ἀγωγῆς καὶ (συνα)θροίξο- 30 μένης πολ(λῆς καὶ) γενναίας σπου(δῆς οὐ)τως ὥστε καὶ οἰκει(ωθῆ)ναί τε καὶ ἄψασθαι . . . εως τὴν τοιαύτην (ἀγωγή)ν, οὐκέτι καταλείπει χώραν τοῖς ἐναντιωθε(ῖ)σιν, οὐχ ὑπάρξειν τὸ παραδεξόμενον (ἐνε)κα τῶν ἡθῶν τε (καὶ θε)μάτων etc.

61 Philodemus de musica p. 11 Kemke. συ(νωμολογ)ηκέναι δ' 35 αὐτῷ, τὰ μὲ(ν αὐτο)φνοῦς αἰσθησεως δε(ῖσ)θαι, τὰ δ' ἐπιστημονικῆς, τὰ (θ)ερμὰ μὲν καὶ τὰ (ψ)υχρὰ τ(ῆς αὐ)τοφνοῦς, τὸ δ' ἡρμοσμέν(ον) καὶ ἀνάρμοστον τῆς ἐπ(ιστη)μονικῆς· (ἐ)τέραν δὲ τῇ (τοι)αύτῃ συ(ν-

2 λέγοντα Brinckmann. 4 initium suppl. Gomp. 8 ἦττον supplevi.

11 Irae et voluptatis et aegritudinis sensus omnium hominum communis item- que musica ad omnes pertinet. 23 λόγον scripsi, τ. οπον pag. 24 ὁποῖων δὴ τινων scripsi. 31 fortasse: φύσεως. 32 an ταῖς ἐναντιώσεσιν?

ε)ξευγμένη(ν κα)ὶ παρακολουθοῦσαν ὥς (ἐπὶ τ)ὸ πολὺ, δι' ἧς δεχόμεθα (τὴν π)αρεπομένην [ἡδον(ήν)] ἐκ(α)στω τῶν αἰσθητῶν (ἡδον)ήν τε (καὶ λυ)πην, οὖσαν (οὐ πᾶσι) τὴν αὐτήν. οὗ γὰρ ἂν (ἀνα)μειχθῶσιν δύο αἰσθήσεις, (περὶ) μὲν τὸ ὑπο(κ)εῖ(μ)ενον συμ(φ)ωνεῖ(ν), οἷον ὅτι .. ηγον ἢ α(ὕστ)ηρόν, περὶ δὲ τὴν (π)αρεπ(ομένην) ἡδονήν (τ)ε καὶ λ(ύπην) 5 διαφωνεῖν (ἐν)α(ργῶς).

Contra haec disputat Philodemus lib. IV p. 62 sq. Kemke: κατὰ ποῖ(ον) τὸ ὑ(πὸ ἄλ)λ(η)ς δυνάμεως περὶ τὴν αἰσθησιν καταλαμβάνεσθ(α)ι τὰς ποιότητας ὧν ἀντιλαμβάνονται, καὶ τὰς ἡδ(ονὰ)ς καὶ ὀχλήσεις τὰς (ἀ)π' αὐτῶν, τῆς μὲν αὐτοφνοῦς, τῆς δ' ἐπιστημονι(κῆ)ς· 10 ὑ(πὸ γ)ὰρ αὐτοφνοῦς καὶ (ἀλ)όγου κρείνεται(ε δυνάμεως ἢ ποιό)της αὐτῇ κ(αθ' αὐτήν· ὑπὸ δ' ἐπ)ιστημονι(κῆς τὸ πρὸς ἡμᾶς ἀπ' ἐκεί)νου μᾶλλον; ο(ὐ μα)χόμενον τ)οῖς ἐναργέσιν (καὶ διεψευσμέν)ον προ(χ)ειρότα(τα; κα)τὰ λόγον δ(ὲ) καὶ τὸ (ἐπὶ τούτῳ ὅμοι)ον, ὃ φησιν ἐναρ(γ)ές εἶνα(ι, εἰ)ληπται· <αἰ> παραπ(λή)σιοι γὰρ(ρ) αἰσθ(ή)σεις κατὰ τ(ή)ν 15 διάθ(ε)σιν οὐ(χ) ὅτι μὲν (αὐ)στηρόν τὸ ὑ(ποκ)είμενον ὁμολογοῦσ(ιν, εἰ δ') ὀχληρῶς ἢ ἐπιτερπῶς (ἐχ)ει διαφωνοῦσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ποι οὔνται κρίσιν. καὶ ἐπὶ μὲν γε τούτῳ(ν) παρὰ τινας προδιαθέσεις ἐνδέχεται παραλλαττούσας συμβαίνειν ἐπαισθήσεις, ἐπὶ δὲ τῶν ἀκοῶν οὐδ' ἔστιν ὅλως διαφορὰ τις, ἀλλὰ πᾶσαι τὰς ὁμοίας τῶν ὁμ(οί)ων 20 μελῶν ἀντι(λήψ)εις ποιοῦνται καὶ τὰς ἡδονὰς παραπλησίους ἀπολαμβάνουσιν, ὥστε καὶ τῆς ἐναρ(ρ)μονίου καὶ τῆς χρωματικῆς διαφέρονται (ο)ὐ κατὰ τὴν ἄλογον ἐπα(ί)σθησιν ἀλλὰ κατὰ τὰς δό(ξ)ας, οἱ μὲν, ὥσπερ οἱ τούτῳ (π)αραπλήσ(ιοι), τὴν μ(έν) φά(σκο)ντες εἶναι σεμνήν κα(ὶ γεν)ναίαν καὶ (ἀπ)λήν καὶ (καθ)αράν, τὴν (δ' ἄ)νανδρον (καὶ 25 φο)ρτικὴν κα(ὶ) ἀνελεύθερον. οἱ δὲ — οἱ δὲ —· τὰ δ' ἀνά(λ)ο(γ)α καὶ ἐπὶ τῶν ῥυθμῶν (κ)α(ὶ) μελοποιῶν· καὶ (π)ρό(δηλόν) ἐστιν ὥς ἡ μουσική, καὶ (ἡ) πολυε(ι)δεστάτη κα(θ' ἅπαν διαφορὰ ἀλ)ῶι προσοῦσα (αὐ)τῇ, τῶν (ἡ)θῶν ἐ(μ)φ(ά)σεις οὐδέποτε (πο)ιήσε(ι οὐδ' ἄλλων | ἄλ)λως κατὰ τὴν διάθ(ε)σιν τὰς | ἀκοὰς κινήσει) ἔτε ἀπαρα(λ)λάκτου(ς 30 κ)αθεστῶσας. καὶ διὰ τοῦ(το) ζητῶν μουσικὸς τὴν τοιαύτην σύνεσιν, ἣ δυνήσεται διαγινώσκειν, αἱ ποῖαι τῶν αἰσθήσεων πῶς διατεθήσονται, τῶν ἀνυπάρκτων ἐπιστήμην ζητεῖ καὶ τ(ὰ) πρὸς τοῦτο κενῶς παραδίδωσιν.

62 Philodemus de musica p. 12 Kemke. (δύνασθαι γὰρ τὴν μου- 35 σικὴν ἀκίνητον ψυχὴν καὶ ἡσυχάζουσαν ἐγείρειν καὶ ἄγ)ειν εἰς τοιαύτην διάθ(ε)σιν οἷ)αν αὐτῇ κινήθηναι (κατὰ φύ)σιν ἐστὶν ὑπὸ τῆς

1 δεχόμεθα scripsi, ΛΟΚΟΜΕΝ pap. 2 ἡδονήν seclusi, errore bis scriptum. 3 οὐ πᾶσι supplevi. || ΟΥΤΙΑΡΑΝ . . . ΜΕΙΧΘΕΙCΑΙ pap. 4 fortasse: πικρόν. 6 ἐναργῶς addidi. 8 Λ. Ο pap. 11 ΕΤΗC pap. 12 ΑΥΤΗC pap. 16 ΝΗΡΟΝ pap. 36 ΤΙΝ pap. 37 διάθ(ε)σιν contra sententiam

προ(σηκού)σης μελωδίας· ἐπεὶ ο(ὐ πᾶν)τες ὁμοίως κινηθῆσ(ονται) πρὸς τῆς αὐτῆς· ἢ τοῦ(ναντί)ον ἐξ ἀτιούσης τε καὶ (φερο)μένης πρὸς (δ, τ)ι δὴ (πρα)ῦνεν τε καὶ εἰς ἡρεμ(ίαν) κα(θ)ισ(τ)άνειν ἢ μετακε(ινεῖν) καὶ ἀποστρέφειν πρὸς ἄλ)λην ὁρμὴν ἀπ' ἄλλης(ς ἢ τήν) ὑπάρχουσιν
5 ἄγειν δι(α)θέσιν) εἰς αὕξησιν ἢ ἐλάττωσιν).

idem lib. IV p. 65 Kemke. ἐπειδήπερ οὐδὲν μέλος καθὼς μέλος, ἄλογον ὑπάρχον, ψυχὴν οὐτ' ἐξ ἀκινήτου καὶ ἡσυχάζουσ(ης) ἐ(γ)είρει καὶ ἄγει πρὸς τὴν κατ(ὰ φύ)σιν ἐν ἡ(θ)ει διάθεσιν, οὐτ' ἐξ ἀ(τ)τούσης καὶ φερομένης π(ρὸς ὅτ)ι δῆποτε πρα(ῦ)νει καὶ εἰς ἡρεμίαν καθίστησιν,
10 οὐδ' ἀπ' ἄλλης ὁρμῆς ἐπ' ἄλλην ἀποστρέφ(ειν) οἷόν (τ' ἐστὶ)ν οὐδὲ τὴν ὑπάρχου(σα)ν διάθεσιν εἰς αὕξησιν ἄγειν καὶ ἐλάττωσιν.

63 Philodemus de musica p. 12 Kemke. καθόλου μὲν
παῖσαν μουσικὴν (post duos versus) δε εἰ μιμητικὸν . . . etc.

idem lib. IV p. 65. οὐδὲ γὰρ μιμητικὸν ἢ μουσική, καθάπερ
15 τινὲς ὄνειρ(ώτ)ουσιν, οὐδ', (ὥς ο)ὔτος, ὁμ(οι)ό(τ)η(τα)ς ἡθῶν οὐ μιμητικὰς μὲν(ε) ἔχ(ει), πάντως δὲ πάσα(ς τῶν ἡ)θῶν ποιότητας ἐπ(ι-φρα)ίνε(ι) τοιαύτας ἐναρ(γῶς), τ(ὸ) μεγα(λ)οπρεπὲς καὶ ταπεινὸν καὶ ἀνδρῶδες καὶ ἀνανδρον καὶ κ(όσ)μιον καὶ θρασύ, μ(α)λλον ἢπερ ἢ μαγειρική. (δι)όπερ οὐδὲ καθ' αὐτὰς ἔ(χουσι) διαφόρως οὐδὲ κατὰ
20 τὴν (ἀ)λλήλαις μεῖξιν· οὐδὲ τὰς ἐναντίας ἀλλήλαις διαθέσεις, ὅσον ἐπὶ τοῖ(ς) πρὸς ἀκοὴν ἐπαισθήμασιν (δι' ἀρ)μ(ο)ν(ι)ῶν ἔστιν δημι-ο(υ)ργ(εῖν). ἃ δὲ λέγει πρὸς | ασθαι κίνησιν || (ἐν) ἄλλω τόπῳ κατοψ(όμεθα).

64 Philodemus de musica p. 12 Kemke. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ μα-
25 κρότερα μὲν εἴρηκε καὶ μάλιστα περ(ὶ τ)ῆς πρὸς τὸ δαιμόνιον μουσικῆς, οὐκ ἀποδεικτικῶς ἀλλ' ἱστορικῶς καὶ ἐξηγητικῶς, ἀρκέσει δὲ τὴν συγκεφαλαίωσιν ἐπιτεμεῖν. καὶ τ(ῆ)ν ἔννομον τε καὶ σ(π)ου(δαζο-μ)ένην μουσικὴν πρῶ(τα) μὲν φησιν ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον συν-ταχθῆναι τειμῆς, ἔπειτα τῆς τῶν ἐλευθέρων παιδείας· ὅτι δὲ πρὸς
30 τ(ὸ) θε(ῖον), καὶ αὐτὰ σημαίνειν τὰ ὀνόματα, τό τε θεωρεῖν (καὶ τὸ)ν θεατὴν (καὶ τὸ) θέατρον.

Idem lib. IV p. 66. περὶ τοίνυν τῆς διὰ τ(ῶν μου)σικῶν (τ)οῦ θεῖου τει(μῆς εἴρη)ται μὲν ἀντάρκως καὶ πρότερον — — — διόπερ οὐδ(ὲ) συνάγεται(ι) τὸ τοῖς κατὰ μέρος αὐτὴν χρησιμεύειν, ἀλλ' εἶπερ
35 ἄρα (τ)ῶ(ι) δημοσίῳ· καὶ τούτῳ δ' οὔτε πᾶν εἶδος αὐτῆς οὔτε ὅσον ποτὲ παρ(αλαμ)βάνεται διαπεποι(κιλμέν)ο(ν), ἀ(λ)λὰ (ὁ)πό(σον) λιτ(ό-τερον)· καὶ οὐχ ὑπὸ πάντων(α ἄλλ') ὑπὸ τινῶν Ἑλλήν(ων κα)ὶ κατὰ ἐνόους καιροὺς καὶ (τό γε) νῦν διὰ μισθωτῶ(ν ἀνθρ)ώπῳ(ν. — — —

pugnat. || κατὰ φύσιν suppl. Gomp. 17 ἐναργῶς scripsi, ENAICE. pap.

19 scil. αἱ ἁρμονίαι. 36 ἀλλὰ—λιτότερον suppl. Gomp.

ἀλλὰ δὴ καὶ πάσαι τῶν γ' Ὀλυμπίων) ἢ πλείστη δ(ύ)σις οὐ(χ)ί τῶ(ν)
 μελῶν κα(λ) τ(ῶ)ν κ(ρ)ούσεων (ἦν, οὐδὲ) τοῦ θεωρε(ί)ν (καὶ τ)οῦ
 θ(εατοῦ) κα(λ) τοῦ θ(εάτ)ρο(ν). καί(τοι) ὠνομάσθαι (φ)ήσει(εν) ἄν
 τις καὶ ἀπὸ τοῦ θεῖν τὸ θεωρεῖν καὶ τὸν θεατὴν (κ)αὶ τὸ θέατρο(ν).
 οὐ γὰρ ἐπικοινωνεῖ τὸ θεῖον αὐτοῖς μᾶλλον ἢ τὸ θεῖν· καὶ τὰ θεά-
 ματα συνάγεσθαι τῆς τιμῆς ἕνεκα πα(ρειλῆ)φθαι τῶν θεῶν, ἀλλ' οὐ
 τὴν μουσικὴν, ἀκουστικὴν γ' ὑπάρχουσιν· μᾶλλον δ' ἀπὸ τοῦ ταῖς ὕψεσ(ιν)
 ὄρεσιν καὶ τῇ διανοίᾳ προσηγορεῦσθαι ταῦτα.

65 Philodemus de musica p. 67 Kemke. ἐπεὶ δὲ ἀποχρώντως καὶ
 περὶ τοῦ διὰ μουσικῆς παιδεύεσθαι λέλεκται, περὶ τῶν ἐ(γ)κωμίων 10
 αὐτὰ ταῦτ' εἰπόμεν, ὅτι καὶ ὑπὸ τῶν ποιημάτων ἐγίνετο, ἀλλ' οὐχ
 ὑπὸ τῶν κατὰ μουσικὴν τὴν νῦν ἐξεταζομένην. — — — εἰς δὲ τοὺς
 γάμους καὶ μάγειροι καὶ δημο(υρ)γοὶ παραλαμβάνονται, καὶ τὰ ποι-
 ήματ' ἐστίν, οὐχ ἡ μουσική, τὰ τὴν εἰρημένην ὑπ' αὐτοῦ παρε-
 χόμενα χρεῖαν ἐν τοῖς ὑμεναί(οι)ς· καὶ βραχεῖά τις ὁπαρχὴ τοῦ 15
 γένους ἐγίνετο καὶ παρὰ τισίν, ἀλλ' οὐχ ἅπασιν, καὶ τοῖς γαμοῦσιν,
 οὐ(χ)ί καὶ τοῖς ἄλλ(λ)οις, εἰ δὴ καὶ γάμος ἀπλῶς ἀγαθὸν ἄν λέγοιτο.
 — — καὶ μὴν (τό) γε ἐρωτικὸν πάθ(ο)ς οὐθ' ὅσιον ἀλλ(α) — —
 — εἴ(ρη)ται δὲ καὶ ὑπὸ τούτου ταρ(α)χῶδες ὑπάρ(χ)ειν· οὐθ' ἂ
 γίνε(σ)θαί φησι, διὰ μουσικῆς συν(τ)ελεῖτ' ἀλλ' ὑπὸ τῶν ποιημά- 20
 (τ)ων, οὔτε βοηθεῖται διὰ (μ)ουσικῆς καὶ ποιητικῆς ἔρωτος (ἀ)λλ' ὑπὸ
 τῶν πλείστων κα(λ) (τ)οῖς πλείστοις ἐκκάεται. κα(λ) τ(ῶ)ν γίνεσθαι
 δ' ἐν τοῖς ἐρωτι(κ)οῖς ὑπὸ τούτου λεγόμενα παρίστησιν ἐκάτε-
 ρον, ἐφιστα(μ)ένου δὲ λ(όγ)ο(ν) καὶ παντάπασι. καὶ τοὺς θ(ρή)νοους
 μέντοι ποι(ή)ματ' εἶναι συμβέ(β)ηκε καὶ τοῖς ὅλοις οὐ(δ)ὲν ἱατρύειν 25
 τῆς λύπης, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐπίσχει(ν), τὰ πολλὰ δὲ ἐπιτελνείν, καὶ δὴ
 (π)ρὸς τοῦτο τῶν (γ)ραφόν(τ)ων ἀμ(ιλ)λωμένων, εὐ(πάθ)ειαν δὲ καὶ
 εὐσχημοσύνην ἐκ (τ)οῦ(των) μὴ πα(ρ)α(κ)ολουθ(ε)ῖν, ἀ(λλ)ὰ τ(οῦ)ναν-
 τίον, εἰς ὑπερ(βολή)ν ἐκκαλουμένων, (μ)ουσικῆς (ἡ)θο(ς) οὐδ' ἐπιδεχο-
 μένης.

30

66 Philodemus de musica p. 14 Kemke. νόμο)ς, τόν τε περὶ
 τὰς πο(λεμικὰς) ἐνεργείας καὶ τὸν (περὶ τὰς) γυμναστικὰς καὶ ἀ(θλη-
 τικὰς) τὸ μὲν παλαιὸ(ν) ἐπὶ π)λεῖον, νῦν δ' ἐπ' ἔλαττο(ν). κοι)νῇ μὲν
 γὰρ πρὸς τὰς πο(λεμικὰς) τοῖς ἐν τῇ σάλπιγγι καὶ νῦν τὸ πολὺ
 πλῆθος (τῶν Ἑ)λλήνων χρῆσθαι, τι(νὰς) δὲ καὶ τ(ῶ)ι διὰ τῶν αὐ(λ)ῶν· 35
 πρὸς δὲ τὰς ἀθλήσεις (καὶ) τῇ σάλπιγγι σημαί(ν)ειν τὸν πολεμικὸν
 νόμ(ον, ὄντι)ν' (ἂν) ἔχωσιν, ἐπὶ τὸ (πολύ· ἐν) τοῖς δὲ πεντάθλοις (ἐς
 τ)ὴν ἄλσιν καὶ τὸν δί(αυλο)ν αὐλῶ πεποιῆσθαι || (καὶ πρ)ὸς τῇ(ν) χει-

26 pro καὶ priore exspecto μὲν. 29 ὑπερβολὴν Brinckmann, ὑπερπάθειαν
 Acad. || ἡθος scripsi, . . ε pap. 35 αὐτῶν pap.

ρονομίαν (δὲ ἀνλείσθαι) τὸ ὁμώνυμον (μέλος. Ἀργείο)υς δὲ καὶ πρὸς (τὴν) πάλην (προσ)άγειν τὸν ἀν(λόν).

Idem lib. IV p. 69. ἀλ(λ)ὰ μὴν ἱκανὰ (καὶ) περὶ τῆ(ς) πρὸς το(ύς) πολέ(μους) σ)υνερ(γ)ίας π(ρ)ο(γέ)γραπτα(ι. — — τὸ (δ)ὲ
5 τῶν ἀθλημά(τ)ων γέ(ν)ος οὗθ' ὑπὸ πά(ν)των ἐπα(σκει)ται, κοιν(ή)ν (δ') ἡμεῖς (ἐπι)ζητοῦμεν εὐχρηστίαν (κα)ὶ καθ' ἕκαστον (ex sequenti-
bus nihil de Diogenis sententiis colligi potest).

67 Philodemus de musica p. 14 Kemke. προσῆχθ(αι) δὲ τὴν μουσικὴν καὶ πρ(ὸς τ)ὰς χορικὰς (ὀρχή)σεις τῶν τε γυμνοπαι(δικ)ῶν
10 καὶ τῶν ἐνόπλων τούτων δραματικῶν, τραγικῆς καὶ σατυρικῆς καὶ κωμικῆς. τὴν μὲν οὖν καλλ(σ)την τούτων τὴν τραγικὴν ἐκ)ατέρων | τῇ)ν δὲ σατυρικὴν.

Idem lib. IV p. 70. καὶ διότι περιηρημέ(ν)ης (τ)ῆς ὀρχήσεως ἐκ τῶν δραμάτων οὐδὲν ἔχομεν ἔλαττον, ἐπειδήπερ ο(ὐ)δὲν ἦν ἐν οὐδε-
15 μιᾷ πρὸς τὸ καλὸν καὶ γενναῖον συνέργημα. ταῖς δὲ θηλείαις εἰ καὶ τὰ π(ο)ήματα κα(τ)ὰ τὸ συνέχον ἐποήθη, τοσοῦτον ἀ(π)έχω τοῦ χρήσιμόν τι ν(ο)μίζειν περ(ι)γίνεσθαι διὰ μουσικῆς πρὸς γενναιότητα κ(α)ὶ σωφροσύνην καὶ εὐταξίαν, ὥστε κα(ὶ) λείαν ἐπισφαλὲς πελθομα(ι) καὶ ὑποπτον τὸ δ(ί)δαγ(μ)α, (μ)ή ποτε πολλὴν ἀφορμὴν διδῶ πρὸς ἀκο-
20 λασία(ν) καὶ (ἀτ)αξίαν (β)ακχεύουσα(ν), ὧν ὑπομνήσω που προβαίνων.

68 Philodemus de musica p. 15 Kemke. τὰ μαντευόμενα τῶν οἰκείων ἄνωθεν (ἔχειν) φύσει τὸ μέλος κ(ι)νητικόν τι καὶ παραστα-
(τικόν) πρὸς τὰς πράξεις, (καὶ) μ)εμυθεῦσθαι γ' Ὀρ(φέα) θέλξ(αι) τὰς πέτρας, κ(ι)νεῖν δὲ ο(ὐ)κ ἐκεί(ν)ας ἀλλὰ (τοὺς) πο)νοῦντας παρίστα(σθαι)
25 δ)ιὸ καὶ Πτολεμαῖον (κελ)εῦσαι τοῖς ἀδυνατοῦ(σιν) καθελκύσα(ι) κέλευ(σμα) π)ροσαυλεῖν Ἰσμηνί(αν).

Idem lib. IV p. 70. νῦν) δὲ (μ)εταβὰς λέγω διό(τι) τῶν σ)υν-
ηγμένων ὑπὸ Διο(γένο)υ(ς) τὸ ἄν)ωθεν (ἀ)εὶ (τὸ) μέλος ἔχειν τι κινη-
τι(κὸν) καὶ π)α(ρ)αστατικὸν πρ(ὸς) (τὰς) πράξεις, (ε)ἰ μὲν ὑπὸ τῆ(ς)
30 προ)νόας εἰσῆχθαι φη(σι) τ)ούτ(ου) χά(ρι)ν, οὐκ ε(ὔ)κα(ιρόν) ἐστίν) ἐξετάζειν, εἰ δ', ὥς τὸ πῦρ φύ(σ)ει καυστικὸν τῷ φύσιν ἔχειν καυστι-
κὴν πρ(ο)σαγο(ρεῦ)ομεν, οὕτω κα(ὶ) τὸ μέλος ἀξιοῖ, (ν)α(ὶ) μ(ὰ) Δία μ(έ)γα ψεύδετα(ι. — — — πρὸς δ' οὖν τὴν ὑπό(νο)ιαν τὴν οὕτω
κωφὴν (ἔ)οικεν ἐπεσπᾶσθαι τὸ τοῖς ἐλα(ύ)νουσιν ἐν ταῖς ναυσὶν καὶ
35 τοῖς θερίζουσιν πάλαι καὶ τὸν οἶνον ἐργαζομένοις καὶ πολλοῖς ἄλλοις τῶν ἐπίπο(ν)α συντ(ε)λούν(τ)ων ἔργα τῶν ὀργάνων τινὰ παρα(ξε)υ(γ)-
νύειν· ὃ καὶ Πτολεμαῖο(ν) οὗ(τ)ος γράφει πεποιημέναι το(ῖς) καθέλ-
κουσιν. — — — (κ)ᾶ(ν) τὸν Ὀρφέα (μ)ὴ δ)ιὰ (τ)ῇ(ν) ἔξο)χὴν τῆς

10 desideratur καὶ τῶν pro τούτων.
νοίας Kemke.

23 γ' scripsi, τ' pap.

30 δια-

ἐμ(μ)ελ(είας ὑπ)ακ(ού)ωμεν μεμυθ(ε)ῦσθ(αι) κα(λ) τοῦ(ς λ)ίθ(ο)υς καὶ
(τὰ δένδ)ρα θ(έλ)γειν, ὥς καὶ ν(ῦν ἡμεῖς) εἰώθαμεν ὑπε(ρ)βο(λικῶς)
λέγειν, ἀλλὰ τοῖς τριηρα(ύ)λαις, ὥσπερ ὁ Στωϊκός, ἀνα(λόγ)ως
(ἐ)φ(ε)στῶτα ποιῶμεν (οἰ)κοδόμοις, διὰ ταῦτα φήσομεν, (οὐ δι)ὰ τὰ
τούτου ληρή(μα)τα. 5

69 Philodemus de musica p. 15 ed. Kemke. (οὐ) μόνον δὲ τὰς
ψυχὰς (διατιθ)έναι πως, ἀλλὰ καὶ (τὰ σώμ)ατα. παιδὸς γοῦν α(ὕλ)-
οῦντος (κ)αί τι μέλος μουσικόν (διαπεραίνοντος) τὸ πρόσω(πον etc.

Idem lib. IV p. 72. χάριεν δ(ἐ) τ(ὸ) μὴ μόν(ον) φάναι (τ)ὰς ψυχὰς
διατιθέ(ν)αι πως τὸ μέλος <ἀλλὰ> καὶ τὰ σώματα, καθάπερ προ(οσ)- 10
επιτε(ί)νοντα — — διὸ καὶ (πρότερον μὲν) ἐχ(ρῆν) τὸ σῶ(μ)α δι(α-
τεθει)μένον ἐπιδελξαντα τὸ πα(ρα)δοξ(ότ)ερον ἐπιφέρειν „οὐ μόνον
δὲ τὸ σῶμα“ λέγONT’ „(ἀλ)λὰ καὶ τὴν ψυχὴν πως δι(α)τίθῃσιν.“ οὐ
μὴν ἀλλὰ θαύματος ἄξιον, πῶς ἐξ οὗ λέ(γ)ει δείκνυνται τὸ καὶ τὰ
σώματα. τὸ γὰρ (π)ρόσωπον τῶ(ι ἐ)σχηματισ(μ)ένῳ τὸ τῶν ἄδ(όν)- 15
των ἐ(κ)είνησε καὶ παρέστησε πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῆς ᾠδῆς, οὐ τὸ
μέλος ἐκίνη(σ)εν τὸ σῶμα καὶ διέθῃκε πως, εἰ μὴ μέλος ἐ(σ)τὶν ὁ
σχηματισμός.

70 Philodemus de musica lib. IV p. 73 Kemke. τὸ δὲ τὸν ζω-
(γρ)άφον ἐπιτυχεῖν τῆς ὁ(μο)ιότητος, ὅτ’ ἦσεν ὁ κ(ι)θαρω(δ)ός, ὑπὸ 20
μὲν τοῦ μέλους τὴν ἐπιτυχίαν. ἐλ . ι ποι|εῖν, ἀλλὰ τῆ(ς ψυχ)ῆς αὕτη
ἐ(σ)τὶ μᾶλλον ἥπ(ε)ρ ἡ (τ)ῶ(ν κ)αθελκόντων· ἰσχύει γὰρ ἐμφα(ί)ναι
προσειληφότας, ὅπερ ἐστὶν σω(μ)ατικόν· ὥστ’ ἐχρῆν ἐνηλλ(α)χέναι καὶ
διὰ μ(ἐ)ν τοῦ ζ(ω)γράφου τὸ τὴν ψυχὴν (κ)ιν(εῖ)σθαι(ι) προσβιβάξιν,
διὰ δὲ τῶ(ν) καθελκόντων τὸ καὶ (τὰ) σώματα. ἄλλως δ’ ἐπεξήτησεν 25
ἂν τις ὑ(π)ερηδέως, τί τῆς ᾠδῆς σ(υ)μβαλλομένης ὁμοι(ο)ν ἔγραψεν,
ἀ(δ)υνατῶν πρότερον· οὐ γὰρ δὴ καὶ τεχνικωτέρους (γε π)οιεῖν τὸ
(μέ)λος ἐ(ν)όμι(σε)ν, ἢ μακάριο(ς) ἦν (τ)ῆς σ(υ)νέσεως.

71 Philodemus de musica lib. IV p. 74 Kemke. ὁ δ’ ἐπά(γ)ει
τοῖς (θ)αύ(μ)ασιν τούτοις ἄλλα τέρατα, κινητικὸν λέγ(ων) μᾶ(λλ)ον 30
εἶναι τῆς (λ)ογι(στι)κῆς (διαν)οίας (τὸ ἀδόμενον ἢ τὸ ψιλὸν πόη)μα·
καὶ τὸ μόνον τὸ τοῦ Κρέξου πόημα καίπερ οὐκ ὄν ἀνάρμοστον
πολὺ σεμνότερον φαίνει(σθαι τ)οῦ μέλο(υ)ς προστεθέντος, καὶ τοὺς
ὕμνους τοὺς ἐν Ἐφέσω(ι καὶ τοῦ)ς ὑπ(ὸ τ)ῶν ἐν Λακεδαίμον(ι) χο-
ρῶν ἄδ(ο)μένους μηδ(ἐν π)οήσιν παραπλήσιον ἀφαιρεθέντ(ο)ς, ἀπο- 35
(χρ)ῆν ἐ(νόμ)ισεν πρὸς ἀπόδειξιν τ(οῦ) μᾶλλον κεινεῖν, οὐθὲν (ὑπ)ο-
λογισάμενος ὅτι (ῥ)αδίως πρὸς αὐτὸν ὁ μὲν ἐρεῖ μηδὲ ἐν πρὸς

4 διὰ ταῦτα: scil. τῶ ἀνειμένους ἐπὶ τὸν πόνον γίνεσθαι καὶ κουφότερον
πονεῖν τῇ παραμείξει τῆς ἡδονῆς. 7 πως scripsi, πρὸς pap. 15 τῶ ἐσχημα-
τισμένῳ scripsi, το. | σχηματισ . ενως pap. 21 fortasse: δοκεῖ.

σεμνότητα καὶ λογιστικὴν ἔ(μ)φασιν ποι(εῖ)ν τὸ μέλος δ(ι)αφορώτε(ρ)ον, ἀλλὰ τέρψιν ἀκοῆς προστι(θ)έναι μόνον, ὃ δὲ διὰ (τῇ)ν (π)ρ(ο)σπο-
λαμβα(νομένη)ν τιμὴν τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν, ο(ὗ) δι(ὰ) τὸ μέ-
λο(ς) ἐμ)φαίνεσθαι τῇ(ν) κα(τ)αλλ(α)γὴν, ὃ (δὲ) τ(ά)χ(α) καὶ τοῦτο (μ)ὲν
6 γίνεσθαι, (τῇ)ν δ)ὲ διά(νο)ιαν τοῦ ποιή(ματ)ος ἄδο(μ)ένου καὶ προσ-
(κιρ)νᾶσθαι . .

72 Philodemus de musica lib. IV p. 75 Kemke. τὸ δ' ὑπὸ τῶν
... αἰῶν (τετι)μῆσθαι τὴν (μου)σικὴν ἰδ(ι)ώτῃ μὲν καὶ ἀπαιδεύτῃ
τεκμήριο(ν ἢ) εἶσθαι (τῆς) εὐχ)ρηστίας συ(γγ)νωσ(τόν, πε)παιδευμέ(ν)ον
10 δὲ (καὶ) μ)ᾶλλον ἔτι φι(λ)οσόφ(ω) μέγ' ἂν ὄνειδος (εἴ)ῃ· ἐπ(εῖ)
καὶ μαντι(κῇ), ὑπὸ τῶν Στωϊκῶν ἀξιουμ(έν)ῃ τιμ(ῆς), καὶ μ)ύρια
ἄλ(λα) τ(ῶν) μῆδ' ἐν ἀ(γα)θὸν πα(ρα)σκ(ευα)ζόντων, (ἔ)νια δὲ (κα)ὶ
παμπόν(η)ρα (πρ)οελη(λε)γμένα κα(ὶ) φιλο)σοφία (μ)ὴ τιμώμ(ενα)?
omitto tres versus. τοῦ)ναντί(ον) δ)ὲ ὡς πλείστη(ς) ἢ (μο)υσική, μέχρ(ι)
15 τῶν συμπο(σί)ων προβαίνουσα. τῷ δ(ὲ) καὶ μαινομένους ἀεὶ το(ὐ)ς
πολλοὺς νομίζοντ(ι) καὶ παντελῶς οὐκ ἔξεστι ἐπὶ τὰ(ς) κρίσεις κατα-
φεύγειν αὐτῶν, τοῖς δὲ καταφεύ(γουσι)ν οὐδὲν ἥττον αὐτὴν ἀποδοκι-
μαστέον, τὴν μουσικὴν, (δ)ιὰ τὴν (τ)ῶν ὕστ(ερ)ον (ἀ)μέλ(ει)αν.

p. 76, 25. τὸ γὰρ λε(λέχθαι) ἀπ)ὸ Μουσ(ῶν) μουσι(κῇ)ν, αἷς)
20 πᾶσα(ν) παιδεῖ(αν) καὶ τέχνα)ς ὅσας ἀ(να)φέρουσιν (post duos versus):
καὶ (π)ᾶσιν ἀναγκ(αία)ν εἶνα(ι) λαβεῖν etc.

73 Philodemus de musica lib. IV p. 76 Kemke. ποιη)τῶν τι
βαρβ... αι θυμὸν ἀμ(βλ)ύνοντα καὶ „φωνὰν ἐν οἴνῳ“ καὶ „(γ)λυκὴν
τρωγάλιον“ αὐτὴν εἶναι λεγόντων παρὰ τὰ δείπνα, τοῦτο μὲν φωνεῖ(ν)
25 ὡς ἐ(π)εγειρο(ό)ν(τ)ων τινῶν μελῶν καὶ τὴν διάνοιαν ἐντε(ι)νόντων
πρὸς τὴν ὁμιλίαν καὶ τὴν ἀρμόττουσαν ἀναστροφὴν.

74 Philodemus de musica lib. IV p. 77 Kemke. τὸ το(ι)νν ὑπ(ὸ)
τῶν ἀρχαίων κα(ὶ) πρὸς ἀγωγὴν παραλ(α)μ(β)άνεσθαι π(αῖ)δων εἰς
ὑποτύπ(ω)σιν ἀρετ(ῶν) τέτευχε λόγ(ο)ν (ἢ)δη) πλὴν ἰσω(ς) τῇ(ς) ε)ὔσε-
30 βείας, πρὸς ἣν (ἢ)δέω(ς) ἂν ἡκούσαμεν (αὐτοῦ) τί(ν)ας (ὕ)πολήψεις
συμβαλλομένη) κατὰ γε τὸ μουσικὸν (εἰ)δος ὑποτ(υ)ποῖ. τῷ δ(ὲ) καὶ
πρὸς τὴν (τ)ῶν ἀνδρῶν, (ῶ)στε καὶ τότε ἐνεργεῖν, πῶς οἱ κ(ω)μι(κοὶ)
μαρτυροῦσι(ν) ἐ(πι)ζητῶ[ι]. τὸ γὰρ μεμουςῶσθ(αι) μόνον, (ἀ)πα(ν-
δρωθῇ)ν(αι) δὲ) μὴ λοιδο(ροῦσιν) καὶ τῶν (χ)ειροτον(ι)ῶν ἀπείρ(γυ)-
35 σιν· ὧν τὸ μὲν (ἐ)γγεν(έ)σθ(αι), τὸ δὲ μῆδαμῶς πα(ίδ)ων ὑπαρχόντων
καὶ ν(έ)ω(ν) δ)ύναται λέ(γ)εσθαι κ(υρίως) οὕτως· ε(ἰ)ς γὰρ δὴ τ(ῇ)ν
ἀνδρ(ά)σιν ἐ(σ)ομ(έν)ην ἀ(ρετ)ὴν προετυποῦντ(ο). τί γ)ὰρ δεῖ λέγειν
ὑπὲρ τοῦ τὸν φιλόσοφον ὥ(ς) ἀξιοπιστ(οτ)έρ(ω)ν ἑαυτοῦ (τ)ὰς
φάσεις τ(ῶν) (β)ωμολοχωτάτων ἀ(ποδ)είξεις νομίζειν; (post quinque

versus: κα)τακεκρίσ(θαι κ)αὶ πονηροὺς γεγρονέν(αι) τοὺς τότε φιλ(ο)-
σό(φ)ου(ς καὶ τ)οὺς ἄλλους ὅσους ἐκόλασαν.

75 Philodemus de musica lib. IV p. 78 Kemke. ὑπερβάντες δὴ
(τοιγα)ροῦν τὰ περὶ τῆς(ς) σ)ωφρο(σύ)νης (ε)ἰρημένα κα(ὶ) τῆς (ἀν-
δρ)είας, ἐπειδὴ λόγου (τέτε)υχεν, ἐπὶ τὰ π(ε)ρὶ τῶν ἐ(ρ)ώτων βαδί-
ξ(ω)μεν. πρ(ῶτον) μὲν δὴ τὸ κακοῦ καὶ (με)γάλου τῆς ἐρωτικῆς(ς)
ὀρεξ(εω)ς οὔσης, ἦν γε (δ)ὴ νοοῦσι(ν οἱ Π)ανέλληνες, ἀρετὴν (ἐρ)ω-
τικὴν εἶναι νομίζ(ει)ν (καταγ)έλαστον οὐ μετ(ρί)ως· ἐπ(ε)ὶτ' αὖ τὸ
δοκεῖν μέλ(η) συ)νεργεῖν πρὸς (δ)ορθῆ(ν) ἀν(ασ)τρ(ο)φὴν ἐρωτ(ος), τῶν
μὲν (ἐ)μ φωνῆς (κ)ειμένων ποιότη(τ)ι μόνον, τοῦ δὲ λό(γ)ω τ) ᾧδιδά-
(σκ)οντι τὸ μ(ά)ταιον (καὶ) β(λα)βερόν κ(αὶ) ἀπ(λ)ήρ(ω)τ(ον τοῦ ἐκφί)-
πι(ξ)ομ(έν)ου καὶ π(αροξυν)ομένο(ν) μέ(χρ)ι ἀνοί(ας πά)θους συνεργεῖ-
σθαι πεφυκότος deest unus versus: κ)αὶ (μ)ὴ (β)λέπειν ὅ(σον ἔδω)κεν
ἀφορμῆς εἰς (ἀταξία)ν καὶ ἀκολασίαν· (quae secuntur, nondum recte
suppleta sunt).

15

76 Philodemus de musica lib. IV col. XIII p. 79 Kemke. πρὸς
δὲ τούτοις ὥς | δῆς μὲ(ν εἰ)κότως εἰ|πεος αν
ἐλευθερ(α)νομ | περιάπτει(ν ἔ)ρωτα | βούλεται κα(ὶ) Τιμόθε(ον) |
ἔ(νε)κα τῶν

col. XIV. εὐγενῶν πρεπώδη, τὰ δ' ἑταιρῶν, οὐκ ἔστιν φύσει καὶ 20
μὴ κατὰ διατάξεις κενάς· οὐδ' οὗτος ὑποδείγμα(τ)α παρέθηκε τοιού-
των, ἀλλὰ διανοημάτων· μόν(ο)ν (δὲ) φατικῶς συμπαρ(έ)συρε καὶ τὸ
μ(ε)λος. οὐδὲ τοὺς νέους τοῖς μέλεσι διαφ(θε)ίροντας παρέδειξεν τὸν
Ἴβυκον καὶ τὸν Ἀνακρέοντα καὶ τοὺς ὁμοίους, ἀλλὰ τοῖς διανοήμασι·
καὶ γὰρ ἅπερ Σαπ|(φῶ) ὀνόματ' ἔλεγε, τούτοις ἔθρυπτεν, εἴπερ (ἄ)ρα· 25
μέλ(ος) δ' ἀ)κόλουθον ὃν ποιότητι φωνῆς . . τ . . . οὐ δύνατ' ε(ἰ)ναί
. δ(ι)ὰ (με)λῶ(ν) ὁμοίω(ς) ἀ(λ)λ' ὀνομάτω(ν) καὶ διανοημ(ά)-
των ἀρέσκεσθαι καὶ τοὺς ἐρω(μ)ένου(ς), εἰ θέλουσιν, ὁμολο(γ)ήσομεν,
τὸν δ' Ἀριστοφ(ά)ν(ην) τοὺς ἀρχαίους ἀποφ(αίνε)ιν ἐνκεκλ(ασ)μένη
καθά(περ) οἱ παλαιοὶ τῇ φωνῇ χ(ρ)ῆ(σθ)αι καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς(ς προ)- 30
αγωγεύειν ἑαυτούς, (οὐ τοῖς) μέλεσιν· εἰ δὲ τούτοις (ἔλε)γεν, (κ)λαίειν
αὐτῷ προσ(λέγ)ομεν· ταῦτα γὰρ οὐτ' εἰς ἃ φησιν ὦ(σ)περ ἀδίστακτα
(ἔ)χων, ἐκκαλεῖθ' ὅσον ἐφ' αὐ(τοῖ)ς, οὔτε πρὸς συνουσίας (αἰσ)χρ(ά)ς
καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖ(κας) καὶ νέους ὠραίους (εἰς γ)υναικισμὸν· οὔτε
γὰρ οὗτος οὔθ' οἱ κωμικοὶ (π)αρέδ(ε)ιξάν (τ)ι τῶν Ἀγάθωνο(ς) καὶ 35
Δημοκρίτου τοιο(ῦ)τον, ἀλλὰ μόνον λέγουσιν· οὐ (δὲ) Νίκανδρος οὐδὲ
κ . . . τ)οῦτ(ο) παρέστησε δ(ι)ὰ τῶ(ν ἀλλ') ἐπ(λ)ά)νησεν εἴπερ ἄρα.

1 fortasse: ἢ λεγέτω πάντας δικαίως κα)τακεκρίσ(θαι etc. 2 scil. comici.

12 ΓΙ . ΟΜ . . ΟΥ pap. 24 fortasse agitur de Aristoph. Thesm. 161sq.

25 & Περσαῖος Kemke, ἀπερσαι . | . c pap. 29 Aristoph. Nub. 279 c. schol. 269 (Kemke).

Idem p. 16 Kemke. καὶ πρὸς (συνουσίας αἰσχροῦς) ἐκκαλεῖσθαι καὶ ἄνδρας καὶ γυναικας κα(ὶ νέους ὥραίους) εἰς γυναικισμὸν Ἀγάθωνος ἃ κατ(ηγοροῦσιν οἱ) κωμικοὶ κα(ὶ | καὶ Δημοκρο(ίτου. Νίκαν)δρον δὲ τὸν ἐπιδει(κ)νύμε(νον |
 5 ἔργοις διδάξ(αντα) ἀλλὰ καὶ

77 Philodemus de musica lib. IV p. 80 Kemke. καὶ μὴν οὐδὲ παραμυθεῖσθαι δύναται μουσικὴ τὰς ἐν ἔρωτι δυσπραξίας· λόγου γὰρ μόνου τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἀνεπιβλήτους ποιεῖ περισπῶσα καθάπερ ἀφροδείσ(ι)α καὶ μέθη· πωήματα δ' εἰ προαιρεῖται, διδόνσθω καὶ Φιλόξενον,
 10 εἰ τοῦτ' ἡνίττετο, μὴ τελέως ψεύδεσθαι, καθάπερ οὐδὲ Μένανδρον πο(ν)ηρο(ν) ὑπέκκαυμα πολλο(ῖ)ς αὐτὴν λέγοντα τῷ διδόναι τινὰς ἀφορμάς.

Idem p. 16. ἀλλ' ἢ μ(ουσικὴ) δυν(α)τή (ἐστίν) παραμυθεῖσθαι τὰς ἐν ἔρωτι δυσπραξίας. paulo post Menandri versus videtur afferri.

15 78 Philodemus de musica p. 16 Kemke. (τῷ) δὲ τὸ μ(έλος) συμ-βάλλε(σθ)αι πρὸς τὴν ἔρωτι)κὴν ἀρετὴν (λέγει) προσηκόντως καὶ μίαν τῶν Μουσῶν Ἑρατῶ (ὠνομάσθαι).

Idem lib. IV p. 81. ἢ μέντοι γ' Ἑρατῶ ζητῶ πῶς τὸ συ(μ)βαλέσθαι(ι) τὴν ἰδίως (κ)αλουμένην μ(ουσ)ικὴν πρὸς τὴν ἔρωτ(ι)κὴν ἀρε-
 20 τὴν ἐ(ρ)ρήθη δηλο(ῦ)σα μ(ᾱ)λλον ἢ τὴν ποητικὴν ἢ βέλτιον ἔ(τι) τὴν φι(λο)σοφίαν· (ᾱ)παντα γὰρ δὴ ταῖς (Μ)ούσαις ἀνατέθεται· καὶ τ(ὸ)αν ὑποβάλλειν, ἀ(λλ' ο)ὐ (τ)ὸ διαμάχεσθαι (πρὸς) τὸ πάθος.

79 Philodemus de musica p. 16 Kemke. ἔτι) δὲ τοῦτ' ἀξι(οῖ [scil. τὸ μέλος] συνεργεῖν καὶ) πρὸς τὴν συμπο(τικὴν ἀρε)τὴν· τοῦ γὰρ ἔρω-
 25 (τος καὶ κα)θόλου τῶν ἔρωτ(ικῶν) 29. οὐ)δ' εὗρεθῆ(ναι) πρεπω-δεστέραν) ἐλευθέρο(ις) ἄλλ(η)ν ἄνεσ(ιν) καὶ παιδείᾱ(ν) τοῦ τὸν μὲν ἄσαι, τὸν δὲ κιθαρίσαι, τὸν δὲ χορεῦσαι. καὶ γὰρ εἰ μὴ τις ἐπιτη-δεύοι, τὸν οἶνον ἐ(κ)καλεῖ(σθ)αι „πολύφρονά (περὶ) μάλ' αἰεῖσαι) καὶ θ' ἀπαλὸν (γελᾶσαι καί)τ' ὀρχήσασθαι“ (Od. ξ 464sq.). ταῦ(τα μὲν) ποι-
 30 εἶν etc.

Idem lib. IV p. 81. ἀλλὰ γὰρ ἐπεὶ πρὸς ἔρωτικὴν ἀρε(τ)ὴν οὐ φαίνεθ' ἢ μουσικὴ συνεργοῦσα, δηλὸν ὥς οὐδὲ πρὸς ἣν φησιν ο(ἰ)-κείαν αὐτῆς εἶναι τὴν συμποτικὴν καὶ τὰ συμπόσια κοινῶς· ἐγὼ δ' οὐτ' εἶναι τὴν καλουμένην συμποτικὴν ἀρετὴν — ἀλλ' οὐχὶ τὴν ὑπὸ
 35 τούτ(ω)ν πλασθησομένην — ἀπὸ φρονήσεως ἡγοῦμαι, τάχα δ' (ο)ὐδὲ πλῖπτουσιν εἰς φρονίμους), οὐ(τ)ε συμποσίοις ἔρωτας ἐναρμόττ(ε)ιν ὥς ἂν ταραχῶδεις καὶ ἀτερπεῖς καὶ διαστατικούς τῶν συνόντων ὑπ(ά)ρ-χοντας. τὴν μέντοι μ(ουσ)ικὴν οἰκείαν μὲν ε(ἶ)να)ι συμποσίων κα(ὶ) τὰ παρ' (Ὁμ)ήρῳ δεόντως ἐπ(ι)σεσημάνθαι δι[ο]δούς, ἔτι δ(ὲ) καὶ τὸ

δεῖν ἀνέσθαι καὶ (π)αίξειν ἐν αὐτοῖς, οὐ δώσω τὸ μ(η)δεμίαν εἶνα(ι) πρεπωδ(ε)στέραυ ἐλευθέρ(οι)ς ἄνεσι(ν καὶ π)αιδιὰν τοῦ τὸν (μὲν) ἄσαι, τὸ(ν) δὲ κιθαρί(σ)αι, τ(ὸ)ν (δ)ὲ χορεῦσα(ι, τῶν δ') ἐρώτων πολλῶ ἁ)μείνους ε(ἰ)να(ι) (τοὺς κ)ατὰ μουσικὴν τὴν ἐ(π') ἀκουσμάτων, οὐ τὴν αὐ(λ)ῶν. οὐχ ὁμο(λ)ογήσω δ' οὐδ' ἐκκαλεῖσθαι τὸ(ν) οἶνο(ν) ἐξ ἁ(ν)- 5 ἄγκης καὶ τοὺς φρ(ο)ν(ί)μους ἅπαντα ποιεῖν, ὅσα φη(σὶν — — —

col. XVII. μὴ σκ(αι)ῶς ἀλλ' ἐμμελῶς ἀνασ(τ)ρ(ε)φεςθαι.

80 Philodemus de musica lib. IV p. 83 Kemke. κακεῖνο δὲ χρη-
στ(ο)μαθῶς εἴρηται τὸ σάλνε(σθαι) μὲν καὶ τοὺς ἰδ(ι)ώτας ὑπὸ τῆς
οἰκειότητος (scil. τῆς μουσικῆς πρὸς τὰ συμπόσια), παραλαμβάνειν (γ)έ 10
τοι καὶ ἀκροάματ' εἰς τὰ συμπόσι(α), διαπίπτειν δὲ τῷ μὴ τὸν Ὅμηρον
καὶ τὸν Ἡρόδοτον καὶ τοὺς ἄλλους π(ο)ητὰς τῶν μέτρων καὶ μελῶν.
βελτίω γὰρ ἔστω τὰ χρώμενα συμπόσια τοῖς τούτων· μουσικῇ δὲ πῶς
ἄμεινον χρῆ(τ)αι, ποιητὰς ἀλλ' οὐ μουσικ(ο)ὺς τοὺς γε τῶν μέτρων
εἰσ(ά)γοντα; καὶ τῷ λοιπῷ βίῳ τοιγαροῦν ἐκ τινῶν χρόνων, εἰ καὶ 15
μὴ παρ' ὅλον σχεδόν, ὡς οὗτος ἔγραψε, ποι(κί)λη(ν) διαγωγὴν ὑπὸ
(τῶν μ)ουσικῶν παρασκευ(ά)εσθαι προσδεχόμενοι, τὸ π(ο)ικίλον καὶ
πλείον ὑπ(ὸ τ)ῶν συμπλεκομένων γ(ί)νεσθαι φήσομεν, οὐχ ὑ(πὸ) τῆς
μουσικῆς α(ὐ)τῆς etc.

81 Philodemus de musica p. 17 Kemke. (ψυχα)γωγίαν ἰδίᾳ . . . 20
κα . φαθαι παρὰ τοῖς μελοποιοῖς, ὅσοι (χρ)ησίμως πεφιλομονσῆ(κ)ασιν·
μὴ γὰρ κακῶς ἐπιση(μ)άλνεσθαι Χαμαιλέοντα τοιοῦτόν τι τοὺς κωμι-
κοὺς (αἰ)νίττεσθαι περὶ τῶν ΓΙC|ων, προσηγορίαις μὲν χρω(μ)ένους
ταῖς τῶν (π)ρώτων καὶ ποτε . . . || εἰς πάντας δὲ τὴν ιδιότητα (τ)ούτων.

Idem lib. IV p. 83. . . να δὲ δὴ γράφοι τ(ὴν ψυχα)γωγίαν ἰδίᾳ 25
π(.)θαι παρὰ τοῖς μελ(ο)π(ο)ιοῖς καὶ τυγχάνειν ἐπιστάσε(ω)ς
ὑπὸ Χαμαιλέοντος, ἅπ(α)ντα σχ(ε)δὸν διανοημά(τ)ων εἶναι καὶ ποιητι-
κ(ῆς) χρώματα (scil. φήσομεν).

82 Philodemus de musica p. 17 Kemke. ἔχειν δέ τι καὶ πρὸς
φ(ιλί)αν (ο)ἰκεῖον. ἐπειδὴ γὰρ πρὸς ἔρω(τα) ἐδείχθη, κα(λ) πρὸς τὸ 30
τέλος αὐτοῦ (λ)όγον αἰρεῖν. ἐτι δ' ἐπεὶ πρὸς (συμπό)σια, καὶ (π)ρ(ὸς)
τὸ τέλος (αὐτῶν, ὃ) φαίνεσθαι(ι π)άλι φιλο(φροσύ)νην. εἰ δὲ (πρ)ὸς
ταύτ(ην, καὶ) πρὸς φιλίαν. ἄλλως (δὲ καὶ) τὴν (ψυχ)ήν ἀνλήσιν (καὶ
ἀφιλαροῖ).

Idem lib. IV p. 84. πάλι δ(ὲ λέγομε)ν, ἐπεὶ πρὸς τὸν ἔρω(τα) τή(ν) 35
μουσικὴν οὐθὲν ἂν ε(ύ)ρο(μ)εν(ν) χ(ρ)ησιμεύουσα(ν, οὐ)δὲ πρὸς φιλ(ί)αν
οἰκε(λ)ως προσφέρεσθαι

col. XVIII. (πρὸς) συμ(π)όσια διδόντες ἐναρμό(τ)τειν (α)ὐτήν,

20. 25 ψυχαγωγίαν Kemke, quod minime certum; fortasse εὐαγωγίαν.

23 fortasse πόσεων.

24 πρώτων scripsi, ἐρώτων dubit. Kemke.

25 ἄτινα

Kemke.

26 πεπορίσθαι Kemke.

τὸ δὲ μόνον τέλο(ς) αὐτῶν εἶναι φιλοφροσύν(ν)ην οὐ τιθέντες, ἀλλὰ καὶ τιν' ἕτερα, πρὸς τὴν ἡδονήν, οὐ πρὸ(ς) ἐκείνην χρησιμεύειν ὁμολογήσομεν· ὥστ' οὐδὲ πρὸς (φ)ιλίαν. — — οὐδ' ἀνείησι δὲ τα(ῦτ)α καὶ ἀφιλ(α)ροῖ, τὰ δὲ συμπεπλεγ(μ)ένα αὐτοῖς διανοήμα(τα). — —
 5 p. 85. οὐ μὴ(ν) ἀλ(λ)ὰ (κᾶν) ἀνιῇ καὶ (ἰ)λαροὺς π(οι)ῇ, καθάπ(ερ) ἀπόλαυσ(ις) π(ο)τῶν τε (καὶ) βρωτῶν κα(ὶ) πᾶσα ἡδονή, φιλίας καὶ ὁμο(νοίας οὐ)κ ἂν αἷτια (διδ)ο(ῖ)μεν εἶναι) ο(ὐδ)ὲ τάντη μόν(ον), μ(ὴ) ὑπ' ἄλλων κατὰ (τ)ὰς ἰ(λ)αρ(ό)τη(τας) ἡμᾶς μά(λι)στα γίνεσθ(α)ι δ(ι)αλυτικούς.

10 83 Philodemus de musica lib. IV p. 85 Kemke. Λακ(εδ)αιμονίους δὲ τοῖς ἀδιανοήτοις οὐ προσιέμ(εθ)α μαρτυροῦντας, ὅτι καὶ πν(θ)ό-χρηστον ἔσχον μεταπ(έ)μψ(α)σθαι Θαλήταν καὶ π(αρ)α(γ)ενομένου τῆς διχο(νοί)ας (ἔλ)ηξαν· εἰ δὲ μαρ(τυρο)ῦσ(ιν), ἄλλο(ις) μόνον εἴπ(οντο) τοῖς πεπλακόσι (τ)ὰρ(χαῖα) καὶ μουσικοῖς· ἄλλο(ι γὰρ) ἀντιλέγου(σ)ιν,
 15 (αὐτὸν δειξάντες) ἀλ(α)ξονευόμενον δι' ἀναθέματος, εἶπερ ἀνέθηνεν οὕτως ἐπιγράψας, ὥς (ο)ῦτοι λέγουσιν.

Idem p. 18 vs. 23 Λακεδαιμο vs. 25 καὶ λοιμ, unde pestilentiae quoque a Thaletā sanatae mentionem fecisse Diogenem Babylonium, coll. Plut. de mus. 42 p. 1046 c, colligit Kemke.

20 84 Philodemus de musica p. 18 Kemke. καὶ Τέρπανδ(ρος) κατὰ μαν)τεῖον (ἐν τοῖς) φιλιτείοις ἄ(δ)ω(ν τῆς ταρ)αχῆς ἔπαυσε τοὺς (Λακεδαιμονί)ους.

Idem lib. IV p. 85. οὐ πειθόμεθα (δ') οὐδὲ τῷ Τέρπανδρον κ(α)τὰ μαντεῖαν κεκλησθαι πρ(ό)ς κατάπανσιν ἐμφυλίου στά(σ)εως, ἂν καὶ
 25 πάνν πολλοὶ συμφωνῶσι περὶ τούτου τῶν μουσολήπτω(ν), οὗτος δὲ σχεδὸν μόνος (ἐ)ν τοῖς φιλιτείοις αὐτὸν ἄδοντα ποιῇ. καὶ δὲ γὰρ προ(σ)ῆκε τοὺς φιλοσόφους ὑπογράψαντας, τίνα τρόπον δύναται πα(ύ)-ειν ἄλογα μέλ(η) λογικὴν διαφοράν, οὕτω πείθειν καὶ τὰ Θαλ(ήτου) καὶ Τερπάνδρου πεπανκέναι (τὰς) τῶν Λακῶνων. (quae secuntur de
 30 Sybaritis ipsius Philodemi sunt cavillantis).

85 Philodemus de musica p. 18 Kemke. καὶ περὶ Στησιχόρου δ' ἱστορεῖται, διότι τῶν (πολιτῶ)ν ἀν(τι)παρατεταγμένων (ἤδη) καταστάς ἐν μέσοις (ἥσέ τι παρα)κλητικὸν καὶ δια(λλάξ)α(ς) διὰ τοῦ μέλου(ς) εἰς ἡσυχ)ίαν αὐτοὺς μετέσ(τησεν). ἄλλου δὲ τινος ἔνε(κα οὐδὲ Πιν)-
 35 δάρῳ γεγράφθ(αι „τὸ κοινόν) τις ἀστῶν ἐν ε(ὐδία τιθείς“) καὶ τὸ Σοφο(κλέους ἐν το)ῖς Ἐπιγόνοις.

Idem lib. IV p. 87. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ μὲν κα(τ)ὰ Στησίχορον οὐκ ἀκρι(β)ῶ(ς) ἱστο(ρεῖ)ται· τ(ὸ δ)ὲ Π(ι)νδάρειον εἰ τῆς διχ(ον)οίας ἔπαυσεν οὐκ οἶδαμεν. — — τὸ δ' ἐκ τῶν Ἐπιγόνων μέλος ὑπο(γ)ράφομεν οὐκ

(ἀ)πιθαν(ω)τέραν ἄλλην (δ)ιάνο(ιαν· κ)ᾶν δ(ὲ νο)ῶμεν ὥς οὗτος, (ἀλλ)ὰ μετὰ τῆς ἐπι(σ)ημ(ασίας τ)οῦ κωμωδογράφ(ου ἑατέ)ον ἐστίν.

86 Philodemus de musica p. 19 ed. Kemke. (διατ)άττει(ν) μέλη τι(νά, ὥ)στε μὴ μόνον κοινῶς (ταῦτα) πρὸς θεῶν τιμὴν (οἴκε)λόν (τι) ἔχειν, ἀλλὰ καὶ (κατ)ὰ τὰς διαφορὰς τῶν δ(αιμόν)ων ἄλλα πρὸς ἄλ(λ)ους. 5

Idem lib. IV p. 88. ὥστ' ἐφ' ἃ γράφει πε(ρὶ) τ(ῆ)ς εὐσεβε(ί)ας μεταβάν(τε)ς λέγωμεν, ὥς εἰ χάριν τ(οῦ τιμ)ᾶσθαι τὸ θεῖον διὰ (μ)ουσικῆς ὑπὸ τῶν πολλῶ(ν οἴ)κε(ί)αν εἶναι τὴν μουσ(ικὴν) τῆς εὐσεβείας οἰησό(μεθα, κ)α(ί) μαγειρι(κ)ήν οἰησό(μ)εθ(α) — — — (ἔτι δ' ἂν ε)ποιτο (τοῖς δόγμασι τοῦ φι)λοσό(φου τὸ μὴ οἴκε)λαν εἶναι), ἐπεὶ δι' 10 αὐτῆς οὐδ(ὲ) εἰς τιμᾶ(τ)αι, διότι κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς ο(ί) πολλοὶ θεοῖς ὄντες ἐχθροὶ κα(ί) ἀνόητοι τὰς ἀληθε(ι)νὰς τιμᾶ(ς) τ(ῶ)ν (κρ)α-τί(στ)ων οὐδ' ὠνε(ιρ)οπολήκασιν. — — — καὶ (τ)ὸν Π(ί)νδαρον οὕτω νομ(ί)ζειν, ὅτ' ἔφη θύσων πο(ιεῖσ)θαι διθύραμβον, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ(ν) 15 τὰ μέλη διατάττο(ν)τα τῶν θεῶν ἐκάστῳ κωμικόν. — — — εἰ μὴ 15 Δ(ι)ογένης ἄρα συνεπέλθετο καὶ τῷ τῶν θεῶν ἑτέρους ἕτερα μέλη προσέσθαι καὶ πρέπειν ἐκάστοις ἴδια.

87 Philodemus de musica p. 19 Kemke. (εὐχρησ)τεῖν δὲ (λέγει) τὸ (μέλος καὶ) πρὸς (σύνεσ)ιν. καὶ γὰρ ὄ(ρους) καὶ διαιρέσεις καὶ ἀποδείξεις ἐ(ν) ἁρμονικῇ (π)λείσ(τας εἶναι) καὶ κατ' ἄλλον 20 τινὰ θεωρίαν

Idem lib. IV p. 89. καὶ τί δεῖ τᾶλλα θαυμάζειν αὐτοῦ; καὶ πρὸς σ(ύ)νε(σ)ιν γὰρ εὐ(χρ)η(σ)τεῖν (οἶε)ται τῷ καὶ ὄρους (καὶ διαιρ)έσεις καὶ ἀποδείξ(εις πολ)λὰς ὑπάρχειν ἐν ἁ(ρ)μο(ν)ι(κ)ῇ), κα(θ)άπερ ὅτι μό(νον) διεῖλον ἢ ὥρι)σάν τι τούτων, ἡ(μαρτη)μένον ἄλλως, κατ' αὐ(τ)ὸ 25 (δ)ὴ <τὸ> διαλεκτικῶς ἐπιτ(υγ)χάνε(σ)θαί (τ)ι, τῶν παρὰ τ(οῖ)ς (μ)ου-σι(κ)οῖς οὐκ ἀσυνέτω(ς) κ(αὶ κ)αταγελάσ(τ)ως ἐκκειμένων etc. — — εἰ δὲ τὴν ἀπὸ φρονήσεως (scil. σύνεσιν λέγει) οὐδὲν ἐπιδείξει τὰ τῶν μουσικῶν πρὸς ταύτην συνεργοῦντα μᾶλλον ἢ τὰ τῶν ἄλλων ἀκρι- 30 βώματα.

88 Philodemus de musica lib. IV p. 90. τ(ῆ)ι δὲ κριτικῇ λέγων (π)αραπλησίαν τινὰ θεωρίαν ἔχειν τοὺς φιλομουσοῦντας, οὐ μόνον ἄγνοεῖ καθόσον ὥς ἐμ μέλεσι καὶ ῥυθμοῖς πρέποντος καὶ ἀπρεποῦς ὄντο(ς) καὶ καλοῦ καὶ αἰσχροῦ κριτικὴν αὐτῶν ἀπέλειπε θεωρίαν, (ἀ)λλὰ καὶ καθόσον, εἰ τι τοιοῦτον ἦν, οὐχὶ τοῖς φιλοσοφοῦσιν ἀπε- 35 δίδου τὴν κρίσιν, καὶ νῆ τὸν Δία καθόσον τὴν κριτικὴν, ἥ τι παρα-πλήσιον ἔχ(ε)ιν τὴν μουσικὴν ἐφασκε(ν, ο)ὐχὶ τούτο(ις) ἀλλὰ (το)ῖς ὀνομαζομένοις κριτικοῖ(ς) συνεχώρει. καὶ τῇ ποιητ(ικῇ) δὲ γράφων ἀνάλογο(ν εἶνα)ι κατὰ τε τὴν μίμησ(ιν κ)αὶ κατὰ τὴν ἄλλην εὖρ(ε)σιν,

1 fortasse: οὐκ ἀπιθανώτερον ἄλλη διανοία. || κᾶν δὲ] ΔΛΛ pap.

κατὰ μὲν τὴν μίμη(σ)ιν οὐκ ἂν ἐπέδειξεν, κ(ατ)ὰ (δὲ) τὴν εὐρεσιν οὐ ταύτ(η μ)ᾶλλον ἢ ταῖς ἄλλαι(ς τέχ)ναις. κατὰ μέν(τ)οι τὸ πλ(άττεσ)θαι καὶ ἀνταποδιδόναι τ(ὸ μ)έλος ἔστω τι παραπλήσι(ον) αὐ(τῇ)ς καὶ τῇ γραμματι(κῇ). τί γὰρ δεῖ φ(ρ)ονε

- 5 Ibidem p. 92. ἃ μέντοι Διογένης φ(η)σὶν κα(τα)νοήσαντας ἡμᾶς ἀναγεγραμμένα παρ' Ἡρακλείδῃ περὶ πρέποντος μέλους καὶ ἀπρεποῦς καὶ ἀ(ρῶ)ένων κα(λ) μαλακῶν ἡθῶν καὶ κρ(ούσ)εων ἀρμοττουσῶν κ(αλ) ἀναρμόστων το(ῖς) ὑπ(ο)κειμένοις προσώπ(οι)ς οὐ μακρὰν ἀπηρ(η)μέ(ν)ην τῇς φιλοσοφ(ίας) ἡγῆ(σ)ε(σ)θα(ι) τῷ πρὸς π(λείσ)τα ἐπὶ τοῦ
10 βίου χρησι(μεύειν) τὴν μουσ(ικῇ)ν (καὶ τὴν) περὶ αὐτὴν φιλ(οτεχ)νίαν οἰκείως διατι(θέν)αι πρὸς πλείους ἀρετάς, μᾶλλον δὲ πρὸς πάσας, ἐκ-θέντες ἡμεῖς ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ὑπομνημάτων — καὶ τὰ παρ' (ἄ)λλοις δὲ συγγενῶς εἰρημένα — παρεδείξαμεν ὅσης ἐστὶν γέμοντα ληρείας.

Philodemus de musica p.19 Kemke. κατανοήσαντά τι(να τῶ)ν
15 εἰρημένων, ἐν οἷς (περὶ πρ)έ(π)οντος μέλους καὶ (ἀπρεπο)ῦς καὶ περὶ ἡθῶν ἀρ(ῶ)ένων κα(λ) μαλακῶν καὶ περὶ (κρούσε)ων ἀρμοττουσῶν κα(λ) ἀναρμόστων τοῖς ὑποκειμέ(νοις) πρ(ο)σώποις, ἅπερ ὁμολο(γουμέ)νως οὐ μακρὰν ἀπεῖρ(χθαι τοῦ) φιλοσοφεῖν καὶ παρα — (post duos versus)

- 20 (εἶ)ναι φανερόν πρὸς (πάντ)α μέρη τοῦ βίου (χρησιμ)εύειν τὴν μουσικῇν (καὶ δύ)νασθαι τὴν περὶ αὐτὴ(ν φι)λοτεχνίαν οἰκείως ἢ(μᾶς) δι(α)τιθέναι πρὸς πλείους (ἀρε)τάς, δοκεῖν <δὲ> αὐτῷ καὶ π(ρὸς πᾶ)σας.

89 Philodemus de musica p.20 Kemke. ἐξ ὧν δὲ παρατίθεται
Δικ(αι)άρχου λάβοι τις ἂν ὅσ(α βούλετ)αι πρὸς τὴν ἐνεστηκν(ῖαν) ὑπό-
25 θεσιν, (ὥς) τὸ τοὺς πα(λα)ιοὺς καὶ σοφὸν τὸν ῥ(ῶδ)ὸν νο(μ)ίζειν, ὥς εἶναι δῆλον (ἐκ) τοῦ παρὰ τῇ Κλυταιμ(ήστρα) κατ(α)λειφθέντος· καὶ γ(ν)ῶναί φασιν ο . . . | . . τ(ο)ύτων ἀκούσῃ· δι' οὗ γε | . . . φωνεῖται καὶ πλείο(σι)τα(τ)αι τὸ πρὸ(ς) ταῖς ἄλ(λαις) δυνάμ(ε)σιν τὸ μέλος καὶ (στάσεων) κα(λ) ταραχῶν εἶ(ναι) κ(ατα)πα(υ)στικόν, ὥς ἐπὶ
30 (τῶν) ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώ(ων) φαίν(ε)σθαι καταπραῦνο(μένω)ν· διὸ καὶ τὸν Ἀρχίλο(χον) λέγειν „κηλ(εῖ)ται δ' ὅτις (ἐστὶ)ν ἁοιδᾶς.“ πα(ρὰ) δὲ Κ(αρσί)ν ἐ(π)ειδὰν ἐν ταῖς ἐκ(κλησίαις) θόρυβος γένηται, τῶν (γλυ)κ(υ)τάτων τινὰς ῥ(ῶδ)ων ἐξά(ρ)χειν, εἴτ' εἰς τοὺς (ἄλλους) γ(λ)υεσθαι καὶ πέρας (εἰ)ς ἅ(παντ)ας· οὕτω δὲ κατα(λύειν) τὸ προκείμενον· εἴτα —

- 35 90 Philodemus de musica lib. IV p. 105 Kemke. ἀ(λ)λὰ μὴν (θε)ὸς μὲν (ο)ὕθεις εὐρετ(ή)ς ἐγέν(ε)το τῆς μουσικῇ(ς) οὐδὲ π(αρ)-έδωκε τοῖς ἀνθρώπο(ις), ἀλ(λ') οὕτω παρ(εξέ)μαθον ὥς πρότερον ἀπε-δῶκα(μ)εν. λόγον δὲ καὶ φρόνη(σιν) καὶ παιδευ(ι)κὰς ἐπ(ιστή)μας

7 πρ . . εων pap.
πλείοσι παρίσταται Kemke.

27 δς ἂν τι τούτων Kemke.

28 συμφωνεῖται καὶ

32 παρὰ δὲ—θόρυβος suppl. Gomperz et Brinckmann.

οὐδείς εὐσεβῆς νο(μίζει) τὸν Ἑρμῆν καὶ τὴν Ἀ(θ)ηνᾶν καὶ τὰς Μού-
 σα(ς). ε(ί) δ' ὁ λόγος ἢ λογισμὸς ἐπήγα(γ)εν τὴν μουσικὴν, οὐκ ἤδ(η)
 καὶ χ(ρῆ)σιμ(ος) διὰ τὸ καὶ τὰ (χ)εῖριστα. τὸν δὲ λόγον ἂν ἀ(ξι)ῶ(σ)ι
 καὶ φρόνησ(ιν) καὶ τὰ(ς) παιδ(ευ)τικὰς ἐ(πιστή)μας ἐν(απο)λαβεῖν,
 (λεγέτωσαν) τὰς α(ί)τίας.

5

Libri perì ῥητορικῆς reliquiae.

91 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 329 Sudh. (δύ)νασ(θ)αι
 πιθανῶς ἐπαινέιν, ἣν ἂν βουλώμεθα δλαιταν, κα(ί) πάλιν τὴν αὐτ(ή)ν
 ταύτην, ἂν ἡ(μί)ν δοκῇ ψέγειν· ὥστε πείθ(ει)ν τὸν λό(γ)ον, ὅτι εἰσὶν
 ὑγιεινὰ αἱ ὑφ' ἡμῶν λεγόμεναι ἢ ἐκείνων μᾶλλον, τὸν ὑγιαίνειν βου- 10
 λόμενον. ἡ δὲ τοιαύτη ἐργολαβεῖν μὲν τὰ ἰατ(ρι)κὰ ζητοῦντι, (φη)σί,ν,
 (οὐ)κ ἂν ἄ(χ)ρηστος (εἶη), πρὸς (δὲ) τὸ ὑγιαίνειν (οὐθὲ)ν (ἂν συμ)-
 βάλλ(οι)το.

92 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 329 Sudh. (εἰ δὲ τῷ ῥή-
 τορι ἤκισ)τα τῶν κατὰ (δό)ξαν ἀληθῆ φαίνεται εἶναι προσῆκον, ἀντι- 15
 (θ)εῖναι τὰ κατὰ ματα(ί)αν δό(ξ)αν ὑπόκωπον ἣν ου . η|τά τε μὴ τὴν
 ἀναφ(ο)ρὰν ἐπὶ (τ)ὰς ἐν(α)ρ(γεί)ας λαμβάνοντα καὶ (τὸ μῆ)δὲ τούτων
 τελέως ἐ(λ)λ(είπ)ειν τοὺς ῥήτορας. ἀλλὰ μὴν ἐν τῷ κατασκευάζειν τὸ
 προκε(ί)μενον πρὸς οὐθὲν ἔο(ικ)εν ἀπὸ τῆς μουσικῆς ἐπάγειν. οὐ
 γὰρ ἦν φαν(λ)ότερα τὰ κατ' αὐτ(ή)ν (τ)ῶν ὑπὲρ ὧν ἐποίει τ(οὺς λο- 20
 γι)σμο(ύ)ς, ἀλλὰ ταῦτα (μὲ)ν εὐπαρακολ(ο)ύθη(τα πᾶ)σιν ὄντα etc.

93 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 332 Sudh. ἑαυτοὺς καὶ
 ἐ . . . | μ εὐμαθ(ε)ῖς (ο)ὐ πεί(θου)σιν), ἀλλὰ πᾶσα ἡ μελέ(τη ἐσ)τ(ί)ν
 αὐτῶν πρὸς τοὺς (ὄχλους) καὶ τὰ δικαστήρια· (ὅθ)ε)ν δὲ πρὸς ἑαυτόν
 τι ἐρ(εῖ), (ο)ὐθὲ)ς ἐπιμέλεται οὐδὲ πρὸς συνήθη, πρὸς νίον, πρὸς γν- 25
 ναῖκα· καὶ μὲν δίκη γένηται πέντε μνῶν, μ(ε)λειῶσιν καὶ ἐντελ(νο)ν-
 (ται), ὅπως πείσουσιν· (τὸν) δ(έ) που διὰ κενοδοξί(α)ν εἰς μοχθηρὰς
 ἐπιθ(υμί)ας (τ)άλαντον μέ(λλ)οντ(α) ἀναλίσκειν καὶ (μετὰ τ)ούτου
 ἑαυτὸν προσα(π)οβάλλειν, (ἢ τ)ῆς (γ)υναι(κὸς ἢ τοῦ νί)οῦ etc.

94 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 333 Sudh. ὥς ὁ (πελ)θων 30
 ἀναμέ|ν)ειν ἐν (Μ)αραθῶν(ι Λακεδαι)μονίους· „τί οὖν ἐπι(χ)ειρεῖς“;
 ἐρωτήσαντος, ἔφη ὅτι „τὰ στενὰ καὶ τὰς παρόδους καταλή(ψ)ονται
 (καί) τὰ ὀχυρώματα ἐκπολ(ιορ)κήσουσιν.“ „Ελήλυθας οὖν“ εἰπόντος
 „εἰς Μαραθῶνα“; „Οὐκ“ ἔφη. „Ἀλλ' ἀ(κ)ήκοα(ς) ἐπιμελῶς περὶ τού-
 (του) τ(οῦ) τ(ό)που“; τοῦ δ' ἀνανε(ύσ)α(ν)τ(ος) „Τί οὖν, εἶπεν, ἐπι- 35
 χ(ε)ρεῖς οὐ(δ') εἰδῶς, εἰ εἰσίν“; (τ)οιοῦτοί εἰσιν οἱ σύμβου(λοι) οἱ

4 ἐναπολαβεῖν scripsi, ΔΥΟ . ΑΚΕΙΝ pap. 10 ἐκείνην pap. haec videntur
 Diogenis pravam rhetoricam pravae medicinae exemplo illustrantis. 15 ἤκιστα]
 γα pap. 16 fortasse: εἶδη. 20 αὐτ . ΛΕ pap.

δοκοῦν(τες) εἶνα(ι) δεινοὶ ἐν ταῖς (πόλ)εσιν καὶ λέγουσιν (ὁμοί)ως τούτῳ etc.

95 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 333 Sudh. ἅμα μὲν γὰρ ἐ(π)αγγέ(λ)ονται πολιτικοὺς π(οιή)σειν καὶ χρησίμους (τ)ῇ πόλει καὶ τοῖς φίλοις, (ἅ)μα δ' ἀπολογοῦνται περὶ τῆς τέχνης, ὥς οὐκ οὔσης φάουλῃς, ἀλλὰ τῶν (χρ)ωμένων αὐτ(ῇ)ι φάύλως· ὥσπερ δυνατὸν τοὺς γενομένους οἷους δεῖ (καὶ) τῇ πόλει χρησίμους καὶ τοῖς φίλοις, ἐν ταύτῃ τῇ δυνάμει ἀγνώ(μ)δῶς (φέρ)εσθ(αι) etc.

p. 334. (εἰ)κῇ δ(έ) τις τῶν π(ονη)ρῶν ἐνίο(τ' ἐν) πόλε(σιν) τῇ τέχνῃ χρῆ(τ)αι. γενομένους μὲν γὰρ οἷο(υς) δεῖ καὶ τῇ πόλει (χρ)ησίμου(ς) καὶ τοῖς φίλοις, (οὐ)κ ἐνδ(ε)χόμεν(ο)ν ἀγν(ω)μόνως χρῆσθαι τούτ(οις), οὓς ἐπηνόρθωσαν, οὐδ' ἀγνώμονας κα(ὶ) πονηροὺς κα(ὶ) δωροδόκο(υ)ς τιν(ᾶς) ὄντ(α)ς καὶ πύ(λ)ει καὶ φίλοις εἶναι χρησίμ(ους).

15 96 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 337 Sudh. καὶ δικολόγο(ν. πρῶ)τον μὲν τοῖνν προσ(ε)κτέον (ῆ)ν, μήποτ' ο(ὐ)κ (ἀ)φαιρῇ (τῶν) νεωτέρων τὸν πόθ(ο)ν τῆς ῥητορικῆς ἀλλ' ἐ(π)ιτείνῃ διὰ τῶν (κ)ατηγοριῶν. καὶ γὰρ ἐμφ(α)νῶ(ς) ἄλλο τι λέγω(σιν), θαυμά(ζου)σι τὴν οὔτῳ γε π(ρακ)τικὴν δύ(ναμ)ιν οἷον (τὴν) μεμυθευμένην (περὶ τ)ὸν 20 Αὐτό(λ)υκ(ον) καὶ τοῦ)ς ὁμοίους.

97 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 344 Sudh. — — τοῦ)ς δὲ φιλοσόφους δυνα(τ)οὺς, γ(ε)λοῖον ῆν κελ(εύ)ειν αὐτὰ παριέναι γεγρα(μ)ματευκόσι καὶ κεχορευ(κό)σι καὶ τετελωνηκόσι καὶ τὴν ὥραν πεπωληκόσι· εἰ δὲ ἐκέλευσε μὴ παραχωρεῖν λέ(γ)ειν, ἀλλ' ἀντ(ι)ποιεῖ)σθαι (τῶ)ν ἀποτελεσμάτ(ω)ν, ἀπ(ορ)ώτερον ποιεῖ τὸ (συ)μ(βαῖνον, οὐ) φάσκων ὑπὸ τῶν ἰδι(ω)τῶν παρα.... | ...σθαι.

98 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 344 Sudh. — εἶ)ναι τὸ κατ' ἀλλήλω(ν) εἰ)ρηκέναι (τ)οὺς ῥήτο(ρα)ς, ἃ παρατίθησι, καὶ τοῦ παμπονήρους γεγονέναι τοὺς φιλοσόφους ση(με)ῖον ἡγήσεται τὰ κα(τ') 30 ἀλλήλων παρ' αὐτοῖς γεγραμμένα· καὶ πολὺ μᾶλλον ὅσῳ τοῖς μὲν οὐκ ἀπαρέσκ(ε)ι τὸ καὶ ψευδές που (λέγειν) etc.

99 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 345 Sudh. οὐδὲ γὰρ τὴν τῶν ἱατρῶν τέχνην | δει)χθήσ(ε)σθαι(ι) τῆς ὑγ(ιεία)ς οὐκ ἀπεργαστι(κῇ)ν (ο)ὔσαν, ἐπειδὴ νικῶν(ται) ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, φάρμακον ἱστορη(κ)ότων τι νοσήματος ἀπαλλακτικόν, ἀγν(ο)οῦντες αὐτοί. τῶν τε ῥη(τ)όρων οἱ διαφέροντες οὐ πολλάκις ὑπ' ἰδι(ω)τῶν ἡττ(ῶ)ν(ται) τοῖς 35 πράγμασιν (ῆ) οὐ πολ)λάκις ἄγαν, κατα(λαλ)εῖσθαι δὲ πολ(λάκι)ς

18 θαυμα...ναι pap. κατηγορίαι sunt Diogenis in rhetoricam crimina.

20 Od. τ 395 sq.

22 TACIONHIN pap.

24 ΙΠΕΔΕΖΕ pap.

27 Initium

enuntiati sic fere supplendum: καὶ τις πεισθῇ τοῦ πονηροῦς αὐτοῦς γεγονέναι σημεῖον εἶναι. 37 ἄγαν] απαν pap.

(πολ|λο)ῦ δέουνσιν, εἰ μὴ πο(ν ἄ)|φωνοὶ διὰ σωματι(κ)ήν νόσον ἢ ἀχαν(ε)λ(ς ὑπ)ό τινος πά(θο)υς (γεγεν)η(μ)ένοι.

Hac Philodemi refutatione probatur Diogenis verba esse, quae leguntur p. 343. ἄλλοι δὲ (μι)κρῶ(ι εὐ)λαβέστερον τὴν πρῶ(την εἰ)παγγέλλονται καὶ ὁμῶς τοιαῦτα συν(γ)ραφόμενοι οὐ μόνον κατὰ τὰ πράγ-
μαθ' ἡ(τ)ῶνται ἀλλὰ καὶ κα(τ)αλαληθέντες πολλ(άκις) ὑπ' ἰδιωτῶν, οὐ(δ)έ(ν οὖ)τως ἐστὶν πει(σ)τικ(ὸν ὡ)ς ἀλή(θ)εια καὶ ἡ (περὶ τῶ)ν πραγμάτων (ἀμε)τά(πτω)τος ἐμπειρ(ι)α.

Ad ultima verba referri videntur, quae Philodemus disputat p. 346: ἐμπειρία ἀμετάπτωτος ἐστι· (τοῦ)ν(αν(τ)ι)ον δὲ οὐ τῶν ῥητόρων, ἀλλὰ 10 τῆς Διογένους καὶ τῶν ὁμοίων ἐπαγγελίας ὑπὲρ τοῦ ῥήτο(ρ)α κα(ι) μόνον εἶναι τὸν σοφὸν (ἀ)πο(φα)τικόν. οἱ μὲν γὰρ | ... ἀκασι τὴν ἀλή(θ)ε(ιαν εἰ)κάστου (τῶν πό)λε(ι συμ)φερόντων κατὰ (τὴν ἴστο)ρίαν τῆς ... etc.

100 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 346 Sudh. — — εἶναι 15 Φίλωνος, ὃ (Δημ)ήτριος ὁ Φαληρεὺς ἐν (τ)ῷ περὶ τῆς ῥητορικῆς ἐτα(ξ)εν, ἴσως τὰ πράγματ' ἄλλα. κατ' αὐτοῦ δὲ καὶ τὰ περὶ θατέ(ρο)υ Φίλωνος. ε(ἰ)τε γὰρ ὁ μᾶλλον εἰδὼ(ς τῶν) εἰδότων μὲν αθ', ἡ(τ)τον δ' εἰδότων ἀφείλ(ε)το τὴν ἐργολαβ(ίαν τῶ) ἀνασκε(ν)άσαι, | σι τὸν (ὄλω)ς ἄπει(ρον) σοφὸν τῶν πολιτικῶν ὁ τὴν ἄκραν 20 ἐσχηκῶ(ς) ῥήτωρ ἐμπ(ειρ)ίαν ἀ(πύ) τῶν (καὶ) δυ(ν)ά-με(νος) etc.

101 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 347 Sudh. — — λειν μᾶλλον(ν) πλανω(μ)ένων ἢ μὴ πλ(ανω)μένων, ὑπ(ὸ) Διογένους (δὲ) καὶ τ(ῶν) πα(ρα)πλησίων σχεδὸ(ν) δι|α(τῶν) λεγομένων (ἐ)ξαπατᾶσθαι, 25 καὶ κατ(ασ)κευασ(τ)ικὸν φέρει το(ῦ μ)ὴ πλανᾶν τοῦ(ς) ῥήτο(ρ)ας, ἀλλὰ τὰ λι το . . . | πείθειν κα(τὰ τὸ) πλ(εῖσ(τ)ον)· πείθειν etc.

102 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 348 Sudh. τοὺς με(γά)-λους (τῶν) πρ(ό)τερον ῥη(τ)ό(ρων) κατὰ σύνεσιν ἐξηκέναι πολιτικὴν κα(ι) με(γ)άλ(η)ν εὐα(γω)γίαν τ(αῖς) (π)ό(λε)σιν (ἐν)απερ(γάσα)σθ(α)ι 30 β(ιω)|τικήν· τοῦ(ς) ν(ῦ)ν (γ)ὰρ (post duos versus:) οἱ δὲ καὶ etc.

Col. LIII, 9. καὶ πρὸ(ς ὅ)λον τυγ(χάν)ο(ν)σι, (μ)ηθὲν μαθόντων (π)οτ(ε .)ας | δην, μὴ(τ' ἀπὸ τῆς) ἐμπ(ει)ρίας ἐν(δόξ)ων γερονό-των μὴ(τ' ἀ(π)ὸ τοῦ) καλῶς (ἔχον)τος (πρ)οσερχομέ(νων) ταῖς) ἀρχαῖς, ἀλλ' ἀ(πὸ) | περὶ λαλήσεως 35

Col. LIV. (καὶ τού)τωι π(αρα)πλήσιοί τινες οὐ(θὲν) μα(θ)ό(ν)τες.

1 μῆπο|γεινοὶ pap. 12 ἐωράκασι Sudham. 18 πράγμαθ' Sudh.

19 ἀφειδ . . | το pap. 20 fortasse (ἀ)ποστέρη)σει. || ὅλω] ρα . . σ pap. 25 σχε-

δο . N | ΔΙΕ . ΛΕ pap. 27 fortasse: τὰ λυσιτελέστερα. loquitur Philod. de scrip-

tore qui contra Diogenem pro rhetoribus pugnaverat. 29 ἐστηκεναι pap.

30 ο . . σιγ . . ιαγεσ . . σθ . . ι pap. 33 Ε . ΑΝ | ΤΙΑC pap., unde ἐ(ν)αντίας Sudh.

ἐμπείρω(ς γὰρ ἔ)χειν (κ)αὶ ἀ(π)ὸ τοῦ κ(αλλί)στου προ(σέρ)χες(θαι ταῖς) ἀρχαῖς, ἀπείργ(εσθαι δὲ μὴ) τοὺς τελείους κα(τ' ἀρετὴν) καὶ (τ)ὰς πόλ(ει)ς θυ(νατοὺς) βρ(αβ)ε(ύ)ειν. ἀλλὰ (τὴν) μὲν ἱσ(τορί)αν.

103 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 350 Sudh. τὸ δὲ τοὺς
5 ἀρξα(μ)έ(νο)υς ἀ(πὸ τοῦ) δύνασ(θαι σιω)πᾶν, ὥ(ς) παρὰ Ξενοκράτει, μονωτάτους καὶ λέγειν εἰδέναι — ταύτου γὰρ ἐκάτερον εἶναι — τί(νι) προ(σ)έχο(ν)τες, ὃ πρὸς θεῶν, πιστεύσομεν, εἰ μὴ τῷ Ξενοκράτην οὕτως (έ)π' Ἀντιπά(τ)ρου καὶ τῶν συνέδρων διαλεχθῆνα(ι, καθά)π(ερ ὁ) Φαληρεὺς (ἱσ)τόρηκεν ἐν τῷ(ι) (περὶ τῆς ῥητορικῆς);

104 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 350 extr. Sudh. κ)αὶ τοὺς
ἐ(πι)σημ(ο)τάτου(ς τῶ)ν (ἐμ)πρά(κ)τ(ων ῥ)ητό(ρ)ων, δι(ὰ τὴν) ἐ(μ)φαι-
νομένην ἐκ τῶν φ(ι)λοσόφων συνερ(γ)ίαν, ἡχθ(αι) παρ' αὐτ(ῶν), ὥ(σπερ
Περίκ)λέα καὶ τινας ἄλλους ἄρχον(τας καὶ) Δη(μο)σθένην, καὶ (οὐ)-
δὲν π(λημελῆ)σαι τοι(οῦ)τον, οἷον (Σω)κράτε(ι) παραβαλόν(τας) Ἀλκι-
15 (βι)άδ(ην) τε καὶ (Κρ)ιτία(ν). τῆς (δ') αὐτῆς ὕ(λης) τ(ὴν) τῶν ῥητό-
ρων ἔχ(εσθαι etc.

105 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 351 Sudh. -λαις τῇ(ν) |
ἀ . . ντ . ι ι ν (π)αρεισ(ῆ)γεν· τοῖς δ' ὅπλοις οὐ(κ ἔο)ικεν. τὰ μὲ(ν)
γὰρ οὐθὲν εὐφυὲς προσφέρεται πρὸς ἀπάτην μεμηχανημένον, ἢ δ(έ)
20 τῶν ῥη(τόρ)ων εἰσαγωγή πάντα (τ)ὰ θεωρήματα πρ(ὸ)ς τοῦτ' ἔχει τελ-
νο(ντα) καὶ κατὰ τὸν Ἡράκλειτον κοπίδων ἐστὶν ἀρχη(γός).

p. 354 col. LXII. τὰ (μὲν γὰρ οὐθὲν εὐ)φυὲς ἔχε(ι πρὸς ἀπάτ)ην
μεμηχα(νη)μέν(ον), ἢ δὲ τῶν ῥητόρων (ε)ἰσ(α)γωγή πάντα τὰ θεωρήματα
πρὸς τοῦτ' ἔχει τελνόντα καὶ κατὰ τὸν Ἡράκλειτον κοπίδων ἀρχηγός·
25 πῶ(ς) γοῦν ἔστ(ι)ν, χωρὶς τοῦ πάντ' ἐπιδείξαι τὰ θεωρήματα, πρὸς ὃ
λέγει τελνόντα (μᾶλλον ἢ) μὴθὲν ἀπλῶς εἰπεῖν; ἢ τίς ἀ(ν τ)ὸ π(ρ)ό-
τερον τοῦτ' ἀν(έ)χοιτ'), ἀπὸ τοῦ ῥη(θ)ησομένου κα(ὶ λ)εγο(μέ)νου πρὸ(ς
αὐ)τῶ(ν etc.

p. 355 col. LXIII. τάχα δ' ἰ(σω)ς ἀ(φορμήν) τιν' (οὐ)τω(ς) δί-
30 δωσιν ἐν(ί)οις πρὸς ἀπάτην τῶν ἀκο(υό)ντων. „ἀλλὰ νῆ Δία τοῦ(τ)ο
τοῖς ὅπλοις, ἔρει τις, οὐ συμβέβηκεν, (τ)ὸ δ(ιδ)όναι πρὸς ἀπάτην ἀφορ-
μάς.“ οὐκοῦν τοῦτ' ἐχρήν, ἐ(γὼ φ)ήσω, λέγειν συμβεβηκέναι τοῖς τῆς
ῥητορικῆς θεωρήμασιν, μᾶλλον δὲ τισίν, ἀλλ' οὐ τὸ πάντα καὶ τὴν
εἰσαγωγήν εἰς τοῦτο τελνεῖν.

106 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 352 Sudh. δι(ὸ κιν)άδοις
Ἀριστοφάνης α(ὐ)τοὺς ε(ὶ)κά(ξ)ει etc.

col. LIX. (τῶν μάλιστα) π(επι)στενμένω(ν εὖ) ἱστορία(ν γ)ρά-
φειν, (οὐκ ἀγ)ενοῦς τινος καὶ ἀ(ν)ε(πιγρ)άφου παρ(α)τιθείς. (οὐ μ)ό-

νον δ' Ἀλ(έξ)αν(δρ)ον ἡρέθιζ(ο)ν, ἀλλὰ καὶ τὸν πατέρ(α). κον . . .
 . . . ων κωμωδοποιὸν (τῇ)ς εἰς τοὺς ῥήτορας . . . μνησθεῖς (βλα)σφημίας,
 ὄθεν, φη(σίν, ο)ὐ κακῶς μο . οκ . υ . νην ε . . . ων πε ρε . . . ατο . .
 δοπ . η . υε.

col. LX. ἐπιφερ | προσδο(κ)ῶν τ | νῦ(ν) ἔ
 γε διαμ(αχ | φιλοσόφωι χαρακτηρι | πτε . ει πρὸς ορον τὸν
 φιλόσοφον. οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι (τ)αῦτα πάντ' ἐπ(ιμε)λῶς ἐπικόψομεν, εἰ
 κα(λ) δι' αὐτοὺς ἀναγκα(ξ)όμεθα καὶ αὐτοὶ π(ω)ς τὰ παραπλήσια
 π(άντ)α λέγειν. τίς γὰρ οὐκ ἂν διετράπ(η τὸ)ν Διογένους (ἐ)πη-
 (ρεασ)μόν, μὴ πιθανώ(τερο)ν προσφέροντα κα(τ' αὐτῶ)ν ἢ ὁ Π(ῶλ)ος? 10
 εἰσῆκ(ται) παρὰ Πλάτων(ι) ἃ — —

col. LXI. τὸ δ' αὖ φῆσαι τὸ ῥηθὲν ὅμοιον εἶναι τῷ λέγειν
 (ὥς | οὐδὲν) κωλύει τὴν μέθοδον εἰδέναι, καθ' ἣν . περὶ ποιουῶσι καινὰ
 (φ)αίνεσθαι καὶ καθ' ἣν (ἀ)ποτέμνουσι βαλλάντι(α), μὴ μέντοι χρῆσθαι
 κα(τ') ἀνθρώπων, ἀλλ' ὅταν χρεῖα γένηται, ταύτόν (ἐ)στὶν τῷ μηδὲν 15
 ἔ(χ)ειν ἀντειπεῖν. εἶνα(ι γὰρ) αὐ(τ)ῇ χρῆσθαι (π)ρὸς | . . ν
 καὶ π(ρ)ὸς(ς) σο — —

col. LXIX p. 359. τὰ δὲ λεγόμενα(α | κατὰ) Δημοσ(θέ)ν(ο)υς καὶ
 Λυκούργου περὶ τῶν Ἀ(ρ)πα(λ)είων ψευδῇ πειράσσονται δεικνύειν, (δν)
 δὲ τῶν μάλιστα πεπιστευμένων ἱστορι(ο)γράφων γράφειν ἃ φησιν λέ- 20
 γει[ν], καὶ π(ά)ντως ἀσημότατον εἶναι δια(τε)νοῦνται καὶ δυσμενῇ καὶ
 τὸ πέρας ἀ(ν)αι(δ)ε(ί)ας. ἀπαρν(ή)σονται δ' εἰκότως καὶ Ἀλέξανδρον
 αὐτοὺς ἡρεθ(ικέ)να(ι καὶ) τὸν πατέρα (πολ)ὺ πρότερον ἐπ — —

107 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 355 Sudh. (καὶ μὴν)
 περ(ι)ο(υ)σίαν καὶ σῶ(μα)τος (ισ)χὺν κα(λ) κ(α)λλο(ς) καὶ (μυ)ρί' ἄλλα 25
 προφέρειν (εἰ)χεν ἄ(ν) τις, ἀφορμὴν μ(έν) τισιν εἰς ἀδικίαν ἀ(ν)θρώ-
 πων διδόντα, τετιμημένα δὲ χάριν ὠφείας καὶ παρεχόμενα πολλοῖς,
 χρηστὰ δὲ λεγόμενα καὶ ὑπὸ Διογένους. εἰ δ' ὅντως ἀμιλ(λᾶ)σθαι
 δυνατός ἐστὶν ὁ ῥήτωρ καὶ τὴν σιωπ(ή)ν — —

col. LXV. (ταύτῃ) μὲν δυ(ν)ήσεται τις καὶ το)ὺς Στωϊκοὺς, (εἰ 30
 μὴ) κα(λ) τοὺς φιλοσόφους ἅπαντας λέγειν ὀρᾶσθαι τοιούτους καὶ ἐπι-
 δεικνύειν τινὰς ῥήτορας οὐ τοιούτους, εἰ καὶ παιδα(ρ)ιωδῶς οὗτος,
 προσδο(κ)ή(σ)ας ὑποπτευσθ(ή)σεσθαι(ι ἢ) ἀπαντηθήσεσθαι, τοῦτο προσέ-
 θηκ(εν· „ἐὰν μή τις οἰκείας ἥ(τ)ων) ἦι φύσε(ως).“ το)ὺς
 ἀπολα(ύ)οντας ἐαντ(ῶν) ἀν(θρώπ)ους καὶ λόγους· | ξ α . εν . ι 35
 καὶ δι- etc.

108 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 357 Sudh. — καθ(άπε)ρ
 ἐν Λα(κεδαίμο)νι, φα(νῆν)αι τοὺς ῥήτορας ἡ(τι)ᾶτο· ἄλ(λ)αι δὲ πολλαὶ

1 ΑΤΑΡ pap. 9 ΜΕΝ pap. 10 ΚΑ ΑΠΟΗ . . ΑC pap.; fortasse:
 ἦ ἃ Γοργίας ut voluit Gomperz (cf. Sudh. Vol. II p. XXII).

συντυχίαι καὶ (π)ονηρίαι πάντα διὰ τῶν ἀνθρώπων. (ἐ)ῶ γὰρ ὅτι κα(λ) ἀπὸ φιλοσοφίας ὥρμ(η)μένου(ς) ἐχ(ο)ι (ἄ)ν ἐπιδεικνύειν τινὰς αἰ-
τίους κα(λ) (σ)υναιτίους τῶν εἰρημένων. εὐπόρῃσουσι δὲ καὶ δημοκρα-
τίας ἐκ τυραννίδων παραφέρειν (καὶ) φυλακὰς ἐκ πολ(εμίων κ)αὶ
5 σωτηρία(ς) ἐκ τῶν μεγίσ(τ)ων συμφ(ορῶν τοῦς) ῥήτορα(ς) ἐξευρηκότας.

col. LXVII. (ὁμο)ίως Ἀ(θῆ)νη(σι τὸ γένος ἐ)φύε(τ)ο τὸ τῶν τυ-
ράννων, ὅπου πλείονες ἐγένοντο ῥ(ή)τορες ἢ συλλήβδην κατὰ τὴν
ἅπασαν οἰκουμένην, ἀληθὲς εἶναι δύναται τὸ μηδεμίαν π(ό)λιν νῆ)
Δία ῥήτορας ἐκ δημοκρατίας εἰς τυραννίδα περιστῆσαι. σιωπῶ γὰρ
10 ὅτι καὶ τὰς (αἰ)τίας ἄς φα. | . ας ὑπέγραψε, κοινὰς (μὲν) εἶναι καὶ
παντὸς ὄχλου συμβ(ή)σε(ι)τα(ι)

109 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 358 Sudh. ὁ δ' Α(ἰσχί)-
νης οὐκ ἂν ἐπε(εἰμ)α τοῖς Ἀθηναίοις ὅ(τι) Δημοσθένην οὐχ ὥς τοὺς
περιτρέψαντας τῶν πορθμέων ἐκώ(λ)υ(ον) ἐ(π)ευθύνειν ἀνατε(τρ)αφότα
15 τὴν Ἑλλάδα· κ(α)κῶς Διογένην ἐροῦσιν λέ(γει)ν „οὐ χρῆσθαι τοῖς
αὐτοῖς ῥήτορσι τοὺς Ἀθηναίους.“

110 Philodemus de rhetorica Vol. I p. 359 Sudh. ῥή(τ)ο(ρας δὲ
ἐκβεβληκῆ)ναι καὶ τεθανατωκέναι τὰς Ἀθήνας. εἰ δ' ἔναι καὶ ῥήτορας
ἐκώλυσαν προσιέναι, μὴ μόνον συμβούλεύειν, ἀλλὰ πολλὰς καὶ τὰς
20 μεγίστας διατελεῖν αὐτοῖς χρωμένας. καὶ πάλιν τοὺς ῥήτορας μὴ πάν-
τας ἀυχοῦντας, ὥς ἔφη οὗτος, ἐπιτηδ(εύ)οντας δια(τε)λεῖν τόλμαν. καὶ
(γὰρ τ)ῶν ἄλλων (τ)οὺς (μὲ)ν κακουργ(εῖν), τοὺς (δὲ) καὶ τὰγαθὰ πῶς
πελ(θ)ειν.

111 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 202 Sudh. τῶν μὲν (γ)ὰρ
25 παναρέτων, οἷον φατὲ (τ)οὺς πολειτικούς ὑπάρ(χειν|. ειν (ο)ὐδεὶς οὐ-
δὲ Φωκίων, ἂν ἄρα δόξη καλεῖσθ(αι, δν) ἔφη δῆμο(ν γ)ενέσθαι (σω-
τῆρα) | διὰ τῶν ἑαυτοῦ λόγων, (κατὰ) Διογένην (π)ανάρε(τός τις) ἦν.

112 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 203 Sudh. ὅ(τ)αν μὴ τ(οῦ)
κα(λοῦ) χάριν προ(σέ)ρχονται τ(ῶ)ι πολι(τεύ)εσθαι, τεωρ | . . ον . ηγο
30 . . . ενοι, καθάπερ ἐν τῇ(ι Σκυθ)ῶν ἐρημίᾳ δι(α)λεγόμενος οὕτως γρά-
φει. (τ)ὰ μὲν (γ)ὰρ ἄλλα π(α)ρεῖσθω, (ἐ)πεὶ τόν γε σ(υναρ)μόττιοντα
λόγον ἐ(ξηγ)ησάμεθα πρότερον δι(ότι οὐ) τοῦ καλοῦ χάριν προ(σέ)ρ-
χε(σ)θαι δεῖ τ . . . ων τ . . | ΑCCTO . . νει (post duos versus: ὁ νο)ού-
μενος δ' ὑπὸ τῆς (Στο)ᾶς οὔτε γέγονεν (οὔτε ἔσ)τιν οὔτ' (ἐ)σται
35 ποτέ etc.

113 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 204 Sudh. μετὰ δὲ ταῦτα
λίαν ἐπε(ν)ήνεκται ἅ(π)ιστ(ον· „δῆλοι δ' οὐ μετέχον)τες (τῶν τοιούτων
ἐπιστη)μῶν, (ο)ὔ(τε ἀναλίσκοντες) χρόνον(ν οὔτε δ)απ(άνην οὔ)τ' ἀσχ(ο-

15 Aesch. contra Ctesiph. § 158.

21 ΕΦΗΝΤΩC pap. || ΕΠΙΤΑΔΙ . Ε
... | ... T pap. 25 οἷον(ς) Sudh., fort. εἰ οὐ φατε. || δεῖν Sudh.; fort. ὦν.

26 δημο . γενησφ pap. locus nondum satis expeditus.

λ)λαν ὑπομέ(νον)τες ἔνεκα (τ)ῶν τοιούτων οὐδ' ὑποτάττοντες ἑαυτοὺς οὐ(δε)νὶ πώποτε τῶν τὰ το(ιαῦ)τα ἐπανγγελλομένων.“

114 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 207 Sudh. τό τε (φά-)σκειν δ(ια)τετελεκένα(ι) τοὺς ῥήτορας φαίνοντάς τε καὶ ε(ὐ)θύνοντας (καὶ εὐθυ)νομ(έν)ους, πικρία (καὶ ἐπ)ηρεία ἐστὶ χαριζομέν(ων) ἀνθρώ- 5 πων. τοὺς (γ)ὰρ ἐπισήμους αὐτῶν εὐθυνκότας μὲν ποτε κα(ὶ) αὐτοὺς ὑπεσχηκότ(ας) ε(ὐθ)ύνα(ς) καὶ παρε(ιλ)ήφ(α)μ(ε)ν καὶ (ὁ) πολιτικός φιλεῖ βίος τὰ τ(οια)ῦτα π(ά)σχε(ιν) τε καὶ πράττειν κα... ογ. | νη-μενο etc.

115 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 208 Sudh. εἰ δὲ μόνος 10 Διογ(ένη)ς δῆμον ἰστόρηκε (πραγ)ματ(ικὸν) μὲν αὐτῶν ο(ὐδ)έν(α) λαβόντα, διὰ παντὸς δὲ πρ(ὸς) χ(ά)ριν δμιλ(ο)ῦντας καὶ τό(γε) θεω-ρικὸν δ(ιδόν)τας (ἢ) κατ' ἄλλον τρ(ό)πον (τ)ὰ (κοινὰ) δια(νέμον)τα(ς), ἴσ(ως) βέλ(τιο)ν ἔχ(ομ)εν οἱ μὴδ(έν) ἰστο(ρηκ)ότες τ(ῶν) περὶ τοὺς (ῥή)τορας· τὸ μ(έ)ν γὰρ ἐ(ν)ίους τοιούτου(ς) γεγρονέν(αι), πολλοὺς 15 δὲ καὶ πραγματικὰ (συ)μβεβου(λε)υκέναι καὶ δι(ά)νο(ι)αν ἐνβρι(θ)ε-στέραν ἔχοντ(α) καὶ μ(ε)τὰ παρῳήσιας πολλῇ(ς) πεπολιτ(ε)ῦσθαι καὶ πε-πολεμηκέν(αι) τοῖς τὰς νεμή(σεις) τῶν κοινῶν εἰσηγου(μένοι)ς, καὶ τὰς ἱστορίας ἐδο(ξά)ξομεν ἡμῖν μαρτυρήσειν.

116 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 209 Sudh. ἀκ(ο)λούθως 20 δὲ τούτοι(ς)· „ἱκανόν, (φ)ησίν, εἶναι δεῖ τὸν πολιτικὸν ἄρχειν τὰς κατὰ πόλι(ν) ἀρχάς, ῥήτω(ρ) δ' οὐ δ(ύναται)“ etc.

col. VII, 7. οὐ μ(ή)ν ὅ γε τῆς ἰδιωτέρας τυν(χά)νων προσηγορίας πολιτικός ἐπὶ τὸν (στρα)τηγεῖν δυν(άμ)ενον καὶ ναυαρχεῖν (ἐπι)δια-τείνει etc. 25

117 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 210 Sudh. ἔτι καταγε-λά(στω)ς φησίν „τῆς μὲν ῥητορ(ικῆς) ἀν(τι)ποιουμέν(ης) οὐ(π)αν(τὸς) τοῦ (π)ολιτικοῦ καὶ οὐ... νου, τοῦ δ' ἰδί(ως) καὶ) κ(α)τὰ πρό(λεις) συμ-βουλευ(ειν) deest unus versus τὸν σοφ(όν) ἀ(ρ)χειν (ἀπάσας) τὰς κ(α)τὰ πόλιν ἀρχάς post tres versus:) οὐ μόνον (τὴν) | .. αν φρό- 30 νησιν ἔξ | εν, οὐδὲ μόνον) ἀγα(θ)ός ἐσ(τιν) διαλεκτικός καὶ γραμματικὸς καὶ ποιητής καὶ ῥήτωρ καὶ τε(λείως) μεθοδικὸς ὁ καλὸς ἐπὶ πάσα(ις) γέγον(εν) ταῖς τέχν(αι)ς, (ἀλλ)ὰ καὶ πρὸς τῷ συμφέ-ροντι τῶν πόλεων· (οὐδὲ τοῖς οἰκοῦσι τ)ὰς Ἀθήνας (μό)νο(ν) ἢ Λακε-δαίμονα συμ(πο)λ(ι)τε(ύει)· ἀ(φρ)όνων γὰρ πολιτ(εῖα) οὐκ ἔσ(τιν) οὐδὲ 35 νόμος· ἀλλὰ τῷ | ἐκ (θ)εῶν καὶ σο(φ)ῶν συστήματ(ι, ἢ) καὶ β(α)σι-

8 fortasse: κα(ὶ) γ(ε)νημένο(ς).

11 δομον O, AN... N, δι λ.ον legit

Sudh. 14 τισ pap.

24 hinc intellegitur quid post δύναται exciderit.

28 fortasse: συμφέρον. || κ.τα.το pap.

31 τὴν (ιδίως λεγομένην) φρόνησιν

ἐξ(ηκριβω)εν vel tale quid.

35 συμ... AN, συμ... ΔΥΕΝ O. || πολιτι N, πο-

λις O. 36 ἢ] τω legisse sibi videtur Sudh.

λ)ε(ὕ)ς εἶν(αι λέ|γεται) καὶ στρατηγὸς κ(αὶ κατ)ὰ (γῆ)ν καὶ κατὰ θάλα(τταν κα)ὶ ταμίας καὶ πρᾶ(κτωρ καὶ τ)ὰς ἄλλας κατὰ τρόπον (οἰ-
κο)νομεῖν ἀρχάς, ἐπειδὴ (τὸν) πολιτικὸν ἐξ ἀνάγκης δεῖ καὶ τὴν ἀπάν-
των τ(οῦ)των ἔχειν ἐπιστήμην.“

5 118 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 214 Sudh. τ(οὺς) μὲν ἀπο(τέμ)νεσθαι τὸ συμβουλευτικὸν αὐτ(ῆς) μέρος(ς), τοῦ(ς) δὲ τὸ δι-
κα(νικόν), το(ὺς δὲ) τὸ κατὰ τὰς ἀρχά(ς) ἐμπειρον, ὡς ἐπὶ ἰατρ(ικῆς)
ἔχει (καὶ) ζωγραφί(ας) καὶ τινω(ν ἄλλω)ν (τε)χνῶν· καὶ τοὺς περὶ
Δημο(σθ)ένη(ν) καὶ Δημάδην τὸ συμβουλευτικὸ(ν) καὶ δικαν(ικόν)
10 εἶδος ἐκπεπονηκ(ότα)ς εἰκό(τω)ς ὑπ(ὸ τ)ῶν (Ἀθ)ηνυ(αί)ων οὐκ ἐνπ(ι-
στεύεσθ)αι (τὸ) μέρος, οὗ τ(ῆ)ν (ἐμπειρία)ν οὐκ ἔσχον.

119 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 216 Sudh. πρὸς) τὸ κα-
λῶς πρεσβ(εύειν συ)νεργε(ῖ)ν τὴν ῥητορικὴν. „Λακεδαιμόνιοι, φησὶν,
καί(περ) ἐκπαίζοντες αὐτήν, δ(ιὰ) τῆς τυχοῦση(ς) ἐντε(ύξεω)ς οἰκονο-
15 μ(οῦ)νται π(ᾶν ὃ θ)έλουνσιν.“ (πρ)ῶτον μ(ὲν οὖν) οὐ δώσει τις οἰ-
κονομεῖ(σθ)αι πᾶ(ν) ὃ θέλουνσιν Λακε(δ)αι(μ)ονίους ἀπὸ τ(ῆ)ς τυχοῦσης
(ἐ)ντεῦξεως, οὐδ' ε(ἰ)δ(έν)αι (φ)ήσει καλῶς πρεσβ(εύ)ειν, καὶ παρὰ
ταύτην τὴν (αἰτ)ίαν οὐκ εἰδέναι, διότι (τ)ῆς (ῥ)ητο(ρ)ικῆς οὐκ (ἐπ)ε-
μελή(θ)ησα(ν), ἀλλ' ὑπὸ Διογένους εἰκῇ (τα)ῦτα περιφ(έρεσθ)αι· κἂν)
20 συγχωρηθῇ δὲ ἐ(πιτ)ε(τευ)χέναι κ(α)τὰ πρε(σβείας αὐ)τούς, ἀλλὰ π(ῶς
δέδεικται γ)είνεσθ(αι αὐτοὺς οὕτως ἀ)πείρους τῆς (ῥητορικῆς ὥσ)τ'
ἐ(κπ)α(ί)ζειν (αὐτήν etc.

120 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 218 Sudh. ἐ)άν τε διὰ
τοῦ(το μὴ φῆ) τὴν πολιτικὴν ῥη(τορικ)ήν εἶν(αι) πάντως, ἐπειδὴ (τι)νες
25 οὐκ ὄντες ῥήτορες καλῶς πρ(ε)σβεύ(ουσιν), τό(γε) τὴν ῥητορικὴν οὐκ
εἶναι καὶ πολιτικὴν (πῶ)ς προσῆκται;

121 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 218. „ν(ῆ Δ)᾿ ἀλλὰ καὶ
'Αθηνα(ῖο)ι κα(ί)περ ὄντε(ς) φιλορήτορες(ς ἤδη) προσκόπτουσι ταῖς
περιόδοις) καὶ τοῖς (τ)έχνης (καὶ διδασ)καλεί(ον) ῥητορικοῦ π(ρο)σ-
30 βάλλο(υσι)ν.“ γελοῖον μὲν τὸ ν(ῦ)ν λέγειν προσκόπ(τ)ειν Ἀθηναίους
τούτοις. etc.

122 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 220 Sudh. λέγειν, ἀ(λλ'
ε)ἰσὶν (καὶ) φιλόσοφοι, (οἷστ)ισιν ἔθος ἐστὶν φλυαρεῖν ὥσπερ σοὶ καὶ
Κριτολάωι, σαφῶς λέγοντος ἄκουσον· „ἢ γ' ἐνπειρία τῶν πολιτικῶν
35 ῥητόρω(ν), τὸ συνέχον ἔχου(σα) κεί(με)νον ἐν εὐκαιρίας στο(χασμ)ῶι
καὶ διδάσκει πολ(λάκ)ις μὲν ἐ(κ)τείνειν μα(κρ)οὺς λόγους, πολλάκις
δὲ βα(ι)ά τινα διαλεχθῆναι, πο(λλ)άκις δὲ μηδὲ διᾶρα(ι) τὰ (χείλ)η.“
παρα(ι)ρούμενος οὗ(ν ἐκ) τῆς ἐπιστήμ(ης καὶ) τ(ῆ)ς ἐνπειρίας (τὰ)

1 τα...ες pap. 5 dubium Philodemi haec sint an Diogenis. antecedit
tribus versibus nominis vestigium: Διογ... 19 ὑπὸ scripsi, ἀπὸ pap.

36 οσ...πωι καὶ Ν στο...στωι ΛΛΙ Ο στ...ο. ΙΘΙΙΛΙ legit Sudh.

μάλιστα παρα(διδό)μενα, (ἐ)πεί καὶ τινὲς ἀστοχοῦσιν), αὐτὸ(ς) γε-
λοι(ό)ς ἐστιν.

123 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 220, 25. „ἀλλ' εἰ δύναν-
ται συλλῦσα(ι πό)λεις καὶ συμμάχ(ους ποι)ῆσαι, γνωρίμους δια(φερο)-
μένους καὶ (γ)υναι(κα) πρὸς ἄνδρα (σ)τασιά(ζουσιν ἢ ἐρ)αστ(ήν) πῶς
οὐχ οἷοί τε διαλλάτ(τειν) πρὸς τ(ὸν ἐρώ)μεν(ον) καὶ πῶς ἄ... | ...
ε(σθαι) φιλίαν; τ(ῆς γὰρ αὐτ)ῆς ἐ(στιν) ἐνπειρί(ας ἔ|να π)ρὸς ἕνα οἰ-
κειῶσαι κα(ὶ πλήθ)η, καθάπερ τῆς αὐτῆ(ς ἐνπειρί)ας μίαν λύραν π(ρὸς
ἐ)τέ(ρ)αν σύμφωνον ποιῆ(σαι) καὶ πολλὰς πρὸς πολλὰς.“

124 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 224 Sudh. „καὶ μὴν νῆ 10
Δία, φησίν, εἴ(ς ἢ) οὐδ(εῖς) μνημονεύεται τούτω(ν) πεπρεσβευκῶς ἐπὶ
(τῷ) συμφέροντι τῆς πατρίδος.“

p. 225. „ἀλλ' οὐ(δὲ) εἷς, φησίν, ἱστορή(τ)αι τούτων πολίτης ἀγα-
(θὸς) γενόμενος.“

col. XX. πολίτου πολιτικός . . α | . . νητα . δαιος, εἰ δὲ π(ολιτικ)όν, 15
οὐ μόνον, φήσ(ω), τῶν ῥητόρων ἀλλὰ καὶ τῶν τ(ὰ)ς πόλεις κατοικούν-
τω(ν οὐ)κ ὀλ(ίγοι) χωρὶς φιλοσο(φί)ας ἄνδρ(ες) (γεγ)όνασιν πολι(τι-
κοί· οἱ) μὲ(ν γ)ὰρ ἄφ(ρ)ονε(ς πάν)τες (εἰ)σὶν ἄθλιοι, χρηστ(ὸς) δ'
οὐδὲ εἷς οὐδ(ὲ ἢ)μερος (οὐ)δὲ φιλόπα(τρις οὐ)δὲ τὰ(ς ἄλλα)ς δημώ-
δ(εις ἀρε)τὰς ἔχ(ω, μὴ τι δ)ῆ (τ)ὰς τελε(ί)ους. καὶ | προσε(νην)εγμέ- 20
ν(ων τῶν) τοιού(των ἐκ) φύσεώς (τινα) καὶ ἀγ(ωγ)ῆς, ἔστ(αι) σ(υν)-
δεδομέ(νον) τὸ χωρὶς φιλοσο(φίας) (πολιτικ)οὺς δύν(α)σθ(αι) γενέσθ(αι)
τινάς· ὥσ(τε) πῶς πολι(τικ)ὸς ο(ὐ)κ ἔσ(τα)ι ῥήτωρ χω(ρὶ)ς φιλ(οσο)φίας;

125 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 226 Sudh. „ὅθ(ε)ν) μὲν
μ(ῆ κ)αλῶς προστ(ή)σεσθαι τὸν ῥήτορα τῆς πατρίδ(ος), καὶν ἔχῃ τὴν 25
ἐνπειρί(αν), ἄνευ φιλοσοφίας λέγο(μεν).“ — Πε(ρι)κλῆς τοίνυν, δν
(ἐφ)η ἀν(εκ)τότατον γε(γ)ο(νέναι τῶ)ν ἄλλων ῥητό(ρων, ὅτι Ἀναξ)α-
γόρου καὶ (ἄλλων τινῶν) ἤκουσεν, φιλοσόφοις μὲν ἴσως παρέβαλε,
Στωι(κ)οῖς δ' ο(ὐ)δα(μ)ῶς, ἀλλὰ κα(ὶ τ)ὰς ἐναντίας ἐσ(χ)ηκ(όσιν δ)όξας
ὑπὲρ τῶν ὀλ(ων)· μόνον δὲ (κα)τὰ Διο(γέ)νην ἢ Στωϊκῇ (π)οιεῖ 30
πο(λί)τας ἀγα(θούς) etc.

126 Philodemus de rhetorica Vol. II p. 228 Sudh. (Ζήν)ωνος
καὶ Κλε(άνθους καὶ Χρ)υσίππου καὶ τῶν τ(οιού)τ(ων) ἀπάντων. ἀλλὰ
γὰρ οὐ(χ)ὶ προσεδρεύειν (χρ)ῆ ἐπὶ πλέον) τοῖς Διογέ(νους) (λόγοις·
καὶ) γὰρ οὐ(τ' ἀκριβὲς ο(ὔ)τε . . | τ τι (γρ)άφων (φαίνε)τ(αι) etc.

1 ΓΕΙ pap. || ΤΙΝΟC pap. verba allata non sunt Diogenis, sed alius philo-
sophi. quae affert Philodemus ut Diogenem refutet, qui εὐκαιρίας στοχασμόν
in rhetorica desideraverat. 5 ἐραστήν] ΛΟΥ pap. 18 ΛΛΟ . . ΑΡΛΕ . ΟΙΤΕ
(vel CE) pap. supplementa haud pauca incerta sunt neque sententia satis in-
telligitur. 24 ὅθ(ε)ν) μὲν vix sanum, quamquam aliter suppleri non potest.

III. Antipater Tarsensis.

1 Strabo XIV p. 674: ἄνδρες δ' ἐξ αὐτῆς (scil. τῆς Ταρσοῦ) γεγόνασι τῶν μὲν Στωϊκῶν Ἀντίπατρος τε καὶ Ἀρχέδημος καὶ Νέστωρ, ἔτι δ' Ἀθηνόδωροι δύο etc.

5 2 Galenus hist. philos. 3 (p. 600, 10 Diels). τοῦ δὲ (scil. Chrysippi) Διογένης ὁ Βαβυλώνιος ἀκροατῆς γεγονὼς Ἀντιπάτρου καθηγητῆς γέγονε. τούτου δὲ Ποσειδώνιος ἠκροᾶτο.

3 Cicero Tusc. disp. V 107 *Iam vero exilium — quantum tandem a perpetua peregrinatione differt? in qua aetates suas philosophi*
10 *nobilissimi consumpserunt, — — Zeno, Cleanthes, Chrysippus, Antipater — — qui semel egressi numquam domum reverterunt.*

4 Cicero Acad. Post. lib. I apud Nonium p. 65, 11. *quid Antipater digladiatur cum Carneade tot voluminibus.*

5 Plutarchus de garrulitate cp. 23. ὁ μὲν γὰρ Στωϊκὸς Ἀντίπατρος, ὥς ἔοικε, μὴ δυνάμενος μηδὲ βουλόμενος δμόσε χωρεῖν τῷ Καρνεάδῃ μετὰ πολλοῦ ξεύματος εἰς τὴν στοὰν φερομένῳ, γράφων δὲ καὶ πληρῶν τὰ βιβλία τῶν πρὸς αὐτὸν ἀντιλογιῶν καλαμοβόας ἐπεκλήθη.

6 Strabo XIV p. 674. *commemoratur Antipatrum philosophum*
20 *Tarso oriundum.* Cf. Plut. de exilio cp. 14.

Cicero Acad. II 143. *quid? duo vel principes dialecticorum, Antipater et Archedemus, opiniosissimi homines, nonne multis in rebus dissentiunt.*

Numenius apud Euseb. XIV 8, 10. πᾶσα γοῦν Καρνεάδου διά-
25 νοια ἐνία καὶ οὐδεμία ἤτισοῦν ἄλλως, ἐπεὶ καὶ οἷς ἐπολέμει ἦσαν εἰπεῖν ἀδυνατώτεροι. Ἀντίπατρος γοῦν ὁ κατ' αὐτὸν γενόμενος ἔμελλε μὲν ἀγωνιᾶν τι γράφειν, πρὸς δ' οὖν τοὺς ἀπὸ Καρνεάδου καθ' ἡμέραν ἀποφερομένους λόγους οὐποτε ἐδημοσίευσεν, οὐκ ἐν ταῖς διατριβαῖς, οὐκ ἐν τοῖς περιπάτοις, οὐδὲ εἶπεν οὐδὲ ἐφθέγγετο, οὐδ'
30 ἤκουσέ τις αὐτοῦ, φασίν, οὐδὲ γρῦ· ἀντιγραφὰς δὲ ἐπαντείνεται καὶ γωνίαν λαβὼν βιβλία κατέλιπε γράψας τοῖς ὕστερον, οὔτε νῦν δυνάμενα καὶ τότε ἦν ἀδυνατώτερα πρὸς οὕτως ἄνδρα ὑπέμεγαν φανέντα

9 tandem a Davisius, *damna libri.*

καὶ καταδόξαντα εἶναι τοῖς τότε ἀνθρώποις, τὸν Καρνεάδην· ὁμῶς δὲ καίτοι καὺτὸς ὑπὸ τῆς Στωϊκῆς φιλοτιμίας εἰς τὸ φανερὸν κυκῶν, πρὸς γε τοὺς ἑαυτοῦ ἐταίρους δι' ἀποφρήτων ὁμολόγει τε καὶ ἡλήθευε καὶ ἀπεφαίνετο ἃ καὶ ἄλλος τῶν ἐπιτυχόντων.

7 Diog. Laërt. IV 64. μαθὼν τε (scil. ὁ Καρνεάδης) Ἀντίπατρον φάρμακον πιόντα ἀποθάνειν, παρωρμήθη πρὸς τὸ εὐθαρσὲς τῆς ἀπαλλαγῆς καὶ φησι· ὅτε οὖν κάμοι. τῶν δὲ εἰπόντων· τί; οἶνόμελι, εἶπεῖν.

Stob. Floril. 119, 19. Καρνεάδης Ἀντιπάτρου αὐτὸν ἐξαγαγόντος γέρον ὦν δύο κύλικας ἐκέρασε, τὴν μὲν κωνείου, τὴν δὲ οἶνομέλιτος. 10 Καὶ τὴν τοῦ κωνείου τοῖς λοιποῖς Στωϊκοῖς εἰπὼν προπίνειν, τὴν τοῦ οἶνομέλιτος ἐξέπιε, διαπαλῶν τὴν σπουδὴν τῶν ἐκουσίως ἐκλειπόντων τὸν βίον.

8 Cicero de fin. I 6. *Quid enim est a Chrysippo praetermissum in Stoicis? Legimus tamen Diogenem, Antipatrum.* 15

9 Arrianus Epicteti dissert. III 2, 13. εἰ Χρῦσιππον ἀνέγνως ἢ Ἀντίπατρον; εἰ μὲν γὰρ καὶ Ἀρχεδήμεον, ἀπέχεις ἅπαντα.

III 21, 7. καὶ μὴν ἐγὼ ὑμῖν ἐξηγήσομαι τὰ Χρυσίππεια, ὥς οὐδεῖς τὴν λέξιν διαλύσω καθαρῶτατα· προσθήσω ἂν πού καὶ Ἀντιπάτρου καὶ Ἀρχεδήμεον φοράν. 20

10 Arrianus Epict. dissert. II 17, 40. οὐδ' ἐγγὺς ἐσόμεθα τοῦ προκόψαι, καὶ πάσας τὰς εἰσαγωγὰς καὶ τὰς συντάξεις τὰς Χρυσίππου μετὰ τῶν Ἀντιπάτρου καὶ Ἀρχεδήμεον διέλθωμεν.

11 Ind. Stoic. Herc. col. LIII. διακηκόει κ(αί) διάδο|χος ἐγ(ε)-νετο (τῇ)ς Ἀντι|πάτρου σχολῆς· Δάρ|δανος Ἀνδρομάχο(υ' Ἀ)|θη(ν)αῖος, 25 καὶ οὗτ(ος) | . . ναι σχολ(ῆν) . . . | . . . ἔμενος· Ἀπολλ(όδω|ρος) Ἀθηναῖος· Δ . . .

Discipulos hic enumerari Antipatri inde probavit Comparetius, quod et Panaetius, qui initio Antipatri successor dicitur, et Dardanus iam col. LI commemorati sunt, ut discipuli scilicet Diogenis Babylonii. 30

12 Ind. Stoic. Herc. col. LX. καὶ διὰ (μ)εγάλην ἔξιν | ἰδιοπραγεῖν δυνάμε|νος, οὐκ ἔκρινεν, ἀλλ' ἀ|(εἰ) (π)ροεξάγειν Ἀντιπ(ά|τρ)ω· καὶ τοῦτο ποιῶν | (μέ)χρι τέλο(υ)ς ἀμελ(έ)|(τη)τος ἐγένετο· χρόν(ω | δὲ) ὁ μὲν δ(ιὰ τ)ὸ γῆρα(ς οὐ σ)χολάζ(ων) . ατο . κ . .

13 Plutarchus vita Tib. Gracchi ep. 8. Διοφάνους τοῦ ῥήτορος 35 καὶ Βλοσσίου τοῦ φιλοσόφου παρορμησάντων αὐτόν, ὦν ὁ μὲν — — ὁ δὲ αὐτόθεν ἐξ Ἰταλίας Κυμαῖος, Ἀντιπάτρου τοῦ Ταρσέως

26 fortasse: καὶ οὗτ(ος ἐν Ἀ|θη)ναί(ς τὴν) σχολ(ῆν δια|τιθ)έμενος.

32 Narrat quomodo Panaetius erga Antipatrum Tarsensem magistrum se gesserit.

γεγονώς ἐν ἅστει συνήθης καὶ τετιμημένος ὑπ' αὐτοῦ προσφωνήσεσι γραμμάτων φιλοσόφων.

14 Athen. V p. 186c. Ἀντίπατρος δ' ὁ φιλόσοφος συμπόσιόν ποτε συνάγων συνέταξε τοῖς ἐρχομένοις ὡς περὶ σοφισμάτων ἐροῦσιν.

5 ibid. 186a. πολλῶν γοῦν εἰσι φιλοσόφων ἐν ἅστει σύνοδοι τῶν μὲν Διογενιστῶν, τῶν δὲ Ἀντιπατριστῶν λεγομένων, τῶν δὲ Παναιτιαστῶν.

15 Plutarchus de tranq. cp. 9. Ἀντίπατρος δὲ ὁ Ταρσεὺς πρὸς τῷ τελευτᾷ ὧν ἔτυχεν ἀγαθῶν ἀναλογιζόμενος οὐδὲ τὴν εὖ-
πλοίαν παρέλιπε τὴν ἐκ Κιλικίας αὐτῷ γενομένην εἰς Ἀθήνας.

vita Marii cp. 46. καὶ νῆ Δία τὸν Ταρσέα λέγουσιν Ἀντίπατρον ὡσαύτως ὑπὸ τὴν τελευτὴν ἀναλογιζόμενον ὧν τύχοι μακαρίων μηδὲ τῆς εἰς Ἀθήνας οἰκοθὲν εὐπλοίας ἐπιλαθέσθαι, καθάπερ φιλοχρήστου τῆς τύχης ἅπασαν δόσιν εἰς μεγάλην χάριν τιθέμενον
15 καὶ σώζοντα τῇ μνήμῃ διὰ τέλους, ἧς οὐδὲν ἔστιν ἀνθρώπῳ ταμιεῖον ἀγαθῶν βεβαιότερον.

Fragmenta logica.

16 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 55. καὶ σῶμα δ' ἐστὶν ἡ φωνὴ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, ὥς φησιν Ἀρχέδημος — — καὶ Διο-
20 γένης καὶ Ἀντίπατρος —. πᾶν γὰρ τὸ ποιοῦν σῶμά ἐστι· ποιεῖ δὲ ἡ φωνὴ προσιοῦσα τοῖς ἀκούουσιν ἀπὸ τῶν φωνούντων.

17 Varro de lingua latina VI 1. *In hoc (scil. libro) dicam de vocabulis temporum et earum rerum quae in agendo fiunt aut dicuntur cum tempore aliquo ut Sedetur, Ambulatur, Loquontur; atque si qua*
25 *erunt ex diverso genere adiuncta, potius cognationi verborum quam auditori calumnianti geremus morem. Huius rei auctor satis mihi Chrysippus et Antipater et illi in quibus, si non tantum acuminis, at plus litterarum, in quo est Aristophanes et Apollodorus, qui omnes verba ex verbis ita declinari scribunt, ut verba litteras alia assumant, alia mit-*
30 *tant, alia commutent.*

18 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 54. κριτήριον δὲ τῆς ἀληθείας φασὶ τυγχάνειν τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, τουτέστι τὴν ἀπὸ ὑπάρχοντος, καθά φησι Χρυσίππος — — καὶ Ἀντίπατρος καὶ Ἀπολλόδωρος.

35 19 Plutarchus Stoic. rep. 47, 12. καὶ μὲν ἐν γε τοῖς πρὸς τοὺς Ἀκαδημαῖκους ἀγῶσιν ὁ πλεῖστος αὐτῷ τε Χρυσίππῳ καὶ Ἀντιπάτρῳ πόνος γέγονε περὶ τοῦ μήτε πράττειν μήτε ὁρμᾶν ἀσυνκαταθέτως, ἀλλὰ πλάσματα λέγειν καὶ κενὰς ὑποθέσεις τοὺς ἀξιοῦντας οἰκείας

φαντασίας γενομένης εὐθὺς ὁρμᾶν μὴ ἐλξάντας μὴδὲ συγκατατιθε-
μένους.

20 Cicero Acad. Pr. II 17. *Sed quod nos facere nunc ingredimur, ut contra Academicos disseramus, id quidam e philosophis, et ii quidem non mediocres, faciundum omnino non putabant; nec vero esse ullam rationem disputare cum iis, qui nihil probarent; Antipatrumque Stoicum, qui multus in eo fuisset, reprehendebant nec definiri aiebant necesse esse, quid esset cognitio aut perceptio aut, si verbum e verbo volumus, comprehensio, quam κατάληψιν illi vocant; eosque qui persuadere vellent esse aliquid, quod comprehendere et percipi posset, inscienter facere dice-* 10 *bant etc.*

21 Cicero Acad. Pr. II 9, 28. *Ex hoc illud est natum quod postulabat Hortensius, ut id ipsum saltem perceptum a sapiente diceretis, nihil posse percipi. Sed Antipatro hoc idem postulanti, cum diceret, ei qui affirmaret nihil posse percipi, unum tamen illud dicere percipi* 15 *posse consentaneum esse, ut alia non possent, Carneades acutius resistebat.*

ibid. 34, 109. *Et tamen illud usitatum et saepe repudiatum refers, non ut Antipater, sed ut ais pressius. Nam Antipatrum reprehensum, quod diceret, consentaneum esse ei, qui affirmaret, nihil posse compre-* 20 *hendi, id ipsum saltem dicere posse comprehendere, quod ipsi Antiocho pingue videbatur et sibi ipsum contrarium.*

22 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 57. τοῦ δὲ λόγου ἐστὶ μέρη πέντε — — — ὄνομα, προσηγορία, ῥῆμα, σύνδεσμος, ἄρθρον· ὁ δὲ Ἀντίπατρος καὶ τὴν μεσότητά τιθεῖσιν ἐν τοῖς περὶ λέξεως 25 καὶ τῶν λεγομένων.

23 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 60. ὅρος δὲ ἐστίν, ὥς φησιν Ἀντίπατρος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ὅρων λόγος κατὰ ἀνά-
λυσιν ἀπαρτιζόντως ἐκφερόμενος — — —

ὑπογραφή δὲ ἐστὶ λόγος τυπωδῶς εἰσάγων εἰς τὰ πράγματα ἢ 30 λόγος ἀπλούστερον τὴν τοῦ ὅρου δύναμιν προενηνεγμένος.

24 Alexander in Aristot. Top. p. 42, 27. οἱ δὲ λέγοντες ὅρον εἶναι λόγον κατὰ ἀνάλυσιν ἀπαρτιζόντως ἐκφερόμενον, ἀνάλυσιν μὲν λέγοντες τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ ὀριστοῦ [καὶ] κεφαλαιώδη, ἀπαρτιζόντως δὲ τὸ μῆτε ὑπερβάλλειν μῆτε ἐνδεῖν, οὐδὲν ἂν λέγοιεν τὸν ὅρον δια- 35 φέρειν τῆς τοῦ ἰδίου ἀποδόσεως.

25 Cicero Acad. Pr. II 143. *In hoc ipso, quod in elementis dia-*

15 ei qui A¹, eique A²BV. 29 ἀπαρτιζόντος B.
libri. || προενηνεγμένος scripsi, προσηνεγμένος libri.
καὶ κεφαλαιωδῶς libri.

31 λόγος scripsi, ὅρος
34 κεφαλαιώδη Diels,

lectici docent, quo modo iudicare oporteat, verum falsumne sit, si quid ita conexum est, ut hoc „si dies est, lucet“, quanta contentio est! Aliter Diodoro, aliter Philoni, Chrysippo aliter placet. Quid? cum Cleanthe, doctore suo, quam multis rebus Chrysippus dissidet? quid? duo vel principes dialecticorum, Antipater et Archidemus, opiniosissimi homines, nonne multis in rebus dissentiunt?

26 Alexander in Aristot. Topica p. 8, 16 Wal. οὗς γὰρ οἱ περὶ Ἀντίπατρον μονολημμάτων συλλογισμοὺς λέγουσιν, οὐκ εἰσὶ συλλογισμοί, ἀλλ' ἐνδεῶς ἐρωτῶνται, ὥς οἱ τοιοῦτοι „ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἔστιν.“ „ἀναπνεῖς, ξῆς ἄρα.“ Deinde exponit in eiusmodi conclusionibus propositionem maiorem omissam esse.

[Apuleius] περὶ ἐρμηνείας 272 (p. 9, 6 Goldb.). ex una acceptione non fit collectio, licet Antipatro Stoico contra omnium sententiam videatur plena conclusio esse: „Vides: vivis igitur“.

27 Alexander in Aristot. Anal. pr. p. 17, 11 Wal. οὐ γὰρ εἰσὶ συλλογισμοὶ οἱ λεγόμενοι ὑπὸ τῶν νεωτέρων μονολήματα. 18. οἱ δὲ λεγόμενοι μονολήματα δοκοῦσιν εἶναι ποτε συλλογισμοὶ τῷ τὴν ἑτέραν πρότασιν διὰ τὸ εἶναι γνώριμον τοὺς ἀκούοντας προστιθέναι. τὸ γὰρ „ἀναπνεῖς, ξῆς ἄρα“ δοκεῖ συλλογισμὸς εἶναι, ὅτι παρ' αὐτοῦ προστίθῃσιν ὁ ἀκούσας τὴν ἑτέραν πρότασιν οὕσαν γνώριμον, τὴν „πᾶς ὁ ἀναπνέων ξῆ.“

28 Sextus hypotyp. II 167. εἰ δὲ οὐκ ἀρέσκει τισὶ λόγους μονολημμάτων εἶναι, οὐκ εἰσὶν ἀξιοπιστότεροι Ἀντιπάτρου, ὅς οὐδὲ τοὺς τοιούτους λόγους ἀποδοκιμάζει.

29 idem adv. math. VIII 443. Ἀντίπατρος γὰρ, τῶν ἐν τῇ Στωικῇ αἰρέσει ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν, ἔφη δύνασθαι καὶ μονολημμάτων λόγους συνίστασθαι.

Cf. Varro Marcopolis fr. I (Sat. Men. ed. Riese p. 165). Cui Celer Διενοςληματοσλόγος, Antipatri Stoici filius rutro caput displanat.

30 29 Arrianus Epictet. dissert. II 19, 9. (aliis qui περὶ δυνατῶν et περὶ τοῦ κυριεύοντος scripserunt, enumeratis) γέγραπεν δὲ καὶ Ἀντίπατρος, οὐ μόνον δ' ἐν τοῖς περὶ δυνατῶν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἰδίαν ἐν τοῖς περὶ τοῦ κυριεύοντος.

30 Arrianus Epictet. dissert. II 19, 2. λοιπὸν ὁ μὲν τις ταῦτα τηρήσει τῶν δυεῖν, ὅτι ἐστὶ τέ τι δυνατόν, ὃ οὐτ' ἐστὶν ἀληθές οὐτ' ἔστι, καὶ δυνατῷ ἀδύνατον οὐκ ἀκολουθεῖ· οὐ πᾶν δὲ παρεληλυθὸς ἀληθές ἀναγκαῖον ἐστὶ, καθάπερ οἱ περὶ Κλεάνθην φέρεσθαι δοκοῦσιν, οἷς ἐπὶ πολὺ συνηγόρησεν Ἀντίπατρος.

31 Galenus de Hippocr. et Plat. decr. II 3. p. 182 Mü. νυνὶ δὲ

πῶς μὲν οἱ διὰ δύο τροπικῶν ἢ τριῶν ἀναλύονται συλλογισμοὶ καὶ πῶς οἱ ἀδιαφόρως περαίνοντες ἢ τινες ἄλλοι τοιοῦτοι, τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ θέματι προσχρώμενοι, πολλοῖς ἔστι συντυχεῖν ἀκριβῶς ἡσκημένοις, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ἐπ' ἄλλοις, ὅσοις διὰ τοῦ τρίτου θέματος ἢ τετάρτου συλλογισμοὺς ἀναλύουσι· καίτοι τούτων τοὺς πλείστους ἐνεστὶν ἐτέρως ἀναλύειν συντομώτερον, ὥς Ἀντίπατρος ἔγραψεν.

Fragmenta physica.

32 Diog. Laërt. VII 150. σῶμα δέ ἐστι κατ' αὐτοὺς ἡ οὐσία καὶ πεπερασμένη, καθά φησιν Ἀντίπατρος ἐν δευτέρῳ περὶ οὐσίας.

33 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 38. Ἀντίπατρος ὁ Ταρσεὺς ἐν τῷ περὶ θεῶν γράφει ταῦτα κατὰ λέξιν „Πρὸ δὲ τοῦ σύμπαντος λόγου τὴν ἐνάργειαν, ἣν ἔχομεν περὶ θεοῦ, διὰ βραχέων ἐπιλογιούμεθα· θεὸν τοίνυν νοοῦμεν ζῶον μακάριον καὶ ἄφθαρτον καὶ εὐποιοῦν καὶ ἀνθρώπων.“ εἴτα τούτων ἕκαστον ἀφηγούμενος, φησὶν οὕτω „καὶ μὴν ἀφθάρτους αὐτοὺς ἡγοῦνται πάντες.“ 15

34 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 38 p. 1052b. τούτοις ἔτι βούλομαι παραβαλεῖν μικρὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου λεγομένων· „ὅσοι δὲ περιαιροῦνται τὸ εὐποιοῦν ἐκ τῶν θεῶν, ἀπὸ μέρους προσβάλλουσι τῇ τούτων προλήψει· κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ νομίζοντες αὐτοὺς γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς κοινωνεῖν.“ 20

35 Aëtii plac. philos. I 27,6 (p. 322b Diels). Ἀντίπατρος ὁ Στωϊκὸς θεὸν ἀπεφαίνετο τὴν εἰμαρμένην.

36 Macrobius I 17,36. *Apollinis Lycii plures accipimus cognominis causas. Antipater Stoicus Lycium Apollinem nuncupatum scribit ἀπὸ τοῦ λευκαίνεσθαι πάντα φωτίζοντος ἡλίου.* 25

37 Cicero de divin. I 6. *Quem (scil. Chrysippum) subsequens unum librum (scil. περὶ μαντικῆς) Babylonius Diogenes edidit, eius auditor, duo Antipater.*

38 Cicero de divin. I 123. *Permulta collecta sunt ab Antipatro, quae mirabiliter a Socrate divinata sunt; quae praetermittam.* — 30

124. *Illud tamen eius philosophi magnificum ac paene divinum, quod, cum impiis sentiis damnatus esset, aequissimo animo se dixit mori; neque enim domo egredienti neque illud suggestum, in quo causam dixerat, ascendentem signum sibi ullum, quod consuesset, a deo quasi mali alicuius impendentis datum.* 35

39 Cicero de divin. II 35. *Pudet me non tui quidem, cuius etiam memoriam admiror, sed Chrysippi, Antipatri, Posidonii, qui idem*

12 ἐνέργειαν libri, ἐνάργειαν Mez, ἐννοίαν Wy.
περοβάλλουσι libri.

18 προσβάλλουσι Wy.,

29 collecta Victorius, coniecta libri.

istuc quidem dicunt, quod est dictum a te, ad hostiam deligendam ducem esse vim quandam sentientem atque divinam, quae toto confusa mundo sit. Illud vero multo etiam melius, quod et a te usurpatum est et dicitur ab illis: quum immolare quispiam velit, tum fieri extorum mutationem, ut aut absit aliquid aut supersit: deorum enim numini parere omnia.

40 Cicero de divin. I 84. *Hac ratione et Chrysippus et Diogenes et Antipater utitur* (Chrys. Vol. II n. 1192).

41 Cicero de divin. I 39. *veniamus ad somnia: de quibus disputans Chrysippus multis et minutis somniis colligendis facit idem quod Antipater, ea conquirens quae Antiphontis interpretatione explicata declarant illa quidem acumen interpretis: sed exemplis grandioribus de-*
cui uti.

42 Cicero de divin. II 144. *Quid? ipsorum interpretum coniec-*
turae nonne magis ingenia declarant eorum, quam vim consensumque naturae? Cursor ad Olympia proficisci cogitans visus est in somnis curru quadrigarum vehi. Mane ad coniectorem. At ille: *vinces, inquit. Id enim celeritas significat et vis equorum. Post idem ad Antiphontem. Is autem: vincare, inquit, necesse est. An non intelligis,*
20 *quattuor ante te cucurrisse? Ecce alius cursor (atque horum somniorum et talium plenus est Chrysippi liber, plenus Antipatri) sed ad cursorem redeo etc.*

43 Diog. Laërt. VII 140. *ἓνα τὸν κόσμον εἶναι καὶ τοῦτον πεπε-*
ρασμένον, σχῆμα ἔχοντα σφαιροειδές· πρὸς γὰρ τὴν κίνησιν ἀρμοδιώ-
25 *τατον τὸ τοιοῦτον, καθά φησι Ποσειδώνιος — — καὶ οἱ περὶ*
Ἀντίπατρον ἐν τοῖς περὶ κόσμον.

44 Diog. Laërt. VII 148. *οὐσίαν δὲ θεοῦ Ζήνων μὲν φησι τὸν*
ὅλον κόσμον καὶ τὸν οὐρανόν, ὁμοίως δὲ καὶ Χρῦσιππος — — καὶ
Ἀντίπατρος ἐν ἑβδόμῳ περὶ κόσμου ἀεροειδῆ φησιν αὐτοῦ τὴν
30 *οὐσίαν.*

45 Diog. Laërt. VII 142. *περὶ δὲ οὖν τῆς γενέσεως καὶ τῆς*
φθορᾶς τοῦ κόσμου φησὶ Ζήνων — — — καὶ Ἀντίπατρος ἐν τῷ
δεκάτῳ περὶ κόσμον (placitum vide Chrys. fr. phys. 581).

46 Macrobius I 17, 57. *haec est autem de nece draconis ratio natu-*
35 *ralis, ut scribit Antipater Stoicus. nam terrae adhuc umidae exhalatio meando in supera volubili impetu atque inde sese, postquam cale-*

21 ipsa somnia vide Chrys. Vol. II n. 1206.

24 ἀρμοδιώτατον BP.

25 τοιοῦτο BP.

27 οὐσίαν P (corr. P¹).

29 ἀέρος δὲ (δὲ B²) B.

31 γε-

νέσεως τε καὶ φθορᾶς BP (om. τῆς).

33 ἐν τῷ i BP. numerus suspectus; nam

fortasse fuit: ἐν τῷ περὶ κόσμον.

facta est, instar serpentis mortiferi in infera revolvendo corrumpibat omnia vi putredinis, quae non nisi ex calore et umore generatur, ipsumque solem densitate caliginis obtegendo videbatur quodam modo lumen eius eximere: sed divino fervore radiorum tandem velut sagittis incidentibus extenuata exsiccata enecta interempti draconis ab Apolline fabulam fecit.

47 Plutarchus de sollert. anim. cp. 4. ὄνοις δὲ καὶ προβάτοις Ἀντίπατρος ἐγκαλῶν ὀλιγωρίαν καθαριότητος, οὐκ οἶδα πῶς παρήλθε τὰς λύγγας καὶ τὰς χελιδόνας etc.

48 Plutarchus Aetia physica 38 (ex versione Gyberti Longolii). 10
Cur lupae certo anni tempore omnes intra duodecim dies pariunt?

Antipater in libro de Animalibus partum lupas proicere adserit, quum glandiferae arbores florem abiciunt, quo gustato uteri illarum reserantur; quum eius copia non est, partum in ipso corpore emori nec in lucem venire posse. propterea regiones illas a lupis non vastari, quae 15 glandium quercuumque feraces non sunt.

Cf. Cic. de divin. II 33. (possunt haec Stoico Antipatro vindicari de συμπαθεία disserenti, sed certi nihil affirmare licet.)

49 Diog. Laërt. VII 157. Ζήνων δὲ ὁ Κιτιεὺς καὶ Ἀντίπατρος ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς — — πνεῦμα ἐνθερμον εἶναι τὴν ψυχὴν. 20
τούτῳ γὰρ ἡμᾶς εἶναι ἐμπνόους καὶ ὑπὸ τούτου κινεῖσθαι.

50 Scholia in Hom. Iliad. A 115. ἀπαλὸν τέ σφ' ἦτορ ἀπηύρα: οὕτως Ἀριστοτέλης καὶ Ἀντίπατρος ὁ ἱατρὸς συναύξεσθαι φασὶ τῷ σώματι τὴν ψυχὴν καὶ συμμειοῦσθαι πάλιν.

τοῦτο ἐκίνησε τοὺς Στωϊκοὺς καὶ Ἀντίπατρον ἐν τῷ περὶ 25
ψυχῆς δευτέρῳ λέγειν ὅτι συναύζεται τῷ σώματι ἡ ψυχὴ καὶ πάλιν συμμειοῦται.

Fragmenta moralia.

51 Diog. Laërt. VII 84. τὸ δὲ ἠθικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας διαιροῦσιν (ipsam partitionem vide Chrys. fr. eth. 1) καὶ οὕτω δ' ὑπο- 30
διαιροῦσιν οἱ περὶ Χρύσιππον — — καὶ Ἀντίπατρον etc.

52 Stobaeus ecl. II 83, 10. πάντα δὲ τὰ κατὰ φύσιν ἀξίαν ἔχειν καὶ πάντα τὰ παρὰ φύσιν ἀπαξίαν. τὴν δὲ ἀξίαν λέγεσθαι τριχῶς, τὴν τε δόσιν καὶ τιμὴν καθ' αὐτὸ καὶ τὴν ἀμοιβὴν τοῦ δοκιμαστοῦ καὶ τὴν τρίτην, ἣν ὁ Ἀντίπατρος ἐκλεκτικὴν προσαγορεύει, καθ' ἣν 35
διδόντων τῶν πραγμάτων τάδε τινὰ μᾶλλον ἀντὶ τῶνδε αἰρούμεθα, οἷον ὑγίειαν ἀντὶ νόσου καὶ ζωὴν ἀντὶ θανάτου καὶ πλοῦτον ἀντὶ πενίας. κατὰ τὸ ἀνάλογον δὲ καὶ τὴν ἀπαξίαν τριχῶς φασὶ λέγεσθαι,

ἀντιτιθεμένων τῶν σημαινομένων τοῖς ἐπὶ τῆς πρώτης ἀξίας εἰρη-
μένοις.

53 Seneca epist. ad Lucil. 92, 5. *Quidam tamen augeri summum bonum iudicant, quia parum plenum sit fortuitis repugnantibus. Anti-
pater quoque inter magnos sectae huius auctores aliquid se tribuere dicit externis, sed exiguum admodum. vides autem quale sit, sole te non esse contentum, nisi aliquis igniculus adluxerit?*

54 Seneca epist. ad Lucil. 87, 38. „*Ex malis bonum non fit. ex multis paupertatibus divitiae fiunt: ergo divitiae bonum non sunt.*“ Hanc
10 interrogationem nostri non agnoscunt: Peripatetici et fingunt illam et solvunt. ait autem Posidonius hoc sophisma, per omnes dialecticorum scholas iactatum, sic ab Antipatro refelli: „*Paupertas non per positionem dicitur, sed per detractio-
nem (vel ut antiqui dixerunt per orba-
tionem. Graeci κατὰ στέρησιν dicunt).* non quod habeat dicitur, sed
15 quod non habeat. itaque ex multis inanibus nihil impleri potest: divitias multae res faciunt, non multae inopiae. Aliter, inquit, quam debes, paupertatem intellegis. paupertas enim est non quae pauca possidet, sed quae multa non possidet: ita non ab eo dicitur, quod habet, sed ab eo, quodo ei deest.“ Facilius quod volo exprimerem, si latinum verbum
20 esset, quo ἀνυπαρξία significa[re]tur. hanc paupertati Antipater adsignat.

55 Cicero de finibus III 57. *Qui autem post eos fuerunt (scil. post Chrysippum et Diogenem) cum Carneadem sustinere non possent, hanc quam dixi bonam famam ipsam propter se praepositam et sumen-
25 dam esse dixerunt, esseque hominis ingenui et liberaliter educati velle bene audire a parentibus, a propinquis, a bonis etiam viris, idque propter rem ipsam, non propter usum, dicuntque ut liberis consultum velimus, etiam si postumi futuri sint, propter ipsos, sic futurae post mortem famae tamen esse propter rem, etiam detracto usu, consulendum.*

30 56 Clemens Alex. Stromat. V 14 p. 254 Sylb., V. II p. 705 Pott. Ἀντίπατρος μὲν οὖν ὁ Στωϊκὸς τρία συγγραψάμενος βιβλία περὶ τοῦ „ὅτι κατὰ Πλάτωνα μόνον τὸ καλὸν ἀγαθόν“, ἀποδείκνυσιν ὅτι καὶ κατ' αὐτὸν αὐτέρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν· καὶ ἄλλα πλείω παρατίθεται δόγματα σύμφωνα τοῖς Στωϊκοῖς.

35 57 Stobaeus ecl. II 75, 11 W. τὸ δὲ τέλος ὁ μὲν Ζήνων οὕτως ἀπέδωκε „τὸ ὁμολογουμένως ζῆν“ — — οἱ δὲ μετὰ τοῦτον προσ-
διαρθροῦντες οὕτως ἐξέφερον — — — Ἀντίπατρος δὲ „ζῆν ἐκλε-
γομένους μὲν τὰ κατὰ φύσιν, ἀπεκλεγόμενους δὲ τὰ παρὰ φύσιν“. πολλάκις δὲ καὶ οὕτως ἀπεδίδου „πᾶν τὸ καθ' αὐτὸν ποιεῖν διηνεκῶς

καὶ ἀπαραβάτως πρὸς τὸ τυγχάνειν τῶν προηγουμένων κατὰ φύσιν.“

58 Clemens Alex. Stromat. II 21 p. 179 Sylb., V. II p. 497 Pott. ὁ τε Ἀντίπατρος, ὁ τούτου (scil. Diogenis, cuius antecessit definitio) γνώριμος, τὸ τέλος κείσθαι ἐν τῷ διηνεκῶς καὶ ἀπαραβάτως ἐκλέγεσθαι μὲν τὰ κατὰ φύσιν, ἀπεκλέγεσθαι δὲ τὰ παρὰ φύσιν ὑπολαμβάνει.

59 Plutarchus de comm. not. cp. 27. οὐσίαν τὰγαθοῦ τίθενται τὴν εὐλόγιστον ἐκλογὴν τῶν κατὰ φύσιν· ἐκλογὴ δὲ οὐκ ἔστιν εὐλόγιστος ἢ μὴ πρὸς τι γενομένη τέλος. — τί οὖν τοῦτό ἐστιν; οὐδὲν ἄλλο, φασίν, ἢ τὸ εὐλογιστεῖν ἐν ταῖς τῶν κατὰ φύσιν ἐκλογαῖς. — τὴν εὐλόγιστον ἐκλογὴν ἀγαθῶν ἔδει καὶ ὠφελίμων καὶ συνεργῶν πρὸς τὸ τέλος ἐκλογὴν εἶναι· τὸ γὰρ ἐκλέγεσθαι τὰ μήτε συμφέροντα μήτε τίμια μήτε ὅλως αἰρετά, πῶς εὐλόγιστόν ἐστιν; ἔστω γάρ, ὥς αὐτοὶ λέγουσιν, εὐλόγιστος ἐκλογὴ τῶν ἀξίαν ἔχόντων πρὸς τὸ εὐδαιμονεῖν. ὅρα τοίνυν ὥς εἰς πάγκαλόν τι καὶ σεμνὸν αὐτοῖς ὁ λόγος ἐξήκει κεφάλαιον. ἔστι γάρ, ὥς ἔοικε, τέλος κατ' αὐτοὺς τὸ εὐλογιστεῖν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν ἀξίαν ἔχόντων πρὸς τὸ εὐλογιστεῖν. — ἄλλην γὰρ οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς εὐδαιμονίας οὔτε ἔχειν φασίν οὔτε νοεῖν οἱ ἄνδρες ἢ τὴν πολυτίμητον εὐλογιστίαν ταύτην περὶ τὰς ἐκλογὰς τῶν ἀξίαν ἔχόντων. ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰσιν οἱ πρὸς Ἀντίπατρον οἰόμενοι λέγεσθαι, μὴ πρὸς τὴν αἵρεσιν· ἐκείνον γὰρ ὑπὸ Καρνεάδου πιεζόμενον εἰς ταύτας καταλύεσθαι τὰς εὐρεσιλογίας.

60 Diog. Laërt. VII 92. Παναίτιος μὲν οὖν δύο φησὶν ἀρετάς — τέτταρας δὲ οἱ περὶ Ποσειδώνιον καὶ πλείονας οἱ περὶ Κλεάνθην καὶ Χρύσιππον καὶ Ἀντίπατρον.

61 Cicero de off. III 50. sed incidunt — saepe causae, quum repugnare utilitas honestati videatur, ut animadvertendum sit repugnetne plane an possit cum honestate coniungi.

51. In huiusmodi causis aliud Diogeni Babylonio videri solet, magno et gravi Stoico, aliud Antipatro, discipulo eius, homini acutissimo. Antipatro omnia patefacienda, ut nequid omnino, quod venditor norit, emptor ignoret. —

52. Exoritur Antipatri ratio ex altera parte: „Quid ais? Tu quum hominibus consulere debeas et servire humanae societati eaque lege natus sis et ea habeas principia naturae, quibus parere et quae sequi debeas, ut utilitas tua communis sit utilitas vicissimque communis utilitas tua sit, celabis homines, quid iis adsit commoditatis et copiae?“ —

54. „Quid est enim aliud, erranti viam non monstrare — quod Athenis execrationibus publicis sanctum est — si hoc non est, emptorem pati ruere et per errorem in maximam fraudem incurrere? Plus etiam

est, quam viam non monstrare: nam est scientem in errorem alterum inducere."

62 Stobaeus Florileg. LXX, 13. Ἀντιπάτρου ἐκ τοῦ περὶ γυναικὸς συμβιώσεως.

5 Πρῶτον μὲν χρὴ τὴν μνηστείαν μὴ εἰκῇ ποιήσασθαι ἀλλὰ πάνν πεφροντισμένως, μηδ' εἰς πλοῦτον μηδ' εἰς ὀγκοῦσαν εὐγένειαν μηδὲ εἰς ἄλλην χάσμην μηδεμίαν ἀποβλέπειν, μηδὲ μὰ Δία εἰς κάλλος· καὶ γὰρ τοῦτο ὥς ἐπὶ πᾶν ὄγκον καὶ δεσποτικὸν ἦθος περιποιεῖ· ἀλλὰ πρῶτα μὲν τὸ τοῦ γονέως ἐξετάζειν ἦθος καὶ τρόπον, εἰ πολιτικὸς
10 καὶ ἄφορτος <καὶ> εὐγνώμων, ἔτι δὲ σώφρων καὶ δίκαιος, ἐπὶ δὲ τούτοις ἀκενόσπουδος καὶ <κατ'> ἴχνος καὶ τὰ ἄλλα <ᾧ> περὶ τοῦ ποίους τινὰς φίλους κταῖσθαι δεῖ παραγγέλλεται. ἔπειτα καὶ τὴν μητέρα, ἥ <ῇ> γαμείσθαι μέλλουσα συντρέφεται καὶ τὸν ταύτης τρόπον κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποπλάττεται. μετὰ ταῦτα εἰ ἀκολούθως τῷ ἑαν-
15 τῶν τρόπῳ ἤχασι τὴν θυγατέρα καὶ μὴ ἡττημένοι εἰδὲν καὶ ἀποκεκλικότες ἀπὸ τοῦ συμφέροντος διὰ τὴν ἄγαν φιλοστοργίαν· καὶ τοῦτο ποικίλως ἐξητακέναι καὶ διὰ δούλων καὶ <δι'> ἐλευθέρων τῶν τε ἔνδοθεν καὶ τῶν ἔξωθεν καὶ διὰ γειτόνων καὶ τῶν ἄλλων εἰσιόντων εἶσω διὰ φίλων ἐπιπλοκάς ἐστιαιτικάς ἢ ἄλλως, μαγείρων ἢ δημιουργῶν
20 ἢ ἀκεστριῶν ἢ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν καὶ τεχνιτίδων. καὶ λίαν γὰρ προχειρότερον τοὺς τοιούτους εἰσάγουσιν καὶ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν μεγάλα πράγματα καὶ πίστιν ἐγχειρίζουσιν.

63 Stobaeus Florileg. LXVII 25. Ἀντιπάτρου ἐκ τοῦ περὶ Γάμου.

25 Ὁ εὐγενὴς καὶ εὐψυχος νέος, ἔτι δ' ἡμέρος καὶ πολιτικός, θεωρῶν διότι τέλειος οἶκος καὶ βίος οὐκ ἄλλως δύναται γενέσθαι ἢ μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων· ἀτελής γὰρ <οικία>, ὥσπερ πόλις, οὐχ ἡ ἐκ γυναικῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ ψιλῶν ἀνδρῶν· ὃν τρόπον τε ποίμνη ἐπιγονὴν μὴ ἔχουσα οὐ καλὴ οὐδὲ βουκόλιον εὐθηνοῦν, πολὺ μᾶλλον
30 οὐδὲ πόλις οὐδ' οἰκία· ταῦτά τε δὴ κατανενοηκῶς ὁ εὐγενὴς καὶ ὡς φύσει πολιτικὸν·γενόμενον συνάψει τὴν πατρίδα δεῖ· (καὶ γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως δύναιντο αἱ πόλεις σφῆζεσθαι, εἰ μὴ οἱ βέλτιστοι ταῖς φύσεσι τῶν πολιτῶν [ἢ] τῶν γενναίων παῖδες, τῶν πατέρων καθάπερ εἰ φύλλων καλοῦ δένδρου ἀπομαραινόμενων καὶ ἀπορρέοντων, οὗτοι καθ'

9 τοῦ γονέως scripsi, τῶν γονέων vulgo. || εἰ Jacobs, ἐπεὶ libri. 10 fortasse: ἄφορος. || καὶ add. Meineke. 11 κατ' addidi. || ᾧ add. Halm. 12 παραγγέλλεται Halm, παραγγέλλεσθαι libri. 13 ἡ add. Meineke. 14 εἰ ἀκολούθως Meineke, ἐπακολούθως libri. || τῷ Jacobs, πῶς libri. 15 ἀποκεκλικότες scripsi, ἀποβεβλεφότες libri. 17 δι' addidi. 18 εἰσιόντων scripsi, εἰσοδίων vulgo. 27 οἰκία addidi. 30 τε scripsi, δὲ libri. 33 ἢ seclusi. || πατέρων scripsi, προτέρων libri.

ὦραν γαμοίεν, καθάπερ εἰ τινας γενναίους βλαστοὺς διαδόχους τῇ πα-
τρίδι καταλιπόντες, καὶ θάλλειν αὐτὴν αἰεὶ ποιοῦεν καὶ τὴν ἀκμὴν
αἰδίδιον φυλάττειεν καὶ ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς μηδέποτε εὐεπίθετον τοῖς ἐχ-
θροῖς, στοχαζόμενοι τοῦ καὶ ζῶντες καὶ μεταλλάξαντες ἀμύνειν τῇ
πατρίδι καὶ βοηθεῖν) τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ πρώτων καθηκόντων
νομίζουσι τὸ συγκραθῆναι εἰς γάμον, πᾶν μὲν τοῦ τῇ φύσει ἐπιβάλλον
σπεύδοντες ἐπιτελεῖν, πολὺ δὲ μάλιστα τὸ εἰς τὴν τῆς πατρίδος σω-
τηρίαν καὶ αὐξήσιν ἀνῆκον καὶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν τῶν θεῶν τιμὴν.
εἰ γὰρ ἐκλείποι τὸ γένος, τίς τοῖς θεοῖς θύσει; λύκοι τινὲς ἢ „ταυ-
ροκτόνων γένος λεόντων.“

10

Συμβέβηκε δὲ καὶ τὸν μὴ πείραν ἐσχηκότα γαμετῆς γυναικὸς καὶ
τέκνων ἄγευστον εἶναι τῆς ἀληθινωτάτης καὶ γνησίου εὐνοίας. αἱ
μὲν γὰρ ἄλλαι φιλίας ἢ φιλοστοργίαι εἰκόασιν ταῖς τῶν ὁσπρίων ἢ
τινῶν ἄλλων παραπλησίων κατὰ τὰς παραθέσεις μίξεσιν, αἱ δ' ἀνδρὸς
καὶ γυναικὸς ταῖς δι' ὅλων κράσεσιν, ὡς οἶνος ὕδατι καὶ τοῦτο ἐπι-
μέν(ων) μίσγεται δι' ὅλων. οὐ γὰρ μόνον τῆς οὐσίας καὶ τῶν φιλ-
τάτων πασιν ἀνθρώποις τέκνων καὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν σωμα-
τικῶν οὗτοι μόνοι κοινωνοῦσι. καὶ κατ' ἄλλον δὲ τρόπον εἰκότως με-
γίστη ἐστίν. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι κοινωναίαι καὶ ἐτέρας τινὰς ἀποστροφὰς
ἔχουσι. „ταύτας δ' ἀνάγκη πρὸς μίαν ψυχὴν βλέπειν“ (Eur. Med. 247)
τὴν τοῦ ἀνδρὸς (προστίθεται γὰρ <οὔ>τω ἢ οὐσα πατρὸς καὶ μητρὸς
μὴ ἀγνώμονος) ἓνα <τε> τοῦτον σκοπὸν τοῦ βίου ποιῆσθαι καὶ τέλος,
τούτῳ ἀρέσκειν, αὐτῶν τῶν γονέων ἑκατέρων παραχωρούντων ἐκουσίως
τὰ πρῶτα τῆς εὐνοίας ἀπονέμειν τὴν μὲν τῷ ἀνδρί, τὸν δὲ τῇ γυ-
ναικί. οὐκ ἀπείρως δὲ τῆς πρὸς γυναῖκα συμβιώσεως καὶ ὁ Εὐρι-
πίδης εἰς ταῦτα ἀποβλέψας καὶ ἀποθέμενος τὴν ἐν τῷ γράφειν μισο-
γυνίαν ταῦτ' εἰρηκεν. (Phrixii frag. 819 N.)

γυνὴ γὰρ ἐν νόσοισι καὶ κακοῖς πόσει

ἡδιστόν ἐστι, δῶματ' ἦν οἴκῃ καλῶς,

ὀργὴν τε πραΰνουσα καὶ δυσθυμίας

ψυχὴν μεθιστᾷσ' ἡδὺν κάπνεται φίλων.

30

τυγχάνει δὲ καὶ ἡρωϊκὸν τὸ πρᾶγμα· νῦν δ' ἐν ἐνίαις πόλεσιν ἅμα
τῇ ἄλλῃ τῇ καθεστῶσῃ ἐκλύσει καὶ ἀναρχία καὶ τῇ ἐπὶ τὸ καταφερὲς
<καὶ> ῥάθυμον ἐπικλίσσει καὶ τὸ γαμεῖν τῶν χαλεπωτάτων εἶναι δοκεῖ·
τὸν δ' ἥθεον <βίον>, ἐξουσίαν διδόντα πρὸς ἀκολασίαν καὶ ποικίλων
ἡδονῶν ἀπόλαυσιν ἀγεννῶν καὶ μικροχαρῶν, ἰσόθεον νομίζουσι, τὴν

2 καὶ θάλλειν scripsi, οὐ θ. libri.

5 πρώτων Gesner, πρὸ τῶν libri.

15 ἐπιμένων scripsi, ἔτι μὲν libri.

21 γὰρ οὕτω ἢ οὐσα scripsi, γὰρ σώζουσα

libri; γὰρ ἢ γε (vel ὥς) οὐσα Gaisf.

23 τούτῳ Gaisf., τούτων AB.

32 ἐνίαις

Gesner, ἰδίαις libri.

34 καὶ add. Wytttenbach.

35 δ' ἥθεον βίον Meineke,

δὴ θεὸν libri.

δὲ [πρὸς] τῆς γυναικὸς εἴσοδον οἶονεῖ τινος φρουρᾶς εἰς πόλιν εἰσα-
 γωγῇν. ἔοικε μέντοι δύσκολος ἐνλοῖς ὁ μετὰ γυναικὸς φαίνεσθαι βίος
 διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἄρχειν ἀλλ' ἡδονῆς δούλους εἶναι· καὶ τοὺς μὲν
 ὑπὸ τοῦ κάλλους τεθηρευμένους, τοὺς δ' ὑπὸ τῆς προικὸς, τὰ μὲν ἐπ'
 5 αὐτῇ ἐκουσίως καταχαρίζεσθαι τῇ γυναικὶ καὶ μὴ διδάσκειν περὶ οἰ-
 κονομίας μηδὲν μηδὲ περὶ αὐξήσεως οἴκου μηδὲ τίνος ἔνεκα συνελη-
 λύθασιν, μηδὲ περὶ θεῶν <καὶ> εὐσεβείας καὶ δεισιδαιμονίας καλὰς
 δόξας ἐμποιεῖν, μηδὲ τὸ τῆς τρυφῆς ὀλέθριον παριστάνειν μηδὲ τὸ
 ἀχάριστον τῶν ἡδονῶν, μηδὲ ἐθίζειν ἀτενίζειν εἰς τὸ ἐμπροσθεν τοῦ
 10 βίου καὶ πᾶν τὸ μέλλον ὀρθῇ τῇ γνώμῃ ἐκλογίζεσθαι, μηδὲ αὖ τυφλῶς
 καὶ ἀσκέπτως εὐελπιν εἶναι, [μηδ'] ὅτι ἐὰν ὁ ἀνὴρ βουλευθῇ, δύναται
 πάντως γενέσθαι ὧν ἐπιθυμεῖ, καὶ μὴ πρὸς τῷ παρόντι μόνῳ γίγνε-
 σθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν συνεπιβλέπειν τὸ πόθεν καὶ πῶς καὶ εἰ σωτη-
 ρίως καὶ εἰ συμφερόντως εἰς τὰ ὅλα. ἐπεὶ καὶ εἴ τις ταῦτα καὶ τὰ
 15 ἄλλα τὰ καλῶς τεθεωρημένα καὶ παραγγελλόμενα παρὰ τοῖς φιλοσό-
 φοις δύναται πράττειν, ἐν ἃν τῶν ἡδίστων καὶ κουφότατον εἶναι βά-
 ρος γαμετῇ γυνὴ δόξειε. ὁμοιότατον γὰρ ἔστιν ὥς εἴ τις μίαν ἔχων
 χεῖρα ἑτέραν ποδὲν προσλάβοι ἢ ἓνα πόδα ἔχων ἕτερον ἀλλαχόθεν
 κτήσαιοτο. ὥς γὰρ οὗτος πολὺν ἂν ῥᾶον καὶ βαδίσαι οὐ θέλοι κάπε-
 20 λάσαι καὶ προσαγάγοιτο, οὕτως ὁ γυναικῆ εἰσαγαγόμενος ῥᾶον ἀπο-
 λήψεται τὰς κατὰ τὸν βίον σωτηρίους καὶ συμφερούσας χρείας.
 ἀντὶ γοῦν δύο ὀφθαλμῶν χρῶνται τέσσαρσι καὶ ἀντὶ δύο χειρῶν ἑτέ-
 ραις τοσαύταις, αἷς καὶ ἀθρόως πράττοι ἂν <καὶ> ῥᾶον τὸ τῶν χειρῶν
 ἔργον. διὸ καὶ εἰ αἱ ἕτεραι κάμνουν, ταῖς ἑτέραις αὐτὴν θεραπεύοιτο
 25 καὶ τὸ σύνολον δύο γεγονῶς ἀνθ' ἑνὸς μᾶλλον ἂν ἐν τῷ βίῳ κατορ-
 θολῇ. διόπερ τὸν νομίζοντα τὴν εἴσοδον τῆς γυναικὸς καταβαρύνειν
 τὸν βίον καὶ δυσκίνητον ποιεῖν ὅμοιον <οἶμαι> πάσχειν, ὥς εἴ τις
 πλείονας πόδας κωλύοι προσλαβεῖν, ἢ ἐὰν πολὺν δέη βαδίζειν μὴ
 ἐφελκώμεθα πολλοὺς, ἢ τῷ πλείονας χεῖρας κτωμένῳ μέμφοιτο· ὅταν
 30 γὰρ τι δέη πράττειν ἐμποδίσσεσθαι ὑπὸ τοῦ πλήθους αὐτῶν. κατὰ
 ταῦτά γὰρ καὶ εἴ τις προσλάβοι οἷον ἑαυτὸν ἕτερον (οὐδὲν γὰρ δι-
 οίσει εἴτε θῆλυ τοῦτό ἐστιν εἴτε ἄρρεν), πολὺ ἐλαφρότερον καὶ εὐκο-
 πώτερον πάντ' ἂν πράξειεν τὰ ἔργα. φιλαγάθῳ <δ'> ἀνδρὶ καὶ θέ-
 λοντι σχολὴν ἄγειν ἢ περὶ τοὺς λόγους ἢ τὰ πολιτικὰ ἔργα ἢ ἄμφω

1 πρὸς del. Gaisf.; fortasse: γαμετῆς. 5 ἐπ' αὐτῇ scripsi, ὅπ' αὐτῆς libri.
 7. 8 καὶ addidi et mox δεισιδαιμονίας καλὰς δόξας scripsi, δόξης καὶ δεισιδαι-
 μονίας libri. 10 αὖ Meineke, ἂν libri. 11 μηδ' seclusi. 16 ἐν ἃν τῶν
 ἡδίστων scripsi, ὃ ἂν τῶν πλείστων libri. 17 δόξειε scripsi, δόξει libri.
 19 κάπελάσαι scripsi, καὶ γελάσαι libri. 23 καὶ addidi. 24 καὶ εἰ Meineke,
 καὶ ἐὰν libri. 27 οἶμαι add. Meineke. 30 ἐμποδισθήσεται B unde ἐμποδι-
 σθήσεσθαι Meineke dubit. 33 δ' addidi.

ταῦτα, καὶ τελείως τοῦτο ἀμετάθετόν ἐστιν. ὅσῳ γὰρ μᾶλλον αὐτὸς ἀπὸ τῆς οἰκονομίας ἀπέστραπται, τοσούτῳ μᾶλλον τὴν διαδεχομένην τὴν <δι>οίκησιν παραληπτέον καὶ περὶ τὰ ἀναγκαῖα ἑαυτὸν ἀπερίσπαστον <ποιητέον>. οὐ κακῶς καὶ ὁ κωμικὸς ἐπιτέμνει <τὸ>

σχολαστῆς ἐστι· δεῖ δ' οἷμαι γαμεῖν
τὸν ἐπιμελῆ καὶ δυνατὸν οἰκονομεῖν ὄχλον
πλείω,

5

ἐπιφωνήσας·

τὸν ἀμελῆ μᾶλλον, ἐπιθυμοῦντα δὲ
σχολῆς, ἴν' ἔχων οἰκονόμον ἀδεῶς περιπατῇ.

10

64 Athen. VIII p. 346c. καίτοι γε Ἀντίπατρος ὁ Ταρσεύς, ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἐν τετάρτῳ περὶ δεισιδαιμονίας λέγεσθαι φησι πρὸς τινων ὅτι Γάτις ἢ τῶν Σύρων βασίλισσα οὕτως ἦν ὀψοφάγος ὥστε κηρῦξαι ἄτερ Γάτιδος μηδὲνα ἰχθὺν ἐσθλεῖν· ὑπ' ἀγνοίας δὲ τοὺς πολλοὺς αὐτὴν μὲν Ἀταργάτιν ὀνομάζειν, ἰχθύων δὲ ἀπέ- 15
χεσθαι.

65 Athenaeus XIV p. 643f. ἡμεῖς δὲ ἂν μετεγράψαμεν ὀνόματα πλακούντων, τούτων σοι καὶ μεταδώσομεν, οὐχ ὥς τοῦ <ὑπ'> Ἀλκιβιάδου πεμφθέντος Σωκράτει [ὄν] Ξανθίππης καταγελασάσης ὁ Σωκράτης „οὐκοῦν, ἔφη, οὐδὲ σὺ μεθέξεις τούτου.“ (τοῦτο δὲ ἰστόρησεν 20
Ἀντίπατρος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Ὀργῆς) ἐγὼ δέ, φιλοπλάκουντος ὦν, οὐκ ἂν περιεῖδον τὸν θεῖον ἐκείνον ἐξυβριζόμενον πλακοῦντα.

66 Plutarchus de Stoic. rep. cp. 4. Καὶ μὲν Ἀντίπατρος ἐν τῷ περὶ τῆς Κλεάνθους καὶ Χρυσίππου διαφορᾶς ἰστόρηκεν, ὅτι Ζήνων καὶ Κλεάνθης οὐκ ἠθέλησαν Ἀθηναῖοι γενέσθαι, μὴ δό- 25
ξωσιν τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀδικεῖν.

67 Philodemus περὶ τῶν φιλοσόφων col. VII (VH¹ VIII)

διὰ τῶν κατὰ (τὴν
π)ολιτείαν ἀπ(ό)ρων καὶ ἀν..
.ων ὡς ἀρέσκοντα καταχω- 30
ρ(ί)ζει· καὶ Ἀντίπατ(ρ)ος ἐν τῷ(ι
κατὰ τῶν αἰρέσεων τῆς τε τοῦ
Ζήωνο(ς) μιμνήσκεται πολι-
τείας κα(ὶ) τῆς τοῦ Διογένους δ(ό-
ξης ἦν κα(τ)εχώρισεν ἐν τῇ πο- 35
λιτείᾳ, τ(ῇ)ς ἀπαθίας καταπλη(θ)υ-

30

35

1 ταῦτα scripsi, ταῦτ' εἰ libri. || ἀμετάθετον scripsi, εὐμετάθετον libri.

3 διοίκησιν Gesner, οἴκησιν libri. 4 ποιητέον addidi, τηρητέον add. Gesner. || τὸ addidi. 15 Ἀταργάτις dea in titulis Deliis (bull. de corr. hell. 6, 495)

Kaibel. 18 τούτων Coraes, ὦν A. || ὑπ' add. Cas. 19 ὄν deleui.

νόμενος αὐτ(οῦ) αι ι . . .
 τινες· ἀλλ' οὐκ ἔστ(ιν) ἡ πολιτεί-
 α) τοῦ Σι(ν)ωπέως . . ἀλλ' ἐτέ(ρου)
 τι)νός

Sosigenes.

Alexander de mixtione p. 216 Bruns. τῶν γὰρ μετ' αὐτὸν (scil.
 Χρύσιππον) οἱ μὲν Χρυσίππῳ συμφέρονται, οἱ δὲ τινες αὐτῶν, τῆς
 Ἀριστοτέλους δόξης ὕστερον ἀκοῦσαι δυνηθέντες, πολλὰ τῶν εἰρημέ-
 νων ὑπ' ἐκείνου περὶ κράσεως καὶ αὐτοὶ λέγουσιν, ὧν εἷς ἔστι καὶ
 10 Σωσιγένης, ἐταῖρος Ἀντιπάτρου, οἷς οὐ δυνάμενοι πάντη συμ-
 φέρεσθαι διὰ τὴν ἐν τοῖς ἄλλοις διαφωνίαν ἐν πολλοῖς αὐτοῖς λέγον-
 τες εὐρίσκονται μαχόμενα.

Heraclides Tarsensis.

Diogenes Laërt. VII 121. Ἡρακλείδης μέντοι ὁ Ταρσεύς, Ἀντι-
 15 πάτρου τοῦ Ταρσεῶς γνώριμος, καὶ Ἀθηνόδωρος ἄνισά φασι τὰ ἁμαρ-
 τήματα.

IV. Apollodorus Seleuciensis

(ὁ Ἐφίλλος).

Patriam huius Apollodori cognoscimus ex catalogo discipulorum Diogenis Babylonii in Ind. Stoic. Herc. col. 51.

1 Diog. Laërt. VII 39. *τριμερῇ φασιν εἶναι τὸν κατὰ φιλοσοφίαν λόγον· εἶναι γὰρ αὐτοῦ τὸ μὲν τι φυσικόν, τὸ δὲ ἠθικόν, τὸ δὲ λογικόν. οὕτω δὲ πρῶτος διεῖλε Ζήνων ὁ Κιτιεύς — — καὶ Ἀπολλόδωρος ὁ Ἐφίλλος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν εἰς τὰ δόγματα εἰσαγωγῶν — —. ταῦτα δὲ τὰ μέρη ὁ μὲν Ἀπολλόδωρος τόπους καλεῖ etc.*

2 Diog. Laërt. VII 41 (de ordine partium philosophiae locutus). *ὁ δ' Ἀπολλόδωρος δεύτερα τὰ ἠθικά (scil. τάττει).*

3 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 54. *κριτήριον δὲ τῆς ἀληθείας φασὶ τυγχάνειν τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, τουτέστι τὴν ἀπὸ ὑπάρχοντος, καθά φησι Χρύσιππος — — καὶ Ἀντίπατρος καὶ Ἀπολλόδωρος.*

4 Diog. Laërt. VII 150. *σῶμα δὲ ἐστὶ κατ' αὐτοὺς ἡ οὐσία καὶ πεπερασμένη, καθά φησιν — — καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ φυσικῇ. καὶ παθητὴ δὲ ἐστὶν, ὡς ὁ αὐτός φησιν· εἰ γὰρ ἦν ἄτρεπτος, οὐκ ἂν τὰ γινόμενα ἐξ αὐτῆς ἐγίνετο. ἐνθεν κακείνός φησιν ὅτι τομὴ εἰς ἄπειρόν ἐστιν.*

5 Diog. Laërt. VII 140. *φησὶ δὲ περὶ τοῦ κενοῦ Χρύσιππος μὲν ἐν τῷ περὶ κενοῦ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν φυσικῶν τεχνῶν — — καὶ Ἀπολλόδωρος.*

6 Diog. Laërt. VII 135. *σῶμα δ' ἐστὶ, φησὶν Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ φυσικῇ, τὸ τριχῇ διαστατόν, εἰς μῆκος, εἰς πλάτος, εἰς βάθος. τοῦτο δὲ καὶ στερεὸν σῶμα καλεῖται. ἐπιφάνεια δ' ἐστὶ σώματος πέρας ἢ τὸ μῆκος καὶ πλάτος μόνον ἔχον, βάθος δὲ οὐ. — — γραμμὴ δ' ἐστὶν ἐπιφανείας πέρας ἢ μῆκος ἀπλατὲς ἢ τὸ μῆκος μόνον ἔχον. στιγμὴ δ' ἐστὶ γραμμῆς πέρας, ἥτις ἐστὶ σημεῖον ἐλάχιστον.*

5 φησιν B.

6 μέντοι B. || τὸ δὲ ἠθικόν τὸ δὲ λογικόν add. B² in

mg. 8 ὁ Ἐφίλλος P, ὁ ἔφιλος B (ἡ pro i B²), καὶ Σύλλος Aldobrand. ex Cic. de nat. deor. I 93 Zeno quidem non eos solum, qui tum erant, Apollodorum, Silum, ceteros fugebat maledictis.

19 κακείνος ἢ τε BP (om. φησιν).

21 φασὶ B.

7 Arius Didymus epit. phys. fr. 24 Diels (DG p. 460, 6. Stob. ecl. I p. 166, 24 W.). Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ Φυσικῇ τέχνῃ κίνησιν εἶναι μεταβολὴν κατὰ τόπον ἢ σχῆμα ἢ ὄλῳ ἢ [τοῖς] μέρεσι· σχέσιν δὲ συνοχὴν κατὰ τόπον ἢ σχῆμα καὶ τὸ ἰσχεσθαι τοιοῦτο· γένη δὲ 5 κινήσεως εἶναι πρῶτα δύο, τὴν τε κατ' εὐθείαν καὶ τὴν ἐγκύκλιον. τούτων δὲ εἶδη γίνεσθαι πλείονα. περὶ τὸ αὐτὸ δὲ κινήσεις γίνεσθαι πολλὰς καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, οἷον περιπατεῖν καὶ τρέχειν μὴ ἐκβαλνόντα τὸν αὐτὸν τόπον, καὶ ἅμα κινεῖσθαι τὴν τε ἐπ' εὐθείαν καὶ τὴν εἰς τὰ πλάγια καὶ τὴν ἔμπροσθεν καὶ τὴν ὀπίσθεν καὶ τὴν 10 εἰς δεξιὰν καὶ ἀριστερὰν καὶ ἐγκύκλιον, καὶ ταχέως ἅμα καὶ βραδέως, καθάπερ ἐπὶ τῶν πλεόντων καὶ τῶν ὁμοίως τούτοις διακειμένων συντυγχάνειν. ὥσπερ δὲ παντὸς σώματος ἐλέγομεν μέρος εἶναι σῶμα καὶ πάσης ἐπιφανείας ἐπιφάνειαν καὶ πάσης γραμμῆς γραμμὴν καὶ παντὸς τόπου τόπον καὶ παντὸς χρόνου χρόνον, οὕτως καὶ πάσης κινήσεως κί- 15 νησιν εἶναι ῥητέον καὶ πάσης σχέσεως σχέσιν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν.

8 Arius Didymus epit. phys. fr. 26 Diels (DG p. 461, 7. Stobaeus ecl. I p. 105, 8 W.). Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τῇ Φυσικῇ τέχνῃ οὕτως ὀρίζεται τὸν χρόνον· „χρόνος δ' ἐστὶ τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως διάστημα· οὕτως δ' ἐστὶν ἄπειρος, ὥς ὁ πᾶς ἀριθμὸς ἄπειρος λέγεται 20 εἶναι· τὸ μὲν γὰρ ἐστὶν αὐτοῦ παρεληλυθός, τὸ δὲ ἐνεστηκός, τὸ δὲ μέλλον. ἐνεστάναι δὲ τὸν πάντα χρόνον ὥς τὸν ἐνιαυτὸν ἐνεστηκέναι λέγομεν κατὰ μείζονα περιγραφὴν. καὶ ὑπάρχειν ὁ πᾶς χρόνος λέγεται, οὐδενὸς αὐτοῦ τῶν μερῶν ὑπάρχοντος ἀπαρτιζόντως.“

9 Diog. Laërt. VII 143. τὸ δὲ πᾶν λέγεται, ὥς φησιν Ἀπολλόδωρος, ὃ τε κόσμος καὶ καθ' ἕτερον τρόπον τὸ ἐκ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἔξωθεν κενοῦ σύστημα· ὁ μὲν οὖν κόσμος πεπερασμένος ἐστὶ, τὸ δὲ κενὸν ἄπειρον.

10 Diog. Laërt. VII 142. ὅτι δὲ καὶ ζῶον ὁ κόσμος καὶ λογικὸν καὶ ἔμψυχον καὶ νοερὸν — — καὶ Ἀπολλόδωρος φησιν ἐν τῇ φυσικῇ — — ζῶον μὲν οὕτως ὄντα, οὐσίαν ἔμψυχον αἰσθητικήν· (argumentum vide Chrys. fr. phys. 633).

11 Diog. Laërt. VII 143. ὅτι τε εἰς ἐστὶ (scil. ὁ κόσμος) Ζήνωνος τέ φησιν ἐν τῷ περὶ τοῦ ὄλου καὶ Χρύσιππος καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ φυσικῇ.

12 Diog. Laërt. VII 157. ὁρᾶν δὲ <ἡμᾶς> τοῦ μεταξὺ τῆς ὁράσεως καὶ τοῦ ὑποκειμένου φωτὸς ἐντεινομένου κωνοειδῶς, καθά φησι Χρύ-

3 τοῖς del. Diels. 4 τοιοῦτο] <κατὰ> τὸ αὐτὸ conl. Diels. 5 ἐγκύκλιον FP, corr. Heeren. 8 αὐτὸν Diels, ἀσώματον FP. 11 συντυγχάνειν Meineke, οὖν τυγχάνειν FP. 12 λέγομεν Diels. 23 ἀπαρτιζόντος FP, corr. Heeren. 26 συστήματος BP. || fortasse: τὸ δὲ πᾶν. 35 ἡμᾶς τοῦ scripsi, τοὺς B τοῦ P.

σιππος — — καὶ Ἀπολλόδωρος. γίνεσθαι μέντοι τὸ κωνοειδὲς τοῦ αἱρέως πρὸς τῇ ὕψει, τὴν δὲ βάσιν πρὸς τῷ ὀρωμένῳ· ὥς διὰ βακτηρίας οὖν τοῦ ταθέντος αἱρέως τὸ βλεπόμενον ἀναγγέλλεσθαι.

13 Diog. Laërt. VII 84. τὸ δὲ ἠθικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας διαιροῦσιν (ipsam partitionem vide Chrys. fr. eth. 1). καὶ οὕτω δ' ὑποδιαιροῦσιν οἱ περὶ Χρῦσιππον — — καὶ Ἀπολλόδωρον etc.

14 Diog. Laërt. VII 102. οὐδέτερά δὲ ὅσα μήτε ὠφελεῖ μήτε βλάπτει, οἷον ζωὴ, ὑγίεια, ἡδονή, κάλλος, ἰσχύς, πλοῦτος, εὐδοξία, εὐγένεια· καὶ τὰ τούτοις ἐναντία, θάνατος, νόσος, πόνος, αἰσχος, ἀσθένεια, πενία, ἀδοξία, δυσγένεια καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια, καθά φησιν 10 Ἐκάτων — — καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ ἠθικῇ καὶ Χρῦσιππος (accuratiora vide Chrys. fr. mor. 117 (p. 28)).

15 Diog. Laërt. VII 125. τὰς δὲ ἀρετὰς λέγουσιν ἀντακολουθεῖν ἀλλήλαις καὶ τὸν μίαν ἔχοντα πάσας ἔχειν· εἶναι γὰρ αὐτῶν τὰ θεωρήματα κοινά, καθάπερ Χρῦσιππος — Ἀπολλόδωρος δὲ ἐν τῇ φυ- 15 σικῇ κατὰ τὴν ἀρχήν.

16 Diog. Laërt. VII 118. οὐδὲ μὴν λυπηθῆσεσθαι τὸν σοφόν, διὰ τὸ τὴν λύπην ἄλογον εἶναι συστολὴν ψυχῆς, ὥς Ἀπολλόδωρος φησιν ἐν τῇ ἠθικῇ.

17 Diog. Laërt. VII 121. κυνιεῖν τε αὐτόν (scil. τὸν σπου- 20 δαῖον)· εἶναι γὰρ τὸν κυνισμόν σύντομον ἐπ' ἀρετὴν ὁδόν, ὥς Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ ἠθικῇ.

18 Diog. Laërt. VII 129. καὶ ἐρασθήσεσθαι δὲ τὸν σοφὸν τῶν νέων τῶν ἐμφαινόντων διὰ τοῦ εἶδους τὴν πρὸς ἀρετὴν εὐφυΐαν, ὥς φησι Ζήνων — καὶ Χρῦσιππος — — καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ 25 ἠθικῇ.

1 μὲν BP. || κωνοειδὲς B. 8 δόξα BP. 10 τούτοις om. BP. 16 ἀρχὴν scripsi, ἀρχαίαν libri. Cf. Chrys. Π n. 300 πρὸς τῷ τέλει. 17 λυπήσεσθαι BP. 21 εὐτονον BP.

V. Archedemus Tarsensis.

1 Strabo XIV p. 674. ἄνδρες δ' ἐξ αὐτῆς (scil. τῆς Ταρσοῦ) γεγόνασιν τῶν μὲν Στωϊκῶν Ἀντίπατρος τε καὶ Ἀρχέδημος καὶ Νέστωρ etc.

2 Plutarchus de exilio 14 p. 605 b. ὁ δ' Ἀθηναῖος Ἀρχέδημος εἰς τὴν Πάρθων μεταστὰς ἐν Βαβυλῶνι Στωϊκὴν διαδοχὴν ἀπέλιπε.

3 Arrianus Epict. dissert. II 17, 40. οὐδ' ἐγγὺς ἐσόμεθα τοῦ προκόψαι, κἂν πάσας τὰς εἰσαγωγὰς καὶ τὰς συντάξεις τὰς Χρυσίππου μετὰ τῶν Ἀντιπάτρου καὶ Ἀρχεδήμου διέλθωμεν.

10 II 4, 11. „ἀλλὰ φιλόλογός εἰμι καὶ Ἀρχέδημον νοῶ.“ Ἀρχέδημον τοίνυν νοῶν μοιχὸς ἴσθι καὶ ἄπιστος καὶ ἀντὶ ἀνθρώπου λύκος ἢ πλῆθκος. τί γὰρ κωλύει;

4 Arrianus Epict. dissert. III 2, 13. εἰ Χρυσίππον ἀνέγνως ἢ Ἀντίπατρον. εἰ μὲν γὰρ καὶ Ἀρχέδημον, ἀπέχεις ἅπαντα.

15 III 21, 7. καὶ μὴν ἐγὼ ὑμῖν ἐξηγήσομαι τὰ Χρυσίππεια, ὥς οὐδεὶς .. τὴν λέξιν διαλύσω καθαρώτατα· προσθήσω ἅν που καὶ Ἀντιπάτρου καὶ Ἀρχεδήμου φοράν.

5 Diog. Laërt. VII 40. ἄλλοι δὲ πρῶτον μὲν τὸ λογικὸν τάττουσι, δεύτερον δὲ τὸ φυσικὸν καὶ τρίτον τὸ ἠθικόν· ὧν ἐστὶ — καὶ 20 Ἀρχέδημος.

6 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 55. καὶ σῶμα δ' ἐστὶν ἡ φωνὴ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, ὥς φησιν Ἀρχέδημός τε ἐν τῇ περὶ φωνῆς καὶ etc. — — πᾶν γὰρ τὸ ποιοῦν σῶμά ἐστι· ποιεῖ δὲ ἡ φωνὴ προσιοῦσα τοῖς ἀκούουσιν ἀπὸ τῶν φωνούντων.

25 7 Demetrius de elocutione 34 (Vol. III p. 269, 19 Spengel). τὸ δὲ κῶλον Ἀριστοτέλης οὕτως ὀρίζειται „κῶλόν ἐστι τὸ ἕτερον μέρος περιόδου“. εἶτα ἐπιφέρει· „γίνεται δὲ καὶ ἀπλῆ περίοδος“. — — ὁ δὲ Ἀρχέδημος συλλαβὼν τὸν ὄρον τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τὸ ἐπιφερόμενον τῷ ὄρῳ σαφέστερον καὶ τελεώτερον οὕτως ὠρίσατο „κῶλόν 30 ἐστὶν ἥτοι ἀπλῆ περίοδος ἢ συνθέτου περιόδου μέρος.“

8 Clemens Alex. Stromat. VIII p. 332 Sylb., V. II p. 930 Pott. τὸ γίνεσθαι οὖν καὶ τὸ τέμνεσθαι, τὰ οὗ ἐστὶν αἷτια, ἐνέργειαι οὔσαι

ἄσώματοι εἰσιν. εἰς δὲ λόγον κατηγορημάτων ἦ, ὥς τινες, λεκτῶν (λεκτὰ γὰρ τὰ κατηγορήματα καλοῦσιν Κλεάνθης καὶ Ἀρχέδημος) τὰ αἰτία· ἦ, ὅπερ καὶ μᾶλλον, τὰ μὲν κατηγορημάτων αἰτία λεχθήσεται, οἷον τοῦ τέμνεται, οὐ πτώσις τὸ τέμνεσθαι· τὰ δ' ἀξιωμάτων, ὥς τοῦ „ναῦς γίνεται“, οὐ πάλιν [ἦ] πτώσις ἐστὶ τὸ ναῦν γίνεσθαι. 5

9 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 68. τῶν ἀξιωμάτων τὰ μὲν ἐστὶν ἀπλᾶ, τὰ δ' οὐχ ἀπλᾶ, ὥς φασιν οἱ περὶ Χρύσιππον καὶ Ἀρχέδημον — —. ἀπλᾶ μὲν οὖν ἐστὶ τὰ συνεσιῶτα ἐξ ἀξιώματος μὴ διαφορομένου [ἢ ἐξ ἀξιωμάτων], οἷον τὸ „ἡμέρα ἐστὶ“. οὐχ ἀπλᾶ δὲ ἐστὶ τὰ συνεσιῶτα ἐξ ἀξιώματος διαφορομένου ἢ ἐξ ἀξιωμάτων. 10 ἐξ ἀξιώματος μὲν διαφορομένου, οἷον „εἰ ἡμέρα ἐστίν, <ἡμέρα ἐστίν>“. ἐξ ἀξιωμάτων δέ, οἷον „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστὶ“.

10 Arrianus Epict. dissert. II 19, 9. (eos qui περὶ δυνατῶν et περὶ κυριεύοντος scripserunt, enumerans) καὶ Κλεάνθης δ' ἰδίᾳ γέγραπεν περὶ τούτου καὶ Ἀρχέδημος. 15

11 Quintilianus institut. orat. III 6, 31. *Fuerunt qui duos status facerent: Archedemus coniecturalem et finitivum exclusa qualitate, quia sic de ea quaeri existimabat „quid esset inicium? quid iniustum? quid dicto audientem non esse?“ quod vocat de eodem et alio.*

ibid. 33. *quemadmodum ab Archedemo qualitas exclusa est.* 20

12 Diog. Laërt. VII 134. δοκεῖ δ' αὐτοῖς ἀρχὰς εἶναι τῶν ὄλων δύο, τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον. τὸ μὲν οὖν πάσχον εἶναι τὴν ἄποιον οὐσίαν, τὴν ὕλην, τὸ δὲ ποιοῦν τὸν ἐν αὐτῇ λόγον, τὸν θεόν· τοῦτον γὰρ αἰτίδιον ὄντα διὰ πάσης αὐτῆς δημιουργεῖν ἕκαστα. τίθησι δὲ τὸ δόγμα τοῦτο Ζήνων μὲν — — — Ἀρχέδημος δ' ἐν τῷ περὶ 25 στοιχείων.

13 Syrianus in Aristot. Metaph. (Aristot. Acad. Ber. Vol. V) p. 892^b 14. ὥς ἄρα τὰ εἶδη παρὰ τοῖς θελοῖς τούτοις ἀνδράσιν οὔτε πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς τῶν ὀνομάτων συνηθείας παρήγετο, ὥς Χρύσιππος καὶ Ἀρχέδημος καὶ οἱ πλείους τῶν Στωϊκῶν ὕστερον ᾤκηθησαν etc. 30

14 Plutarchus de communibus notitiis 41 p. 1081. Ἀρχέδημος μὲν ἀρχὴν τινα καὶ συμβολὴν εἶναι λέγων τοῦ παρωχημένου καὶ τοῦ ἐπιφερομένου τὸ „νῦν“ λέληθεν αὐτόν, ὥς ἔοικε, τὸν πάντα χρόνον ἀναιρῶν. εἰ γὰρ τὸ „νῦν“ οὐ χρόνος ἐστὶν ἀλλὰ πέρας χρόνου, πᾶν δὲ μόριον χρόνου τοιοῦτον οἷον τὸ νῦν ἐστίν, οὐδὲν φαίνεται μέρος 35 ἔχων ὁ σύμπας χρόνος, ἀλλ' εἰς πέρατα διόλου καὶ συμβολὰς καὶ ὁρμὰς ἀναλυόμενος.

1 fortasse: καθ' ὃν. 4 τοῦ scripsi, τὸ ed. 5 γίνεται scripsi, γίνεσθαι ed. || ἢ seclusi. 7 καὶ coni. Menag., ἢ libri. 9 μὴ om. BP. || ἢ ἐξ ἀξιωμάτων del. Rossius. 11 ἡμέρα ἐστίν addidi. 32 fortasse ἀρχὴν vel ἀρμόν. 36 scribe. ἀρμὰς vel ἀρμούς.

15 Aëtius II 4, 17 (DG p. 332, 26). Ἀρχέδημος τὸ ἡγεμονικὸν τοῦ κόσμου ἐν γῇ ὑπάρχειν ἀπεφήνατο.

16 Simplicius in Aristot. de caelo p. 512, 28 Heibg. καὶ γὰρ δυνατὸν πιθανῶς κατασκευάζειν, ὅτι τὸ πῦρ ἐν τῷ μέσῳ (scil. τοῦ κόσμου) ἐστίν, ἀλλ' οὐχ ἡ γῆ. — — 513, 7. ταύτης τῆς δόξης νεώτερος μὲν τοῦ Ἀριστοτέλους Ἀρχέδημος γέγονε.

17 Seneca epist. 121, 1. *Litigabis, ego video, cum tibi hodiernam quaestiunculam, in qua satis diu haesimus, exposuero. iterum enim exclamabis —: „hoc quid ad mores?“ sed — tibi primum alios opponam,*
10 *cum quibus litiges, Posidonium et Archedemum: hi iudicium accipient.*

5. *quaerebamus an esset omnibus animalibus constitutionis suae sensus.*

18 Diog. Laërt. VII 84. τὸ δὲ ἡθικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας διαιροῦσιν (ipsam partitionem vide Chrys. fr. eth. 1) καὶ οὕτω δ' ὑπο-
15 διαιροῦσιν οἱ περὶ Χρύσιππον καὶ Ἀρχέδημον etc.

19 Diog. Laërt. VII 88 (antecedunt variae τέλους definitiones). Ἀρχέδημος δὲ τὸ πάντα τὰ καθήκοντα ἐπιτελοῦντα ζῆν.

20 Stobaeus eclog. II 75, 11 W. τὸ δὲ τέλος ὁ μὲν Ζήνων οὕτως ἀπέδωκε „τὸ ὁμολογουμένως ζῆν“ — — οἱ δὲ μετὰ τοῦτον προσ-
20 διαρθροῦντες οὕτως ἐξέφερον — — Ἀρχέδημος δὲ „πάντα τὰ καθήκοντα ἐπιτελοῦντας ζῆν.“

21 Clemens Alex. Stromat. II 21 p. 179 Sylb., V. I p. 497 Pott. Ἀρχέδημός τε αὖ οὕτως ἐξηγεῖτο „εἶναι τὸ τέλος <ζῆν> ἐκλεγόμενον τὰ κατὰ φύσιν μέγιστα καὶ κυριώτατα, οὐχ οἷόν τε ὄντα ὑπερβαίνειν.“

25 22 Sextus adv. math. XI 73. ὁ δὲ Ἀρχέδημος κατὰ φύσιν μὲν εἶναι (scil. τὴν ἡδονήν) ὥς τὰς ἐν μασχάλη τρίχας, οὐχὶ δὲ καὶ ἀξίαν ἔχειν.

12 hanc igitur quaestionem etiam ab Archedemo tractatam esse Seneca significat. argumenta vide apud ipsum Senecam.

VI. Boëthus Sidonius.

1 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 54. ὁ μὲν γὰρ Βόηθος
κριτήρια πλείονα ἀπολείπει, νοῦν καὶ αἰσθησιν καὶ ὄρεξιν καὶ ἐπι-
στήμην.

2 Aëtius I 7,25 (DG p. 303,15). Βόηθος τὸν αἰθέρα θεὸν εἰς
ἀπεφήνατο.

3 Diog. Laërt. VII 148. Βόηθος δὲ ἐν τῇ περὶ φύσεως οὐ-
σίαν θεοῦ τὴν τῶν ἀπλανῶν σφαῖραν.

4 Cicero de divin. I 13. *Quis igitur elicere causas praesensionum
potest? etsi video Boëthum Stoicum esse conatum, qui hactenus ali-* 10
*quid egit ut earum rationem rerum explicaret, quae in mari caelove
fierent.*

II 47. *prognosticorum causas persecuti sunt et Boëthus Stoicus,
qui est a te nominatus, et noster etiam Posidonius.*

5 Diog. Laërt. VII 149. καθ' εἰμαρμένην δέ φασι τὰ πάντα γί- 15
νεσθαι Χρύσιππος — καὶ Ποσειδώνιος — καὶ Ζήνων, Βόηθος δὲ
ἐν α' περὶ εἰμαρμένης.

6 Diog. Laërt. VII 143. Βόηθος δέ φησιν οὐκ εἶναι ζῶον τὸν
κόσμον.

7 Philo de incorrupt. mundi 15 p. 248 Bern. p. 24,20 Cum. 20
Βόηθος γοῦν ὁ Σιδώνιος καὶ Παναίτιος, ἄνδρες ἐν τοῖς Στωϊκοῖς
δόγμασιν ἰσχυρότεροι, ἅτε θεόληπτοι, τὰς ἐκπυρώσεις καὶ παλιγγενεσίας
καταλιπόντες πρὸς ὁσιώτερον δόγμα τὸ τῆς ἀφθαρσίας τοῦ κόσμου
πάντως ἡτομόλησαν.

16. ἀποδείξει δ' οἱ περὶ τὸν Βόηθον κέχρηται πιθανωτάταις, 25
ὡς αὐτίκα λέξομεν· εἰ, φασί, γενητὸς καὶ φθαρτὸς ὁ κόσμος, ἐκ τοῦ
μὴ ὄντος τί γενήσεται, ὅπερ καὶ τοῖς Στωϊκοῖς ἀτοπώτατον εἶναι δο-
κεῖ. διὰ τί; ὅτι οὐδεμίαν φθοροποιὸν αἰτίαν εὑρεῖν ἔστιν, οὔτ' ἐντὸς
οὔτ' ἐκτὸς, ἢ τὸν κόσμον ἀνελεῖ· ἐκτὸς μὲν γὰρ οὐδέν ἐστιν ὅτι μὴ
τάχα πού κενόν, τῶν στοιχείων ἀποκριθέντων εἰς αὐτὸν ὁλοκλήρων, 30
εἴσω δὲ οὐδέν νόσημα τοιοῦτον ὃ γένοιτ' ἂν αἰτίον θεῶ τοσούτῳ δια-

3 ἀπολείπειν οὖν B. 15 φησι BP. 17 ἐν πρώτῳ P (γρ. ια P⁴) ἐν ια
B. 34 θεῶ Cumont, τῶ libri.

λύσεως· εἰ δ' ἀναιτίως φθείρεται, δῆλον ὅτι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἔσται ἡ γένεσις τῆς φθορᾶς ὅπερ οὐδ' ἡ διάνοια παραδέξεται.

Καὶ μὴν φασιν, ὅτι γενικοὶ τρόποι φθορᾶς εἰσι τρεῖς· ὃ τε κατὰ διαίρεσιν καὶ ὁ κατὰ ἀναίρεσιν τῆς ἐπεχούσης ποιότητος καὶ ὁ κατὰ σύγχυσιν. τὰ μὲν οὖν ἐκ διεστηκότων, αἰπόλια, βουκόλια, χοροί, στρατεύματα, ἢ πάλιν ἐκ συναπτομένων σώματα παγέντα διαστάσει καὶ διαιρέσει λύονται. κατὰ δὲ ἀναίρεσιν τῆς ἐπεχούσης ποιότητος ὁ μετασχηματιζόμενος κηρὸς ἢ καταλεινόμενος ἵνα μηδὲ ἑτεροειδῆ τινα παράσχη τύπον μορφῆς· κατὰ δὲ σύγχυσιν, ὥς ἡ παρὰ λατροῖς τετραφάρμακος· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν συνενεχθέντων ἠφανίσθησαν εἰς ἕξι-
 10 ρέτου μιᾶς γένεσιν ἀποτελεσθείσης. ποίῳ δὴ τούτων ἄξιον τὸν κόσμον φθείρεσθαι φάναι; τῷ κατὰ διαίρεσιν; ἀλλ' οὔτε ἐκ διεστηκότων ἐστίν, ὥς τὰ μέρη σκεδασθῆναι, οὔτ' ἐκ συναπτομένων, ὥς διαλυθῆναι, οὔτε τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ἡμετέροις ἥνεται σώμασι· τὰ μὲν γὰρ ἐπική-
 15 ρως τε ἐξ ἑαυτῶν ἔχει καὶ δυναστεύεται πρὸς μυρίων ὑφ' ὧν βλάπτεται, τοῦ δ' ἀήττητος ἡ ῥώμη πολλῇ τινι περιουσίᾳ πάντων κατακρατοῦσα. ἀλλ' ἀναιρέσει παντελεῖ τῆς ποιότητος; ἀλλ' ἀμήχανον τοῦτό γε· μένει γὰρ κατὰ τοὺς τάναντία αἰρουμένους ἢ τῆς διακοσμήσεως ποιότητος ἐπ' ἐλάττονος οὐσίας τῆς τοῦ Διὸς σταλεῖσα κατὰ τὴν ἐκπύ-
 20 ρωσιν. ἀλλὰ τῷ κατὰ σύγχυσιν; ἄπαγε, δεήσει γὰρ πάλιν εἰς τὸ μὴ ὄν γίνεσθαι τὴν φθορὰν παραδέχεσθαι. τοῦ χάριν; ὅτι εἰ μὲν ἕκαστον ἐν μέρει τῶν στοιχείων ἐφθείρετο, μεταβολὴν ἐδύνατο τὴν εἰς ἕτερον δέχεσθαι, πάντων δὲ συλλήβδην ἀθρόων κατὰ σύγχυσιν ἀναιρουμένων, ἀνάγκη ὑπονοεῖν τὸ ἀδύνατον.

Ἔτι πρὸς τούτοις, ἐὰν ἐκπυρωθῇ, φασί, τὰ πάντα, τί κατ' ἐκείνο
 25 ὁ θεὸς πράξει τὸν χρόνον; ἢ τὸ παράπαν οὐδέν; καὶ μήποτ' εἰκότως· νυνὶ μὲν γὰρ ἕκαστα ἐφορᾷ καὶ πάντων οἷα γνήσιος πατήρ ἐπιτρο-
 πεύει καί, εἰ δεῖ τάληθες εἰπεῖν, ἡνιόχου καὶ κυβερνήτου τρόπον ἡνιοχεῖ καὶ πηδαλιουχεῖ τὰ σύμπαντα, ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς
 30 ἄλλοις πλάνησι καὶ ἀπλανέσιν, ἔτι δ' ἀέρι καὶ τοῖς <ἄλλοις> μέρεσι τοῦ κόσμου παριστάμενος καὶ συνδρῶν ὅσα πρὸς τὴν τοῦ ὅλου δια-
 μονήν καὶ τὴν κατ' ὀρθὸν λόγον ἀνυπαίτιον διοίκησιν. πάντων δ' ἀναιρεθέντων, ὑπ' ἀργίας καὶ ἀπραξίας δεινῆς ἀβιώτῳ βίῳ χρήσεται·
 οὐ τί γένοιτ' ἂν ἀτοπώτερον; ὁκνῶ λέγειν, ὃ μηδὲ θέμις εἰπεῖν, ὅτι
 35 ἀκολουθήσει θεῷ θάνατος, εἴ γε καὶ ἡρεμία· τὸ γὰρ ἀεικίνητον ἐὰν ἀνέλης ψυχῆς, καὶ αὐτὴν πάντως συνανελείς. ψυχὴ δὲ τοῦ κόσμου

6 συναπτομένων Turneb., συναπτομένου libri. 8 ἢ καταλεινόμενος Diels, ἢ καὶ λεαινόμενος libri. 19 οὐσίας τῆς τοῦ Διὸς σταλεῖσα Bern., οὐσίας τῇ τοῦ ἰδιοσταλεῖσα E οὐσίας τῇ τοῦ . . . σταλεῖσα L. 24 τοῦτο ὑπονοεῖν ἀδύνατον Cumont. 30 ἄλλοις suppl. Cumont.

κατὰ τοὺς ἀντιδοξοῦντας ὁ θεός. *Quae secuntur non iam ad Boëthum pertinere mihi videntur.*

8 Aëtius II 31,5 (DG p. 363,12). Βόηθος δὲ πρὸς τὴν φαντασίαν δέχεται τὸ ἀναπεπταμένον (scil. τοῦ οὐρανοῦ), οὐ κατὰ τὴν ὑπόστασιν. 5

9 Aëtius III 2,7 (DG p. 367,5). Βόηθος ἀέρος ἀνημμένον φαντασίαν (scil. τοὺς κομήτας).

10 Macrobius in Somn. Scip. I 14,19. *Plato dixit animam essentiam se moventem — Critolaus Peripateticus constare eam de quinta essentia — Boëthos ex aëre et igne etc.* 10

11 Simplicius in Aristot. de anima p. 247,24 Hayd. ἵνα μὴ ὡς ὁ Βοηθὸς οἰηθῶμεν τὴν ψυχὴν ὥσπερ τὴν ἐμψυχίαν ἀθάνατον μὲν εἶναι ὡς αὐτὴν μὴ ὑπομένουσιν τὸν θάνατον ἐπιόντα, ἐξισταμένην δὲ ἐπιόντος ἐκείνου τῷ ζῶντι ἀπόλλυσθαι.

5 antecedit Empedoclis placitum: τοῦ ὕψους τοῦ ἀπὸ τῆς γῆς <εἰς> τὸν οὐρανόν — — πλείονα εἶναι τὴν κατὰ τὸ πλάτος διάστασιν, κατὰ τοῦτο τοῦ οὐρανοῦ μᾶλλον ἀναπεπταμένον.

VII. Appendix.

Stoicorum incertae aetatis, Basilidis, Eudromi, Crinidis fragmenta.

Basilides.

5 Sextus adv. math. VIII 258. δρῶμεν δὲ ὡς εἰσὶ τινες οἱ ἀνη-
ρηκότες τὴν ὑπαρξιν τῶν λεκτῶν, καὶ οὐχ οἱ ἑτερόδοξοι μόνον, οἷον
οἱ Ἐπικούρειοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Στωϊκοί, ὡς οἱ περὶ τὸν Βασιλείδην,
οἷς ἔδοξε μὴδὲν εἶναι ἀσώματον.

In Epitoma Diogenis enumeratur inter Nestorem et Dardanum.

Eudromus.

10

1 Diog. Laërt. VII 39. τριμερῇ φασιν εἶναι τὸν κατὰ φιλοσο-
φίαν λόγον· εἶναι γὰρ αὐτοῦ τὸ μὲν τι φυσικόν, τὸ δὲ ἡθικόν, τὸ δὲ
λογικόν. οὕτω δὲ πρῶτος διεῖλε Ζήνων ὁ Κιτιεύς — — καὶ Εὐ-
δρομος ἐν τῇ ἡθικῇ στοιχειώσει — — ταῦτα δὲ τὰ μέρη ὁ μὲν
15 Ἀπολλόδωρος τόπους καλεῖ, ὁ δὲ Χρῦσιππος καὶ Εὐδρομος εἶδη.

2 Diog. Laërt. VII 40. ἄλλοι δὲ πρῶτον μὲν τὸ λογικὸν τάτ-
τουσι, δεύτερον δὲ τὸ φυσικόν καὶ τρίτον τὸ ἡθικόν· ὧν ἕστι — καὶ
Εὐδρομος.

Crinis.

20

1 Arrianus Epictet. dissert. III 2, 15. ἀπελθε νῦν καὶ ἀναγί-
γνωσκε Ἀρχέδημον· εἴτα μῦς ἂν καταπέσῃ καὶ ψοφήσῃ, ἀπέθανες·
τοιοῦτος γὰρ σε μένει θάνατος, οἷος καὶ τὸν — — τίνα ποτ' ἐκείνου;
— τὸν Κρίνιν· καὶ ἐκεῖνος μέγα ἐφρόνει ὅτι ἐνόει Ἀρχέδημον.

2 Diog. Laërt. VII 62. μερισμὸς δέ ἐστι γένους εἰς τόπους
25 κατὰτάξεις, ὡς ὁ Κρίνις, οἷον „τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἔστι περὶ ψυχὴν,
τὰ δὲ περὶ σῶμα.“

3 Diog. Laërt. VII 68. Τῶν ἀξιωματῶν τὰ μὲν ἔστιν ἀπλᾶ, τὰ
δ' οὐχ ἀπλᾶ, ὥς φασιν οἱ περὶ Χρῦσιππον — — καὶ Κρίνιν.

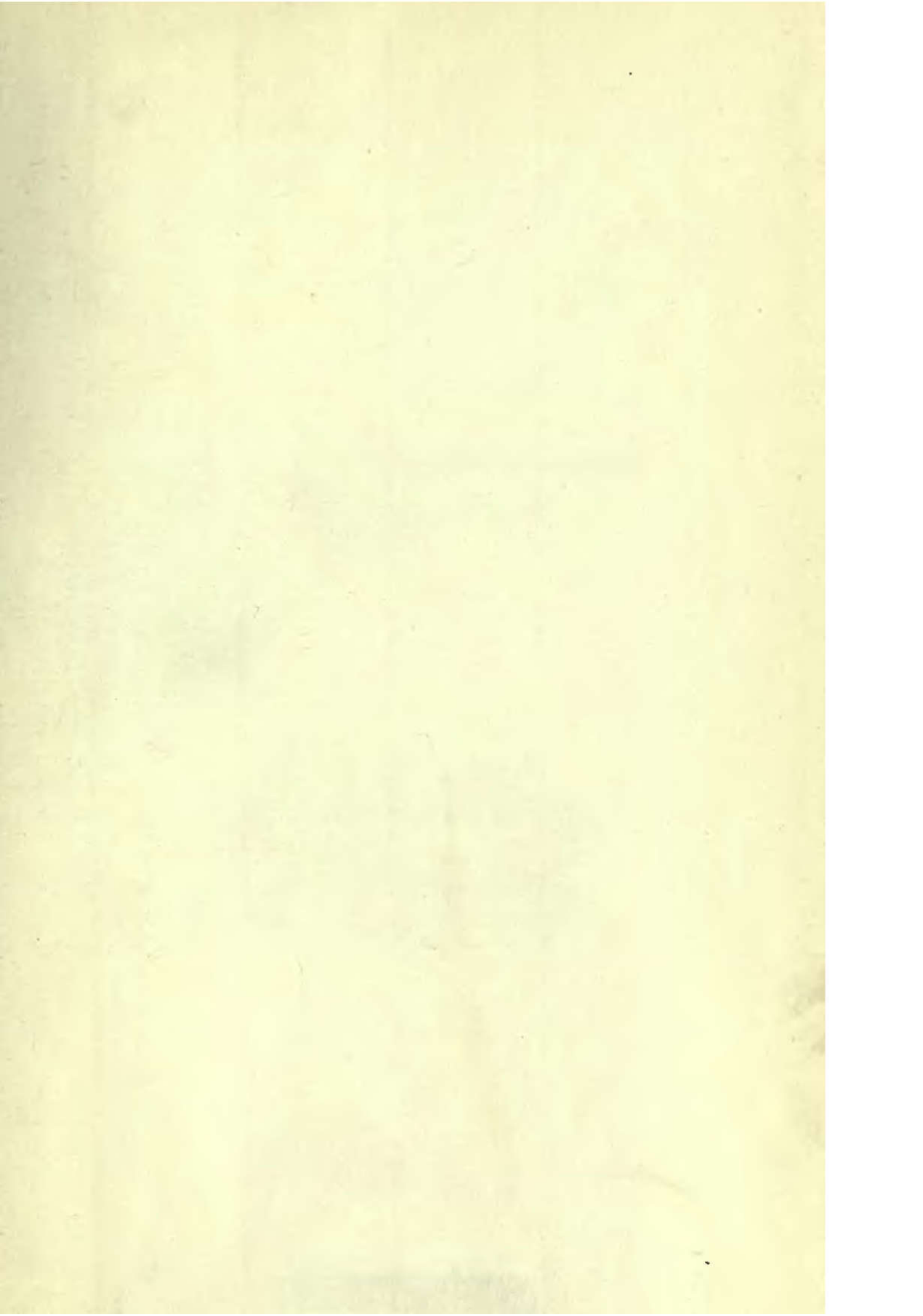
11 φησιν B. 12 μέντοι B. 13 τὸ δὲ ἡθικόν τὸ δὲ λογικόν add. B² in
mg. 18 εὐδρομος BP. 23 κρινον S, corr. Sc. || Crinis fortasse Archedemi
fuit discipulus. Non video cur Zeller Gr. Ph. IV 690 n. duos fuisse Crinides
iudicet. 25 κρίνεις B.

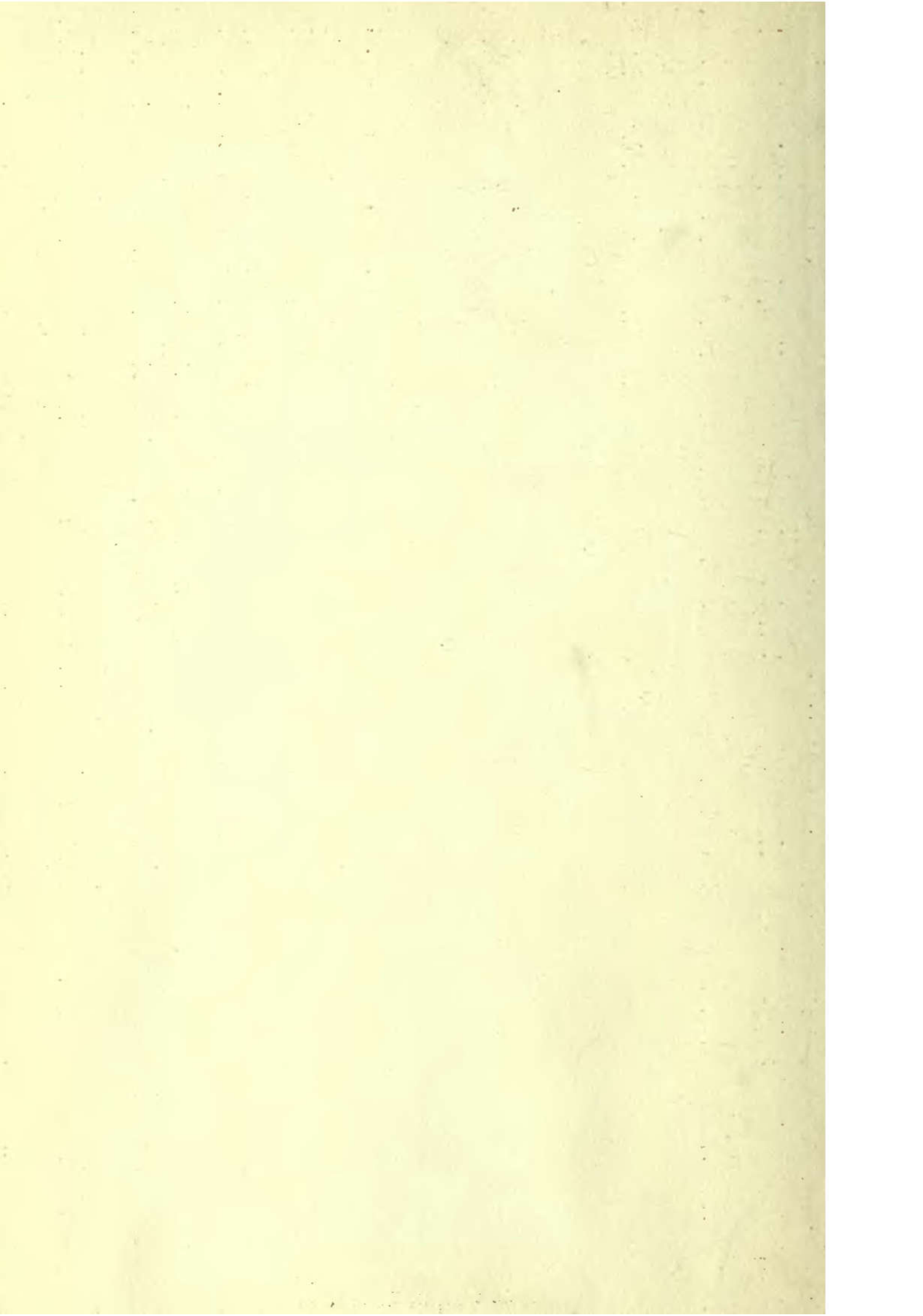
4 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 71. παρασυννημμένον δέ ἐστιν, ὡς ὁ Κρίνις φησὶν ἐν τῇ διαλεκτικῇ τέχνῃ, ἀξίωμα δὲ ὑπὸ τοῦ „ἐπεὶ“ συνδέσμου παρασυνῆπται, ἀρχόμενον ἀπ’ ἀξιώματος καὶ λήγον ἐἰς ἀξίωμα, οἷον „ἐπεὶ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστίν“. ἐπαγγέλλεται δὲ ὁ σύνδεσμος ἀκολουθεῖν τε τὸ δεύτερον τῷ πρώτῳ καὶ τὸ πρῶτον ὑφεστάναι.

ibid. 74. παρασυννημμένον δὲ ἀληθὲς μὲν ἐστὶν ὁ ἀρχόμενον ἀπὸ ἀληθοῦς εἰς ἀκόλουθον λήγει, οἷον „ἐπεὶ ἡμέρα ἐστίν, ἥλιός ἐστιν ὑπὲρ γῆς“. ψεῦδος δὲ <ὅ> ἢ ἀπὸ ψεύδους ἄρχεται ἢ μὴ εἰς ἀκόλουθον λήγει, οἷον „ἐπεὶ νύξ ἐστὶ, Δίῳ περιπατεῖ“ ἂν ἡμέρας οὔσης ¹⁰ λέγεται.

5 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 76. λόγος δέ ἐστι, ὡς οἱ περὶ τὸν Κρίνιν φασί, τὸ συνεστηκὸς ἐκ λήμματος καὶ προσλήψεως καὶ ἐπιφορᾶς, οἷον ὁ τοιοῦτος „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστὶ· ἡμέρα δέ ἐστι· φῶς ἄρα ἐστὶ“. λῆμμα μὲν γάρ ἐστι τὸ „εἰ ἡμέρα ¹⁵ ἐστὶ, φῶς ἐστὶ“, πρόσληψις τὸ „ἡμέρα δέ ἐστίν“, ἐπιφορὰ δὲ τὸ „φῶς ἄρα ἐστὶ“. τρόπος δέ ἐστιν οἷον ἐλ σχῆμα λόγου, οἷον ὁ τοιοῦτος „εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον“. λογότροπος δέ ἐστι τὸ ἐξ ἀμφοτέρων σύνθετον, οἷον „εἰ ²⁰ ζῇ Πλάτων, ἀναπνεῖ Πλάτων· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον“ ²⁰ παρεισῆχθη δὲ ὁ λογότροπος ὑπὲρ τοῦ ἐν ταῖς μακροτέραις συντάξεσι τῶν λόγων μηκέτι τὴν πρόσληψιν μακρὰν οὔσαν καὶ τὴν ἐπιφορὰν λέγειν, ἀλλὰ συντόμως ἐπενεγκεῖν „τὸ δὲ πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον.“

8 ἐπεὶ] ἐάν B. 9 ὑπὲρ γῆς om. B (spatio relicto). 10 ἐπεὶ] εἰ B. || περιπατῶν B. 13 κρίνειν B. || ἐκ λήμματος ἢ λημμάτων BP. 15 ἐστὶ om. BP (post γάρ). 16 πρόσληψις B. 20 λογότροπος—δεύτερον add. B² in mg. 22 πρόσληψιν B.

PA
3507
S7A7
1903a
v.3

Arnim, Hans Friedrich August
von
Stoicorum veterum
fragmenta

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

WALLACE J. BROWN

